

წლიური ანგარიში 2019

ჩვენ შესახებ

სააქციო საზოგადოება მისო კრისტალი („კრისტალი“) არის საქართველოში წამყვანი ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია და აქტივების ზომით უმსხვილესი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტი. კრისტალი მართავს 297 მილიონიან სასესხო პორტფელს და 48 ფილიალში დასაქმებული დაახლოებით ათასი თანამშრომლით ქვეყნის მასშტაბით 100 ათასზე მეტ უნიკალურ მომხმარებელს ემსახურება. კრისტალი ოპერირებს, როგორც ეკონომიკური განვითარების პლატფორმა და მიკრო, მცირე მეწარმეებსა და ფერმერებს აწვდის მათზე მორგებულ ინოვაციურ ფინანსურ პროდუქტებსა და სერვისებს.

კრისტალი რეგიონში პირველი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტია, რომელმაც საერთაშორისო კომპანია Fitch Ratings-ის ფინანსური შეფასება გაიარა და მიენიჭა “B” სტაბილური რეიტინგი. 2018 წლის დეკემბერში, კრისტალმა მიიღო სოციალური პასუხისმგებელი ბიზნესის ეროვნული ჯილდო „მელიორა“.

მეტი ინფორმაციისა და ანგარიშის ციფრული ვერსიისთვის, ეწვიეთ: <https://ir.crystal.ge/>

სარჩევი

სტრატეგიული ანგარიში.....	3
მიმოხილვა	3
ფინანსური და საოპერაციო მაჩვენებლები.....	4
თავმჯდომარის განცხადება	5
უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის წერილი.....	10
მაკროეკონომიკა და ბაზრის მიმოხილვა	16
ბიზნესმოდელი	23
კორპორაციული სტრატეგია	24
ძირითადი შედეგები.....	26
მნიშვნელოვანი ბიზნეს ინოვაციები	27
ლიზინგის ბიზნესი	28
ძირითადი რისკები და გაურკვევლობები.....	30
კრისტალის გარემოსდაცვითი და სოციალური პასუხისმგებლობა.....	34
2019 წლის ძირითადი მიღწევები და აღიარება გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) მიმართულებით	35
ადამიანები ჩვენს ორგანიზაციაში	37
ინოვაციების მართვა	45
ინფორმაციული ტექნოლოგიები.....	48
ანალიტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება	51
მმართველობითი ანგარიში.....	53
სამეთვალყურეო საბჭო.....	54
თავმჯდომარე.....	54
საბჭოს შემადგენლობა.....	54
კორპორაციული მართვა	56
ფინანსური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა	56
სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები.....	57
მმართველი გუნდი.....	59
კომიტეტის ანგარიშები	61
ფინანსური ანგარიში	63
დანართები	147
დანართი 1 - გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობა 2019 წლის მდგომარეობით	147
დანართი 2 – 2019 წლის სოციალური გავლენის კვლევა.....	149
დანართი 3 - YES Georgia რიცხვებში (2019)	164
შემოკლებები	166

სტრატეგიული ანგარიში

მიმოხილვა

კრისტალი არის განვითარების პლატფორმა მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოში სიღარიბის დამლევას მეწარმეობის ხელშეწყობით ფინანსური, სოციალური და გარემოსდაცვითი მდგრადობის გზით.

კრისტალის ხედვაა გახდეს მომხმარებელზე ფოკუსირებული, ადამიანებზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული წამყვანი რეგიონალური ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია.

კრისტალის უპირატესობა გახლავთ ის, რომ ჩვენ საკუთარ თავს მივიჩნევთ ჩვენი მომხმარებლების განვითარების პლატფორმად. ჩვენი გადაწყვეტებზე ორიენტირებული მიდგომა გვცხადებს გაცდეთ საკრედიტო უზრუნველყოფაზე ფოკუსირებას. ფინანსური ჩართულობა მოითხოვს ხელმისაწვდომობას უფრო მეტ სერვისზე, როგორცაა მიმდინარე ანგარიში, სადაზღვევო და არაფინანსური მომსახურება, მათ შორის ბიზნეს და ფინანსური რჩევები, ტექნოლოგიური აპლიკაციები, ისევე როგორც განათლება, ინფორმაცია და ლიდერობის განვითარების შესაძლებლობები.

კრისტალი არის საქართველოში წამყვანი ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია და აქტივების ზომით უმსხვილესი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტი. კრისტალი მართავს 297 მილიონიან სასესხო პორტფელს და 48 ფილიალში დასაქმებული დაახლოებით ათასი თანამშრომლით ქვეყნის მასშტაბით 100 ათასზე მეტ უნიკალურ მომხმარებელს ემსახურება.

კრისტალის ინსტიტუციონალური აქციონერები არიან „ფონდი კრისტალი“, „Incofin IM“ და „Developing World Markets“. კომპანიას აქვს გრძელვადიანი ურთიერთობა 25 პარტნიორთან, მათ შორისაა საერთაშორისო მიკროსაფინანსო ფონდები, საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტები და ადგილობრივი კომერციული ბანკები. კრისტალი კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის აქტიური მონაწილეა. მისი კორპორაციული ობლიგაციები საქართველოს საფონდო ბირჟის „ბ“ კატეგორიაშია დაშვებული.

კრისტალი რეგიონში პირველი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტია, რომელმაც საერთაშორისო კომპანია Fitch Ratings-ის ფინანსური შეფასება გაიარა და „B“ სტაბილური რეიტინგი მიიღო.

2018 წლის დეკემბერში კრისტალმა სოციალური პასუხისმგებელი ბიზნესის ეროვნული ჯილდო „მელიორა“ მიიღო.

ფინანსური და საოპერაციო მაჩვენებლები

წმინდა მოგება / (ზარალი)

Δ	-105.96%
2019	(324)
2018	5,433

უმოქმედო სესხები

Δ	0.97%
2019	5.58%
2018	4.61%

მთლიანი აქტივები

Δ	14.25%
2019	337,095
2018	295,047

რისკის მართვის ხარჯი

Δ	-0.60%
2019	3.09%
2018	3.69%

სასესხო პორტფელი

Δ	12.32%
2019	297,211
2018	264,608

ხარჯების შემოსავალთან ფარდობა (მოზიდული დაფინანსების ხარჯის ჩათვლით)

Δ	16.12%
2019	73.55%
2018	57.43%

მთლიანი კაპიტალი

Δ	17.41%
2019	59,862
2018	50,987

ფილიალები

Δ	-22.58%
2019	48
2018	62

უკუგება საშუალო აქტივებზე

Δ	-2.18%
2019	-0.10%
2018	2.08%

მომხმარებლები

Δ	-3.35%
2019	100,163
2018	103,636

უკუგება საშუალო კაპიტალზე

Δ	-11.75%
2019	-0.58%
2018	11.17%

თანამშრომლები

Δ	-3.79%
2019	989
2018	1,028

თავმჯდომარის განცხადება

ფოტო

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

მეორეფასო აქციონერებო,

ძალზე სასიამოვნოა რთული, მაგრამ კიდევ ერთი წარმატებული წელიწადის შეჯამება „კრისტალის“ ისტორიაში. განვლილ 2019 წელს შემიძლია თამამად ვუწოდო ჯანსაღი რეორგანიზაციის წელი, არა მარტო „კრისტალის“, არამედ მთელი საცალო საფინანსო სექტორისა და მიკროსაფინანსო სფეროსათვის.

დინამიკური ზრდისა და მომგებიანობის დეკადის შემდეგ, საფინანსო სექტორის მთავარმა მარეგულირებელმა ორგანომ – „საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა“, სამომხმარებლო დაკრედიტების პირობების შერბილება და, პარალელურად, არასაბანკო საფინანსო დაწესებულებების დაკრედიტების სტანდარტებისა და ეკონომიკური ნორმატივების გაზრდა გადაწყვიტა. შედეგად, საქართველოში შეიქმნა, ერთი მხრივ, გაცილებით უკეთესი გარემო მომხმარებელთა უფლებების დასაცავად, ხოლო, მეორე მხრივ, მიკროსაფინანსო სექტორი გაცილებით უკეთ დარეგულირებული და ფინანსურად უფრო სტაბილური გახდა, რამაც აშკარად გამოიწვია საკრედიტო პორტფელის შეკუმშვა, მომგებიანობის დონის დროებითი ვარდნა და შედარებით მცირე, ნაკლებად სტრატეგიული მოთამაშეების ბაზრიდან გასვლა, უფრო ძლიერ და სტრატეგიულ მოთამაშეებს კი კონსოლიდაციის შესაძლებლობა მიეცათ.

სიამაყით აღვნიშნავ, რომ „კრისტალმა“ კიდევ ერთხელ გამოავლინა რთულ პირობებთან ადაპტაციისა და წინააღმდეგობებთან განსაკუთრებული შემართებით გამკლავების გასაოცარი უნარი, რათა კიდევ უფრო გაძლიერებულიყო და, ამასთანავე, არ ეღალატა თავისი კორპორაციული ღირებულებებისათვის.

მიკროსაფინანსო სექტორში საბალანსო ღირებულების უმნიშვნელო 2.5%-იანი ზრდის ფონზე (საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემი), ჩვენ მოვახერხეთ 12.32 %-ით გაგვეზარდა სრული სასესხო პორტფელი, რითაც, 100 ათას ლარამდე სესხების შემთხვევაში, ჩვენი საბაზრო წილი საცალო ფინანსურ ბაზარზე 5%-ამდე გავზარდეთ.

ყოველივე ზემოაღნიშნული კი მიღწეულ იქნა „კრისტალის“ ახლად დანიშნული უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის ილია რევიას ხელმძღვანელობით მენეჯმენტის გუნდის გასაოცარი ძალისხმევით, კომერციული ჯგუფის მუხლჩაუხრელი შრომითა და ორგანიზაციის მთელი პერსონალის მხარდაჭერით.

მართალია, ფინანსური მაჩვენებლები არ იყო სახარბიელო, მაგრამ „კრისტალმა“ მაინც მოახერხა გაეკეთებინა უზარმაზარი ნახტომი – გამოენახა სისტემებისა და პროცესების გაუმჯობესებისა და საოპერაციო ეფექტიანობის შესაძლებლობა, რაც, საბოლოოდ, მდგრად მომგებიანობასა და სააქციო კაპიტალის გრძელვადიან ღირებულებაში უნდა აისახოს.

ცვლადმა საბაზრო სიტუაციამ გამოავლინა ჩვენი სისტემებისა და შესაძლებლობების გარკვეული ნაკლოვანებები, რამაც სესხების გაცემის მეთოდოლოგიის გადასინჯვა, შიდა საკრედიტო კონტროლისა და მთლიანი საკრედიტო რისკის მართვის პროცესების განმტკიცება განაპირობა. გარდა ამისა, საცალო ანგარიშების მნიშვნელოვანი ზრდისა და მთელი ბაზრის მასშტაბით აქტივების ხარისხის გაუარესების ფონზე, „კრისტალმა“ განაახლა დავალიანებების მართვის სისტემა და გააუმჯობესა ამოღების მექანიზმი და ეფექტიანობა. უმოქმედო სესხების წილი ჩვენს სასესხო პორტფელში¹რომელმაც 2019 წლის მაისში თავის თითქმის 8%-იან ისტორიულ მაქსიმუმს მიაღწია, 5.58%-მდე შემცირდა.

მენეჯმენტის გუნდმა წარმატებით განახორციელა „კრისტალის“ დისტრიბუციის ქსელის ოპტიმიზაცია - სოფლად არსებული მცირე ფილიალების, ე.წ. „ბუტიკების“ ქსელი გარდაქმნა ფილიალებად და წელიწადი მთელი ქვეყნის მასშტაბით არსებული 48-ფილიალიანი ძლიერი ქსელით დაასრულა. ამგვარად, საოპერაციო ეფექტიანობა გარკვეულწილად ამაღლდა.

საქართველოში არსებულმა არასტაბილურმა პოლიტიკურმა გარემომ და დამაბულმა ვითარებამ რეგიონში, გავლენა იქონია ეკონომიკაზე, კერძოდ, ტურიზმიდან მიღებულ შემოსავლებსა და უცხოურ პირდაპირ ინვესტიციებზე, რამაც, თავის მხრივ, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება გამოიწვია. ეს კი დადებითად არ აისახება ჩვენს ინვესტორებზე, რომელთაც კაპიტალდაბანდება აშშ დოლარით განახორციელეს. თუმცა, საკმაოდ ოპტიმისტურად გამოიყურება წლის ბოლოს სავალუტო კურსი (2.8677), მოკლევადიანი პროგნოზი და ამასთანავე, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლები სავალუტო ანგარიშის ერთციფრიანი 5.1% დეფიციტით და გაუმჯობესებული სავაჭრო ბალანსი, განსაკუთრებით ევროკავშირთან.

ძირითადი მიღწევები

„კრისტალის“ მომავლის შესახებ ჩვენი საერთო ხედვის წარმოჩინებამდე, ნება მიბოძეთ შევხუთ 2019 წლის რამდენიმე ღირსშესანიშნავ მიღწევას:

- ჩვენს პატივცემულ ინვესტორებთან - Developing World Markets-სა და Incofin/AgRIF-თან წარმატებით გავაფორმეთ კაპიტალში მონაწილეობის შესახებ ჯამურად 10 მილიონი ლარის ახალი გარიგებები და ამგვარად გავამყარეთ „კრისტალის“ საბალანსო უწყისისა და კაპიტალის ადეკვატურობის მაჩვენებლები. წლის ბოლოს მდგომარეობით, ჩვენი სააქციო კაპიტალი 59,862 ლარს შეადგენს, ეს კი კაპიტალის ადეკვატურობის მაღალ მაჩვენებელს განაპირობებს და ორგანულად ან ბაზრის კონსოლიდაციის შესაძლებლობების გამოყენებით, შემდგომი ზრდის მყარ საფუძველს ქმნის;
- შედარებით დაბალ ფასად განვათავსეთ კორპორაციული ობლიგაცია, რასაც, ამ სირთულეებითა და გაურკვევლობებით აღსავსე წელს, დაერთო გლობალური სარეიტინგო სააგენტო FitchRatings-ისაგან 'B'/სტაბილური პერსპექტივით მიღებული შეფასება. ეს მოვლენა თავისთავად აღსანიშნავია, მაგრამ სხვა საინტერესო ასპექტიც აქვს. ჩვენ მოვახერხეთ გამოგვეშვა პირველი სოციალური ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ქალთა ეკონომიკურ გაძლიერებას მიეძღვნა. აქედან მიღებული შემოსავლების ნაწილი მიმართულ იქნა იმ საწარმოთა

¹ მოიცავს 30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებულ სესხებს, რესტრუქტურირებულ პორტფელს და ჩამოწერილ სესხებს

დასაფინანსებლად, რომელთაც ქალები ხელმძღვანელობენ, რაც „კრისტალის“ ახალი, „ქალებისთვის განკუთვნილი პროდუქტის“ შექმნას მოასწავებდა;

- ამ ფონზე, გადავწყვიტეთ „კრისტალის“ 100%-იანი წილობრივი მონაწილეობით ახლად დაფუძნებული შპს „კრისტალ კონსალტინგის“ მეშვეობით გაგვეწია დამატებითი ღირებულების მქონე ისეთი მომსახურება, როგორიცაა ტრენინგი, მენტორობა და ქსელური თანამშრომლობა. „ფონდ კრისტალთან“ თანამშრომლობის ფარგლებში „კრისტალ კონსალტინგმა“ SAP-ის საერთაშორისო გუნდისგან მიიღო მნიშვნელოვანი მხარდაჭერა „ქალებისთვის განკუთვნილი პროდუქტის“ არაფინანსური ნაწილის შესამუშავებლად. წლის ბოლოს აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსთან [USAID] დავიწყეთ საყურადღებო თანამშრომლობა, რათა საქართველოს მასშტაბით მხარი დაგვეჭირა ახალგაზრდებისა და ქალებისათვის. ამ პროექტის მხარდაჭერა ხორციელდება თეთრი სახლის „ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობის“ [W-GDP] ინიციატივით, რომლის მიზანია 2,500 ქალისთვის გაზარდოს ხელმისაწვდომობა ხარისხიანი განათლების, ტრენინგის და ბაზრის შესაძლებლობების კუთხით (1,500 ქალი Buzz-Georgia-ს კომპონენტიდან, 500 ახალგაზრდა ქალი ახალგაზრდა მეწარმეების კომპონენტიდან, 500 ახალგაზრდა/აპლიკანტი მრჩეველთა / მენტორინგის კომპონენტიდან). ამ საქმიანობისა და „კრისტალის“ გენდერული გაძლიერების შიდა ინიციატივებისათვის, ორგანიზაციას „გაეროს გლობალური შეთანხმების საქართველოს ქსელმა“ გადასცა კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის (CSR) ჯილდო გენდერული თანასწორობის პრინციპების დაცვისთვის;
- სასიამოვნო სიურპრიზი იყო კიდევ ერთი აღიარება, რომელიც საქართველოში მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირისგან მივიღეთ - საპატიო ჯილდო წლიური ანგარიშისა და გამჭვირვალობისათვის. ეს მხოლოდ განამტკიცებს ჩვენს რწმენას, რომ კრისტალის მისიის წარმატებით განხორციელებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს რეგულარული ხარისხიანი ანგარიშგების, გამჭვირვალობისა და, ზოგადად, გარემოს დაცვის, სოციალურ და კორპორაციული მართვის საკითხებში [ESG] უმაღლესი სტანდარტების უზრუნველყოფა;
- დაბოლოს, ერთ-ერთი ყველაზე ღირსშესანიშნავი მიღწევა იყო „A-“ შეფასების მიღება საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო MicroFinanza-სგან [MFR], რაც მიუთითებს, რომ სოციალურად ორიენტირებული ინიციატივების განხორციელებისა და სოციალური გავლენის მხრივ, „კრისტალი“ ლიდერია რეგიონში. ამკარაა, რომ ეს მხოლოდ დასაწყისია და სამომავლოდ კომპანია კიდევ უფრო გააძლიერებს გარემოს დაცვასა და სოციალურ ჩართულობას.

დამატებითი ინფორმაცია კოვიდ-19-თან დაკავშირებით

წლიურ ანგარიშზე მუშაობისას შევიტყვეთ, რომ კოვიდ-19 გლობალური პანდემიით გამოწვეული კრიზისი დაიწყო. კორონავირუსი რომ ჯანდაცვის სფეროში გლობალური საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების საბამი იყო, ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ 2020 წლის 30 იანვარს განაცხადა. ვინაიდან მოვლენები მიანიშნებს, რომ ანგარიშგების პერიოდის შემდეგ განვითარებული მოვლენები არამაკორექტირებელია, ჩვენ კოვიდ-19-ს არამაკორექტირებელ მოვლენად მივიჩნიეთ. ამიტომ არ დაგვიკორექტირებია ფინანსურ უწყისებში მითითებული თანხები. საჭირო განმარტებები გავაკეთეთ როგორც ამ წერილში, ისე მთელ ანგარიშშიც.

შემდგომი ნაბიჯები

ეს ანგარიში შესაძლებლობას გვაძლევს, რომ გავხედოთ წინ და განვსაზღვროთ, თუ როგორ წარმოგვიდგენია ჩვენი მომავალი, რომელშიც მოვიაზრებთ „კრისტალთან“ დაკავშირებულ ყველა მხარეს: აქციონერებს, მენეჯმენტსა და პერსონალს, კრედიტორებსა და პარტნიორებს.

ჩვენი ხედვის თანახმად, „კრისტალი“ უნდა გახდეს რეგიონში წამყვანი, კლიენტზე ფოკუსირებული, ხალხზე ორიენტირებული, მონაცემებზე დაფუძნებული ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია. ჩვენ ხელს ვუწყობთ უმაღლესი სტანდარტების დაცვას გარემოს დაცვის, სოციალურ და კორპორაციული მართვის საკითხებში [ESG], ვასრულებთ რა მიკრო და მცირე მეწარმეების განვითარებისთვის პლატფორმის როლს, მხარს ვუჭერთ „კრისტალის“ სიღარიბის დამღევის მისიას.

მართალია, საკრედიტო და საოპერაციო რისკების მართვის გონივრულ პოლიტიკას ვემხრობით, მაგრამ ვვარაუდობთ, რომ კომპანია დიდ ყურადღებას მიაქცევს ინოვაციებს, ტექნოლოგიურ ლიდერობას, მდგრად ზრდას (15% ან უფრო მეტი) და აგრეთვე გეოგრაფიულ გაფართოებას. ამასთანავე ვვარაუდობთ მომგებიანობის საშუალოზე მაღალ მაჩვენებელს საქართველოს საბანკო/საფინანსო სექტორში. ვახორციელებთ დივიდენდების განაწილების ისეთ გაწონასწორებულ პოლიტიკას, რომელიც ითვალისწინებს კომპანიის ზრდაში ჩადებულ ინვესტიციასა და აქციონერებისთვის რეგულარული დივიდენდების გადახდას შორის ბალანსის შენარჩუნებას.

2020 წელს ჩვენი სტრატეგიული გეგმა:

- კოვიდ-19-ით გამოწვეული კრიზისის დამღევა, პერსონალისა და კლიენტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ლიკვიდობის პროაქტიური მართვა, საკრედიტო რისკის ოპტიმალური მართვა კაპიტალზე ზეწოლის შესამსუბუქებლად, ხარჯების ოპტიმიზაცია, მარეგულირებელი ნორმების დაცვა და აქციონერებთან ეფექტიანი კომუნიკაცია;
- კოვიდ-19-ის გათვალისწინებით, განახლებული მისიის ეფექტიანად შესრულება, რაც გულისხმობს „დაკრედიტებადი“ სეგმენტების ჩვენი „ახალი რისკის მადის“ მიხედვით პროაქტიურ დაკრედიტებას და მომსახურების იმ ახალ სახეობებში ინვესტირებას, რომლებიც ხელს უწყობს ჩვენი ბიზნესკლიენტებისა და საცალო კლიენტებისთვის ადაპტაციის ზომების გატარებას;
- ორგანიზაციული კულტურის განმტკიცება და პერსონალის ეთიკის ამაღლება, აგრეთვე სისტემების შექმნა მიმდინარე კრიზისთან გამკლავებისა და მოგვიანებით კრიზისის შემდგომი ზრდის შესაძლებლობების რეალიზაციის მიზნით;
- საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მისაღებად შესაძლებლობების შესწავლა;
- ჩვენი ენერგოეფექტიანი და განახლებადი ენერგიის პორტფელის გაუმჯობესების გზით პროგრესის დემონსტრირება;
- ახალგაზრდებისა და ქალების ეკონომიკურ გაძლიერებაზე ყურადღების გამახვილება ქალებისთვის განკუთვნილი სრულმასშტაბიანი პროდუქტის გამოშვებით და დამატებითი ღირებულების მქონე ინოვაციური მომსახურების სახეების დანერგვით;
- გარემოს დაცვისა და სოციალური საქმიანობის გაუმჯობესებული მართვის გზით, გარემოს დაცვის, სოციალური და კორპორაციული მართვის (ESG) სტანდარტების შემდგომი განმტკიცება და ჩვენი კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის საქმიანობის გაფართოება ყველაზე შეჭირვებული კლიენტების საჭიროებების დაკმაყოფილების მიზნით.

დასასრულ, მინდა მადლობა გადავუხადო სამეთვალყურეო საბჭოში ჩემს კოლეგებს ერთიანობისა და პროფესიონალიზმისათვის, მოლაპარაკებების კულტურის ფორმატში კომპანიის საქმიანობის საუკეთესოდ წარმართვისათვის. განსაკუთრებული მადლობა ჩვენს მენეჯმენტის გუნდსა და მთელ პერსონალს, ყველას, ვინც „კრისტალის“ ამბიციურ მისიას რეალობად აქცევს.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს ჩვენი მარეგულირებლის - საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ კოვიდ-19-თან დაკავშირებულ კრიზისამდე და კრიზისის პერიოდში გაწეული ძალისხმევა პროგნოზირებადი და სამართლიანი საქმიანი გარემოს, აგრეთვე ბაზრის კონკურენტუნარიანობის, გამჭვირვალობისა და მდგრადობის უზრუნველსაყოფად.

და ბოლოს, მინდა მადლობა გადავუხადო ჩვენს პატივცემულ კრედიტორებს, აქციონერებს, პარტნიორებსა და მომსახურების პროვაიდერებს, რომელთა მხარდაჭერითაც „კრისტალს“ შეუძლია უზრუნველყოს გრძელვადიანი სააქციო კაპიტალის ღირებულება და შეასრულოს საქართველოსათვის მისი უაღრესად მნიშვნელოვანი მისია ამ უპრეცედენტო გამოწვევის პერიოდში.

პატივისცემით,

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

უფროსი ადმასრულებელი ოფიცრის წერილი

ფოტო

ილია რევია

უფროსი ადმასრულებელი ოფიცერი

ძვირფასო აქციონერებო,

„კრისტალში“ უფროსი ადმასრულებელი ოფიცრის თანამდებობაზე 2019 წელს დავინიშნე, მანამდე კი „საქართველოს ბანკში“ ვმუშაობდი. ამ ჩემს პირველ წერილში, მოკლედ მოგიხსენებთ გასული წლის საქმიანობის, კომპანიის სამუშაო გარემოსა და იმ ორგანიზაციის შესახებ, რომელშიც დიდი ენთუზიაზმით ვმუშაობ.

გავხსენებ და ვიტყვი, რომ 2019 წელი „კრისტალისთვის“ უდიდესი ცვლილებების წელი იყო როგორც ახალი სირთულეების, რომელთა დაძლევა კომპანიას მოუწია, ისე ორგანიზაციული შესაძლებლობების თვალსაზრისით, რომლებიც ჩვენ ამ სირთულეების დასაძლევად შევქმენით. როგორც თქვენთვის ალბათ უკვე ცნობილია, 2018-2019 წლებში „საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა“ (სებ) მიიღო რიგი რეგულაციები, რომლითაც მიკროსაფინანსო სექტორს პრუდენტული ნორმატივების შესრულებაზე კონტროლი დაუწესა, ხოლო ყველა კრედიტორს მკაცრი დაკრედიტების სტანდარტები დაუდგინა. სექტორში რისკების მნიშვნელოვნად შემცირების პარალელურად, ამ რეფორმამ მიკროსაფინანსო ბაზარზე ზრდისა და მომგებიანობის მაჩვენებლების შესუსტება გამოიწვია. იმავდროულად, სხვადასხვა მიზეზის გამო, მთელ ბაზარზე შეინიშნებოდა აქტივების ხარისხის გაუარესება, ხოლო გამძაფრებულმა კონკურენციამ „კრისტალი“ საბაზრო წილის შენარჩუნებისათვის ბრძოლაში უფრო მსხვილი კომერციული ბანკების პირისპირ დააყენა. არაერთი მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია ბაზრიდან გავიდა საქმიანობის გაზრდილი ხარჯებისა და ახალი სირთულეების დასაძლევად საჭირო ორგანიზაციული რესურსების ნაკლებობის გამო.

ყველა წინააღმდეგობის მიუხედავად, „კრისტალმა“ ამ საანგარიშო პერიოდში კვლავ მიაღწია ზრდის მაჩვენებლებს. მთელი წლის შედეგებით, „კრისტალის“ სასესხო პორტფელი 297,211 ლარს გაუტოლდა, რაც წინა წლის ანალოგიური მაჩვენებლის 12.3 %-იან ზრდაზე მიუთითებს, შემოსავლებმა 52,912 ლარი, ხოლო წაგებამ 324 ათასი ლარი შეადგინა. ამ მოცულობის ზრდაზე რომ გასულიყო, კომპანიამ გადაახალისა სამუშაო პროცესები და ამავდროულად არსებითად გააუმჯობესა ორგანიზაციის საერთო რენტაბელობა და ხარჯეფექტიანობა. 2019 წლის მაისში დაფიქსირებულ 7.99%-იან ისტორიულ პიკთან შედარებით, მთლიან სესხებში ვადაგადაცილებული (NPL) სასესხო პორტფელის წილმა წლის ბოლოს 5.58 % შეადგინა. აქტივების ხარისხის გაუმჯობესების პროცესი 2019 წლის მეორე ნახევარშიც გაგრძელდა, რაც დაკრედიტების გაუმჯობესებულმა დისციპლინამ განაპირობა.

„კრისტალის“ მდგრადობა, მისი ბიზნესმოდელის გამართულობა და საბაზრო ცვლილებებზე რეაგირების უნარი სრულად დადასტურდა ჩვენი აქციონერების, აგრეთვე არსებული და ახალი კრედიტორების მხარდაჭერით. ჩვენმა აქციონერებმა (DWM & Incofin) 10 მილიონი ლარის დამატებითი ინვესტიცია განახორციელეს სებ-ის მიერ მიკროსაფინანსო სექტორისათვის გამკაცრებული კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების (მინიმალური კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნა - 18%)

დასაკმაყოფილებლად. „კრისტალის“ კრედიტორთა უკვე კარგად განვითარებულ ბაზას შეუერთდნენ ახალი და პატივცემული საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები („ევროპის საინვესტიციო ბანკი“, „შავი ზღვის ვაჭრობისა და განვითარების ბანკი“), რომლებმაც მცირე და მიკრო მეწარმეობის განვითარებისთვის განკუთვნილი დამატებითი ფინანსური სახსრები გამოყვეს. გარდა ამისა, ადგილობრივ ბაზარზე ჩვენ წარმატებით გამოვუშვით მეორე კორპორაციული ობლიგაცია (15 მლნ ლარის მოცულობით), რომელიც განკუთვნილია მეწარმე ქალების განვითარებისთვის. 2019 წელს საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Fitch Ratings-მა „კრისტალს“ კიდევ ერთხელ მიანიჭა „B“ სტაბილური რეიტინგი, რაც კომპანიის მდგრადი ოპერაციების დამადასტურებელი დამატებითი მტკიცებულებაა.

2019 წლის მეორე ნახევარში კომპანიამ განახორციელა გეოგრაფიული კონსოლიდაცია, რომლის ფარგლებშიც მანამდე საქართველოს სოფლებში მომუშავე 15 მცირე ფილიალი (ე.წ. „ბუტიკი“) შეერწყა მუნიციპალურ ცენტრებში მდებარე უფრო მსხვილ ფილიალებს და შვიდი დანარჩენი „ბუტიკი“ სრულმასშტაბიან ფილიალად გარდაიქმნა. აღნიშნულმა კონსოლიდაციამ მასშტაბის ეკონომიის, ჩვენი კლიენტებისთვის უკეთესი და უფრო ინკლუზიური მომსახურების შეთავაზებისა და, იმავედროულად, ბიზნესის საქმიანობის ორი დამოუკიდებელი მიმართულების ერთ მიმართულებად გაერთიანების შესაძლებლობა მოგვცა. კონსოლიდაციის ეს პროექტი განხორციელდა „კრისტალის“ უმაღლესი კორპორაციული და სოციალური პასუხისმგებლობის სტანდარტების დაცვით - კომპანიამ შერწყმული „ბუტიკების“, ფაქტობრივად, ყველა თანამშრომელს შესთავაზა დასაქმება უფრო მსხვილ ფილიალებში ან კომპანიის სათაო ოფისში.

ქართველი მიკროსაფინანსო კლიენტები თანდათან უფრო მომთხოვნები ხდებიან, რადგან მოსახერხებლობა მათთვის მეტად მნიშვნელოვანი ხდება. ამიტომ სასიამოვნო იყო იმის დანახვა, რომ „კრისტალის“ POS საკრედიტო და ინტერნეტპლატფორმა „აკიდო“ კვლავ იზიდავდა კლიენტებს კომპანიაში. 2019 წელს უფილიალო დაკრედიტების შედეგად 10.6 ათასი ახალი კლიენტის შეძენით ჩვენი საკრედიტო პორტფელი 1.7 მილიონი ლარით გაიზარდა. „აკიდოს“ მეშვეობით მობილიზებულმა პორტფელმა ჯამში 8.2 მილიონი ლარი შეადგინა, ხოლო 16 ათასამდე აქტიურმა კლიენტმა მთლიანი პორტფელის 15.6 %-ს მიაღწია.

შეთავაზებული პროდუქტების დივერსიფიკაციის მიზნით, მე-4 კვარტალში წარმატებით დავნერგეთ სპეციალური „ავტო“ მიმართულება და გამოვუშვით ახალი პროდუქტი ავტოდაკრედიტების სფეროში. ამ მიმართულების მიზანია 2020 წლის ბოლოსთვის მოვიცვათ ავტოსესხების/ლიზინგის ბაზრის 1%-იანი წილი, შევთავაზოთ ჩვენს კლიენტებს ავტომანქანების როგორც საცალო, ისე კომერციული დაკრედიტება/ლიზინგი საუკეთესო პირობებით და 2023 წლისთვის ავტოდაკრედიტების ბაზარზე ჩვენი წილი 5%-მდე გაგზარდოს.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეების უმეტესობას უჭირს საბანკო სექტორის მიერ დადგენილი უზრუნველყოფის მკაცრი მოთხოვნების დაკმაყოფილება, „კრისტალმა“ დაიწყო ბიზნეს-კლიენტებისა და აგროკლიენტებისთვის ლიზინგის პროექტის განხორციელება. ლიზინგის პროდუქტი „კრისტალს“ დაეხმარება ფინანსური ჩაბმულობის მიზნის მიღწევაში და ქართველ მეწარმეებს საბრუნავ კაპიტალთან ერთად დაუფინანსებს აქტივების შეძენასაც, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს „კრისტალის“ კლიენტებისა და პარტნიორების ქსელის გაფართოებას.

2019 წელს ორგანიზაციული პოტენციალის ზრდის რამდენიმე პროექტიც განხორციელდა. შედეგად, საქმიანობის წარმატებით წარმართვისთვის კომპანიამ არაერთი აღიარება და ჯილდო მოიპოვა:

- საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანია „მიკროფინანსამ“ (MFR) „კრისტალს“ მიანიჭა „A-“ სოციალური რეიტინგი, რაც რეგიონში უმაღლესი მაჩვენებელია;
- „კრისტალი“ საქართველოში პირველი კომერციული ინსტიტუტი გახდა, რომელმაც მიიღო ინფორმაციული უსაფრთხოების სერტიფიკატი „ISO 27001“, რაც ადასტურებს, რომ კომპანიამ ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკების მართვაში მაღალგანვითარებულ დონეს მიაღწია;
- „კრისტალს“ გადაეცა მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირის მიერ დაწესებული „წლიური ანგარიშგებისა და გამჭვირვალობის საპატიო ჯილდო“;
- „კრისტალს“ გაეროს გლობალური შეთანხმების ქსელმა გადასცა „კორპორაციული და სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო“ გენდერული თანასწორობის პრინციპების დაცვისთვის;
- და ბოლოს, საერთაშორისო ჟურნალმა Global Banking and Finance Magazine–მა „კრისტალი“ აღიარა საქართველოში 2019 წელს ყველაზე სწრაფად მზარდ არასაბანკო ფინანსურ ინსტიტუტად და საუკეთესო კომპანიად ინვესტორებთან ურთიერთობის მხრივ.

მიუხედავად იმისა, რომ 2019 წელს დიდი ყურადღება დაეთმო კომპანიის ბიზნესშედეგების გაუმჯობესებას, „კრისტალს“ მხედველობიდან არ გამორჩენია თავისი მიზანი – დადებითი სოციალური გავლენა მოეხდინა კლიენტების, სულ მცირე, 50%-ზე მაინც, შეემცირებინა ნახშირორჟანგის გაფრქვევა და ეკონომიკურად გაემდიერებინა ახალგაზრდა და ქალი მეწარმეები. ყველას ვინც წლიურ ანგარიშს გაეცნობა, მოვუწოდებ იხილონ ჩვენი „გარემოსდაცვითი და სოციალური საქმიანობის“ ქვეთავი და წაიკითხონ იმ მნიშვნელოვანი მიღწევების შესახებ, რომლებიც კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის მიმართულებით გვქონდა, აგრეთვე გამოითხოვონ სპეციალური დანართი, რომელშიც დეტალურად არის განხილული „კრისტალის“ მიერ 2019 წელს ჩატარებული „სოციალური ზეგავლენის კვლევა“. კვლევის მიხედვით, მსესხებლების 67%-მა ჩვენი საკრედიტო პროდუქტების გამოყენებით ბიზნესინვესტიციები განახორციელა, ხოლო 62%-მა სამეწარმეო საქმიანობის შედეგად უფრო მეტი წმინდა შემოსავალი მიიღო, 45%-მა შექმნა ახალი პროდუქტები ან მომსახურება, 35%-მა გაზარდა დასაქმებულთა რაოდენობა და 37%-მა ახალი ბაზრები და გაყიდვის არხები აითვისა. აღნიშნული შედეგები ცხადად მიუთითებს, თუ რა განსაკუთრებული დადებითი წვლილი შეიტანა „კრისტალმა“ საქართველოს მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესებაში, რაც გვეამაყება კიდევ.

მთლიანობაში, „კრისტალმა“ გამოწვევებით აღსავსე 2019 წელი პოზიტიური მაჩვენებლებით დაასრულა და წარმატებით გაუმკლავდა როგორც საბაზრო, ისე რეგულაციურ ცვლილებებს და ამგვარად მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა კომპანიის შემდგომ გაფართოებასა და შედეგების გაუმჯობესებას.

დამატებითი ინფორმაცია კოვიდ-19-თან დაკავშირებით

წლიური ანგარიშის მომზადების თანადროულად, გლობალური კოვიდ-19 ვირუსით გამოწვეული პანდემიის მომსწრენი გავხდით, რამაც, რა თქმა უნდა, საქართველოზეც იქონია გავლენა. საქართველოს მთავრობამ პანდემიასთან საბრძოლველად დროული ზომები მიიღო - სასწრაფოდ აიკრძალა ფრენები რისკის ზონაში შემავალი ქვეყნებიდან, გატარებულ იქნა საკარანტინო და იზოლაციის ზომები და ბოლოს ორთვიანი საგანგებო მდგომარეობა და კომენდანტის საათი გამოცხადდა - ყველა ეს ზომა მიზნად ისახავდა ვირუსის გავრცელების აღკვეთას. ეს ზომები საკმაოდ ეფექტიანი გამოდგა. ამავე დროს, შემოდებულ იქნა კომპანიების უმრავლესობის საქმიანობის დროებითი შეჩერების რეჟიმი, რითაც შეიზღუდა ბაზრის პოტენციალი და შემდგომი დაკრედიტების ზრდის შესაძლებლობა. ყველა კომერციულმა ბანკმა და მსხვილმა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციამ, მათ შორის, „კრისტალმა“, კლიენტებს სესხების დაფარვის სამთვიანი საშუალებათო პერიოდი (აპრილი-ივლისი) შესთავაზა.

როგორც სოციალურად პასუხისმგებლიანმა კომპანიამ, „კრისტალმა“ ყველა შესაფერისი ზომა მიიღო კოვიდ-19 ვირუსით თავისი თანამშრომლებისა და კლიენტების დაინფიცირების თავიდან ასაცილებლად. 2020 წლის თებერვლის მესამე დეკადიდან (ე.ი., საქართველოში ვირუსის გავრცელებამდე) ყველა ფილიალი და სათაო ოფისი აღიჭურვა სადეზინფექციო საშუალებებითა და აუცილებელი ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებით (ნიღბებით, ხელთათმანებით და ა.შ.). პერსონალს მიეცა და განმეორებით განემარტა პრევენციული რეკომენდაციები. ჩვენ შევზღუდეთ ყველა საგარეო და არააუცილებელი შიდა მივლინებები, ტრენინგი, შეკრება და პირისპირ შეხვედრა, მივიღეთ ზომები იმისათვის, რომ საზღვარგარეთ შევბუღებიდან დაბრუნებულ ყველა თანამშრომელს სამსახურში გამოსვლამდე გაეწო 2-კვირიანი თვითიზოლაცია/კარანტინი. ფილიალები რეგულარულად მუშავდებოდა სადეზინფექციო საშუალებებით და ტარდებოდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ რეკომენდებული ყველა სიფრთხილის ზომა.

16 მარტიდან კომპანია გადავიდა დისტანციური მუშაობის რეჟიმზე. სათაო ოფისის თანამშრომლების დიდ უმრავლესობასა და რისკის ჯგუფში შემავალ ყველა თანამშრომელს დაევალა სახლიდან მუშაობა, რის შესაძლებლობაც იძლეოდა „კრისტალის“ დისტანციურად მუშაობის კარგად განვითარებული რესურსები და საშუალებები. ფილიალის თანამშრომლებს მიეცათ დავალება ადგილზე ემუშავათ ცვლებში, რითაც ფილიალებში თანამშრომლების ერთდროულად მომუშავე რაოდენობა ჩვეულებრივი მაჩვენებლიდან 35%-მდე შემცირდა. იმისათვის, რომ არ გაუარესებულიყო კლიენტების მომსახურების ხარისხი, სახლიდან მომუშავე თანამშრომლები უზრუნველყოფილი იყვნენ ელექტრონული/დისტანციური წვდომის ყველა საჭირო რესურსითა და საშუალებით.

რაც შეეხება „კრისტალის“ მგრძნობიარობას კოვიდ-19-თან დაკავშირებული საკრედიტო რისკების მიმართ, ჩვენი პროგნოზით, შეიძლება წარმოიქმნას შემდეგი საფრთხეები და შესაძლებლობები:

- უშუალო უარყოფითი ზეგავლენა ტურიზმთან, ტრანსპორტთან, კვების მრეწველობასა და რესტორნებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე;
- შენელებული უარყოფითი ზეგავლენა მშენებლობის, უძრავი ქონებისა და განათლების სფეროებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე;

- დადებითი გავლენა ჯანმრთელობის დაცვის, ვაჭრობისა (ყოველდღიური მოხმარების საქონლით) და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, სოფლის მეურნეობის სფეროებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე.

რაც შეეხება მიმდინარე და ახალი სესხების გაცემას, 2020 წლის მარტის მეორე ნახევრიდან შეიცვალა ჩვენი საკრედიტო პოლიტიკა ეკონომიკის ზემოხსენებული, შედარებით მაღალრისკიანი სეგმენტების დაკრედიტების შემცირებისა და უფრო მცირე სესხებზე ყურადღების გადატანის მიმართულებით, რადგან, ჩვენი გამოცდილებით, ეს უკანასკნელნი კრიზისის დროს უფრო გადახდისუნარიანები არიან.

საშუალოვადიან პერსპექტივაში მოსალოდნელი პირდაპირი ზეგავლენა გააუარესებს საკრედიტო პორტფელს ზემოხსენებულ შედარებით მაღალრისკიან სეგმენტებში. ამავდროულად უნდა აღინიშნოს, რომ „კრისტალის“ პორტფელი კარგად არის დივერსიფიცირებული და ნაკლებად დამოკიდებულია მოწყვლად ინდუსტრიებთან (ტურიზმის კრისტალის სასესხო პორტფელის 4.7%, ხოლო ტრანსპორტის პორტფელის 4.7% შეადგენენ) დაკავშირებულ რისკებზე. ეკონომიკის იმ სფეროებს, რომლებზეც ვირუსს აქვს უშუალო უარყოფითი ზემოქმედება (რესტორნების ქსელი, ავიაკომპანიები, ნავთობისა და გაზის მრეწველობა) ჩვენს პორტფელზე გავლენა არ აქვს. „კრისტალის“ აქტივების კლასი ძირითადად შედგება მიკროსაფინანსო სესხებისაგან, რომლებიც, ჩვეულებრივ, ისტორიული შოკების მიმართ მდგრადობით გამოირჩევა.

კოვიდ-19-ით გამოწვეული საბაზრო ცვლილებების შედეგად და 2020 წელს დამდეგი საარჩევნო პერიოდიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, სამომხმარებლო/საყოფაცხოვრებო და სამეწარმეო დაკრედიტების ზრდის ტემპი შენელებად, თუმცა, მაინც ველით ზრდას მიკროსესხებისა და აგროსესხების მიმართულებით, რომლებიც მდგრადობით გამოირჩევა. მთლიანობაში, ჩვენი კონსერვატიული მოლოდინით, კლიენტთა დაკრედიტების საქმიანობის წლიური მაჩვენებელი საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივებში 5%-ით გაიზრდება. ამ ზრდას ხელს შეუწყობს მთავრობის მიერ კაპიტალური დანახარჯების ინტენსიფიკაცია და კრიზისის პერიოდში საერთაშორისო ინსტიტუტების მიერ საქართველოს ეკონომიკის მხარდასაჭერად სხვადასხვა პროგრამის განხორციელება.

ამ უპრეცედენტო ახალ რეალობაში „კრისტალი“ გახდება იმ ეკონომიკური და სოციალური წყობის ცვლილების მოწმე, რომელშიც ქართული ბიზნესი და საზოგადოება ტრადიციულად ოპერირებდა. მოსახლეობისა და საწარმოების დიდი ნაწილი გაურკვევლობისა და ფინანსური სირთულეების წინაშე დადგება.

ამასთან ერთად, ეს კრიზისი წარმოაჩენს არა მხოლოდ მოწყვლად საკითხებს, არამედ ახალ შესაძლებლობებსაც. პანდემიის შედეგები აგრეთვე მოგვცემს შესაძლებლობას შევისწავლოთ ახლებური სოციალური ურთიერთობა და დავნერგოთ ტექნოლოგიური ინოვაციები, ეფექტურად გამოვიყენოთ დისტანციური მუშაობა და ხელი შევუწყოთ ჩვენი კლიენტების მიერ ელექტრონული არხების გამოყენების ზრდას.

„კრისტალმა“ წარმატებით უზრუნველყო საქმიანობის უწყვეტობის გეგმის შექმნა და ახლა გადადის პანდემიის შემდგომი სტრატეგიული დაგეგმარების ეტაპზე. განახლებულ სტრატეგიაში ძირითადი აქცენტები გაკეთდება „კრისტალის“ მიმდინარე ბიზნესპროცესების გაციფრულებაზე ისე, რომ შემცირდეს თანამშრომლებსა და კლიენტებს შორის ფიზიკური ურთიერთობის საჭიროება, ხოლო ნაღდი ფულის ოპერაციები ჩანაცვლდეს მობილური ანგარიშსწორების ფუნქციებით. იმავდროულად,

ჩვენ ხელს შევუწყობთ მიკრომეწარმე კლიენტების ადაპტაციის პროცესს და გავაძლიერებთ „კრისტალის“ რესურსებს ფინანსური და სამეწარმეო ცოდნის გასავრცელებლად კონსულტაციის გაწევის მიმართულებით. ჩვენი კლიენტების საჭიროებებს აუცილებლად განვიხილავთ ჩვენს პატივცემულ პარტნიორებთან, რათა ერთობლივად შევძლოთ ახალ კონტექსტში უაღრესად საჭირო მდგრადობისა და განვითარების შესაძლებლობების უზრუნველყოფა.

მადლობას ვუხდით „კრისტალის“ მთელ გუნდს, რომელმაც სრული მობილიზება მოახდინა 2019 წლისა და 2020 წლის პირველი კვარტლის მნიშვნელოვან გამოწვევებზე საპასუხოდ და მოახერხა მნიშვნელოვანი სტრატეგიული ამოცანების გადაწყვეტა. მინდა განსაკუთრებული მადლობა გადავუხადო ჩვენს კლიენტებს, რომლებიც ამ კომპანიას მრავალი წელია უმტკიცებენ თავიანთ ერთგულებას. გვჯერა, რომ ისინი ჩვენი კომპანიის პარტნიორები არიან და ჩვენც ძალისხმევას არ დავიშურებთ ამ ურთიერთსასარგებლო ურთიერთობის შემდგომი განვითარების უზრუნველსაყოფად.

ჩვენს კომპანიას წინ მართლაც საინტერესო წელიწადი ელის!

პატივისცემით,

ილია რევია

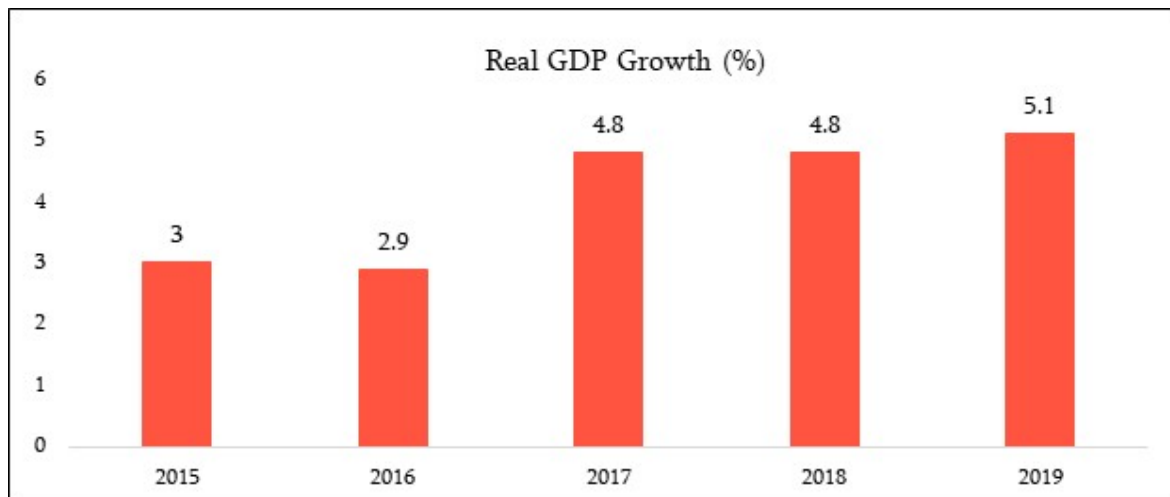
უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი

მაკროეკონომიკა და ბაზრის მიმოხილვა

2019 წელი ეკონომიკური ზრდის აღრიცხვაში მნიშვნელოვანი სიახლის წელი იყო მეთოდოლოგიისა და მონაცემთა წყაროების თვალსაზრისით. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა („საქსტატი“) მიიღო ეროვნულ ანგარიშთა სისტემის 2008 წლის (SNA-2008) სტანდარტული მეთოდოლოგია, ჩაანაცვლა რა SNA 1993. „საქსტატმა“ მშპ-ის საბაზისო წლად 2010-ის ნაცვლად 2015 დაადგინა და ისტორიული მშპ 2010-დან 2018 წლამდე გადაიანგარიშა. შედეგად, 2018 წელს საქართველოს ნომინალური მშპ 8.6%-ით (3.5 მილიარდი ლარით) გაიზარდა, ხოლო რეალური მშპ-ის ზრდის მაჩვენებელმა 0.1 პპ-ით მოიმატა და 4.8% შეადგინა.

2019 წელს საქართველოს რეალური მშპ-ის ზრდა სტაბილურად გაგრძელდა და მისმა წლიური ზრდის მაჩვენებელმა 5.1% შეადგინა. სექტორული განაწილების თვალსაზრისით, ყველაზე დიდი წვლილი მიუძღვის ვაჭრობას (2.2 პპ წვლილი), რომელსაც მოსდევს უძრავი ქონების სექტორი (1.5 პპ წვლილი) და მშენებლობა (1.3 პპ წვლილი). რაც შეეხება მშპ-ის სტრუქტურას, ყველაზე დიდი სექტორული წილები მოდის ვაჭრობაზე - 14.4% (წლიური 0.4 პპ) და უძრავი ქონების სფეროზე - 11.5% (წლიური 0.1 პპ).

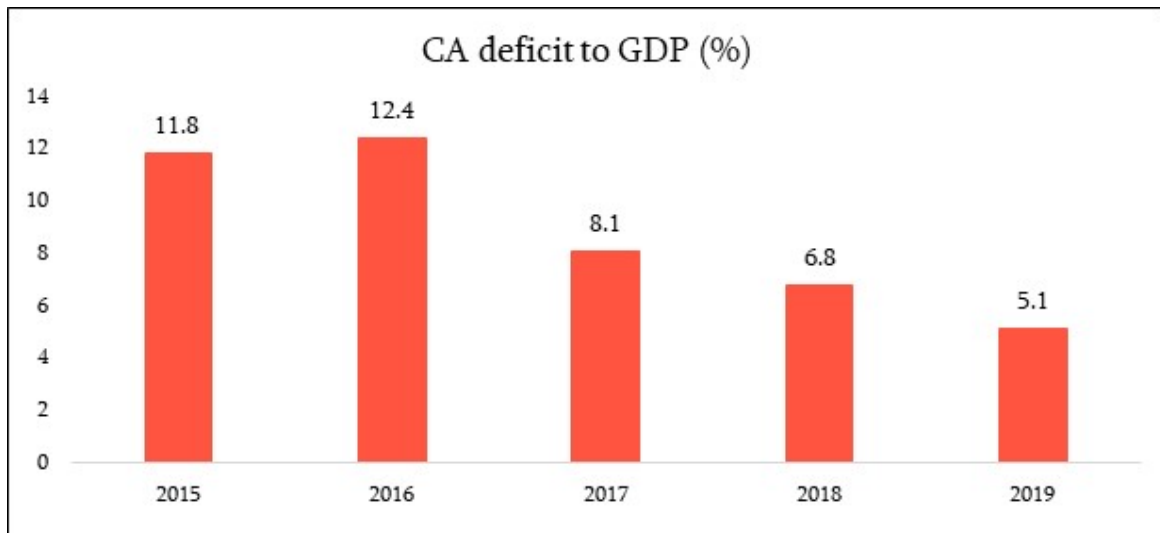
გრაფიკი: რეალური მშპ-ის ზრდა

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

მიმდინარე ანგარიში

2019 წელს მიმდინარე ანგარიშის (CA) ბალანსი კვლავ გაუმჯობესდა ქვეყნის გარედან შემოსული სახსრების (ექსპორტი, ფულადი გადარიცხვები და ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი) საფუძველზე და მშპ-ის მიმართ 5.1% (წლიური -1.7 პპ) შეადგინა.

ექსპორტი და იმპორტი

2019 წელს საქონლის ექსპორტმა ზრდის მაღალი მაჩვენებელი შეინარჩუნა და წლიური 12.1% კვ შეადგინა (406 მლნ აშშ დოლარი). ექსპორტში მთავარი რეგიონული მოთამაშეები არიან დსთ - 53.2% (წლიური -3.4 კპ) და ევროკავშირი - 21.8% (იგივე წლიური წილი).

2019 წელს საქონლის იმპორტი კლებადი ტენდენციით ხასიათდებოდა - იმპორტის მოცულობა წლიური 0.7%-ით (68.3 მლნ აშშ დოლარი) შემცირდა. იმპორტში მთავარი რეგიონული მოთამაშეები არიან დსთ - 26.9% (წლიური -2.6 კპ) და ევროკავშირი - 25.6% (წლიური -1.9 კპ).

ფულადი გზავნილები

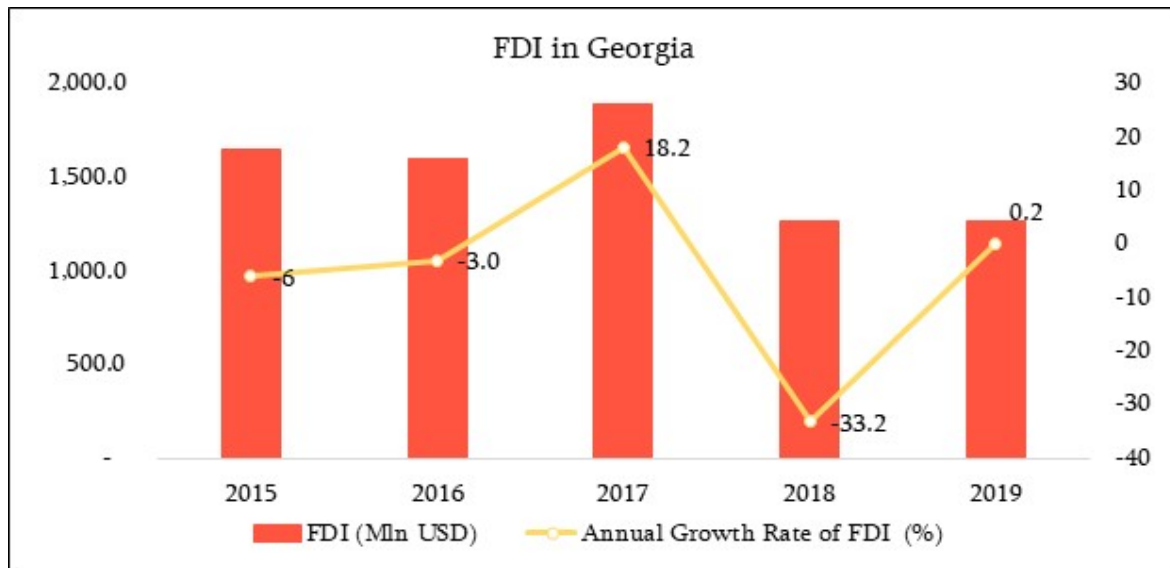
2019 წელს ფულადმა გზავნილებმა წლიური 9.7%-ით (153 მლნ აშშ დოლარი) მოიმატა და 1,733 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. ფულადი გზავნილების უდიდესი წილი მოდის რუსეთზე 24.7% (წლიური -4.1 კპ), რომელსაც მოსდევს იტალია 13.8%-ით (წლიური 1.6 კპ), საბერძნეთი 11.1%-ით (წლიური 0.3 კპ), აშშ 10.3%-ით (წლიური -0.5 კპ) და ისრაელი 9.4%-ით (წლიური -0.3 კპ).

ტურიზმი

2019 წელს, მიუხედავად რუსეთის მიერ წლის მეორე ნახევრიდან ფრენების აკრძალვისა, ტურიზმის მაჩვენებლებმა ზრდის ტენდენცია შეინარჩუნა. 2019 წელს ტურისტების რაოდენობამ 7.7%-ით მოიმატა და 5,080 ათასი შეადგინა. ტურისტების მზარდი რაოდენობა აისახა ტურიზმიდან მიღებულ გაზრდილ შემოსავალში, რომელმაც 1.5%-ით (47 მლნ აშშ დოლარი) მოიმატა და 3,269 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

წინასწარი მონაცემებით, 2019 წელს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა - ეს მაჩვენებელი 0.2%-ით (2.5 მლნ აშშ დოლარი) გაიზარდა. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ყველაზე დიდი მოცულობით განხორციელდა ფინანსურ სექტორში (20.6%), ენერგეტიკის სექტორსა (15.3%) და სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორში (12.4%). ქვეყნების მიხედვით, ამ ზრდის უკან უპირველესად იდგა გაერთიანებული სამეფო (19.5%), თურქეთი (18.7%) და პანამა (6.2%).

უმუშევრობა

2019 წელს სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემო აისახა უმუშევრობის დონის შემცირებაში, რამაც 11.6% (წლიური -1.1 პპ) შეადგინა. უმუშევარი ადამიანების რაოდენობამ 10%-ით (-24.7 ათასი ადამიანი) იკლო და 221 ათასი ადამიანი შეადგინა.

გაცვლითი კურსები და უცხოური ვალუტის რეზერვები

2018 წლის ბოლოსთან შედარებით, 2019 წლის ბოლოს ლარის კურსი თურქული ლირის მიმართ 26.2%-ით გაიზარდა. ლარის საშუალო წლიური გაცვლითი კურსი თურქული ლირის მიმართ გაიზარდა და 7.8% შეადგინა.

იმავე დროს, პერიოდის ბოლოს ლარის კურსი 7.1%-ით გაუფასურდა აშშ დოლარის მიმართ, 4.5%-ით – ევროს მიმართ და 20.3%-ით – რუსული რუბლის მიმართ. ლარის საშუალო წლიური გაცვლითი კურსის გაუფასურების მაჩვენებელმა 11.2% შეადგინა აშშ დოლარის მიმართ, 5.4% – ევროს მიმართ და 7.6% – რუსული რუბლის მიმართ. აშშ დოლარის, ევროსა და რუსული რუბლის მიმართ ლარის კურსის გაუფასურებამ ხელი შეუწყო საქონლისა და მომსახურების ექსპორტის კონკურენტუნარიანობას.

მთავარი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ვალუტების მიმართ ლარის კურსის გაუფასურებამ უარყოფითი გავლენა იქონია 2019 წლის ნომინალურ ეფექტურ გაცვლით კურსსა (NEER) 7.9% და რეალურ ეფექტურ გაცვლით კურსზე (REER) 5.3%. აშშ დოლარის მიმართ ლარის კურსის მკვეთრი გაუფასურების გამო, სებ-მა 2019 წლის აგვისტოდან შეწყვიტა უცხოური სავალუტო რეზერვების აკუმულირება. 2019 წლის ბოლოსთვის, სებ-მა გაყიდა 92.8 მლნ აშშ დოლარი და უცხოურმა სავალუტო რეზერვებმა 3,506 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

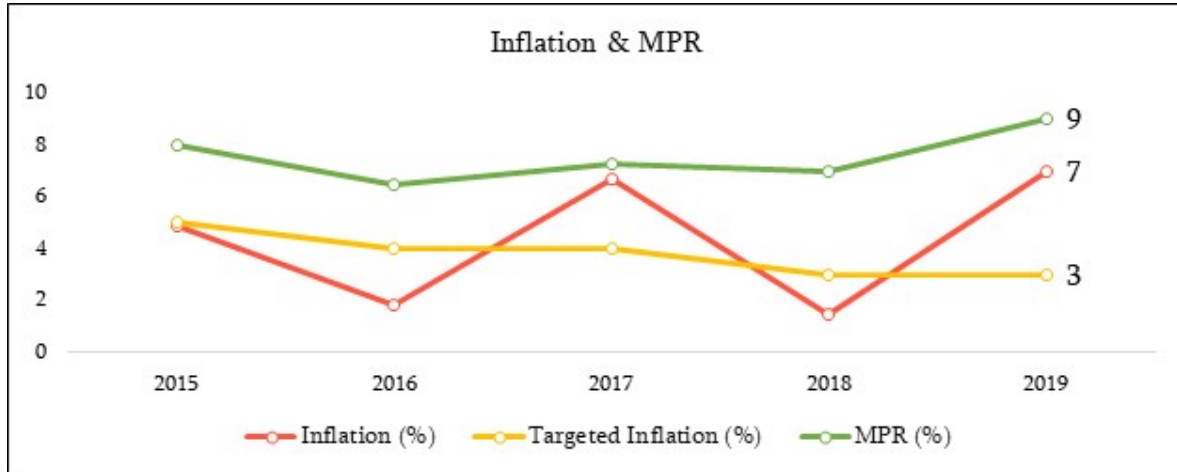
ინფლაცია და მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

2019 წელს NEER-ის გაუფასურებამ წვლილი შეიტანა ფასების გაძვირებაში. წლიურმა ინფლაციამ 7% შეადგინა, რაც გეგმით გათვალისწინებულ 3%-ზე მაღალი მაჩვენებელი

იყო. პროდუქტებს შორის ინფლაციაში ძირითადი წვლილი შეიტანა საკვებმა პროდუქტებმა და არაალკოჰოლურმა სასმელებმა (3.78 პპ), ასევე ალკოჰოლურმა სასმელებმა და თამბაქომ (1.03 პპ).

მზარდი ინფლაციით გამოწვეული შოკების საპასუხოდ, სებ-მა 2019 წლის სექტემბერში მონეტარული პოლიტიკის გამკაცრება დაიწყო და წლის ბოლოსთვის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთმა (MPR) 9%-ს მიაღწია.

გრაფიკი: ინფლაცია, გეგმიური ინფლაცია და MPR

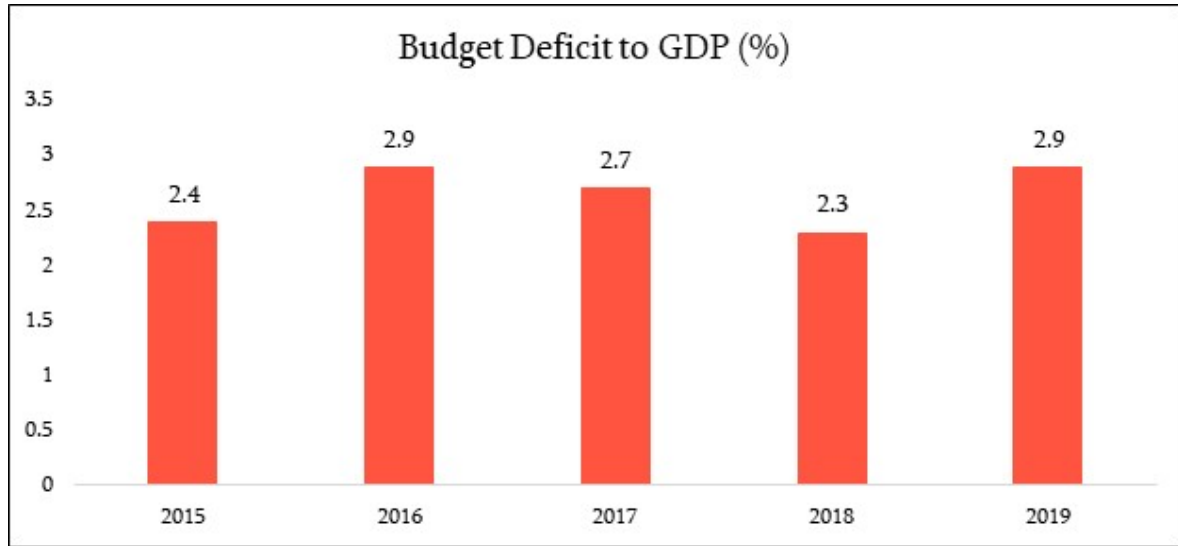

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბიუჯეტის დეფიციტი

2019 წელს ბიუჯეტის ბალანსში დაფიქსირდა 1,463 მლნ ლარის დეფიციტი. 2019 წელს ბიუჯეტის დეფიციტის წილი ნომინალური მშპ-ის მიმართ მასტრიხტის კრიტერიუმების (3%) ფარგლებში დარჩა და 2.9%-ს მიაღწია (წინა წელთან შედარებით 0.6 პპ-ით მოიმატა).

გრაფიკი: ბიუჯეტის დეფიციტი და ნომინალური მშპ

წყარო: ფინანსთა სამინისტრო

სახელმწიფო ვალი მშპ-ის მიმართ

2019 წელს სახელმწიფო ვალის მშპ-სთან შეფარდების მაჩვენებელი ნელი ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა, თუმცა მაინც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება რეკომენდებულ 60%-იან ლიმიტს. 2019 წელს სახელმწიფო ვალმა 14.9%-ით (2,592 მლნ ლარი) მოიმატა და 19,956 მლნ ლარი შეადგინა, რაც ნომინალური მშპ-ის 39.9%-ია (წინა წელთან შედარებით 1 პპ-ით მოიმატა).

საერთაშორისო რეიტინგები

„S&P“ გლობალური რეიტინგი

პოზიტიური მაკროეკონომიკური ტენდენციები, რომლებიც 2019 წელს შეინიშნებოდა, აისახა საქართველოს გრძელვადიან საკრედიტო რეიტინგშიც - „სტანდარტ ენდ ფუარსმა“ საქართველოს „BB-“-დან „BB“ შეფასება მისცა სტაბილური პროგნოზით.

ბიზნესის კეთება

საქართველომ 3 პუნქტით გაიუმჯობესა თავისი პოზიცია მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების 2019 წლის ანგარიშში და 190 ქვეყანას შორის მე-6 ადგილი დაიკავა (მანამდე საქართველოს მე-9 ადგილი ეკავა).

2020 წლის ეკონომიკური პროგნოზი

COVID-19-ის პანდემიის ზეგავლენის გამო განახლდა 2020 წლის ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების შესახებ არსებული მოლოდინები. საქართველოს 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში განხორციელებული ცვლილებები ემყარება შემდეგ მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს: მშპ-ის ზრდა იქნება -4.0%; ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-სთან შეფარდება იქნება 8.5%; მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მშპ-

სთან შეფარდება გაუარესდება 10.3%-მდე; მშპ-ის დეფლატორი იქნება 4.8% და სამომხმარებლო ფასების ინდექსის ზრდა იქნება 4.7%.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა ასევე განაახლა თავისი პროგნოზები საქართველოს ეკონომიკის შესახებ COVID-19-ის პანდემიის ზეგავლენის ასახვის მიზნით. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმდინარე პროგნოზები 2020 წლის ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების შესახებ შემდეგია: რეალური მშპ-ის ზრდა იქნება - 4.8%, სამომხმარებლო ფასების ინდექსის ზრდა იქნება 4.6%; ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-სთან ფარდობა იქნება 7.8% და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მშპ-სთან ფარდობა იქნება 10.5%.

საკრედიტო ბაზარი

ბაზრის ზომა განიმარტება, როგორც კომერციული ბანკებისა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მიერ რეზიდენტ შინამეურნეობებზე 100,000 ლარამდე მაქსიმუმ 5 წლის დაფარვის ვადით გაცემული სესხების პორტფელი და ხელშეკრულებები.

2019 წლის ბოლოსათვის კომერციული ბანკების პორტფელმა 0.5%-ით (26.3 მლნ ლარი) მოიმატა და 5,603 მლნ ლარი შეადგინა, ხოლო მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების პორტფელმა 2.5%-ით (27.6 მლნ ლარი) მოიმატა და 1,129 მლნ ლარი შეადგინა. ბაზრის ზომა პორტფელების მიხედვით წინა წელთან შედარებით 0.8%-ით (53.9 მლნ ლარი) გაიზარდა და 6,732.9 მილიონ ლარს გაუტოლდა.

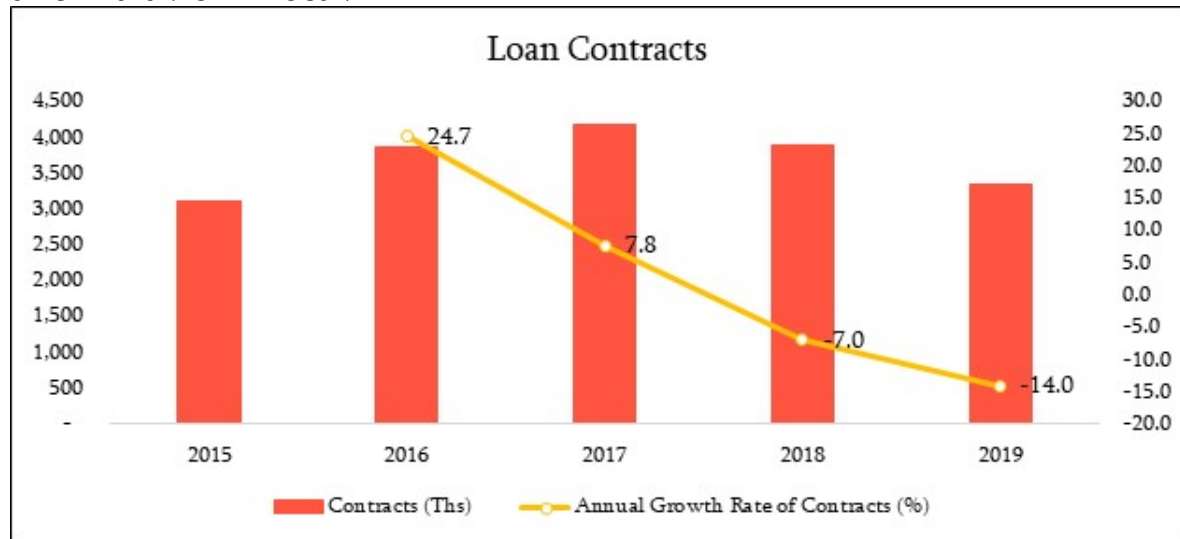
გრაფიკი: საკრედიტო პორტფელის ბაზრის ზომა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბაზრის მოცულობა სესხის ხელშეკრულებების მიხედვით წინა წელთან შედარებით 14%-ით (544.5 მლნ ლარი) გაიზარდა და 3.34 მლნ ლარს გაუტოლდა. იმავე პერიოდში, კომერციულ ბანკებში სესხის ხელშეკრულებებმა 15.1%-ით (466.9 მლნ ლარი) იკლო და 2.6 მლნ ლარი შეადგინა. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სესხის ხელშეკრულებებმა 9.9%-ით (77.6 მლნ ლარი) იკლო და 708.6 მლნ ლარი შეადგინა.

გრაფა: საკრედიტო პორტფელის ბაზრის ზომა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბიზნესმოდელი

„კრისტალი“ ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაციაა, რომელიც კლიენტებს უწევს სხვადასხვა ფინანსურ თუ არაფინანსურ მომსახურებას და მათი განვითარების პლატფორმის როლს ასრულებს. ჩვენი კონკურენტული უპირატესობაა კლიენტზე ფოკუსირებული ბიზნესმოდელი, რომელიც ორიენტირებულია მიკროსაფინანსო სექტორში საუკეთესო მომსახურების გაწევაზე.

„კრისტალი“ კლიენტებს მომსახურებას უწევს ფილიალებისა და ციფრული არხების საშუალებით. 2019 წლის ბოლოსათვის „კრისტალი“ საქართველოს უმეტეს ნაწილში 48 ფილიალით არის წარმოდგენილი. ჩვენი ინოვაციური ელექტრონული კომერციის/გარე განვადების პლატფორმა „აკილო“ ონლაინარხების მეშვეობით კვლავ აგრძელებს ახალი კლიენტების მოზიდვას.

ჩვენი საკრედიტო მიმართულება პროდუქტების ფართო სპექტრს სთავაზობს როგორც საცალო, ისე ბიზნესკლიენტებს და უზრუნველყოფს კლიენტთა განსაკუთრებულ გამოცდილებას, კომფორტულ და ინოვაციურ მიკროსაფინანსო გადაწყვეტებს ღრმად პერსონიზებული საკონსულტაციო და განვითარების მომსახურებით და ბიზნესის მხარდაჭერის ისეთი პროგრამების მეშვეობით, როგორებიცაა „აგროკლუბი“ ფერმერული საქმიანობით დაკავებული კლიენტებისთვის და „საგადასახადო ანგარიშგების მომსახურება“ მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის.

ჩვენი არასაკრედიტო მიმართულება მოიცავს საოპერაციო პროდუქტების ფართო სპექტრს, მათ შორის, ანგარიშსწორებას, ფულის გადარიცხვას, ვალუტის გადაცვლას, დაზღვევას და მათთან დაკავშირებულ საოპერაციო საფინანსო მომსახურებას.

„კრისტალის“ დაფინანსების წყაროები დივერსიფიცირებულია, დაფინანსება ძირითადად უცხოური ფინანსური ინსტიტუტებიდან შემოდის, თუმცა, ადგილობრივი კომერციული ბანკებიც დაფინანსების მნიშვნელოვანი წყაროა. „კრისტალი“ ავითარებს დაფინანსების ისეთ ალტერნატიულ წყაროს, როგორიცაა კორპორაციული ობლიგაციების გამოშვება და განთავსება, რომელთა წილიც 2024 წლის ბოლოსთვის დაფინანსების 5-10%-ის ფარგლებში იქნება.

„კრისტალი“ განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს თავისი პროდუქტების, შიდა სისტემების, პოლიტიკებისა და პროცედურების შემუშავებას, პერსონალის უნარების, შესაძლებლობებისა და კორპორაციული კულტურის განვითარებას პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პრაქტიკის უზრუნველსაყოფად. კომპანია დადებითი რეპუტაციით სარგებლობს კლიენტებთან, დამფინანსებლებთან, მარეგულირებელსა და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან.

კორპორაციული სტრატეგია

ჩვენი სტრატეგიაა გავხდეთ საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეებზე და ფერმერებზე ფოკუსირებული საუკეთესო ბანკი, ყველა დაინტერესებული მხარისათვის უფრო მეტი ღირებულების შექმნისა და ჩვენი საქმიანობის მდგრადობის გაუმჯობესების მიზნით. ჩვენი სტრატეგიაა გავზარდოთ და გავაფართოოთ ჩვენი „ნოუ-ჰაუ“ და გავხდეთ კლიენტებზე ფოკუსირებული, ადამიანებზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული ინსტიტუტი. ჩვენი სტრატეგია მუდმივად იცვლება და იხვეწება იმ ახალი გამოწვევების დასაძლევად და ახალი შესაძლებლობების გამოსაყენებლად, რომლებიც ბაზარზე იჩენს თავს.

2021 წელს „კრისტალი“ გეგმავს შეიტანოს განაცხადი კომერციული საბანკო ლიცენზიის მისაღებად. ბანკის შესაფერისი ინსტიტუციური სიმწიფის, გეოგრაფიული დაფარვის, კლიენტებისა და თანამშრომელთა რაოდენობის მიღწევის შემდეგ, „კრისტალი“ კონკურენციას უწევს საბანკო დაწესებულებებსა და არა ბევრად მცირე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებს. ამასთან, „კრისტალის“ კონკურენტული შესაძლებლობები შეზღუდულია მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობით და დადგენილი ნორმატიული მოთხოვნებით. კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზია „კრისტალს“ მისცემს საშუალებას უკეთესად უზრუნველყოს თავისი მისიის შესრულება, რადგან მიეცემა შესაძლებლობა მიაწოდოს კლიენტებს ისეთი პროდუქტები, როგორებიცაა მიმდინარე/შემნახველი საბანკო ანგარიშები, აგრეთვე განახორციელოს ლარში დაფინანსების წყაროების ეფექტიანი დივერსიფიკაცია და იმავდროულად გაზარდოს ერთეულ კლიენტზე 100,000 ლარის ოდენობის სესხის გაცემის ნორმატიული ლიმიტი და გააფართოოს საქმიანობა მცირე ბიზნესის სეგმენტში. გარდა ამისა, კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზია „კრისტალს“ მისცემს მნიშვნელოვან შესაძლებლობას მიიღოს მონაწილეობა საქართველოს მთავრობის მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ისეთ ინიციატივაში, როგორიცაა „აწარმოე საქართველოში“ და სხვა შეღავათიან პროგრამებში.

კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შემდეგ „კრისტალი“ კვლავ კლიენტთა იმავე სეგმენტს მოემსახურება, მაგრამ უფრო მძლავრი ფინანსური და ინსტიტუციური პლატფორმიდან და ამასთანავე, ყველა დაინტერესებული მხარისათვის შექმნის უფრო მეტ ღირებულებას.

საქმიანობის ძირითადი მაჩვენებლები

ჩვენ შევიმუშავეთ *საქმიანობის ის ძირითადი მაჩვენებლები (KPIs)*, რომლებითაც ვახორციელებთ ჩვენი ფინანსური და საოპერაციო საქმიანობის შედეგების შეფასებას. ქვემდებარე მაჩვენებლები სრულ შესაბამისობაშია ჩვენს სტრატეგიასთან და უზრუნველყოფს ჩვენ მიერ დასახული მიზნების მიღწევას და მდგრად ზრდას. ესენია:

1. წმინდა მოგება;
2. საინვესტიციო უკუგება;
3. წმინდა საპროცენტო მარჟა;
4. ხარჯებისა და შემოსავლების თანაფარდობა;
5. აქტივების უკუგება;
6. მთლიანი საკრედიტო პორტფელი;
7. ხარჯების ეფექტიანობის კოეფიციენტი;
8. რისკების ხარჯი;

9. კლიენტების შენარჩუნების მაჩვენებელი;
10. სრულად დისტანციურ ურთიერთობაზე მყოფი კლიენტების რაოდენობა;

საოპერაციო მიზნები

ჩვენი კორპორაციული სტრატეგიის განხორციელება დამოკიდებულია იმ საოპერაციო მიზნების შეუფერხებელ და დროულ შესრულებაზე, რომლებიც ჩვენს საწარმოო ერთეულებსა და დეპარტამენტებში განაწილებული წლიური სტრატეგიული ეტაპების საფუძველია. ეს ძირითადი მიზნებია:

1. კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღება;
2. ავტომატიზებული საბანკო სისტემის დანერგვა;
3. საკრედიტო პორტფელის გაფართოება, მათ შორის, არაორგანული ზრდის გზით;
4. არასაკრედიტო საქმიანობიდან შემოსავლების ზრდა;
5. ბიზნესპროცესების დიჯიტალიზაცია და ავტომატიზაცია;
6. ბრენდის განმტკიცება და კლიენტთა კმაყოფილების გაუმჯობესება;
7. კადრების მართვისა და ორგანიზაციული განვითარების გაუმჯობესებული სისტემები;
8. რისკების მართვის გაუმჯობესება;
9. გარემოსდაცვითი და სოციალური საქმიანობისა და მისი კვლევის გაუმჯობესება;
10. მონაცემთა მართვისა და ანალიზის გაუმჯობესება.

ჩვენი მისია და სასურველი შედეგები

„კრისტალი“ არის საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეებისა და ფერმერების განვითარების პლატფორმა, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოში სიღარიბის აღმოფხვრას მეწარმეობის ფინანსური, სოციალური და გარემოსდაცვითი მიმართულებით მდგრადი ხელშეწყობის გზით. ჩვენი გეგმა მოვემსახუროთ და ფინანსური და არაფინანსური მომსახურება შევთავაზოთ შრომისუნარიანი მოსახლეობის 10%-ზე მეტს. ჩვენი კლიენტები დანარჩენი საქართველოსათვის იქნებიან მიკრო და მცირე მეწარმეობის მისაბამი მაგალითი.

„კრისტალის“ სასურველი შედეგები ერთიანდება 3P-ის პრინციპში: ადამიანები (**P**-eople), პლანეტა/გარემო (**P**-lanet) და მოგება (**P**-rofit). ჩვენი მიზანია გავიდეთ კაპიტალის უკუგების 16%-იან მაჩვენებელზე. „კრისტალის“ მიზანია დადებითი სოციალური გავლენა იქონიოს თავისი კლიენტების, სულ მცირე 50%-ზე, ამასთან ერთად, 2021 წლის განმავლობაში შემუშავდება გაზომვადი გარემოსდაცვითი მიზნები, მათ შორის, ნახშირბადის გაფრქვევის შემცირებისა და ბიომრავალფეროვნების ზრდის მიმართულებით.

სასურველი შედეგების მიღწევით, „კრისტალი“ ხელს შეუწყობს გაეროს მდგრადი განვითარების ექვსი მიზნის მიღწევას.

ძირითადი შედეგები

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, კრისტალის სასესხო პორტფელმა შეადგინა 297.2 მლნ ლარი. იმავე პერიოდისთვის აქტიური სესხების რაოდენობამ 125,682-ს მიაღწია. წლის განმავლობაში კომპანია მოემსახურა 104,998 საკრედიტო კლიენტს. პორტფელი წინა წელთან შედარებით გაიზარდა 32.6 მლნ ლარით (12.3 %), ხოლო სესხების რაოდენობა 4,763-ით (3,7 %) შემცირდა.

პორტფელის სტრუქტურა პროდუქტების მიხედვით შემდეგნაირად გამოიყურება:

პორტფელის სტრუქტურა	2018		2019		ზრდა	
	რაოდენობა	მოცულობა	რაოდენობა	მოცულობა	რაოდენობა	მოცულობა
ვაჭრობა	12,677	41,639,812	13,820	47,005,266	1,143	5,365,454
მომსახურება	18,619	65,997,788	24,921	86,554,954	6,302	20,557,166
წარმოება	2,159	9,170,689	2,597	9,929,965	438	759,276
სოფლის მეურნეობა	41,782	77,289,821	36,988	80,779,026	(4,794)	3,489,205
სამომხმარებლო	55,208	70,509,745	47,356	72,941,688	(7,852)	2,431,942
სულ	130,445	264,607,856	125,682	297,210,899	(4,763)	32,603,043

მნიშვნელოვანი ბიზნეს ინოვაციები

წლის დასაწყისში ბიზნესმა დიდი ძალისხმევა გასწია ახალი რეგულაციების მორგების პროცესში. ცვლილებების დროულად და სრულყოფილად ასახვის მიზნით, გამოყენებულ იქნა პროექტების მართვის ინოვაციური „Agile მეთოდოლოგია“, რომლის ფარგლებში რამდენიმე მსხვილი პროექტი განხორციელდა.

მცირე ბიზნესსეგმენტზე (>30,000 ლარი) გააქტიურებისა და ბაზრის წილის ზრდის მიზნით, კომპანიამ ითანამშრომლა გერმანულ საკონსულტაციო კომპანია Inspiring Development-თან. შესწავლილ იქნა ბაზარი, გაუმჯობესდა პროდუქტის მახასიათებლები, ქსელის შესაბამისმა თანამშრომლებმა გაიარეს ტრენინგი გაყიდვების უნარებისა და ფინანსური ანალიზის მიმართულებით. შედეგად, მცირე სესხების პორტფელის ზრდამ 49% შეადგინა (პორტფელი 47 მლნ ლარიდან 70 მლნ ლარამდე გაიზარდა).

5,000 ლარამდე სესხებისათვის შეიცვალა პროცესები და მიდგომები, რამაც საშუალება მოგვცა წლის განმავლობაში 35,000 კლიენტზე მეტს მოვმსახურებოდით.

ქალთა გაძლიერების მიზნით, ქალი მსესხებლებისთვის მომზადდა სპეციალური შეთავაზება, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდა 2300 ქალი მეწარმე და გაიცა 4,7 მლნ ლარზე მეტი სესხი.

ამავე პროექტის ფარგლებში, ქვემო ქართლში დაფინანსდა ქალთა წარმატებული კოოპერატივი „დისველი“, რომლის ძირითადი საქმიანობა რძის პროდუქტების წარმოებაა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების გაძლიერებისა და მხარდაჭერის მიზნით, 2019 წლის განმავლობაში შედგათიანი სესხით დაფინანსდა 15 აგროკოოპერატივი, ჯამურად – 380 000 ლარით.

აგრომიმართულებით ჩვენი მომხმარებლების გაძლიერებისა და მეურნეობების ეფექტიანობის ზრდის მიმართულებით, EFSE ტექნიკური დახმარების ფარგლებში გადამზადდა 70-ზე მეტი თანამშრომელი, რომლებიც კვალიფიციურ კონსულტაციას უწევენ ფერმერებს.

კომპანია ჩაბმული იყო „მოსავლის დაზღვევის“ სახელმწიფო პროექტში, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდა 650 მეტი სადაზღვეო პოლისი.

საფილიალო ქსელს დაემატა შვიდი სრულფასოვანი ფილიალი, რომელთა ტრანსფორმაცია განხორციელდა არსებული მცირე სერვისცენტრებიდან.

მომხმარებლის გამოცდილების მართვის მიმართულებით განხორციელდა არსებული კლიენტების თვისობრივი კვლევა, რომლის მიხედვითაც შეიქმნა მომხმარებელთა მოგზაურობის რუკები (ე.წ. Journey maps). იმისათვის, რომ შეეძინათ ან გაუმჯობესებინათ მომხმარებელთან (როგორც შიდა, ისე გარე) დაკავშირებული გამოცდილება, თანამშრომლებისთვის ჩატარდა ტრენინგ-სემინარები, რომლებმაც ხელი შეუწყო ამ მხრივ ცნობიერების ამაღლებას და პრაქტიკული უნარების გამომუშავებას.

მომხმარებლების სოციალური პასუხისმგებლობის კუთხით, მიმდინარე წელს დაინერგა ახალი პროდუქტი – სიცოცხლის დაზღვევა, რომლის ფარგლებში 7000 მომხმარებელზე მეტია დაზღვეული როგორც სამომხმარებლო, ისე ბიზნესმიმართულებით.

კომპანია მონაწილეობდა ეროვნული ბანკის „მომხმარებლების ფინანსური განათლების ამაღლების“ პროექტში, რომლის ფარგლებში არსებული კლიენტებისათვის ჩატარდა 2 ტრენინგ-შეხვედრა და 60-მდე მომხმარებელი დატრენინგდა.

ლიზინგის ბიზნესი

დაკვირვება ბაზარზე და მიკროკლიენტების საჭიროებები

კრისტალი დღეს ემსახურება მიკრო და მცირე მეწარმეებს, რომელთაც, ძირითადად, წარმოშობით მოთხოვნა საბრუნავ აქტივებზე, ხოლო გამოცდილების დაგროვების ფონზე, მათი ბიზნესის გაზრდის ინიციატივები ძირითად საშუალებებზე წარმოშობს მოთხოვნას. კაპიტალტევადი ინიციატივების საბანკო სესხებით გადაჭრის შემთხვევაში, ჩნდება სათანადო უზრუნველყოფის საჭიროება, რაც ჯერ კიდევ გამოწვევაა როგორც დედაქალაქში, ისე რეგიონალურ ბიზნესებსა თუ ფერმერულ მეურნეობებში. ბოლო პერიოდში ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ფონზე, კიდევ უფრო აქტუალური გახდა ბიზნესსექტორისათვის სწორი შეთავაზების მიწოდება, რომლის ძირითადი ღირებულებაა როგორც სერვისის მიწოდების სისწრაფე, ისე ნაკლები მოთხოვნა უზრუნველყოფის მიმართ, იქნება ეს იპოთეკა, გირავნობა თუ თავდებობა.

„კრისტალის“ უპირატესობები ბაზარზე

დღეის მდგომარეობით კომპანიას უნიკალური უპირატესობები აქვს, როგორებიცაა:

- განვითარებული ქსელური ინფრასტრუქტურა 48 ლოკაციით ქვეყნის მასშტაბით;
- ლოიალური მომხმარებლები, რაც გამოიხატება მიმდინარე 100 000-ზე მეტი კლიენტით და მომხმარებელთა შენარჩუნების მაღალი კოეფიციენტით;
- გამართული სისტემები, IT-ინფრასტრუქტურა და პროცესები;
- გამოცდილი გუნდი როგორც მენეჯმენტში, ისე ოპერაციულ დონეზე;

აღნიშნული უპირატესობები იძლევა შესაძლებლობას, რომ მომხმარებლების გაზრდილი მოთხოვნა ძირითად საშუალებებში ინვესტირებაზე გადაიჭრას ალტერნატიული შეთავაზებებით, კერძოდ კი ლიზინგის პროდუქტის დანერგვით. ლიზინგის შემთხვევაში კი, ფინანსურ გადაწყვეტასთან ერთად, მომხმარებელი დამატებით ღირებულებებს მიიღებს, ვინაიდან, სალიზინგო კომპანია განავითარებს ძირითადი საშუალებების სანდო მომწოდებელთა ქსელს, ამგვარად მომხმარებლების უხარისხო ინდუსტრიული ნაწარმის შეძენისგან დაცვას და გარანტიების მართვას უზრუნველყოფს, „კრისტალის“ საბოლოო მიზანი კი მომხმარებლის მიერ სწორი ფინანსური გადაწყვეტილების მიღების ხელშეწყობაა.

კომპანიის მიზანია იყოს მცირე სეგმენტისათვის კონკურენტუნარიანი ფინანსური სერვისების მიმწოდებელი, რისთვისაც, ზემოთ ხსენებული გამოწვევების დამლევის გზად „კრისტალს“ ლიზინგის პროდუქტზე უზრუნველყოფის მოთხოვნის შემსუბუქება ესახება. აღნიშნული პროდუქტის დანერგვა 2020 წლის განმავლობაშია დაგეგმილი.

ლიზინგის გამოცდილება ბაზარზე

დღეს საქართველოში მოქმედებს სამი გამოცდილი სალიზინგო კომპანია და ბოლო სამი წლის დაკვირვებით, სალიზინგო პორტფელი გაორმაგდა, ამაღლდა ლიზინგის როგორც პროდუქტის ცნობადობა და მიუხედავად საბანკო ინდუსტრიასთან არსებული საფასო კონკურენციისა სხვადასხვა ინდუსტრიები ინტენსიურად მიმართავენ სალიზინგო კომპანიებს და მათი პროდუქტებით წარმატებულად და ეფექტიანად სარგებლობენ.

მნიშვნელოვანია, რომ საშუალო ინვესტიცია ლიზინგით 150 000 ლარს შეადგენს, რაც ნიშნავს, რომ მიკრო და მცირე ზომის ბიზნესები თავისუფალი ნიშაა და ლიზინგით მხარდაჭერას საჭიროებენ.

ლიზინგის მიმართულების განვითარების 2019 წლის მიმოხილვა

გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ შემუშავდა სალიზინგო პროდუქტის სტრატეგიული და ფინანსური გეგმა, განისაზღვრა პასუხისმგებელი პირები. დასახული მიზნის მიღწევის მიზნით, ჩატარდა სხვადასხვა ღონისძიება:

- სტრატეგიული შეხვედრები მენეჯმენტის გუნდში;
- სამუშაო შეხვედრები პოტენციურ მომწოდებლებთან;
- შეხვედრები მომხმარებლებთან;
- ლიზინგის გუნდის კომპეტენტური კადრების შერჩევა;
- პროგრამული უზრუნველყოფის შეძენის შესაძლებლობების მოკვლევა;
- მიმდინარე ფინანსური პარტნიორის მიერ საკონსულტაციო მიზნებისთვის ტექნიკური დახმარების ფონდის გამოყოფა;
- საკონსულტაციო სერვისების მომწოდებლების შერჩევა;
- ტრენინგები შერჩეული კადრებისთვის;

2020 წლის გეგმები

მიმდინარე წელი მთლიანად დაეთმო ლიზინგის პროდუქტის მიზნებისათვის შესაბამისი სისტემების განვითარებას, როგორებიცაა: პროგრამული უზრუნველყოფის დანერგვა, გამართული მეთოდოლოგია, ბაზარზე მორგებული პროდუქტები, კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება, სწავლება და სხვ., რაც მხარდაჭერილი იქნება „პროპარკოს“ (Proparco) მიერ გამოყოფილი ტექნიკური დახმარების ფონდით. კომპანიას კონსულტაციას გაუწევს ლიზინგის ბიზნესში გამოცდილი ადგილობრივი ექსპერტების გუნდი. ასევე მნიშვნელოვანი ადგილი დაეთმო ცნობადობის გაზრდას და ხარისხიანი აქტივების კვალიფიციური ადგილობრივი მომწოდებლების ქსელის განვითარებას.

კომპანიას ექნება ისეთ სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეობის შესაძლებლობა, როგორიცაა აწარმოე საქართველოში, აგრეთვე სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოს/ARDA-ს იაფი აგროლიზინგის პროგრამაში. აღნიშნულ პროექტებზე წვდომა კომპანიის მიმდინარე კლიენტებისთვის დამატებით ღირებულებას წარმოადგენს.

2020 წელს ჯამური წმინდა ინვესტიცია ლიზინგში დაგეგმილია 10 მლნ ლარის ფარგლებში, ეს ნიშნავს, რომ წლის განმავლობაში მოვემსახურებით ორასამდე მომხმარებელს ბიზნესის სხვადასხვა სექტორიდან.

დაგეგმილი პორტფელის 90% ინვესტირებული იქნება ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში. ამავედროულად, 10%-ის ფარგლებში დაგეგმილია ფიზიკური პირებისთვის პირადი მოხმარების ენერგოეფექტიანი და გარემოსათვის არასაზიანო ავტოტრანსპორტის ლიზინგი.

ძირითადი რისკები და გაურკვევლობები

1. რისკის მართვის ძირითადი პრინციპები

რისკის მართვის გამართული და ეფექტიანი სისტემის არსებობა, რომელიც საერთაშორისო სტანდარტებსა და საუკეთესო პრაქტიკებზე იქნება დაფუძნებული, „კრისტალის“ ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიზანია.

რისკის მართვის სისტემა უნდა პასუხობდეს შემდეგ ძირითად პრინციპებს:

- კომპანია დროულად იყოს ინფორმირებული არსებული რისკებისა და საფრთხეების შესახებ;
- უზრუნველყოს შესაძლო დანაკარგების პრევენცია და ინციდენტის ეფექტიანი მართვა;
- შექმნას გადაწყვეტილების მიღებისა და დაგეგმვის სანდო საფუძვლები;
- გაზარდოს მიზნების მიღწევის ალბათობა;
- გააუმჯობესოს კონტროლი, ოპერაციული ეფექტიანობა და ორგანიზაციის მდგრადობა;
- შესაბამისობაში იყოს მარეგულირებლის მოთხოვნებსა და საერთაშორისო სტანდარტებთან;
- რისკის მართვის სისტემა თანხვედრაში უნდა იყოს კომპანიის ბიზნესსტრატეგიასთან და ხელს უწყობდეს კომპანიის სტრატეგიული მიზნების მიღწევას.

2. რისკის მართვის სისტემა

რისკის მართვის სისტემის ჩარჩო მოიცავს რისკის მართვის ინსტრუმენტებსა და პროცესების ერთობლიობას.

კომპანიაში რისკის მართვის სისტემა ეფუძნება სამი დონის დაცვის მექანიზმს (BCBS 2011):

- პირველი დონე: პროცესის მფლობელი, რომელიც პასუხისმგებელია პროცესში არსებული რისკის მართვისათვის კომპანიაში დანერგილი რისკის მართვის ინსტრუმენტების გამოყენებით;
- მეორე დონე: რისკის მართვისათვის პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეული, რომელიც შეიმუშავებს და პერიოდულად განახლებს რისკის მართვის სისტემას, ნერგავს რისკის მართვის ინსტრუმენტებს;
- მესამე დონე: შიდა აუდიტის სამსახური, რომელიც პასუხისმგებელია რისკის მართვის პროცესის ადეკვატურობისა და ეფექტიანობის შეფასებისათვის.

მნიშვნელოვანია კომპანიაში არსებობდეს რისკის მართვის შესაბამისი გარემო და კულტურა, რასაც უზრუნველყოფს კომპანიის სამეთვალყურეო საბჭო და მენეჯმენტი.

3. რისკის მართვის სტრუქტურა

რისკის მართვის პროცესში ჩაბმული უნდა იყოს კომპანიის ყველა თანამშრომელი, რაც რისკის მართვის გამართული სისტემის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია და ხელს უწყობს კომპანიის მდგრადობის ამაღლებას.

კომპანიის ყველა სტრუქტურულ ერთეულს აქვს თავისი პასუხისმგებლობა, რომელიც საჭიროა რისკის ეფექტიანად მართვისათვის.

- **სამეთვალყურეო საბჭო** - განსაზღვრავს კომპანიის ძირითად მიზნებს, ამტკიცებს რისკების მართვის მადასა და პოლიტიკას. მასთან არსებული რისკების კომიტეტის მეშვეობით, რეგულარულად განიხილავს ძირითად (key) რისკებს და აუდიტის კომიტეტის მეშვეობით აფასებს რისკების მართვის სისტემის ეფექტიანობას.
- **სამეთვალყურეო საბჭოს კომიტეტები** - რისკების, ALCO (აქტივების და ვალდებულებების მართვის) და შიდა აუდიტის კომიტეტების მიზანია ორგანიზაციის წინაშე არსებული შიდა და გარე რისკების შესწავლა, სამეთვალყურეო საბჭოს ინფორმირება კომპანიის წინაშე არსებული სტრატეგიული რისკების შესახებ და რეკომენდაციების გაწევა იმ სისტემებისა და პროცესების თაობაზე, რომელთა ინტეგრირება ან გაუმჯობესება საჭიროა რისკების მართვისა და შემცირების მიზნით.
- **შიდა აუდიტის სამსახური** - კომპანიის შიდა აუდიტი ახორციელებს რისკების მართვის სისტემის მონიტორინგს, აფასებს რისკების მართვის სისტემის ეფექტიანობასა და მდგრადობას.
- **უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი** - უზრუნველყოფს სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დამტკიცებული პოლიტიკისა და რისკების მადის ლიმიტების შესრულებისათვის სისტემების დანერგვას კომპანიაში.
- **მენეჯმენტის რისკის მართვის კომიტეტი** - განიხილავს რისკების მართვის სტრუქტურული ერთეულების მიერ წარდგენილ ანგარიშს შესრულებული სამუშაოს თაობაზე და მომზადებულ რეკომენდაციებს. წარმოდგენილი რეკომენდაციების განხილვის შემდეგ, კომიტეტი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება რისკების შემცირებისა და კონტროლის მექანიზმის გაუმჯობესების შესახებ.
- **რისკის მართვის სტრუქტურული ერთეულები** - (რისკების მართვის სამსახური, შესაბამისობისა და ფულის გათვთრების წინააღმდეგ ბრძოლის სამსახური, ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკის მართვის სამსახური) - აფასებენ არსებული კონტროლის მექანიზმების ხარისხსა და შესაბამისობას კომპანიის რისკის მადასთან. ქმნიან და ანახლებენ რისკის მართვის ინსტრუმენტებს (მმართველი გუნდის ვალიდაციის შემდეგ).
- **ოპერაციების მართვის სტრუქტურული ერთეული** - მართავს და აკონტროლებს რისკებს ოპერაციულ დონეზე, ჩაბმულია რისკების მართვის ინსტრუმენტების შეფასებასა და განახლებაში.
- **ოპერაციების მართვის სტრუქტურული ერთეული** - მართავს და აკონტროლებს რისკებს ოპერაციულ დონეზე, ჩაბმულია რისკების მართვის ინსტრუმენტების შეფასებასა და განახლებაში.

4. რისკის შემცირება და ჭარბი კონცენტრაციის მართვა

კომპანიაში რისკის შემცირება და ჭარბი კონცენტრაციის მართვა ხდება რისკის მართვის ინსტრუმენტების მეშვეობით, რომლებიც პერიოდულად გადაიხედება და ახლდება

კომპანიაში დანერგილია რისკის შემცირების შემდეგი ძირითადი ინსტრუმენტები:

- საკრედიტო პორტფელის დივერსიფიკაციის დადგენილი ლიმიტები, მათ შორის, ბიზნესსექტორების და ბიზნესქვესექტორების მიხედვით. პორტფელის 20%-ზე მეტი არ უნდა იყოს რომელიმე ბიზნესქვესექტორში (მაგ.: მესაქონლეობა, მეფრინველეობა, შიდა საქალაქო ტრანსპორტით მომსახურება, ტაქსით მომსახურება და ა.შ.);
- კომპანია ყოველთვიურად აკეთებს პორტფელის რისკების ანალიზს. ანალიზის მიზანია პორტფელში რისკის კონცენტრაციის გამოვლენა და მისი შემცირების მიზნით ქმედითი ღონისძიებების რეკომენდება;
- საკრედიტო კომიტეტი, რომელიც არის დამოუკიდებელი ორგანო, გადაწყვეტილებას იღებს მიღებული ინფორმაციის შეფასების შედეგად, პოტენციური რისკებისა და პროექტის ეფექტიანობის გათვალისწინებით;
- საკრედიტო სკორინგი და საკრედიტო რეიტინგი, რომლებიც ეხმარება შესაბამის პასუხისმგებელ პირს სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში;
- კომპანიის ხედვა კონკრეტული განაცხადის დაფინანსების გადაწყვეტილების პროცესში ითვალისწინებს მომხმარებლის დაცვას ზედმეტი ფინანსური ტვირთისაგან. „კრისტალის“ მიერ გაცემული სესხი უნდა ემსახურებოდეს მომხმარებლის ბიზნესის განვითარებას ან მისი ოჯახის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას, ეფექტი აუცილებლად დადებითი უნდა იყოს;
- სესხის გრაფიკის მიხედვით შენატანის შემცირება შემოსავლების შემცირების შესაბამისად, სესხის რესტრუქტურისა, რაც ეფექტიანი ინსტრუმენტია და უმსუბუქებს საკრედიტო ტვირთს მომხმარებელს;
- სტრესტესტების ფორმატი, რომელიც გულისხმობს მოვლენების სხვადასხვა სავარაუდო სცენარით განვითარების შემთხვევაში მოსალოდნელი რისკის შეფასებას;
- რისკშემთხვევების შეგროვების ბაზა, რომლის ანალიზის შედეგად დგინდება მომეტებული რისკის ოპერაციები და შემდეგ ანალიზდება კონტროლის სუსტი მხარეები;
- თაღლითობის იდენტიფიკაციისა და მართვის გამართული პოლიტიკა;
- საკრედიტო ოპერაციების კონტროლის სამსახური, რომელიც პასუხისმგებელია საკრედიტო ოპერაციების მონიტორინგზე პოსტფაქტუმ, მისი მიზანია დაშვებული ხარვეზების აღმოჩენა და რეკომენდაციების შემუშავება შემდგომი რეაგირებისათვის;
- ინფორმაციული უსაფრთხოების გამართული სისტემა;
- კანონმდებლობის შესაბამისად, ფულის გათეთრების წინააღმდეგ კომპანიაში ფუნქციონირებს AML პოლიცია, რომლის მიზანია კლიენტთა მომსახურების პროცესში ხელი შეუშალოს იმ ტრანზაქციების განხორციელებას, რომლებიც შესაძლოა უკავშირდებოდეს ფულის გათეთრებას ან ტერორიზმის დაფინანსებას;
- კომპანიას დანერგილი აქვს იდენტიფიკაციისა და ვერიფიკაციის როგორც მარეგულირებელი წესი, ისე სისტემური კონტროლი, რომელიც მაქსიმალურად

გამორიცხავს არაიდენტიფიცირებული/არავერიფიცირებული კლიენტის მომსახურებას;

- კომპანიას ინტეგრირებული აქვს ძირითად სისტემაში სანქცირებულ პირთა სია - Accuity, რომლის მეშვეობითაც გამორიცხება საქმიანი ურთიერთობის დამყარება სანქცირებულ პირებთან;
- კომპანიის ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის სამსახური მუდმივად ახორციელებს საკანონმდებლო სიახლეების საფუძველზე შიდა მარეგულირებელი წესებისა და პროცედურების განახლებას;
- შესაბამისობის რისკების შემცირების მიზნით, შესაბამისობის სამსახური ჩაბმულია ყველა ახალი შიდა პროცედურისა და პროდუქტის შეფასება/დანერგვის პროცესში.

5. 2019 წლის ძირითადი მიღწევები, რისკების მართვის გაუმჯობესება

- შემუშავებული და დანერგილია თაღლითობის იდენტიფიკაციისა და მართვის პოლიტიკა;
- განახლებულია რისკის შემთხვევების შეგროვების ბაზა, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ეროვნული ბანკის მოთხოვნებთან;
- შემუშავებული და დამტკიცებულია ბიზნესის უწყვეტობის პოლიტიკა, რომლის დანერგვა იგეგმება 2020 წელს;
- კომპანიის მასშტაბით ჩატარდა ოპერაციული რისკის და AML-რისკების მართვის ტრენინგი, რომელიც ემსახურებოდა ცნობადობის ამაღლებას რისკის მართვის პროცესის შესახებ;
- ეროვნული ბანკის მოთხოვნების შესაბამისად, განახლდა სესხის განხილვისა და დამტკიცების პროცესი;
- განახლდა AML-პროცედურები, გაუმჯობესდა პროცესის ავტომატიზაცია;
- მთლიანად განახლდა ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკის მართვის სისტემა, მისი ეფექტიანობა დადასტურდა ISO 27001 სერტიფიკატით;
- კომპანიის სისტემების მდგრადობაზე მიუთითებს fitch რეიტინგი B stable outlook.

კრისტალის გარემოსდაცვითი და სოციალური პასუხისმგებლობა

„კრისტალი“ თავის საქმიანობას 3P-ის პრინციპის გათვალისწინებით ახორციელებს: ადამიანები (P-people), პლანეტა/გარემო (P-planet) და მოგება (P-profit). ამგვარად, „კრისტალის“ მიზანია დადებითი სოციალური გავლენა იქონიოს თავისი კლიენტების, სულ მცირე, 50%-ზე (2019 წლის მონაცემებით, ეს იყო დაახლოებით 35,000 ადამიანი). ამასთან, შეამციროს ნახშირორჟანგის (CO₂) გაფრქვევა გარემოში, გააძლიეროს ახალგაზრდები და ქალი მომხმარებლები ფინანსური განათლებითა და კლიენტებზე მორგებული ფინანსური თუ არაფინანსური მომსახურებით.

„კრისტალის“ მწვანე პროდუქტების დახმარებით

გარემოზე ასახული 2019 წლის მონაცემები:

ენერგიის დანაზოგი: 2.7 მლნ კილოვატი საათში

CO₂-ისშემცირება: 417 ტონა

სასურველი სოციალურ-ეკოლოგიური შედეგების მისაღწევად „კრისტალი“ ეყრდნობა მდგრადი განვითარების მიზნებიდან (SDGs) შერჩეულ შემდეგ 6 მიზანს:

კრისტალის „არ ავნო“ („no harm“) და საზოგადოებისთვის სიკეთის ქმნის ფილოსოფია კომპანიისა და მისი გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) პასუხისმგებლობის სამსახურის ყოველდღიური საქმიანობის განუყოფელი ნაწილია. „კრისტალი“ არის სოციალურად სასარგებლო და ეკო-მეგობრული, გენდერული თვალსაზრისით დაბალანსებული და კლიენტებზე სრულად ორიენტირებული კომპანია. მისი E&S მიზნებიც, შესაბამისად, ამ მისიის შესრულებას ემსახურება. „კრისტალს“ სჯერა, რომ ზემოთ ჩამოთვლილი მიზნების მისაღწევად აუცილებელია:

- გავაძლიეროთ ახალგაზრდები ფინანსური განათლებით, სამეწარმეო უნარ-ჩვევებითა და ცოდნით;
- გავაძლიეროთ ქალი მეწარმეები და უცხოეთში მცხოვრები ქართველი ემიგრანტი ქალები;
- ვუზრუნველვყოთ ჩვენი საქმიანობით გამოწვეული შესაძლო ნეგატიური ზემოქმედების შემცირება გარემოზე.

2019 წლის ძირითადი მიღწევები და აღიარება გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) მიმართულებით

საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Microfinanza-მ (MFR) სს მისო „კრისტალს“ „A-“ რეიტინგი მიანიჭა

საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Microfinanza Rating-მა ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალს“ სოციალურ პასუხისმგებლობაში „A-“ რეიტინგი მიანიჭა.

Microfinanza Rating, რომლის სათაო ოფისიც იტალიაში მდებარეობს, არის საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო, რომელიც საქმიანობას 2000 წლიდან ახორციელებს. დღეის მდგომარეობით, კომპანია წარმოდგენილია 8 რეგიონული ოფისისაგან შემდგარი ქსელით. MFR-ს შესრულებული აქვს რეიტინგის მინიჭების 2000-ზე მეტი შეკვეთა მსოფლიოს 100-ზე მეტ ქვეყანაში. Microfinanza-ს პორტფელი მოიცავს ისეთ მრავალფეროვან და მაღალი რეპუტაციის მქონე საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობას, როგორებიცაა Oikocredit, Symbiotics, FMO, Opic, Incofin, KFW, Axion, Pro Mujer, „დოიჩ ბანკი“, „ევროპის საინვესტიციო ბანკი“, IFC („საერთაშორისო ფინანსური კორპორაცია“ / „მსოფლიო ბანკის ჯგუფი“), Blue Orchard და ა.შ. სოციალური გავლენის რეიტინგის მინიჭება ხანგრძლივი და რთული პროცესია, რომლითაც ფასდება კომპანიის მდგრადობა სხვადასხვა მიმართულებით, შეფასებისას განსაკუთრებული ყურადღება სოციალურ მიმართულებას ეთმობა.

„კრისტალი“ – „საქართველოს კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო 2019“-ის გამარჯვებული

საქართველოს კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის კლუბის (CSR Club), შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს, „სიდას“ და „გაეროს გლობალური შეთანხმება საქართველოს“ ინიციატივით გაიმართა კონკურსი „კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო 2019“. CSR კონკურსში მონაწილეობას იღებდა საქართველოში მოქმედი 33 მსხვილი კომპანია, რომელთა შორისაც გამარჯვებულები 5 ნომინაციაში გამოვლინდნენ. გამარჯვებულებს შორის იყო ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალი“, რომელმაც გაიმარჯვა ნომინაციაში „გენდერული თანასწორობა“ (გაეროს მდგრადი განვითარების მიზანი #5).

„კრისტალმა“ მეორე ჯილდოც მოიპოვა ნომინაციაში „გაეროს მდგრადი განვითარების პიონერი“ - საქართველოდან პირველად დასახელდა ახალგაზრდა პროფესიონალი (35 წლამდე ასაკის) ქართული ბიზნესსექტორიდან. ამ ნომინაციაში ჯილდო გადაეცა გამარჯვებულს, რომელსაც განსაკუთრებული წვლილი შეაქვს კომპანიის პასუხისმგებლიან საქმიანობასა და კომპანიაში მდგრადი განვითარების მიზნების განხორციელებაში, რითაც ხელს უწყობს გლობალური მიზნების ადგილობრივ რეალობად გადაქცევას.

ჩვენი გუნდის წევრი - გარემოსა და სოციალური პასუხისმგებლობის სამსახურის ხელმძღვანელი მაია ქობალია - ნომინაციაში „მდგრადი განვითარების მიზნები/SDG პიონერი“ პირველ გამარჯვებულად დასახელდა საქართველოდან. შემდეგ იგი ასევე ასპარეზობდა ნიუ-იორკში (აშშ), გაეროს შტაბ-ბინაში გამართულ ამავე დასახელების გლობალურ კონკურსში მდგრადი განვითარების მიზნების სხვა ახალგაზრდა პიონერებთან ერთად.

ქალთა ეკონომიკური გაძლიერება

კრისტალი“ ერთ-ერთი პირველი კომპანიაა, რომელმაც საქართველოში ხელი მოაწერა და მხარი დაუჭირა „ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების პრინციპებს“ (WEPs). 2018 წელს გაეროს ქალთა ორგანიზაციასა (UN Women) და „სიდასთან“ თანამშრომლობით, „კრისტალმა“ შეიმუშავა „2018-2019 წლების ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების სამოქმედო გეგმა“.

კომპანიის მიერ შემუშავებული „ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების სამოქმედო გეგმის“ შესაბამისად, „კრისტალში“ დასაქმებული ქალებისათვის 2019 წელს დაწერა ასევე თანამშრომელ ქალთა მენტორობის პროგრამა. ამ პროექტის მიზანი იყო „კრისტალში“ დასაქმებული ქალების ეკონომიკური გაძლიერება პროფესიული გამოცდილების ურთიერთგაზიარების, აგრეთვე, კარიერული და პირადი განვითარების ხელშეწყობის გზით.

გარდა ამისა, ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების ფარგლებში:

- „კრისტალმა“ პირველად რეგიონის ისტორიაში გამოუშვა 15 მლნ ლარის ღირებულების ქალებისთვის განკუთვნილი გენდერული ობლიგაციები, რამაც ათასობით ქალ კლიენტს ეკონომიკური განვითარებისა და მათი მცირე საწარმოების ზრდისათვის კაპიტალზე თანაბარი წვდომის შესაძლებლობა მისცა. მოცემულ ეტაპზე ეს გულისხმობდა მეწარმე ქალებისათვის სპეციალური სერვისებისა და პროდუქტების შემუშავებას და მათთვის საკრედიტო მომსახურების საფასურის 5%-ით შემცირებას. აღნიშნულის შედეგად, 2,300-ზე მეტმა ქალმა ისარგებლა სესხით, რომლის ჯამურმა მოცულობამაც 4.7 მლნ ლარი შეადგინა.
- გარდა ამისა, 733-მა დასაქმებულმა ქალმა გაიარა სხვადასხვა ტრენინგის პროგრამა „კრისტალის აკადემიის“ ფარგლებში. „კრისტალი“ სისტემატურად ატარებს კვლევებს გენდერულ კრილში, მათ შორის, ხელფასების სხვაობის დასადგენად (Gender Pay Gap).

ადამიანები ჩვენს ორგანიზაციაში

თითოეულ კრისტალელზე ზრუნვა და მათთვის ღირსეული სამუშაო პირობების შექმნა კომპანიისთვის მნიშვნელოვანი სტრატეგიული მიზანია. შესაბამისად, „კრისტალი“ მუდმივად ზრუნავს ჯანსაღი და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს შესაქმნელად, სადაც კომპანიის ნიჭიერი თანამშრომლები შეძლებენ თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოვლენას, მუდმივად და უწყვეტად მიეცემათ როგორც პიროვნული, ისე პროფესიული შესაძლებლობების სრულყოფისა და განვითარების საშუალება.

„კრისტალში“ დასაქმების ხანგრძლივობა	
0-1 წლამდე	18.9%
1-5 წლამდე	59.2%
5-10 წლამდე	17.8%
10 წელზე მეტი	4.1%

თანამშრომლების ასაკი	
<20	0.2%
20-30	50.5%
30-40	38.8%
40-50	7.9%
50-60	1.5%
>60	1.0%

	მამრობითი	მდედრობითი
ყველა თანამშრომელი	35.2%	64.8%
	მამრობითი	მდედრობითი
უმაღლესი რგოლის მენეჯმენტი	80%	20%
მაღალი რგოლის მენეჯმენტი	42%	58%
საშუალო რგოლის მენეჯმენტი	67%	33%

თანამშრომელთა მხარდაჭერა პანდემიის პერიოდში

„კრისტალს“, როგორც მაღალი სოციალური პასუხისმგებლობის მქონე ბიზნესკომპანიას, შემუშავებული აქვს ბიზნესის უწყვეტობისა და შრომის უსაფრთხოების გეგმა, რომლის განუყოფელი ნაწილიც არის პანდემიასთან ბრძოლის სცენარი.

სწორედ ამ გეგმის მიხედვით, კომპანიამ დაიწყო ვირუსის (COVID-19) გავრცელებასთან დაკავშირებული პრევენციული ღონისძიებების გატარება უსაფრთხო სამუშაო გარემოს უზრუნველსაყოფად და კომპანიის თანამშრომლებისა და მომხმარებლების მაქსიმალურად დასაცავად. აღსანიშნავია ისიც, რომ „კრისტალმა“ სრულად შეინარჩუნა კომპანიაში დასაქმებული თანამშრომლები.

- ახალი კორონავირუსის გავრცელების საწყის ეტაპზე დაიგეგმა და განხორციელდა პრევენციული სამუშაოები, რომლებიც სრულ შესაბამისობაში იყო მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციისა და საქართველოს მთავრობის მიერ გაცემულ რეკომენდაციებთან:

- საგანგებო მდგომარეობის პერიოდში დისტანციურ მუშაობაზე გადავიდა მაქსიმალურად ყველა ის თანამშრომელი, რომლის პოზიციაც ამის საშუალებას იძლეოდა;
- სათაო ოფისის სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლების 95% სრულად გადავიდა დისტანციური მუშაობის რეჟიმზე;
- იმისათვის, რომ შენარჩუნებულიყო ბიზნესის უწყვეტობა, მაგრამ შედარებით უსაფრთხო გამხდარიყო მომსახურების პროცესი, ფილიალებში მინიმუმამდე იქნა დაყვანილი თანამშრომელთა რაოდენობა და დაწესდა ორკვირიანი მორიგეობები;
- „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ კანონის მოთხოვნების გათვალისწინებით, გამოვლინდა რისკ-ჯგუფში შემავალი თანამშრომლები და ისინი სრულად გადავიდნენ თვითიზოლაციაში;
- შიდა სამუშაო შეხვედრები და სწავლებები დისტანციურად, Office 365–ის პლატფორმის გამოყენებით ხორციელდებოდა;
- გადაუდებელი ბიზნესშეხვედრები და გამოცხადებულ ვაკანსიებთან დაკავშირებული გასაუბრებები ასევე დისტანციურად მიმდინარეობდა;
- ოფისებში ტარდებოდა სადებიზინფექციო სამუშაოები ჯანდაცვის სამინისტროს რეკომენდაციების შესაბამისად;
- სადებიზინფექციო ხსნარები და ყველა საჭირო აღჭურვილობა (მათ შორის, პირბადეები, ხელთათმანები, სადებიზინფექციო ხსნარები და სხვ.) ეტაპობრივად მიეწოდებოდა ყველა ფილიალს;
- თანამშრომლებისა და მომხმარებლების უსაფრთხოების მიზნით, კვალიფიციურმა ექიმებმა შეამოწმეს თბილისში მდებარე ფილიალის თანამშრომლების ჯანმრთელობის მდგომარეობა;
- შემცირდა თანამშრომელთა სამუშაო დრო;
- შემუშავდა პანდემიის პერიოდში ოფისში გასათვალისწინებელი წესები და რეკომენდაციები (დეზობარიერების გამოყენება, ხელის დებიზინფექცია, პირბადეების და ნიღბების გამოყენება, სპეციალური მანიშნებლები 2მ–იანი დისტანცირების შესახებ და სხვ.), რომელთა დაცვაც თანამშრომლების და მომხმარებლებისათვის სავალდებულო გახდა;
- თანამშრომელთა სწორი ინფორმირებისა და ცნობიერების ამაღლების მიზნით, შეიქმნა საინფორმაციო პორტალი, რომელზეც განთავსდა ვირუსის გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებით ჯანდაცვის სამინისტროს რეკომენდაციები და მითითებები, საკონტაქტო ინფორმაცია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსა და დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ცხელი ხაზის, ასევე კომპანიის შიგნით განსაზღვრული პასუხისმგებელი პირების შესახებ, რომლებიც მხარდაჭერას უწევდნენ თანამშრომლებს;
- ვირუსის გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებით თანამშრომელთა ინფორმირებისა და ცნობიერების ამაღლების მიზნით, გაიწერა გაიდლაინი, რომელიც მოიცავდა ყველა მნიშვნელოვან საკითხს და პერიოდულად ხდებოდა თანამშრომლებისათვის მისი გაზიარება;
- დისტანციურ მუშაობაზე გადასვლის ხელშეწყობის მიზნით, თანამშრომლებისათვის სისტემატურად ტარდებოდა ვებინარები სხვადასხვა აქტუალურ საკითხზე.

დასაქმების თანაბარი შესაძლებლობა

კომპანია დასაქმების თანაბარ შესაძლებლობას სთავაზობს ყველა თანამშრომელს და დასაქმების კანდიდატს რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, ასაკის, მოქალაქეობის, წარმოშობის, დაბადების ადგილის, საცხოვრებელი ადგილის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, რელიგიის ან რწმენის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, პროფესიის, ოჯახური მდგომარეობის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობისა და გამოხატვის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, ან რომელიმე სხვა განმასხვავებელი ნიშნის მიუხედავად. პოლიტიკა ძალაშია დასაქმების ყველა პირობის, მათ შორის: დაქირავების, დაწინაურების, ხელშეკრულების გაფორმების, კომპენსაციის, ტრენინგის და სხვა შემთხვევებში. ორგანიზაციას წარმართავენ პროფესიონალი, მოტივირებული და პატიოსანი თანამშრომლები. კომპანია მუდმივად ცდილობს შექნას დასაქმებულთა ჩაბმულობის, მოტივაციის ამაღლებისა და მათი პროფესიონალიზმის ზრდის ახალი შესაძლებლობები.

HR დიჯიტალიზაცია

2019 წელს კომპანიაში დაიწერა HR პროცესების მართვის ავტომატიზაციის სისტემა (HRMS). პროექტის პირველი ფაზა წარმატებით დასრულდა და კომპანია გადავიდა HR ოპერაციების მართვის სრულიად ახალ სისტემაზე, რომელიც მნიშვნელოვნად ზრდის HR პროცესების ადმინისტრირების ეფექტიანობას და ზოგავს როგორც ფინანსურ, ისე ადამიანურ რესურსს.

HR პროცესების მართვის ავტომატიზაციის პროექტი დაყოფილია რამდენიმე მოდულად:

- ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის (HRMS) და მისი შემადგენელი ნაწილის – დოკუმენტბრუნვის მოდულის (Doc Flow) საშუალებით კომპანიაში ბრძანებებისა და დადგენილების დოკუმენტები ელექტრონული შეტყობინებებით ჩანაცვლდა;
- სახელფასო მოდულის (Payroll) მეშვეობით მოხდა ხელფასების ავტომატურად დათვლა და გადახდების გენერირება;
- ამ ეტაპზე მიმდინარეობს მუშაობა თანამშრომელთა თვითმომსახურების მოდულზე (ESS), რომლის მეშვეობითაც თანამშრომლები უფრო სწრაფად მოახერხებენ ინფორმაციის მიღებას, გაიზრდება მათი ინფორმაციასთან წვდომის ხარისხი და HR სერვისების მიღების სისწრაფე. თვითმომსახურების პორტალის მეშვეობით, თანამშრომლები HR-ის გუნდის ჩაბმულობის გარეშე მოახერხებენ შვებულებისა და მივლინების მოთხოვნას, შვებულების ბალანსის კონტროლს, კომპანიაში მათი დასაქმების შესახებ ინფორმაციის მიღებას და ა.შ.

HR შესაბამისობა

„კრისტალში“ თითოეული თანამშრომლის კეთილდღეობაზე ზრუნვა და საუკეთესო შრომის პირობების შექმნა ერთ-ერთი პრიორიტეტია და ამ მიმართულებით კომპანია მუდმივად მუშაობს გამართული სისტემის აწყობაზე.

სწორედ ამ მიზნით, კომპანიაში არაერთი მნიშვნელოვანი ინიციატივა და პროექტი ხორციელდება. ერთ-ერთი ასეთი სიახლე „კრისტალში“ HR შესაბამისობის მართვის სამსახურის შექმნაა (იგივე HR ომბუდსმენი), რომელიც ადამიანებისა და ორგანიზაციული განვითარების დირექტორატში ცალკე სტრუქტურულ ერთეულად ჩამოყალიბდა.

HR შესაბამისობის მიმართულების მიზანია:

- კომპანიაში შრომითი ურთიერთობის თანამედროვე სტანდარტის შექმნა;

- მაღალი შრომითი პასუხისმგებლობის კულტურის ჩამოყალიბება;
- თანამშრომელთა შრომითი უფლებების დაცვა;
- თანამშრომელთა უფლებების დასაცავად პრაქტიული ღონისძიებების გატარება;
- საკითხის დასაფიქსირებლად მოქნილი და ხელმისაწვდომი მექანიზმების შექმნა.

HR ომბუდსმენი არის როგორც კომპანიის, ისე თითოეული „კრისტალის“ წარმომადგენელი და მათი ინტერესების დამცველი კანონის, საერთაშორისო სტანდარტებისა და კომპანიაში დადგენილი წესების შესაბამისად.

HR ომბუდსმენის ინსტიტუტის ჩამოყალიბებით კომპანიამ თანამშრომლებისათვის შექმნა დამოუკიდებელი არხი, რომლის საშუალებითაც თითოეულ მათგანს შესაძლებლობა აქვს ნებისმიერი პრეტენზია, საჩივარი (დისკრიმინაციის, ძალადობის, ჩაგვრის ან შრომითი უფლების სხვაგვარი შელახვის შესახებ) დააფიქსიროს და დაიცვას საკუთარი უფლებები.

ამ საჩივრებზე რეაგირება, მათზე ობიექტური, სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღება და თითოეული თანამშრომლის უფლებების დაცვა სწორედ HR ომბუდსმენის ფუნქცია და პრეროგატივაა.

„კრისტალი“ საქართველოში პირველი ორგანიზაციაა, რომელშიც აღნიშნული სისტემა შეიქმნა. ამ გადაწყვეტილებით კომპანია კიდევ ერთხელ ხაზგასმით მიუთითებს, რომ მისი მთავარი საზრუნავი კრისტალები და მათი უფლებების დაცვაა.

კრისტალის აკადემია

კომპანიაში მიმდინარე სწავლების პროცესის ინსტიტუციონალიზაციისა და თანამშრომელთა მოტივაციის გაზრდის მიზნით, შეიქმნა „კრისტალის აკადემია“.

აკადემიის მისიაა კომპანიის სტრატეგიასთან თავსებადი ცოდნითა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევებით აღჭურვილი, მაღალი ღირებულებებისა და პრინციპების მქონე კრისტალების მომზადება და გადამზადება. აკადემია ასევე აერთიანებს ცოდნის გაზიარებასა და განვითარებაზე ორიენტირებულ თანამშრომლებს სხვადასხვა კლუბებში, რომლებიც იზიარებენ აკადემიის სლოგანს: „ჩვენ ვაზიარებთ ცოდნას და ვზრუნავთ ერთმანეთის განვითარებაზე“.

კრისტალის აკადემიის ფარგლებში შეიქმნა მენტორთა და ტრენერთა კლუბი.

მენტორთა კლუბის მეშვეობით გამოვლინდნენ და გადამზადდნენ თანამშრომლები, რომლებიც დაეხმარებიან:

- სტაჟირებს საორიენტაციო და პროფესიული სტაჟირების გავლაში;
- ახალმიღებულ თანამშრომლებს ადაპტაციაში;
- დაბალი შედეგების მქონე თანამშრომლებს შედეგების გაუმჯობესებაში;
- მენტორთა კლუბს საუკეთესო პრაქტიკებისა და მიდგომების იდენტიფიკაციაში.

ტრენერთა კლუბის ფარგლებში განხორციელდა შესაბამისი თანამშრომლების იდენტიფიცირება შიდა ტრენერებად და მათი გადამზადება ზრდასრულთა სწავლების მეთოდებში. შიდა ტრენერები შეიმუშავებენ სასწავლო სახელმძღვანელოებსა და მასალას როგორც აუდიტორული, ისე დისტანციური სწავლებისთვის, ატარებენ შიდა ტრენინგებს.

მენტორთა და ტრენერთა კლუბის ჩამოყალიბებით, კომპანიაში საფილიალო ქსელის მიმართულებით შეიქმნა სწავლების ერთიანი განგრძობადი ციკლი სტაჟირების პერიოდში სწავლებასა და „კრისტალის“ თანამშრომლად გახდომის შემდეგ სწავლებას შორის, რაც მნიშვნელოვნად დაზოგავს პროცესის ადმინისტრირებისათვის საჭირო დროს და ფინანსებს.

დისტანციური სწავლება

2019 წლის განმავლობაში თანამშრომელთა გადამზადების მიზნით, შემუშავდა სხვადასხვა ტრენინგის პროგრამა, რომელთა ფარგლებში გადამზადება გაიარეს შესაბამისმა ჯგუფებმა.

თანამშრომელთათვის სწავლების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ინერგება დისტანციური სწავლების პორტალი, რომლის ფარგლებშიც შემუშავდება სხვადასხვა დისტანციური სასწავლო კურსი. დისტანციური სწავლება შესაძლებლობას მისცემს თანამშრომლებს სამუშაო ადგილთან მოწყვეტის გარეშე, ონლაინრეჟიმში შეასრულონ სხვადასხვა აქტივობა და დავალება, ამასთან, დაეუფლონ ახალ ცოდნას და დახვეწონ უნარები.

დისტანციური სწავლების პლატფორმაზე განთავსებული სასწავლო მასალა ხელმისაწვდომია კურსებზე რეგისტრირებული თანამშრომლებისათვის გარე წყაროებიდანაც (მობილური, პერსონალური კომპიუტერი), რაც უფრო მოსახერხებელს და ეფექტიანს ხდის სასწავლო პროცესს.

სტაჟირება „კრისტალში“

კომპანია იზიარებს გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნებს (SDG 4) და ხელს უწყობს ინკლუზიური და ყველასათვის უწყვეტი სწავლის შესაძლებლობის შექმნას. აღნიშნული სტრატეგიული მიზნის მისაღწევად, კომპანიაში შეიქმნა სტაჟირების ახალი სისტემა.

სტაჟირების პროგრამა კომპანიას ეხმარება ბიზნესის უწყვეტობის შენარჩუნებაში და ეხმარება კომპანიის მიდგომასა და ფასეულობებს. „კრისტალის“, როგორც განვითარების პლატფორმის მიზანია, სტაჟირების სისტემით უზრუნველყოს ახალგაზრდებისა და საფინანსო სექტორში მუშაობით დაინტერესებული პირებისათვის:

- პროფესიული და კარიერული განვითარების შესაძლებლობის შექმნა;
- ღირებული გამოცდილებისა და პროფესიული კონტაქტების შექმნა;
- პრაქტიკული უნარების გამომუშავების შესაძლებლობა;
- კომპანიაში დასაქმების შესაძლებლობა.

სწავლების თითოეული პროგრამის თემებზე შეიქმნა სპეციალური სასწავლო სახელმძღვანელოები, რომლებიც ეფუძნება პრაქტიკულ მაგალითებს და საუკეთესო პრაქტიკებს. სტაჟირების მასალა ატვირთულია „კრისტალის აკადემიის“ დისტანციური სწავლების პლატფორმაზე და ხელმისაწვდომია სტაჟიორისათვის ადგილისა და დროის შეუზღუდავად.

კომპანია სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში აქტიურად თანამშრომლობს სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებასთან, როგორც უმაღლეს სასწავლებლებთან, ისე პროფესიულ კოლეჯებთან.

თანამშრომლების ადაპტაცია

კრისტალისთვის მნიშვნელოვანია არსებული და ახალი თანამშრომლებისათვის კომფორტული და ნაკლებად სტრესული გარემოს შექმნა. სწორედ ამ მიზნით, კომპანიაში დაინერგა ადაპტაციის პროგრამა, რომელიც განკუთვნილია:

- **ახალი თანამშრომლებისათვის** - ადაპტაციის პროგრამა ეხმარება მათ დროის მოკლე პერიოდში გაიარონ ადაპტაცია სამუშაო გარემოსთან, ხელმძღვანელსა და გუნდთან, გაიუმჯობესონ და აიმაღლონ კომპეტენციები სპეციალური სასწავლო

პროგრამის მეშვეობით, რომელიც მოიცავს: შრომის უსაფრთხოების, ინფორმაციის დაცვის, კომპანიაში არსებული შიდა სერვისებისა და კომპანიის შესახებ არსებულ სასწავლო მოდულებს. გარდა ამისა, სწავლება ახალ თანამშრომლებს აძლევს შიდა ორგანიზაციული სტრუქტურისა და მართვის სისტემის, ორგანიზაციული პოლიტიკისა და სტრატეგიის, კორპორაციული კულტურისა და ღირებულებების გაცნობის საშუალებას, აწოდებს ინფორმაციას სხვა მნიშვნელოვანი ორგანიზაციული საკითხების შესახებ.

- **ხანგრძლივი არყოფნის შემდეგ დაბრუნებული თანამშრომლებისათვის** - სამუშაო ადგილზე ხანგრძლივად არყოფნის შემდეგ დაბრუნებული თანამშრომლები სწრაფად მოახერხებენ სამსახურში არყოფნის პერიოდში კომპანიაში არსებული ცვლილებების გაცნობას, რაც მათ დაეხმარება ადაპტაციასა და სამუშაო პროცესში ჩაბმვაში, კომპეტენციებისა და კვალიფიკაციის ამაღლებაში.

აღნიშნული ძირითად ვრცელდება დეკრეტული შვებულებიდან დაბრუნებულ თანამშრომლებზე. ამგვარად კომპანია ხელს უწყობს ქვეყანაში დემოგრაფიულ ზრდასა და კომპანიაში დასაქმებულ ქალთა გაძლიერებას.

გარდა ამისა, აღნიშნული პროგრამის ამოქმედებით, „კრისტალი“ მხარს უჭერს ქალთა ორგანიზაციის (UN Women) და გაეროს გლობალური შეთანხმების (UNGC) ქალთა გაძლიერების პრინციპების იმპლემენტაციისა და დეკრეტული შვებულების დროს ან სამსახურში დაბრუნების შემდგომი ადაპტაციის ფორმალური მექანიზმის შექმნას.

- **თანამშრომლებისათვის, რომლებმაც შეიცვალეს პოზიცია/სამუშაო ადგილი** - კომპანია თანამშრომლებს კარიერული ზრდისა და დაწინაურების შესაძლებლობას აძლევს, შესაბამისად, ისინი ხშირად იცვლიან პოზიციასა და სამუშაო ადგილს. ადაპტაციის პროგრამა ეხმარება კრისტალელებს ახალ როლსა და სამუშაო ადგილთან სწრაფ და მარტივ ადაპტაციაში.

შიდა კომუნიკაცია

კომპანიაში ინტენსიურად მიმდინარეობს შიდა კორპორაციული კომუნიკაციის სისტემების აწყობა-გამართვა, ყალიბდება ახალი პრაქტიკები, რასაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს Office 365–ის დანერგვა და ახალი საკომუნიკაციო არხების ამოქმედება. კომპანიის მთავარი ამოცანაა გუნდებს შორის ინფორმაციის უწყვეტი მიმოცვლა და შიდა კომუნიკაციის მართებული პრაქტიკის ჩამოყალიბება.

- ამოქმედდა შიდა პორტალი, რომლის მეშვეობითაც თანამშრომლებს ერთდროულად და ერთი საკომუნიკაციო არხით მიეწოდებათ ინფორმაცია სიახლეების შესახებ;
- ამოქმედდა Teams–ი, რომელმაც მნიშვნელოვნად გაამარტივა და გააუმჯობესა კომუნიკაცია საფილიალო ქსელთან, ამავე დროს, მოგვცა ვებკასტებით ონლაინრეჟიმში ჩართვის საშუალება;
- ამოქმედდა Yammer–ი, რომლის თემატურ ჯგუფებში თანამშრომლები ინტერესების მიხედვით გაერთიანდნენ.

შიდა კომუნიკაციების მიმართულების მხარდაჭერით, office 365–ის დანერგვის და თანამშრომელთა დიჯიტალიზაციის პროექტის ფარგლებში, სისტემატურად ხდება გუნდების ინფორმირება, თუ როგორ, რა სიხშირით, რა საჭიროებისათვის უნდა

გამოიყენონ პლატფორმის სხვადასხვა აპლიკაცია. ამ ყველაფერმა ერთად კი ხელი შეუწყო კომპანიის თანამშრომელთა დიჯიტალიზაციის მოკლე დროში.

საბოლოოდ, კომპანიაში office 365-ის, შიდა კორპორაციული კომუნიკაციების სტანდარტების, სისტემებისა და პრაქტიკების დანერგვის შედეგად, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა სამუშაო პროცესი, შემცირდა და დაიზოგაროგორც ადამიანური, ისე დროის რესურსი. თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგები ასე გადანაწილდა:

- შიდა კორპორაციული კომუნიკაცია გაუმჯობესდა 94%-ით;
- ეფექტიანობა გაიზარდა 79%-ით;
- დღიურად თითოეული თანამშრომელი ზოგავს საშუალოდ 45 წუთს.

კომპანიაში შიდა კორპორაციული კომუნიკაციის პრაქტიკა ნელ-ნელა იცვლება და კომუნიკაციის ახალი კულტურაც ყალიბდება. ამ მიმართულებით კომპანია კვლავ აგრძელებს ინტენსიურ მუშაობას.

თანამშრომელთა ჩაბმულობა

ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალის“ წარმატების მიღწევის მთავარი დასაყრდენი, სხვა ფაქტორებთან ერთად, აქ დასაქმებული ადამიანები არიან და თითოეული თანამშრომლისა და მისი მიზნების კორპორატიულ ინტერესებთან დაკავშირება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. შესაბამისად, ტალანტების განვითარებისა და მართვის სამსახური მუდმივად ზრუნავს დასაქმებისათვის საუკეთესო გარემოს შექმნაზე, რომელშიც თითოეულ თანამშრომელს საკუთარი პოტენციალისა და უნარების რეალიზების შესაძლებლობა მიეცემა.

თანამშრომლების ჩაბმულობის, მათი ფორმალურ თუ არაფორმალურ გარემოში ერთ გუნდად ჩამოყალიბებისა და მუშაობის ხელშეწყობად, საინტერესო თუ სასარგებლო ინფორმაციის გაზიარების მიზნით, კომპანიაში სხვადასხვა შიდა აქტივობა იმართება, რამაც უკვე ტრადიციის სახე მიიღო.

საერთო ინტერესების მქონე თანამშრომელთა დაახლოებისა და ინფორმაციის გაზიარების მიზნით, კომპანიის შიდა სოციალურ ქსელში (YAMMER) შექმნილია სხვადასხვა ტიპის თემატური ჯგუფი, რომლებშიც გაერთიანებულია კომპანიის თითქმის ყველა თანამშრომელი. ჯგუფები დაყოფილია სხვადასხვა თემატიკის მიხედვით და აერთიანებს კონკრეტული ინტერესების მქონე თანამშრომლებს. მაგ.: ფოტოგრაფების, კინომოყვარულთა, მუსიკის მოყვარულთა, მოგზაურთა კლუბები და სხვ.

ამას გარდა, შიდა სოციალურ ქსელში გახსნილია ჯგუფი „გაიცანით, კრისტალელი“, სადაც სისტემატურად ხდება კომპანიის ძველი და ახალი თანამშრომლების შესახებ ინფორმაციის გაზიარება. ამ რუბრიკის დახმარებით თანამშრომლები, რომლებსაც კომპანიამ განვითარებისა და ზრდის საშუალება მისცა, ყველაზე „კრისტალში“ განვლილ საინტერესო კარიერულ გზაზე, ეს კი ხელს უწყობს გუნდებისათვის მათ უკეთ გაცნობას.

აღნიშნულ სივრცეებში თანამშრომლები საკუთარი ინტერესების მიხედვით ერთიანდებიან. მათ ასევე შეუძლიათ შექმნან ახალი ჯგუფი და მოიწვიონ შესაბამისი თემატიკით დაინტერესებული სხვა ადამიანებიც.

ჯანსაღი ცხოვრების მხარდაჭერა და პოპულარიზაცია

ჩვენი კომპანიისათვის პრიორიტეტია ადამიანები და ჯანსაღი ცხოვრების წესის პროპაგანდა და ხელშეწყობა.

ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციის მიზნით, კომპანიაში ტარდება მინი ფეხბურთისა და ბოულინგის ჩემპიონატები, რომლებშიც კომპანიის თითოეულ თანამშრომელს შეუძლია მონაწილეობების მიღება.

ამას გარდა, კრისტალი ჩაბმულია სხვადასხვა კერძო თუ არასამთავრობო სექტორის მიერ ორგანიზებულ აქტივობებში, რომლებიც ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციას ემსახურება:

- გასულ წელს კომპანიის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო დღესთან – ავტომობილის გარეშე – დაკავშირებით თბილისში გამართულ ველოგარბენში, რომლის მთავარი მიზანი იყო ავტომობილით სარგებლობის ნაცვლად პოპულარიზაცია გაეწიათ ალტერნატიული ჯანსაღი ტრანსპორტის - ველოსიპედის თუ სხვა საზოგადოებრივი ტრანსპორტით სარგებლობისთვის;
- ყოველწლიურად კომპანია აფინანსებს თანამშრომლების გარკვეული რაოდენობის მონაწილეობას საერთაშორისო საქველმოქმედო მარათონში - World run, რომელიც ზურგის ტვინის დაზიანების მქონე ადამიანების მხარდასაჭერად იმართება.

ასევე, ჯანსაღი ცხოვრების წესის გასავრცელებლად კომპანია ცდილობს თანამშრომლებს შესთავაზოს ფასდაკლება სხვადასხვა სპორტულ და გამაჯანსაღებელ ცენტრებში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მსგავს აქტივობებში კომპანიის მაღალი და საშუალო რგოლის მენეჯერებიც აქტიურად მონაწილეობენ.

ინოვაციების მართვა

ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახური

2019 წლის 19 ივნისს შეიქმნა ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახური.

ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახურის მიზანია, ეფექტიანად მართოს კომპანიაში არსებული ციფრული პროდუქტები, გაუწიოს დროული მხარდაჭერა პროდუქტების მომხმარებლებს, მუდმივად იზრუნოს პროდუქტების განახლებაზე, დახვეწასა და ხარვეზების აღმოფხვრაზე.

2019 წლის 3 ივლისს „კრისტალში“ დაინერგა Decision Maker (DM) სისტემა - პირველი ციფრული პროდუქტი, რომელიც უზრუნველყოფს განვადებების განაცხადების დამუშავებას და საკრედიტო რისკის შეფასებას.

DM-ის დანერგვის შედეგად, საკრედიტო კომიტეტის მიერ გადაწყვეტილების მიღების საშუალო დრო 22 წუთიდან 12 წუთამდე შემცირდა.

- დანერგვიდან დღემდე DM-მა დაამუშავა 105,583 განაცხადი და აქედან 25,299 შემთხვევაში ავტომატურად მიიღო უარის თქმის გადაწყვეტილება. მხოლოდ უარის თქმისთვის კომიტეტს დაეზოგა 303,588 წუთი, რაც 632 დღესა და რამდენიმე საათს უდრის (დაზოგილი დრო ერთ განაცხადზე – საშუალოდ 12 წუთი).
- ხოლო იმ სესხებზე, რომლებზეც DM-მა დადებითი გადაწყვეტილება მიიღო და კომიტეტს გაეგზავნა, დაიზოგა 802,840 წუთი, რაც 1672 დღესა და რამდენიმე საათს უდრის (დაზოგილი დრო ერთ განაცხადზე – საშუალოდ 10 წუთი).

შემუშავდა ერთი თეთრის გადმორიცხვით ონლაინიდენტიფიკაციის მეთოდი, რის საფუძველზეც მომხმარებელს შესაძლებლობა მიეცა დისტანციურად, ოფისში მისვლის გარეშე მიიღოს სასურველ ნივთზე განვადების სერვისი. არსებული სერვისი სრულ შესაბამისობაშია ეროვნული ბანკისა და კრედიტინფოს რეგულაციურ მოთხოვნებთან.

მარკეტინგი

მარკეტინგული კამპანიები

2019 წელს მარკეტინგის განყოფილებამ განხორციელდა რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკომუნიკაციო კამპანია, რომლის შედეგადაც ბევრ მომხმარებელს მივაწვდინეთ ხმა ჩვენი შეთავაზებების შესახებ და ბევრს გაუწიეთ საკრედიტო მომსახურება.

- „მსუბუქი დაფარვის“ კამპანია მომხმარებლების ვალდებულებების გაერთიანებას და საკრედიტო ტვირთის შემსუბუქებას ემსახურებოდა;
- „საკრედიტო არდადეგების“ კამპანიის ფარგლებში სეზონური ბიზნესის, ასევე სამომხმარებლო შემოსავლების მქონე მომხმარებლებს საშეღავათო პერიოდი შევთავაზეთ;
- კამპანია „მოემზადე საახალწლოდ“ წინასახალწლო პერიოდში მომხმარებელთა ფინანსურ მხარდაჭერას ემსახურებოდა.

Yes Georgia-ს ვებპლატფორმის შექმნა

შეიქმნა თანამედროვე დიზაინის მქონე ვებგვერდი, რომელსაც აქვს მარტივი ნავიგაცია, განაცხადების მიღების საშუალება, ტრენინგების მოდული, შეფასებების სისტემა, სიახლეების გამოწერა და იოლად სამართავი კატალოგი.

ლიზინგის პროდუქტის საკომუნიკაციო მხარდაჭერა

განისაზღვრა ლიზინგის საკომუნიკაციო კონცეფცია და სეგმენტი, მოხდა ბაზარზე მოქმედი კონკურენტების შესახებ ინფორმაციის მოკვლევა, შემუშავდა საინფორმაციო კონტენტი და სკრიპტები, შეიქმნა Facebook-ის, Instagram-ის, LinkedIn-ის საკომუნიკაციო არხები. ჩაეშვა პირველი რეკლამა და საინფორმაციო შინაარსის პოსტი.

მწვანე დაკრედიტება

2019 წლის განმავლობაში მწვანე პორტფელი 2,5 მლნ ლარით გაიზარდა და 7.7 მლნ-მდე ლარი შეადგინა. მწვანე დაფინანსების მიმართულებით ჯამურად 7600 სესხი და 9,935,000 ლარი გაიცა.

- მხოლოდ 2019 წლის შედეგების კალკულაციით, კომპანიამ ხელი შეუწყო 2,7 მლნ კვტ ენერგიის დაზოგვას და ამით გარემოს აარიდა 417 ტ ნახშირორჟანგის გაფრქვევა.

ამასთანავე, განხორციელდა მინიპროექტები:

- „ბრიკეტებისა და ენერგოეფექტიანი ღუმელების ჩუქება კრისტალის ლოიალური მომხმარებლებისთვის“ - საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (სადაც მაღალი იყო სათბობად შეშის მოხმარების მაჩვენებელი), კრისტალის ოთხ მომხმარებელს საჩუქრად გადაეცა ენერგოეფექტიანი ღუმელი და თხილის ნაჭუჭის ბრიკეტი;
- ენერგოეფექტიან პროდუქტზე – მზის წყლის გამაცხელებელზე მომზადდა ცნობიერების ასამაღლებელი ვიდეორგოლი;
- მწვანე პროდუქტების გაყიდვების სტიმულირებისათვის შემუშავდა ახალი სამოტივაციო სისტემა კრისტალის სადისტრიბუციო ქსელისათვის - „მწვანე ოლიმპიადა“;
- FMO-ს დაფინანსებით და ფრანკფურტის სკოლის ჩაბმულობით, ადგილობრივ პარტნიორ „ენერგოეფექტიანობის ცენტრთან“ ერთად, მომზადდა სპეციალური ტრენინგის პროგრამა კრისტალის 40 თანამშრომლისთვის.

მომხმარებელთა გაძლიერება

საკონსულტაციო პლატფორმა ქალთა გაძლიერებისათვის

2019 წელს დაფუძნდა კრისტალის შვილობილი კომპანია - „კრისტალ კონსალტინგი“, რომლის ძირითადი საქმიანობაა კრისტალის ქალი მეწარმეების ეკონომიკური გაძლიერება. კონსალტინგი ქალ მეწარმეების მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში გაუწევს ბიზნესკონსულტაციას და მენტორობას ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა ბიზნესის მართვა, მომხმარებელთან ურთიერთობა, ბრენდინგი და მარკეტინგი, ადამიანური რესურსების მართვა და სხვა.

მეწარმეთა ფინანსური განათლება

2019 წლის მეოთხე კვარტალში კრისტალმა ეროვნულ ბანკთან ერთად დაიწყო მეწარმეების ფინანსურ განათლების პროექტი - „ფინანსურ ორგანიზაციებთან ურთიერთობა და ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღება“, რომელიც გულისხმობს ჩვენი კლიენტებისათვის ტრენინგის ჩატარებას ფინანსური განათლების თემაზე.

ალტერნატიული გაყიდვები

2019 წლის განმავლობაში მასშტაბურად განვახორციელეთ ალტერნატიული გაყიდვების ქსელი: დავამატეთ 74 პარტნიორი, 120 მერჩანტი და 35 POS ოფიცერი. ჯამში ალტერნატიული გაყიდვების არხებით გაყიდვებში დავაგენერეთ 22,059 სესხი და 15,425,477 ლარი.

ალტერნატიული გაყიდვების არხებს შორის გამორჩეული ადგილი უკავია ონლაინგანვაძეებას. ჯერჯერობით ონლაინგანვაძეება ერთადერთი ციფრული პროდუქტია, რომელიც შეიძლება მომხმარებელმა სახლიდან გაუსვლელად მიიღოს. 2019 წლის ბოლოსთვის კომპანიას უკვე 4795 უნიკალური ონლაინკლიენტი ჰყავს.

განვადების პროდუქტის განვითარება 2019 წელსაც გაგრძელდა, რამაც ჯამში კომპანიის განვადების მომხმარებლების რაოდენობა 52,000-მდე გაზარდა. განვადება რჩება „კრისტალის“ მომხმარებლებს შორის ყველაზე პოპულარულ პროდუქტად. მნიშვნელოვანია, რომ განვადების პროდუქტში „კრისტალის“ ბაზრის წილი მიკროსაფინანსო სექტორში 100%-ია, ხოლო საბანკო სექტორის ჩათვლით – 13%.

ჯამში „აკიდოს“ პლატფორმიდან 2019 წლის განმავლობაში გაიცა 72,161 სესხი და 50,965,515 ლარი, რაც კომპანიის ჯამური გაცემის 47%-ია რაოდენობრივად და 15% თანხობრივად.

2019 წლის ნოემბერში ჩაეშვა საპილოტე პროდუქტი – ავტოგანვადება, ამასთანავე ავამუშავეთ სპეციალური სერვისცენტრი რუსთავის ავტობაზრობაზე.

მომხმარებელთა დისტანციური მომსახურების ცენტრი

ახალი სოფტის დანერგვა

2019 წელს დაინერგა ქოლცენტრის პროგრამული უზრუნველყოფის ახალი ფუნქციები და შედეგად გამოსწორდა მომსახურების ხარისხი. პროგრამული უზრუნველყოფა გვადლევს საშუალებას დავითვალოთ და დეტალურად ამოვიღოთ როგორც ჯამური, ისე ოპერატორებთან დაკავშირებული მონაცემები დროის ნებისმიერი მონაკვეთისათვის.

ოპერატორების მუშაობის მონაცემები თვლადი გახდა, რამაც გაამარტივა მათი შეფასება და კონტროლი. მომხმარებლებთან საუბარი გამარტივებულია წინა წლებთან შედარებით, რაც დროს ზოგავს და ოპერატორს შეუძლია მეტ მომხმარებელს მოემსახუროს.

ვაწარმოებთ ჩანაწერებს, რომლებიც, საჭიროების შემთხვევაში დროულად მიეწოდება შესაბამის დეპარტამენტს.

ინფორმაციული ტექნოლოგიები

2019 წელს გაანალიზდა ბიზნესსტრატეგია და მოერგო საინფორმაციო ტექნოლოგიების სტრატეგიასა და საქმიანობას. შემუშავდა და დაიხვეწა საერთაშორისო სტანდარტებზე დაფუძნებული საინფორმაციო სისტემების პროცესები და პროცედურები. ყველა მიმართულებაში მოხდა შესაბამისი სტანდარტების გაუმჯობესება და დანერგვა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო კომპანიის ციფრული ტრანსფორმაციისა და ინფორმაციული უსაფრთხოების კუთხით მიღწეული შედეგები. კომპანიამ შეძლო და მიიღო ინფორმაციული უსაფრთხოების ISO 27001 საერთაშორისო სერტიფიკატი.

რეგულარულად ხდებოდა ძირითადი სერვისების, პროგრამული უზრუნველყოფის, „ძირითადი (ქორ) სისტემის“ განახლება და რეგულაციებთან მორგება. შემუშავდა და დაინერგა შიდა სისტემების განვითარების ახალი მიდგომები და არქიტექტურა. უზრუნველყოფილ იქნა ახალ არქიტექტურაზე სერვისების ნაწილის მიგრაცია. განხორციელდა ძირეული ინფრასტრუქტურული ცვლილებები, ოპტიმიზაცია, გადაწყობა და შეიცვალა ინფრასტრუქტურა. წარმატებით განხორციელდა რამდენიმე კრიტიკული სისტემის ბიზნესუწყვეტობის შემუშავება და ტესტირება. დაინერგა ახალი სისტემები, რომლებმაც გააუმჯობესა უსაფრთხოება და მონიტორინგი. შემუშავდა და დაინერგა პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნის სასიცოცხლო ციკლი, დაინერგა პროგრამული უზრუნველყოფის ვერსიებისა და კოდის კონტროლი.

პროექტების მართვისა და ბიზნესანალიზის მიმართულება

პროექტის მენეჯმენტი და ბიზნესანალიზის მიმართულება ახორციელებს კომპანიის მასშტაბით ყველა, მათ შორის, IT და არა IT პროექტების მართვას და ბიზნესანალიტიკას. პროექტების მართვისათვის გამოიყენება ჩანჩქერის და „ეჯაილ“ მეთოდოლოგიები, რომლებიც შეირჩევა თითოეული პროექტის მოთხოვნის, საჭიროების და სპეციფიკის გათვალისწინებით.

„ეჯაილ“ მეთოდოლოგიით წარმატებით გაუმჯობესდა პროცესები რამდენიმე მიმართულებით და მიღწეულ იქნა დასახული ბიზნესშედეგები.

სამსახური აგრეთვე მოიცავს ბიზნესანალიზის მიმართულებას, რომელიც წარმატებით უზრუნველყოფს ბიზნესის საჭიროების დეტალურ გაანალიზებას და მისაღები შედეგების სწორად განსაზღვრას.

ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების სამსახურის მცირე გუნდმა შეძლო წლის განმავლობაში წარმატებით დაესრულებინა 40-მდე სტრატეგიული და არასტრატეგიული პროექტი, აქტიურად ეხელმძღვანელა 100-მდე სხვადასხვა სიდიდისა და სირთულის პროექტისათვის. შედეგად განვითარდა და დაიხვეწა კომპანიის მიერ კლიენტების მომსახურება და გაიზარდა ეფექტიანობა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ისეთ საკითხებთან დაკავშირებული წარმატებული პროექტები, როგორებიცაა ERP, ადამიანური რესურსების მართვის სისტემა, სესხების პროცესინგის და სქორინგის სისტემა, გადაწყვეტილების მართვის სისტემა, პრობლემური სესხების მართვის მოდული, ბიზნესგანვითარების 100-დღიანი გეგმა, ეროვნული ბანკის რეგულაციებთან ადაპტაცია, თანამშრომელთა დიჯიტალიზაცია, ბიზნესპროცესის ავტომატიზაცია და ა.შ.

ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების მიმართულებით მიღწეული შედეგები
ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების სამსახური შექმნილია უსაფრთხოების მზარდ მოთხოვნასთან გასამკლავებლად და საერთაშორისო სტანდარტებთან გასათანაბრებლად. სამსახური დაკომპლექტებულია 2 თანამშრომლით, რომლებიც კომპანიაში ინფორმაციული სისტემების უსაფრთხოებას უზრუნველყოფენ.

ერთწლიანი პროექტის ფარგლებში შესაძლებელი გახდა ISO/IEC 27001:2013 (ISO27001) უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტის შემუშავება და დანერგვა. შედეგად დაიფარა 114-მდე ინფორმაციული უსაფრთხოების კონტროლი, დაიწერა 100-მდე პროცესი და პროცედურა, მოხდა ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ყველა თანამშრომელს ჩაუტარდა ინფორმაციული უსაფრთხოების ტრენინგი და განხორციელდა სხვადასხვა სისტემის აუდიტი, მოხდა ინფორმაციული უსაფრთხოების პროექტების დანერგვა.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების ოპერაციების მიმართულება

კომპანიის ოპერაციული საქმიანობის, ბიზნესუწყვეტობისა და ახალი პროექტების მხარდაჭერის გაუმჯობესების მიზნით, დაინერგა ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროექტები და ახალი პროცესები.

აღსანიშნავია რამდენიმე პროექტი, მათ შორის, მონაცემთა ცენტრის განახლება– გაუმჯობესება, რამაც უზრუნველყო კომპანიის სტაბილური და მდგრადი განვითარება. ბიზნესუწყვეტობის კუთხით დამუშავდა და პრაქტიკულად შემოწმდა კრიტიკული სერვისების უწყვეტობის გეგმა. განხორციელდა სასერვერო აპარატურული განახლებები, სასერვერო ინფრასტრუქტურის ვირტუალიზაცია და ოპტიმიზაცია, გატარდა ეროვნული ბანკის საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისი ცვლილებები.

დაიხვეწა უსაფრთხოების სისტემა, გაუმჯობესდა მომხმარებლის დაცვა და შეიცვალა სერვერული ინფრასტრუქტურა, რამაც უზრუნველყო მდგრადი და უსაფრთხო ინფრასტრუქტურა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების ოპერაციების დაცულობა.

ერთ-ერთი მთავარი პროექტი იყო თანამშრომლების დიჯიტალიზაცია. არსებული ელექტრონული ფოსტა შეიცვალა Office 365-ით, რამაც შეცვალა ბიზნესის მუშაობის სტილი და უზრუნველყო სხვადასხვა საკომუნიკაციო და კოლაბორაციული ხელსაწყოების დანერგვა.

პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების მიმართულება

მიმართულება ძირითადად კონცენტრირებულია სესხების დამუშავებისა და პროცესინგის განვითარებაზე, გადაწყვეტილების მიღების სისტემაზე, ციფრული პლატფორმა „აკიდოს“, სხვადასხვა მცირე თუ დიდი სერვისების განვითარებასა და ინტეგრაციაზე. სესხების პროცესინგის მიმართულებით დაემატა ახალი პროდუქტები, რომლებიც უზრუნველყოფს სესხის გაცემის პროცესის ავტომატიზაციასა და დაჩქარებას. დაიხვეწა და განვითარდა ბიზნესინტელიჯენსის სისტემა.

პერიოდულად მიმდინარეობდა ძირითადი სერვისების, პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება და რეგულაციებთან მორგება. შემუშავდა და დაინერგა შიდა სისტემების განვითარების ახალი მიდგომები და არქიტექტურა, განხორციელდა ახალ არქიტექტურაზე სერვისების ნაწილის მიგრაცია. პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების განყოფილებამ შექმნა პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავებისა და დახვეწის სტანდარტი, დაამუშავა პროგრამული უზრუნველყოფის სასიცოცხლო ციკლი.

პროგრამული უზრუნველყოფის ხარისხის უზრუნველყოფის მიმართულება

SQA გუნდის მიზანია აღმოაჩინოს პროექტებისა და პროგრამული განახლებების ხარვეზები და უზრუნველყოს სტაბილური და უხარვეზო სისტემების დანერგვა. სამსახურის მცირე გუნდმა შეძლო ათობით პროექტის ტესტირება და სტაბილიზაცია. შემუშავდა და დაინერგა საერთაშორისო სტანდარტებზე დაფუძნებული პროცესები, რამაც შეამცირა ტესტირებისათვის საჭირო დრო, უზრუნველყო ტესტირების პროცესის გაუმჯობესება და მოგვცა ტესტირების პროცესის სათანადოდ გაანალიზების, დაგეგმვისა და ოპტიმიზაციების საშუალება.

„კრისტალის“ ციფრული ტრანსფორმაცია და ავტომატიზაცია

„კრისტალმა“ ერთ–ერთ მთავარ გამოწვევად დაისახა თანამშრომლების ეფექტიანობის გაზრდა, ოპერაციული ხარჯების შემცირება, თანამშრომლებს შორის შიდა კომუნიკაციის, კოლაბორაციის გაუმჯობესება, პროცესებისა და საკითხების დიჯიტალიზაცია, ავტომატიზაცია და ოპტიმიზაცია.

პირველი ნაბიჯები ამ მიმართულებით გამოიხატა Office 365–ზე მიგრაციით და მისი სრული მასშტაბით დანერგვით კომპანიაში.

დაინერგა შიდა ვებკონფერენციებისა და ჩეთის აპლიკაცია, რომლებიც ეფექტიანად ემსახურება ფილიალებს შორის კომუნიკაციას. შეიქმნა ახალი შიდა პორტალი, რომელშიც თავმოყრილია ყველა სიახლე თუ საჭირო ინფორმაცია, რომელიც თანამშრომლის ეფექტიანი და სრულყოფილი მუშაობისათვის გჭკირდება. დაინერგა შიდა სოციალური ქსელი, რომელიც წარმატებით ემსახურება თანამშრომლებს შორის ინფორმაციის თავმოყრას და კომუნიკაციას. პროექტის ფარგლებში შეიქმნა ონლაინტრენინგის პლატფორმა, მოხდა თანამშრომლების გადამზადება.

შედეგად, თანამშრომელთა გამოკითხვამ ცხადყო, რომ ყოველდღიურად თითოეული თანამშრომელს საშუალოდ ეზოგება 45 წუთი. მათივე შეფასებით, გაუმჯობესდა კომუნიკაცია (94%) და ეფექტიანობა (79%). თანამშრომლებს აქვთ ყველა საჭირო ხელსაწყო ეფექტიანი მუშაობისათვის (82%)

კომპანია აქტიურად იყენებს ბიზნესპროცესის მენეჯმენტის ხელსაწყოებს, რითაც შესაძლებელი გახდა ბევრი მიმართულების ბიზნესპროცესის გადაწყობა, დიჯიტალიზაცია და ავტომატიზაცია, ამგვარად საქმიანობა გახდა ეფექტიანი, სწრაფი და დაიზოგა საკმაოდ დიდი ოპერაციული თუ ადამიანური რესურსი.

სხვადასხვა პროექტის დანერგვამ დადებითი შედეგი გამოიღო დიჯიტალიზაციის, ოპტიმიზაციისა და ავტომატიზაციის მიმართულებით:

- **ERP** - სისტემა დაინერგა კომპანიაში არასაოპერაციო პროცესების იდენტიფიცირებისა და სისტემატიზაციის მიზნით.
- დღეის მდგომარეობით, ERP სისტემას ვიყენებთ სამი ძირითადი მოდულით. შესყიდვების, მარაგების და ძირითადი საშუალებების, როგორც მმართველობითი, ისე ბუღალტრული აღრიცხვისთვის.
- მარაგებისა და ძირითადი საშუალებების მთლიანი პროცესი მოთხოვნის დარეგისტრირებიდან მომთხოვნისათვის ნივთის ჩაბარებამდე ინიცირდება და კონტროლდება ERP სისტემაში. ამავდროულად ხდება მმართველობითი ტრანზაქციის ფინანსური ასახვაც.
- **HRMS** სისტემის დანერგვამ საშუალება მოგვცა კომპანია გადასულიყო HR ოპერაციების მართვის ახალ დონეზე, რითაც მნიშვნელოვნად იზრდება

ადმინისტრირების ეფექტიანობა და ზოგავს როგორც ფინანსურ, ისე ადამიანურ რესურსს.

- შეიცვალა და სრულიად გადაკეთდა არსებული გადაწყვეტილების მიღებისა და განვადებების სესხების დამტკიცების პროგრამული უზრუნველყოფა. დაიწყო და მიმდინარეობს სესხების პლატფორმის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს სწრაფ და ოპტიმალურ პროცესინგს.
- მოხდება კომპანიაში ისეთი სისტემის დანერგვა, რომელიც მისცემს მას შესაძლებლობას, რომ სწორად მოახდინოს ვადაგადაცილებულ სესხებზე რეაგირება, ჰქონდეს CRM ტიპის შესაძლებლობები და დინამიკურად მართოს ვადაგადაცილებულ სესხზე მუშაობის ბიზნეს პროცესები; მოახდინოს მსესხებელთან კომუნიკაციის არხების/ფორმების სტანდარტიზება და ავტომატიზაცია.

უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტი: ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001)

სერვისები და პროდუქტები, რომლებსაც კომპანია თავის მომხმარებელს სთავაზობს, აუცილებელია აკმაყოფილებდეს ინფორმაციული უსაფრთხოების მოთხოვნებს. დღეს ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ კლიენტები დარწმუნებული იყვნენ თავისი სერვისებისა და მონაცემების დაცულობასა და საიმედოობაში.

ორგანიზაციაში ინფორმაციული უსაფრთხოების საჭიროების, მზარდი გამოწვევებისა და მოთხოვნების გათვალისწინებით, საჭირო იყო ინფორმაციული უსაფრთხოების უმაღლეს დონეზე აყვანა, რათა კომპანიას ჰქონოდა თანამედროვე გამოწვევებთან გამკლავების საშუალება.

კომპანიამ დაისახა დიდი მისია, რომელიც მოიცავდა კომპანიის, კლიენტების, თანამშრომლებისა და პროცესების უსაფრთხოების თანამედროვე სტანდარტებთან მორგებას, საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკების და სტანდარტების დანერგვას.

სწორედ ამიტომ შევარჩიეთ ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001) უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტი, რომელიც ფარავს 114-მდე ინფორმაციული უსაფრთხოების კონტროლს, სრულად მოიცავს ინფორმაციული უსაფრთხოებისათვის საჭირო პროცესებს და კონტროლს – ყველა თანამშრომლის ცნობადობის გაძლიერებიდან რთული IT პროცესების უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტებთან მორგებამდე.

გაანალიზდა და შეფასდა რისკები, 1000 თანამშრომელზე მეტს ჩაუტარდა უსაფრთხოების ტრენინგი, შეიქმნა და დაიწერა ასობით პროცესი და პროცედურა, განხორციელდა IT სისტემების აუდიტი, შეიქმნა და განხორციელდა ბიზნესუწყვეტობის პროცესები და ტესტები, ეს ყოველივე კი უსაფრთხოების სტანდარტებს მოერგო.

ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სისტემის დანერგვამ მოგვცა ეფექტიანი მართვის, კონტროლის და მონიტორინგის საშუალება.

უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტის ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001) აღებით „კრისტალი“ გახდა პირველი ფინანსური კომპანია საქართველოში, რომელმაც შესძლო ამ სერტიფიკატის მოპოვება.

ანალიტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება

„კრისტალში“ მონაცემთა ანალიზის ძლიერი კულტურა მკვიდრდება. სტრატეგიის შემუშავებისა და განხორციელების მიმართ ანალიტიკური მიდგომა კომპანიის მთავარი დამახასიათებელი თვისება ხდება. 2019 წელი მნიშვნელოვანი იყო ანალიტიკური

შესაძლებლობების გაუმჯობესების თვალსაზრისით. ამ მხრივ, აღსანიშნავია ორი მთავარი მიღწევა:

1. გადაწყვეტილების მიმღებთა შორის ინფორმირებულობის ამაღლება მონაცემთა ანალიზის მნიშვნელობისა და ეფექტიანი გამოყენების შესახებ. მონაცემთა ანალიზის შესახებ ჩატარდა ექვსი სემინარი, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 60 პირმა, მათ შორის, ყველა ფილიალის ხელმძღვანელმა. მონაწილეები გაეცნენ მონაცემთა ანალიზის როლს ყოველდღიური გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში;
2. საკრედიტო პორტფელის შესახებ ინფორმაციული პროდუქტების განვითარება და თითქმის რეალურ დროში მიმდინარე ბიზნესანალიზის დაწერვა. შედეგად, გადაწყვეტილების მიმღები დაახლოებით 70 პირი ყოველდღიურად იყენებს ბიზნესანალიზის შესაძლებლობებს ინფორმაციაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მისაღებად.

მმართველობითი ანგარიში

აქციონერთათვის წლიური ანგარიშის წარდგენა და აუდიტებული ფინანსური ანგარიშგების მიწოდება ჩვენი პასუხისმგებლობაა. მიგვაჩნია, რომ წლიური ანგარიში და ფინანსური ანგარიშგება მთლიანობაში არის სანდო, დაბალანსებული და გასაგები. იგი აქციონერებს აწვდის აუცილებელ ინფორმაციას კომპანიის მდგომარეობასა და საქმიანობის, ბიზნესმოდელისა და სტრატეგიის შესაფასებლად.

სს მისო „კრისტალის“ სამეთვალყურეო საბჭოს სახელით წარმოგიდგენთ წლის სტრატეგიულ ანგარიშსა და გარე აუდიტორის მიერ მომზადებულ თანმხლებ წლიურ ფინანსურ ანგარიშგებას. ეს არის სანდო, დაბალანსებული და გასაგები ანგარიში, რომელშიც წარმოდგენილია ინფორმაცია აქციონერების მიერ კომპანიის მდგომარეობის, საქმიანობის, ბიზნესმოდელისა და სტრატეგიის შესაფასებლად.

ანგარიშში ხაზგასმით არის მითითებული ძირითადი ოპერაციული და ფინანსური შედეგები, წარმოდგენილია მთავარი მიღწევები და გამოწვევები, რომელთა წინაშეც კომპანია 2019 წელს აღმოჩნდა. ასევე მოცემულია მომდევნო საანგარიშო პერიოდის გეგმები.

2019 წლის ანგარიში შედგენილია ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ საქართველოს კანონისა და გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის გასაჯაროების სპეციალური მოთხოვნების შესაბამისად.

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

სამეთვალყურეო საბჭო

კრისტალს ხელმძღვანელობს ეფექტიანი სამეთვალყურეო საბჭო, რომელსაც კომპანიის გრძელვადიანი წარმატების კოლექტიური პასუხისმგებლობა აკისრია.

სამეთვალყურეო საბჭო შედგება ექვსი წევრისგან, მათ შორის არის ორი დამოუკიდებელი წევრი და ორი ინვესტორის წარმომადგენელი. ორი წევრი საქართველოს მოქალაქეა და მათი საქმიანობის ადგილი ძირითად საქართველოა. წევრებს აქვთ ბიზნესის განვითარების, კორპორაციული მართვის, საბანკო საქმის/მიკროფინანსირების, ტექნოლოგიების, ინოვაციებისა და ადამიანური რესურსების განვითარების მდიდარი გამოცდილება.

თავმჯდომარე

საბჭოსა და თავმჯდომარის ფუნქციები ცალსახად გამიჯნულია მმართველი გუნდის პასუხისმგებლობებისაგან. თავმჯდომარე პასუხისმგებელია საბჭოს ხელმძღვანელობისა და მისი ფუნქციების ყველა ასპექტის ეფექტიანობის უზრუნველყოფისათვის.

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის არჩილ ბაკურაძის (საქართველო) მოვალეობები განსაკუთრებულად არ შეცვლილა. იგი ფინანსისტი, მეწარმე და კრისტალის დამფუძნებელია². გარდა ამისა, არის ორი სხვადასხვა კომპანიის: საქართველოში - საგადასახადო სისტემის მიმწოდებლისა და გაერთიანებულ სამეფოში - სამომხმარებლო ფინანსების კომპანიის თანადამფუძნებელი. გაერთიანებული სამეფოს ფინანსური მართვის ორგანომ (FCA) არჩილ ბაკურაძეს არააღმასრულებელი დირექტორის კონტროლირებადი ფუნქცია CF2 (2017) მიანიჭა. იგი ფონდი კრისტალის გამგეობის თავმჯდომარეა და რამდენიმე არასამეწარმეო ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობს. თავმჯდომარე საკუთარი დროის ნახევარზე მეტს კრისტალს უთმობს, ხოლო მისი ფუნქციები და პასუხისმგებლობა რეგულირდება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დამტკიცებული პოლიტიკის შესაბამისი დოკუმენტით. თავმჯდომარეს ირჩევენ აქციონერები და იგი ანგარიშვალდებულია მათ წინაშე. თავმჯდომარის საქმიანობას, სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ ჩატარებული საქმიანობის შეფასების საფუძველზე, აფასებენ კომპანიის აქციონერები; საბჭოს რეკომენდაციით აქციონერები ამტკიცებენ თავმჯდომარის შრომის ანაზღაურების ოდენობასა და მის ნებისმიერ ცვლილებას.

საბჭოს შემადგენლობა

კრისტალი იყენებს სამეთვალყურეო საბჭოს პოლიტიკასა და პროცედურას, რომელიც მკაფიოდ განსაზღვრავს საბჭოს ვალდებულებებს, ფუნქციებსა და პასუხისმგებლობას, არეგულირებს მის საქმიანობას. იგი ადგენს პროცედურებს, კომუნიკაციის წესებს, უზრუნველყოფს ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და საბჭოს წევრების დანიშვნისა და გათავისუფლებისას.

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ნიკოლოზ ლოლაძე (საქართველო) გახლავთ, იგი გამოცდილი კორპორაციული დირექტორი და სამეთვალყურეო საბჭოს

² არჩილ ბაკურაძე არამომგებიანი ორგანიზაციის საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ცენტრის „აფხაზეთის“ (CHCA) დამფუძნებელი და პირველი დირექტორია. სწორედ იქ წამოიწყო მან მიკროსაფინანსო პროგრამა, რომელიც მოგვიანებით, 2004 წელს, სპეციალიზებულ მიკროსაფინანსო ფონდ „კრისტალად“ გადაიქცა. საბოლოოდ, 2007 წელს კომპანია სს მისო „კრისტალად“ ჩამოყალიბდა.

დამოუკიდებელი წევრია, რომელიც თავმჯდომარის მოვალეობას ასრულებს მისი არყოფნის შემთხვევაში და ხელმძღვანელობს რისკების კომიტეტს. ნიკოლოზ ლოლაძე კრისტალის ელექტრონული გადახდის სერვისების მიმწოდებლის - სს „მოზაილ ფაინენს სერვის ჯორჯიას“ აქციონერია, ამიტომ, ამ კომპანიასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ხმის მიცემისას იგი თავს იკავებს.

სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები არიან (ანბანური თანამიმდევრობით): იან დევინგაერტი (ბელგია), დანიშნულია Incofin IM-ის მიერ, ხელმძღვანელობს სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტს; ალექს რემტულა (აშშ), დანიშნულია DWM-ის მიერ, ხელმძღვანელობს გარემოსდაცვით და სოციალურ კომიტეტს; კის იანგი (გაერთიანებული სამეფო), დანიშნულია კრისტალის ფონდის მიერ, ხელმძღვანელობს ადამიანური რესურსებისა და კომპენსაციების კომიტეტს. ლილიტ გარაიანი (სომხეთი), დამოუკიდებელი წევრი, ხელმძღვანელობს შიდა აუდიტის კომიტეტს.

სამეთვალყურეო საბჭოს მუშაობა

2019 წლის განმავლობაში სამეთვალყურეო საბჭომ გამართა 4 უშუალო და 5 ვირტუალური შეხვედრა. 2019 წელს სამეთვალყურეო საბჭოს თითოეული კომიტეტი შეიკრიბა:

- შიდა აუდიტის კომიტეტი - 3-ჯერ;
- აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი - 7-ჯერ;
- რისკების კომიტეტი - 4-ჯერ;
- სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტი - 4-ჯერ;
- გარემოსდაცვითი და სოციალურ საკითხთა კომიტეტი - 4-ჯერ;
- ადამიანური რესურსებისა და კომპენსაციის კომიტეტი - 4-ჯერ.

სამეთვალყურეო საბჭო იღებს დეტალურ კვარტალურ ანგარიშს კომპანიის მიერ შესრულების შეფასების ინდიკატორების შესახებ, მათ შორის, ფინანსური ანგარიშგების საბალანსო უწყისს. გარდა ამისა, სამეთვალყურეო საბჭო განიხილავს კვარტალურ ანგარიშს რისკების შესახებ. სამეთვალყურეო საბჭოს კომიტეტები ეცნობიან დეტალურ ანგარიშებს და განიხილავენ საკითხებს თავიანთი კომპეტენციების შესაბამისად. სამეთვალყურეო საბჭო რეგულარულად ახორციელებს კომპანიის წლიური სტრატეგიული გეგმის შესრულების მონიტორინგს.

სამეთვალყურეო საბჭოს მთავარი დანიშნულებაა კომპანიის ეფექტიანი მართვისა და ზედამხედველობის უზრუნველყოფა; სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები შეეხება სტრატეგიულ საკითხებს, კომპანიის ზოგად სტრუქტურას, დირექტორატის დონეზე არსებულ სტრატეგიებს, ფართომასშტაბიან პროექტებს, უფროსი ოფიცრების შეფასებასა და მოტივაციას, წლიური სტრატეგიული გეგმების დამტკიცებას, ფინანსურ პროგნოზებს, სამოქმედო გეგმის შეთავაზებებს აქციონერებისათვის, როგორებიცაა: დივიდენდების გაცემა, ახალი აქციების გამოშვება ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში, ცვლილება საბჭოს შემადგენლობაში და ა.შ.

საბჭოს მხარდაჭერა

სამეთვალყურეო საბჭოს მხარდაჭერას ახორციელებს კორპორაციული მდივანი, თავმჯდომარის მხარდაჭერას - აღმასრულებელი ასისტენტი.

კორპორაციული მართვა

კრისტალის კორპორაციული მართვა ხელს უწყობს კომპანიის მისიისა და გრძელვადიანი სტრატეგიის განხორციელებას. სამეთვალყურეო საბჭოს ფუნქციაა კორპორაციული სტრატეგიის ყოველწლიური შეფასება და მიზნების მომავალი წლის სტრატეგიულ გეგმებში ასახვა. ყველა უფროსი ოფიცერი ინიშნება ძირითადი და მეორეხარისხოვანი სტრატეგიული გეგმის განსახორციელებლად, რაც მნიშვნელოვან საფუძველს ქმნის მათი ცვლადი კომპენსაციისათვის. აღნიშნული გეგმები გადაეცემათ ბიზნეს ან სტრუქტურულ ერთეულებს, რომლებიც სამოქმედო გეგმებად გარდაიქმნება და იზომება შესრულების შეფასების მთავარი ინდიკატორებით.

ეფექტიანი კორპორაციული მართვის მიზანია, რომ საბჭომ უზრუნველყოს კრისტალის მომხმარებელთა ინტერესებზე მორგებული და ადამიანებზე ორიენტირებული მიდგომების შენარჩუნება. ამ მიზნით საბჭო ახორციელებს მომხმარებელთა კმაყოფილებისა და თანამშრომელთა ჩაბმულობის კვლევას. დაბოლოს, სოციალური კომიტეტი ყოველწლიურად განიხილავს და აფასებს სოციალური ზემოქმედების ხარისხს.

კრისტალს ინტერესთა კონფლიქტის მართვის მკაცრი პოლიტიკა აქვს, რომელიც რეგულირდება სამეთვალყურეო საბჭოს წესებითა და პროცედურებით და თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსით.

კრისტალი მოწოდებულია მაქსიმალურად შეუსაბამოს თავისი კორპორაციული მართვის სისტემის მოდელი გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის პრინციპებს. განხორციელების შესახებ ანგარიში მოცემულია დანართში N1.

ფინანსური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა

კრისტალი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს ფინანსურ დანაშაულთან ბრძოლას. კომპანიამ 2019 წლის განმავლობაში განავითარა სტრატეგია იმ საექვო გარემოებების გამოსაძიებლად, სადაც შესაძლოა დადგეს რაიმე სახის დანაშაულებრივი რისკი. კომპანია მოცემული სტრატეგიით იხელმძღვანელებს შემდგომ წელსაც, თაღლითობასთან ბრძოლის უზრუნველსაყოფად.

სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები

არჩილ ბაკურაძე - სამეთვალყურეო საბჭოს და აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტის თავმჯდომარე, გახლდათ მიკროსაფინანსო ასოციაციის თავმჯდომარე, ამჟამად კი მისი გამგეობის წევრია. არჩილ ბაკურაძე არის ფონდი კრისტალის გამგეობის თავმჯდომარე და მოღვაწეობს სხვადასხვა არაკომერციული ორგანიზაციის მმართველობაში. იგი ფლობს ლანკასტერის უნივერსიტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის ხარისხს (2004), არის ჯონ სმიტის ფონდის (2000) სტიპენდიატი და ჰოლანდიის დევნილთა ფონდის „Stichting Vluchteling“ „Van Heuven Goedhart“-ის სახელობის საერთაშორისო პრემიის ლაურეატი (2003).

ნიკოლოზ ლოლაძე - თავმჯდომარის მოადგილე და რისკების კომიტეტის ხელმძღვანელი. ნიკოლოზ ლოლაძეს აქვს ეკონომიკური განვითარების საკითხებზე მუშაობის 10 წელზე ხანგრძლივი გამოცდილება. არის სხვადასხვა მსხვილი ბიზნესისა და არამომგებიანი ორგანიზაციის დამაარსებელი და საბჭოს წევრი საქართველოში. როგორც მართვის საკითხების ექსპერტი, არის სხვადასხვა ბიზნესისა და არამომგებიანი ორგანიზაციის მრჩეველი და საბჭოს წევრი, მათ შორის, საქართველოს საფონდო ბირჟის, სს „საბროკერო კომპანია კაუკასუს კაპიტალის“, სს Mobile Finance Eurasia, გაერთიანებული სამეფოს-საქართველოს პროფესიული ქსელის და შპს Anchor Consulting. იგი სწავლობდა მაგისტრატურაში მართვის (უორვიქი, გაერთიანებული სამეფო) და ფიზიკის (თბილისი, საქართველო) მიმართულებით. მიღებული აქვს სერტიფიკატი პროექტის მართვაში, პოლიტიკის ანალიზსა და სახელმწიფო მართვაში.

იან დევენგერტი - სტრატეგიის, მონაცემებისა და ინვოაციების კომიტეტის თავმჯდომარე, 2015 წლიდან იგი არის Incofin IM კერძო ინვესტიციათა ფონდის დირექტორი. წინა წლებში იგი იყო Gimy-ს (2012-2015) პარტნიორი; Eagle Venture Partner-ის (2001-20015) მმართველი დირექტორი; ანალიტიკოსი, ინვესტიციათა მმართველი, ინვესტიციათა უფროსი მმართველი, ინვესტიციათა უფროსი აღმასრულებელი მმართველი და დირექტორი Gimy-ში (1989-2011); KBC Bank-ის მრჩეველი (1983-1989). მან საწარმოო პოლიტიკა და მშენებელი ინჟინრის სპეციალობა ლეუვენის (ბელგია) კათოლიკურ უნივერსიტეტში, ხოლო კორპორაციულ საფინანსო სტრატეგია საფრანგეთში შეისწავლა.

ალექს რემტულა -პარტნიორი და DWM-ის კერძო ინვესტიციათა ფონდის ხელმძღვანელი. რემტულა არის საბჭოს წევრი და აქციონერის წარმომადგენელი DWM-ის მხრიდან 2011 წლიდან. ის ამჟამად ხელმძღვანელობს გარემოსდაცვით და სოციალური კომიტეტს. მისი კარიერა საინვესტიციო საბანკო სფეროში JP Morgan-ში დაიწყო და აქვს 20 წელზე ხანგრძლივი გამოცდილება გლობალურად, როგორც სამეწარმეო კაპიტალის, ასევე ვენჩურული კაპიტალის საშუალებით მიზნობრივი ინვესტირების კუთხით. მას მიღებული აქვს ბიზნესის მართვის მაგისტრის ხარისხი ჰარვარდის ბიზნეს სკოლაში, ხოლო ეკონომიკისა და ფინანსების დარგის ბაკალავრის ხარისხი - პრინსტონის უნივერსიტეტში.

კის იანგი - ეკონომისტი, ადამიანური რესურსების, კომპენსაციის და ანაზღაურების კომიტეტის თავმჯდომარე. ის გახლავთ ინტერნეტის, კომუნიკაციისა და გამომცემლობის სფეროებში მნიშვნელოვანი გამოცდილების მქონე მეწარმე. კისი არის ღია ტიპის სააქციო საზოგადოებების „cScape“ აღმასრულებელი თავმჯდომარე და ღია ტიპის საზოგადოების „NBT“ თანადამაარსებელი და საბჭოს წევრი. იგი ფლობს ლონდონის ეკონომიკის სკოლის ხარისხს და ასევე აქვს სხვადასხვა სექტორის კომპანიების მენჯმენტის და ინვესტირების

ფართო გამოცდილება. კის იანგი ხანგრძლივი დროის მანძილზე გახლავთ ელექტრონული გადახდების სფეროში საქართველოში ოპერირებადი წამყვანი სააქციო საზოგადოების „Mobile Finance Eurasia“-ს ინვესტორი.

ლილიტ გარაიანი - ფინანსისტი, „კრისტალის“ სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი 2018 წლის 11 ივლისიდან. მას აქვს საბანკო სექტორში მუშაობის მდიდარი გამოცდილება როგორც მმართველ თანამდებობებზე, ისე კონსულტანტის პოზიციაზე ფინანსური მართვის, რისკების მართვის და ოპერაციული მართვის მიმართულებით. 2015 წლიდან მონაწილეობს SDC-ის, KfW-ისა და AFD-ის პროექტების განხორციელებაში საქართველოსა და სომხეთში. იგი სწავლობდა სომხეთის ამერიკულ უნივერსიტეტში MBA ფინანსების სპეციალიზაციით, არის პროგრედიტის კორპორაციის უმაღლესი რგოლის მართვის აკადემიის კურსდამთავრებული, არის ACCA-ს წევრი, მიღებული აქვს მაგისტრის ხარისხი ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

მიჰაელ ბლოქსი

ალტერნატიული წევრი

მიჰაელი მოღვაწეობს Incofin IM-ის გლობალური კერძო კაპიტალის ოპერაციების მიმართულებით 2018 წლიდან, Incofin Antwerp ოფისიდან. ის არის Incofin IM AIFM კაპიტალის საინვესტიციო კომიტეტის წევრი. მიჰაელს აქვს 16 წელზე მეტი ხნის გამოცდილება კერძო კაპიტალში, სტრატეგიის კონსულტაციისა და სამომხმარებლო ინდუსტრიაში. იგი მუშაობდა Procter & Gamble- თან, როგორც ფინანსური ანალიტიკოსი 2 წლის განმავლობაში. მიჰაელი იყო BCG - Boston საკონსულტაციო ჯგუფის კონსულტანტი 4 წლის განმავლობაში. შემდგომ, მიჰაელი მოღვაწეობდა ინვესტიციების მენეჯერად 4 წლის განმავლობაში Delta Partners Capital- ში. Incofin-ში შესვლამდე, 3 წლის განმავლობაში, ის გახლდათ პროექტის მენეჯერი სტრატეგიის კონსულტანტთან როლანდ ბერგერთან. მიჰაელი ფლობს მაგისტრის ხარისხს ელექტრო ინჟინერიაში და ბაკალავრის ხარისხს ეკონომიკაში (KU Leuven, ბელგია). მას ასევე მოპოვებული აქვს CFA 1 დონე.

სუმა სვამინათანი - DWM-ის კერძო ინვესტიციების ვიცე პრეზიდენტი. სუმა სვამინათანი 2020 წლიდან არის კრისტალის სამეთვალყურეო საბჭოს ალტერნატიული წევრი და აქციონერის წარმომადგენელი DWM-ის მხრიდან. DWM- ში მუშაობის დაწყებამდე, სუმა მუშაობდა კონსულტანტად ნიუ იორკის ბუტიკების საკონსულტაციო კომპანიაში Empire Valuation Consultant. მას აქვს საჯარო და კერძო კომპანიების კაპიტალის, სესხის და რთული აქტივების / ფასიანი ქაღალდების შეფასების მართვის გამოცდილება პოტენციური ინვესტიციების, ფინანსური ანგარიშგების და კორპორატიული დაგეგმვის მიზნებისათვის. ის ასევე მუშაობდა ტექნოლოგიად Capital One Auto Finance -ში, Infosys Technologies- ის მხრიდან . სუმა ფლობს MBA ხარისხს NYU's Stern ბიზნეს სკოლიდან, სადაც ინდოეთის ქსოვის ინდუსტრიაში ხელით ქსოვის კოოპერატიული საზოგადოებების მიმართულებით აქტივობიდან გამომდინარე, გახდა ფაკულტეტის სტიპენდიანტი სოციალური საწარმოს მიმართულებით. სუმა ფლობს ელექტრო ინჟინერიის ბაკალავრის ხარისხს ოსმანიის უნივერსიტეტიდან (ჰიდერაბადი, ინდოეთი).

მმართველი გუნდი

ილია რევია - უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი. იგი გახლავთ წარმატებული პროექტების მენეჯერი და IT მენეჯმენტის სპეციალისტი, შთამბეჭდავი გამოცდილებით მენეჯმენტში, IT მენეჯმენტსა და საბანკო სექტორში. მან დაიწყო თავისი კარიერა როგორც ვებ დეველოპერმა, 2007-2009 წლებში მოღვაწეობდა IT პროექტის მენეჯმენტის მიმართულებით აშშ-ის იურიდიულ ფირმაში, ხოლო 2009 წელს DPK კონსალტინგში. ილია რევია საქართველოს ბანკს შეუერთდა 2009 წელს, სადაც 2014 წელს დაინიშნა უფროსი ინფორმაციის ოფიცრის მოადგილედ და სათავეში ედგა კომპანიის არაერთ კომპლექსურ პროექტს, მათ შორის პრივატბანკ ჯორჯიას შეძენისა და სწრაფი ტრანსფორმაციის ინიციატივას. 2019 წლის ივნისიდან, ილია რევია დაინიშნა მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის უფროს აღმასრულებელ ოფიცრად. 2011 წლიდან დღემდე ის გახლავთ პროექტის მენეჯერის კონსულტანტი არაერთ საჯარო და კერძო ორგანიზაციაში, ხოლო 2019 წლამდე იყო პროექტის მენეჯმენტისა და ინფორმაციული სისტემების მენეჯმენტის ლექტორი თბილისის თავისუფალ უნივერსიტეტში. ილია არის სერტიფიცირებული პროფესიონალი პროექტის მენეჯმენტში (PMP), ფლობს ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტის მაგისტრის ხარისხს პროექტების მენეჯმენტში და შვედეთის Jönköping უნივერსიტეტის მაგისტრის ხარისხს IT და ბიზნეს ინოვაციებში. მას ასევე მიღებული აქვს საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბაკალავრის ხარისხი მათემატიკაში.

დავით ბენდელიანი – უფროსი ფინანსური ოფიცერი, 2004 წლის აგვისტოდან 2011 წლამდე ეკავა ფონდ „კრისტალის“ ფინანსური მენეჯერის თანამდებობა. 1997 წლის აპრილიდან 2004 წლის ივლისამდე მუშაობდა ფინანსურ მენეჯერად საქველმოქმედო ჰუმანიტარულ ცენტრ „აფხაზეთში“. იგი სწავლობდა თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე, მიღებული აქვს სერტიფიკატები მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სახაზინო მართვაში, სტრატეგიულ დაგეგმარებასა და ცვლილებების მართვაში, მიკროსაფინანსო პროდუქტის განვითარებაში, რისკების მართვის მეთოდოლოგიაში, შიდა აუდიტის განვითარებაში, ადამიანური რესურსების მართვასა და სტრატეგიული დაგეგმვის პროგრამაში.

მანუჩარ ჩიტაიშვილი – ინოვაციების უფროსი ოფიცერი, 2005 წელს იყო ქუთაისის თვითმმართველობის დეპარტამენტის უფროსი. 2001 წლიდან მუშაობდა სხვადასხვა პოზიციაზე კერძო და სახელმწიფო სექტორებში. კრისტალს 2006 წელს შეუერთდა. მას დამთავრებული აქვს საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი, არის საჯარო ადმინისტრირების მაგისტრი, მიღებული აქვს ქუთაისის ა. წერეთლის უნივერსიტეტის სამართლის მაგისტრის ხარისხი. გავლილი აქვს სასწავლო კურსი სტრასბურგში, ევროპის საბჭოში.

მელანია კუჭუხიძე - მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის უფროსი ბიზნეს ოფიცერი. იგი გახლავთ შემდგარი უფროსი აღმასრულებელი და მენეჯმენტის ექსპერტი, ფინანსურ სექტორში 14 წლიანი მენეჯერული გამოცდილებით. 2006-2010 წლებში მუშაობდა ვითიბი ბანკის საქართველოს საცალო და მცირე ბიზნესის განვითარების უფროსად. მელანია 2010-2015 წლებში გახლდათ ბანკი კონსტანტას ქსელის მართვის დეპარტამენტის უფროსი, რის შემდგომაც, 2016 წლამდე მუშაობდა თიბისი ბანკში, მიკრო ბიზნესის მართვის გუნდში. 2018 წელს მელანია შეუერთდა კრისტალს ქსელის მენეჯმენტის უფროსის პოზიციაზე, მანამდე, 2 წლის განმავლობაში გახლდათ მწვანე ლისის ურბანული განვითარების პროექტის კომერციული დირექტორი. 2019 წელს მელანია დაინიშნა კრისტალის უფროსი ბიზნეს ოფიცრის მოადგილედ, ხოლო 2020 წლის მაისიდან გახლავთ უფროსი ბიზნესის ოფიცერი. მელანია არის ვითიბი ბანკის

კორპორატიული უნივერსიტეტის მაგისტრანტი მენეჯმენტში. მას მიღებული აქვს ბაკალავრის ხარისხი საქართველოს სუბტროპიკული ბიზნესის უნივერსიტეტში ეკონომიკასა და მენეჯმენტში.

ბექა ციციშვილი – უფროსი საინფორმაციო ოფიცერი 2018 წლიდან, იყო „აჭარა გრუპის“ უფროსი საინფორმაციო ოფიცერი, მუშაობდა შპს „ავიატორისა“ და ბანკ რესპუბლიკაში საინფორმაციო სფეროს ხელმძღვანელ თანამდებობებზე, არის შპს „ნექსტ სტეპის“ თანადამფუძნებელი. მას მიღებული აქვს ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის ხარისხი ბიზნესისა და კავკასიის ბიზნესის სკოლის გრენოზლის ბიზნესის სკოლაში, კომპიუტერული მეცნიერების მაგისტრის ხარისხი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოყენებითი მათემატიკისა და კომპიუტერულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე.

კომიტეტის ანგარიშები

კრისტალის სამეთვალყურეო საბჭოს მმართველობის სფეროში 6 კომიტეტი ფუნქციონირებს. კომიტეტი არ იღებს გადაწყვეტილებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიმდინარე კრედიტორები აქტივებისა და პასუხისმგებლობების კომიტეტს გადასცემენ და გარკვეულ უფლებამოსილებას აკისრებენ. კომიტეტი პასუხისმგებელია სამეთვალყურეო საბჭოს რეკომენდაციებით უზრუნველყოფისათვის.

ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი

ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი პასუხისმგებელია საკადრო სტრატეგიების კონტროლის, საქმიანობის შეფასებისა და ანაზღაურებისათვის, გარდა ამისა, მისი ფუნქციაა უფროსი ოფიცრებისა და საბჭოს წევრების კანდიდატურების წამოყენება. კანდიდატების დასახელება ეფუძნება საბჭოს შეფასების დროს განსაზღვრულ საბჭოს პროფესიულ საჭიროებებს. თავმჯდომარე შეარჩევს კანდიდატურებს საბჭოს სხვა წევრებს შორის ან ღია კონკურსის მეშვეობით; მანამდე საბჭომ უნდა განსაზღვროს შერჩევის კრიტერიუმები და კანდიდატები შეაფასოს ამ კრიტერიუმების მიხედვით. ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი კვლევისა და გასაუბრებ(ებ)ის საფუძველზე სთავაზობს აქციონერებს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის კანდიდატურას. სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დასახელების შემდეგ, აქციონერთა კრება უფლებამოსილია დანიშნოს საბჭოს ახალი წევრი, რომლის უფლებამოსილების მაქსიმალური ვადაც განისაზღვრება წესდებით და აქციონერთა შეთანხმების საფუძველზე.

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი (ALCO)

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი იკრიბება ყოველთვიურად თავმჯდომარის (ALCO-ს თავმჯდომარე), ინვესტორების წარმომადგენლების, სამეთვალყურეო საბჭოს წევრების, უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის (CEO), უფროსი ფინანსური ოფიცრისა (CFO) და უფროსი ოპერაციული ოფიცრის (COO) შემადგენლობით.

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტის მიზანია კრისტალში აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის პროცესის ზედამხედველობა, რაც მოიცავს: ბალანსისა და მოგება-ზარალის მონიტორინგს, ფულადი სახსრების მოძრაობისა და ლიკვიდურობის დაგეგმვას, დაფინანსების წყაროებს, საპროცენტო განაკვეთებს შორის შეუსაბამობის აღმოჩენას, საპროცენტო, სავალუტო, კაპიტალის ადეკვატურობისა და ლიკვიდურობის რისკების ანალიზსა და მართვას. სამეთვალყურეო საბჭო ასევე განიხილავს ALCO-სთან დაკავშირებულ ისეთ ანგარიშებს, როგორებიცაა: მაკროეკონომიკური ინდიკატორები, საბაზრო წილის ანალიზი და ანგარიში ბიზნესგეგმის განხორციელების შესახებ.

ALCO-ს ამჟამინდელი პოლიტიკა ასახულია ინდიკატორთა ჩამონათვალში. იგი არის წლიური ბიუჯეტის ნაწილი და მას, საჭიროების შემთხვევაში, განიხილავს სამეთვალყურეო საბჭო.

რისკების კომიტეტი

რისკების კომიტეტის მიზანია რისკების ერთობლიობის მეთვალყურეობა, გარდა იმ რისკებისა, რომლებსაც ALCO მოიცავს. კომიტეტის მიზანია ორგანიზაციის წინაშე არსებული საკრედიტო და საოპერაციო რისკების შესწავლა, სამეთვალყურეო საბჭოს ინფორმირება კომპანიის წინაშე არსებული სტრატეგიული რისკების შესახებ და რეკომენდაციების გაწევა იმ სისტემებსა და პროცესებთან დაკავშირებით, რომლებიც

უნდა იქნეს ინტეგრირებული ან საჭიროებს გაუმჯობესებას რისკების მართვისა და შემცირების უზრუნველსაყოფად.

კომიტეტი არის სათათბირო ორგანო. იგი არ იღებს გადაწყვეტილებებს, მაგრამ გასცემს რისკებთან დაკავშირებული იმ საკითხების განხილვისა და გამოვლენის უფლებას, რომლების თაობაზეც გადაწყვეტილება უნდა მიიღონ მმართველმა საბჭომ და მთავარმა ოფიცრებმა. გარდა ამისა, სამეთვალყურეო საბჭოს რისკების კომიტეტი რეკომენდაციას აძლევს სამეთვალყურეო საბჭოს დამატებითი ნამეტისა და პასუხისმგებლობების შესახებ, რომლებიც აუცილებელია „კრისტალის“ მიერ სტრატეგიული რისკების სამართავად და შესამცირებლად.

სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტი

კომიტეტის მიზანია უზრუნველყოს „კრისტალის“ მიერ სტრატეგიის განხორციელება; კომიტეტი შესაძლებლობას აძლევს მენეჯმენტსა და სამეთვალყურეო საბჭოს ფოკუსირება მოახდინოს საქმიანობის სტრატეგიულ ანალიზსა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე.

კომიტეტი უზრუნველყოფს კომპანიის სტრატეგიის განხორციელების ზედამხედველობას. კომიტეტის მოქმედების სფერო ასევე მოიცავს ინოვაციური პროექტების ზედამხედველობასა და მონაცემთა ტრანსფორმაციის სტრატეგიის განხორციელებას.

სოციალური საკითხების კომიტეტი

კომიტეტის მიზანია კომპანიის გარემოსდაცვითი და სოციალური მიზნების განსაზღვრა და მათი განხორციელებისა და მონიტორინგის პროცესის ზედამხედველობა.

კომიტეტის ამოცანაა კომპანიის კორპორაციული გარემოსდაცვითი, სოციალური პასუხისმგებლობის, მომხმარებელთა დაცვისა და საპასუხისმგებლო დაფინანსების პრინციპებისა და საქმიანობის განსაზღვრა და ასევე მათი განხორციელების მონიტორინგი.

კომიტეტი შესაძლებლობას აძლევს მენეჯმენტსა და სამეთვალყურეო საბჭოს ფოკუსირება მოახდინონ გარემოსდაცვით და სოციალურ ასპექტებზე და გაზარდონ თავიანთი ძალისხმევა კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის მიმართულებით.

შიდა აუდიტის კომიტეტი

შიდა აუდიტის კომიტეტს ქმნის სამეთვალყურეო საბჭო. შიდა აუდიტის კომიტეტის ძირითადი ფუნქციაა შიდა აუდიტისა და გარე აუდიტორების მუშაობის ხელშეწყობა და მათთვის დახმარების გაწევა.

შიდა აუდიტის კომიტეტის მიზანია „კრისტალში“ შიდა აუდიტისა და ფინანსური ანგარიშგების პროცესის წარმართვა, შიდა კონტროლის სისტემის მონიტორინგი და მმართველობითი საბჭოს მუშაობის კანონმდებლობასა და რეგულაციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა. ეს საშუალებას აძლევს სამეთვალყურეო საბჭოს მიიღოს სანდო ინფორმაცია, რომლის საფუძველზეც უფრო ეფექტიანი მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღება იქნება შესაძლებელი.

ფინანსური ანგარიში

ხელმძღვანელობის პასუხისმგებლობის ანგარიში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებასა და დამტკიცებაზე

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებაზე, რომელიც სამართლიანად ასახავს სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის (შემდგომში “ჯგუფი”) ფინანსურ მდგომარეობას 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მის მიერ წარმოებული ოპერაციების შედეგებს, ფულადი სახსრების მოძრაობასა და კაპიტალში ცვლილებებს მოცემული თარიღით დასრულებული წლისათვის, ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების („ფასს“) შესაბამისად.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია:

- მართებული ბუღალტრული პრინციპების არჩევასა და მათ თანმიმდევრულ შესრულებაზე;
- ინფორმაციის წარდგენაზე, ბუღალტრული პოლიტიკის ჩათვლით, რომელიც უზრუნველყოფს მართებულ, საიმედო, შესადარის და გასაგებ ინფორმაციას;
- დამატებითი ინფორმაციის წარდგენის უზრუნველყოფაზე, იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების სპეციფიური მოთხოვნები არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ მომხმარებელმა გააანალიზოს კონკრეტული გარიგების, სხვა მოვლენებისა და პირობების გავლენა ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობასა და ფინანსურ შედეგებზე;
- ჯგუფის მიერ ფუნქციონირებადი საწარმოს პრინციპის საფუძველზე საქმიანობის უნარის შეფასებაზე;
- მმართველობის ანგარიშში ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად ინფორმაციის ასახვაზე;
- მმართველობის ანგარიშის მომზადებაზე კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანხვედრაში.

ხელმძღვანელობა აგრეთვე პასუხისმგებელია:

- ჯგუფის ეფექტური და მყარი შიდა კონტროლის სისტემის შემუშავებაზე, დანერგვასა და შენარჩუნებაზე;
- ისეთი ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე, რომელიც წარმოადგენს და ხსნის ჯგუფის გარიგებებს და ნებისმიერ დროს უზრუნველყოფს ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობის საკმარისი სიზუსტით წარდგენას და ფასს-ის მოთხოვნებთან კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების შესაბამისობას;
- სავალდებულო ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე საქართველოს კანონმდებლობისა და ბუღალტრული სტანდარტების შესაბამისად;
- ჯგუფის აქტივების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად საჭირო ქმედებების განხორციელებაზე;
- თაღლითობისა და სხვა დარღვევების თავიდან აცილებასა და აღმოჩენაზე.

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება ჯგუფის დირექტორთა საბჭოს მიერ დამტკიცებულია გამოსაშვებად 2020 წლის 10 ივლისს.

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
თბილისი, საქართველო

დამოუკიდებელი აუდიტორის ანგარიში

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის აქციონერებსა და სამეთვალყურეო საბჭოს:

დასკვნა

ჩვენ ჩავატარეთ სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის (შემდგომში „კომპანია“) და მისი შვილობილი კომპანიის (შემდგომში „ჯგუფი“) კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტი, რომელიც მოიცავს კონსოლიდირებულ ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშს 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, აგრეთვე, სრული კონსოლიდირებული მოგება-ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლების, კონსოლიდირებული კაპიტალის ცვლილებებისა და კონსოლიდირებული ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშებს, ამავე თარიღით დასრულებული წლისათვის და ახსნა-განმარტებით შენიშვნებს ბუღალტრული აღრიცხვის პოლიტიკის ძირითადი პრინციპების ჩათვლით.

ჩვენი აზრით, თანდართული კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება, ყველა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, სამართლიანად ასახავს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ მდგომარეობას 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მისი კონსოლიდირებული საქმიანობის შედეგებსა და კონსოლიდირებული ფულადი სახსრების მოძრაობას მოცემული თარიღით დასრულებული წლისათვის ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (ფასს) შესაბამისად.

დასკვნის საფუძველი

აუდიტი ჩატარდა აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების (ასს) შესაბამისად. აღნიშნული სტანდარტებით განსაზღვრული ჩვენი პასუხისმგებლობა განმარტებულია ჩვენი ანგარიშის ქვეთავში „აუდიტორის პასუხისმგებლობა კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტზე“. ჩვენ ვმოქმედებდით ჯგუფისგან დამოუკიდებლად, როგორც ამას მოითხოვს ბუღალტრეთა ეთიკის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს დოკუმენტი „პროფესიონალ ბუღალტრეთა ეთიკის კოდექსი“ (პბეკ კოდექსი) და საქართველოში აუდიტის განხორციელებისას საჭირო ეთიკური მოთხოვნები. შესაბამისად, ჩვენ მიერ შესრულებული ეთიკური ვალდებულებები შეესაბამებოდა როგორც პბეკ კოდექსის, აგრეთვე აღნიშნული მოთხოვნებით განსაზღვრულ სტანდარტებს. ჩვენი ღრმა რწმენით, ჩვენ მიერ მოპოვებული აუდიტორული მტკიცებულებები საკმარისია პროფესიული დასკვნის გასაკეთებლად.

აუდიტის ძირითადი საკითხი

აუდიტის ძირითადი საკითხი არის ის საკითხი, რომელიც, ჩვენი პროფესიული განსჯით, მიმდინარე წლის კონსოლიდირებული ანგარიშგების აუდიტის ჩატარების პროცესში ყველაზე მნიშვნელოვანი იყო. ეს საკითხები კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის კონტექსტში ერთიანად იყო განხილული და მასზე არ გამოვთქვამთ ცალკეულ მოსაზრებას.

რატომ	იყო	საკითხი	ძირითად	საკითხად	როგორ გადავჭერით აუდიტის ძირითადი საკითხები
-------	-----	---------	---------	----------	---

განსაზღვრული

მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგის რეზერვი კლიენტებზე გაცემულ სესხებზე

ერთნაირი რისკის მახასიათებლების მქონე კლიენტებისთვის საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკის შეფასება, მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგის განსაზღვრა კოლექტიურად ხდება.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის (მსზ) განსაზღვრა გულისხმობს მოდელის გამოყენებას, რომლებიც ეფუძნება ისტორიულ მონაცემებს, გარე და შიდა წყაროებზე დაყრდნობით მომზადებულ გონივრულ სამომავლო პროგნოზებს და გულისხმობს, კომპანიის ხელმძღვანელობის მიერ სუბიექტური და კომპლექსური შეფასების გამოყენებას.

შეფასების ძირითადი არეალი უკავშირდება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის შემთხვევის ამოცნობას. ასევე, სესხების განაწილებას გაუფასურების შესაფერის ეტაპზე.

კერძოდ, ჩვენ ყურადღება გავამახვილეთ შემდეგზე:

- ძირითადი დაშვებები და მნიშვნელოვანი წყაროები, რომლებიც გამოიყენება სესხებისთვის მსზ-ს დადგენისა და რისკების შეფასების შესაბამისი სისტემისთვის, აგრეთვე, მოდელის მთლიანობისთვის და გამოთვლების შესასრულებლად.
- საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის შემთხვევის დროულად იდენტიფიცირება რაოდენობრივი და თვისობრივი ფაქტორების გათვალისწინებით;
- ძირითადი დაშვებები და მნიშვნელოვანი წყაროები, რომლებიც გამოიყენება დეფოლტის შემთხვევაში ზარალის დადგენისთვის (მე-3 ეტაპის სესხები).

მეთოდოლოგიის სირთულის, მოდელში გამოყენებული დაშვებების სუბიექტურობისა და კლიენტებზე გაცემული სესხების მნიშვნელობის გამო საკითხი მიჩნეულია, როგორც აუდიტის ძირითადი საკითხი.

დაშვებებისა და შეფასებების დეტალები განხილულია მე-3 შენიშვნაში.

ჩვენ განვახილეთ ჩვენი ცოდნა ჯგუფის მიერ დანერგილი პროცესისა და მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებასთან დაკავშირებული კონტროლების შესახებ, დეფოლტის რისკისა და საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკების დროულად მაიდენტიფიცირებადი კონტროლების გათვალისწინებით.

ჩვენ მიერ ჩატარებული პროცედურები მიზნად ისახავდა მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მეთოდოლოგიის, მასში გამოყენებული ინფორმაციისა და დაშვებების შეფასებას:

- ჩვენი საკრედიტო რისკისა და აქტუარიული ექსპერტების დახმარებით შევფასეთ 2019 წლის განმავლობაში მეთოდოლოგიაში განხორციელებული ცვლილებები, ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტებისა და ბაზარზე მიღებული პრაქტიკის გათვალისწინებით. ჩვენ გავაანალიზეთ იმ ინფორმაციის პოტენციური ზეგავლენა საკრედიტო რისკის ზრდასა და მსზ-ს გაზომვაზე, რაც შესაძლოა არ ყოფილიყო ასახული ხელმძღვანელობის მიერ გამოყენებული მოდელში.
- ჩვენ გავაანალიზეთ მნიშვნელოვანი დაშვებები, რომლებიც გამოყენებული იყო დეფოლტის ალბათობისა და გადეფოლტებული სესხებიდან მოსალოდნელი ადგენების კალკულაციებში. ასევე, გავაანალიზეთ, რამდენად შეესაბამებოდა დაშვებები ინდუსტრიაში მიღებულ პრაქტიკას, რამდენად ასახავდა ჯგუფის ძველ გამოცდილებას და ხელმისაწვდომ და შესაბამის პროგნოზებს;
- რისკების მიხედვით შერჩეული ნიმუშების საფუძველზე ჩვენ შევფასეთ ხელმძღვანელობის დაშვებების მართებულობა საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკის განსაზღვრისას.
- რისკების მიხედვით შერჩეული ნიმუშების საფუძველზე, ჩვენ შევამოწმეთ მნიშვნელოვანი წყაროები (ვადაგადაცვილება, მთლიანი მისაღები თანხა დეფოლტის დროს, გადეფოლტებული სესხების აღდგენა, საპროგნოზო ინფორმაცია).
- ჩვენ, ასევე, შევამოწმეთ იმ საკრედიტო მოდელის მთლიანობა, რომელიც გამოიყენება მსზ-ს კალკულაციისთვის. ამისთვის, მოვახდინეთ შერჩევითი რეკალკულაცია და შედეგების შედარება.
- ჩვენ შევამოწმეთ მსზ-ს განმარტებითი შენიშვნების სისრულე და სისწორე.

სხვა ინფორმაცია

სხვა ინფორმაციაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ხელმძღვანელობას. სხვა ინფორმაცია მოიცავს მმართველობით ანგარიშს, რომელიც მომზადებულია საქართველოს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ კანონის მიხედვით.

ჩვენი დასკვნა კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე არ მოიცავს მმართველობით ანგარიშს.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების ჩვენ მიერ ჩატარებული აუდიტის ღონისძიებებთან დაკავშირებით ჩვენი პასუხისმგებლობა მოიცავს სხვა ინფორმაციის გაცნობას და ამ პროცესში იმის დადგენას, არის თუ არა სხვა ინფორმაცია კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებისა და აუდიტის პროცესში მოპოვებული ინფორმაციის არსებითად შეუსაბამო ან სხვაგვარად არსებითად მცდარი. თუ, ჩვენ მიერ ჩატარებული სამუშაოს საფუძველზე, დავასკვნით, რომ ამ სხვა ინფორმაციასთან არსებითი სახის შეუსაბამობა არსებობს, ჩვენ ვალდებული ვართ, განვაცხადოთ ამ ფაქტის შესახებ. ჩვენ ამის შესახებ არაფერი გვაქვს განსაცხადებელი.

ხელმძღვანელობისა და კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელ პირთა მოვალეობები

ხელმძღვანელობა მოვალეა, მოამზადოს და ობიექტურად წარმოადგინოს კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და უზრუნველყოს იმგვარი შიდა კონტროლის სისტემის არსებობა, რომელიც, მისი აზრით, აუცილებელია ისეთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მოსამზადებლად, რომელიც არ შეიცავს შეცდომით და თაღლითობით გამოწვეულ არსებით უზუსტობებს.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ხელმძღვანელობა მოვალეა, შეაფასოს ჯგუფის უნარი, განაგრძოს უწყვეტი საწარმოს პრინციპით საქმიანობა. აგრეთვე, აუცილებლობის შემთხვევაში, განმარტოს უწყვეტი საწარმოს პრინციპთან დაკავშირებული საკითხები და აღნიშნული პრინციპი გამოიყენოს ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძველად, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ხელმძღვანელობა ან მიზნად ისახავს კომპანიის ან მისი შვილობილების ლიკვიდაციას თუ საქმიანობის შეწყვეტას, ან არ გააჩნია ამისგან განსხვავებული ქმედების რეალისტური ალტერნატივა.

მართვასა და ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი პირები ვალდებული არიან, ზედამხედველობა გაუწიონ ჯგუფის ფინანსური ანგარიშგების პროცესს.

აუდიტორის მოვალეობები კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის პროცესში

ჩვენი ამოცანაა, მოვიპოვოთ იმის საფუძვლიანი რწმენა, რომ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მთლიანობაში არ შეიცავს შეცდომით და თაღლითობით გამოწვეულ არსებით უზუსტობებს და გვეცეთ აუდიტორული დასკვნა, რომელიც ჩვენი მოსაზრების გამოხატველი იქნება. საფუძვლიანი რწმენა მაღალი ხარისხის რწმენას წარმოადგენს, მაგრამ, ამავედროულად, არ არის იმის გარანტია, რომ აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტებით ჩატარებული აუდიტი ყოველთვის გამოავლენს არსებითი ხასიათის უზუსტობას, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. უზუსტობები შეიძლება წარმოიშვას როგორც თაღლითობის, აგრეთვე შეცდომის შედეგად და არსებითად ითვლება მაშინ, როდესაც, დამოუკიდებლად თუ ერთობლივად, შეიძლება პოტენციურად ზეგავლენას ახდენდეს ამ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების საფუძველზე მის მომხმარებელთა მიერ მიღებულ ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებზე.

აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, აუდიტის მთელი პროცესის განმავლობაში გამოვთქვამთ პროფესიულ თვალსაზრისს და ვინარჩუნებთ პროფესიულ სკეპტიციზმს. გარდა ამისა:

- ჩვენ იდენტიფიცირებას ვუკეთებთ და ვაფასებთ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში თაღლითობითა თუ შეცდომით გამოწვეული არსებითი უზუსტობის რისკებს; ვგეგმავთ და ვატარებთ აუდიტის პროცედურებს ამ რისკებზე რეაგირების თვალსაზრისით და მოვიპოვებთ ისეთ აუდიტორულ მტკიცებულებას, რაც საკმარისი და ადეკვატური საფუძველი იქნება ჩვენი დასკვნის ჩამოსაყალიბებლად. თაღლითობით გამოწვეული არსებითი უზუსტობის ვერ შემჩნევის რისკი შეცდომის შედეგად გაპარული არსებითი უზუსტობის ვერ შემჩნევის რისკს აღემატება, რადგან თაღლითობა შეიძლება ხდებოდეს საიდუმლო გარიგების, გაყალბების, ინფორმაციის წინასწარ განზრახული გამოტოვების, ინფორმაციის არასწორად წარმოდგენის ან შიდა კონტროლის მექანიზმის დარღვევის გზით;
- მოცემული ვითარებისათვის შესაფერისი აუდიტის პროცედურების დაგეგმვის მიზნით, ვიქმნით წარმოდგენას არსებული შიდა კონტროლის მექანიზმების თაობაზე, რაც არ გულისხმობს ჯგუფის შიდა კონტროლის ეფექტურობის თაობაზე აზრის გამოთქმის განზრახვას;

ვაფასებთ ბუღალტრული აღრიცხვის გამოყენებული პოლიტიკების შესაბამისობას და ხელმძღვანელობის მიერ გაკეთებული ბუღალტრული პროგნოზებისა და განმარტებების მართებულობას;

- ვაკეთებთ დასკვნას ხელმძღვანელობის მხრიდან აღრიცხვის უწყვეტი საწარმოს პრინციპის საფუძველზე წარმოების შესაფერისობაზე და, მოპოვებული აუდიტორული მტკიცებულებების საფუძველზე, გამოვთქვამთ მოსაზრებას, არსებობს თუ არა არსებითი ხასიათის არასარწმუნოება ისეთ პირობებთან თუ მოვლენებთან მიმართებაში, რამაც შეიძლება ეჭვქვეშ დააყენოს ჯგუფის უნარი, უწყვეტად გააგრძელოს საქმიანობა. თუ ჩვენი დასკვნის მიხედვით, არსებითი არასარწმუნოება არსებობს, ჩვენ ვალდებული ვართ, ჩვენ მიერ შემუშავებულ აუდიტორის ანგარიშში ყურადღება გავამახვილოთ ფინანსურ ანგარიშგებაში მოცემულ განმარტებებზე, ხოლო თუ ამგვარი განმარტებები არასაკმარისია, მოვახდინოთ დასკვნის მოდიფიცირება. ჩვენი დასკვნები ეფუძნება აუდიტორის ანგარიშის მომზადების თარიღისათვის მოპოვებულ აუდიტორულ მტკიცებულებას. თუმცა, მომავალში დამდგარმა მოვლენებმა თუ გარემოებებმა შეიძლება ჯგუფი აიძულოს, შეწყვიტოს მოქმედი საწარმოს პრინციპით მოქმედება.
- ვაფასებთ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მთლიან სტრუქტურას, შინაარსსა და წარმოდგენის ფორმას, მათ შორის განმარტებებს და ასევე იმას, თუ როგორ შეესაბამება კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში, შესაბამისი ტრანზაქციებისა და მოვლენების ასახვა ინფორმაციის ობიექტურად წარმოდგენის პრინციპს.

სხვა საკითხებს შორის, ჩვენ ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელ პირებს ვატყობინებთ აუდიტის დაგეგმვილ შინაარსსა და განრიგს, ასევე, აუდიტის შედეგად მოპოვებულ მტკიცებულებებს, მათ შორის, შიდა კონტროლში აუდიტის დროს აღმოჩენილ მნიშვნელოვან ხარვეზებს.

ჩვენ, აგრეთვე, ვატყობინებთ ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელ პირებს რომ ჩვენ ვიცავდით შესაბამის ეთიკურ მოთხოვნებს დამოუკიდებლობის შესახებ, და მათთან ვახდენდით ყველა იმ ურთიერთობისა და საკითხის კომუნიკაციას, რომელსაც შეიძლება გონივრული გავლენა მოეხდინა ჩვენს დამოუკიდებლობაზე და, სადაც ეს შესაძლებელი იყო, წარვუდგენდით შესაბამის გარანტიებს.

ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი პირებისთვის მიწოდებული საკითხებიდან, ჩვენ გამოვყავით მიმდინარე პერიოდის კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომლებიც წარმოდგენილია აუდიტის ძირითად საკითხში. ჩვენ აღვწერთ ამ საკითხს ჩვენს აუდიტორულ ანგარიშში, თუ კანონი ან დებულება ხელს არ უშლის საჯარო ინფორმაციის გამჟღავნებას ამ საკითხის შესახებ, ან როდესაც, ძალზე იშვიათ შემთხვევებში, ჩვენ ვადგენთ, რომ საკითხი არ უნდა იყოს მოხსენიებული ჩვენს ანგარიშში, რადგან ამის შედეგად მოსალოდნელი უარყოფითი შედეგები აღემატება საზოგადოებრივი ინტერესის სარგებელს.

სხვა სამართლებრივი და მარეგულირებელი მოთხოვნების ანგარიშში

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია მმართველობითი ანგარიშის მომზადებაზე, რომელიც შეესაბამება საქართველოს კანონს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ; ასევე ისეთი შიდა კონტროლების დანერგვაზე, რომელთაც ხელმძღვანელობა ჩათვლის საჭიროდ იმისათვის, რომ მოამზადოს მმართველობითი ანგარიშგება არსებითი ცდომილებების, თაღლითობისა და ხარვეზების გარეშე.

ჩვენ ჩავატარეთ პროცედურები იმის დასადგენად, რომ მმართველობითი ანგარიში მომზადებულია საქართველოს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ კანონის შესაბამისად და მოიცავს ყველა იმ ინფორმაციას, რასაც მოითხოვს საქართველოს კანონი ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ.

ჩვენ ჩვენი შეხედულებისამებრ შევარჩიეთ და ჩავატარეთ პროცედურები, რომლებიც მოიცავს, არა მხოლოდ გამოკითხვას, ასევე, დოკუმენტაციის ანალიზსა და განხილვას; კომპანიის პოლიტიკების, პროცედურების, მეთოდოლოგიისა და ანგარიშში მოყვანილი ინფორმაციის შედარებას, საქართველოს კანონის მოთხოვნებთან ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ; ასევე, რიცხვითი და სხვა მონაცემების გადათვლას, შედარებასა და გადამოწმებას.

ჩვენი აზრით:

- 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებული მმართველობითი ანგარიშგება შეესაბამება საქართველოს კანონის მოთხოვნებს, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ;
- 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებული მმართველობითი ანგარიშგება შეიცავს საქართველოს კანონის მიხედვით მოთხოვნილ ინფორმაციას, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ;

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებულ მმართველობით ანგარიშგებაში მოყვანილი ინფორმაცია, ყველა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, შეესაბამება 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებულ ფინანსურ ანგარიშგებებს.

სტუარტ ლეიტონი

შპს დელოიტი და ტუშის სახელით

10 ივლისი, 2020

თბილისი, საქართველო

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	2019	2018
საპროცენტო შემოსავალი	5	73,997	72,743
საპროცენტო ხარჯი	5	(22,634)	(20,220)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი გაუფასურების ზარალის განცდამდე პროცენტთან აქტივებზე		51,363	52,523
გაუფასურების ზარალი პროცენტთან აქტივებზე	12	(8,680)	(8,544)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი		42,683	43,979
მიღებული გასამრჯელო და საკომისიო	6	1,319	2,452
წმინდა შემოსულობა ან ზარალი ფინანსურ აქტივებსა და ვალდებულებებზე სამართლიანი ღირებულებით შემოსულობაში/(ზარალში) ასახვით	11	2,133	(1,523)
უცხოური ვალუტის კონვერტაციით წარმოშობილი წმინდა ზარალი		(6,805)	(6,205)
სხვა შემოსავალი		230	111
სხვა არასაპროცენტო ხარჯების გამოკლებით		(3,123)	(5,165)
საოპერაციო შემოსავალი		39,560	38,814
თანამშრომლებზე გაწეული ხარჯი	7	(21,808)	(17,870)
ცვეთის და ამორტიზაციის ხარჯები	13,14,15	(4,651)	(2,405)
სხვა საოპერაციო ხარჯები	8	(12,459)	(11,360)
მოგება მოგების გადასახადის გადახდამდე		642	7,179
მოგების გადასახადის ხარჯი	9	(966)	(1,746)
წლის წმინდა მოგება		(324)	5,433
სხვა სრული შემოსავალი		-	-
წლის მთლიანი სრული შემოსავალი		(324)	5,433

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
 აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
 თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	10	20,106	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	11	-	442
კლიენტებზე გაცემული სესხები	12	297,211	264,608
ძირითადი საშუალებები	13	5,602	7,699
გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივები	14	3,577	-
არამატერიალური აქტივები	15	2,564	1,552
მიმდინარე მოგების გადასახადის აქტივი		469	-
გადავადებული საგადასახადო აქტივები	9	3,411	2,500
სხვა აქტივები	16	4,155	4,293
სულ აქტივები		337,095	295,047
ვალდებულებები			
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	11	4,292	1,659
ნასესხები სახსრები	17	253,983	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	18	12,667	9,945
საიჯარო ვალდებულება	14	3,914	-
მოგების გადასახადის მიმდინარე ვალდებულებები		-	104
გადასახდელი დივიდენდები	20	767	-
სხვა ვალდებულებები	19	1,610	1,435
სულ ვალდებულებები		277,233	244,060
კაპიტალი			
საწესდებო კაპიტალი	20	3,635	3,061
დამატებითი შენატანები კაპიტალში	20	22,110	12,718
წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის რეზერვი	20	-	-
გაუნაწილებელი მოგება		34,117	35,208
სულ კაპიტალი		59,862	50,987
სულ ვალდებულებები და კაპიტალი		337,095	295,047

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	საწესდებო კაპიტალი	დამატებითი შენატანები კაპიტალში	წილობრივი ინსტრუმენ- ტებით გადახდის რეზერვი	გაუნაწილებელი მოგება	სულ
2018 წლის 1 იანვარი		3,052	12,551	68	30,645	46,316
წლის სრული შემოსავალი		-	-	-	5,433	5,433
გამოცხადებული დივიდენდები	20	-	-	-	(870)	(870)
აქციების საფუძველზე გადახდების დანარიცხი	20	-	-	108	-	108
საწესდებო კაპიტალის გაზრდა, რომელიც წარმოიშვა აქციებზე დაფუძნებული გადახდებიდან	20	9	167	(176)	-	-
2018 წლის 31 დეკემბერი		3,061	12,718	-	35,208	50,987
წლის სრული შემოსავალი		-	-	-	(324)	(324)
პრივილეგირებული აქციების გამოშვება	20	574	9,392	-	-	9,966
გამოცხადებული დივიდენდები	20	-	-	-	(767)	(767)
2019 წლის 31 დეკემბერი		3,635	22,110	-	34,117	59,862

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
 აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
 თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

ფულადი ნაკადების კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნა ბი	2019	2018
საოპერაციო საქმიანობიდან მიღებული ფულადი ნაკადები			
მოგება მოგების გადასახადის გადახდამდე		642	7,179
კორექტირებები:			
წმინდა (შემოსულობა)/ზარალი ფინანსურ აქტივებსა და ვალდებულებებზე		(2,133)	1,523
სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით			
ცვეთის და ამორტიზაციის ხარჯები	13,14,15	4,651	2,405
საპროცენტო შემოსავალი	5	(73,997)	(72,743)
საპროცენტო ხარჯები	5	22,634	20,220
გაუფასურების ზარალი პროცენტიან აქტივებზე	12	8,680	8,544
უცხოური ვალუტის კონვერტაციით წარმოშობილი წმინდა ზარალი		6,805	6,205
ძირითადი საშუალებების გასხვებისასთან დაკავშირებული ზარალი		146	27
წილობრივი ინსტრუმენტებით განსაზღვრული წილობრივი გადახდები	20	-	108
ფულადი სახსრების გადინება საოპერაციო საქმიანობიდან, საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში ცვლილებებამდე		(32,572)	(26,532)
ცვლილებები საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში:			
წმინდა ზრდა ფინანსურ ვალდებულებებში/წმინდა კლება ფინანსურ აქტივებში, სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით		5,208	688
კლიენტებზე გაცემული სესხების ზრდა		(39,809)	(71,549)
კლება/(ზრდა) სხვა აქტივებში		159	(682)
(შემცირება)/ზრდა სხვა ვალდებულებებში		(70)	50
წმინდა ცვლილებები საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში		(34,512)	(71,493)
მიღებული პროცენტი		73,045	69,187
გადახდილი პროცენტი		(22,157)	20,074
გადახდილი მოგების გადასახადი		(2,450)	(2,485)
საოპერაციო საქმიანობაში გამოყენებული წმინდა ფულადი ნაკადები		(18,646)	(51,397)
ფულადი ნაკადები საინვესტიციო საქმიანობიდან			
ძირითადი საშუალებების შეძენა	13	(1,374)	(4,476)
არამატერიალური აქტივების შეძენა	15	(1,434)	(597)
შემოსავალი ძირითადი საშუალებების გაყიდვიდან		58	24
საინვესტიციო საქმიანობაში გამოყენებული წმინდა ფულადი ნაკადები		(2,750)	(5,049)
ფინანსური საქმიანობიდან მიღებული ფულადი ნაკადები			
ნასესხები სახსრებიდან შემოსული თანხები	17	95,883	130,757
ნასესხები სახსრების დაფარვა	17	(81,106)	(74,175)
ამონაგები სავალო ფასიანი ქაღალდების გამოშვებიდან	18	12,500	-
სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა	18	(9,964)	-
საიჯარო ვალდებულებების დაფარვა	14	(871)	-
აქციების გამოშვებით მიღებული შემოსავალი	20	9,966	-
გადახდილი დივიდენდები	20	-	(870)
ფინანსური საქმიანობიდან მიღებული წმინდა ფულადი ნაკადები		26,408	55,712
ფულადი სახსრების და მათი ეკვივალენტების წმინდა ზრდა / (შემცირება)		5,012	(734)
სავალუტო კურსის ცვლილების გავლენა უცხოურ ვალუტაში გამოხატული ფულადი სახსრების ნაშთზე		1,141	367
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები წლის დასაწყისის მდგომარეობით	10	13,953	14,320
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები წლის დასასრულის მდგომარეობით	10	20,106	13,953

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
 აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის XX ივლისი
 თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

1. ორგანიზაცია

სს „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი“ (შემდგომში „კომპანია“) 2007 წლის 23 აგვისტოს დაფუძნდა „კრისტალის ფონდის“ (საბჭოს გადაწყვეტილება №20, 2007 წლის 21 აგვისტო) გადაწყვეტილების საფუძველზე, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ საქართველოს კანონის (თარიღი: 2006 წლის 16 ივლისი) შესაბამისად.

2018 წლის 26 იანვარს კომპანიამ დააფუძნა შვილობილი კომპანია - შპს „Crystal Consulting“. შვილობილი კომპანია თანდათანობით იწყებს ფუნქციონირებას და მისი მთავარი საქმიანობა იქნება საკონსულტაციო მომსახურებები, საორგანიზაციო განვითარება, ხელმძღვანელობა, ტექნიკური და ტექნოლოგიური კონსულტაცია და მომსახურება მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის.

სს „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის“ და შპს „Crystal Consulting“-ის („ჯგუფი“) იურიდიული მისამართია: ნიკეას ქ. №22, ქუთაისი, საქართველო.

ჯგუფის მართვის უმაღლესი ორგანოა აქციონერთა საერთო კრება.

ჯგუფის ოპერაციების ზედამხედველობას სამეთვალყურეო საბჭო ახორციელებს, რომლის წევრებსაც დანიშნავს აქციონერთა საერთო კრება. ჯგუფის ყოველდღიურ მართვას ახორციელებს სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დანიშნული ხელმძღვანელთა გუნდი.

ჯგუფის მიზანია საქართველოში მიკრო, მცირე და საშუალო ბიზნესების მხარდაჭერა და განვითარება, კლიენტების სოციალური და ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება, მათთვის მისაღები ფინანსური მომსახურების შეთავაზების გზით.

ჯგუფის ძირითადი საქმიანობაა მიკრო სესხების გაცემა. ჯგუფის ფინანსური პროდუქტები მოიცავს შემდეგს: ინდივიდუალური ბიზნეს სესხები, სასოფლო-სამეურნეო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, სალომხმარებლო სესხები, სესხები უძრავი ქონების შეძენისთვის და მცირე და საშუალო მეწარმეებისთვის.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს მთელი საქართველოს მასშტაბით ორმოცდარვა ფილიალი (2018 წელთან შედარებით: ორმოცი ფილიალი და ოცდარი სერვის-ცენტრი (ე.წ. „ბუტიკები“) და სათაო ოფისი აქვს თბილისსა და ქუთაისში.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს შემდეგი აქციონერები ფლობდნენ:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
პირველი დონის აქციონერები/გამომწვებული სააქციო კაპიტალის მფლობელები:		
ფონდი კრისტალი	46.53%	47.37%
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	37.12%	37.12%
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	12.37%	12.37%
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	3.14%	3.14%
ქეით იანგი	0.84%	0.00%
სულ	100%	100%

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის მთავარი აქციონერია „ფონდი კრისტალი“ 46,53% და 47,52%-იანი წილით (შესაბამისად).

„ფონდი კრისტალი“ საქართველოს კანონმდებლობის ქვეშ არსებული არაკომერციული კორპორაციაა და როგორც ასეთი მის წევრებს არ აქვთ ფონდში საკუთრება და რაიმე სახის ეკონომიკური უფლება. 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფონდის წევრები და საბოლოო მაკონტროლებელი მხარეებია: არჩილ ბაკურაძე, პაატა წოწონავა, ალუ გამახარია, ფრედერიკ რიგნოლდ ჰაიდ-ჩემბერსი და ქეით იანგი. წევრებს „ფონდ კრისტალში“ თანაბარი ხმის უფლება აქვთ.

2. მნიშვნელოვანი სააღრიცხვო პოლიტიკები

შესაბამისობა - წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს („ბასს“) მიერ გამოშვებული ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების („ფასს“) და ფინანსური ანგარიშგების ინტერპრეტაციების საერთაშორისო კომიტეტის („ფასიკ“) მიერ გამოშვებული ინტერპრეტაციების შესაბამისად.

კონსოლიდაციის საფუძველი - კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მოიცავს კომპანიის და მის კონტროლს დაქვემდებარებული სამეურნეო ერთეულების (შვილობილი კომპანიების) ფინანსურ ანგარიშგებებს. კონტროლი მიიღწევა მაშინ, როდესაც: ა) კომპანიას აქვს ძალაუფლება მის ინვესტირების ობიექტებზე; ბ) კომპანია იღებს, ან უფლება აქვს მიიღოს ინვესტიციის ობიექტში თავისი მონაწილეობიდან ცვლადი უკუგება; და გ) კომპანიას შეუძლია ისარგებლოს ამ ძალაუფლებით მის უკუგებაზე ზემოქმედებისთვის.

ჯგუფი ხელახლა შეაფასებს, აკონტროლებს თუ არა ინვესტიციის ობიექტს, თუ ფაქტები და გარემოებები იმაზე მიანიშნებს, რომ კონტროლის ზემოაღნიშნული სამი ელემენტიდან ერთ-ერთში ცვლილებებია მომხდარი. როდესაც ჯგუფი ინვესტიციის ობიექტში უმრავლესობაზე ნაკლებ ხმებს ფლობს, მას გავლენა ექნება ინვესტიციის ობიექტზე, თუ ხმის უფლება საკმარისია, რომ მას ჰქონდეს პრაქტიკული უნარი ერთპიროვნულად წარმართოს ინვესტიციის ობიექტის შესაბამისი საქმიანობა. ჯგუფი ყველა შესაბამის ფაქტს და ვითარებას ითვალისწინებს იმის შეფასებაში ჯგუფის ხმის უფლებები ინვესტირების ობიექტში შესაბამისად თუ არა მისთვის უფლებამოსილების გადაცემას, მათ შორის: ჯგუფის მიერ ფლობილი ხმის უფლებების ზომას, სხვა ხმის მფლობელების საკუთრების წილის ზომასთან და განაწილებასთან მიმართებაში; ჯგუფის, სხვა ხმის უფლების მფლობელების და სხვა მხარეთა მიერ ფლობილ პოტენციურ ხმის უფლებას; უფლებებს, რომლებიც სხვა სახელშეკრულებო გარიგებიდან წარმოიშობა და ნებისმიერ დამატებით ფაქტს და ვითარებას, რომლებიც იმაზე მეტყველებენ, რომ ჯგუფს შესწევს ან არ შესწევს უნარი შესაბამისი საქმიანობები განახორციელოს ისეთ დროს, როდესაც საჭიროა გადაწყვეტილებების მიღება, მათ შორის ხმის მიცემის შაბლონები, აქციონერთა წინა კრებაზე.

შვილობილი საწარმოს კონსოლიდაცია იწყება მაშინ, როდესაც კომპანია მოიპოვებს კონტროლს შვილობილ საწარმოზე და წყდება მაშინ, როდესაც კომპანია კარგავს კონტროლს შვილობილ საწარმოზე. კერძოდ, წლის განმავლობაში შეძენილი ან გასხვისებული შვილობილი კომპანიის შემოსავალი და ხარჯები აღირიცხება მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში იმ თარიღიდან, როდესაც კომპანია იძენს კონტროლს, იმ თარიღამდე, როდესაც კომპანიის კონტროლი შვილობილ კომპანიაზე წყდება. მოგება ან ზარალი და სხვა სრული შემოსავლის თითოეული კომპონენტი მიეკუთვნება კომპანიის მფლობელებს და არასაკონტროლო პაკეტს. შვილობილი კომპანიების მთლიანი სრული შემოსავალი უკავშირდება კომპანიის მფლობელებს და არასაკონტროლო პაკეტებს, მაშინაც კი, თუ ეს გამოიწვევს არასაკონტროლო პაკეტების ნაშთის დეფიციტს. საჭიროების შემთხვევაში ხდება შვილობილი საწარმოების ფინანსური ანგარიშგების დაკორექტირება, რათა მათი სააღრიცხვო პოლიტიკა შესაბამისობაში მოვიდეს ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკასთან. ჯგუფის წევრებს შორის შემდგარ გარიგებებთან დაკავშირებული ყველა ჯგუფის შიდა აქტივი და ვალდებულება, კაპიტალი, შემოსავალი, ხარჯი და ფულადი ნაკადი კონსოლიდაციისას მთლიანად გაიქვითება.

ფუნქციონირებადი საწარმო - წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადდა იმ დაშვებით, რომ ჯგუფი წარმოადგენს ფუნქციონირებად საწარმოს და განაგრძობს ფუნქციონირებას განჭვრეტად მომავალში. ამ დაშვების გაკეთებისას მიღებისას ხელმძღვანელობამ გაითვალისწინა ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობა, მიზნები, ოპერაციების მომგებიანობა და ფინანსურ რესურსებზე წვდომა.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მიმდინარე ვალდებულებები მიმდინარე აქტივებს 84,888 ათასი ლარით აღემატებოდა. 2019-2018 წლებში ჯგუფის წმინდა ზარალი 324 ლარს, ხოლო წმინდა მოგება 5,433 ლარს შეადგენდა, შესაბამისად.

ამასთან, კოვიდ-19-ის ეპიდემიის ეკონომიკურმა გავლენამ გამოიწვია 2020 წლის ფინანსური პროგნოზების გადახედვა და საქმიანობის უწყვეტობის გეგმის დამტკიცება. კოვიდ-19-ის გავლენის გათვალისწინებით, ჯგუფმა საშუალო საკრედიტო დიაპაზონის 25%-ით ვარდნა დაადგინა. ამასთან, კლიენტებისთვის შეთავაზებულ იქნა 3-თვიანი საშეღავათო პერიოდი, რასაც ასევე უარყოფითი გავლენა ჰქონდა ჯგუფის ოპერაციებზე. ამასთან, ანგარიშგების თარიღის შემდეგ ჯგუფმა ინვესტირებისგან დამატებითი დაფინანსების სახით მიიღო დაახლოებით 60 მილიონი ლარი, რომელიც ოთხჯერ აღემატება ლიკვიდურობის მოთხოვნილ

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

დონეს და რომელმაც შეამცირა ლიკვიდურობის რისკი კოვიდ-19-ის აფეთქების პროცესში. 2019 წელს განცდილი წმინდა ზარალის და 2020 წელს კოვიდ-19-ის გამო, ჯგუფმა დაარღვია რამდენიმე ვალდებულება ანგარიშგების თარიღში ან ამ თარიღის შემდეგ. ყველა კრედიტორის მიმდინარე პროცესებში ჩართულობის უზრუნველსაყოფად, ჯგუფი ამზადებს ყოველკვირეულ ანგარიშებს კრიზისის დაწყებიდან მის პიკურ პერიოდამდე (მარტი-აპრილი) და მათ კრედიტორებთან აგზავნის გენერალური დირექტორის სახელით. ანგარიშებში აღწერილია შემდეგი: ჯგუფის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები, სამუშაო რეჟიმი, კლიენტის ვალდებულებების გადავადება, ლიკვიდურობა, ხელისუფლების მიერ დაკისრებული შეზღუდვები და მათი გავლენა; ჯგუფი ინტენსიურ კომუნიკაციებს აწარმოებს უცხოელ კრედიტორებთან წერილობითი ნებართვების მისაღებად. ამასთან, ადგილი არ ჰქონია კრედიტორის მიერ საკრედიტო ხაზის ვადაზე ადრე გამოხმობის შემთხვევას. ამის ნაცვლად რამდენიმე კრედიტორმა სესხის გადავადების შემთავაზება გააკეთა (Symbiotics, ResponsAbility), ხოლო სხვებმა (Blueorchard, EIB) ჯგუფს რესურსები შესთავაზა, მათ შორის ახალი საკრედიტო ხაზი 5 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობით „Blueorchard“-სგან, რომელიც გაგრძელდა კრიზისის დაწყების შემდეგ. დაწვრილებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ 26-ე შენიშვნა.

ჯგუფმა შექმნა ბიზნესის უწყვეტობის გეგმა და საბჭო, რომელიც აკონტროლებს ჯგუფის ფინანსურ სიტუაციას. საბჭომ მოამზადა მომდევნო ხუთი წლის პროგნოზი, სამი სცენარის გათვალისწინებით: საბაზისო, ოპტიმისტური და პესიმისტური. პროგნოზები საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნებული სცენარების საფუძველზე მომზადდა, საქართველოს ხელისუფლების მიერ კოვიდ-19-ის წინააღმდეგ გატარებული ყველა ღონისძიების გათვალისწინებით. საბაზისო პროგნოზი დაამტკიცა სამეთვალყურეო საბჭომ და ჯგუფი მას წლის ბოლომდე გამოიყენებს. ჯგუფის ხელმძღვანელობა თვლის, რომ, მიმდინარე პროგნოზების და ღონისძიებების საფუძველზე, ჯგუფს საკმარისი რესურსები აქვს განჭვრეტად მომავალში საქმიანობის გასაგრძელებლად.

წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია პირვანდელი ღირებულების მეთოდით. პირვანდელი ღირებულება, როგორც წესი, ეყრდნობა საქონლის და მომსახურების სანაცვლოდ გაღებული საზღაურის სამართლიან ღირებულებას.

სამართლიანი ღირებულება არის თანხა, რომელიც მიიღება აქტივის გაყიდვის შედეგად, ან გადაიხდება ვალდებულების გადაცემის შედეგად ბაზრის მონაწილეებს შორის ჩვეულებრივი გარიგების პირობებში შეფასების თარიღისთვის, იმისდა მიუხედავად, ეს ფასი პირდაპირ დაკვირვებადია, თუ შეფასების სხვა მეთოდით არის განსაზღვრული. აქტივის ან ვალდებულების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრისას ჯგუფი იმ შემთხვევაში ითვალისწინებს აქტივის ან ვალდებულების თავისებურებებს, თუკი ბაზრის მონაწილეები გაითვალისწინებდნენ ამ თავისებურებებს შეფასების თარიღისთვის აქტივის ან ვალდებულების ფასის განსაზღვრისას. წინამდებარე კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში შეფასების და/ან გაცხადების მიზნებისთვის სამართლიანი ღირებულება ანალოგიურად განისაზღვრება. ამასთან, ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისთვის, სამართლიანი ღირებულების შეფასება დაყოფილია 1-ლი, მე-2 და მე-3 დონეებად იმისდა მიხედვით, თუ რამდენად არის მათი სამართლიანი ღირებულების გაანგარიშებაში მონაწილე მონაცემები დაკვირვებადი და, მთლიანობაში, რამდენად მნიშვნელოვანია ეს მონაცემები მათი სამართლიანი ღირებულების გასაანგარიშებლად. აღნიშნული დონეები განმარტებულია ქვემოთ. 1-ლი დონის შემავალი ინფორმაცია წარმოადგენს აქტიურ ბაზარზე მსგავსი აქტივებისა თუ ვალდებულებების კოტირებულ ფასებს (დაუკორექტირებელი), რომლებზეც საწარმოს წევრმა აქვს შეფასების თარიღში; მე-2 დონის შემავალი ინფორმაცია არის 1-ელ დონეში შესული კოტირებული ფასებისგან განსხვავებული მონაცემები, რომლებიც ემპირიულია აქტივისა თუ ვალდებულებისთვის, პირდაპირ ან ირიბად; მე-3 დონის შემავალი ინფორმაცია არის აქტივების ან ვალდებულებების არაემპირიული მონაცემები.

ჯგუფი საქართველოშია რეგისტრირებული და მის სააღრიცხვო ჩანაწერებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად აწარმოებს. წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია კანონმდებლობით გათვალისწინებული სააღრიცხვო ჩანაწერების საფუძველზე და დაკორექტირებულია ფასს-თან შესაბამისობაში მოსაყვანად. ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მუხლების თანამიმდევრულობა მოცემულია ლიკვიდურობის ხარისხის მიხედვით. ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებული ანგარიშგების თარიღიდან 12 თვის განმავლობაში (მიმდინარე) და ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგების თარიღიდან 12 თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში (გრძელვადიანი) დავალიანების ამოღებისა და ანგარიშსწორების ოპერაციების ანალიზი წარმოდგენილია 25-ე შენიშვნაში.

სამუშაო და წარსადგენი ვალუტა - კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული მუხლები ფასდება იმ ეკონომიკური გარემოს ვალუტაში, რომელშიც საქმიანობს ჯგუფი (შემდგომში „სამუშაო ვალუტა“). ჯგუფის სამუშაო ვალუტა არის ქართული ლარი. ჯგუფის კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების წარსადგენი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ვალუტაა ლარი. თუ სხვაგვარად არ იქნება განსაზღვრული, ლარში წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია დამრგვალებულია უახლოეს ათასამდე.

ურთიერთგაქვითვა - ფინანსური აქტივები და ფინანსური ვალდებულებები ურთიერთგაქვითება და წმინდა თანხა აისახება ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს აღიარებული თანხების ურთიერთგაქვითვის იურიდიული უფლება და არსებობს აქტივებისა და ვალდებულებების ურთიერთგაქვითვის ან ერთდროულად აქტივის რეალიზაციისა და ვალდებულებების დაფარვის სურვილი. შემოსავალი და ხარჯი მოგება-ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში არ გაიქვითება, თუ ეს არ მოითხოვება ან დაიშვება ბუღალტრული აღრიცხვის რომელიმე სტანდარტით ან ინტერპრეტაციით, რომლის შესახებაც საგანგებოდ მიეთითება ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკაში.

ძირითადი სააღრიცხვო პოლიტიკა აღწერილია ქვემოთ.

საპროცენტო შემოსავლისა და ხარჯის აღიარება

საპროცენტო შემოსავლის და ხარჯის აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით. საპროცენტო შემოსავალი დაანგარიშდება ფინანსური აქტივის მთლიან საბალანსო ღირებულებაზე ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის დამატებით, გარდა შემდეგისა: ა) შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები. ამ ფინანსური აქტივებისთვის, თავდაპირველი აღიარებიდან ჯგუფი ფინანსური აქტივის ამორტიზებულ ღირებულებაზე იყენებს კრედიტზე მორგებულ ეფექტურ საპროცენტო განაკვეთს. ბ) ფინანსური აქტივები, რომლებიც არ არის შეძენილი ან გაუფასურებული ფინანსური აქტივები, მაგრამ შემდეგ ხდებიან გაუფასურებული ფინანსური აქტივები. ამ ფინანსური აქტივებისთვის, ჯგუფი შემდგომ საანგარიშგებო პერიოდებში ფინანსური აქტივის ამორტიზებულ ღირებულებაზე იყენებს ეფექტურ საპროცენტო განაკვეთს. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი არის განაკვეთი, რომელიც ზუსტად ახორციელებს ფინანსური აქტივებთან ან ფინანსური ვალდებულებებთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების მომავალი მოსალოდნელი გადახდების ან შემოღებების დისკონტირებას ფინანსური ინსტრუმენტების მოსალოდნელი სასარგებლო გამოყენების ვადის პერიოდის განმავლობაში, ფინანსური აქტივის მთლიან საბალანსო ღირებულებამდე ან ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებულ ღირებულებამდე. ჯარიმებიდან შემოსავალი შესულია საპროცენტო შემოსავალში, როგორც საკრედიტო რისკის ნაგულისხმები კომპენსაცია.

ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის დაანგარიშებისას ჯგუფი მოსალოდნელ ფულად ნაკადებს აფასებს ფინანსური ინსტრუმენტის ყველა სახელშეკრულებო პირობის გამოყენებით, გარდა მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალისა. გაანგარიშება მოიცავს ხელშეკრულების მხარეებს შორის გადახდილ თუ მიღებულ ყველა საკომისიოს, რომელიც წარმოადგენს ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის, გარიგების დანახარჯების და სხვა პრემიებისა თუ დისკონტირებების განუყოფელ ნაწილს.

გასამრჯელოდან და საკომისიო მოსაკრებლიდან მიღებული შემოსავლის აღიარება

ფინანსური ინსტრუმენტის გაცემის საკომისიოს გადავადდება მასთან დაკავშირებულ პირდაპირ დანახარჯებთან ერთად და ხდება მისი აღიარება ფინანსური ინსტრუმენტის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის კორექტირების სახით.

თუ მოსალოდნელია, რომ სესხის გაცემის ვალდებულება შედეგად გამოიღებს კონკრეტულ საკრედიტო შეთანხმებას, სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიო გადავადდება მასთან დაკავშირებულ პირდაპირ დანახარჯებთან ერთად და ხდება მისი აღიარება აღნიშნული კრედიტის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის კორექტირების სახით. თუ მოსალოდნელი არ არის, რომ სესხის გაცემის ვალდებულება კონკრეტულ საკრედიტო შეთანხმებას განაპირობებს, ხდება სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიოს აღიარება სესხის გაცემის ვალდებულების დარჩენილი პერიოდის მოგებაში ან ზარალში. თუ სესხის გაცემის ვალდებულების ვადა სესხის გაუცემლად ამოიწურება, სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიო ვადის გასვლისთანავე აღირიცხება მოგებაში ან ზარალში. სესხის მომსახურების ღირებულების აღიარება ხდება შემოსავლად მომსახურების გაწევისთანავე.

ყველა დანარჩენი საზღაურის და საკომისიოს აღიარება ხდება მომსახურებების გაწევისთანავე.

ფინანსური ინსტრუმენტები

2016 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის ჯგუფს უკვე მიღებული ჰქონდა ფასს (IFRS) 9 (ფინანსური ინსტრუმენტები), რომელიც 2014 წლის ივლისის თვეში, რომლის თავდაპირველი გამოყენების თარიღი 2016 წლის 1 იანვარია. ფასს (IFRS) 9-ის მოთხოვნები წარმოადგენს ბასს (IAS) 39-ის (ფინანსური ინსტრუმენტები: აღიარება და შეფასება) მნიშვნელოვან ცვლილებას: ახალი სტანდარტი ფინანსური აქტივების აღრიცხვის და ფინანსური ვალდებულებების აღრიცხვის მნიშვნელოვანი ასპექტების ფუნდამენტალურ ცვლილებებს იწვევს.

ფასს 9 მოიცავს კლასიფიცირების სამ პრინციპულ კატეგორიას ფინანსური აქტივებისთვის: ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული, სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული, სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული, მოგებაში ან ზარალში ასახვით. ფასს (IFRS) 9-ის კლასიფიკაცია ზოგადად იმ ბიზნეს მოდელს ეფუძნება, რომელშიც ხდება ფინანსური აქტივის მართვა. ეს კლასიფიკაცია ასევე სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებს ითვალისწინებს. ის აუქმებს არსებულ ბასს (IAS) 39-ის დაფარვამდე ფლობილის, სესხებისა და დებიტორული დავალიანების და გასაყიდად ხელმისაწვდომის კატეგორიებს.

ფასს (IFRS) 9 უმეტესად უცვლელს ტოვებს ბასს 39-ის მოთხოვნებს ფინანსური ვალდებულებების კლასიფიკაციასთან მიმართებაში.

ფასს (IFRS) 9 ბასს (IAS) 39-ში არსებულ 'განცდილი ზარალის' მოდელს 'მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის' მოდელით ჩაანაცვლებს. ახალი გაუფასურების მოდელი ასევე ეხება კონკრეტულ სასესხო ვალდებულებებს და ფინანსური გარანტიის ხელშეკრულებებს, მაგრამ არა ინვესტიციებს აქციონერულ კაპიტალში. ფასს (IFRS) 9-ის საფუძველზე, საკრედიტო ზარალი უფრო ადრე აღიარდება, ვიდრე ბასს (IAS) 39-ის ფარგლებში.

ცვლილებები სააღრიცხვო პოლიტიკებში, რომლებიც ფასს (IFRS) 9-ის მიღებამ გამოიწვია, რეტროსპექტულად გამოიყენებოდა. ფასს (IFRS) 9-ის მიღებით გამოწვეული სხვაობა ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებში აღიარდება გაუნაწილებელ მოგებაში 2016 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით.

ქვემოთ იხილეთ ახსნა-განმარტებები, ასევე მეტი ინფორმაცია და დეტალები იმის შესახებ, თუ როგორ იყენებს ჯგუფი ფასს (IFRS) 9-ის მოთხოვნებს.

ფინანსური ინსტრუმენტების თავდაპირველი აღიარების შეწყვეტა

ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების აღიარება ხდება ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობაში, როდესაც ჯგუფი ხდება ინსტრუმენტის სახელშეკრულებო პირობების მხარე.

აღიარებული ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები თავდაპირველად ფასდება სამართლიანი ღირებულებით. გარიგების დანახარჯები, რომლებიც პირდაპირ განეკუთვნება ფინანსური აქტივების ან ფინანსური ვალდებულებების შეძენას ან გამოშვებას (მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების გარდა), პირველადი აღიარებისას, შესაბამისად, ემატება ან აკლდება ფინანსური აქტივებისა თუ ფინანსური ვალდებულებების სამართლიან ღირებულებას. გარიგების დანახარჯები, რომლებიც პირდაპირ განეკუთვნება მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების შეძენას ან გამოშვებას, მაშინვე აღიარდება მოგებაში ან ზარალში.

თუ გარიგების ღირებულება განსხვავდება თავდაპირველი აღიარებისას არსებული სამართლიანი ღირებულებისგან, ჯგუფი ამგვარ სხვაობებს შემდეგი სახით აღრიცხავს.

- თუ სამართლიანი ღირებულება დასტურდება აქტიურ ბაზარზე მსგავსი აქტივის ან ვალდებულების კოტირებული ფასით ან ეყრდნობა შეფასების მეთოდს, რომელიც გამოიყენებს მხოლოდ საბაზრო ინფორმაციას, მაშინ სხვაობა თავდაპირველი აღიარებისას აღიარდება მოგებაში ან ზარალში (ე.ი. 1-ლი დღის მოგება ან ზარალი).
- ყველა სხვა შემთხვევაში სამართლიანი ღირებულება შეიცვლება გარიგების ღირებულებასთან მოსარგებლად (ე.ი. პირველი დღის მოგება ან ზარალი შეიცვლება მისი აქტივის ან ვალდებულების თავდაპირველ საბალანსო ღირებულებაში შეტანის გზით).

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

თავდაპირველი აღიარების შემდეგ გადავადებული შემოსულობა ან ზარალი გადავა მოგებაში ან ზარალში რაციონალურ საფუძველზე, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის წარმოიშება ფაქტორში (მათ შორის დროში) ცვლილებიდან, რომელსაც გაითვალისწინებდნენ ბაზრის მონაწილეები, აქტივის ან ვალდებულების შეფასებისას.

ფინანსური აქტივები

კლასიფიკაცია და შემდგომი შეფასება

თავდაპირველი აღიარებისას ფინანსური აქტივი კლასიფიცირდება ქვემოთ მოცემული შეფასების კატეგორიებიდან ერთერთში: ამორტიზებული ღირებულება; სამართლიანი ღირებულება სხვა სრულ შემოსავალში; ან სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული.

ფინანსური აქტივი ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით თუ ის აკმაყოფილებს ქვემოთ მოცემულ ორივე პირობას და არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

- აქტივის ფლობა ხდება ბიზნეს მოდელის ფარგლებში, რომლის მიზანია აქტივების ფლობა სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მისაღებად; და
- ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტული თარიღებით წარმოქმნის ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდებს (SPPI) დაუფარავ ძირითად თანხაზე.

ფინანსური აქტივი ფასდება სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში თუ ის აკმაყოფილებს ქვემოთ მოცემულ ორივე პირობას და არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით:

- აქტივის ფლობა ხდება ბიზნეს მოდელის ფარგლებში, რომლის მიზანიც მიიღწევა სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღების და ფინანსური აქტივების გაყიდვის გზით; და
- ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტული თარიღებით წარმოქმნის ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდებს დაუფარავ ძირითად თანხაზე.

არა სავაჭროდ ფლობილი კაპიტალის ინვესტიციის თავდაპირველი აღიარებისას ჯგუფს შეუძლია გამოუთხოვადად შეიყვანოს შემდგომი ცვლილებები ინვესტიციის სამართლიან ღირებულებაში სხვა სრულ შემოსავალში. ეს გადაწყვეტილება თითოეულ ინვესტიციაზე ცალკე მიიღება.

ყველა ფინანსური აქტივი, რომელიც არ არის კლასიფიცირებული და ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით ან სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში, ზემოთ აღწერილი ფორმით, სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება. ის მოიცავს ყველა წარმოებულ ფინანსურ აქტივს.

თავდაპირველი აღიარებისას ჯგუფს შეუძლია გამოუხმობად განსაზღვროს ფინანსური აქტივი, რომელიც სხვაგვარად დააკმაყოფილებდა ამორტიზებული ღირებულებით შეფასების მოთხოვნებს ან სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში მოგებაში ან ზარალში ასახული სამართლიანი ღირებულებით შეფასების მდგომარეობით, თუ ამგვარი მოქმედება ადმოფხვრის ან მნიშვნელოვან ამცირებს სააღრიცხვო შეუსაბამობას, რომელიც სხვაგვარად წარმოიქმნებოდა.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

შეფასების კატეგორიებში კლასიფიცირებული ჯგუფის ფინანსური აქტივებია შემდეგი:

ფინანსური აქტივები	ბიზნეს-მოდელი	მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდები (SPPI)	შეფასების კატეგორია
წარმოებული ფინანსური აქტივები	სხვა ბიზნეს-მოდელი	ფულადი ნაკადები ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს არ წარმოადგენს	სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული (FVTPL)
ბანკში არსებული ფულადი ნაშთები	სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება
კლიენტებზე გაცემული სესხები	სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება
სხვა დებიტორული დავალიანებები	სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება

ბიზნეს მოდელის შეფასება

ჯგუფი ახდენს იმ ბიზნეს-მოდელის მიზნის შეფასებას, რომელშიც ხდება ფინანსური აქტივის ფლობა პორტფელურ დონეზე, რადგან ეს საუკეთესოდ ასახავს ბიზნესის მართვის და ინფორმაციის ხელმძღვანელობისთვის მიწოდების მეთოდს. ამგვარი ინფორმაცია მოიცავს შემდეგს:

- დამტკიცებული პოლიტიკები და პორტფელების მიზნები, ასევე ამ პოლიტიკების პრაქტიკაში გამოყენება. ეს მოიცავს ინფორმაციას იმის შესახებ, ხელმძღვანელობის სტრატეგია არის თუ არა ორიენტირებული სახელშეკრულებო საპროცენტო შემოსავლის გამომუშავებაზე, კონკრეტული საპროცენტო განაკვეთის პროფილის შენარჩუნებაზე, ფინანსური აქტივების ვადების ნებისმიერი დაკავშირებულ ვალდებულებებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფაზე ან მოსალოდნელი ფულადი ნაკადების გადინებაზე და ფულადი ნაკადების გამოთავისუფლებაზე აქტივების გაყიდვის გზით;
- როგორ ხდება პორტფელის მაჩვენებლის შეფასება ან ჯგუფის ხელმძღვანელობისთვის ანგარიშგება;
- როგორ ფასდება ბიზნეს-მოდელის განხორციელება და ამგვარ ბიზნეს-მოდელში შემავალი ფინანსური აქტივები და როგორ ხდება მათი ანგარიშგება საწარმოს უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობის მიმართ;
- როგორ ხდება მენეჯერების კომპენსირება, ე.ი. ეფუძნება თუ არა კომპენსაცია მართული აქტივების სამართლიან ღირებულებას ან მიღებულ სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებს; და
- წინა პერიოდებში ფინანსური აქტივების გაყიდვის სიხშირე, მოცულობა და ვადები, ამგვარი გაყიდვების მიზეზები და მოლოდინები მომავალი გაყიდვის საქმიანობის შესახებ.

ფინანსური აქტივები, რომელთა ფლობაც ან მართვა გაყიდვის მიზნით ხდება, ასევე რომელთა მაჩვენებელი ფასდება სამართლიანი ღირებულების საფუძველზე, სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება, რადგან მათი ფლობა არ ხდება სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღების ან სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღების და ფინანსური აქტივების გაყიდვის მიზნით.

შეფასება იმისა, სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები წარმოადგენს თუ არა ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს

ამ შეფასების მიზნებისთვის „ძირითადი თანხა“ ნიშნავს ფინანსური აქტივის სამართლიან ღირებულებას თავდაპირველი აღიარებისას. „პროცენტი“ არის ფულის დროის ღირებულების და კონკრეტული დროის განმავლობაში დაუფარავ ძირითად თანხასთან დაკავშირებული საკრედიტო რისკის. ასევე სხვა ძირითადი საკრედიტო რისკების და ხარჯების გადასახადი (მაგ.: ლიკვიდურობის რისკი და ადმინისტრაციული ხარჯები), ასევე მოგების მარჟა.

იმის შეფასებისას, სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები წარმოადგენს თუ არა ძირითადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს, ჯგუფი ითვალისწინებს ინსტრუმენტის სახელშეკრულებო პირობებს. ეს მოიცავს შეფასებას იმისა, რომ ფინანსური აქტივი მოიცავს სახელშეკრულებო პირობას, რომელმაც შესაძლოა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

შეცვალოს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების ვადები ან რაოდენობა, როდესაც არ ხდება ამ პირობის დაცვა. ამ შეფასების გაკეთებისას, ჯგუფი ითვალისწინებს შემდეგს:

- პირობით მოვლენებს, რომლებიც შეცვლიდა ფულადი ნაკადების თანხას ან ვადებს;
- პირობები, რომლებმაც შესაძლოა შეცვალონ სახელშეკრულებო კუპონის განაკვეთი, მათ შორიც ცვლადგანაკვეთიანი შესაძლებლობები;
- ავანსები და გახანგრძლივების შესაძლებლობები; და
- ვადები, რომლებიც ზღუდავენ კონკრეტული აქტივებიდან ჯგუფის ფულადი ნაკადები მოთხოვნას (ე.ი. შემობრუნების ფუნქციის არმქონე შესაძლებლობები).

რეკლასიფიკაცია

თავდაპირველი აღიარების შემდეგ ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაცია არ ხდება, გარდა პერიოდისა მას შემდეგ, რაც ჯგუფი შეცვლის ფინანსური აქტივების მართვის ბიზნეს-მოდელს. თუ ბიზნეს მოდელი, რომლის საფუძველზეც ჯგუფი ფინანსური აქტივების ფლობს, შეიცვლება, მოხდება გავლენის ქვეშ მყოფი ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაცია. ახალ კატეგორიასთან დაკავშირებული კლასიფიკაციის და შეფასების მოთხოვნები პერსპექტიულად გამოიყენება პირველი საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღიდან, ბიზნეს-მოდელი ცვლილების შემდეგ, რაც იწვევს ჯგუფის ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაციას. მიმდინარე ფინანსური წლის და წინა სააღრიცხვო პერიოდის განმავლობაში, არ მომხდარა ცვლილება იმ ბიზნეს მოდელში, რომელშიც ჯგუფი ფინანსურ აქტივებს ფლობს და შესაბამისად რეკლასიფიკაციები არ განხორციელდება. ცვლილებები სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებში გათვალისწინდება სააღრიცხვო პოლიტიკის საფუძველზე ქვემოთ აღწერილი ფინანსური აქტივების მოდიფიცირებისა და აღიარების შეწყვეტის შესახებ.

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები მოიცავს სალაროში არსებულ ფულად სახსრებს და შეუზღუდავ ნაშთებს ბანკებში, რომელთა დაფარვის ვადა 90 დღე ან მასზე ნაკლებია და ისინი თავისუფალია სახელშეკრულებო შეზღუდვებისგან. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები ამორტიზებული ღირებულებით აღირიცხება.

კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანებები

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მოცემულ სხვა აქტივებში შესული კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანებები ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული არაწარმოებული ფინანსური აქტივებია. კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანება თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება, ხოლო შემდეგ ამორტიზებული ღირებულებით, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხულ ფინანსურ აქტივებში შესული წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები მოიცავს უცხოური ვალუტის ფორვარდულ ხელშეკრულებებს და სავალუტო სვოპებს.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით აღიარდება იმ თარიღში, როდესაც ფორმდება წარმოებული ხელშეკრულება და შემდგომში განმეორებით ფასდება სამართლიანი ღირებულებით. ყველა წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები აისახება, როგორც ფინანსური აქტივები, როდესაც მათი სამართლიანი ღირებულება დადებითია, და როგორც ფინანსური ვალდებულებები, როცა მათი სამართლიანი ღირებულება უარყოფითია.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების ცვლილება სასწრაფო წესით აღიარდება მოგებაში ან ზარალში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

გაუფასურება

ჯგუფი აღიარებს ზარალის რეზერვს იმ ფინანსური აქტივების მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალზე, რომლებიც არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივების გარდა, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი უნდა შეფასდეს ზარალის რეზერვში ოდენობით, რომელიც უტოლდება:

- 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, ე.ი. აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, რომელიც წარმოიშვება დეფოლტის შემთხვევებიდან ფინანსურ ინსტრუმენტზე, რომლებიც შესაძლოა დადგეს საანგარიშგებო თარიღიდან 12 თვის განმავლობაში (შეესაბამება 1-ელ დონეს); ან
- სიცოცხლის მანძილზე სრული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი, ე.ი. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი, რომელიც შესაძლოა გამოწვეული იყოს ყველა შესაძლო დეფოლტის მოვლენით, ფინანსური ინსტრუმენტის მოსალოდნელი ვადის განმავლობაში (შეესაბამება მე-2 და მე-3 დონეებს).

ზარალის რეზერვი სიცოცხლის მანძილზე სრული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალისთვის, რომელიც საჭიროა ფინანსური ინსტრუმენტისთვის, თუ ამგვარი ინსტრუმენტის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ. ყველა სხვა ფინანსური ინსტრუმენტისთვის, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი განისაზღვრება 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით.

სხვა დებიტორული დავალიანების ზარალის რეზერვი ყოველთვის ფასდება სიცოცხლის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი წარმოადგენს საკრედიტო ზარალის მიმდინარე ღირებულების ვარაუდზე დაფუძნებულ შეფასებას. ისინი ფასდება ხელშეკრულების საფუძველზე ჯგუფის მიმართ არსებული დავალიანების ფულად ნაკადებსა და იმ ფულად ნაკადებს შორის სხვაობის მიმდინარე ღირებულებით, რომლის მიღებასაც ჯგუფი მოელის სხვადასხვა მომავალი ეკონომიკური სცენარის შეწონვის განხორციელების და აქტივის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით დისკონტირების გზით.

ჯგუფი მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს განსაზღვრავს კოლექტიურ საფუძველზე, სესხების იმ პორტფელებისთვის, რომლებსაც ეკონომიკური რისკის მსგავსი მახასიათებლები აქვთ.

დამატებითი ინფორმაცია მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის ინფორმაცია კოლექტიურ საფუძველზე ინსტრუმენტების შეფასებისას მათი დაჯგუფების შესახებ.

გაუფასურებული ფინანსური აქტივები

ფინანსური აქტივი გაუფასურებულია, როდესაც წარმოიქმნება ერთი ან მეტი მოვლენა, რომელსაც უარყოფითი გავლენა ექნება ამგვარი ფინანსური აქტივების მოსალოდნელ მომავალ ფულად ნაკადებზე. გაუფასურებული ფინანსური აქტივები მე-3 დონის აქტივებს წარმოადგენს. გაუფასურების მტკიცებულება მოიცავს ემპირიულ მონაცემებს შემდეგი მოვლენების შესახებ:

- მსესხებლის ან ემიტენტის მნიშვნელოვანი ფინანსური სირთულეები;
- ხელშეკრულების დარღვევა, ვალდებულებების შეუსრულებლობის ან ვადაგადაცილების გზით;
- მსესხებლის ფინანსური სირთულეებით გამოწვეული ეკონომიკური ან სახელშეკრულებო მიზეზების გამო, კრედიტორმა მსესხებელს შესთავაზა დათმობა, რომელსაც კრედიტორი სხვაგვარად არ მოიაზრებდა;
- აღნიშნული ფასიანი ქაღალდის აქტიური ბაზრის გაუჩინარება ფინანსური სირთულეების გამო; ან
- ფინანსური აქტივის ნასყიდობა დიდი ფასდაკლებით, რომელიც ასახავს გაწეულ საკრედიტო ზარალს.

შესაძლებელი არ უნდა იყოს ერთი კონკრეტული მოვლენის გამოვლენა - ფინანსური აქტივების გაუფასურება შესაძლოა გამოეწვიოს რამდენიმე მოვლენის ერთობლიობას. თითოეულ ანგარიშგების თარიღში ჯგუფი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ავასებს გაუფასურებულია თუ არა სასესიო ინსტრუმენტები, რომლებიც ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებულ ან სხვა სრულ შემოსავალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხულ ფინანსურ აქტივებს წარმოადგენს.

სესხი გაუფასურებულად მიიჩნევა, როდესაც მსესხებელს მიენიჭება დათმობა მისი ფინანსური პირობების გაუარესების გამო, სანამ წარმოდგენილი არ იქნება მტკიცებულება იმისა, რომ დათმობის მინიჭების შედეგად სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების ამოუღებლობის რისკი მნიშვნელოვნად შემცირდა და გაუფასურების სხვა ინდიკატორები არ არსებობს. იმ ფინანსური აქტივებისთვის, რომლებთან მიმართებაშიც შესაძლოა გაიცეს, მაგრამ არ გაცემულა დათმობები, აქტივი გაუფასურებულად ითვლება მაშინ, როდესაც არსებობს გაუფასურების ემპირიული მტკიცებულება, ამთ შორის დეფოლტის განმარტების მოთხოვნების დაკმაყოფილება.

დეფოლტის განმარტება (იხილეთ ქვემოთ) მოიცავს ინდიკატორების და შემზღუდველების გადახდის შესაძლებლობის არარსებობას, თუ თანხა 90 დღეზე მეტი ვადით იქნება ვადაგადაცილებული.

შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები

შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები განსხვავებულად მუშავდება, რადგან აქტივი თავდაპირველი აღიარებისას არის გაუფასურებული. ამგვარი აქტივებისთვის ჯგუფი აღიარებს ყველა ცვლილებას თავდაპირველი აღიარების შემდეგ აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში როგორც ზარალის რეზერვს, მოგებაში ან ზარალში აღიარებული ნებისმიერი ცვლილებით. ამგვარი აქტივების ხელსაყრელი ცვლილება წარმოქმნის გაუფასურების შემოსულობას.

დეფოლტის განმარტება

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრისთვის კრიტიკული მნიშვნელობა აქვს დეფოლტის განმარტებას. დეფოლტის განმარტება გამოიყენება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში და იმის განსაზღვრებაში ზარალის რეზერვი 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს წარმოადგენს თუ არსებობს მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, რადგან დეფოლტი დეფოლტის ალბათობის (PD) კომპონენტს წარმოადგენს, რომელიც მოქმედებს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაზე და საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის გამოვლენაზე.

ჯგუფი შემდეგ შემთხვევებს მიიჩნევს დეფოლტის შემთხვევად:

- მსესხებელს აქვს ჯგუფის წინაშე ნებისმიერი არსებითი საკრედიტო ვალდებულების 90 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება; ან
- მსესხებელი სავარაუდოდ სრულად ვერ გადაიხდის ჯგუფის წინაშე არსებულ საკრედიტო ვალდებულებას.

დეფოლტის განმარტება განისაზღვრება სხვადასხვა ტიპის აქტივების განსხვავებული მახასიათებლების ასახვისთვის. იმის შეფასებისას, მსესხებელი შესძლებს თუ არა მისი საკრედიტო ვალდებულების დაფარვას, ჯგუფი ითვალისწინებს თვისებრივ და რაოდენობრივ ინდიკატორებს. ისეთი რაოდენობრივი ინდიკატორები, როგორიც არის ვადაგადაცილების სტატუსი და იმავე კონტრაქტის სხვა ვალდებულების არ დაფარვა, ამ ანალიზის მნიშვნელოვანი შემავალი ინფორმაციაა. ჯგუფი იყენებს ინფორმაციის სხვადასხვა წყაროს დეფოლტის შესაფასებლად, რომლებიც კომპანიის შიგნით შემუშავდება ან გარე წყაროებიდან მიიღება.

დეფოლტის განმარტების შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა

იმის განსასაზღვრად, ინსტრუმენტი ან ინსტრუმენტთა პორტფელი 12 თვის განმავლობაში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს ექვემდებარება, თუ აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, ბანკი ავასებს ჰქონდა თუ არა ადგილი მნიშვნელოვან ზრდას საკრედიტო რისკში თავდაპირველი აღიარების შემდეგ. საკრედიტო რისკში მნიშვნელოვანი ზრდის შემთხვევაში, ჯგუფი შეაფასებს ზარალის რეზერვს აქტივის არსებობის მანძილზე, და არა 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ჯგუფის სადრიცხო პოლიტიკა არ უნდა ითვალისწინებდეს პრაქტიკულ მიდგომას, რომლის მიხედვითაც მიიჩნევა, რომ ანგარიშგების თარიღში 'დაბალი' საკრედიტო რისკის მქონე ფინანსური აქტივების საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად არ არის გაზრდილი. შედეგად, ჯგუფი აკონტროლებს ყველა ფინანსურ აქტივს, რომელიც გაუფასურებას ექვემდებარება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის გამო.

იმის შეფასებისას, ფინანსურ ინსტრუმენტზე საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ, ჯგუფი ანგარიშგების თარიღში ინსტრუმენტის დარჩენილი დაფარვის ვადის საფუძველზე ფინანსურ ინსტრუმენტზე წარმოშობილ დეფოლტის რისკს ადარებს წარმოშობილი დეფოლტის რისკს, რომელიც მოსალოდნელი იყო დარჩენილ დაფარვის ვადაზე მიმდინარე ანგარიშგების თარიღში, როდესაც ფინანსური ინსტრუმენტი პირველად იქნა აღიარებული. ამ შეფასებისას ჯგუფი ითვალისწინებს როგორც თვისებრივ, ისე რაოდენობრივ ინფორმაციას, რომელიც გონივრული და საფუძვლიანია, მათ შორის განვილი გამოცდილებას და საპროგნოზო ინფორმაციას, რომელიც ხელმისაწვდომია ზედმეტი დანახარჯების და მცდელობების გარეშე, ჯგუფის განვილი გამოცდილების და საექსპერტო საკრედიტო შეფასების, მათ შორის საპროგნოზო ინფორმაციის საფუძველზე.

საპროგნოზო ინფორმაციის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

სხვადასხვა ეკონომიკური სცენარი თავდაპირველი აღიარებისას და შემდგომი ანგარიშგების თარიღებში დეფოლტის ალბათობის განსაზღვრის საფუძველს ქმნიან. სხვადასხვა ეკონომიკური სცენარი გამოიწვევს დეფოლტის განსხვავებულ შესაძლებლობას. ამ სხვადასხვა სცენარის შეწონვა ქმნის დეფოლტის საშუალო შეწონილი ალბათობის საფუძველს, რომელიც გამოიყენება იმის შესაფასებლად, საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა.

საპროგნოზო ინფორმაცია საქართველოს ეკონომიკის მომავალ პერსპექტივებს, რომლებიც ეკონომიკურ სფეროში მოღვაწე ექსპერტების, ფინანსური ანალიტიკოსების, სახელმწიფო უწყებების, შესაბამისი სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების და მსგავსი ორგანიზაციების ანალიზებს, ასევე ფაქტიური და საპროგნოზო ეკონომიკური ინფორმაციის სხვადასხვა შიდა და გარე წყაროებს ეყრდნობა.

ჯგუფი მის კონტრაქტებს შესაბამის შიდა საკრედიტო რისკის შეფასებას აძლევს, მათი საკრედიტო ხარისხიდან გამომდინარე. რაოდენობრივი ინფორმაცია საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის უპირატესი ინდიკატორია და ის სიცოცხლის მანძილზე დეფოლტის ალბათობის ცვლილებას ეფუძნება შემდეგი მონაცემების შედარების გზით:

- ანგარიშგების თარიღისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა;
- დროის კონკრეტულ მომენტისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა, რომელიც შეფასდა დაქვემდებარების თავდაპირველი აღიარების დროს არსებული ფაქტებისა და ვითარებების საფუძველზე.

გამოყენებული დეფოლტის ალბათობა წარმოადგენს საპროგნოზო ინფორმაციას და ჯგუფი ამ მეთოდოლოგიას და მონაცემებს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის შესაფასებლად იყენებდა.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვან ზრდაზე მეტყველი თვისებრივი ფაქტორები სასწრაფო წესით აისახება დეფოლტის ალბათობის მოდელში. თუმცა, ჯგუფი კვლავ განცალკევებით ითვალისწინებს რამდენიმე თვისებრივ ფაქტორს, რათა შეაფასოს მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა საკრედიტო რისკი. ჯგუფი ითვალისწინებს გადახდასთან დაკავშირებულ შეღავათებს და არასამუშაო დღეებს, საკრედიტო ქულებს და ისეთ მოვლენებს, როგორიც არის უმუშევრობა, გაკოტრება ან გარდაცვალება.

იმის გათვალისწინებით, რომ მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში თავდაპირველი აღიარების შემდეგ შედარებითი მოვლენაა და მოცემული ცვლილება დეფოლტის ალბათობაში მეტად მნიშვნელოვანი იქნება უფრო დაბალი თავდაპირველი დეფოლტის ალბათობის მქონე ფინანსური ინსტრუმენტისთვის, ვიდრე უფრო მაღალი დეფოლტის ალბათობის მქონე ფინანსური ინსტრუმენტისთვის.

შემაჯავებელი ღონისძიების სახით, როდესაც აქტივი 30 დღის განმავლობაში იქნება ვადაგადაცილებული, ჯგუფი მიიჩნევს, რომ წარმოიშვა საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა და რომ აქტივი გაუფასურების მოდელის მე-2 დონეზეა, ე.ი. ზარალის რეზერვი ფასდება აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის სახით.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის წარდგენა ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი წარმოდგენილი ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში შემდეგი სახით:

- ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივებისთვის: აქტივების მთლიანი საბალანსო ღირებულებიდან დაქვითვის სახით;
- სხვა სრულ შემოსავალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული სავალო ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის: ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში ზარალის რეზერვი არ აღიარდება, რადგან საბალანსო ღირებულება საბალანსო ღირებულებას არის გატოლებული.
- სასესხო ვალდებულებებისა და ფინანსური საგარანტიო ხელშეკრულებებისთვის: ანარიცხის სახით; და
- როდესაც ფინანსური ინსტრუმენტი მოიცავს გამოყენებულ და გამოუყენებელ კომპონენტს, ჯგუფს არ შეუძლია მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრა სასესხო ვალდებულების კომპონენტზე, გამოყენებული კომპონენტებისგან განცალკევებით: ჯგუფი წარმოადგენს ზარალის კომბინირებულ რეზერვს ორივე კომპონენტისთვის. კომბინირებული თანხა აღირიცხება გამოყენებული კომპონენტის მთლიანი საბალანსო ღირებულებიდან დაქვითვის სახით. გამოყენებული კომპონენტის მთლიან თანხაზე ზარალის რეზერვის ნებისმიერი ზედმეტობა ანარიცხის სახით აღირიცხება.

ფინანსური აქტივების ცვლილება და აღიარების შეწყვეტა

ფინანსური აქტივის ცვლილება ხდება ფინანსური აქტივის ფულადი ნაკადების მმართველი სახელშეკრულებო პირობების გადახედვის ან სხვაგვარად ცვლილების შემთხვევაში, ფინანსური აქტივის თავდაპირველ აღიარებასა და დაფარვის ვადას შორის პერიოდში. ცვლილება მოქმედებს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების თანხაზე და/ან ვადებზე, მაშინვე ან მომავალ პერიოდებში.

ჯგუფი ფინანსური სირთულეების მქონე კლიენტებზე გაცემულ სესხებს განმეორებით ათანხმებს, სესხის დაბრუნების მაქსიმალურად გაზრდის და დეფოლტის წარმოშობის რისკის მინიმუმამდე შემცირების მიზნით. სესხის პირობების ცვლილება ხდება იმ შემთხვევაში, თუ მსესხებელი ყველა გონივრულ მცდელობას განახორციელებს საწყისი სახელშეკრულებო პირობების საფუძველზე გადახდის შესასრულებლად, არსებობს დეფოლტის წარმოშობის მაღალი რისკი ან დეფოლტი უკვე წარმოიშვა და მოსალოდნელია, რომ მსესხებელი შესძლებს შეცვლილი პირობების დაკმაყოფილებას. უმეტეს შემთხვევაში შეცვლილი პირობები მოიცავს სესხის ვადის გახანგრძლივებას, სესხის ფულადი ნაკადების (ძირითადი თანხის და პროცენტის დაფარვა) ვადების ცვლას, ვადადამდგარი ფულადი ნაკადების თანხის (ძირითადი თანხის და პროცენტის პატიება) შემცირება და სხვა პირობების ცვლილება.

ფინანსური აქტივის ცვლილებისას, ჯგუფი აფასებს ხომ არ უნდა მოხდეს ამგვარი მოდიფიცირებული შედეგების აღიარების შეწყვეტა. ჯგუფის პოლიტიკის შესაბამისად, ცვლილება იწვევს აღიარების შეწყვეტას, როდესაც ის წარმოქმნის არსებითად განსხვავებულ პირობებს. იმის განსასაზღვრად, მოდიფიცირებული პირობები არსებითად განსხვავდება თუ არა თავდაპირველი სახელშეკრულებო პირობებისგან, ჯგუფი ითვალისწინებს შემდეგს:

- ისეთი თვისებრივი ფაქტორები, როგორიც არის სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები, ცვლილების შემდეგ აღარ არიან წარმოადგენენ მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდას, ვალუტის ცვლილებას ან კონტრაპტენტის ცვლილებას, საპროცენტო განაკვეთების, ვადიანობის და ვალდებულებების ცვლილების დიაპაზონს. თუ ეს გარკვევით არ მეტყველებს არსებით მოდიფიკაციაზე, მაშინ
- ტარდება რაოდენობრივი შეფასება, რათა მოხდეს თავდაპირველი პირობების ფარგლებში დარჩენილი სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიმდინარე ღირებულების შედარება სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებთან შეცვლილი პირობების ქვეშ, როდესაც ორივე თანხა დისკონტირდება თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით. თუ მიმდინარე ღირებულებაში სხვაობა 10%-ზე მეტია, ჯგუფი მიიჩნევს, რომ გარიგება არსებითად განსხვავებულია და იწვევს აღიარების შეწყვეტას.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივის აღიარების შეწყვეტის შემთხვევაში, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი ფასდება აღიარების შეწყვეტის თარიღში, რათა განისაზღვროს ამ თარიღში აქტივის წმინდა საბალანსო ღირებულება. სხვაობა ამ შეცვლილი საბალანსო ღირებულებასა და ახალი ფინანსური აქტივის სამართლიან ღირებულებას შორის, ახალი პირობებით, აღიარების შეწყვეტისას გამოიწვევს შემოსულობას ან ზარალს. ახალ ფინანსურ აქტივს ექნება ზარალის რეზერვი, რომელიც 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე განისაზღვრება, გარდა იშვიათი ვითარებებისა, როდესაც მოიაზრება ახალი სესხის გაცემა - გაუფასურება. ეს ეხება მხოლოდ იმ შემთხვევებს, როდესაც ახალი სესხის სამართლიანი ღირებულება აღიარდება მნიშვნელოვანი დისკონტირებით მის შეცვლილ ნომინალურ ღირებულებამდე, რადგან იარსებებს დეფოლტის მაღალი რისკი, რომელიც, არ შემცირებულა მოდიფიკაციის შედეგად. ჯგუფი აკონტროლებს მოდიფიცირებული ფინანსური აქტივების საკრედიტო რისკს თვისებრივი და რაოდენობრივი ინფორმაციის შეფასების გზით, თითქმის მსესხებელი ვადაგადაცვილების სტატუსში იყოს, ახალი პირობების საფუძველზე.

როდესაც იცვლება ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები და მოდიფიცირება არ იწვევს აღიარების ცვლილებას, ჯგუფი განსაზღვრავს, ფინანსური აქტივის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ.

ჯგუფის ფინანსური აქტივებისთვის, რომლებიც მოდიფიცირდება ჯგუფის რესტრუქტურისა და პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილის სახით, როდესაც მოდიფიცირება არ იწვევს აღიარების შეწყვეტას, დეფოლტის ალბათობა ასახავს ჯგუფის უნარს მიიღოს მოდიფიცირებული ფულადი ნაკადები, ჯგუფის მსგავსი რესტრუქტურისა და პოლიტიკის ქმედების მქონე წინა გამოცდილების, ასევე სხვადასხვა ქვევითი ინდიკატორების გათვალისწინებით, მათ შორის მსესხებლის გადახდი მაჩვენებლების ჩათვლით, მოდიფიცირებულ სახელშეკრულებო პირობებში. თუ საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად აღემატება თავდაპირველი აღიარებისას მოსალოდნელს, ზარალის რეზერვის შეფასება გაგრძელდება აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის თანხის ოდენობით. ზარალის რეზერვი წინამორბედი სესხებისთვის ზოგადად შეფასდება მხოლოდ 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე, როდესაც იარსებებს მტკიცებულება იმისა, რომ მსესხებელმა გააუმჯობესა გადახდის ქცევა, საკრედიტო რისკში წინა მნიშვნელოვანი ზრდის შემთხვევების შემდეგ განხორციელებული მოდიფიცირების გამო.

როდესაც მოდიფიკაცია არ იწვევს აღიარების შეწყვეტას, ჯგუფი მოდიფიკაციით წარმოქმნილ შემოსულობას/ზარალს ანგარიშობს ცვლილებამდე და ცვლილების შემდეგ მთლიანი საბალანსო ღირებულების შედარების გზით (მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის გამოკლებით). ჯგუფი მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს აფასებს მოდიფიცირებული აქტივისთვის, სადაც მოდიფიცირებული ფინანსური აქტივიდან წარმოქმნილი მოსალოდნელი ფულადი ნაკადები შესულია საწყისი აქტივიდან წარმოშობილი ფულადი სახსრების მოსალოდნელი დეფიციტის დაანგარიშებაში.

ჯგუფი წყვეტს ფინანსური აქტივის აღიარებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელშეკრულებო უფლებებს აქტივის ფულად ნაკადებზე ვადა გაუვა (მათ შორის ვადის გასვლა მოხდება არსებითად განსხვავებული პირობებით მოდიფიცირებიდან), ან როდესაც ფინანსური აქტივი და აქტივის საკუთრებასთან დაკავშირებული არსებითად ყველა რისკი და სარგებელი სხვა საწარმოს გადაეცემა. თუ ჯგუფი არც გადაცემს და არც ინარჩუნებს საკუთრებასთან დაკავშირებულ არსებითად ყველა რისკსა და სარგებელს და აგრძელებს გადაცემული აქტივის კონტროლს, ჯგუფი აღიარებს თავის შენარჩუნებულ ინტერესს აქტივში და მასთან დაკავშირებულ ვალდებულებაში, იმ თანხების ოდენობით, რომელთა გადახდაც მას შეიძლება მოუხდეს. თუ ჯგუფი ინარჩუნებს გადაცემული ფინანსური აქტივის საკუთრებასთან დაკავშირებულ არსებითად ყველა რისკს და სარგებელს, ჯგუფი აგრძელებს ფინანსური აქტივის აღიარებას.

ჩამოწერები

სესხები და სავალო ფასიანი ქაღალდები ჩამოიწერება, როდესაც ჯგუფს არ ექნება გონივრული მოლოდინი იმისა, რომ ფინანსური აქტივი მთლიანად ან ნაწილობრივ აღდგება. ამ დროს ჯგუფი განსაზღვრავს, რომ მსესხებელს არ აქვს აქტივები ან შემოსავლის წყაროები, რომლებმაც შესაძლოა მოახდინონ შესაბამისი ფულადი ნაკადების გენერირება, ჩამოწერას დაქვემდებარებული თანხების გადასახდელად. ჩამოწერა წარმოადგენს აღიარების შეწყვეტის მოვლენას. ჯგუფმა შესაძლოა გამოიყენოს აღსრულების საქმიანობები, ფინანსური აქტივების ჩამოსაწერად. ჯგუფის მიერ გატარებული აღსრულების ღონისძიებებით ამოღებული თანხები გაუფასურების შემოსულობას გამოიწვევს.

ფინანსური ვალდებულებები და კაპიტალი

გამოშვებული სავალო და წილობრივი ინსტრუმენტები კლასიფიცირდება როგორც ფინანსური ვალდებულება ან როგორც კაპიტალი, სახელშეკრულებო გარიგების არსის შესაბამისად.

ფინანსური ვალდებულება წარმოადგენს სახელშეკრულებო ვალდებულებას, ფულადი სახსრები ან სხვა ფინანსური აქტივის მისაწოდებლად ან ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების გასაცვლელად სხვა საწარმოსთან ისეთ პირობებში, რომლებიც არსებითად არახელსაყრელია ჯგუფისთვის ან ხელშეკრულებით, რომელიც დაიფარება ან შესაძლოა დაიფაროს ჯგუფის საკუთარი წილობრივი ინსტრუმენტებით ან არის არაწარმოებული ხელშეკრულება, რომლისთვისაც ჯგუფი ვალდებულია ან შესაძლოა ვალდებული იყოს წარმოადგინოს მისი ცვლადი რაოდენობის წილობრივი ინსტრუმენტები ან განსხვავებული ხელშეკრულება საკუთარ კაპიტალზე, რომელიც დაიფარება ან შესაძლოა დაიფაროს ფიქსირებული რაოდენობის ნაღდი ფულის (ან სხვა ფინანსური აქტივის) გაცვლის გარეშე ჯგუფის საკუთარი წილობრივი ინსტრუმენტების ფიქსირებული რაოდენობისთვის.

წილობრივი ინსტრუმენტები

წილობრივი ინსტრუმენტი არის კონტრაქტი, რომლითაც დასტურდება ნარჩენი ინტერესი საწარმოს აქტივში ყველა მისი ვალდებულების გამოქვითვის შემდეგ. ჯგუფის მიერ გამოშვებული წილობრივი ინსტრუმენტების აღიარება ხდება მიღებული საზღაურის ოდენობით, რასაც აკლდება გამოშვებასთან დაკავშირებული პირდაპირი დანახარჯები.

ჩვეულებრივი აქციები

ჩვეულებრივი აქციები კლასიფიცირებულია, როგორც კაპიტალი. ნაზარდი დანახარჯები პირდაპირ უკავშირდება ჩვეულებრივი აქციების გამოშვებას და წილობრივი ოფციონები აღიარდება კაპიტალიდან დაქვითვის სახით, ნებისმიერი საგადასახადო ეფექტების გამოკლებით.

პრივილეგირებული აქციები

პრივილეგირებული აქციების მფლობელებს აქვთ დივიდენდების მიღების უფლებამოსილება, წლიური ფიქსირებული 10%-იანი განაკვეთით. პრივილეგირებული აქციები კლასიფიცირდება როგორც კაპიტალი, რადგან, ქართული კანონმდებლობის თანახმად, დივიდენდების უცილობლად გაცემის შეპირება ბათილია და დამოკიდებულია ჯგუფის წლიურ მოგებასა და ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებაზე.

დამატებითი შენატანები კაპიტალში

სააქციო კაპიტალის ზრდის შემთხვევაში, ნებისმიერი სხვაობა სააქციო კაპიტალის რეგისტრირებულ რაოდენობასა და ფაქტიურად მიღებული გადახდების სამართლიან ღირებულებას შორის სამისიო შემოსავლის სახით აღიარდება.

წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის რეზერვი

ხელმძღვანელობის საინიციატივო გეგმის ფარგლებში თანამშრომლები იღებენ აქციებზე დაფუძნებული კომპენსაციის სარგებელს. ამ გეგმის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია მე-7 შენიშვნაში.

თანამშრომლებისთვის მინიჭებული გადავადებული აქციების სამართლიანი ღირებულება ფასდება წილობრივი უფლებების მინიჭების თარიღში და აღიარდება კაპიტალში წილობრივი გადახდის რეზერვში. გადასაცემი აქციების რაოდენობა ფასდება უფლების გადაცემის არასაბაზრო პირობებში. შეფასებები იცვლება თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს და ცვლილებები აღიარდება მოგებაში ან ზარალში და წილობრივი გადახდის რეზერვში.

დივიდენდები

ჯგუფის მიერ დივიდენდების გამოცხადების და გადახდის უნარი საქართველოს კანონმდებლობის წესებს და რეგულაციებს ექვემდებარება. ჩვეულებრივ აქციებთან დაკავშირებული დივიდენდები აისახება გაუნაწილებელი მოგების მიკუთვნებით, ამ დივიდენდების გამოცხადების პერიოდში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური ვალდებულებები

ფინანსური ვალდებულებების კლასიფიცირება ხდება ან „სამართლიანი ღირებულებით შეფასებულ და მოგებაში ან ზარალში ასახულ“ ფინანსურ ვალდებულებებად, ან „სხვა ფინანსურ ვალდებულებებად“.

სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული ფინანსური ვალდებულებები

ფინანსური ვალდებულებები კლასიფიცირდება „სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახულის“ კატეგორიაში, როდესაც (i) ფინანსური ვალდებულების ფლობის მიზანია ვაჭრობა ან (ii) მისი დანიშნულებაა სამართლიანი ღირებულებით შეფასება და მოგებაში ან ზარალში ასახვა.

სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული ფინანსური ვალდებულებები აღირიცხება სამართლიანი ღირებულებით, ხოლო გადაფასებისას მიღებული შემოსულობა/ზარალი აღირიცხება მოგებაში ან ზარალში. მოგებაში ან ზარალში აღირიცხული წმინდა შემოსულობა/ზარალი მოიცავს ფინანსურ ვალდებულებაზე გადახდილ ნებისმიერ პროცენტს და ის შესულია წმინდა შემოსავალში სხვა ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება, მოგება-ზარალის ანგარიშის მუხლში.

სხვა ფინანსური ვალდებულებები

„სხვა ფინანსური ვალდებულებები“, მათ შორის *სესხად აღებული თანხები, გაცემული სავალო ფასიანი ქაღალდები და სხვა არაწარმოებული ფინანსური ვალდებულებები, თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება, რასაც აკლდება გარიგების დანახარჯები.*

„სხვა ფინანსური ვალდებულებების“ შემდგომი შეფასება ხდება ამორტიზებული ღირებულებით, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით, ხოლო საპროცენტო ხარჯის აღიარება ხდება ეფექტური შემოსავლიანობის საფუძველზე.

ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდი არის ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებული ღირებულების გაანგარიშებისა და შესაბამის პერიოდზე საპროცენტო ხარჯის განაწილების მეთოდი. თუ ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი არის განაკვეთი, რომელიც ზუსტად ახორციელებს ფულადი სახსრების მომავალი მოსალოდნელი გადახდების დისკონტირებას ფინანსური ინსტრუმენტების მოსალოდნელი ვადის ან, შესაბამის შემთხვევაში, უფრო ხანმოკლე პერიოდზე, თავდაპირველი აღიარებისას არსებულ წმინდა საბალანსო ღირებულებამდე. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ თავში „წმინდა საპროცენტო შემოსავლის ნაწილი“ ზემოთ.

ფინანსური ვალდებულებების აღიარების შეწყვეტა

ჯგუფი ფინანსური ვალდებულებების აღიარებას წყვეტს მხოლოდ ჯგუფის ვალდებულებების შესრულების, გაუქმების ან ამოწურვის შემთხვევაში. აღიარებაშეწყვეტილი ფინანსური ვალდებულების საბალანსო ღირებულებასა და გადახდილ და გადასახდელ საზღაურს შორის სხვაობის აღიარება ხდება მოგებასა და ზარალში.

როდესაც ჯგუფი არსებულ კრედიტორთან ერთ სავალო ინსტრუმენტს არსებითად განსხვავებული პირობების ინსტრუმენტში გადაცვლის, ამგვარი გადაცვლა აღირიცხება საწყისი ფინანსური ვალდებულების დაფარვის და ახალი ფინანსური ვალდებულების აღიარების სახით. ამის მსგავსად ჯგუფი აღირიცხავს არსებული ვალდებულების ან მისი ნაწილის არსებით მოდიფიცირებას, საწყისი ფინანსური ვალდებულების დაფარვის და ახალი ვალდებულების აღიარების სახით. კეთდება დაშვება, რომ პირობები არსებითად განსხვავებულია, თუ ახალი პირობების საფუძველზე ფულადი ნაკადების მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულება, მათ შორის ნებისმიერი საფასურის გამოკლებით განხორციელებული გადახდა და დისკონტირებული თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით, სულ მცირე 10 პროცენტით განსხვავდება თავდაპირველი ფინანსური ვალდებულების დარჩენილი ფულადი ნაკადების მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულებისგან.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

უცხოური ვალუტები

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ჯგუფის სამუშაო ვალუტისგან განსხვავებულ ვალუტაში განხორციელებული ოპერაციები აღიარდება გარიგების დღეს მოქმედი გაცვლითი კურსით. ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოსთვის, უცხოურ ვალუტებში გამოხატული ფულადი მუხლების გადაყვანა ხდება ამ თარიღით მოქმედი კურსის გამოყენებით. სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული არაფულადი მუხლები, რომლებიც გამოხატულია უცხოურ ვალუტაში, იმ კურსებით გადაიყვანება, რომლებიც მოქმედებდა იმ თარიღით, როდესაც განისაზღვრა სამართლიანი ღირებულება. არაფულადი მუხლები, რომლებიც შეფასებულია პირვანდელი ღირებულებით უცხოურ ვალუტაში, არ გადაიყვანება.

წლის დასასრულის მდგომარეობით კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას ჯგუფმა შემდეგი სავალუტო კურსები გამოიყენა:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ლარი/1 აშშ დოლარი	2.8677	2.6766
ლარი /1 ევრო	3.2095	3.0701

ძირითადი საშუალებები

ძირითადი საშუალებები აღირიცხება პირვანდელი ღირებულებით, რასაც აკლდება აკუმულირებული ცვეთა და ნებისმიერი აღიარებული გაუფასურების ზარალი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში.

ძირითადი საშუალების კომპონენტის შეცვლის ხარჯის აღიარება ხდება ამ ძირითადი საშუალების საბალანსო ღირებულებაში თუ მოსალოდნელია, რომ საწარმო მიიღებს ამ კომპონენტის თანმდევ სამომავლო ეკონომიკურ სარგებელს და თუ მისი ხარჯის სარწმუნოდ შეფასება შეიძლება. შეცვლილი კომპონენტის საბალანსო ღირებულების აღიარება წყდება. ძირითადი საშუალებების ყოველდღიური მოვლა-შენახვის ხარჯები გაწევისთანავე აისახება მოგებაში ან ზარალში.

ცვეთა ერიცხება ძირითადი საშუალების საბალანსო ღირებულებას და განკუთვნილია აქტივების ჩამოსაწერად სასარგებლო ეკონომიკური მომსახურების ვადის განმავლობაში. ცვეთის დარიცხვა ხდება წრფივი მეთოდით, სასარგებლო მომსახურების ვადის შემდეგი მაჩვენებლების მიხედვით:

შენობები	30 წელი
სატრანსპორტო საშუალებები	5 წლამდე
ავეჯი	3-დან 6 წლამდე
IT აღჭურვილობა	3-დან 6 წლამდე
საიჯარო ქონების გაუმჯობესება	3-დან 5 წლამდე
სხვა	2-დან 6 წლამდე

იჯარით აღებული ქონების გაუმჯობესება ამორტიზდება შესაბამისი იჯარით აღებული აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადაზე. შეკეთება-განახლებასთან დაკავშირებული ხარჯები ირიცხება მათი გაწევისას და მათი ჩართვა ხდება საოპერაციო ხარჯებში, თუ არ არსებობს მათი კაპიტალიზაციის საფუძველი.

ძირითადი საშუალებების საბალანსო თანხების გადახედვა ხდება ანგარიშგების ყოველ თარიღში, რათა შეფასდეს ხომ არ აღირიცხა ისინი მათი ანაზღაურებად თანხაზე გადამეტებული ოდენობით. აღდგენითი ღირებულება არის გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებასა და გამოყენების ღირებულებას შორის უდიდესი. თუ საბალანსო ღირებულება გადაჭარბებს მოსალოდნელ ანაზღაურებად ღირებულებას, აქტივები ჩამოიწერება ანაზღაურებად ღირებულებამდე; გაუფასურება აღიარდება შესაბამის პერიოდში და შედის საოპერაციო დანახარჯებში. გაუფასურების ზარალის აღიარების შემდეგ, ძირითადი საშუალებების ამორტიზაციის ხარჯი იცვლება მომავალ პერიოდებში, რათა მოხდეს აქტივების შეცვლილი საბალანსო ღირებულების გადანაწილება, მისი ნარჩენი ღირებულების გამოკლებით (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), სისტემატიურად მისი დარჩენილი სასარგებლო მომსახურების ვადის განმავლობაში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ძირითადი საშუალების ობიექტის აღიარების შეწყვეტა ხდება მისი გასხვისებისას ან მაშინ, როდესაც მისი შემდგომი გამოყენებიდან მომავალში ეკონომიკური სარგებლის მიღება აღარ არის მოსალოდნელი. ძირითადი საშუალებების მუხლის გასხვისების ან ექსპლუატაციიდან ამოღების შედეგად მიღებული შემოსულობა ან ზარალი განისაზღვრება, როგორც აქტივის გაყიდვიდან მიღებულ შემოსავალსა და მის საბალანსო ღირებულებას შორის სხვაობა და მისი აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში.

არამატერიალური აქტივები

არამატერიალური აქტივები, რომლებსაც სასარგებლო გამოყენების სასრული ვადა აქვთ და რომელთა შემენაც განცალკევებით ხდება, აღირიცხება თვითღირებულებით, რომელსაც აკლდება დაგროვილი ამორტიზაცია და დაგროვილი გაუფასურების ზარალი.

ამორტიზაცია აღიარდება დარიცხვის წრფივი მეთოდით მათი სასარგებლო გამოყენების ვადაზე. სასარგებლო გამოყენების სავარაუდო ვადები ხუთიდან ათ წლამდე მერყეობს.

სასარგებლო გამოყენების სავარაუდო ვადა და ამორტიზაციის მეთოდი გადაიხედება ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოს და ნებისმიერი შეტანილი ცვლილების ეფექტი აღირიცხება პერსპექტიულად.

ინდივიდუალურად შემენილი არამატერიალური აქტივები, რომლებსაც სასარგებლო გამოყენების უსასრულო ვადა აქვთ, აღირიცხება თვითღირებულებით, რომელსაც აკლდება დაგროვილი გაუფასურების ზარალი. არამატერიალური აქტივების გაუფასურება ფასდება მაშინ, როდესაც არსებობს მათი შესაძლო გაუფასურების ნიშნები.

მატერიალური და არამატერიალური აქტივების გაუფასურება

ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოს ჯგუფი გადახედავს თავისი მატერიალური და არამატერიალური აქტივების საბალანსო ღირებულებებს, რომ განსაზღვროს, არსებობს თუ არა ამ აქტივების გაუფასურების ნიშნები. ასეთი ნიშნების არსებობის შემთხვევაში, ფასდება ამ აქტივის აღდგენითი ღირებულება იმისათვის, რომ განისაზღვროს გაუფასურების ზარალის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) მასშტაბი. თუ შეუძლებელია ცალკეული აქტივის აღდგენითი ღირებულების განსაზღვრა, ჯგუფი აფასებს იმ ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის აღდგენითი ღირებულებას, რომელსაც ეს აქტივი მიეკუთვნება. თუ არსებობს განაწილების გონივრული და თანმიმდევრული საფუძველი, კორპორაციული აქტივები ასევე ნაწილდება ფულადი სახსრების წარმომქმნელ ცალკეულ ერთეულებზეც, ან სხვა შემთხვევაში, ისინი ნაწილდება ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულების უმცირეს ჯგუფზე, რომლისთვისაც შეიძლება განისაზღვროს განაწილების გონივრული და თანმიმდევრული საფუძველი.

განუსაზღვრელი სასარგებლო გამოყენების ვადის მქონე არამატერიალური აქტივები და ის არამატერიალური აქტივები, რომლებიც გამოყენებისთვის ჯერ არ არის ხელმისაწვდომი, გაუფასურების გამოსავლენად მოწმდება მინიმუმ წელიწადში ერთხელ, და აგრეთვე მაშინ, როდესაც აქტივის გაუფასურების ნიშნები არსებობს. აღდგენითი ღირებულება არის გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებასა და გამოყენების ღირებულებას შორის უდიდესი. გამოყენების ღირებულების შესაფასებლად სავარაუდო მომავალი ფულადი ნაკადების დღევანდელ ღირებულებამდე დისკონტირება ხდება დასაბეგრი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით, რომელიც ასახავს ფულის დროითი ღირებულების არსებულ საბაზრო შეფასებებს და აქტივისთვის დამახასიათებელ რისკებს, რომლისთვისაც არ დაკორექტირებულა სამომავლოდ პროგნოზირებული ფულადი ნაკადები. თუ აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) აღდგენითი ღირებულება შეფასებულია, როგორც მის საბალანსო ღირებულებაზე ნაკლები, აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) საბალანსო ღირებულება მცირდება მის აღდგენით ღირებულებამდე. გაუფასურების ზარალის აღიარება დაუყოვნებლივ ხდება მოგებაში ან ზარალში.

თუ გაუფასურების ზარალი შემდგომში მებრუნდება, აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) საბალანსო ღირებულება გაიზრდება და შეადგენს მისი აღდგენითი ღირებულების გადასინჯულ ოდენობას, მაგრამ ისე, რომ გაზრდილი საბალანსო ღირებულება არ აღემატებოდეს იმ საბალანსო ღირებულებას, რომელიც განისაზღვრებოდა, წინა წლებში აქტივზე (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელ ერთეულზე) გაუფასურების ზარალი რომ არ ყოფილიყო აღიარებული. გაუფასურების ზარალის შემობრუნება აღიარდება დაუყოვნებლივ მოგებაში ან ზარალში.

დასაკუთრებული აქტივები

კონკრეტულ ვითარებებში, აქტივების დასაკუთრება ხდება დეფოლტირებული სესხების უზრუნველყოფის საგნის გამოყენების შემდეგ. ჯგუფი დასაკუთრებულ აქტივებს იყენებს დეფოლტირებული სესხით მართებული თანხების დაფარვის ფორმის სახით და მათ მიიჩნევს შეძენილ აქტივად და ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობის პროცესში გასაყიდად გამოზნულად.

დასაკუთრებული აქტივები თავდაპირველად აღიარდება სამართლიანი ღირებულებით და შემდეგ ფასდება საბალანსო ღირებულებასა და გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებას შორის უმცირესით.

გადასახადები

მოგების გადასახადი

მოგების გადასახადი მოიცავს მიმდინარე და გადავადებულ გადასახადს. მოგების გადასახადის აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ის უკავშირდება სხვა სრული შემოსავლის ერთეულებს და პირდაპირ კაპიტალში აღიარებულ ოპერაციებს აქციონერებთან, რა შემთხვევაშიც ის აღიარდება სხვა სრულ შემოსავალში ან პირდაპირ კაპიტალში.

მიმდინარე გადასახადი

მიმდინარე გადასახადის ხარჯი არის მოსალოდნელი საგადასახადო ვალდებულება წლის დასაბეგრ შემოსავალზე, ანგარიშგების თარიღში მოქმედი ან ფაქტობრივად მოქმედი საგადასახადო განაკვეთების და წინა წლებთან მიმართებაში საგადასახადო ვალდებულების ნებისმიერი კორექტირების გამოყენებით.

2016 წლის 13 მაისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონპროექტი მოგების გადასახადის რეფორმის შესახებ

(ე.წ. მოგების გადასახადის ესტონური მოდელი), რომელსაც ძირითადად დაბეგვრის მომენტი დასაბეგრი მოგების მიღებიდან გადააქვს მოგების განაწილებაზე. კანონი ძალაში შევიდა 2016 წელს, მოქმედებს 2017 წლის 1 იანვრიდან დაწყებულ საგადასახადო პერიოდებზე და ეხება ყველა საწარმოს, გარდა ფინანსური დაწესებულებებისა (მაგალითად, ბანკები, სადაზღვევო კომპანიები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, ლომბარდები), რომლებისთვისაც კანონი თავდაპირველად ამოქმედდა 2019 წლის 1 იანვრიდან. 2018 წლის 27 დეკემბერს საქართველოს პარლამენტმა კანონის ძალაში შესვლის თარიღი 2023 წლის 1 იანვრამდე გაახანგრძლივა.

მოგების გადასახადით დაბეგვრის ახალი სისტემა არ გულისხმობს მოგების გადასახადიდან გათავისუფლებას, უბრალოდ მოგების გადასახადით დაბეგვრამ გადაინაცვლა მოგების მიღების მომენტიდან მისი განაწილების მომენტზე, ანუ ძირითადი საგადასახადო ობიექტი გახდა განაწილებული მოგება. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი განაწილებულ მოგებას განმარტავს, როგორც მფლობელებისთვის დივიდენდის სახით განაწილებულ მოგებას. თუმცა, განაწილებულ მოგებად ითვლება სხვა ტიპის ოპერაციებიც, მაგალითად დაკავშირებულ მხარეებთან საერთაშორისო გარიგება საბაზრო ფასისგან განსხვავებული ფასით და/ან გადასახადისაგან გათავისუფლებულ პირთან განხორციელებული ოპერაცია ასევე ითვლება განაწილებულ მოგებად მოგების გადასახადის დეკლარაციის მიზნებისთვის. ამასთან, საგადასახადო ობიექტი მოიცავს გაწეულ ხარჯს ან სხვა გადახდას, რომელიც ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული არ არის, უსასყიდლოდ საქონლის მიწოდება/მომსახურების გაწევა და ზღვრულ ოდენობაზე მეტი ოდენობით გაწეული წარმომადგენლობითი ხარჯი.

გადასახადის ჩათვლა შესაძლებელია 2008-2016 წლების გაუნაწილებელ მოგებაზე გადახდილი მიმდინარე გადასახადისთვის, თუ ეს მოგება განაწილდება 2023 და მომდევნო წლებში.

დივიდენდების გადახდიდან წარმოშობილი მოგების გადასახადი აღირიცხება დივიდენდების გადახდის პერიოდში გაწეული ხარჯის სახით.

გადავადებული გადასახადი

გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები აღიარდება ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისთვის აქტივებისა და ვალდებულებების და საგადასახადო მიზნებისთვის გამოყენებული თანხების საბალანსო ღირებულებას შორის დროებით სხვაობასთან მიმართებაში.

იგი არ ეხება შემდეგი სახის დროებით სხვაობებს: საგადასახადო მიზნებისთვის გამოუქვითავი გუდვილის შემთხვევაში, აქტივებისა და ვალდებულებების თავდაპირველი აღიარების შემთხვევაში, რომლებიც გავლენას არ ახდენენ არც საგადასახადო და არც საღირსეზო მოგებაზე, ასევე დროებითი სხვაობები, რომლებიც უკავშირდება ინვესტიციებს შვილობილ კომპანიებში, ფილიალებში და მეკავშირე კომპანიებში, სადაც მშობელ ბანკს შეუძლია გააკონტროლოს დროებითი სხვაობის შემოზღუდვის დრო და მოსალოდნელია, რომ დროებითი სხვაობა ახლო მომავალში არ შემოზღუდდება. გადავადებული გადასახადის თანხა ეფუძნება აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულების განხორციელების ან გადახდის მოსალოდნელ წესს 2023 წლის 1 იანვრამდე, ანგარიშგების თარიღში მოქმედი ან ფაქტობრივად ამოქმედებული საგადასახადო განაკვეთების გამოყენებით.

გადავადებული საგადასახადო აქტივის აღიარება ხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელია სამომავლო დასაბეგრი მოგების მიღება 2023 წლის 1 იანვრამდე, საიდანაც შესაძლებელი იქნება დროებითი სხვაობების, გამოუყენებელი საგადასახადო ზარალის და კრედიტის გამოქვითვა. გადავადებული საგადასახადო აქტივები გადაფასდება ყოველი ანგარიშგების თარიღისთვის და მცირდება იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი აღარ იქნება შესაბამისი საგადასახადო სარგებლის რეალიზება.

ახალი საგადასახადო სისტემის ზემოთ აღწერილი ხასიათიდან გამომდინარე, საქართველოში დარეგისტრირებულ ფინანსურ დაწესებულებებს არ ექნებათ სხვაობები აქტივების საგადასახადო ზაზებსა და მათ საბალანსო ღირებულებებს შორის 2023 წლის 1 იანვრიდან. შესაბამისად, ამ თარიღიდან არ წარმოქმნება მოგების გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები.

საოპერაციო გადასახადები

საქართველოში აგრეთვე მოქმედებს სხვადასხვა გადასახადი, რომლებიც გავლენას ახდენს ჯგუფის საქმიანობაზე. ეს გადასახადები შედის მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებული ანგარიშგების საოპერაციო ხარჯების კომპონენტში.

თანამშრომელთა სარგებელი

წილობრივ გადახდასთან დაკავშირებული გარიგებები

თანამშრომლებისთვის მინიჭებული წილობრივი ინსტრუმენტებით განსაზღვრული წილობრივი გადახდის გარიგებების სამართლიანი ღირებულება უფლების მინიჭების თარიღში ჩვეულებრივ აღიარდება ხარჯში, კაპიტალის შესაბამისი ზრდით, უფლების მინიჭების პერიოდზე. ხარჯად აღიარებული თანხა კორექტირდება იმ მინიჭებული უფლებების რაოდენობის ასახვისთვის, რომლისთვისაც დაკავშირებული მომსახურება და არასაბაზრო შესრულების პირობები უნდა იყოს დაკმაყოფილებული, ისეთი ფორმით, რომ თავდაპირველად ხარჯში აღიარებული თანხა ეფუძნებოდეს მინიჭებული უფლებების რაოდენობას, რომელიც აკმაყოფილებს უფლების გადაცემის თარიღში შესაბამისი მომსახურების და არასაბაზრო მაჩვენებლების პირობებს. წილობრივი გადახდის მინიჭებისთვის, უფლების მინიჭების თარიღში წილობრივი გადახდის სამართლიანი ღირებულება ფასდება ამგვარი პირობების ასახვის მიზნით და არ არსებობს მოსალოდნელ და ფაქტიურ შედეგებს შორის სხვაობების შესაბამისობა.

მოკლევადიანი დაქირავებულ მომუშავეთა გასამრჯელოები

დაქირავებულ პირთა მოკლევადიანი გასამრჯელოს ვალდებულება ფასდება არადისკონტირებულ საფუძველზე და გადაიხდება შესაბამისი მომსახურების გაწევის შემდეგ. ვალდებულება აღიარდება მოკლევადიანი ფულადი ბონუსის ან მოგების განაწილების გეგმების საფუძველზე გადასახდელ თანხებზე, თუ ჯგუფს აქვს მიმდინარე სამართლებრივი ან კონსტრუქტიული ვალდებულება გადაიხადოს ამგვარი თანხა დასაქმებულის მიერ გაწეული მომსახურების ასანაზღაურებლად. ამგვარი ვალდებულება შესაძლოა სათანადო სიზუსტით იქნას შეფასებული.

იჯარა

იჯარა - მოქმედებს 2019 წლის 1 იანვრის შემდეგ

ჯგუფი აფასებს ხელშეკრულება არის ან მოიცავს თუ არა იჯარას, ხელშეკრულების ამოქმედების თარიღში. ჯგუფი აღიარებს გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივს და შესაბამის საიჯარო ვალდებულებას ყველა საიჯარო გარიგებასთან მიმართებაში, რომელშიც ის მოიჯარის როლში გამოდის, გარდა მოკლევადიანი იჯარებისა (12 თვის ან ნაკლები ვადის მქონე იჯარები) და დაბალი ღირებულების აქტივების იჯარებისა (როგორც არის ტაბლეტები და პერსონალური კომპიუტერები, საოფისე ავეჯის მცირე ერთეულები და ტელეფონები). ამ იჯარებისთვის ჯგუფი აღიარებს საიჯარო გადასახდელებს საოპერაციო ხარჯად, ცვთის დარიცხვის წრფივი მეთოდის გამოყენებით, იჯარის ვადაზე, სანამ სხვა სქემა უფრო ზუსტად არ ასახავს საიჯარო აქტივებიდან ეკონომიკური სარგებლის მოხმარების სისტემატურობას.

საიჯარო ვალდებულება თავდაპირველად ფასდება იჯარის დაწყების თარიღში გადაუხდელი საიჯარო გადასახდელების დღევანდელი ღირებულებით, რომელიც დისკონტირდება იჯარაში ნაგულისხმევი განაკვეთის გამოყენებით. თუ ეს განაკვეთი რთულად განსაზღვრია, ჯგუფი იყენებს ზღვრულ სასესხო საპროცენტო განაკვეთს.

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში საიჯარო ვალდებულება ცალკე მუხლად არის წარმოდგენილი.

საიჯარო ვალდებულება შემდგომში ფასდება საბალანსო ღირებულების ზრდის სახით, რათა მოხდეს საიჯარო ვალდებულებაზე დარიცხული პროცენტის ასახვა (ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით) და საბალანსო ღირებულების შემცირებით, განხორციელებული საიჯარო გადახდების ასახვის მიზნით.

ჯგუფი განმეორებით აფასებს საიჯარო ვალდებულებას (და აკეთებს გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივის შესაბამის კორექტირებას) როდესაც:

- იჯარის ვადა იცვლება ან არსებობს მნიშვნელოვანი მოვლენა ან ვითარების ცვლილება, რომელიც იწვევს ცვლილებას არსებული შესყიდვის უფლებით სარგებლობის შეფასებაში, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება განმეორებით ფასდება შეცვლილი საიჯარო გადახდების დისკონტირების გზით, შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით.
- საიჯარო გადასახდელები იცვლება ინდექსის ან განაკვეთის ან გარანტირებული ნარჩენი ღირებულების ფარგლებში მოსალოდნელი გადახდის ცვლილების გამო, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება გადაფასდება შეცვლილი საიჯარო გადახდების დისკონტირებით, უცვლელი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით (თუ საიჯარო გადახდები იცვლება ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთის ცვლილების გამო, რა შემთხვევაშიც გამოიყენება შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთი).
- საიჯარო ხელშეკრულება იცვლება და საიჯარო მოდიფიკაცია არ აღირიცხება ცალკე იჯარად, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება გადაფასდება შეცვლილი იჯარის საიჯარო ვადის საფუძველზე, შეცვლილი საიჯარო გადასახდელების დისკონტირებით, ცვლილების თარიღში შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით.

ჯგუფს არ განუხორციელებია ამგვარი ცვლილებები წარმოდგენილი პერიოდის განმავლობაში.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივები წარმოადგენს შესაბამისი საიჯარო გადასახდელების თავდაპირველ შეფასებას, დაწყების თარიღში ან ამ თარიღამდე განხორციელებულ საიჯარო გადასახდელებს, ნებისმიერი მიღებული საიჯარო შეღავათის და თავდაპირველი პირდაპირი ხარჯის გამოკლებით. ისინი შემდეგ ფასდება თვითღირებულებით, რასაც აკლდება აკუმულირებული ცვთა და გაუფასურებით გამოწვეული ზარალი.

როდესაც ჯგუფს წარმოექმნება საიჯარო აქტივის დემონტაჟის და მოხსნის, ასევე მათი განთავსების ადგილის აღდგენის ან საბაზისო აქტივის იჯარის პირობებით მოთხოვნილ მდგომარეობამდე მიყვანასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვის ვალდებულება, ბასს (IAS) 37-ის საფუძველზე აღიარდება და შეფასდება შესაბამისი ანარიცხი. იმ შემთხვევაში, თუ ხარჯი გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივს უკავშირდება, ხარჯები შევა გამოყენების უფლებით გადაცემულ შესაბამის აქტივში, თუ ამგვარი ხარჯების გაწევა არ მოხდა სასაქონლო-მატერიალური მარაგების საწარმოებლად.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივებს ცვთა ერიცხებათ საიჯარო ვადასა და საბაზისო აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადას შორის უფრო მოკლე პერიოდზე. თუ იჯარა გადასცემს საბაზისო აქტივის

საკუთრების უფლებას ან გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივის თვითღირებულება ასახავს, რომ ჯგუფი მოელის შესყიდვის უფლებით სარგებლობას, შესაბამის გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივზე ირიცხება ცვეთა საბაზისო აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადის განმავლობაში. ამორტიზაცია იწყება იჯარის დაწყების თარიღში.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივები ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში ცალკე ხაზის სახით არის წარმოდგენილი.

იმის განსასაზღვრად, გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი გაუფასურებულია თუ არა, ჯგუფი ბასს (IAS) 36-ს იყენებს და აღრიცხავს ნებისმიერ გამოვლენილ გაუფასურების ზარალს, „ძირითადი საშუალებების“ პოლიტიკაში აღწერილი ფორმით.

პრაქტიკული მიდგომის სახით, ფასს (IFRS) 16 მოიჯარეს საშუალებას აძლევს ცალკე არ გამოჰყოს არა საიჯარო კომპონენტები და ამის ნაცვლად აღრიცხოს ნებისმიერი იჯარა და დაკავშირებული არა საიჯარო კომპონენტები, განცალკევებული გარიგების სახით. ჯგუფმა ისარგებლა ამ პრაქტიკული მიდგომით.

ჯგუფი არ არის წარმოდგენილი მეიჯარის სახით 31 დეკემბრით დასრულებული 2019 და 2018 წლების განმავლობაში.

იჯარა - მოქმედებს 2019 წლის 1 იანვრამდე

იჯარები კლასიფიცირდება ფინანსურ იჯარებად, როდესაც იჯარის პირობებით მოიჯარეს გადაეცემა საკუთრებასთან დაკავშირებული არსებითად ყველა რისკი და უფლება. ყველა სხვა იჯარა ჩვეულებრივ იჯარებად კლასიფიცირდება.

საოპერაციო იჯარის გადასახადების აღიარება ხდება ხარჯის სახით იჯარის ვადაზე დარიცხვის წრფივი მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სხვა სქემა უფრო ზუსტად ასახავს საიჯარო აქტივიდან ეკონომიკური სარგებლის მოხმარების სისტემატურობას. საოპერაციო იჯარიდან წარმოდგარი პირობითი საიჯარო გადასახადის აღიარება ხდება ხარჯის სახით იმ პერიოდში, რომელშიც ისინი გაიწია.

იმ შემთხვევაში, თუ საოპერაციო იჯარის გასაფორმებლად მიიღება საიჯარო შეღავათები, ეს უკანასკნელები ვალდებულებად აღირიცხება. შეღავათების აგრეგირებული სარგებლის აღიარება ხდება საიჯარო ხარჯის შემცირების სახით დარიცხვის წრფივი მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სხვა სქემა უფრო ზუსტად ასახავს საიჯარო აქტივიდან ეკონომიკური სარგებლის მოხმარების სისტემატურობას.

ანარიცხები

ანარიცხების აღიარება ხდება მაშინ, როდესაც ჯგუფს წარსული მოვლენის გამო აქვს მიმდინარე (იურიდიული თუ არა სახელშეკრულებო) ვალდებულება, მოსალოდნელია, რომ ჯგუფს მოეთხოვება ამ ვალდებულების გასტუმრება და შესაძლებელია ვალდებულების ოდენობის სათანადო სიზუსტით განსაზღვრა.

ანარიცხებად აღიარებული ოდენობა წარმოადგენს იმ თანხის ყველაზე ზუსტ შეფასებას, რომელიც საჭირო იქნება მიმდინარე ვალდებულების დასაფარად ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის, ამ ვალდებულებასთან დაკავშირებული რისკებისა და გაურკვევლობების გათვალისწინებით. როდესაც ანარიცხები ფასდება მიმდინარე ვალდებულების გასასტუმრებლად საჭირო ფულადი ნაკადებით, მისი საბალანსო ღირებულება არის ამ ფულადი ნაკადების დღევანდელი ღირებულება (თუ ფულის დროითი ღირებულების გავლენა მასზე არსებითია).

თუ ანარიცხების დაფარვისთვის საჭირო ეკონომიკური სარგებლის ნაწილობრივ ან მთლიანად მიღება მესამე მხარისგან არის მოსალოდნელი, დებიტორული დავალიანების აღიარება აქტივად ხდება მაშინ, როდესაც ფაქტობრივად გარანტირებულია ანაზღაურების მიღება და მისაღები თანხის ოდენობის სარწმუნოდ შეფასება შესაძლებელია.

პირობითი ვალდებულებები

პირობითი ვალდებულებები არ არის აღიარებული ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში, თუმცა წარმოდგენილია გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ფულადი ნაკადის გადინების ალბათობა ამ ვალდებულებების დაფარვის მიზნით დაბალია. პირობითი აქტივი არ არის აღიარებული ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში, თუმცა წარმოდგენილია მაშინ, როდესაც ეკონომიკური სარგებლის მიღება მოსალოდნელია.

უზრუნველყოფის საგანი

კლიენტის ვალდებულებასთან მიმართებაში ჯგუფი ისეთ უზრუნველყოფის საგანს იღებს, რომელსაც ის შესაბამისად მიიჩნევს. უზრუნველყოფის საგანი, ჩვეულებრივ, იღებს კლიენტის აქტივებზე გირაოს ფორმას და ჯგუფს ანიჭებს ამგვარი აქტივების მოთხოვნის უფლებას კლიენტის არსებულ და მომავალ ვალდებულებებთან მიმართებაში.

3. გადამწვევტი მნიშვნელობის სააღრიცხვო განსჯა და შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები

ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკის გამოყენებისას, რომლებიც მე-2 შენიშვნაშია აღწერილი, ჯგუფის ხელმძღვანელობას მოეთხოვება განსჯა, შეფასება და დაშვებების გამოყენება იმ აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც მზა სახით ხელმისაწვდომი არ არის სხვა წყაროებიდან. ეს შეფასებები და მათთან დაკავშირებული დაშვებები ეყრდნობა ისტორიულ გამოცდილებას და სხვა საპროგნოზო ინფორმაციას, რომლებიც აქტუალურად მიიჩნევა. ფაქტობრივი შედეგები შესაძლოა განსხვავდებოდეს ამგვარი შეფასებებისგან.

ეს შეფასებები და საბაზისო მოსაზრებები მუდმივად გადაიხედება. სააღრიცხვო შეფასებების გადახედვის აღიარება ხდება იმ პერიოდში, რომელშიც მოხდა ამ შეფასების გადახედვა, თუ გადახედვა გავლენას ახდენს მხოლოდ ამ პერიოდზე, ან გადახედვის პერიოდსა და სამომავლო პერიოდებში, თუ გადახედვა გავლენას ახდენს როგორც მიმდინარე, ისე სამომავლო პერიოდებზე.

სააღრიცხვო პოლიტიკის შერჩევასთან დაკავშირებით გამოყენებული მნიშვნელოვანი განსჯა

ქვემოთ წარმოდგენილია ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკის გატარების პროცესში ხელმძღვანელობის მიერ განსჯის შედეგად გამოთქმული ყველა მნიშვნელოვანი მოსაზრება, გარდა იმ მოსაზრებების, რომელიც შეფასებებს ეყრდნობა (იხ. ქვემოთ) და რომლებიც ყველაზე მეტად მოქმედებს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახულ თანხებზე.

ფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია

იმ ბიზნეს მოდელის შეფასება, რომლის ფარგლებშიც აქტივების ფლობა ხდება და შეფასება იმისა, ფინანსური აქტივის სახელმწიფოებრივ პირობები ერთპიროვნულად წარმოადგენს თუ არა ძირითადი თანხის და პროცენტის გადახდებს დაუფარავ ძირითად თანხაზე. ფინანსური აქტივების კლასიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია მე-2 შენიშვნაშია მოცემული.

შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები

ქვემოთ წარმოდგენილია ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის ძირითადი დაშვებები მომავლის შესახებ, ასევე შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები, რომლებმაც შეიძლება მომდევნო ფინანსურ წელს აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებაში არსებითი კორექტირებები გამოიწვიოს.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი

ქვემოთ მოცემულია მნიშვნელოვანი დაშვებები, რომლებიც ხელმძღვანელობამ გამოიყენა ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკების გამოყენების პროცესში და რომლებსაც ყველაზე მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდათ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვებზე:

- **პროგრესული სცენარების განსაზღვრა:** მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრისას ჯგუფი იყენებს გონივრულ და მხარდამჭერ საპროგნოზო ინფორმაციას, რომელიც ეყრდნობა სხვადასხვა ეკონომიკური დრავირების მომავალ მოძრაობასთან დაკავშირებულ დაშვებებს და ამ დრავირების ერთმანეთზე მოქმედების წესს.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის მოსალოდნელ საპროგნოზო ინფორმაციაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

- **მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში:** როგორც მე-3 შენიშვნაში აღვნიშნეთ, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი ფასდება 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის ოდენობით 1-ლი დონის აქტივებისთვის, ან აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი ზარალის ოდენობით - მე-2 და მე-3 დონის აქტივებისთვის. აქტივი მე-2 დონეში გადადის, როდესაც მისი საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ. ფასს (IFRS) 9 არ განსაზღვრავს რას ნიშნავს მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში. იმის შეფასებისას, აქტივის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა, ჯგუფი ითვალისწინებს თვისებრივ და რაოდენობრივ გონივრულ და მხარდამჭერს საპროგნოზო ინფორმაციას.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის მოსალოდნელ საპროგნოზო ინფორმაციაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

- **დეფოლტის ალბათობა:** დეფოლტის ალბათობა წარმოადგენს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში გამოყენებულ მნიშვნელოვან შემავალ ინფორმაციას. დეფოლტის ალბათობა არის გარკვეული დროის განმავლობაში დეფოლტის დადგომის შესაძლებლობის შეფასება, რომლის დაანგარიშება მოიცავს განვლილ მონაცემებს, დაშვებებს და მომავალი ვითარებების მოლოდინებს.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის დეფოლტის ალბათობაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

- **დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD):** LGD არის დეფოლტის შემთხვევაში დანაკარგის შეფასება. ის ეყრდნობა სხვაობას გადასახდელ სახელმეურულებო ფულად ნაკადებსა და იმ ფულად ნაკადებს შორის, რომელთა მიღებასაც კრედიტორი მოელის, უზრუნველყოფის საგნიდან და კრედიტის ხარისხის გაუმჯობესებიდან წარმოშობილი ფულადი ნაკადების გათვალისწინებით.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის დეფოლტის დანაკარგების შემთხვევაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

გადავადებული საგადასახადო აქტივების ანაზღაურებადობა

2018 წლის ივნისის თვეში საქართველოს პარლამენტმა განახორციელა საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ცვლილება, რომელიც ძალაში 2023 წლის 1 იანვრიდან შევა კომერციული ბანკების, საკრედიტო კავშირების, სადაზღვევო ორგანიზაციების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და ლომბარდებისთვის. ახალი კოდექსი მოქმედებს ჯგუფის მოგების გადასახადის აღიარების და შეფასების პრინციპებზე, ასევე ჯგუფის მოგების გადავადებულ საგადასახადო აქტივებზე/ვალდებულებებზე. ფინანსურ ინსტიტუტებს არ მოუწევთ მოგების გადასახადის გადახდა გადასახადით დაბეგვრამდე მოგებისთვის (2023 წლის 1 იანვრიდან გამომუშავებული), სანამ მოგება არ გადანაწილდება დივიდენდების ან მოგების განაწილების სხვა ფორმით.

იქედან გამომდინარე, რომ ეს კანონი ფინანსური სექტორისთვის 2023 წლის იანვრიდან ამოქმედდება, მას უფრო სწრაფი გავლენა ექნება გადავადებული გადასახადის გაანგარიშებაზე.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა დარწმუნებულია, რომ გადავადებული მოგების გადასახადის აქტივების/ვალდებულებების ნაშთები სრულად იქნება გამოყენებული კანონის ამოქმედების თარიღამდე ან კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომხმარებლებისთვის მისი ეფექტი არაარსებითი იქნება. 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, გადავადებული საგადასახადო აქტივების საბალანსო ღირებულებამ შეადგინა 3,411 ათასი ლარი და 2,500 ათასი ლარი (შესაბამისად).

ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანად შეფასება

როგორც 23-ე შენიშვნაშია აღწერილი, ჯგუფი იყენებს საშემფასებლო ტექნიკებს, რომლებიც მოიცავს შემავალ ინფორმაციებს, რომლებიც, თავის მხრივ არ ეფუძნება ემპირიულ საბაზრო მონაცემებს, კონკრეტული ტიპის ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების შესაფასებლად. 23-ე შენიშვნაში მოცემულია დეტალური ინფორმაცია ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრაში გამოყენებული მნიშვნელოვანი დაშვებები, ასევე ამ დაშვებებისთვის მგრძნობელობის დეტალური ანალიზი.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ჯგუფის ხელმძღვანელობას სჯერა, რომ შერჩეული საშემფასებლო ტექნიკები და გამოყენებული დაშვებები შესაბამისია ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრისთვის.

4. ფასს (IFRS) სტანდარტების ცვლილებები, რომლებიც ფინანსურ ანგარიშგებაში წარმოდგენილ თანხებზე მოქმედებენ

ჯგუფს ვადაზე ადრე არ მიუღია ისეთი სხვა სტანდარტი, ცვლილება თუ ინტერპრეტაცია, რომელიც გამოშვებულია, მაგრამ ჯერ ძალაში არ არის შესული. ქვემოთ აღწერილია სხვა ახალი და შეცვლილი ფასს (IFRS) სტანდარტების გამოყენება, რომლებიც ძალაშია პერიოდების დასაწყისში 2019 წლის 1 იანვარს ან ამ თარიღის შემდგომ:

ფასს (IFRS) 16 - იჯარა

ჯგუფმა ფასს (IFRS) 16 („იჯარა“) 2019 წლის 1 იანვრიდან მიიღო. ფასს (IFRS) 16 იძლევა საიჯარო გარიგებების და სააღრიცხვო პროცედურების იდენტიფიკაციის სრულყოფილ მოდელს როგორც მეიჯარის, ისე - მოიჯარისთვის. ფასს (IFRS) 16 ჩაანაცვლებს მიმდინარე საიჯარო სახელმძღვანელო მითითებებს, მათ შორის ბასს (IAS) 17-ს („იჯარა“) და დაკავშირებულ ინტერპრეტაციებს, მათი ამოქმედების თარიღიდან.

ფასს (IFRS) 16 განასხვავებს იჯარებს და მომსახურების ხელშეკრულებებს, იმის საფუძველზე, იდენტიფიცირებულ აქტივ აკონტროლებს თუ არა კლიენტი. ჩვეულებრივი იჯარების (არა საბალანსო უწყისი) და ფინანსური იჯარები (საბალანსო უწყისი) არ გამოიყენება მოიჯარის აღრიცხვაში და ისინი ჩაანაცვლებს მოდელით, რომელშიც გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი და შესაბამისი ვალდებულება აღიარდება მოიჯარის მიერ ყველა იჯარისთვის (ე.ი. ყველა საბალანსო უწყისში), გარდა მოკლევადიანი იჯარებისა და დაბალფასიანი აქტივების იჯარებისა.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი თავდაპირველად თვითღირებულებით ფასდება, შემდგომ (კონკრეტული გამოწვევის გათვალისწინებით) დაგროვილი ცვეთის და გაუფასურების ზარალით შემცირებული თვითღირებულებით, საიჯარო ვალდებულების ნებისმიერი გადაფასებით კორექტირებით. საიჯარო ვალდებულება თავდაპირველად ფასდება საიჯარო გადასახდელების დღევანდელი ღირებულებით, რომლებიც არ გადაიხდება ამ თარიღში. დღე საიჯარო ვალდებულება იცვლება საპროცენტო და საიჯარო გადასახდელების, ასევე, სხვა საკითხებთან ერთად, საიჯარო მოდიფიკაციების გათვალისწინებით. გარდა ამისა, ფულადი ნაკადების კლასიფიკაციაც ასევე განიცდის ზემოქმედებას, რადგან ჩვეულებრივი საიჯარო გადასახდელები ბასს (IAS) 17-ის ფარგლებში წარმოდგენილია, როგორც საოპერაციო ფულადი ნაკადები; გარდა ამისა ფასს (IFRS) 16-ის მოდელის ფარგლებში საიჯარო გადასახდელები ძირითად თანხად და პროცენტის წილად დაიყოფა, რომელიც შესაბამისად წარდგენილი იქნება როგორც ფინანსური და საოპერაციო ფულადი ნაკადები.

მოიჯარის აღრიცხვისგან განსხვავებით, ფასს (IFRS) 16 სტანდარტს არსებითად გადმოაქვს მოიჯარის სააღრიცხვო მოთხოვნები ბასს (IAS) 17-დან და მეიჯარისგან მოითხოვს იჯარის ჩვეულებრივ ან ფინანსურ იჯარად კლასიფიცირებას.

ადრე ჯგუფი ჩვეულებრივ იჯარას აღრიცხავდა ცვეთის წრფივი დარიცხვის მეთოდის გამოყენებით იჯარის ვადაზე და აქტივებს და ვალდებულებებს აღიარებდა მხოლოდ ფაქტიურ საიჯარო გადასახდელებს და აღიარებულ ხარჯს შორის ვადის სხვაობის გათვალისწინებით. გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი და საიჯარო ვალდებულება 4,294 ათასი ლარის ოდენობით 2019 წლის 1 იანვარს აღიარდა. გამოყენებული დისკონტირების განაკვეთია 7.6%. საშუალო შეწონილი საიჯარო ვადა 4,8 წელია.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ჩვეულებრივი იჯარის ვალდებულებები ბასს (IAS) 17-ის გამოყენებით 2018 წლის 31 დეკემბერს, რომელიც დისკონტირდება ზღვრული სასესხო საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით თავდაპირველი გამოყენების თარიღში და საიჯარო ვალდებულებების გამოყენებით, რომლებიც აღიარებულია ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში თავდაპირველი გამოყენების თარიღში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ჩვეულებრივი იჯარის მთლიანი ვალდებულება მოცემულია 2019 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით.	443
• მოკლევადიანი და დაბალი ღირებულების მქონე აქტივების იჯარები	(10)
• ზემოთ მოცემული თანხების დისკონტირების ეფექტი	(7)
• დამატებები იჯარის ვადის ცვლილების გამო	3,868
საიჯარო ვალდებულებები 2019 წლის 1 იანვარს	4,294

ცვლილებები ფასს (IFRS) 9-ში „საავანსო გადახდის მახასიათებლები უარყოფითი კომპენსაციით“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) 9-ის ცვლილება. ფასს (IFRS) 9-ის ცვლილება განსაზღვრავს, რომ ავანსის გადახდის შესაძლებლობა აკმაყოფილებს თუ არა „მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდების“ მოთხოვნებს, ამ ფუნქციით მოსარგებლე მხარეს შეუძლია გადაიხადოს ან მიიღოს გონივრული კომპენსაცია ავანსისთვის, ამგვარი გადახდის მიზეზის მიუხედავად. ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ცვლილებები ბასს (IAS) 28-ში „გრძელვადიანი მონაწილეობა მეკავშირე და ერთობლივ საწარმოებში“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) 28-ის ცვლილება. ცვლილებები განმარტავს, რომ ფასს (IFRS) 9, მათ შორის მისი გაუფასურების მოთხოვნები ეხება სხვა ფინანსურ ინსტრუმენტებს მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში, რომლის მიმართაც არ გამოიყენება კაპიტალ-მეთოდი. ეს მოიცავს გრძელვადიან ინტერესებს, რომლებიც ქმნიან საწარმოს წმინდა ინვესტიციის ნაწილს, მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში. ჯგუფი ბასს (IAS) 28-ს გამოყენებამდე ასეთ გრძელვადიან ინტერესებზე ფასს (IFRS) 9-ს იყენებს. ფასს (IFRS) 9-ის გამოყენებისას ჯგუფი არ ითვალისწინებს ბასს (IAS) 28-ით მოთხოვნილი გრძელვადიანი ინტერესების საბალანსო ღირებულების ცვლილებას. ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასიკ (IFRIC) 23 - „მოგების გადასახადით დაბეგვრასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა“

ჯგუფმა მიმდინარე წელს პირველად მიიღო ფასიკ (IFRIC) 23. ფასიკ (IFRIC) 23-ში მოცემულია როგორ უნდა მოხდეს სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიციის განსაზღვრება, როდესაც არსებობს მოგების გადასახადით დაბეგვრასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა. ეს ინტერპრეტაცია ჯგუფისგან მოითხოვს შემდეგს:

- განსაზღვრება იმისა, არაკონკრეტული საგადასახადო პოზიციები განცალკევებით ფასდება, თუ ჯგუფურად; და
- შეფასება, არსებობს თუ არა ალბათობა იმისა, რომ საგადასახადო უწყება მიიღებს მოგების გადასახადის გამოთვლის მიდგომებთან დაკავშირებულ გაურკვევლობას, რომელიც გამოიყენება ან რომლის გამოყენებაც არის შემოთავაზებული საწარმოს მიერ, მის მოგების გადასახადის ჩანაწერებში: დადებითი პასუხის შემთხვევაში ჯგუფმა უნდა განსაზღვროს სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიცია გამოყენებული ან დაგეგმილი საგადასახადო პროცედურების შესაბამისად მოგების გადასახადის დოკუმენტაციაში.
- უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში, ჯგუფმა გაურკვევლობის ეფექტი უნდა ასახოს მისი სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიციის განსაზღვრებაში, სხვა ყველაზე შესაძლო თანხის ან მოსალოდნელი ღირებულებებით მეთოდის გამოყენებით.

ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ცვლილებები ბასს (IAS) 19-ში „დაქირავებულ მომუშავეთა გასამრჯელოები“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად პერსპექტიულად მიიღო ბასს (IAS) 19-ის ცვლილება. ცვლილებები განსაზღვრავს, რომ განვლილი მომსახურების ღირებულება (ან ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი) დაანგარიშდება დადგენილი ვალდებულების (აქტივის) შეფასებით, განახლებული დაშვებების გამოყენებით და შემოთავაზებული სარგებლებისა და დაგეგმილი აქტივების შედარებით გეგმის ცვლილებამდე (ან შემცირებამდე ან ანგარიშსწორებამდე) და მის შემდეგ, ამასთან არ ითვალისწინებს აქტივის წმინდა რეალიზაციის ღირებულების ეფექტს (რომელიც შესაძლოა წარმოიშვას გასამრჯელოს პროგრამის ზედმეტობის შემთხვევაში). ბასს (IAS) 19 იძლევა გარკვეულ ინფორმაციას, რომ აქტივის წმინდა რეალიზაციის ღირებულების ეფექტის ცვლილება შესაძლოა გამოწვეულ იქნას გეგმის ცვლილებით (ან შემცირებით ან ანგარიშსწორებით), რომელიც განისაზღვრება მეორე დონეში და აღირიცხება ჩვეულებრივად სხვა სრულ შემოსავალში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ასევე შეიცვალა პარაგრაფები, რომლებიც მომსახურების მიმდინარე ღირებულების და წმინდა პროცენტის შეფასებას ეხება განსაზღვრული სარგებლის ვალდებულების (აქტივის) გამოკლებით. საწარმოს მოეთხოვება განახლებული დაშვებების გამოყენება ამ გადაფასებიდან, რათა განსაზღვროს მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და წმინდა პროცენტი გეგმის ცვლილების შემდეგ დარჩენილი ანგარიშგების პერიოდისთვის. წმინდა პროცენტის შემთხვევაში, ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ გეგმის ცვლილების შემდგომი პერიოდისთვის წმინდა პროცენტი დაანგარიშდება ბასის (IAS) 19.99-ის საფუძველზე შეფასებული წმინდა განსაზღვრული სარგებლის ვალდებულების (აქტივის) გამრავლებით გადაფასებაში გამოყენებულ დისკონტირების განაკვეთზე (ასევე შენატანების და სარგებლის გადახდის ეფექტის გათვალისწინებით წმინდა განსაზღვრულ სარგებლის ვალდებულებაზე (აქტივზე). ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) სტანდარტების 2015-2017 წლების ციკლის ყოველწლიური გაუმჯობესება

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) სტანდარტების ყოველწლიურ გაუმჯობესებების 2015-2017 წლის ციკლში შესული ცვლილებები. ყოველწლიური გაუმჯობესებები მოიცავდა ოთხი სტანდარტის ცვლილებას.

ბასს (IAS) 12 „მოგებიდან გადასახადები“

ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ საწარმო აღიარებს მოგების გადასახადის გავლენას დივიდენდებზე მოგებაში ან ზარალში, სხვა სრულ შემოსავალში ან საკუთარ კაპიტალში იმისდა მიხედვით, თუ სად აღიარა საწარმომ თავდაპირველად გასანაწილებელი მოგების წარმომქმნელი გარიგებები. ეს ხდება იმისდა მიუხედავად, გადავადებული საგადასახადო ნორმები ვრცელდება თუ არა განაწილებულ და გაუნაწილებელ მოგებებზე.

ბასს (IAS) 23 „ნასესხებ სახსრებთან დაკავშირებული დანახარჯები“

ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე კონკრეტული ნასესხები სახსრები დაუფარავი დარჩება მას შემდეგ, რაც შესაბამისი აქტივი გამზადდება მისი დანიშნულებისამებრ გამოყენების ან გაყიდვის მიზნით, ამგვარი ნასესხები სახსრები გახდება იმ თანხების ნაწილი, რომელსაც საწარმო ზოგადად სესხულობს საერთო ნასესხებ სახსრებზე კაპიტალიზაციის ნორმის დაანგარიშებისას.

ფასს (IFRS) 3 „საწარმოთა გაერთიანება“

ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილებები განმარტავს, რომ როდესაც საწარმო მოიპოვებს კონტროლს ბიზნესზე, რომელიც წარმოადგენს ერთობლივ საქმიანობას, მან უნდა გამოიყენოს საწარმოთა ეტაპობრივი გაერთიანების მოთხოვნებს, მათ შორის, ერთობლივ საქმიანობაში სამართლიანი ღირებულებით გადაფასებული ადრე ფლობილი წილის (PHI) ჩათვლით. გადასაანგარიშებელი ადრე ფლობილი წილი მოიცავს ერთობლივ საქმიანობასთან დაკავშირებულ არ აღიარებულ აქტივებს, ვალდებულებებს და გუდვილს.

ფასს (IFRS) 11 „ერთობლივი საქმიანობა“

ფასს (IFRS) 11-ის ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ როდესაც მხარე, რომელიც მონაწილეობს, მაგრამ არ აქვს ერთობლივი კონტროლი ერთობლივ საქმიანობაზე, რომელიც, თავის მხრივ ბიზნესს წარმოადგენს, მიიღებს ამგვარი ერთობლივი საქმიანობის ერთობლივ კონტროლს, საწარმო არ მოახდენს ერთობლივ საქმიანობაში მისი ადრე ფლობილი წილის გადაანგარიშებას.

ამ ცვლილებებს არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ახალი და შეცვლილი სტანდარტები, რომლებიც გამოიცა, მაგრამ ჯერ ძალაში არ შესულა

წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგების ავტორიზაციის თარიღში ჯგუფს არ გამოუყენებია შემდეგი ახალი და შეცვლილი ფასს (IFRS) სტანდარტები, რომლებიც გამოიცა, მაგრამ ჯერ არ შესულა ძალაში:

- ფასს 17 „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

- ცვლილებები ფასს (IFRS) 10-სა და ბასს (IAS) 28-ში „აქტივების გაყიდვა ან კაპიტალში შეტანა ინვესტორსა და მის მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოს შორის“
- ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილება „საწარმოს განმარტება“
- ბასს (IAS) 1 და ბასს (IAS) 8-ის ცვლილება „ტერმინის „არსებითის“ განმარტება“
- კონცეპტუალური საფუძვლები - ფასს (IFRS) სტანდარტებში კონცეპტუალური საფუძვლების საცნობარო ინფორმაციის ცვლილება

ფასს (IFRS) 17 „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“

ეს ახალი სტანდარტი ადგენს სადაზღვევო ხელშეკრულებების აღიარების, შეფასების, წარდგენისა და განმარტებითი შენიშვნების პრინციპებს და ჩაანაცვლებს ფასს (IFRS) 4-ს „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“.

სტანდარტი განსაზღვრავს საერთო მოდელს, რომელიც იცვლება სადაზღვევო ხელშეკრულებებისთვის პირდაპირი მონაწილეობის შესაძლებლობით, რომელსაც ეწოდება „ცვლადი გადასახადის მეთოდი“. საერთო მოდელი გამარტივდება თუ დაკმაყოფილებული იქნება კონკრეტული კრიტერიუმები, დარჩენილი თანხის ვალდებულების შეფასებით, სადაზღვევო პრემიის განაწილების მეთოდის გამოყენებით.

საერთო მოდელი გამოიყენებს მიმდინარე დაშვებებს, მომავალი ფულადი ნაკადების თანხის, ვადებისა და გაურკვევლობების შესაფასებლად და პირდაპირ შეაფასებს ამგვარი გაურკვევლობის თვითღირებულებას, გაითვალისწინებს ბაზარზე არსებულ საპროცენტო განაკვეთებს და პოლისის მფლობელების ოფციონების და გარანტიების გავლენას. სტანდარტის დანერგვა სავარაუდოდ გამოიწვევს მნიშვნელოვან ცვლილებებს საწარმოს პროცესებსა და სისტემებში და მოითხოვს ბევრად მეტ კოორდინაციას ბიზნესის სხვადასხვა ფუნქციებს შორის, მათ შორის ფინანსური, აქტუარული და საინფორმაციო ტექნოლოგიების ჩათვლით.

სტანდარტი ძალაშია 2021 წლის 1 იანვარს ან ამ თარიღის შემდეგ დაწყებული წლიური საანგარიშგებო პერიოდებისთვის, ამასთან ნებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება. ის რეტროსპექტულად გამოიყენება, სანამ ეს არაპრაქტიკული არ გახდება, რა შემთხვევაშიც გამოიყენება შეცვლილი რეტროსპექტული მიდგომა ან სამართლიანი ღირებულების მიდგომა.

გადასვლის მოთხოვნების მიზნებისთვის, თავდაპირველი გამოყენების თარიღი წარმოადგენს დასაწყისს, თუ წლიური ანგარიშგების პერიოდი, რომელშიც საწარმო პირველად იყენებს სტანდარტს და გადასვლის თარიღი პერიოდის დასაწყისია, რომელიც წინ უსწრებს თავდაპირველი გამოყენების თარიღს.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) 10 „კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება“ და ბასს (IAS) 28 (ცვლილება)

ცვლილებები ფასს (IFRS) 10-სა და ბასს (IAS) 28-ში ეხება ვითარებებს, როდესაც ადგილი აქვს აქტივების გაყიდვას ან კონტრიბუციას ინვესტორსა და მის მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოს შორის. კონკრეტულად, ეს ცვლილებები განსაზღვრავს, რომ შვილობილი კომპანიის კონტროლის დაკარგვით წარმოშობილი შემოსულობა ან ზარალი, რომელიც არ მოიცავს ბიზნესს მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოსთან გარიგებაში, რომელიც აღირიცხება კაპიტალ-მეთოდის გამოყენებით, აღიარდება მშობელი კომპანიის მოგებაში ან ზარალში მხოლოდ მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში არა დაკავშირებული ინვესტორების წილების შესაბამისად. ამის მსგავსად, შემოსულობა და ზარალი, რომელიც ნებისმიერ წინა შვილობილ კომპანიაში (რომელიც გახდა მეკავშირე ან ერთობლივი საწარმო, რომელიც, თავის მხრივ, აღიარდება კაპიტალ-მეთოდის გამოყენებით) შენარჩუნებული ინვესტიციების გადაანგარიშებიდან წარმოიშვება სამართლიანი ღირებულებით აღიარდება ყოფილი მშობელი კომპანიის მოგებაში ან ზარალში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს არა დაკავშირებული ინვესტორის ინტერესები ახალ მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში.

ცვლილებების ძალაში შესვლის თარიღი ბასს-ს ჯერ არ განუსაზღვრავს, თუმცა ნებადართულია მათი ვადაზე ადრე მიღება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილება „საწარმოს განმარტება“

ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ რადგან საწარმოებს აქვთ ნაწარმი, ეს უკანასკნელი არ მოითხოვება საქმიანობების და აქტივების ინტეგრირებული ნაკრებისთვის, საწარმოდ კვალიფიცირებისთვის. საწარმოსთან დაკავშირებით საქმიანობების და აქტივების შეძენილი ნაკრები უნდა მოიცავდეს სულ მცირე შემავალ და შემდგომ პროცესს, რომელიც ერთობლიობაში მნიშვნელოვნად უწყობენ ხელს ნაწარმის შექმნის უნარს.

წარმოდგენილი დამატებითი სახელმძღვანელო მითითებები, რომლებიც დაგეხმარებათ იმის განსაზღვრაში არსებითი პროცესის შეძენა მოხდა თუ არა.

ცვლილებები ადგენენ შერჩევითი კონცენტრაციის ტესტს, რაც გამარტივებული შეფასების საშუალებას იძლევა იმის განსაზღვრად, შეძენილი საქმიანობების და აქტივების ნაკრები წარმოადგენს თუ არა ბიზნესს. შერჩევითი კონცენტრაციის ტესტის ფარგლებში, საქმიანობების და აქტივების შეძენილი ნაკრები არ არის საწარმო, თუ შეძენილი არსებითად ყველა მთლიანი აქტივების სამართლიანი ღირებულება კონცენტრირდება ერთ იდენტიფიცირებად აქტივში ან მსგავსი აქტივების ჯგუფში.

ცვლილებები გამოიყენება პერსპექტიულად საწარმოთა ყველა გაერთიანებებისთვის და აქტივების შეძენისთვის, რომლისთვისაც ნასყიდობის თარიღი 2020 წლის 1 იანვარს და ამ თარიღის შემდეგ დაწყებული პირველი წლიური საანგარიშგებო პერიოდში ან ამ პერიოდის შემდეგ, ამასთან ნებადართულია მათი ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ბასს (IAS) 1 და ბასს (IAS) 8-ის ცვლილება „ტერმინის „არსებითის“ განმარტება“

ცვლილება განკუთვნილია ბასს (IAS) 1-ში ტერმინის „არსებითი“ განმარტების გასამარტივებლად და მისი მიზანი არ არის ფასს (IFRS) სტანდარტებში არსებითობის საბაზისო კონცეფციის ცვლილება. „ბუნდოვანი“ არსებითი ინფორმაციის კონცეფცია არაარსებითი ინფორმაციით შევიდა ახალი განმარტების ნაწილში.

კლიენტებზე მოქმედი არსებითობის ზღვარი შეიცვალა ტერმინიდან „შესაძლოა იმოქმედოს“ ტერმინით „გონივრულ ფარგლებში მოსალოდნელია იმოქმედოს“.

ტერმინის „არსებითი“ განმარტება ბასს (IAS) 8-ში ჩანაცვლდა ბასს (IAS) 1-ში მოცემული „არსებითის“ განმარტების საცნობარო ინფორმაციით. ამასთან, ბასსს-მ ასევე შეცვალა სხვა სტანდარტები და კონცეპტუალური საფუძვლები, რომლებიც მოიცავს ტერმინის „არსებითის“ განმარტებას ან მიმართებას ამ ტერმინზე თანმიმდევრულობის უზრუნველსაყოფად.

ცვლილებები პერსპექტიულად გამოიყენება 2020 წლის 1 იანვარს ან შემდეგ დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის, ამასთან ნებადართულია ცვლილებების ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) სტანდარტებში კონცეპტუალური საფუძვლების საცნობარო ინფორმაციის ცვლილება

შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძველთან ერთად, რომელიც ძალაში შევიდა 2018 წლის 29 მარტს გამოქვეყნებისთანავე, ბასსს-მა ასევე გამოსცა ცვლილებები ფასს (IFRS) სტანდარტებში საცნობარო ინფორმაციაში კონცეპტუალური საფუძვლის შესახებ. დოკუმენტი მოიცავს შემდეგი სტანდარტების ცვლილებებს: ფასს (IFRS) 2, ფასს (IFRS) 3, ფასს (IFRS) 6, ფასს (IFRS) 14, ბასს (IAS) 1, ბასს (IAS) 8, ბასს (IAS) 34, ბასს (IAS) 37, ბასს (IAS) 38, ფასიკ (IFRIC) 12, ფასიკ (IFRIC) 19, ფასიკ (IFRIC) 20, ფასიკ (IFRIC) 22 და იმკ (SIC) 32.

თუმცა ყველა ცვლილება არ აახლებს საფუძველთან დაკავშირებულ საცნობარო ინფორმაციას და განმარტებებს ამ ტერმინებთან დაკავშირებით, ისე, რომ ისინი ნიშნავდეს შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძველს. რამდენიმე განმარტება განახლდება მხოლოდ იმის საჩვენებლად, საფუძვლის რომელ ვერსიაზე მიუთითებენ ისინი (ბასსს-ს საფუძველი მიღებული ბასსს-ს მიერ 2001 წელს, ბასსს-ს 2010 წლის საფუძველი ან 2018 წელს ახალი შეცვლილი საფუძველი) ან იმის განსაზღვრად, რომ სტანდარტში მოცემული

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

განმარტებები არ განახლებულა შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძველში შემუშავებული ახალი განმარტებებით.

ფაქტიურად განახლებული ცვლილებები ძალაში შედის 2020 წლის 1 იანვრიდან დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის. ნებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

5. წმინდა საპროცენტო შემოსავალი

	2019	2018
ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით გაანგარიშებული საპროცენტო შემოსავალი		
კლიენტებზე გაცემული სესხები	71,634	71,067
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	321	49
სხვა შემოსავალი	121	-
	71,955	71,116
სხვა საპროცენტო შემოსავალი:		
შემოსავალი ჯარიმებიდან	2,042	1,627
სულ საპროცენტო შემოსავალი ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივებიდან	73,997	72,743
საპროცენტო ხარჯები		
ნასესხები სახსრები	(19,885)	(19,052)
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	(2,437)	(1,168)
საიჯარო ვალდებულება	(312)	-
	(22,634)	(20,220)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	51,363	52,523

6. მიღებული გასამრჯელო და საკომისიო

	2019	2018
უცხოური ვალუტის კონვერტაციით მიღებული შემოსავალი გასამრჯელოდან და საკომისიო მოსაკრებელიდან	881	2,127
შემოსავალი სხვა გასამრჯელოდან და საკომისიოდან	438	325
	1,319	2,452

7. თანამშრომლებზე გაწეული ხარჯი

	2019	2018
ხელფასები და სხვა სარგებელი	21,808	17,588
წილობრივი ინსტრუმენტებით განსაზღვრული წილობრივი გადახდები	-	135
ხელმძღვანელობის წამახალისებელ გეგმასთან დაკავშირებული დანახარჯები	-	147
	21,808	17,870

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა, წილობრივი გადახდები

2014 წლის 12 დეკემბერს სამეთვალყურეო საბჭომ დაამტკიცა ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა. ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის მიზანია მოტივაციის გაზრდა და ჯგუფის ხელმძღვანელობის

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

აღმასრულებელი გუნდის წახალისება კაპიტალის ზრდის სტრატეგიის განსახორციელებლად, ჯგუფის ინტერესების შემუშავება და დაცვა, აქციონერების და დაინტერესებული მხარეების ფართო ჯგუფის გათვალისწინებით.

2018 წლის 31 დეკემბრისათვის ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ანაზღაურება განისაზღვრებოდა შემდეგ მონაცემებზე დაყრდნობით:

- a) ჯგუფის მნიშვნელოვანი მიზნები - 55%
- b) ინდივიდუალური მიზნები - 30%
- c) უნარების მაჩვენებლები - 5%
- d) დისკრეციული - 10%

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის გასამრჯელო დამოკიდებული იყო ზემოთ მოცემული მიზნების შესრულებაზე. მთლიანი გასამრჯელო იყოფოდა ფულად გადახდად (გასამრჯელოს - 50%) და სააქციო კაპიტალზე დამყარებულ წილობრივ გადახდად (გასამრჯელოს - 50%).

ხელმძღვანელობის წამახალისებელ გეგმაში მოცემული ძირითადი პირობების შესრულება განისაზღვრებოდა შესაბამისი კოეფიციენტების მიღწევით, მაგალითად: სესხების რეზერვის, პორტფელის რისკის (>30), აქტივებზე უკუგების, კაპიტალზე უკუგების და სხვა კოეფიციენტების შესრულებით.

ხელმძღვანელობის შეფასებით, 2018 წლის შედეგებზე დაყრდნობით, ხელმძღვანელობის მიერ გეგმა ვერ შესრულდა და 2018 წლის 31 დეკემბერს ჯგუფმა არ აღიარა წამახალისებელი გეგმა არც თანხობრივად და არც აქციებად გასაცემი.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით და ამ თარიღით დასრულებული წლისთვის, ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა არც შედგენილა და არც აღიარებულა ან განაწილებულა, სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად.

8. სხვა საოპერაციო ხარჯები

	2019	2018
მოკლევადიან იჯარებთან და დაბალფასიან ერთეულებთან დაკავშირებული დანახარჯები	3,309	3,776
კომუნალური მომსახურებები და კავშირგაბმულობა	1,619	1,269
იურიდიული და სხვა პროფესიული მომსახურება	1,061	556
საბანკო ხარჯები	969	763
საწევრო შენატანები	922	483
სახარჯო მასალები და საოფისე აღჭურვილობა	574	555
მარკეტინგი და რეკლამა	486	474
საწვავი	416	445
სამივლინებო ხარჯები	369	543
დაზღვევა	325	352
რემონტი და ტექნიკური მომსახურება	223	237
დაცვა-უსაფრთხოება	203	174
თანამშრომელთა შერჩევა და გადამზადება	145	246
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	143	260
საკუთარი პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავების კვლევა	124	-
საქველმოქმედო საქმიანობა	55	73
სხვა	1,516	1,154
	12,459	11,360

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

9. გადასახადები

	2019	2018
მიმდინარე წლის საგადასახადო ხარჯი	1,877	2,292
	1,877	2,292
მოძრაობა გადავადებულ საგადასახადო აქტივებსა და ვალდებულებებში დროებითი სხვაობების წარმოქმნისა ან/და შემოზღუდვების გამო	(911)	(546)
სულ მოგების გადასახადის ხარჯი	966	1,746

მოქმედი საგადასახადო განაკვეთი მიმდინარე და გადავადებული გადასახადისთვის 15%-ს შეადგენს 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლებისთვის.

ეფექტური საგადასახადო განაკვეთის შეჯერება 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის:

	2019	2018
დასაბეგრი მოგება	642	7,179
მოგების გადასახადი კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადასახადის განაკვეთის მიხედვით	96	1,077
აუღიარებელი გადავადებული გადასახადი	864	638
მუდმივი სხვაობების საგადასახადო ეფექტი	6	31
სულ მოგების გადასახადის (სარგებელი)/ხარჯი	966	1,746

გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისათვის აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებს შორის დროებითი განსხვავებები და საგადასახადო მიზნებისათვის გამოყენებული თანხები წარმოშობს წმინდა გადავადებულ საგადასახადო აქტივებს 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით.

არსებული საგადასახადო კანონმდებლობით, გამოსაქვითი დროებითი სხვაობების ვადა არ იწურება.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით დროებითი განსხვავებების მოძრაობა წარმოდგენილია შემდეგი სახით:

	2019 წლის 1 იანვარი	მოგებაში ან ზარალში აღიარებული	2019 წლის 31 დეკემბერი
კლიენტებზე გაცემული სესხები	2,206	813	3,019
ძირითადი საშუალებები	(37)	2	(35)
არამატერიალური აქტივები	18	(75)	(57)
სხვა აქტივები	(85)	65	(20)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	146	(159)	(13)
სესხები	389	(55)	334
საიჯარო ვალდებულება	-	51	51
სხვა ვალდებულებები	(137)	269	132
	2,500	911	3,411
	2018 წლის 1 იანვარი	მოგებაში ან ზარალში აღიარებული	2018 წლის 31 დეკემბერი
კლიენტებზე გაცემული სესხები	1,706	500	2,206

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

ძირითადი საშუალებები	30	(67)	(37)
არამატერიალური აქტივები	(13)	31	18
სხვა აქტივები	-	(85)	(85)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	-	146	146
სესხები	365	24	389
სხვა ვალდებულებები	(134)	(3)	(237)
	1,954	546	2,500

10. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ნაღდი ფულის ნაშთი სალაროში	11,785	9,780
ნაშთები ბანკში	8,321	4,173
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები, სულ	20,106	13,953

ჯგუფის არცერთი ნაშთი არ არის ვადაგადაცილებული. ბანკში არსებული ნაშთებისთვის ზარალის რეზერვი არ აღიარებულა, მისი მოკლევადიანი ხასიათის გამო. ჯგუფის ბანკში არსებული ნაშთები მოიცავს მიმდინარე ანგარიშებს ქართულ ბანკებში და ისინი გამოიყენება ჯგუფის ყოველდღიური საქმიანობებისთვის.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ჯგუფის ბანკში არსებული ნაშთები განთავსებულია ბანკებში, რომლებსაც ფიტჩის სარეიტინგო სააგენტოს მიერ მინიჭებული აქვთ B (მოკლევადიანი) და BB- (გრძელვადიანი) რეიტინგი.

11. ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები		
წარმოებული ფინანსური აქტივები		
უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები	-	405
ვალუტის სვოპ ხელშეკრულებები	-	37
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	442
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები		
წარმოებული ფინანსური ვალდებულებები		
უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები	(2,315)	-
ვალუტის სვოპ ხელშეკრულებები	(1,977)	(1,659)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	(4,292)	(1,659)

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები მოიცავს უცხოური ვალუტის ხელშეკრულებებს.

სავალუტო სვოპები

ჯგუფი ბანკებისგან იმავე ბანკში უცხოურ ვალუტაში შესრულებული ანაბრებით უზრუნველყოფილი საკომპენსაციო სესხების არაწარმოებულ გარიგებებს წარმოებულ ინსტრუმენტებში აერთიანებს, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ გარიგებები (ანაბრის განთავსება და სესხის აღება) არსებითად წარმოებულ ინსტრუმენტს წარმოქმნის. დასკვნა შემდეგ ინდიკატორებს ეფუძნება:

- ისინი ფორმდება ერთდროულად და ერთმანეთის გათვალისწინებით;
- მათ ერთი და იგივე კონტრაქტის პერიოდია;
- ისინი ერთსა და იმავე რისკთან არიან დაკავშირებული;
- არ არსებობს აშკარა ეკონომიკური საჭიროება ან არსებითი ბიზნეს მიზანი გარიგებების ცალკე სტრუქტურულიზაციისთვის, რომელიც ვერ განხორციელდება ერთ გარიგებაში;
- არსებობს თავდაპირველი წმინდა ინვესტიცია, რომელიც უფრო ნაკლებია, ვიდრე სხვა სახის ინვესტიცია, რომელიც ანალოგიურად რეაგირებს მსგავს ცვლილებებზე საბაზრო ფაქტორებიდან და სამომავლო გეგმებიდან გამომდინარე.

უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები

ფორვარდი არის სახელშეკრულებო შეთანხმება ორ მხარეს შორის, რომელთა შორისაც უნდა მოხდეს გარკვეული დროის განმავლობაში ფინანსური სახსრების გადახდები კონკრეტული ოდენობით.

უცხოური ვალუტის ფორვარდულ ოპერაციებში ჯგუფი იხდის თანხის გარკვეულ ოდენობას ერთ ვალუტაზე და იღებს გარკვეულ ოდენობას მეორე ვალუტაში. სავალუტო ფორვარდები ერთიანად იფარება.

ქვემოთ მოცემული ცხრილი აღწერს არადისკონტირებულ სახელშეკრულებო თანხებს, რომლებიც დაუფარავია 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, დაფარვის დარჩენილი პერიოდებით. უცხოური ვალუტის თანხების გადაფასება, რომლებიც ქვემოთ არის წარმოდგენილი ხდება ანგარიშგების თარიღისთვის არსებული კურსით. იმ ხელშეკრულებებზე მიღებული შემოსულობა და ზარალი, რომელთა ვადაც არ იყო დასრულებული, აისახება მოგება-ზარალში და ფინანსურ ინსტრუმენტებში სამართლიანი ღირებულებით მოგება-ზარალში ასახვით, ვითარებიდან გამომდინარე.

	პირობითი თანხა	
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
აშშ დოლარის გაყიდვა ლარის ყიდვა		
3 თვეზე ნაკლები	12,159	13,383
3-დან 12 თვემდე	101,517	98,767
	113,676	112,150

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

12. კლიენტებზე გაცემული სესხები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ძირითადი თანხა	302,007	267,639
დარიცხული პროცენტი	8,477	7,525
გამოკლებული: მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	(13,273)	(10,556)
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	297,211	264,608
ანალიზი სექტორების მიხედვით:		
მომსახურება	86,853	67,010
სასოფლო-სამეურნეო	82,049	79,203
სამომხმარებლო	61,923	64,371
ვაჭრობა	47,115	42,112
ლომბარდი	22,189	13,016
წარმოება	10,355	9,452
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	275,164
კლიენტებზე გაცემული მთლიანი სესხები		
გამოკლებული: მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	(13,273)	(10,556)
კლიენტებზე გაცემული სესხები, წმინდა	297,211	264,608

კლიენტებზე გაცემული ყველა სესხი ამორტიზებული ღირებულებით ფასდება. კლიენტებზე გაცემული სესხები კლასიფიცირებულია ფაქტორების კომბინაციის მიხედვით (ძირითადად სესხის ამღების შემოსავლის წყარო და სესხის მიზანი). ინდივიდუალური ბიზნესის მფლობელების მიერ სამომხმარებლო მიზნებისათვის მიღებული სესხები წარმოდგენილია შესაბამის კატეგორიებში (ვაჭრობა, მომსახურება და სოფლის მეურნეობა) მსესხებლების ბიზნეს-საქმიანობის ტიპების მიხედვით.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია სასესხო პროდუქტების ტიპების მიხედვით 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მთლიანი საბალანსო ღირებულება	ზარალის რეზერვი	საბალანსო ღირებულება
საბალანსო კლიენტებზე გაცემული სესხები:			
მომსახურება	86,853	(3,478)	83,375
სოფლის მეურნეობა	82,049	(4,973)	77,076
სამომხმარებლო	61,923	(1,774)	60,149
ვაჭრობა	47,115	(2,272)	44,843
ლომბარდი	22,189	(27)	22,162
წარმოება	10,355	(749)	9,606
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	(13,273)	297,211

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია სასესხო პროდუქტების ტიპების მიხედვით 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მთლიანი საბალანსო ღირებულება	ზარალის რეზერვი	საბალანსო ღირებულება
საცალო კლიენტებზე გაცემული სესხები:			
მომსახურება	67,010	(2,294)	64,716
სოფლის მეურნეობა	79,203	(4,229)	74,974
სამომხმარებლო	64,371	(1,748)	62,623
ვაჭრობა	42,112	(1,801)	40,311
ლომბარდი	13,016	(13)	13,003
წარმოება	9,452	(471)	8,981
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	275,164	(10,556)	264,608

2018 წლის დეკემბერში საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდი ქართულ ინიციატივით, „სესხების პატიების“ პროგრამის ფარგლებში, ჯგუფმა გაყიდა გაუფასურებული და ჩამოწერილი პორტფელის ნაწილი 3,500 ათასი ლარის ოდენობით (თითოეული მათგანის ინდივიდუალური პოზიცია 2,000 ლარამდე იყო).

მომზადება სესხის გაუფასურების რეზერვში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2019			
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	სულ
ნაშთი წლის დასაწყისში	3,224	3,991	3,341	10,556
ახალი სესხები	4,780	-	-	4,780
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	105	(105)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - არა გაუფასურებული	(6,386)	6,398	(12)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(6,287)	6,287	-
დაფარული სესხები	(1,648)	(933)	(200)	(2,781)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	8	5	1,180	1,193
ცვლილებები საკრედიტო რისკში ცვლილების გამო	2,895	867	2,919	6,681
საპროცენტო შემოსავლის კორექტირება	-	-	196	196
საკურსო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	7	10	13	30
ნაშთი წლის ბოლოს	2,975	3,942	6,356	13,273

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

შესაბამისი მოძრაობა კლიენტებზე გაცემული სესხების მთლიან საბალანსო ღირებულებაში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2019			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	210,741	58,959	5,464	275,164
ახალი სესხები	234,083	-	-	234,083
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	8,077	(8,077)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(82,017)	82,089	(72)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(8,379)	8,379	-
დაფარული სესხები	(156,359)	(39,805)	3,007	(193,157)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	8	5	1,180	1,193
საკუროს ზარალი	404	160	19	583
ნაშთი წლის ბოლოს	214,927	84,948	10,609	310,484

მოძრაობა სესხის გაუფასურების რეზერვში 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2018			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	2,082	1,826	1,483	5,391
ახალი სესხები	5,295	-	-	5,295
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	46	(46)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(5,383)	5,385	(2)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(3,308)	3,308	-
დაფარული სესხები	(1,052)	(562)	(172)	(1,786)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	23	25	1,009	1,057
ცვლილებები საკრედიტო რისკში ცვლილების გამო	2,265	730	2,040	5,035
საკუროს ზარალი	(12)	(14)	(13)	(39)
ნაშთი წლის ბოლოს	3,224	3,991	3,341	10,556

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

შესაბამისი მოძრაობა კლიენტებზე გაცემული სესხების მთლიან საბალანსო ღირებულებაში 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2018			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	162,909	38,045	2,482	203,436
ახალი სესხები	212,170	-	-	212,170
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	3,502	(3,502)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(54,065)	54,082	(17)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(7,456)	7,456	-
დაფარული სესხები	(113,789)	(22,199)	(1,115)	(137,143)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	23	25	1,009	1,057
საკუთრო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	31	9	1	41
ნაშთი წლის ბოლოს	210,741	58,959	5,464	275,164

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

13. ძირითადი საშუალებები

	სატრანსპორტო		IT		საიჯარო გაუმჯობესებები	სხვა	სულ
	შენიშვნები	საშუალებები	ავეჯი	აღჭურვილობა			
თვითღირებულება							
2019 წლის 1 იანვარს	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
შესყიდვები	-	-	172	267	598	337	1,374
გასვლები	-	-	(9)	(13)	(442)	(181)	(645)
გადატანები	-	-	42	207	737	(986)	-
2019 წლის 31 დეკემბერს	105	1,184	1,229	3,399	6,087	4,071	16,075
დაგროვილი ცვეთა							
2019 წლის 1 იანვარს	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
ცვეთა წლის განმავლობაში	(3)	(231)	(181)	(454)	(1,835)	(563)	(3,267)
გასხვისებისას აღმოფხვრილი	-	-	7	13	344	77	441
2019 წლის 31 დეკემბერს	(41)	(607)	(802)	(1,911)	(4,346)	(2,766)	(10,473)
საბალანსო ღირებულება							
2019 წლის 31 დეკემბერს	64	577	427	1,488	1,741	1,305	5,602

	სატრანსპორტო		IT		საიჯარო გაუმჯობესებები	სხვა	სულ
	შენიშვნები	საშუალებები	ავეჯი	აღჭურვილობა			
თვითღირებულება							
2018 წლის 1 იანვარს	105	650	848	2,072	4,491	2,924	11,090
შესყიდვები	-	329	112	663	848	2,524	4,476
გასვლები	-	(38)	(1)	(11)	(168)	(2)	(220)
გადატანები	-	243	65	214	23	(545)	-
2018 წლის 31 დეკემბერს	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
დაგროვილი ცვეთა							
2018 წლის 1 იანვარს	(35)	(192)	(482)	(1,119)	(2,190)	(1,763)	(5,781)
ცვეთა წლის განმავლობაში	(3)	(205)	(146)	(351)	(813)	(517)	(2,035)
გასხვისებისას აღმოფხვრილი	-	21	-	-	148	-	169
2018 წლის 31 დეკემბერს	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
საბალანსო ღირებულება							
2018 წლის 31 დეკემბერს	67	808	396	1,468	2,339	2,621	7,699

სხვა ძირითადი საშუალებები უმეტესად მოიცავს უსაფრთხოების სისტემებს და გენერატორებს. 2019 წლის 31 დეკემბრის და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სრულად ამორტიზებულმა ერთეულებმა შესაბამისად შეადგინა 2,793 და 2,848 ლარი. 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლების განმავლობაში ძირითადი საშუალებების ნასყიდობასა თუ მშენებლობასთან დაკავშირებული სესხით სარგებლობის დანახარჯების კაპიტალიზაცია არ მომხდარა.

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

14. გამოყენების უფლების მქონე აქტივები და საიჯარო ვალდებულებები

	შენიშვნა-ნაგებობები და ოფისები	სატრანსპორტო საშუალებები	სულ
თვითღირებულება			
ნაშთი 2019 წლის 1 იანვარს	3,516	778	4,294
იჯარების მოდიფიცირება	-	245	245
ნაშთი 2019 წლის 31 დეკემბერს	3,516	1,023	4,539
ცვეთა			
ნაშთი 2019 წლის 1 იანვარს	-	-	-
ცვეთა წლის განმავლობაში	(659)	(303)	(962)
ნაშთი 2019 წლის 31 დეკემბერს	(659)	(303)	(962)
საბალანსო ღირებულება			
2019 წლის 31 დეკემბერს	2,857	720	3,577

მოდრაობა საიჯარო ვალდებულებებში 2019 წელს იყო შემდეგი:

	2019
პირველადი აღიარება	4,294
შესყიდვები	245
საპროცენტო ხარჯი	312
საკუროს სხვაობით მიღებული (შემოსულობა)/ზარალი	246
საიჯარო პროცენტის დაფარვა	(312)
საიჯარო ძირი თანხის დაფარვა	(871)
სულ	3,914

საშუალო შეწონილი იჯარის ვადა გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივებისთვის 4,8 წელია, ხოლო მოიჯარის საშუალო შეწონილი ზღვრული სასესხო საპროცენტო განაკვეთი, რომელიც საიჯარო ვალდებულებებთან მიმართებაში გამოიყენება 7,6%-ია.

ვადადების ანალიზი	ფინანსური იჯარის ფარგლებში დასაფარი თანხები	მომავალი ფინანსური ხარჯები
1-ლი წელი	1,004	256
მე-2 წელი	1,096	169
მე-3 წელი	745	95
მე-4 წელი	587	49
მე-5 წელი	411	21
მე-6 წელი	71	1
სულ საიჯარო ვალდებულება	3,914	591

მოგებაში და ზარალში აღიარებული თანხები	2019
ცვეთის ხარჯი	(962)
საპროცენტო ხარჯი	(312)
ვალუტის გაცვლის ეფექტი	(246)
მოკლევადიან იჯარებთან და დაბალფასიან ერთეულებთან დაკავშირებული დანახარჯები	(3,309)
სულ	(4,829)

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

15. არამატერიალური აქტივები

	არამატერიალური აქტივები
თვითღირებულება	
2018 წლის 1 იანვარს	2,370
შესყიდვები	597
2018 წლის 31 დეკემბერს	2,967
შესყიდვები	1,434
2019 წლის 31 დეკემბერს	4,401
დაგროვილი ამორტიზაცია	
2018 წლის 1 იანვარს	(1,045)
წლის განმავლობაში დარიცხული ამორტიზაცია	(370)
2018 წლის 31 დეკემბერს	(1,415)
წლის განმავლობაში დარიცხული ამორტიზაცია	(422)
2019 წლის 31 დეკემბერს	(1,837)
საბალანსო ღირებულებები	
2018 წლის 31 დეკემბერს	1,552
2019 წლის 31 დეკემბერს	2,564

არამატერიალური აქტივები მოიცავს პროგრამულ უზრუნველყოფას და ლიცენზიებს, მათ შორის დაუმთავრებელ წარმოებას, ორგანიზაციაში შემუშავებულ პროგრამულ უზრუნველყოფას 289 ათასი ლარის ოდენობით.

16. სხვა აქტივები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
სხვა დებიტორული დავალიანებები	2,297	1,705
სულ სხვა ფინანსური აქტივები	2,297	1,705
გადახდილი ავანსები	937	2,041
დასაკუთრებული აქტივები	683	547
სასაქონლო-მატერიალური მარაგები	130	-
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	108	-
სულ სხვა არაფინანსური აქტივები	1,858	2,588
სხვა აქტივები, სულ	4,155	4,293

სხვა დებიტორული დავალიანებების მოკლევადიანი ხასიათიდან გამომდინარე, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი აღიარებულია 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. სხვა დებიტორული დავალიანება მოიცავს ფულადი გზავნილების დებიტორულ დავალიანებებს „Paybox“-ის აპარატის ოპერატორების მიმართ, რომლებიც მალევე იფარება ანგარიშგების თარიღის შემდეგ.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

17. ნასესხები სახსრები

ეს შენიშვნა მოიცავს ინფორმაციას ამორტიზებული ღირებულებით წარმოდგენილი პროცენტის მატარებელი სესხების სახელშეკრულებო პირობების შესახებ. დამატებითი ინფორმაცია საპროცენტო განაკვეთზე დაქვემდებარების, უცხოური ვალუტის და ლიკვიდურობის რისკების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები	248,235	226,563
სუბორდინირებული ვალი	5,748	4,354
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ძირითადი თანხა	250,604	227,829
დარიცხული პროცენტი	3,379	3,088
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917

ჯგუფის მიერ ნასესხები თანხები მოკლე და გრძელვადიანი კლასიფიკაცია შემდეგია:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
გრძელვადიანი ვალდებულებები		
ნასესხები სახსრები	-	157,871
მიმდინარე ვალდებულებები		
ნასესხები სახსრები	253,983	73,046
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917

სუბორდინირებული ვალი

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სუბორდინირებული ვალი არის სესხი უზრუნველყოფის გარეშე, რომელიც საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციისგან „Bank Im Bistum Essen EG“ არის მიღებული, ვადა 2025 წელს გასდის და შეადგენს 5,748 ათას ლარს, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 9%.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სუბორდინირებული ვალი არის სესხი უზრუნველყოფის გარეშე, რომელიც საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციისგან „KfW“ არის მიღებული, ვადა 2019 წელს გაუვიდა და შეადგენს 4,354 ათას ლარს, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 11%.

გაკოტრების შემთხვევაში სუბორდინირებული ნასესხები სახსრების დაფარვა განხორციელდება ჯგუფის ყველა სხვა ვალდებულების სრულად დაფარვის შემდეგ.

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ვადები და ვალის დაფარვა

დაუფარავი ნასესხები თანხების პირობებია შემდეგი:

			2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ვალუტა	ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი	ვადის ამოწურვის წელი	საბალანსო დირეზულეზა	საბალანსო დირეზულეზა
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის აშშ დოლარი გარეშე	4.26% - 11.58%	2019 – 2024	112,687	127,348
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის გარეშე	ლარი	11.03% - 14.03%	135,548	98,763
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის გარეშე	ევრო	5.00%-6.63%	-	452
სუბორდინირებული ვალი უზრუნველყოფის გარეშე	ლარი	9.08% - 11.00%	5,748	4,354
სულ ნასესხები სახსრები			253,983	230,917

ფინანსური საქმიანობით გამოწვეული ცვლილებების შეჯერება

	2019 წლის 1 იანვარი	სესხების მიღება 2019 წლის განმავლობაში	სესხების დაფარვა 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2019 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	საკურო ზარალი 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის 31 დეკემბერი
ნასესხები სახსრები	230,917	95,883	(81,106)	19,885	(19,594)	7,998	253,983
	2018 წლის 1 იანვარი	სესხების მიღება 2018 წლის განმავლობაში	სესხების დაფარვა 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	საკურო ზარალი 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის 31 დეკემბერი
ნასესხები სახსრები	167,700	130,757	(74,175)	19,052	(18,971)	6,554	230,917

აუთვისებელი საკრედიტო ხაზები

2019 წლის მარტში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „პაშა ბანკ საქართველოსთან“ 2,500 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის ივნისში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „თიბისი ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის ივლისში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 2,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „თიბისი ბანკთან“ 7,400 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 3,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

კოვენანტის მოთხოვნები

ჯგუფი ვალდებულია შეასრულოს ფინანსური კოვენანტები ზემოთ ჩამოთვლილი სესხებისთვის. ეს კოვენანტები მოიცავს განსაზღვრულ კოეფიციენტებს, ასევე ლიკვიდურობის, მომგებიანობისა და რისკის დაფარვის კოეფიციენტებს.

ჯგუფის მთლიანი ფინანსური შედეგების გამო, 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით და ამ თარიღით დასრულებული წლისთვის, ჯგუფი არღვევს შემოსავლიანობის კოეფიციენტებს მისი საკრედიტო ხელშეკრულებების უმეტესობის ფარგლებში, ადგილობრივი ბანკებისგან, საერთაშორისო ფინანსური დაწესებულებებისგან, განვითარების ფინანსური დაწესებულებებისგან და მიკროსაფინანსო საინვესტიციო სტრუქტურებისგან მიღებული თანხებისთვის. ბასს (IAS) 1-ზე („ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა“) დაყრდნობით, ხელმძღვანელობამ ნასესხებ სახსრებს მიანიჭა მიმდინარე ვალდებულებების კლასიფიკაცია, რომელიც თავის მხრივ იწვევდა ლიკვიდურობის კოეფიციენტების დარღვევას რამდენიმე კრედიტორთან. მიმდინარე კლასიფიცირებული და 1 თვემდე დაფარვის კატეგორიაში წარდგენილი ნასესხები სახსრების მთლიანი ღირებულება ლიკვიდურობის რისკის მართვისთვის, 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 253,759 ათას ლარს შეადგენდა.

18. გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები

ეს შენიშვნა მოიცავს ინფორმაციას ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული სავალო ფასიანი ქაღალდების სახელშეკრულებო პირობების შესახებ. დამატებითი ინფორმაცია საპროცენტო განაკვეთზე დაქვემდებარების, უცხოური ვალუტის და ლიკვიდურობის რისკების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ძირითადი თანხა	12,407	9,871
დარიცხული პროცენტი	260	74
სულ გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	12,667	9,945

ჯგუფის გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი კლასიფიკაციით არის შემდეგი:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
გრძელვადიანი ვალდებულებები		
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	12,407	-
მიმდინარე ვალდებულებები		
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	260	9,945
სულ გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	12,667	9,945

კორპორატიული ობლიგაციები

გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავს კორპორატიული ობლიგაციას. 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სავალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავდა ჯგუფის მიერ 2019 წლის მარტის თვეში გამოშვებულ კორპორატიულ ობლიგაციას, ნომინალური ღირებულებით 12,5 მილიონი ლარი, რომლის დაფარვის ვადა 2021 წლის თებერვალია. ობლიგაციების სახელშეკრულებო საპროცენტო განაკვეთი 4%-ია, საქართველოს ეროვნული ბანკის რეფინანსირების წლიური განაკვეთით, პირობით თანხაზე.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სავალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავდა ჯგუფის მიერ 2017 წლის დეკემბრის თვეში გამოშვებულ კორპორატიულ ობლიგაციას, ნომინალური ღირებულებით 10 მილიონი ლარი, რომლის დაფარვის ვადა 2019 წლის დეკემბერია. ობლიგაციების სახელშეკრულებო საპროცენტო განაკვეთი 4,5%-ია, საქართველოს ეროვნული ბანკის რეფინანსირების წლიური განაკვეთით, პირობით თანხაზე.

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ვადები და ვალის დაფარვა

დაუფარავი სავალო ფასიანი ქაღალდების პირობებია შემდეგი:

				2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
	ვალუტა	ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი	ვადის ამოწურვის წელი	საბალანსო ღირებულება	საბალანსო ღირებულება
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	ლარი	4%+ სეზ-ის რეფინანსირების განაკვეთი	2021	12,667	-
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	ლარი	405%+ სეზ-ის რეფინანსირების განაკვეთი	2019	-	9,945
სულ გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები				12,667	9,945

ფინანსური საქმიანობით გამოწვეული ცვლილებების შეჯამება:

	2019 წლის 1 იანვარი	სავალო ფასიანი ქაღალდების მიღება 2019 წლის განმავლობაში	სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2019 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში საკურსო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	2019 წლის 31 დეკემბერი
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	9,945	12,500	(9,964)	2,437	(2,251)	-	12,667

	2018 წლის 1 იანვარი	სავალო ფასიანი ქაღალდების მიღება 2018 წლის განმავლობაში	სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში საკურსო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	2018 წლის 31 დეკემბერი
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	9,880	-	-	1,168	(1,103)	-	9,945

19. სხვა ვალდებულებები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
სხვა კრედიტორული დავალიანება	781	692
თანამშრომლების ანაზღაურების დანარიცხები	822	579
სულ სხვა ფინანსური ვალდებულებები	1,603	1,271
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	-	83
სხვა არაფინანსური ვალდებულებები	7	81
სულ სხვა არაფინანსური ვალდებულებები	7	164
სხვა ვალდებულებები, სულ	1,610	1,435

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

თანამშრომლის კომპენსაციის დარიცხვა მოიცავს თანამშრომლებისთვის გადასახდელ თანხას ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმასთან მიმართებაში, რომელიც ნაღდი ფორმით დაიფარა, აღიარებულია ხარჯით ვალდებულებების შესაბამისი ზრდით, იმ პერიოდის განმავლობაში, რომლის განმავლობაშიც თანამშრომლები მიიღებენ გადახდაზე უპირობო უფლებას.

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია მე-7 შენიშვნაში.

20. სააქციო კაპიტალი და რეზერვები

საწესდებო კაპიტალი

სააქციო კაპიტალი 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

პარტნიორი	აქციების რაოდენობა	სტანდარტული/არა გამოსყიდვადი პრივილეგირებული	აქცია %	ხმის უფლებები	კაპიტალი ლარი
ფონდი კრისტალი	1,424,515	ჩვეულებრივი	46.53%	46.53%	1,424
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	1,136,157	ჩვეულებრივი	37.12%	37.12%	1,136
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	378,719	ჩვეულებრივი	12.37%	12.37%	379
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	96,114	ჩვეულებრივი	3.14%	3.14%	96
კის იანგი	25,677	ჩვეულებრივი	0.84%	0.84%	26
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	304,613	პრივილეგირებული	53.12%	0.00%	305
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	268,781	პრივილეგირებული	46.88%	0.00%	269
	573,394		100.00%	0.00%	574

სააქციო კაპიტალი 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

პარტნიორი	აქციების რაოდენობა	სტანდარტული/არა გამოსყიდვადი პრივილეგირებული	წილი %	ხმის უფლებები	კაპიტალი ლარი
ფონდი კრისტალი	1,450,192	სტანდარტული	47.37%	47.37%	1,450
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	1,136,157	სტანდარტული	37.12%	37.12%	1,136
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	378,719	სტანდარტული	12.37%	12.37%	379
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	96,114	სტანდარტული	3.14%	3.14%	96
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061

ყველა ჩვეულებრივ აქციას აქვს ნომინალური ღირებულება 1 ლარი და ისინი სრულად არის დაფარული.

ყველა ჩვეულებრივი აქცია თანაბრად ნაწილდება ჯგუფის ნარჩენ აქტივებთან მიმართებაში.

საემისიო კაპიტალი

საემისიო კაპიტალი წარმოადგენს თანხას, რაც მიღებულ იქნება აქციის სარეგისტრაციო ღირებულების გარდა. შესაბამისად, მისი შექმნა შესაძლებელია იგივე საშუალებით, როგორც სააქციო კაპიტალის: 1) აქციების გამოშვება, და 2) ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში.

საემისიო კაპიტალი შეადგენდა 22,110 ათას ლარსა და 12,718 ათას ლარს, შესაბამისად, 2019 წლის 31 დეკემბრითა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლებისათვის. შესყიდვა 2019 წელს ამავე წლის მარტის თვეში პრივილეგირებული აქციის გამოშვების შედეგია. მოძრაობა 2018 წლის მანძილზე სრულად უკავშირდება 2017 წლის ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში გამოშვებულ აქციებს.

დივიდენდები

ჩვეულებრივი აქციის მფლობელებს უფლება აქვთ დროდადრო მიიღონ დივიდენდები და უფლებამოსილი არიან, ყოველწლიურად ჯგუფის აქციონერთა კრებაზე მიიღონ ერთ აქციაზე ერთი ხმის მიცემის უფლება.

პრივილეგირებული აქციების მფლობელები უფლებამოსილი არიან მიიღონ დივიდენდები წლიური საპროცენტო განაკვეთით 10%. საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, დივიდენდის ნებისმიერი დაპირება უქმდება და ეფუძნება წლის მოგებას და ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებას.

აქციონერების გადაწყვეტილების საფუძველზე 767 ათასი ლარის და 870 ათასი ლარის დივიდენდები გამოცხადდა 2019 და 2018 წლებში, შესაბამისად.

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ჯგუფის გასანაწილებელი რეზერვები იზღუდება გაუნაწილებელი მოგების ნაშთით, ჯგუფის ფას-ების შესაბამისად მომზადებულ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში აღწერილი ფორმით.

21. პირობითი ვალდებულებები

დავები

საქმიანობის ჩვეულებრივი მსვლელობისას, ჯგუფის წინააღმდეგ შესაძლოა აღიძრას სარჩელები. ხელმძღვანელობას მიაჩნია, რომ ამ სარჩელებიდან გამომდინარე საბოლოო ვალდებულებას (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) არ ექნება არსებითი უარყოფითი გავლენა ფინანსურ მდგომარეობაზე ან სამომავლო ფუნქციონირებაზე.

საგადასახადო გარემო

საქართველოს კანონმდებლობა კომერციული საქმიანობის შესახებ, საგადასახადო კანონმდებლობის ჩათვლით, არაერთი ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. ამასთან, არსებობს იმის რისკიც, რომ საგადასახადო ორგანოებმა თვითნებურად შეაფასონ ბიზნეს-ოპერაციები. თუ საგადასახადო ორგანოები ეჭვქვეშ დააყენებენ ხელმძღვანელობის რომელიმე განსჯას ბანკის ბიზნესსაქმიანობასთან დაკავშირებით, ბანკს შეიძლება დამატებითი გადასახადები, ჯარიმები და საურავები დაეკისროს.

საქართველოს კანონმდებლობა სატრანსფერო ფასწარმოქმნის შესახებ 2014 წლის 1 იანვრიდან შეიცვალა და დაინერგა დამატებითი ანგარიშგებისა და დოკუმენტირების მოთხოვნები. ახალი კანონმდებლობა საგადასახადო ორგანოებს საშუალებას აძლევს, დააკისრონ დამატებითი საგადასახადო ვალდებულებები გარკვეულ ოპერაციებთან მიმართებაში, რომელთა რიცხვშიც შედის ოპერაციები დაკავშირებულ მხარეებთან, თუკი ისინი გადაწყვეტენ, რომ ოპერაცია არ არის შეფასებული გაშლილი ხელის პრინციპის მიხედვით. საგადასახადო ორგანოების მიერ ჯგუფის სატრანსფერო ფასწარმოქმნის პრაქტიკაში ეჭვის შეტანის შედეგის სათანადო სიზუსტით განსაზღვრა შეუძლებელია.

ასეთი გაურკვევლობა შეიძლება უკავშირდებოდეს ფინანსური ინსტრუმენტების შეფასებას, გაუფასურების ზარალის ანარიცხების შეფასებას და გარიგებების საბაზრო ფასების განსაზღვრას. გარდა ამისა, ეს გაურკვევლობა შეიძლება ასევე შეეხოს კლიენტებზე გაცემული სესხების და დებიტორული დავალიანების გაუფასურების ზარალის ანარიცხების შექმნისა და შებრუნების დროებითი სხვაობების შეფასებას, და ჩაითვალოს დასაბეგრი მოგების შემცირებად. ჯგუფის ხელმძღვანელობას მიაჩნია, რომ ყველა გადასახადი დარიცხული აქვს და, შესაბამისად, კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ამისათვის შესაბამისი რეზერვი არ არის გამოყოფილი.

საოპერაციო გარემო

განვითარებადი ბაზრები, როგორც საქართველოა, განვითარებული ბაზრებისგან განსხვავებულ რისკებს ატარებს, მათ შორის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ, იურიდიულ და საკანონმდებლო რისკებს. კანონები და რეგულაციები, რომლებიც ზეგავლენას ახდენენ საქართველოში მოქმედ ბიზნესებზე, განაგრძობს სწრაფ განვითარებას საგადასახადო და მარეგულირებელი მიმართულებით, განსხვავებული ინტერპრეტაციებით. საქართველოს ეკონომიკის სამომავლო გეგმას წარმოადგენს, მთავრობის მიერ,

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის შემუშავებით ზეგავლენის მოხდენა, სამართლებრივი, მარეგულირებელი და პოლიტიკური განვითარების კვალდაკვალ.

ბოლო ორი წლის განმავლობაში საქართველომ შეიმუშავა მთელი რიგი საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლებიც დიდწილად უკავშირდებოდა ევროკავშირში გაწევრიანების სამოქმედო გეგმას. 2019 და 2018 წლების განმავლობაში განხორციელებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა გზა გაკვალა, თუმცა გაცილებით მეტია მოსალოდნელი საქართველოს მიერ ევროკავშირში გაწევრიანების სამოქმედო გეგმის გათვალისწინებით.

ამასთან ერთად, 2020 წლის დასაწყისიდან ახალი კორონავირუსის დაავადებამ (კოვიდ-19) დაიწყო სწრაფი გავრცელება მთელს მსოფლიოში, რამაც გამოიწვია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ პანდემიის სტატუსის გამოცხადება 2020 წლის მარტის თვეში. მრავალმა ქვეყანამ შეიმუშავა პრევენციული ღონისძიება კოვიდ-19-ის გავრცელებასთან დაკავშირებით, რამაც ხელი შეუშალა ბევრ კომპანიას ფუნქციონირებაში და ამას მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდა გლობალურ ფინანსურ ბაზრებზე. რადგან სიტუაცია სწრაფად ვითარდება, ამას შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდეს მრავალი კომპანიის ბიზნესზე სხვადასხვა სექტორში, მათ შორის, შეუზღუდავად, ისეთი გავლენა, როგორიც არის ბიზნეს ოპერაციების ნგრევა წარმოების შეფერხების ან ობიექტების დახურვის, მიწოდების ქსელის რღვევის, პერსონალის კარანტინის, შემცირებული მოთხოვნის და ფინანსების მოზიდვასთან დაკავშირებული სირთულეების გამო. ამასთან, ჯგუფმა შესაძლოა განიცადოს კოვიდ-19 დიდი გავლენა გლობალურ ეკონომიკაზე და მთავარ ფინანსურ ბაზრებზე მისი ნეგატიური გავლენის გამო. კოვიდ-19-ის გავლენის მნიშვნელობა ჯგუფის ბიზნესზე დიდად არის დამოკიდებული პანდემიის ეფექტების ხანგრძლივობასა და გავრცელებაზე მსოფლიოსა და საქართველოს ეკონომიკაზე.

22. გარიგებები დაკავშირებულ მხარეებთან

კონტროლი

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის მთავარი აქციონერი და საბოლოო მაკონტროლებელი მხარეა „ფონდი კრისტალი“ 46,53%-იანი წილით (იხილეთ 1-ლი შენიშვნა).

ტრანზაქციები სამეთვალყურეო და აღმასრულებელი საბჭოების წევრებთან

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით პერსონალის გასამრჯელოში გაწეული სრული ანაზღაურება და ხელმძღვანელობის საკონსულტაციო გადასახადი შემდეგია:

	2019	2018
ხელფასები და პრემიები	1,106	1,236
წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის ოპერაციები	-	135
მოგების განაწილების გეგმა	-	147
საკონსულტაციო ხარჯები	472	13
	1,578	1,531

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სხვა ვალდებულებებში შესული მთლიანი ანაზღაურების და ხელმძღვანელობის კონსულტირების ხარჯების კრედიტორული დავალიანება შემდეგია:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მოგების განაწილების გეგმა	-	147
	-	147

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სხვა დაკავშირებულ მხარეთა ოპერაციები

სხვა	სხვა საოპერაციო ხარჯები 2019	სხვა საოპერაციო ხარჯები 2018	სხვა ვალდებულებები 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	სხვა ვალდებულებები 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით
სს „მოზაილ ფაინენს სერვის – ჯორჯია“*	740	109	309	-
	740	109	309	-

*სს „მოზაილ ფაინენს სერვის – ჯორჯიას“ ფლობს ჯგუფის სამეთვალყურეო საბჭოს სამი წევრი.

23. ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება

ფასს სამართლიან ღირებულებას განმარტავს, როგორც თანხას, რომელიც მიიღება აქტივის გაყიდვის შედეგად, ან გადაიხდება ვალდებულების გადაცემის შედეგად ბაზრის მონაწილეებს შორის ჩვეულებრივი გარიგების პირობებში შეფასების თარიღისთვის.

ჯგუფმა ფინანსური ინსტრუმენტების სავარაუდო სამართლიანი ღირებულება განსაზღვრა ხელმისაწვდომი საბაზრო ინფორმაციის საფუძველზე, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, და სათანადო შეფასების მეთოდების გამოყენებით. თუმცა, სამართლიანი ღირებულების დასადგენად, საბაზრო მონაცემების ინტერპრეტაციისთვის განსჯის გამოყენებაა საჭირო. საქართველოს კვლავაც ავლენს განვითარებადი ბაზრისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს და ეკონომიკური პირობები ისევ ზღუდავს ფინანსურ ბაზრებზე საქმიანობის მოცულობას. საბაზრო კოტირებები შეიძლება მოძველებული იყოს, იძულებითი რეალიზაციის გარიგებებს ასახავდეს და ამიტომ არ წარმოადგენდეს ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიან ღირებულებებს. ხელმძღვანელობა ყველა არსებულ საბაზრო ინფორმაციას იყენებს ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების შესაფასებლად.

სამართლიანი ღირებულების იერარქია

ჯგუფი სამართლიან ღირებულებებს აფასებს სამართლიანი ღირებულების შემდეგი იერარქიით, რომელიც ასახავს შეფასებებში გამოყენებული მონაცემების მნიშვნელობას:

- 1-ლი დონე: ანალოგიური ინსტრუმენტის კოტირებული საბაზრო ფასი (არაკორექტირებული) აქტიურ ბაზარზე.
- მე-2 დონე: პირველ დონეში შესული კოტირებული ფასების გარდა სხვა პირდაპირ (ანუ ფასების სახით) ან არაპირდაპირ (ანუ ფასებიდან მიღებული) დაკვირვებადი მონაცემები. ეს კატეგორია მოიცავს ინსტრუმენტებს, რომლებიც ფასდება შემდეგი მონაცემების გამოყენებით: მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული საბაზრო ფასები აქტიურ ბაზრებზე; მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული ფასები ისეთ ბაზრებზე, რომლებიც ნაკლებად აქტიურად ითვლება; ან სხვა შეფასების მეთოდები, რა შემთხვევაშიც, შეფასებაში მონაწილე ყველა მნიშვნელოვანი მონაცემი პირდაპირ ან არაპირდაპირ არის ბაზრიდან მოპოვებადი.
- მე-3 დონე: არადაკვირვებადი (არასაბაზრო) მონაცემები ეს კატეგორია მოიცავს ყველა ინსტრუმენტს, რომელთა შეფასების მეთოდიც ეყრდნობა ისეთ ინფორმაციას, რომელიც არ შეიცავს დაკვირვებად (საბაზრო) მონაცემებს და არადაკვირვებადი (არასაბაზრო) მონაცემები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ინსტრუმენტის შეფასებაზე. ამ კატეგორიაში შედის ინსტრუმენტები, რომლებიც ფასდება მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული ფასების საფუძველზე, რა შემთხვევაშიც მნიშვნელოვანი არასაბაზრო კორექტირებები ან დაშვებები საჭირო ამ ინსტრუმენტებს შორის განსხვავებების ასახვისთვის.

ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება, რომელიც მუდმივად არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით (თუმცა მოთხოვნილია განმარტებითი შენიშვნები სამართლიანი ღირებულების შესახებ)

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებებისთვის, რომლებსაც მოკლევადიანი დაფარვის ვადა აქვთ (3 თვეზე ნაკლები), ნავარაუდევია, რომ მათი საბალანსო ღირებულება მათ სამართლიან ღირებულებას უახლოვდება. ეს დაშვება აგრეთვე ეხება მოთხოვნამდე ანაზღაურებას და მიმდინარე ანგარიშებს, დაფარვის ვადის გარეშე.

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები – ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები ამორტიზებული ღირებულებით აღირიცხება, რომელიც მათ მიმდინარე სამართლიან ღირებულებასთან არის მიახლოებული.

სხვა ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები – სხვა ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები უმეტესად მოიცავს მოკლევადიან დებიტორულ და კრედიტორულ დავალიანებებს, შესაბამისად საბალანსო ღირებულება მიიჩნევა მათი სამართლიანი ღირებულების გონივრულ შეფასებად.

კლიენტებზე გაცემული სესხები - ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთის მქონე ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება ეფუძნება მომავალში მოსალოდნელი მისაღები საპროგნოზო ფულადი ნაკადების საფუძველზე, რომლებიც დისკონტირებულია მსგავსი საკრედიტო რისკისა და დარჩენილი დაფარვის ვადის მქონე ახალი ინსტრუმენტებისთვის დადგენილი საპროცენტო განაკვეთებით. დისკონტირების განაკვეთები დამოკიდებულია ვალუტაზე, ინსტრუმენტის დაფარვის ვადაზე და კონტრაქტის საკრედიტო რისკზე.

ნასესხები სახსრები და გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები - სუბორდინირებული სესხის და სავალო ფასიანი ქაღალდების სამართლიანი ღირებულება განისაზღვრება ზოგადად მიღებული ფასების მოდელის შესაბამისად დისკონტირებული ფულადი ნაკადების ანალიზის საფუძველზე ახალი ინსტრუმენტების მიმდინარე საპროცენტო განაკვეთების გამოყენებით. ხელმძღვანელობა დარწმუნებულია, რომ ცვლადი განაკვეთით სესხების მიღება შესაძლოა ჩაითვალოს საბაზრო საპროცენტო განაკვეთად.

საიჯარო ვალდებულება - საიჯარო ვალდებულების სამართლიანი ღირებულება დაფუძნებულია მომავალი ფულადი ნაკადების მიმდინარე საპროცენტო განაკვეთით დისკონტირებაზე. დისკონტის განაკვეთი დამოკიდებულია ინსტრუმენტების ვალუტასა და ვადაზე. ამ ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება უახლოვდება მათ საბალანსო ღირებულებას.

ქვედა ცხრილი ასახავს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში აღიარებული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების საბალანსო და სამართლიან ღირებულებას.

	სამართლიანი ღირებულების იერარქია	2019 წლის 31 დეკემბერი		2018 წლის 31 დეკემბერი	
		საბალანსო ღირებულება	სამართლიანი ღირებულება	საბალანსო ღირებულება	სამართლიანი ღირებულება
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	დონე 1	20,106	20,106	13,953	13,953
კლიენტებზე გაცემული სესხები	დონე 3	297,211	305,088	264,608	271,584
სხვა ფინანსური აქტივები	დონე 3	2,297	2,297	1,706	1,706
ნასესხები სახსრები	დონე 3	253,983	252,453	230,917	231,292
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	დონე 3	12,667	12,667	9,945	9,945
საიჯარო ვალდებულება	დონე 3	3,914	3,914	-	-
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	დონე 3	1,603	1,603	1,271	1,271

ჯგუფის ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება, რომელიც პერიოდულად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები სამართლიანი ღირებულებით ფასდება თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს. ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია ამ ფინანსური აქტივების და ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრის შესახებ (კონკრეტულად, შეფასების მეთოდ(ებ)ი და გამოყენებული შემავალი ინფორმაცია).

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	სამართლიანი ღირებულება				მნიშვნელოვანი არაემპირიული შემაჯავლი ინფორმაცია	არაემპირიული შემაჯავლი ინფორმაციის და სამართლიანი ღირებულების დამოკიდებულება
	2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობ ით	2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობ ით	სამართლიანი ღირებულების იერარქია	შეფასების მეთოდ(ებ)ი და მნიშვნელოვანი შემაჯავლი ინფორმაცია		
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	442	დონე 2	სამომავლო ფულადი ნაკადები შეფასებულია ფორვარდულ გადაცვლით კურსზე (ხელშესახები ფორვარდული გადაცვლის კურსებიდან რეპორტირების პერიოდის ბოლოსთვის) და ფორვარდულ სახელშეკრულებო განაკვეთებზე დაყრდნობით	მითითებული არ არის	მითითებული არ არის
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	4,292	1,659	დონე 2	სამომავლო ფულადი ნაკადები შეფასებულია ფორვარდულ გადაცვლით კურსზე (ხელშესახები ფორვარდული გადაცვლის კურსებიდან რეპორტირების პერიოდის ბოლოსთვის) და ფორვარდულ სახელშეკრულებო განაკვეთებზე დაყრდნობით		

ჯგუფი იყენებს ფართოდ აღიარებულ შეფასების მოდელებს იმისათვის, რომ განსაზღვროს წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება, მაგალითად, როგორც არის უცხოური ვალუტის გაცვლის კონტრაქტები და სავალუტო სვოპები, რომლისთვისაც გამოიყენება მხოლოდ ხელშისაწვდომი საბაზრო მონაცემები და საჭიროებს ნაკლებ შეფასებებს და გადაწყვეტილებებს ხელმძღვანელობის მხრიდან.

24. კაპიტალის მართვა

კაპიტალის შენარჩუნებისას ჯგუფის მიზნებია:

- უზრუნველყოს კომპანიის ფუნქციონირებად საწარმოდ დარჩენის უნარი, ისეთი ფორმით, რომ მან გააგრძელოს აქციონერებისთვის უკუგების შექმნა; და
- აქციონერებისთვის ადეკვატური ამონაგების უზრუნველყოფა რისკის დონის შესაბამისი ფასწარმოქმნის მომსახურებებით.

ჯგუფი განსაზღვრავს კაპიტალის რაოდენობას, რომელსაც ის რისკის პროპორციულად მოითხოვს. ჯგუფი თავის კაპიტალის სტრუქტურას მართავს და მასში კორექტირებები შეაქვს ეკონომიკური პირობების ცვლილების და საბაზისო აქტივების რისკის მახასიათებლების გათვალისწინებით. კაპიტალის სტრუქტურის შენარჩუნების ან დაკორექტირების მიზნით, ჯგუფმა შესაძლოა შეცვალოს აქციონერებისათვის გადახდილი დივიდენდების მოცულობა, უკან დაუბრუნოს კაპიტალი აქციონერებს. გამოუშვას ახალი აქციები ან გაყიდოს აქტივები ვალის შესამცირებლად.

ჯგუფი შეესაბამება მინიმალური საზედამხებელო კაპიტალის მოთხოვნებს - კაპიტალში განხორციელებული მინიმალური ფულადი შენატანი არ უნდა იყოს 1,000 ათას ლარზე ნაკლები (2018 წ.: 500 ათასი ლარი).

2018 წლის 1 სექტემბერიდან ჯგუფს ასევე ვალდებულება აქვს დააკმაყოფილოს საქართველოს ეროვნული ბანკის (სებ) მიერ განსაზღვრული ფინანსური მოთხოვნები, როგორც არის: კაპიტალის ადეკვატურობა, ლიკვიდურობა, ქონებრივი ინვესტიცია, ინვესტიცია, დაკავშირებული მხარის ზემოქმედება და დაგირავებული აქტივების კოეფიციენტები. შესაბამისობა ამ კოეფიციენტებთან ყოველთვიურად კონტროლირდება სებ-ის მიერ.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სებ-ის რეგულაციების შესაბამისად, ჯგუფი ვალდებულია იქონიოს კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტის მინიმალური დონე ქვემოთ მოცემული გრაფიკის შესაბამისად:

- 2018 წლის 1 სექტემბერი - 2018 წლის 31 დეკემბერი: სულ მცირე 16%
- 2019 წლის 1 იანვარი - 2019 წლის 30 ივნისი: 16-18%
- 2019 წლის 1 ივლისის შემდეგ - სულ მცირე 18%

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში განხილულია სებ-ის კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტთან შესაბამისობა 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	2019	2018
საწესდებო კაპიტალი	3,635	3,061
დამატებითი შენატანები კაპიტალში	22,110	12,718
გაუნაწილებელი მოგება	34,117	35,208
ავტორიზებული სუბორდინირებული ვალი	5,748	-
საზედამხედველო კაპიტალი შემცირებამდე	65,610	50,987
გამოკლებული: არამატერიალური აქტივები	(2,564)	(1,552)
მინიმალური საზედამხედველო კაპიტალი	63,046	49,435
	2019	2018
სულ აქტივები შემცირებამდე	337,095	295,047
გამოკლებული: არამატერიალური აქტივები	(2,564)	(1,552)
სულ აქტივები შემცირების შემდეგ	334,531	293,495
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტი	18.85%	16.84%

ჯგუფი ასევე აკონტროლებს კაპიტალის ადეკვატურობის დონეს ვალის მოთხოვნებთან შესაბამისობისთვის, რომელიც დანაგარიშდება კრედიტორების მოთხოვნების შესაბამისად. იხილეთ მე-17 შენიშვნა კოვენანტებთან შესაბამისობის შესახებ ინფორმაციის მისაღებად.

25. რისკის მართვის პოლიტიკა

რისკის მართვა არსებითი მნიშვნელობის არის ბიზნესისთვის და ასევე არსებით ელემენტს წარმოადგენს ჯგუფის ოპერაციებისთვის. ჯგუფის ძირითადი რისკებია საბაზრო, საკრედიტო და ლიკვიდურობის რისკები.

რისკის მართვის პოლიტიკის მიზანია ჯგუფის წინაშე არსებული რისკების განსაზღვრა, გაანალიზება და მართვა, სათანადო საკრედიტო ლიმიტების და კონტროლის მექანიზმების დაწესება, რისკის დონეების მუდმივი მონიტორინგი და ლიმიტების დაცვა. რისკის მართვის პოლიტიკა და პროცედურები რეგულარულად გადაიხედება, რომ ასახავდეს საბაზრო პირობებში და ბაზარზე შეთავაზებულ პროდუქტებსა და მომსახურებებში მომხდარ ცვლილებებს და ახალ საუკეთესო პრაქტიკას.

სამეთვალყურეო საბჭოს მის კომიტეტებთან ერთად აქვს მთლიანი პასუხისმგებლობა რისკის მართვის სტრუქტურის მიმოხილვაზე, მნიშვნელოვანი რისკების მართვის მიმოხილვაზე და მისი რისკების მართვის პოლიტიკების და პროცედურების გადახედვაზე, ასევე მნიშვნელოვანი მსხვილი დაქვემდებარებების დამტკიცებაზე.

ჯგუფის აღმასრულებელი საბჭოს რისკების მართვის კომიტეტი და ფინანსური დეპარტამენტი პასუხს აგებენ რისკის შემსუბუქების ღონისძიებების გაკონტროლებასა და განხორციელებაზე, ასევე იმის დამტკიცებაზე, რომ ჯგუფი ფუნქციონირებს რისკის დადგენილი პარამეტრების ფარგლებში. რისკის მართვის განყოფილების უფროსი პასუხისმგებელია რისკის ზოგადი მართვისა და შესაბამისობის ფუნქციებზე, როგორც ფინანსური, ისე არაფინანსური რისკების განსაზღვრის, შეფასების, მართვისა და ანგარიშგების საყოველთაო პრინციპების

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

და მეთოდების დანერგვის უზრუნველყოფაზე. ის პირდაპირ აღმასრულებელი საბჭოს წინაშე ანგარიშვალდებული.

საკრედიტო, საბაზრო და ლიკვიდურობის რისკი ერთად და ცალ-ცალკე, ასევე, ტრანზაქციის დონეები, იმართება და კონტროლდება საკრედიტო კომიტეტის და აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის კომიტეტის სისტემის მიერ. იმისათვის, რომ მიღებულ იქნას ეფექტური გადაწყვეტილებები, ჯგუფი ადგენს საკრედიტო კომიტეტის იერარქიას, რაც დამოკიდებულია წარსადგენი სამუშაოს სახეობასა და რაოდენობაზე.

მთელი ორგანიზაციის მასშტაბით ხდება გარე და შიდა რისკის ფაქტორების განსაზღვრა და მართვა. კონკრეტული ყურადღება ექცევა რისკ-ფაქტორების სრული დიაპაზონის იდენტიფიცირებას და არსებული რისკის შემსუბუქების პროცედურების უზრუნველყოფის დონის განსაზღვრას. სტანდარტული საკრედიტო და საბაზრო რისკის ანალიზისგან განცალკევებით, რისკების მართვის დეპარტამენტი აკონტროლებს ფინანსურ და არაფინანსურ რისკებს რეგულარული შეხვედრების ჩატარებით საოპერაციო ერთეულებთან, რათა მიღებულ იქნას ექსპერტის დასკვნები მათი მართვის სფეროში.

საკრედიტო რისკი

საკრედიტო რისკი არის ჯგუფის ფინანსური დანაკარგის რისკი, იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური ინსტრუმენტის რომელიმე მხარე ვერ შეასრულებს თავის სახელშეკრულებო ვალდებულებებს.

ჯგუფს აქვს შემუშავებული კრედიტის მართვის პოლიტიკა და პროცედურები, ჰყავს საკრედიტო კომიტეტი და სხვა ანალიტიკური სამსახურები, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან სესხის განაცხადის ანალიზზე, საკრედიტო რისკების შეფასებასა და შემცირებაზე. საკრედიტო პოლიტიკა (საკრედიტო სახელმძღვანელოს ფორმით) გადაიხედება და მტკიცდება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ.

საკრედიტო პოლიტიკა ადგენს:

- სასესხო განაცხადების შემოწმების და დამტკიცების პროცედურებს;
- მსესხებელთა კრედიტუნარიანობის შეფასების მეთოდებს;
- უზრუნველყოფის საგნის შეფასების მეთოდებს;
- საკრედიტო დოკუმენტაციის მოთხოვნებს;
- სესხებისა და სხვა საკრედიტო დავალიანებების მიმდინარე მონიტორინგის პროცედურებს.

საკრედიტო კომიტეტი უფლებამოსილია მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება სესხზე განაცხადების დაფინანსების ან უარყოფის შესახებ. კომიტეტისთვის დასამტკიცებლად წარდგენილი სესხები ეყრდნობა საკრედიტო პოლიტიკით დადგენილ ლიმიტებს.

საკრედიტო კომიტეტისთვის მიწოდებული ინფორმაციის სიზუსტე და სისწორე არის იმ საკრედიტო ოფიცრის პასუხისმგებლობა, რომელიც ავსებს საკრედიტო განაცხადს მას შემდეგ, რაც განხორციელდება განმცხადებლის ბიზნესის შემოწმება და საკრედიტო რისკების შეფასება, საკრედიტო ქულების მოდელის და განცხადების მონაცემების შემოწმების პროცედურების შემოწმების გზით. საბოლოოდ საკრედიტო კომიტეტის წევრები აფასებენ განაცხადებს დადგენილი კრიტერიუმების გათვალისწინებით (განმცხადებლის საკრედიტო ისტორია, ფინანსური მდგომარეობა, კონკურენტუნარიანობა და ა.შ.).

განმცხადებლის კრედიტუნარიანობის შეფასება ხდება განმცხადებლის ბიზნესის მონიტორინგის გზით, რაც ჯგუფს აძლევს საშუალებას, დროულად მოახდინოს ფინანსური ზარალის დადგომის საფრთხის იდენტიფიკაცია. მონიტორინგს აწარმოებენ საკრედიტო ოფიცრები, რომლებიც ახორციელებენ შედეგების ხელმძღვანელობისთვის მიწოდებას. სესხების რეგულარულ მონიტორინგს ასევე ახორციელებს მონიტორინგის დეპარტამენტი. პოტენციურ რისკებზე დროული რეაგირებისთვის უნდა განხორციელდეს რისკების მონიტორინგი უმაღლესი რგოლის ხელმძღვანელობისთვის ინფორმაციის ყოველთვიურად მიწოდების გზით. მონიტორინგის სისტემა ხელს უწყობს საკრედიტო რისკების მართვას და მათ დროულ შემცირებას.

საკრედიტო რისკის მართვა აგრეთვე ნაწილობრივ ხორციელდება უზრუნველყოფის საგნისა და პირადი თავდებობების მიღებით.

გარდა მომხმარებლის ინდივიდუალური ანალიზისა, საკრედიტო პორტფელი ფასდება რისკების მართვის დეპარტამენტის მიერ, საკრედიტო კონცენტრაციისა და ბაზრის რისკების გათვალისწინებით.

საკრედიტო რისკის მაქსიმალური მოცულობა, როგორც წესი, აისახება ფინანსური აქტივების საბალანსო ღირებულებებში ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს არ ჰყავს კრედიტორები ან დაკავშირებული კრედიტორების ჯგუფები, რომელთა მიმართაც საკრედიტო რისკი აქარბებდეს მაქსიმალური საკრედიტო რისკის მოცულობის 10%-ს.

საკრედიტო რისკების კატეგორიები

ჯგუფი ახორციელებს საკრედიტო რისკის კატეგორიების გამოყოფას იმ მონაცემებზე დაყრდნობით, რომელიც მიიჩნევა საპროგნოზოდ, დეფოლტის რისკისთვის და იყენებს გამოცდილ საკრედიტო მსჯელობას. საკრედიტო რისკის კატეგორია განისაზღვრება ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ფაქტორების გათვალისწინებით, რაც არის დეფოლტის რისკის ინდიკატორი. აღნიშნული ფაქტორები იცვლება გამოვლენილი რისკის სახეობისა და მსესხებლის ტიპიდან გამომდინარე.

ყველა დონე ნაწილდება საკრედიტო რისკის კატეგორიაზე თავდაპირველი აღიარებისას, მსესხებლის შესახებ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის საფუძველზე. რისკების დონეები მიმდინარე მონიტორინგის საგანს წარმოადგენს, რამაც შესაძლოა გამიწვიოს დონის გადასვლა სხვადასხვა საკრედიტო რისკის კატეგორიაზე.

სესხის გაცემისთანავე, ხდება საკრედიტო ქულის მინიჭება წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმის საფუძველზე, რომელიც მოგვიანებით კლასებში აისახება.

გასაცემი სესხის კატეგორიები:

A > 88 ქულა

B 82-88 ქულა

C <= 81 ქულა

C1 განსაზღვრული არ არის (აგრო-ბარათები და სეზონური სესხები, რომლებზეც არ ვრცელდება კრიტერიუმები)

კატეგორია დავალიანების შემთხვევაში:

C3 1-30 დღიანი ვადაგადაცილება

D 31-60 დღიანი ვადაგადაცილება

D1 61-90 დღიანი ვადაგადაცილება

D2 91-120 დღიანი ვადაგადაცილება

D3 121-180 დღიანი ვადაგადაცილება

E > 180 დღიანი ვადაგადაცილება

რესტრუქტურისებული სესხების კატეგორიები:

R1 მიმდინარე რესტრუქტურიზაცია და რესტრუქტურიზაცია 1-90 დღიანი ვადაგადაცილებით

R2 რესტრუქტურიზაცია >90 დღეზე მეტი ვადაგადაცილებით

სალომზარდო პორტფელის კატეგორიები:

P მთელი ლომზარდის პორტფელი მოცემულია აღნიშნულ კატეგორიაში

დეფოლტის კატეგორიები:

D2, D3, E, R2 - ჯგუფი იყენებს სხვადასხვა დარეზერვების დონეს, ქვემოთ მოცემული წესის შესაბამისად:

სესხების, რომლებიც მანამდე D2, D3 კატეგორიაში იყო და რესტრუქტურიზაციას დაექვემდებარა, გადადის R2 კატეგორიაში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

დაკვირვების ქვეშ არსებული სესხები:

ეს ჯგუფი წარმოდგენილია სესხებით, რომლებსაც მიენიჭათ D და D1 კატეგორია ბოლო დავალიანების გამო, მაგრამ აღარ აქვს ვადაგადაცილება, R1 და სესხები, რომლებიც რისკების მართვის დეპარტამენტმა გადაიყვანა C2 კატეგორიაში, ქვემოთ მოცემული სპეციალური წესების გათვალისწინებით (ქულები აქ არ გამოიყენება).

კატეგორიის ცვლილება

დაშვებულია A, B, C, C1 კატეგორიებს შორის მიგრაცია. ცვლილება დამოკიდებულია რეიტინგის მოდიფიკაციაზე, რომელიც დაანგარიშდება ყველაზე ახლო ფინანსური ანალიზის შედეგად.

C3 კატეგორიის ნებისმიერი სესხი, რომელიც აღარ არის ვადაგადაცილებული, A, B, C და C1 კატეგორიებში გადადის.

თუ სესხები, რომლებიც იყო D და D1 კატეგორიაში, აღარ არის ვადაგადაცილებული, ისინი C2 კატეგორიაში გადადის. ვადაგადაცილების შემთხვევაში მოხდება სესხის დაბრუნება შესაბამის კატეგორიაში (ვადაგადაცილების კატეგორიის მიხედვით).

იმ შემთხვევაში, თუ არსებული C2 სესხი ვადაგადაცილებულია 1 დღით მაინც ბოლო 6 თვის განმავლობაში, სესხი დაბრუნდება გაცემის მომენტში მინიჭებულ კატეგორიაში.

იმ შემთხვევაში, თუ R1 კატეგორიის სესხის გადახდა ხდება დროულად, მინიმუმ 6 თვის განმავლობაში და თუ ყოველწლიური შენატანის მინიმუმ 50% გადახდილია, ჩატარდება დამატებითი ფინანსური ანალიზი. რისკების მართვის კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე და კლიენტის სურვილისამებრ, რეფინანსირება შესაძლოა განხორციელდეს ახალი სესხის გაცემის გზით. ასეთი სახის სესხი მიეკუთვნება C2 კატეგორიას მისი დაფარვისთანავე.

D2, D3, E და R2 სესხები მუდმივად რჩება მოცემულ კლასში.

პარალელური სესხების შემთხვევაში, გამოიყენება შემდეგი გონივრული განმარტებები:

- თუ კლიენტს აქვს ერთი ვადაგადაცილებული სესხი, მომხმარებლის ყველა სესხი აღნიშნულ კატეგორიაში იქნება, არსებული სესხებისგან ყველაზე დიდი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მაჩვენებლით.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს ერთი რესტრუქტურიზებული სესხი, მისი ყველა დანარჩენი სესხი გადადის რესტრუქტურიზებული სესხების კატეგორიაში, რესტრუქტურიზაცია ვადაგადაცილებაზე იქნება დამოკიდებული. შესაბამისად, თუ მომხმარებელს 1 რესტრუქტურიზებული სესხი და 1 ვადაგადაცილება აქვს, ორივე მათგანი შევა რესტრუქტურიზაციის კატეგორიაში.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს პარალელური სესხები, და მათგან არც ერთი არ არის ვადაგადაცილებული, რესტრუქტურიზებული ან არ არის შესული C1, C2 კატეგორიებში, ყველა მათგანს მიენიჭება კატეგორია, რომელიც მას მიენიჭა ბოლო სესხის გაცემის დროს. მაგალითად, თუ მომხმარებელს ჰქონდა ერთი სესხი A კატეგორიაში, რომელიც მან მიიღო 2018 წელს და შემდეგი სესხი აიღო 2019 წელს, რომელსაც მიენიჭა B კატეგორია, ორივე სესხი გაერთიანდება B კატეგორიაში, რადგან ეს არის ბოლოს გაცემული სესხის კატეგორია. ნებადართულია ორივე სესხი - მომატებული და დაბალი.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს პარალელური სესხები, რომელთაგან არც ერთზე არ ფიქსირდებოდა ვადაგადაცილება ან რესტრუქტურიზაცია და იმავდროულად ერთ-ერთი მათგანი არის C1 კატეგორიაში, C1 კატეგორიის სესხსაც მიენიჭება ის კატეგორია, რომელიც მიენიჭა მომხმარებლის მიერ ბოლოს აღებულ სესხს (გარდა ამ სესხისა).
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელი სარგებლობს პარალელური სესხებით, და მათგან არც ერთი არ არის ვადაგადაცილებული ან რესტრუქტურიზებული და ერთ-ერთ მათგანს მიენიჭა C2 კატეგორია, მომხმარებლის ყველა სესხი გადავა C2 კატეგორიაში.

იმ შემთხვევაში, თუ რისკის დონე იზრდება A, B, C, C1 კატეგორიის სესხების შემთხვევაში, ეს ნიშნავს, რომ თუ აღნიშნული რეპორტირების მომენტისთვის დეფოლტი 1.5-ჯერ აღემატება სტანდარტს, რომელიც ფიქსირდება სესხის გაცემის მომენტისთვის, სესხები იქნება გადატანილი C2 კატეგორიაში. დეფოლტის ალბათობა წელიწადში ერთხელ მოწმდება.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

იმ შემთხვევაში, თუ A, B, C და C1 კატეგორიის სესხებში შეიმჩნევა რისკის ზრდა, აღნიშნული სესხები შესაძლოა გადატანილ იქნას C2 კატეგორიაში, შემდეგი ჯგუფების შესაბამისად:

- სასესხო ოფიცერი;
- ფილიალი;
- ადგილმდებარეობა (ქალაქი; რეგიონი);
- მომხმარებლის ქვესექტორი (პირუტყვი, სათბურები, შიდა ტრანსპორტირება და ა.შ.);
- ნებისმიერი სპეციფიკური სესხი;
- ნებისმიერი სპეციფიკური მომხმარებელი.

ჯგუფის რისკების დეპარტამენტის მიერ ხდება რეკომენდაციების გაწევა C2 კატეგორიაში სესხების გადატანის თაობაზე, რაც ემყარება შესაბამის ანალიზს. აღნიშნული ცვლილება უნდა დადასტურდეს აღმასრულებელი საბჭოს მიერ. რეკომენდაციის საფუძველს უნდა წარმოადგენდეს შემდეგი გარემოებები:

- მოსალოდნელი დაბალი შემოსავალი ან დაბალი ფასები კონკრეტული სახის სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე;
- მოსალოდნელი ფინანსური შოკები და არასტაბილურობა რამდენიმე საფინანსო სექტორში;
- მოსალოდნელი პოლიტიკური ან კრიმინალური დამაბულობა კონკრეტულ რეგიონსა თუ ქალაქში;
- მოსალოდნელი მაღალი რისკი კონკრეტულ ფილიალში, სადაც შიდა თაღლითური შემთხვევები იქნა გამოვლენილი. ფილიალი ხასიათდება რისკის გამოვლენის დაბალი ხარისხით ან მაღალ რისკზე დაქვემდებარებით;
- კონკრეტული ფილიალი შესულია დაკვირვების კატეგორიაში რისკის ინდიკატორის გამო;
- გამოუცდელი ფილიალები, რომლებიც გაიხსნა ჯგუფისთვის უცნობ რეგიონებში;
- სესხის ოფიცერი, რომელიც შესულია საყურადღებო სიაში (ე.წ. Watch-list), რისკის ინდიკატორის გამო;
- მომხმარებელი, რომელიც შესულია საყურადღებო სიაში (ე.წ. Watch-list): მისი ქმედებები საეჭვოა, მოჰყავს საეჭვო კლიენტები, არსებობს ეჭვის გონივრული საფუძველი იმისა, რომ კლიენტი სხვა კლიენტებთან არის დაკავშირებული. საეჭვო საქმიანობები ეფუძნება შიდა აუდიტის დასკვნებს;
- შიდა აუდიტის ანგარიში კონკრეტული ფილიალის მაღალ რისკზე;
- სესხები, რომელთა დეფოლტის ალბათობა საანგარიშო თარიღის მდგომარეობით გაიზარდა 50%-ით, თავდაპირველი აღიარების თარიღთან შედარებით;
- სხვა არგუმენტი, რომელიც გამართლებულია სათანადო ანალიზით და დაშვებით.

კატეგორიის ცვლილება, ასევე, ხდება სესხის რეფინანსირების დროს; ახალი სესხის გაცემისას რეიტინგის კალკულაცია ხდება განახლებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით.

A, B, C და C1 კატეგორიის სესხები, რომლებიც იქნა გადატანილი C2 კატეგორიაში, უბრუნდება თავის კატეგორიას იმ შემთხვევაში, თუ ზემოთ ნახსენები რისკ-ფაქტორები აღარ არსებობს.

D და D1 უბრუნდებიან თავის კატეგორიას ვადაგადაცილებული დღეების რაოდენობიდან გამომდინარე.

დეფოლტის განმარტება

ჯგუფი დეფოლტს შემდეგ შემთხვევებში აღიარებს:

- ვადაგადაცილებული სესხები, რომლებიც რესტრუქტურირებულია >90 დღე
- კლიენტის გარდაცვალება
- ფორს-მაჟორული ვითარება, როდესაც კლიენტი ხდება გადახდისუუნარო გარე ფაქტორების გამო, რომლებიც არ ექვემდებარება კონტროლს
- სალომბარდო დეფოლტის ზღვარია >30 დღის ვადაგადაცილება

დეფოლტის განმარტება შეესაბამება სათანადო რეგულაციებს, ზღვრული 90-დღიანი ვადაგადაცილების გათვალისწინებით ფასს (IFRS) 9-ის შესაბამისად.

ის სესხები, რომლებზეც ჯგუფმა აღიარა დეფოლტი, ითვლება გაუფასურებულ სესხებად.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა

როდესაც ხდება იმის განსაზღვრა, მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა საწყის ეტაპზე დაფიქსირებული დეფოლტის რისკი ფინანსურ ინსტრუმენტზე, ჯგუფი ითვალისწინებს გონივრულ და დამხმარე ინფორმაციას, რომელიც შესაბამისობაშია და ხელმისაწვდომია დამატებითი მნიშვნელოვანი ხარჯების ან ძალისხმევის გარეშე. ეს მოიცავს როგორც რაოდენობრივ, ისე - თვისებრივ ინფორმაციას და ანალიზს, ჯგუფის გამოცდილების და საექსპერტო საკრედიტო შეფასების, ასევე საპროგნოზო ინფორმაციის საფუძველზე.

რაოდენობრივი ინფორმაცია საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის უპირატესი ინდიკატორია და ის სიცოცხლის მანძილზე დეფოლტის ალბათობის ცვლილებას ეფუძნება შემდეგი მონაცემების შედარების გზით:

- ანგარიშგების თარიღისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა;
- დროის კონკრეტულ მომენტისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა, რომელიც შეფასდა დაქვემდებარების თავდაპირველი აღიარების დროს არსებული ფაქტებისა და ვითარებების საფუძველზე.

ჯგუფი მიიჩნევს, რომ საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა არის მომენტი, როდესაც აქტივი 30 დღეზე მეტ ხანს არის ვადაგადაცილებული.

ჯგუფი ახორციელებს იმ კრიტერიუმის ეფექტურობის მონიტორინგს, რომელიც გამოიყენება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის იდენტიფიკაციისთვის რეგულარული შემოწმების გზით იმის დასადასტურებლად, რომ:

- კრიტერიუმი არის სწორად შემუშავებული მნიშვნელოვანი ზრდის გამოვლენისთვის საკრედიტო რისკის განსაზღვრის მიმართულებით, სანამ დაფიქსირდება დეფოლტი;
- კრიტერიუმი არ განიხილავს იმ მომენტს, როდესაც აქტივი 30 დღეზე მეტ ვადაგადაცილებაშია; და
- არ ფიქსირდება რეზერვში არასასურველი მერყეობა 12-თვიან და არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობებს შორის.

დონეებად დაყოფა

თავიანთი სრული ვადის მანძილზე სესხები მოძრაობს 3 დონეს შორის:

- 1-ლი დონე – A, B, C, C1, C3 - დაბალ-რისკიანი სესხები
- მე-2 დონე – C2, R1, D, D1 - მნიშვნელოვანი საკრედიტო გაუარესება
- მე-3 დონე – D2, D3, R2, E - დეფოლტის კატეგორიები

პორტფელის სეგმენტებად დაყოფა

პორტფელის სეგმენტებად დაყოფის მიზნისათვის, პორტფელის ჯგუფების რისკების ერთგვაროვნებიდან გამომდინარე, პორტფელი იყოფა ჯგუფად პროდუქტის ტიპების მიხედვით: მიკრო ბიზნესი, მცირე და საშუალო საწარმოები, სასოფლო-სამეურნეო, საცხოვრებელი, სამომხმარებლო, განვადება და სალომზარდო სესხები. ვინტაჟ-ანალიზი და დეფოლტის განაკვეთის ანალიზი ტარდება იდენტიფიცირებული სეგმენტების ერთგვაროვნების უზრუნველყოფის მიზნით. დეფოლტის ალბათობა დაანგარიშდება განცალკევებით, ზემოთ ხსენებული თითოეული ჯგუფისთვის.

კლიენტის დაქვემდებარება დამატებით იყოფა უზრუნველყოფილ და არაუზრუნველყოფილ სესხებად, რადგან ეს ორი სხვადასხვა მახასიათებლებით ხასიათდება და განსხვავებული რისკის მატარებლები არიან.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

საპროგნოზო ინფორმაციის გამოყენება

ჯგუფი საპროგნოზო ინფორმაციას იყენებს შემდეგში: მისი შეფასება იმისა, ინსტრუმენტის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ და ასევე მისი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში.

ჯგუფმა მოახდინა საკრედიტო რისკის და საკრედიტო ზარალის მნიშვნელოვანი დრავერების იდენტიფიცირება და დოკუმენტირება პორტფელისთვის განვლილი მონაცემების ანალიზის გამოყენებით. კომპანიამ შეაფასა მაკროეკონომიკური ცვლადების გავლენა დეფოლტის ალბათობაზე და ანაზღაურების განაკვეთზე. ანალიზში გამოყენებული იყო შემდეგი მაკრო-ეკონომიკური ცვლადი მონაცემები:

- საქართველოს მშპ-ს რეალური ზრდის განაკვეთი
- ინფლაციის ტემპი;
- მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთი;
- ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში შეჯამებულია ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები, რომლებიც გამოყენებულია 2019 წლის 31 დეკემბრის, 2020-დან 2022 წლამდე პერიოდისთვის საქართველოში:

	2020	2021	2022
მშპ-ის ზრდა			
საბაზისო სცენარი	4.5	5.0	5.0
ოპტიმისტური სცენარი	5.5	6.0	5.0
პესიმისტური სცენარი	2.5	3.5	4.5
ინფლაციის ტემპი			
საბაზისო სცენარი	4.5	2.5	3.0
ოპტიმისტური სცენარი	4.5	3.5	3.0
პესიმისტური სცენარი	7.0	5.0	3.0
მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთი			
საბაზისო სცენარი	8.0	7.0	6.5
ოპტიმისტური სცენარი	8.0	6.5	6.0
პესიმისტური სცენარი	9.5	8.5	7.5
ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი			
საბაზისო სცენარი	265.0	265.0	265.0
ოპტიმისტური სცენარი	273.0	281.2	281.2
პესიმისტური სცენარი	249.1	241.7	248.9

საპროგნოზო ურთიერთობები მნიშვნელოვან ინდიკატორებს და დეფოლტისა და ზარალის განაკვეთებს შორის ფინანსური აქტივების სხვადასხვა პორტფელზე შემუშავდა განვლილი 3 და 5 წლის განმავლობაში განვლილი მონაცემების ანალიზის საფუძველზე, დეფოლტის ალბათობის და დეფოლტის შემთხვევაში დანაკარგების შემთხვევაში, შესაბამისად. ამ ანალიზზე დაყრდნობით, ჯგუფმა მოახდინა პორტფელის დეფოლტის ძირითადი ურთიერთობის იდენტიფიცირება მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთთან მიმართებაში.

ჯგუფმა წარმოადგინა მგრძნობელობის ანალიზი იმის თაობაზე, თუ როგორ შეიცვლება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი ძირითად პორტფელზე, იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის დაანგარიშებაში გამოყენებული მნიშვნელოვანი დაშვებები 10%-ით შეიცვლება. ქვემოთ მოყვანილი ცხრილი ასახავს მთლიან მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს თითოეული პორტფელისთვის 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შესაფასებლად გამოყენებული დაშვებები შეესაბამება ნაგარაუდევს (რაოდენობა, როგორც იყო წარმოდგენილი ფინანსური მდგომარეობის

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში), ამასთან ისე, რომ თითოეული გამოყენებული მნიშვნელოვანი დაშვება მაჩვენებელი შეიცვლება პლიუს ან მინუს 10%-ით. ცვლილებები გამოიყენება იზოლირებულად ილუსტრირების მიზნით, და გამოიყენება თითოეული ალბათობის შეწონილი სცენარისთვის, რომელიც, თავის მხრივ, გამოიყენება მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგების შეფასების შესამუშავებლად. რეალურად სხვადასხვა ეკონომიკურ მონაცემებს შორის იქნება ურთიერთდამოკიდებულება და მგრძნობელობაზე დაქვემდებარება განსხვავებული იქნება სხვადასხვა ეკონომიკურ სცენარებს შორის.

	საშუალო დეფოლტის ალბათობა	საშუალო დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი
მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთი			
როგორც მოსალოდნელი იყო	27.335%	59.79%	(13,184)
+10%	27.336%	59.79%	(13,186)
-10%	27.333%	59.79%	(13,182)

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასება

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში მნიშვნელოვანი ამოსავალი მონაცემები მოიცავს შემდეგი ცვლადი მონაცემების ვადების სტრუქტურას:

- დეფოლტის ალბათობა (PD);
- დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD);
- დეფოლტის მომენტისთვის დაუფარავი დავალიანება (EAD).

აღნიშნული პარამეტრები, როგორც წესი განისაზღვრება ორგანიზაციის შიგნით შემუშავებული სტატისტიკური მოდელებიდან და სხვა ისტორიული მონაცემიდან. ისინი კორექტირდება საპროგნოზო ინფორმაციის ასახვისთვის, ზემოთ აღწერილის წესით.

დეფოლტის ალბათობა (PD)

PD მაჩვენებლები არის მაჩვენებლები კონკრეტული თარიღისთვის და გამოითვლება სტატისტიკური რეიტინგის მოდელების მიხედვით.

იმ შემთხვევაში, თუ მსესხებელი ან სესხი მიგრირდება რეიტინგების კატეგორიებს შორის, აღნიშნულმა შესაძლოა, გამოიწვიოს ცვლილება შესაბამისი PD-ს შეფასებისას. PD-ს შეფასება ხდება საკონტრაქტო ვადის შესაბამისად წინასწარი გადახდის კოეფიციენტის გათვალისწინებით.

PD-ს გაანგარიშება ხორციელდება სამი წლის საშუალო და შემდეგ 1 წლის მონაცემების დამატებით და საბოლოო PD მიიღება მიგრაციის მატრიცების ექსტრაპოლაციის გამოყენებით.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო PD-ში თითოეული სეგმენტის ჭრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 4.5%-ით, რაც შეადგენს 591/(591) ათას ლარს.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო PD-ში თითოეული სეგმენტის ჭრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 5.3%-ით, რაც შეადგენს 548/(548) ათას ლარს.

დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD)

LGD არის სავარაუდო ზარალის მასშტაბი დეფოლტის შემთხვევაში. ჯგუფი აფასებს LGD-ს პარამეტრებს სესხის აღდგენის ისტორიაზე დაყრდნობით, დეფოლტის გამომწვევი მიზეზების საპირწონედ. LGD მოდელი ითვალისწინებს მხოლოდ ფულადი სახსრების დაბრუნებას. LGD-ს დაანგარიშდება დისკონტირებული ფულადი ნაკადების საფუძველზე, დისკონტირების ფაქტორად ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო LGD-ში თითოეული სეგმენტის ჭრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 7.4%-ით, რაც შეადგენს 980/(980) ათას ლარს.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო LGD-ში თითოეული სეგმენტის ჭრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 9.3%-ით, რაც შეადგენს 962/(962) ათას ლარს.

დეფოლტის მომენტისთვის დაუფარავი დავალიანება (EAD)

EAD წარმოადგენს მთლიან მისაღებ თანხას დეფოლტის დროს. ჯგუფი ანგარიშობს EAD-ს კონტრაქტის მიმდინარე დაქვემდებარებიდან და ხელშეკრულებით დაშვებული მიმდინარე თანხის პოტენციური ცვლილებიდან, ამორტიზაციის ჩათვლით. ფინანსური აქტივის EAD არის მისი მთლიანი საბალანსო ღირებულება.

კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხი

ქვემოთ მოყვანილი ცხრილები მოიცავს ინფორმაციას კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხის თაობაზე

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე	მესამე დონე არსებობის მანძილზე	სულ	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	საკრედიტო ზარალის რეზერვი
	მოსალოდნელი	საკრედიტო ზარალი - არა	საკრედიტო ზარალი -	მოსალოდნელი	წმინდა	მოსალოდნელი	მთლიანი
	საკრედიტო ზარალი	გაუფასურებულ ო	გაუფასურებულ ო	საკრედიტო ზარალი	სესხები	სესხები	სესხებზე%
ანალიზი სექტორების მიხედვით:							
სასოფლო-სამეურნეო სესხები							
A	5,804	(84)	-	(84)	5,720		1%
B	20,245	(329)	-	(329)	19,916		2%
C	26,536	(449)	-	(449)	26,087		2%
C1.	8,026	(109)	-	(109)	7,917		1%
C2.	13,568	-	(396)	(396)	13,172		3%
C3	565	(131)	-	(131)	434		23%
D	693	-	(307)	(307)	386		44%
D1.	633	-	(328)	(328)	305		52%
D2.	619	-	-	(396)	(396)	223	64%
D3.	322	-	-	(206)	(206)	116	64%
E	1,123	-	-	(821)	(821)	302	73%
R1	2,125	-	(464)	-	(464)	1,661	22%
R2	1,790	-	-	(953)	(953)	837	53%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	82,049	(1,102)	(1,495)	(2,376)	(4,973)	77,076	6%
მომსახურების კრედიტები							
A	4,133	(38)	-	(38)	4,095		1%
B	15,615	(155)	-	(155)	15,460		1%
C	35,485	(374)	-	(374)	35,111		1%
C1.	6,438	(88)	-	(88)	6,350		1%
C2.	20,709	-	(887)	(887)	19,822		4%
C3	430	(72)	-	(72)	358		17%
D	144	-	(49)	(49)	95		34%
D1.	73	-	(31)	(31)	42		42%
D2.	502	-	-	(307)	(307)	195	61%
D3.	379	-	-	(212)	(212)	167	56%
E	717	-	-	(547)	(547)	170	76%
R1	1,024	-	(170)	-	(170)	854	17%
R2	1,204	-	-	(548)	(548)	656	46%
სულ მომსახურების კრედიტები	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375	4%

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

სამომხმარებლო სესხები							
A	6,375	(61)	-	-	(61)	6,314	1%
B	12,025	(132)	-	-	(132)	11,893	1%
C	23,973	(273)	-	-	(273)	23,700	1%
C1.	9,779	(131)	-	-	(131)	9,648	1%
C2.	7,507	-	(226)	-	(226)	7,281	3%
C3	301	(65)	-	-	(65)	236	22%
D	150	-	(65)	-	(65)	85	43%
D1.	93	-	(43)	-	(43)	50	46%
D2.	311	-	-	(200)	(200)	111	64%
D3.	155	-	-	(105)	(105)	50	68%
E	210	-	-	(161)	(161)	49	77%
R1	615	-	(92)	-	(92)	523	15%
R2	429	-	-	(220)	(220)	209	51%
სულ სამომხმარებლო სესხები	61,923	(662)	(426)	(686)	(1,774)	60,149	3%
სავაჭრო კრედიტები							
A	2,064	(19)	-	-	(19)	2,045	1%
B	8,371	(81)	-	-	(81)	8,290	1%
C	18,424	(190)	-	-	(190)	18,234	1%
C1.	3,147	(42)	-	-	(42)	3,105	1%
C2.	11,694	-	(463)	-	(463)	11,231	4%
C3	375	(59)	-	-	(59)	316	16%
D	88	-	(30)	-	(30)	58	34%
D1.	110	-	(50)	-	(50)	60	45%
D2.	299	-	-	(180)	(180)	119	60%
D3.	122	-	-	(72)	(72)	50	59%
E	525	-	-	(405)	(405)	120	77%
R1	738	-	(118)	-	(118)	620	16%
R2	1,158	-	-	(563)	(563)	595	49%
სულ სავაჭრო კრედიტები	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%
სალომზარდო სესხები							
P	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
სულ სალომზარდო სესხები	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
წარმოების სესხები							
A	407	(4)	-	-	(4)	403	1%
B	962	(10)	-	-	(10)	952	1%
C	4,566	(46)	-	-	(46)	4,520	1%
C1.	746	(10)	-	-	(10)	736	1%
C2.	2,273	-	(81)	-	(81)	2,192	4%
C3	135	(23)	-	-	(23)	112	17%
D	95	-	(31)	-	(31)	64	33%
D1.	45	-	(20)	-	(20)	25	44%
D2.	25	-	-	(16)	(16)	9	64%
D3.	21	-	-	(13)	(13)	8	62%
E	190	-	-	(167)	(167)	23	88%
R1	382	-	(64)	-	(64)	318	17%
R2	508	-	-	(264)	(264)	244	52%
სულ წარმოების სესხები	10,355	(93)	(196)	(460)	(749)	9,606	7%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები							
	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

საქეიო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოხდენი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოხდენი	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოხდენი	სულ მოხდენი	მოსალოდნე ლი	მოსალოდნე ლი	მოსალოდნე ლი
	მთლიანი სესხები	საკრედიტო ზარალი	საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	საკრედიტო ზარალი	წმინდა სესხები	მთლიან სესხებზე %
ანალიზი სექტორების მიხედვით:							
სასოფლო-სამეურნეო სესხები							
არა ვადაგადაცილებული	77,760	(989)	(812)	(1,031)	(2,832)	74,928	4%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	951	(113)	(25)	(225)	(363)	588	38%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	984	-	(315)	(172)	(487)	497	49%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	1,068	-	(342)	(151)	(493)	575	46%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	1,286	-	(1)	(797)	(798)	488	62%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	-	0%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	82,049	(1,102)	(1,495)	(2,376)	(4,973)	77,076	6%
მომსახურების კრედიტები							
არა ვადაგადაცილებული	84,712	(668)	(1,027)	(774)	(2,469)	82,243	3%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	716	(59)	(19)	(156)	(234)	482	33%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	220	-	(49)	(37)	(86)	134	39%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	231	-	(39)	(72)	(111)	120	48%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	974	-	(3)	(575)	(578)	396	59%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	-	0%
სულ მომსახურების კრედიტები	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375	4%
სამომხმარებლო სესხები							
არა ვადაგადაცილებული	60,808	(610)	(307)	(357)	(1,247)	59,934	2%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	357	(52)	(10)	(34)	(96)	261	27%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	178	-	(61)	(14)	(75)	103	42%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	204	-	(42)	(36)	(78)	126	38%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	376	-	(6)	(245)	(251)	125	67%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	-	0%
სულ სამომხმარებლო სესხები	61,923	(662)	(426)	(686)	(1,774)	60,149	3%
სავაჭრო სესხები							
არა ვადაგადაცილებული	45,616	(333)	(564)	(742)	(1,639)	43,977	4%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	558	(58)	(21)	(27)	(106)	452	19%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	231	-	(33)	(77)	(110)	121	48%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	195	-	(41)	(70)	(111)	84	57%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	515	-	(2)	(304)	(306)	209	59%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	-	0%
სულ სავაჭრო კრედიტები	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

სალომზარდო სესხები							
არა ვადაგადაცილებული	21,665	-	(27)	-	(27)	21,638	0%
1-დან 30 დღემდე	491	-	-	-	-	491	0%
ვადაგადაცილება							
31-დან 60 დღემდე	26	-	-	-	-	26	0%
ვადაგადაცილება							
61-დან 90 დღემდე	4	-	-	-	-	4	0%
ვადაგადაცილება							
91-დან 180 დღემდე	3	-	-	-	-	3	0%
ვადაგადაცილება							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადაგადაცილება							
სულ სალომზარდო სესხები	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
წარმოების სესხები							
არა ვადაგადაცილებული	9,887	(71)	(154)	(295)	(520)	9,367	5%
1-დან 30 დღემდე	147	(22)	(1)	(3)	(26)	121	18%
ვადაგადაცილება							
31-დან 60 დღემდე	123	-	(33)	(13)	(46)	77	37%
ვადაგადაცილება							
61-დან 90 დღემდე	19	-	(8)	-	(8)	11	42%
ვადაგადაცილება							
91-დან 180 დღემდე	179	-	-	(149)	(149)	30	83%
ვადაგადაცილება							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადაგადაცილება							
სულ წარმოების სესხები	10,355	(93)	(196)	(460)	(749)	9,606	7%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

ქვემოთ მოყვანილი ცხრილები მოიცავს ინფორმაციას კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხის თაობაზე 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	პირველი დონე		მეორე დონე		მესამე დონე		მოსალოდნელი
	12-თვის განმავლობაში	განმავლობაში	არსებობის მანძილზე	არსებობის მანძილზე	არსებობის მანძილზე	არსებობის მანძილზე	
	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	საკრედიტო
	ზარალი	ზარალი - არა	ზარალი - არა	ზარალი - არა	ზარალი - არა	ზარალი - არა	ზარალის რეზერვი
	მთლიანი	საკრედიტო	გაუფასურებულ	გაუფასურებულ	საკრედიტო	წმინდა	მთლიან
	სესხები	ზარალი	ი	ი	ზარალი	სესხები	სესხებზე%
ანალიზი სექტორების მიხედვით:							
სასოფლო-სამეურნეო სესხები							
A	7,556	(81)	-	-	(81)	7,475	1%
B	17,981	(204)	-	-	(204)	17,777	1%
C	24,130	(288)	-	-	(288)	23,842	1%
C1.	6,335	(80)	-	-	(80)	6,255	1%
C2.	14,898	-	(435)	-	(435)	14,463	3%
C3	1,643	(317)	-	-	(317)	1,326	19%
D	1,141	-	(437)	-	(437)	704	38%
D1.	1,036	-	(456)	-	(456)	580	44%
D2.	600	-	-	(376)	(376)	224	63%
D3.	336	-	-	(211)	(211)	125	63%
E	366	-	-	(268)	(268)	98	73%
R1	2,166	-	(546)	-	(546)	1,620	25%
R2	1,015	-	-	(530)	(530)	485	52%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	79,203	(970)	(1,874)	(1,385)	(4,229)	74,974	5%

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

მომსახურების კრედიტები							
A	4,702	(52)	-	-	(52)	4,650	1%
B	14,241	(162)	-	-	(162)	14,079	1%
C	33,162	(385)	-	-	(385)	32,777	1%
C1.	2,719	(34)	-	-	(34)	2,685	1%
C2.	8,332	-	(241)	-	(241)	8,091	3%
C3	965	(186)	-	-	(186)	779	19%
D	338	-	(133)	-	(133)	205	39%
D1.	256	-	(122)	-	(122)	134	48%
D2.	328	-	-	(214)	(214)	114	65%
D3.	256	-	-	(159)	(159)	97	62%
E	128	-	-	(109)	(109)	19	85%
R1	1,135	-	(271)	-	(271)	864	24%
R2	448	-	-	(226)	(226)	222	50%
სულ მომსახურების კრედიტები	67,010	(819)	(767)	(708)	(2,294)	64,716	3%
სავაჭრო სესხები							
A	2,714	(30)	-	-	(30)	2,684	1%
B	8,170	(93)	-	-	(93)	8,077	1%
C	19,655	(229)	-	-	(229)	19,426	1%
C1.	2,185	(27)	-	-	(27)	2,158	1%
C2.	6,484	-	(188)	-	(188)	6,296	3%
C3	577	(110)	-	-	(110)	467	19%
D	309	-	(119)	-	(119)	190	39%
D1.	184	-	(87)	-	(87)	97	47%
D2.	143	-	-	(94)	(94)	49	66%
D3.	232	-	-	(146)	(146)	86	63%
E	275	-	-	(234)	(234)	41	85%
R1	659	-	(164)	-	(164)	495	25%
R2	525	-	-	(280)	(280)	245	53%
სულ იპოთეკური სესხები	42,112	(489)	(558)	(754)	(1,801)	40,311	4%
სამომხმარებლო სესხები							
A	6,695	(74)	-	-	(74)	6,621	1%
B	11,389	(132)	-	-	(132)	11,257	1%
C	24,562	(294)	-	-	(294)	24,268	1%
C1.	12,965	(156)	-	-	(156)	12,809	1%
C2.	6,177	-	(185)	-	(185)	5,992	3%
C3	759	(160)	-	-	(160)	599	21%
D	348	-	(139)	-	(139)	209	40%
D1.	203	-	(98)	-	(98)	105	48%
D2.	184	-	-	(121)	(121)	63	66%
D3.	140	-	-	(88)	(88)	52	63%
E	53	-	-	(46)	(46)	7	87%
R1	711	-	(160)	-	(160)	551	23%
R2	185	-	-	(95)	(95)	90	51%
სულ სამომხმარებლო სესხები	64,371	(816)	(582)	(350)	(1,748)	62,623	3%
სალომზარდო სესხები							
P	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%
სულ სალომზარდო სესხები	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%
წარმოების სესხები							
A	756	(8)	-	-	(8)	748	1%
B	1,250	(14)	-	-	(14)	1,236	1%
C	5,007	(58)	-	-	(58)	4,949	1%
C1.	367	(5)	-	-	(5)	362	1%
C2.	1,068	-	(31)	-	(31)	1,037	3%
C3	256	(45)	-	-	(45)	211	18%
D	66	-	(25)	-	(25)	41	38%
D1.	160	-	(74)	-	(74)	86	46%
D2.	28	-	-	(19)	(19)	9	68%
D3.	44	-	-	(28)	(28)	16	64%
E	33	-	-	(23)	(23)	10	70%
R1	272	-	(67)	-	(67)	205	25%
R2	145	-	-	(74)	(74)	71	51%
სულ წარმოების სესხები	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,981	5%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	275,164	(3,224)	(3,991)	(3,341)	(10,556)	264,608	4%

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

	პირველი დონე 12-თვის განმავლობა ში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებულ ი	სულ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	წმინდა სესხები	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი მთლიან სესხებზე %
მთლიანი სესხები	ზარალი	გაუფასურებული	ი	ზარალი	სესხები	%
ანალიზი სექტორების მიხედვით:						
სასოფლო-სამეურნეო სესხები						
არა ვადაგადაცილებული	74,179	(699)	(997)	(521)	(2,217)	71,962 3%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	1,785	(271)	(62)	(126)	(459)	1,326 26%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	1,195	-	(415)	(51)	(466)	729 39%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	1,012	-	(400)	(59)	(459)	553 45%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	1,032	-	-	(628)	(628)	404 61%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	79,203	(970)	(1,874)	(1,385)	(4,229)	74,974 5%
მომსახურების კრედიტები						
არა ვადაგადაცილებული	64,734	(644)	(517)	(281)	(1,442)	63,292 2%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	1,169	(175)	(40)	(61)	(276)	893 24%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	275	-	(104)	(3)	(107)	168 39%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	239	-	(106)	(9)	(115)	124 48%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	593	-	-	(354)	(354)	239 60%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ მომსახურების კრედიტები	67,010	(819)	(767)	(708)	(2,294)	64,716 3%
საგაქრო სესხები						
არა ვადაგადაცილებული	40,223	(388)	(321)	(315)	(1,024)	39,199 3%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	868	(101)	(52)	(78)	(231)	637 27%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	338	-	(115)	(25)	(140)	198 41%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	236	-	(70)	(51)	(121)	115 51%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	447	-	-	(285)	(285)	162 64%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ იპოთეკური სესხები	42,112	(489)	(558)	(754)	(1,801)	40,311 4%
სამომხმარებლო სესხები						
არა ვადაგადაცილებული	62,835	(679)	(347)	(142)	(1,168)	61,667 2%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	727	(137)	(25)	(5)	(167)	560 23%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	340	-	(135)	(5)	(140)	200 41%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	172	-	(75)	(10)	(85)	87 49%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	297	-	-	(188)	(188)	109 63%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ სამომხმარებლო სესხები	64,371	(816)	(582)	(350)	(1,748)	62,623 3%
სალომზარდო სესხები						
არა ვადაგადაცილებული	12,573	-	(13)	-	(13)	12,560 0%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	364	-	-	-	-	364 0%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	73	-	-	-	-	73 0%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	4	-	-	-	-	4 0%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	2	-	-	-	-	2 0%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ სალომზარდო სესხები	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003 0%
წარმოების სესხები						
არა ვადაგადაცილებული	8,778	(93)	(67)	(74)	(234)	8,544 3%
1-დან 30 დღემდე ვადაგადაცილება	374	(37)	(31)	(23)	(91)	283 24%
31-დან 60 დღემდე ვადაგადაცილება	76	-	(25)	(5)	(30)	46 39%
61-დან 90 დღემდე ვადაგადაცილება	160	-	(74)	-	(74)	86 46%
91-დან 180 დღემდე ვადაგადაცილება	64	-	-	(42)	(42)	22 66%
180 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება	-	-	-	-	-	0%
სულ წარმოების სესხები	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,981 5%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	275,164	(3,224)	(3,991)	(3,341)	(10,556)	264,608 4%

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლების განმავლობაში ჯგუფმა შეცვალა კლიენტებზე გაცემულ კონკრეტულ სესხებზე სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები. ყველა ამგვარი სესხი სულ მცირე მე-2 დონეზე გადავიდა, რომლის ზარალის რეზერვი შეფასდა არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით. შესაბამისად, მე-2 ან მე-3 დონიდან 1-ზე გადასული შეცვლილი სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მქონე სესხები არ არსებობს.

უზრუნველყოფის საგნისა და კრედიტის ხარისხის გაუმჯობესების სხვა საშუალებების ანალიზი

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია სასესხო პორტფელის ანალიზი, გაუფასურების გამოკლებით.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	სასესხო პორტფელის %	2018 წლის 31 დეკემბერი	სასესხო პორტფელის %
სესხები უზრუნველყოფის გარეშე	169,341	57%	165,186	62%
უზრუნველყოფილი სესხები	127,870	43%	99,422	38%
სულ	297,211	100%	264,608	100%
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი
უზრუნველყოფის ტიპი	მთლიანი საბალანსო ღირებულება	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	საბალანსო ღირებულება	უზრუნველყოფის საგნის სამართლიანი ღირებულება
უძრავი ქონება	109,233	(5,898)	103,335	299,454
ძვირფასი ლითონები	21,488	(29)	21,459	39,160
მოძრავი ქონება	3,277	(151)	3,076	8,909
უზრუნველყოფის გარეშე	176,536	(7,195)	169,341	-
სულ	310,484	(13,273)	297,211	347,523
	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
უზრუნველყოფის ტიპი	მთლიანი საბალანსო ღირებულება	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	საბალანსო ღირებულება	უზრუნველყოფის საგნის სამართლიანი ღირებულება
უძრავი ქონება	88,434	(3,742)	84,692	271,172
ძვირფასი ლითონები	12,933	(14)	12,919	22,723
მოძრავი ქონება	1,911	(100)	1,811	6,043
უზრუნველყოფის გარეშე	171,886	(6,700)	165,186	-
სულ	275,164	(10,556)	264,608	299,938

გირაოთი უზრუნველყოფილი სესხები ძირითადად დაზღვეულია უძრავი ქონებით, მოძრავი ქონებით და ძვირფასი ლითონებით. გარდა ამისა, სესხების უმეტესობა უზრუნველყოფილია თავდებობებით. უზრუნველყოფილი სესხები უმეტესად მოიცავს სალომზარდო, მომსახურების, სავაჭრო და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სესხებს.

ხელმძღვანელობის შეფასებით, უზრუნველყოფის სამართლიანი ღირებულება სესხის დაწყებისას სულ მცირე შესაბამისი უზრუნველყოფილი სესხების საბალანსო ღირებულებას უდრის, 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ზედმეტი თავდებობის ეფექტის გამოკლებით. დაბალი სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტის გამო, ხელმძღვანელობა არ მოელოა, რომ შესაძლო ნეგატიურ მოძრაობას ბაზრის ფასებში მნიშვნელოვანი გავლენა ექნება სესხების ამოღებაზე.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფიზიკური პირებისგან მიღებული თავდებობები არ გათვალისწინდება გაუფასურების შეფასების მიზნებისთვის. შესაბამისად, ასეთი სესხები და ნაწილობრივ უზრუნველყოფილი დავალიანებების არაუზრუნველყოფილი ნაწილი წარმოდგენილია, როგორც სესხები უზრუნველყოფის გარეშე.

დასაკუთრებული აქტივები სხვა აქტივებშია წარმოდგენილი. იხილეთ მე-16 შენიშვნა.

სესხის დაფარვის ვადები

სასესხო პორტფელის დაფარვის ვადა მოცემულია ქვემოთ, რომელიც უჩვენებს სესხების სახელშეკრულებო დაფარვის ვადის საანგარიშგებო თარიღიდან დარჩენილ პერიოდს.

საბაზრო რისკი

საბაზრო რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები ცვალებადი იქნება საბაზრო ფასების მერყეობის გამო. საბაზრო რისკი მოიცავს სავალუტო რისკს, საპროცენტო განაკვეთის რისკსა და სხვა საფასო რისკებს. ჯგუფის საბაზრო რისკი წარმოშობება საპროცენტო განაკვეთის ღია პოზიციებიდან, რომლებზეც მოქმედებს ბაზრის ზოგადი და კონკრეტული ცვალებადობა და ცვლილება უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსის დონეში.

საბაზრო რისკის მართვის მიზანია საბაზრო რისკის მართვა და გაკონტროლება მისაღები პარამეტრების ფარგლებში და, ამასთანავე, რისკისა და უკუგების ოპტიმიზაცია.

საბაზრო რისკზე მთლიანი უფლებამოსილება ვრცელდება აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტზე.

ჯგუფი თავის საბაზრო რისკს მართავს ღია პოზიციის ლიმიტების დაწესებით ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის, საპროცენტო განაკვეთებისა და სავალუტო პოზიციებისთვის. ისინი რეგულარულად გაკონტროლდება და გადაიხედება აღმასრულებელი საბჭოს მიერ, რაც მტკიცდება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ.

საპროცენტო განაკვეთის რისკი

საპროცენტო განაკვეთის რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები ცვალებადი იქნება ბაზარზე არსებული საპროცენტო განაკვეთების მერყეობის გამო. ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობასა და ფულად ნაკადებზე გავლენას ახდენს ბაზარზე ძირითადი საპროცენტო განაკვეთების დონეების მერყეობა. საპროცენტო მარჟები შეიძლება ასეთი ცვლილებების გამო გაიზარდოს, მაგრამ ასევე შეიძლება შემცირდეს, ან წარმოქმნას ზარალი მოულოდნელი მერყეობის შემთხვევაში.

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

საპროცენტო განაკვეთების აცდენის ანალიზი

საპროცენტო განაკვეთის რისკის მართვა ძირითადად ხდება საპროცენტო განაკვეთების აცდენის მონიტორინგით. საპროცენტო ინტერვალის პოზიცია გამოსახულია საპროცენტო განაკვეთის მიღების თარიღსა და ფინანსური ინსტრუმენტის ხანდაზმულობის ვადას შორის უმცირესით:

	3 თვეზე 3 თვემდე	3-6 თვე	6-12 თვე	1-5 წელი	5 წელზე მეტი	უპროცენტო	საბალანსო ღირებულება
2019 წლის 31 დეკემბერი							
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ექვივალენტები	2,451	-	-	-	-	17,655	20,106
კლიენტებზე გაცემული სესხები	62,925	33,877	64,046	133,176	3,187	-	297,211
სხვა ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	2,297	2,297
	65,376	33,877	64,046	133,176	3,187	19,952	319,614
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	-	-	-	-	-	4,292	4,292
ნასესხები სახსრები	253,759	-	-	-	-	224	253,983
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	260	-	-	12,407	-	-	12,667
საიჯარო ვალდებულება	241	250	513	2,839	71	-	3,914
გადასახდელი დივიდენდები	-	-	767	-	-	-	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	-	-	-	-	-	1,603	1,603
	254,260	250	1,280	15,246	71	6,119	277,226
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის გეპი	(188,884)	33,627	62,766	117,930	3,116	13,833	
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის კუმულაციური გეპი	(188,884)	(155,257)	(92,491)	25,439	28,555	42,388	
	3 თვეზე ნაკლები	3-6 თვემდე	6-12 თვემდე	1-5 წლამდე	5 წელზე მეტი	უპროცენტო	საბალანსო ღირებულება
2018 წლის 31 დეკემბერი							
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ექვივალენტები	2,261	-	-	-	-	11,692	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	442	442
კლიენტებზე გაცემული სესხები	54,339	32,880	61,057	116,269	63	-	264,608
სხვა ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	1,705	1,705
	56,600	32,880	61,057	116,269	63	13,839	280,708
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	-	-	-	-	-	1,659	1,659
ნასესხები სახსრები	29,000	16,164	27,882	155,476	2,395	-	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	74	-	9,871	-	-	-	9,945
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	-	-	-	-	-	1,271	1,271
	29,074	16,164	37,753	155,476	2,395	2,930	243,792
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის გეპი	27,526	16,716	23,304	(39,207)	(2,332)	10,909	
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის კუმულაციური გეპი	27,526	44,242	67,546	28,339	26,007	36,916	

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთები

ქვემოთ ცხრილში მოცემულია პროცენტის აქტივებისა და ვალდებულებების საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთები 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. ეს საპროცენტო განაკვეთები მიახლოებულია ამ აქტივებისა და ვალდებულებების დაფარვის ვადამდე მიღებულ შემოსავალთან.

	2019			2018		
	საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი, %			საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი, %		
	ლარი	აშშ დოლარი	ევრო	ლარი	აშშ დოლარი	ევრო
პროცენტის აქტივები						
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	5.93%	1.00%	-	6.22%	0.67%	-
კლიენტებზე გაცემული სესხები	32.85%	22.68%	-	39.99%	25.01%	-
პროცენტის ვალდებულებები						
ნასესხები სახსრები	12.12%	6.42%	-	12.00%	7.24%	5.27%
გამოშვებული სავალ ფასიანი ქაღალდები	13.05%	-	-	12.07%	-	-

საპროცენტო განაკვეთის მგრძნობელობის ანალიზი

საპროცენტო განაკვეთების აცდენის ანალიზის საფუძველზე საპროცენტო განაკვეთის რისკის სამართავად დამატებით ხდება ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების მგრძნობელობის მონიტორინგი. წმინდა მოგების საპროცენტო განაკვეთების მერყეობის (გადაფასების რისკი) მიმართ მგრძნობელობის ანალიზი, 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით არსებული პროცენტის აქტივებისა და ვალდებულებების შემოსავლიანობის მრუდისა და პოზიციების 100 საბაზისო პუნქტით სიმეტრიული ვარდნის ან ზრდის გამარტივებულ სცენარზე დაყრდნობით, ასეთია:

	2019	2018
პარალელური ვარდნა 100 საბაზისო პუნქტით	(307)	(341)
პარალელური ზრდა 100 საბაზისო პუნქტით	307	341

სავალუტო რისკი

ჯგუფის აქტივები და ვალდებულებები გამოხატულია რამდენიმე უცხოურ ვალუტაში.

სავალუტო რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები ცვალებადი იქნება სავალუტო კურსის მერყეობის გამო. მიუხედავად იმისა, რომ ჯგუფი ახდენს სავალუტო რისკზე მისი დაქვემდებარების ჰეჯირებას საკომპენსაციო სესხების გამოყენებით, რომლებიც კლასიფიცირებული არიან წარმოებულ ინსტრუმენტებად (იხილეთ მე-11 შენიშვნა), ამგვარი საკმიაზოები არ განისაზღვრება ჰეჯირების ურთიერთობად, ფასს (IFRS) სტანდარტების შესაბამისად.

ქვემოთ ცხრილში წარმოდგენილია 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების სტრუქტურა სავალუტო რისკთან მიმართებაში:

	ევრო	აშშ დოლარი	სულ
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	2,024	5,953	7,977
კლიენტებზე გაცემული სესხები	-	3,772	3,772
სხვა ფინანსური აქტივები	4	121	125
სულ აქტივები	2,028	9,846	11,874
ვალდებულებები			
ნასესხები სახსრები	-	118,435	118,435
საიჯარო ვალდებულება	-	3,914	3,914
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	3	5	8

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის

(ათასი ლარი)

სულ ვალდებულებები	3	122,354	122,357
ნეტო პოზიცია	2,025	(112,508)	(110,483)
რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების ეფექტი	-	113,676	113,676
წმინდა პოზიცია რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების შემდეგ	2,025	1,168	3,193

ქვემოთ ცხრილში წარმოდგენილია 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების სტრუქტურა სავალუტო რისკთან მიმართებაში:

	ევრო	აშშ დოლარი	სულ
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	1,980	2,582	4,562
კლიენტებზე გაცემული სესხები	-	9,332	9,332
სხვა ფინანსური აქტივები	3	184	187
სულ აქტივები	1,983	12,098	14,081
ვალდებულებები			
ნასესხები სახსრები	452	127,348	127,800
სულ ვალდებულებები	452	127,348	127,800
ნეტო პოზიცია	1,531	(115,250)	(113,719)
რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების ეფექტი	-	112,150	112,150
წმინდა პოზიცია რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების შემდეგ	1,531	(3,100)	(1,569)

წლის განმავლობაში მოქმედებდა შემდეგი გაცვლითი კურსები:

ლარში	საშუალო კურსი		სპოტ კურსი საანგარიშგებო თარიღისთვის	
	2019	2018	2019	2018
1 აშშ დოლარი	2.8192	2.5345	2.8677	2.6766
1 ევრო	3.1553	2.9913	3.2095	3.0701

შემდეგ ვალუტებთან მიმართებაში ლარის გაუფასურება 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით მოგების ან ზარალის ქვემოთ წარმოდგენილ თანხებს შემდეგნაირად გაზრდიდა (შეამცირებდა): ანალიზი წარმოდგენილია გადასახადის გათვალისწინებით და ეყრდნობა სავალუტო კურსების მერყეობას, რომელიც ჯგუფის აზრით მოსალოდნელი იყო ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის. ანალიზი ეფუძნება დაშვებას, რომ ყველა დანარჩენი ცვლადი, კერძოდ საპროცენტო განაკვეთები მუდმივი რჩება.

	2019	2018
აშშ დოლარის 20%-ით გამყარება ლარის მიმართ	199	(527)
ევროს 20%-ით გამყარება ლარის მიმართ	344	260

ლარის გამყარებას ზემოთ მითითებული ვალუტების მიმართ 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის თანაბარი უკუ ეფექტი ექნებოდა ზემოთ მითითებულ ვალუტებზე, ზემოთ ნაჩვენები თანხებით, ყველა სხვა ცვლადი მონაცემის უცვლელად შენარჩუნების საფუძველზე.

ლიკვიდურობის რისკი

ლიკვიდურობის რისკი არის რისკი იმისა, რომ ჯგუფს გაუჭირდება ფინანსური ვალდებულებების შესრულება, რაც გულისხმობს მათ დაფარვას ფულადი სახსრებით ან სხვა რომელიმე ფინანსური აქტივით.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ლიკვიდურობის რისკი არსებობს მაშინ, როდესაც აქტივებისა და ვალდებულებების ვადიანობა ერთმანეთს არ ემთხვევა. აქტივებისა და ვალდებულებების ვადიანობის თუ საპროცენტო განაკვეთის შესაბამისობა და/ან შეუსაბამობის კონტროლი უმნიშვნელოვანესია ლიკვიდურობის მართვისთვის. სრული შესაბამისობა ფინანსური დაწესებულებებისთვის უჩვეულოა, რადგან ბიზნესსაქმიანობა ხშირად წინასწარ განუსაზღვრელი ვადის და სხვადასხვა ტიპისაა. შეუსაბამო პოზიცია პოტენციურად ზრდის მომგებიანობას, მაგრამ ასევე შეუძლია გაზარდოს ზარალის რისკი.

ჯგუფი ახორციელებს ლიკვიდურობის მართვას ფონდებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით ნებისმიერ დროს, რათა მოხდეს ვადადამდგარი ყველა სახის ფულადი ვალდებულების გათვალისწინება. ლიკვიდურობის პოლიტიკას გადახედავენ და ამტკიცებენ აღმასრულებელი და სამეთვალყურეო საბჭოები.

ჯგუფი უზრუნველყოფს დივერსიფიცირებული და სტაბილური ფინანსირების აქტიურ მხარდაჭერას სხვა ბანკებიდან და ფინანსური ინსტიტუტებიდან მოკლე და გრძელ ვადიანი სესხების მიღების გზით, რასაც თან სდევს მაღალი ლიკვიდურობის აქტივების დივერსიფიცირებული პორტფელები, იმისათვის, რომ მოხდეს სწრაფი და შეუფერხებელი რეაგირება ლიკვიდურობის გაუთვალისწინებელ მოთხოვნებზე. ლიკვიდურობის მართვის პოლიტიკა მოითხოვს:

- მოსალოდნელი ფინანსური ნაკადის პროგნოზირებას ძირითადი ვალუტების შესაბამისად და ლიკვიდური აქტივების საჭირო დონის გათვალისწინებას მასთან ურთიერთობაში;
- დივერსიფიცირებული ფინანსური რესურსების შენარჩუნებას;
- სესხების კონცენტრაციისა და პროფილის მართვას;
- სასესხო კაპიტალის მოზიდვის გეგმის შენარჩუნებას;
- ლიკვიდურობის შენარჩუნება და გაუთვალისწინებელ ვითარებაში მოქმედების გეგმის დაფინანსება.

ლიკვიდურობის პოზიციის მონიტორინგს ახდენს ფინანსური დეპარტამენტი და აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტი. ბაზრის ნორმალურ პირობებში, ინფორმაცია ლიკვიდურობის პოზიციის შესახებ კვირაში ერთხელ წარედგინება ხელმძღვანელობის რისკების მართვის კომიტეტს. ლიკვიდურობის მართვის შესახებ გადაწყვეტილებებს მიიღებს აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტი და ახორციელებს ფინანსური დეპარტამენტი.

ქვემოთ მოცემული ცხრილები უჩვენებს არადისკონტირებულ ფულად ნაკადებს ფინანსურ ვალდებულებებზე და მათი ყველაზე შესაძლო სახელშეკრულებო დაფარვის ვადების საფუძველზე. მთლიანი შემომავალი და გამავალი ნაკადები, რომლებიც ცხრილებშია მოცემული, წარმოადგენენ სახელშეკრულებო, არადისკონტირებულ ფულად ნაკადებს ფინანსურ ვალდებულებებზე.

ფინანსური ვალდებულებების ვადიანობის ანალიზი 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 6 თვემდე	6-დან 12 თვემდე	1 წელზე მეტ	სულ მთლიანი გამავალი ფულადი ნაკადები	საბალანსო თანხა
არაწარმოებული ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	13	-	-	4,279	-	4,292	4,292
ნასესხები სახსრები	253,759	-	-	224	-	253,983	253,983
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	473	-	462	95	12,454	13,484	12,667
საიჯარო ვალდებულება	105	210	315	630	3,245	4,505	3,914
გადასახდელი დივიდენდები	-	-	-	767	-	767	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	782	814	-	-	7	1,603	1,603
სულ ფინანსური ვალდებულებები	255,132	1,024	777	5,995	15,706	278,634	277,226

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

ფინანსური ვალდებულებების ვადიანობის ანალიზი 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 6 თვემდე	6-დან 12 თვემდე	1 წელზე მეტ	სულ მოთხოვნი თანხის გადინება	საბალანსო თანხა
არაწარმოებული ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	-	-	-	1,659	-	1,659	1,659
ნასესხები სახსრები	15,295	15,538	20,832	35,650	178,067	265,382	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	-	74	496	10,522	-	11,092	9,945
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	400	264	586	-	21	1,271	1,271
სულ ფინანსური ვალდებულებები	15,695	15,876	21,914	47,831	178,088	279,404	243,792

გეოგრაფიული რისკი

2019 წლის 31 დეკემბრისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის ოპერაციები ხორციელდება საქართველოში და ჯგუფის ბიზნეს გეგმები კრიტიკულად დამოკიდებულია ქვეყანაში სტაბილურობასა და კანონის უზენაესობაზე. საქართველო კვლავაც ამჟღავნებს განვითარებადი ბაზრის გარკვეულ ნიშან-თვისებებს. ქვეყნის ბიზნეს ან სამართლებრივი გარემოს გაუარესებას გავლენა აქვს ჯგუფზე.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს აქვს ნასესხები სახსრები 200,674 ათასი ლარის, 8,697 ათასი ლარის, 7,144 ათასი ლარისა და 37,468 ათასი ლარის ოდენით, შესაბამისად ევროპაში, აშშ-ში, აზიასა და საქართველოში დარეგისტრირებული პარტნიორებისაგან. 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს აქვს ნასესხები სახსრები 174,856 ათასი ლარის, 16,216 ათასი ლარის, 6,628 ათასი ლარისა და 33,217 ათასი ლარის ოდენით, შესაბამისად ევროპაში, აშშ-ში, აზიასა და საქართველოში დარეგისტრირებული პარტნიორებისაგან.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ანალიზი ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში აღიარებული თანხების მოსალოდნელი დაფარვის ვადებით 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 12 თვემდე	1-დან 5 წლამდე	5 წელზე მეტ	ვადაგადავი ლებული	სულ
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	20,106	-	-	-	-	-	20,106
კლიენტებზე გაცემული სესხები	25,448	31,954	97,923	133,176	3,187	5,523	297,211
სხვა ფინანსური აქტივები	1,547	36	-	714	-	-	2,297
სულ აქტივები	47,101	31,990	97,923	133,890	3,187	5,523	319,614
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	13	-	4,279	-	-	-	4,292
ნასესხები სახსრები	253,759	-	224	-	-	-	253,983
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	260	-	-	12,407	-	-	12,667
საიჯარო ვალდებულება	80	161	763	2,839	71	-	3,914
გადასახდელი დივიდენდი	-	-	767	-	-	-	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	782	814	-	7	-	-	1,603
სულ ვალდებულებები	254,894	975	6,033	15,253	71	-	277,226
ნეტო პოზიცია	(207,793)	31,015	91,890	118,637	3,116	5,523	42,388

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ანალიზი ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში აღიარებული თანხების მოსალოდნელი დაფარვის ვადებით 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე ვადით	1-დან ნაკლები	3-დან 12 თვემდე	1-დან 5 წლამდე	5 წელზე მეტი	ვადაგადაცი ლებული	სულ
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	13,953	-	-	-	-	-	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	37	-	405	-	-	-	442
კლიენტებზე გაცემული სესხები	10,866	36,090	93,937	116,269	63	7,383	264,608
სხვა ფინანსური აქტივები	1,156	108	5	436	-	-	1,705
სულ აქტივები	26,012	36,198	94,347	116,705	63	7,383	280,708
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	-	-	1,659	-	-	-	1,659
ნასესხები სახსრები	14,726	14,274	44,046	155,476	2,395	-	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	-	74	9,871	-	-	-	9,945
მოგების გადასახადის მიმდინარე ვალდებულებები	-	-	104	-	-	-	104
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	400	264	586	21	-	-	1,271
სულ ვალდებულებები	15,126	14,612	56,162	155,497	2,395	-	243,792
ნეტო პოზიცია	10,886	21,586	38,185	(38,792)	(2,332)	7,383	36,916

26. ანგარიშგების წარდგენის თარიღის შემდგომი მოვლენები

კოვიდ-19-ის პანდემიამ ჯგუფის მომგებიანობის და დაფინანსების სტრუქტურაზე იმოქმედა და გამოიწვია შესაბამისი ფინანსური ვალდებულებების დარღვევა. მიმდინარეობს უარის წერილების მიღებასთან და/ან ინვესტიორების მოთხოვნების ცვლილებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებები. ჯგუფის ხელმძღვანელობის აზრით ვალდებულებების დარღვევა არ იწვევს დეფოლტის რაიმე მოვლენას ან ვალდებულებების ჯვარედინ შეუსრულებლობას და რომ არსებული პროგნოზების და ღონისძიებების გათვალისწინებით ის საკმარისი ოდენობით თანხებს ფლობს საქმიანობის გასაგრძელებლად.

2020 წლის 11 მარტს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ გამოაცხადა რესპირატორული დაავადების ეპიდემიის აფეთქება, რომელიც ახალი კორონავირუსით იყო გამოწვეული. ეს მოვლენა „პანდემიად“ გამოცხადდა. ეს დაავადება პირველად 2019 წლის ბოლოს გამოვლინდა და ახლა ის კოვიდ-19-ის სახელწოდებით არის ცნობილი. ეპიდემიამ ათასობით ადამიანზე იმოქმედა მთელს მსოფლიოში. მრავალმა ქვეყანამ განახორციელა ეპიდემიის აფეთქების დასაძლევი ღონისძიება, რამაც გლობალურ ბიზნეს-ოპერაციებზე იმოქმედა. წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების გამოცემის თარიღის მდგომარეობით, ჯგუფის ოპერაციები მნიშვნელოვანი გავლენის ქვეშ არ იყვნენ; თუმცა ჯგუფი განაგრძობს ვითარების მონიტორინგს და მან კონკრეტული პრევენციული ღონისძიებები განახორციელა მისი კაპიტალის პოზიციის დასაცავად.

ჯგუფმა მიიღო შემდეგი დაფინანსება საანგარიშგებო პერიოდის შემდეგ:

- 2020 წლის იანვარში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „BlueOrchard“, 2,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გააფორმა სასესხო ხელშეკრულება სს „პაშა ბანკი საქართველოსთან“ 4,000 ათასი ლარის ოდენობით თანხაზე 2 წლის ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფის საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულებამ სს „თიბისი ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარი შეადგინა, 10-თვიანი ვადით და ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „Blueorchard“, 3,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 4-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გააფორმა სასესხო ხელშეკრულება „EFSE S.A. SICAV-SIF“-თან 5,000 ათასი ლარის აშშ დოლარის თანხაზე 3 წლის ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება „INCOFIN C.V.S.O.“-სთან, 8,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „SEB Microfinance Fund“, 3,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის მარტში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება შპს „MICROVEST EDF MASTER FUND“-თან, 8,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის მარტში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „Blueorchard“, 5,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 2,5 წლის ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით.

2020 წლის აპრილში მელანია კუჭუხიძე შეუერთდა მმართველ გუნდს ახალი უფროსი ბიზნეს ოფიცრის სახით, რითაც ამ პოზიციაზე კახა გაბესკირია ჩაანაცვლა. ადრე ის უფროსი ბიზნეს ოფიცრის მოადგილის ფუნქციას ასრულებდა. კახა გაბესკირია გაუძღვება და განავითარებს ჯგუფის საქმიანობის ახალ ხაზს - ლიზინგი.

2020 წლის მაისში სერგო ნოზაძემ დატოვა ადამიანებისა და ორგანიზაციული განვითარების უფროსი ოფიცრის თანამდებობა. ამ მიმართულებასაც აღმასრულებელი დირექტორი უხელმძღვანელებს.

დანართები

დანართი 1 - გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობა 2019 წლის მდგომარეობით

პრინციპები	სტატუსი	შენიშვნები
პუნქტი. საბჭოს ლიდერობა და კომპანიის მიზანი	4.6	
ა.: ეფექტიანი საბჭო	სრულად	
ბ: კომპანიის მიზანი და კულტურა	სრულად	
გ: რესურსები და კონტროლი	სრულად	
დ: დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობა	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი დ ქვემოთ
ე: სამუშაო რესურსების პოლიტიკა	სრულად	
პუნქტი. განყოფილების პასუხისმგებლობა	3.25	
ვ: თავმჯდომარის ფუნქცია	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი ვ ქვემოთ
ზ: დამოუკიდებელი წევრები	არ შეესაბამება	იხ. კომენტარი ზ ქვემოთ
თ: საბჭოს ეფექტიანობა	სრულად	
ი: საბჭოს საკმარისი რესურსები	სრულად	
3. შემადგენლობა, უფლებამონაცვლეობა და შეფასება	3.0	
კ: დანიშვნა და უფლებამონაცვლეობა	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი კ ქვემოთ
ლ: უნარ-ჩვევების ერთობლიობა, განმეორებითი არჩევნები	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი ლ ქვემოთ
მ: წლიური შეფასება	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი მ ქვემოთ
4. აუდიტი, რისკი და შიდა კონტროლი	5.0	
ნ: აუდიტის ეფექტიანობა	სრულად	
ო: რისკების გამოვლენა	სრულად	
პ: შიდა კონტროლი და რისკის მართვა	სრულად	
5. შრომის ანაზღაურება	5.0	
ჟ: ხელმძღვანელი პირების შრომის ანაზღაურება	სრულად	
რ: გამჭვირვალე პროცედურა	სრულად	
ს: დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება	სრულად	
ჯამური ქულა	4.17	

შენიშვნა: სრული შესაბამისობა ფასდება 5 ქულით, ნაწილობრივი - 3 ქულით და შეუსაბამობა - 0 ქულით.

კოდექსის სრული ტექსტი:

<https://www.frc.org.uk/directors/corporate-governance-and-stewardship/uk-corporate-governance-code>

კომენტარები გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობის შესახებ

დ: არ ხდება დასაქმებულებთან ეფექტიანი თანამშრომლობა, მაგალითად, სამუშაო რესურსების საკონსულტაციო კოლეგიის ფორმით, შესაბამისად, კომპანია ნაწილობრივ აკმაყოფილებს ამ სტანდარტს;

ვ: მიუხედავად იმისა, რომ თავმჯდომარე აღმასრულებელი დირექტორისგან დამოუკიდებელია, იგი არ შეიძლება იქნეს მიჩნეული დამოუკიდებლად გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის თანახმად, რადგან მონაწილეობს კომპანიის აქციების ოფციონში (რომელიც სპეციალურად არის შექმნილი თავმჯდომარისთვის და არ ექვემდებარება ხელმძღვანელ გუნდს), წარმოადგენს მნიშვნელოვან აქციონერს და 9 წელზე მეტია მოღვაწეობს საბჭოში; სხვა დანარჩენი კრიტერიუმების მიხედვით (მათ შორის, კომპანიის საერთო ხელმძღვანელობასთან, ღიაობისა და დებატების, ასევე თავმჯდომარის შეფასების ხელშეწყობის კრიტერიუმებთან დაკავშირებით), კომპანია შეესაბამება სტანდარტებს, შესაბამისად, ნაწილობრივ აკმაყოფილებს F მოთხოვნას;

ზ: კოდექსის განმარტების შესაბამისად, სულ მცირე, საბჭოს ნახევარი უნდა იყოს დამოუკიდებელი, ხოლო ხუთიდან მხოლოდ ერთი წევრი (გარდა თავმჯდომარისა) შეიძლება იყოს სრულიად დამოუკიდებელი; სხვა წევრები არიან ძირითადი ინვესტორები და დაინტერესებული მხარეები, ხოლო თავმჯდომარის მოადგილე 9 წელზე მეტია არის MFSG-ის წარმომადგენელი, 3 წელია აქვს ხელშესახები საქმიანი ურთიერთობა კომპანიასთან, როგორც დირექტორსა და აქციონერს;

კ: მიუხედავად საბჭოს წევრების დანიშვნის მკაცრი პროცედურისა, არ არსებობს სამართალმემკვიდრეობისა და მრავალფეროვნების ხელშეწყობის გეგმები. კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ;

ლ: ხელახალი არჩევნები ყოველწლიურად არ ტარდება; თავმჯდომარე დანიშნულია 9 წელზე ხანგრძლივი ვადით, თუმცა 2018 წელს მან სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის ახალი როლი იტვირთა; „კრისტალი“ არ იყენებს გარე კონსულტაციებს საბჭოს წევრების დასანიშნად; კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ;

მ: არ არსებობს დირექტორთა საბჭოსა და მისი კომიტეტების ოფიციალური და მკაცრი წლიური შეფასება, თუმცა არსებობს მმართველი გუნდისა და საბჭოს თავმჯდომარის ყოვლისმომცველი შეფასება; არ არსებობს შეფასების გარე მხარდაჭერის მექანიზმი; კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ.

დანართი 2 – 2019 წლის სოციალური გავლენის კვლევა

ამ კვლევაში ასახულია როგორც თვისობრივი, ასევე რაოდენობრივი მონაცემები იმის საჩვენებლად, თუ რა გავლენა ქონდა ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია კრისტალს თავისი მომხმარებლების ბიზნეს-სეგმენტზე, ე. ი., მიკრო ბიზნეს სესხების, აგრო სესხების, ტურისტული სესხებისა და მცირე ბიზნესის სესხების კლიენტებზე.

შედეგები წარმოდგენილია ბიზნესისა და შინამეურნეობის ჭრილებში მიღებული შედეგების ძირითადი მონაცემების მიხედვით.

კრისტალის კლიენტების განვითარებასა და მათ საქმიანობაზე შესაძლო პოზიტიური გავლენების გასაზომად გამოვიყენეთ ბიზნესთან მიმართებით ექვსი ინდიკატორისა და შინამეურნეობებთან მიმართებით ექვსი ინდიკატორი, შემდეგი შკალით:³

0	1-2	3-4	5-6
ნულოვანი წვლილი	მცირე წვლილი	საშუალო წვლილი	დიდი/მნიშვნელოვანი წვლილი

ბიზნესის ჭრილში, ე. ი., კლიენტების მიერ მართული/კლიენტთა საკუთრებაში არსებული მიკრო, მცირე და აგრო ბიზნესების შემთხვევაში, მოკლე სიაში შეტანილი შედეგების ინდიკატორები შემდეგია:

1. წმინდა შემოსავლის ზრდა (სულ მცირე 5%-ით);
2. აქტივებში განხორციელებული კაპიტალდაბანდებები;
3. ახალი პროდუქტების ან მომსახურების წარდგენა ან არსებული პროდუქტების ან მომსახურების გაუმჯობესება;
4. პერსონალის გაფართოება;
5. ათვისებული ახალი ბაზრები ან გაყიდვების არხები (ახალი ლოკაცია, გაყიდვების არხი ან კლიენტთა სეგმენტი);
6. გაყიდვების ტექნოლოგიის გაუმჯობესებული გამოყენება.

შინამეურნეობების ჭრილში, მოკლე სიაში შეტანილი შედეგების ინდიკატორები შემდეგია:

1. ინვესტიციები მოძრავ ქონებაში ან საყოფაცხოვრებო ტექნიკაში;
2. დაზოგვის კულტურა – არაოფიციალური თუ ოფიციალური დანაზოგის არსებობა;
3. კომუნალური და სხვა რეგულარული გადასახადების გადახდისუნარიანობა;
4. ოჯახის წევრების (მცირეწლოვანებისა თუ სრულწლოვნების) განათლებაზე ხელმისაწვდომობა;
5. ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობა;
6. საერთო კმაყოფილება ეკონომიკური კეთილდღეობით.

³ შკალა შედგენილია სიდიდეების შკალებთან მიმართებით არსებული საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით - შკალების მაგალითები იხილეთ ბმულზე:

<https://www.extension.iastate.edu/documents/anr/likertscaleexamplesforsurveys.pdf>

პორტფელის მიმოხილვა

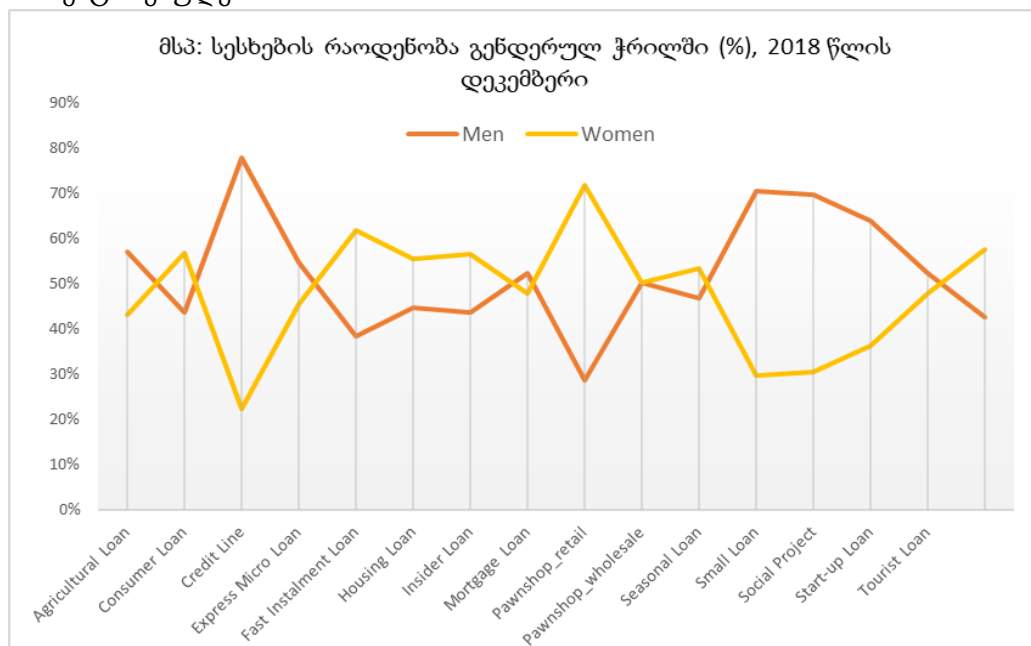
ჩვენს მიერ შერჩეული ინდიკატორების ანალიზის დაწყებამდე, ჯერ გავაანალიზეთ მთლიანი სასესხო პორტფელი გენდერულ ჭრილში.

რაც შეეხება კლიენტთა ბაზას, საშუალოდ, ქალებმა კლიენტების 55%, ხოლო მამაკაცებმა 45% შეადგინეს. შეინიშნებოდა კაცი კლიენტების კლების, ხოლო ქალი კლიენტების ზრდის ტენდენცია.

კლიენტთა შენარჩუნების, ე.ი., კლიენტად ყოფნის წლების საშუალო რაოდენობის, მიხედვით, როგორც მამაკაცები, ასევე ქალები კლიენტებად რჩებიან დაახლოებით 2 ½-3 წელი.

საკრედიტო პორტფელის შეფასებისას, მამაკაცებზე გაცემული სესხების რაოდენობა შემცირდა, ხოლო ქალებზე გაცემული სესხების რაოდენობა გაიზარდა (თუმცა ნაკლებად მკვეთრად 2018 წელს). სესხების მოცულობის მიხედვით მსგავსი კანონზომიერება შეინიშნება, თუმცა ცვლილებები ნაკლებად გამოხატულია 2018 წელსა და 2019 წლის პირველ ნახევარს შორის არსებულ პერიოდებში.

რაც შეეხება სესხების რაოდენობის სქესის მიხედვით განაწილებას (იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი), მამაკაცებიც და ქალებიც სესხის ყველა კატეგორიაში თითქმის ერთნაირად არიან წარმოდგენილები, თუმცა ქალებს უფრო დიდი რაოდენობით სესხი აქვთ აღებული სალომბარდო საცალო და სწრაფი განვადების სესხების კატეგორიებში. ეს შეიძლება მიანიშნებდეს ქალების მიერ ყველა სახის პირადი და მცირე სავაჭრო ან საცალო მიზნით სწრაფი სესხების აღების ტენდენციაზე. სწრაფი განვადების სესხები განკუთვნილია ისეთი კონკრეტული საქონლისა თუ მომსახურების შესაძენად, როგორიცაა საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, მკურნალობის ხარჯების დაფარვა და ა. შ. ამისგან განსხვავებით, მამაკაცები უფრო მეტად ორიენტირებული არიან „საკრედიტო ხაზებზე“, „მცირე სესხებზე“ და „სოციალური პროექტის“ ტიპის სესხებზე, რაც შეიძლება იმას ნიშნავდეს, რომ სესხების აღებისას მამაკაცები, მთლიანობაში, უფრო ბიზნესზე არიან ორიენტირებულები.

რაც შეეხება გენდერულ ჭრილში თითოეული სასესხო პროდუქტის მოცულობით წილებს, (იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი 5), მამაკაცებში სესხის უფრო მაღალი მოცულობები ფიქსირდება ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა „საკრედიტო ხაზის სესხები“, „სტარტაპ სესხები“, „აგრო სესხები“, „მცირე (ბიზნესის) სესხები“, „ექსპრეს მიკრო-სესხები“, „სოციალური პროექტის სესხები“ და უფრო ნაკლები მოცულობები ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა: „ტურისტული სესხები“ და „იპოთეკური სესხები.“ ამის საპირისპიროდ, ქალებში სესხების გაცილებით მაღალი მოცულობები შეინიშნება ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა: სალომბარდო-საბითუმო სესხები, სალომბარდო-საცალო სესხები და სწრაფი განვადების სესხები, აგრეთვე ნაკლებად გამოკვეთილად ინსაიდერული სესხები, სამომხმარებლო სესხები და სეზონური სესხები. მამაკაცებისა და ქალების მაჩვენებლები თითქმის თანაბარია საბინაო სესხების მოცულობითი წილის თვალსაზრისით.

ზოგადად შეინიშნება, რომ „ბიზნესის პორტფელში“ აბსოლუტურად დომინირებენ მამაკაცები - მამაკაცები მთლიანობაში აბსოლუტური უმრავლესობით არიან წარმოდგენილი აშკარა ბიზნესის მიზნით აღებული სესხების მოცულობით წილებში მაშინ, როცა არა-ბიზნეს სესხების მოცულობითი წილები უფრო მაღალია ქალი კლიენტების შემთხვევაში. სასესხო პორტფელის ამგვარი გადანაწილება შეიძლება მიანიშნებდეს კლიენტების მხრიდან თვითშერჩევაზე (მოთხოვნის მხარეს) ან/და ღრმად გამჯდარ ცრურწმენებზე იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ განიხილებიან მამაკაცები და ქალები ბიზნეს ან/და ეკონომიკურ აქტორებად.

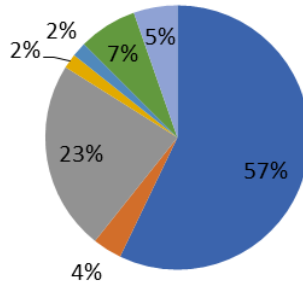
რაც შეეხება სესხის დაფარვის მაჩვენებლის განაწილებას სესხის ტიპებისა და სქესის მიხედვით, მამაკაცებში ზოგადად ფიქსირდება PAR30-ის უფრო მაღალი დონე (30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებული სესხების უფრო მაღალი მაჩვენებელი), ვიდრე ქალებში (2.46% და 1.46%, შესაბამისად მამაკაცებისა და ქალების შემთხვევაში). ქალებთან შედარებით, მამაკაცებში სესხის დაფარვის მაჩვენებელი უფრო დაბალია ყველა სახის სესხის მიხედვით, განსაკუთრებით სავალალო მდგომარეობაა მცირე სესხების, სეზონური სესხებისა და აგრო სესხების კატეგორიებში. ერთადერთი გამონაკლისია საკრედიტო ხაზის სესხები, სადაც მამაკაცებთან შედარებით ქალებში სესხის დაფარვის უფრო დაბალი მაჩვენებელი შეინიშნება.

თუ ქვემოთ დავაკვირდებით ოთხი ძირითადი სახის ბიზნეს სესხის ქვეჯგუფის საპროცენტო განაკვეთის, სესხის თანხისა და ვადიანობის მიხედვით შეჯამებულ PAR30 [30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებული სესხები] პროცენტულ მაჩვენებლებს, დავინახავთ „კრისტალის“ 2018 წლის დეკემბრის მდგომარეობით არსებული მონაცემებიდან გამომდინარე იმის უთუო ემპირიულ მტკიცებულებას, რომ მამაკაცების მაჩვენებლები ჩამოუვარდება ქალი კლიენტების მაჩვენებლებს.

ჩვენს რაოდენობრივ კვლევაში გავზომეთ ასევე „მწვანე პრიდუქტები“-თუ რა რაოდენობით შეიძინეს „კრისტალის“ მსესხებლებმა მწვანე ენერგოპროდუქტები. იმის გათვალისწინებით, რომ რესურსების დაზოგვისა და მწვანე ენერგოპროდუქტების მნიშვნელობის შესახებ საქართველოში მოსახლეობა, ზოგადად, ნაკლებად ინფორმირებულია, რესპოდენტების მხოლოდ 13-მა პროცენტმა დაადასტურა „კრისტალის“ მიერ შეთავაზებული სულ ცოტა ერთი ასეთი პროდუქტის შეძენის ფაქტი. ამ პროდუქტების განაწილება შემდეგია (გრაფიკი 12):

მსპ: მიღებული ენერგოპროდუქტების განაწილება - 2019 წლის კვლევა

- Energy efficient light bulbs
- Energy efficient home appliances
- Thermal insulation of walls, ceilings and floors
- Does not specify/does not remember
- Electric and hybrid cars
- Energy efficient wood stoves
- Thermal water boilers (solar water heaters)

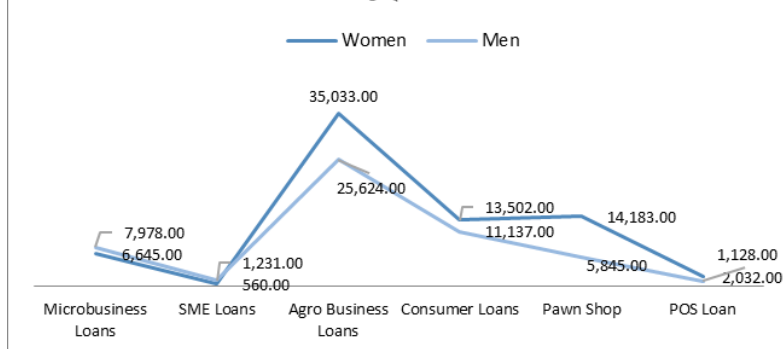

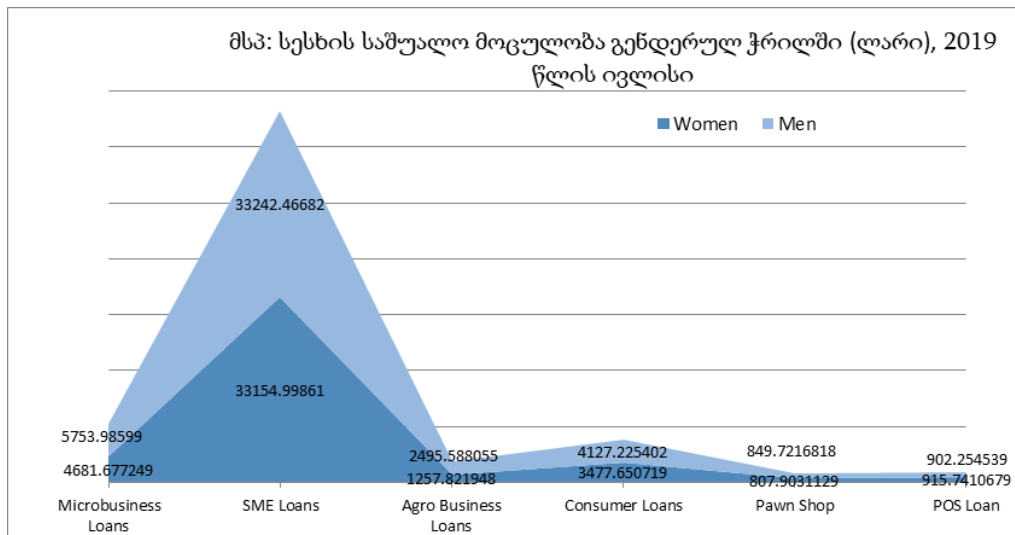
ამის შემდეგ შევამოწმეთ სესხის სახეების შერჩევაში მიღებული საერთო გენდერული შედეგები, რისთვისაც ჯამური მონაცემები მოვითხოვეთ 2019 წელს სოციალურ გავლენაში შეტანილი წვლილის რაოდენობრივი და თვისობრივი შეფასების ათვლის წერტილის სახით. ამ შერჩევაში შეტანილი იყო ექსპრეს მიკროსესხები, მცირე სესხები (ან მცირე და საშუალო საწარმოების (SME) სესხები), აგრო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, სალომბარდო სესხები და გარე განვადების სესხები.

ზემოაღნიშნული სახის სესხების შერჩევის ჯამური მთლიანი სასესხო პორტფელი მიუთითებს იმაზე, რომ მამაკაცები უფრო მეტად არიან წარმოდგენილი აგრო სესხებში, მსს [SME] სესხებში, და მიკრო ბიზნეს სესხებში, ხოლო ქალები და მამაკაცები თანაბრად არიან წარმოდგენილი სამომხმარებლო სესხებისა და გარე განვადების სესხების აღების თვალსაზრისით. მამაკაცებთან შედარებით, ქალები ჭარბობენ სალომბარდო სესხებში.

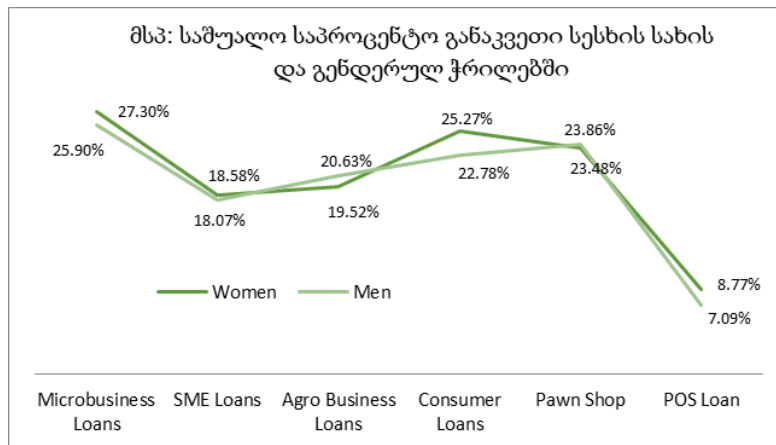
თუმცა ქალ კლიენტებზე გაცემული სესხების ოდენობა უფრო მაღალია, სესხების თანხები მოცულობაში უფრო დიდია მამაკაცი კლიენტების სასესხო პორტფელში.

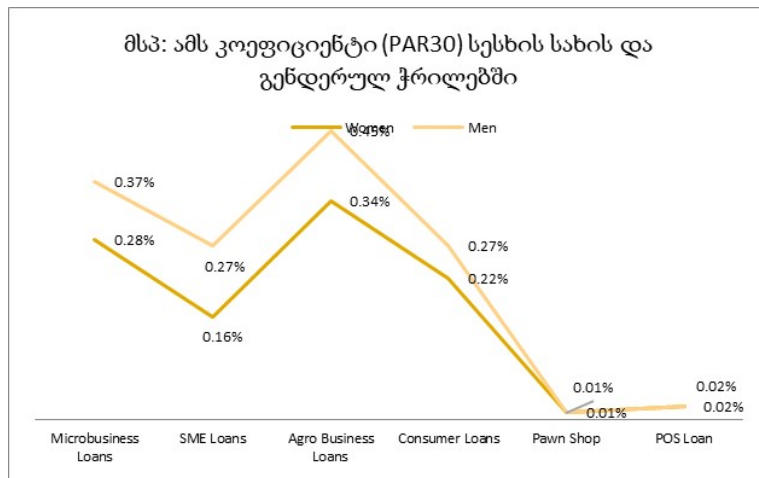
მსპ: # სესხები გენდერულ ჭრილში, 2019 წლის ივლისი

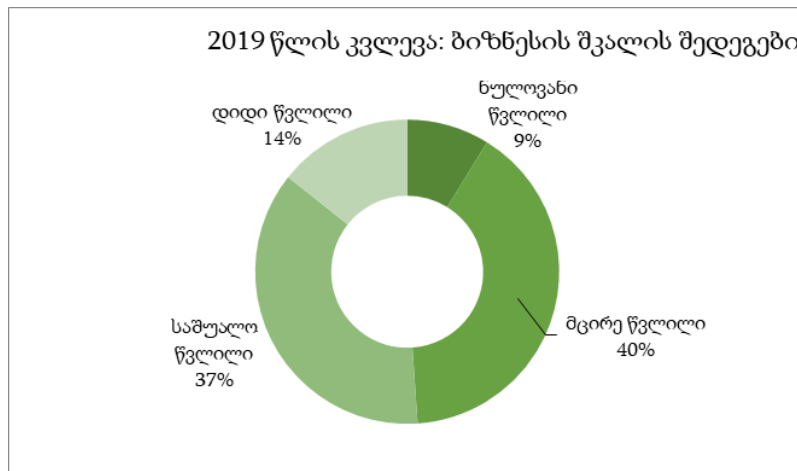
ამის შემდეგ, განხილული სესხის ტიპების შერჩევასთან დაკავშირებით (ქვემოთ იხილეთ გრაფა 17 და გრაფა 18)) მამაკაცებსა და ქალებს შორის საპროცენტო განაკვეთებისა და სესხების რაოდენობის მიხედვით განსხვავებების გაანალიზებისას შეინიშნება, რომ თუმცა ქალებს სესხის დაფარვის უკეთესი მაჩვენებლები აქვთ, მაგალითად, სამომხმარებლო სესხების შემთხვევაში (ისევე როგორც სესხების ყველა სხვა კატეგორიაში), მათზე დარიცხული საპროცენტო განაკვეთები უფრო დაბალი არაა, ვიდრე მამაკაცებზე დარიცხული საპროცენტო განაკვეთები (მიუხედავად იმისა, რომ კვლევის მიხედვით, ქალი კლიენტები უკეთესი გადამხდელები არიან).

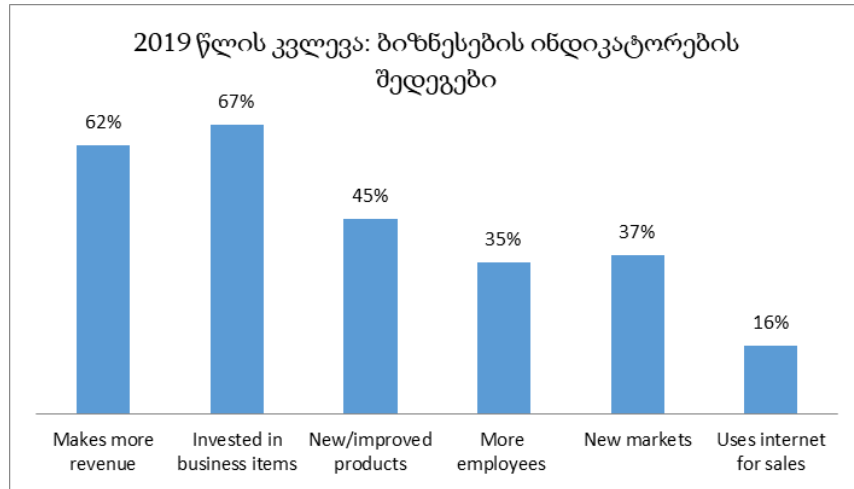
თვისობრივი კვლევა: კვლევის შედეგები

ბიზნესის ჭრილში, შკალის შედეგები საკმაოდ დადებით სურათს აჩვენებს: კლიენტების საქმიანობაზე ასახული დადებითი სოციო-ეკონომიკურ გავლენა შეინიშნება ამ კვლევის ფარგლებში შერჩეულ კატეგორიებში შემავალ ბიზნეს კლიენტებზე. ეს ნიშნავს იმას, რომ ამ მსესხებლებს/კლიენტებს, როგორც თვითონ აღნიშნავენ, დაუფიქსირდათ დადებითი შედეგები სულ ცოტა 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორებში. გარდა ამისა, სულ ცოტა 40%-მა დააფიქსირა გამოკვლეულ ინდიკატორში მიღებულ კარგ შედეგებში შეტანილი მცირე წვლილი (1-2 ინდიკატორები).

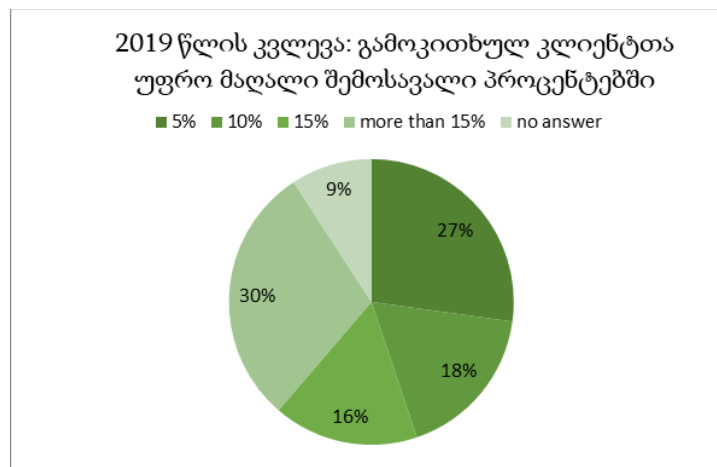

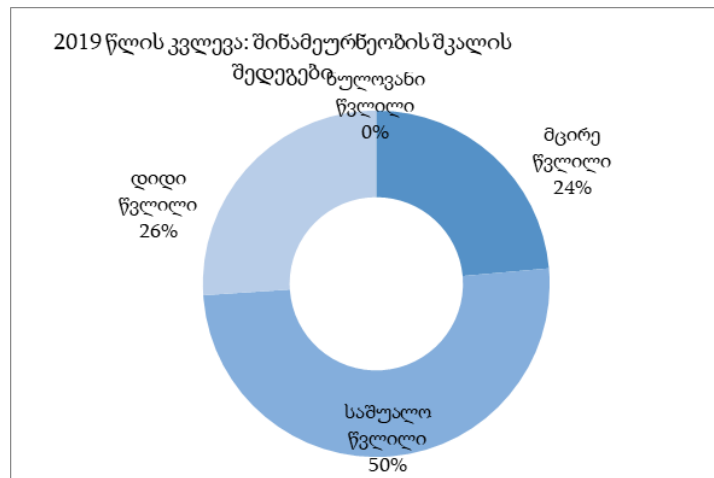
თუმცა ეს შკალა კონკრეტულ წონებს არცერთ შემოწმებულ ინდიკატორს არ ანიჭებს, ის გვიჩვენებს ბიზნესის დონეზე სოციალურ გავლენაში დადებითი წვლილის შეტანის ზოგად ტენდენციას. უფრო მეტიც, ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი გვაძლევს უფრო დაწვრილებით მონაცემებს იმაზე, თუ დადებითი შედეგები რა სიხშირით შეინიშნება გამოკითხულ მონაწილეებში თითოეული ინდიკატორის მიხედვით. კვლევის მიხედვით, კლიენტების დიდმა პროცენტმა (67%) შეძლო ინვესტიციების განხორციელება ბიზნესში, ე.ი., მათ შორის, მოწყობილობა-დანადგარების შეძენაში, უძრავ ქონებაში და

ავტოსატრანსპორტო საშუალებებში, ასევე აღინიშნა სამეურნეო ოპერაციებით უფრო მაღალი შემოსავლების მიღება (62%), ზოგიერთმა გააუმჯობესა ან დაამატა უფრო მეტი პროდუქტი ან მომსახურება (45%). სამეურნეო ოპერაციების შესასრულებლად ოცდარვა პროცენტმა (37%) მოიძია ახალი სარეალიზაციო ბაზრები, 35%-მა დაიქირავა უფრო მეტი პერსონალი, და შედარებით დაბალმა პროცენტმა (16%) გამოიყენა ციფრული საშუალებები (ძირითადად ინტერნეტი).

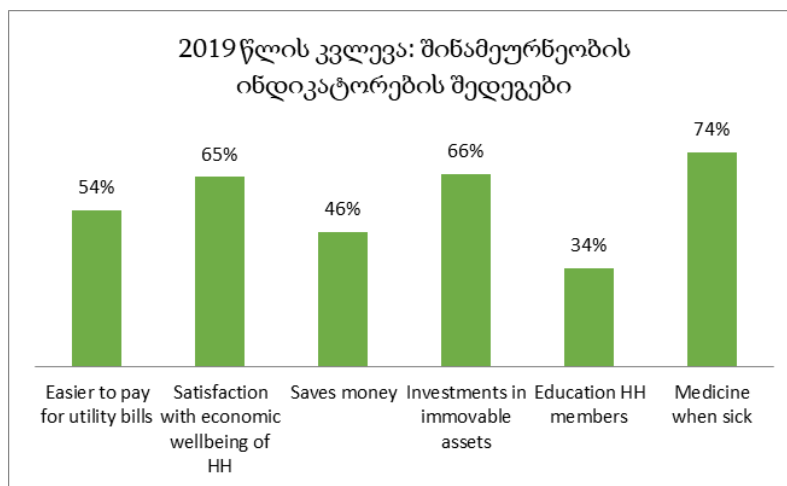

კონკრეტულად შემოსავლების თვალსაზრისით, 45%-ში, როგორც თვითონ განაცხადეს, აღინიშნებოდა შემოსავლების 10%-მდე ზრდა და, რაც ასევე აღსანიშნავია: შერჩეული ჯგუფის 30%-ში შემოსავლები 15%-ით გაიზარდა (იხილეთ გრაფიკი).

შინამეურნეობის თითოეული ინდიკატორის გაზომვის შედეგად მიღებული შედეგების გაანალიზებიდან შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ „კრისტალის“ კლიენტების ოჯახების მიერ ავადმყოფობის დროს მედიკამენტების შეძენა და თანხების უძრავ ქონებაში დაბანდება ის სფეროებია, სადაც კლიენტებს უკეთესი შედეგები აქვთ. ოჯახის წევრების დამატებით განათლებაში საფასურის გადახდა ყველაზე რთული კომპონენტი იყო; კლიენტების დაახლოებით ნახევარს უადვილდებოდა კომუნალური გადასახადების გადახდა, მათ ასევე შეძლეს ბინების გაუმჯობესება და თანხის დაზოგვა.

თვისობრივი კვლევა: ნიმუშის რაოდენობრივი შეფასება

მონაწილეთა თვისობრივი კვლევისთვის მიზნობრივი შერჩევის შემდეგ (მიზნობრივი ჯგუფები), რომელშიც წარმოდგენილი იყვნენ - მთელი საქართველოს მასშტაბით - „კრისტალის“ მომსახურებით მოსარგებლე ბიზნეს კლიენტები, მიზნობრივად შეირჩა ბიზნესის მიკრო-სესხებით, დაკრედიტების უმსხვილესი ოპერაციების მქონე რეგიონები: ბათუმი, რუსთავი, თელავი, მარტვილი, ახალციხე და ქუთაისი. შერჩეული რეგიონული ფილიალები შევაფასეთ კლიენტების მოცვის (თითოეულ შერჩეულ რეგიონში არსებული ქალი და კაცი კლიენტების რაოდენობის), სესხების რაოდენობისა და მთლიანი სესხის თანხების თვალსაზრისით თვისობრივად შეფასებული სესხის სახეების - გენდერულად დანაწილებული მიკრო ბიზნეს სესხების, მცირე სესხების, ტურისტული სესხების და აგრო სესხების - მიხედვით.

გარდა მარტვილისა, სადაც ქალი კლიენტებისა და სესხების ჯამური რაოდენობა აღემატებოდა კაცი კლიენტების რაოდენობასა და სესხის ჯამურ მაჩვენებელს, ყველა სხვა რეგიონში მამაკაცებს ქალებთან შედარებით უფრო მეტად მიუწვდებოდათ ხელი „კრისტალის“ საკრედიტო მომსახურებაზე და მათ კრისტალიდან აღებული აქვთ უფრო დიდი რაოდენობისა და მოცულობის სესხები.

იმავე ფილიალებში მთლიანი პორტფელის იმავე ინდიკატორების შეფასებისას, ე. ი., არა მხოლოდ ბიზნესის ტიპების მიხედვით სესხის თანხები მამაკაცების შემთხვევაში ისევ უფრო დიდია, კლიენტებისა და სესხების საერთო რაოდენობა ქალების შემთხვევაში უფრო მაღალია. ეს შეიძლება მიანიშნებდეს იმაზე, რომ მთლიანი პორტფელის თვალსაზრისით, ქალები ითხოვენ უფრო მეტი რაოდენობით სამომხმარებლო/არა-ბიზნეს სესხებს (და ნაკლებ თანხებში). გარდა ამისა, მთლიანობაში, თუმცა სესხების საშუალო რაოდენობები ქალი და კაცი მომხმარებლების შემთხვევაში თითქმის თანაბარია, მამაკაცებთან შედარებით ქალების წილი საერთო სასესხო პორტფელში - თანხის მოცულობით - მხოლოდ 49%-ია.

თვისობრივი კვლევა: შედეგები

რაც შეეხება თვისობრივი კვლევის შედეგებს, სოციალური გავლენის კვლევა ძირითადად კონცენტრირებული იყო შერჩეული ინდიკატორების გაზომვა-შეფასებაზე. ქვემოთ წარმოდგენილ ცხრილში ნაჩვენებია და მიმოხილულია თითოეულ ინდიკატორთან დაკავშირებით მიღებული შედეგები და მიზნობრივ ჯგუფებში დაფიქსირებული შედეგების საშუალო მაჩვენებელი.

ცხრილი 3: შედეგების შედარება – მიზნობრივი ჯგუფები, ბიზნესის ჭრილი		
ინდიკატორი	რაოდენობრივი შედეგი (გამოკითხვა)	დიახ ან არა თვისობრივ კვლევაში? რა ზომით?
წმინდა შემოსავლის ზრდა (სულ მცირე 5%-ით)	62%	დიახ; დაახლოებით 66%
აქტივებში განხორციელებული	67%	დიახ; დაახლოებით 70%

კაპიტალდაბანდებები		
ახალი პროდუქტების ან მომსახურების წარდგენა ან არსებული პროდუქტების ან მომსახურების გაუმჯობესება	45%	დიახ; დაახლოებით 32%
პერსონალის გაფართოება	35%	დიახ; დაახლოებით 30%
ათვისებული ახალი ბაზრები ან გაყიდვების არხები (ახალი ლოკაცია, გაყიდვების არხი ან კლიენტთა სეგმენტი)	37%	დიახ; დაახლოებით 15%
გაყიდვების ტექნოლოგიის გაუმჯობესებული გამოყენება	16%	დიახ; დაახლოებით 11%

თვისობრივი კვლევით დასტურდება ის ფაქტი, რომ კვლევის მონაწილეთა მნიშვნელოვანმა ნაწილმა შეძლო ინვესტიციების ბიზნესებში ჩადება და შემოსავლების გაზრდა. პროდუქტების დივერსიფიკაციასთან, ბიზნესში პერსონალის გაფართოებასთან, ახალი ბაზრების მოძიებასთან და სამეწარმეო საქმიანობის მიზნით ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებასთან დაკავშირებული მაჩვენებლები შედარებით დაბალია. ეს შეიძლება აიხსნას „კრისტალის“ სასესხო პორტფელში ზრდაზე ორიენტირებული ბიზნესების შედარებით დაბალი მაჩვენებლით. წინამდებარე კვლევისა და ანალიზის საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ **ბიზნეს კლიენტების დაახლოებით ერთი მესამედი ზრდაზეა ორიენტირებული**, ხოლო ორი მესამედი გადარჩენაზე ორიენტირებული ბიზნესებია, რომლებსაც მიმდინარე ეტაპზე არ აქვთ გაფართოების მყარი საფუძველი (ინფრასტრუქტურა/ადამიანური კაპიტალი/ფინანსური პირობები).

ბიზნესის კეთებაში სირთულეები ასევე გამოიკვეთა მიზნობრივ ჯგუფებში, რომელთა შორისაც ქვემოთ მითითებულია ყველაზე ხშირად ნახსენები ფაქტორები, რომლებიც ხელს უშლიდა მომხმარებელთა ბიზნეს-საქმიანობის შეუფერხებლად განხორციელებას:

- ✓ ქვეყანაში ზოგადი ეკონომიკური პირობების / მოსახლეობის სოციო-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესება;
- ✓ ინფლაცია;
- ✓ საგარეო ეკონომიკური პირობების შეცვლა / რუსული ბაზრის არასტაბილურობა;
- ✓ მცირე ბიზნესებისთვის სახელმწიფო მხარდაჭერის არარსებობა, ტურისტული სესხების, ღვინის ექსპორტის, აგრო-წარმოების მიმართულებით სექტორში შემოდებული ახალი, მკაცრი რეგულაციები და ამის შედეგად გაძვირებული სესხები;
- ✓ კონკურენცია მსგავს ან უფრო მსხვილ ბიზნესებს შორის;
- ✓ სამეწარმეო შორსმჭვრეტელობის, ხარჯების მართვისა და რისკების ანალიზის საჭირო უნარ-ჩვევების არარსებობა;
- ✓ ბაზრის მოწყვლადობა;
- ✓ სამეურნეო ხარჯების და ფასწარმოქმნის მეთოდების არასწორად შეფასება: წარმოების მაღალი ხარჯი / დაბალი ფასი იმპორტზე; წარმოებული საქონლის დაბალი სარეალიზაციო ფასი / დაბალშემოსავლიანი მომსახურება;

- ✓ სხვა ფაქტორების (ახალი ბიზნეს-საქმიანობის წარმატებლობა/წარუმატებელი ინვესტიცია; სავალუტო კურსის ცვლილებები) გამო შინამეურნეობის ეკონომიკური პირობების გაუარესება;
- ✓ ჭარბვალიანობა;
- ✓ შესაფერისი სამუშაო ძალის ნაკლებობა: სამუშაო ძალის მიგრაცია ურბანულ ცენტრებში;
- ✓ ისეთი გარე შოკები, როგორიცაა მცენარეთა დაავადებები (მაგ.: ფაროსანა)
- ✓ ქალებზე დაკისრებული ორმაგი ტვირთი (საოჯახო საქმეები/ბავშვები/ავადმყოფი ნათესავები + ბიზნეს საქმიანობასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობები)
- ✓ რესპოდენტის ან მისი ოჯახის წევრის ჯანმრთელობის პრობლემები, რომლებიც ხელს უშლის საწარმოს შეუფერხებელ ფუნქციონირებას.

რაც შეეხება თვისობრივ კვლევას შინამეურნეობის ჭრილში, ქვემოთ წარმოდგენილ ცხრილში კიდევ ერთხელ არის შეჯამებული ის ძირითადი ინდიკატორები, რომელიც კვლევის ფარგლებში გაიზომა:

ცხრილი 4: შედეგების შედარება – გამოკითხვა და მიზნობრივი ჯგუფები, შინამეურნეობის ჭრილი		
ინდიკატორი	რაოდენობრივი შედეგი (გამოკითხვა)	დიახ ან არა თვისობრივ კვლევაში? რა ზომით?
ინვესტიციები მოძრავ ქონებაში ან საყოფაცხოვრებო ტექნიკაში	67%	დიახ; დაახლოებით 45%
დაზოგვისუნარიანობა – არაოფიციალურად და ოფიციალურად	46%	დიახ; დაახლოებით 21%
კომუნალური და სხვა რეგულარული გადასახადების გადახდისუნარიანობა	54%	დიახ; დაახლოებით 21%
ოჯახის წევრების (მცირეწლოვანებისა თუ სრულწლოვანების) განათლებაზე ხელმისაწვდომობა	34%	დიახ; დაახლოებით 17%
ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობა	74%	დიახ; დაახლოებით 11%
საერთო კმაყოფილება ეკონომიკური კეთილდღეობით	65%	დიახ; დაახლოებით 53%

საერთო ჯამში, მიზნობრივ ჯგუფებთან ჩატარებული ინტერვიუებისას მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით, შინამეურნეობის ჭრილში არსებული სურათი ნაკლებად ოპტიმისტურია, თუმცა მონაწილეთა ნახევარზე ოდნავ ნაკლებმა შეძლო ინვესტიციის საბინაო გაუმჯობესებაში ჩადება, ხოლო ნახევარზე ოდნავ მეტი კი კმაყოფილია თავიანთი ოჯახების კეთილდღეობით; ძალიან ცოტამ დააფიქსირა დაზოგვის კულტურა, რეგულარული კომუნალური გადასახადების გადახდისუნარიანობა და ოჯახის წევრის განათლების გაუმჯობესების შესაძლებლობა.

წინამდებარე ანგარიში შეიცავს ასევე ქვე-თავებს, რომლებშიც განხილულია შემდეგი ანალიტიკური სფეროები:

1. ამ შეფასების ფარგლებში ჩატარებული ანალიზისას **გამოყენებული მეთოდოლოგიის** სრული მიმოხილვა;
2. „კრისტალის“ ერთიანი მონაცემთა ბაზებზე დაყრდნობით, სესხის/პორტფელის ზოგადი მიმოხილვა;
3. ამ შეფასებით გათვალისწინებული ექსპის კონკრეტული სახის სესხის საერთო სტატისტიკური მონაცემების მიმოხილვა: ექსპრეს მიკროსესხები, მცირე და საშუალო ზომის სესხები (SME), აგრო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, სალომზარდო სესხები და გარე განვადების სესხები (Point of Sales).
4. თვისობრივი კვლევის შედეგების ანალიზი, რაც მოიცავს შემდეგს:
 - ბიზნესების კვლევის პროფილები გენდერულ ჭრილში;
 - პოზიტიურ სოციალურ გავლენაში „კრისტალის“ წვლილის შეფასება.
5. მიზნობრივი ჯგუფების თვისობრივი კვლევის შედეგების მიმოხილვა, რაშიც შედის შემდეგი:
 - შესავალი ქვეთავი, სადაც ყურადღება გამახვილებულია შერჩეული პროდუქტების / სესხის ტიპების გენდერულ ანალიზზე იმ რეგიონებში/ფილიალებში, სადაც თვისობრივი შეფასება ჩატარდა;
 - თვისობრივი კვლევიდან გამომდინარე ძირითადი დასკვნები.
6. საბოლოო დასკვნები და რეკომენდაციები

დასკვნები და რეკომენდაციები

მიკროეკონომიკური ერთეულებისთვის - მიკრო და მცირე ბიზნესებისთვის, შინამეურნეოებისთვის და ფიზიკური პირებისთვის ფინანსურ სახსრებზე ხელმისაწვდომობა არსებითად მნიშვნელოვანია მათი მდგრადი განვითარებისთვის. მომხმარებლების და მათი ოჯახების დაზოგვის კულტურა, ფერმერების მიერ თესლისა და სასუქებისთვის საჭირო საბრუნავი სახსრების მიღება და ფიზიკური პირების მიერ განათლების ან ბინის შესაძენად სესხის მიღების შესაძლებლობა წარმოადგენს ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების გასაღებს, ეკონომიკური საქმიანობის მთავარ სტიმულსა და ფინანსური უსაფრთხოების აუცილებელ წყაროს.

სოციალურ გავლენის კვლევის ბიზნესის ჭრილში განხილული კლიენტების საქმიანობაში შეტანილი წვლილის ამ შეფასებით დასტურდება დამკვიდრებული მოსაზრება იმის შესახებ, რომ როცა (მიკრო) კრედიტი ბიზნესში იდება, კლიენტები სავარაუდოდ ზრდიან თავიანთი ბიზნესის საბრუნავ კაპიტალს ან აქტივებს და ყველა მათგანი ბიზნესს პოტენციურად მოიტანს გაზრდილ მოგებას⁴.

⁴ Banerjee, A., E. Duflo, R. Glennerster, and C. Kinnan. 2009. "The Miracle of Microfinance? Evidence from a Randomized Evaluation." [„მიკროდაფინანსების სასწაული? რანდომიზებული შეფასებიდან მიღებული მტკიცებულება“] Mass.: J-PAL and MIT.

თუმცა ამ კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ანალიზით ცდომილებების (შერჩევა, განაწილება) სრული არქონა რთულია ან შეუძლებელია, მაგრამ კვლევა გვთავაზობს რამდენიმე საკვანძო მომენტს, რომელიც დაკავშირებულია კრისტალის მიერ მისი კლიენტების განვითარებაში შეტანილ დადებით წვლილთან როგორც რაოდენობრივ, ასევე თვისობრივ ჭრილებში.

„კრისტალის“ ბიზნეს კლიენტების პროფილის ჭრილში, როგორც მთლიანი სესხის პორტფელის მონაცემებიდან გამოჩნდა, მისი კლიენტების დაახლოებით 58% წარმოადგენს „ბიზნეს კლიენტები“, კვლევისას შესწავლილი სესხის ოთხი სახეობის მიხედვით: აგროსესხები (20%), მცირე და საშუალო სესხები (15%), ექსპრეს მიკროსესხები (18%) და ტურისტული სესხები (4%).

რაც შეეხება თვისობრივ შედეგებს, მთლიანობაში კლიენტების სულ ცოტა ერთი მესამედი ზრდაზე ორიენტირებული მიკრო-მეწარმეა, **რომელთა დიდი რაოდენობაც წარმატებით აფართოებს თავის საწარმოებს**. ბიზნეს-კლიენტებს შორის მიზნობრივ ჯგუფებში გამოიკვეთა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანი ნაწილს შეადგენენ სტარტაპები ან ბიზნესის მფლობელები/ხელმძღვანელები, რომლებიც ახორციელებენ თავიანთი ბიზნეს ოპერაციების დივერსიფიკაციას, რითაც ისინი აფართოებენ და ითვისებენ ახალ სამეწარმეო ხაზებს. ცხადი გახდა ისიც, რომ ყველაზე მოწყვლადი კლიენტების ქვესეგმენტებს შორის არიან განათლების დაბალი დონის მქონე და ასაკოვანი ქალები.

მიზნობრივ ჯგუფებთან მუშაობის პროცესში, წარმატებულმა მეწარმეებმა გამოთქვეს კმაყოფილება თავიანთი ბიზნესებით და განმარტეს, რომ ისინი რეგულარულად ცდილობენ საქმიანობის გაფართოებას. კვლევაში მონაწილეთა დიდმა ნაწილმა განაცხადა, რომ მათ შეძლეს სამეურნეო მიზნით მოწყობილობა-დანადგარების, ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ან/და მიწის ნაკვეთების/ქონების შეძენა, თუმცა, როგორც საქართველოში და მსგავსი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში მიკროკრედიტების მიმღებთა უმეტესობის შემთხვევაში ხდება, უმეტესობა ერთმანეთისგან არ განასხვავებს თავიანთ ბიზნეს ინვესტიციებსა და პირად ინვესტიციებს.

სესხის დახმარებით ზოგმა კლიენტმა ასევე შეავსო საბრუნავი კაპიტალი თავისი ბიზნეს საქმიანობისთვის ან დაფარა სხვა ფინანსური ინსტიტუტებიდან არახელსაყრელი პირობებით მანამდე აღებული სესხები. აღსანიშნავია, რომ რესპოდენტთა დიდმა უმრავლესობამ განაცხადა, რომ თავიანთი ბიზნეს-ინვესტიციების წყალობით მათ შეძლეს საკუთარი პროდუქტიულობის ზრდა. როგორც ჩანს, „კრისტალის“ კლიენტების უმეტესობამ შეძლო ყოფითი პირობების გაუმჯობესება ბინის გარემონტების გზით ან/და შეიძინა საყოფაცხოვრებო ტექნიკა ან ავტომანქანა.

რაც შეეხება დანაზოგებს, ისინი უმთავრესად იქმნება არაოფიციალურად და ქალების მიერ. ტიპური სტრატეგიაა დანაზოგების ინვესტირება ოქროში ან ძვირფას ლითონებში.

რაც შეეხება მიკროსაფინანსო ინსტიტუტების ბაზარზე „კრისტალის“ რეპუტაციას, კვლავ შეინიშნებოდა კლიენტების თვალში ძალიან დადებითი იმიჯის არსებობა, რის დამადასტურებელი მტკიცებულებაც არის ის ფაქტი, რომ, როგორც კლიენტები აცხადებდნენ, მათ „კრისტალს“ ნაცნობების მხრიდან პოზიტიური რეკომენდაციის და რჩევის საფუძველზე მიმართეს. გარედან თუ ვიმსჯელებთ, „კრისტალი“ მოქმედებს, როგორც დამატებითი სესხის მიმწოდებელი შედარებით მსხვილი, მთავრობის მიერ სუბსიდირებული ფერმერებისთვის, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მათ მოულოდნელად

წარმოეშობათ დაფინანსების საჭიროება. ზოგ შემთხვევაში, „კრისტალმა“ შეიძლება მთავრობის მიერ დაფინანსებული მცირე ბიზნეს პროგრამების წარმომადგენლის როლიც კი შეასრულოს მიუხედავად იმისა, რომ ამ უკანასკნელთა შესახებ ინფორმირებულობის დონე დაბალია და, ამავე დროს, ინტერესები მათ მიმართ დიდია.

საინტერესოა, რომ მიზნობრივ ჯგუფებთან მუშაობისას ასევე გამოიკვეთა ერთგული კლიენტების წახალისების მიზნით ისეთი შესაძლებლობების შექმნის საჭიროება, როგორიცაა საპროცენტო განაკვეთების შემცირება ლოიალური კლიენტებისთვის, ან თავდებობის გაუქმება, როცა ფიზიკური პირის ფინანსური და საწარმოო საქმიანობა დამოუკიდებელია და დადებით შედეგებს აჩვენებს.

მსგავსად ზემოაღნიშნულისა, აღინიშნა მომსახურების გაუმჯობესების ისეთი სავარაუდო გზები, როგორიცაა იდეების გაზიარების და 'ნეთვორქინგის' ღონისძიებების ორგანიზება, სადაც მეწარმეები ერთმანეთს გაუზიარებენ მათი ეკონომიკური საქმიანობისთვის/სფეროსთვის დამახასიათებელ ან ზოგადად საწარმოს მართვასთან, ფასწარმოქმნასთან, გაყიდვის მეთოდებთან, მარკეტინგთან/ციფრულ მარკეტინგთან, ბიზნესის ეფექტიანობისთვის ტექნოლოგიის გამოყენებასთან და ა.შ. დაკავშირებულ გამოცდილებას. აღნიშნული ღონისძიებები შეიძლება იქცეს კლიენტებისთვის შეთავაზებულ ერთ-ერთ ძირითად არასაფინანსო ან ბიზნესის განვითარების მომსახურებად. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მომსახურების იმ სახეებს, რომლებიც სასარგებლოა არა მარტო სხვადასხვა სახის სესხის მიმღებთა სეგმენტებისთვის/კლიენტთა ჯგუფისთვის, არამედ ყველასთვის თანაბრად, განურჩევლად სქესისა. ნიჭიერი პერსონალის მოძიება იმ პრობლემას წარმოადგენს, რომელიც აფერხებს მათ სამეურნეო ოპერაციებს, ოპერაციული რისკი უფრო მაღალია ქალების შემთხვევაში, რადგან ისინი მამაკაცებთან შედარებით ჩვეულებრივ ბიზნეს საქმიანობას საოჯახო საქმეებთან შეთავსებით უფრო ფართო მასშტაბით წარმართავენ. ამიტომ ქალებს ამ მხრივ ურო მეტი მხარდაჭერა სჭირდებათ, ვიდრე მათ მამაკაც კოლეგებს.

ამასთან ერთად, დავუბრუნდეთ გენდერულ უთანასწორობასთან დაკავშირებით მე-5 თავში აღნიშნულ საკითხებს, კერძოდ, ბიზნესის განვითარების აქტივებზე, მაგ., აგროკლუბებზე ან ბიზნეს-გაერთიანებებზე, სავაჭრო ქსელებზე, აგრეთვე ზოგადი სამეურნეო უნარ-ჩვევების სფეროში საერთო მხარდაჭერაზე - ბიზნესის მართვის, ადამიანური რესურსების დაგეგმვის, ბიზნესისთვის ტექნოლოგიის განახლების, ფინანსური მართვის უნარ-ჩვევების სფეროებში მხარდაჭერაზე და ეკონომიკური სექტორისთვის დამახასიათებელ ნოუ-ჰაუზე წვდომის უფრო დაბალ დონეს. ეს გამოწვევა „კრისტალის“ მხრიდან მოითხოვს სპეციალურად შემუშავებულ მიდგომას ქალი ბიზნეს კლიენტებისადმი. ეს მოითხოვს „კრისტალის“ მენტორობის პროგრამის გაფართოებას უფრო მეტი მეწარმე ქალის მხარდასაჭერად და ისეთი დამატებითი მომსახურების შეთავაზებას, როგორიცაა სავაჭრო ან ბიზნეს გამოფენების ორგანიზება ქალთა ბიზნესებზე განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილებით. ეს შეიძლება გულისხმობდეს ბიზნესში წარმატებული ქალების ან წარმატებული მეწარმეების მოწვევას იმისათვის, რომ მათ წაიყვანონ ღონისძიებები და ხელი შეუწყონ ქალებისთვის ახალი საბაზრო კავშირების დამყარებას.

რაც შეეხება ამ კვლევის თვისობრივი შედეგების შეჯამებას, კვლევამ აჩვენა, რომ რესპოდენტების უმრავლესობის აზრით მნიშვნელოვანწილად პოზიტიური სურათია

როგორც ბიზნესის, ასევე შინამეურნეობების ჭრილებში. მომხმარებლების საქმიანობაში კრისტალის სესხს დადებითი გავლენა ქონდა, როგორც თვითონ აღნიშნეს, ბიზნესზე ორიენტირებული ანალიზის სულ ცოტა 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორში. კლიენტების დიდმა ნაწილმა (67%) შეძლო ბიზნეს ინვესტიციების განხორციელება: სხვადასხვა საგნებს შორის შეიძინა მოწყობილობა-დანადგარები, უძრავი ქონება და ავტოსატრანსპორტო საშუალებები (62%), და გააუმჯობესა ან დაამატა პროდუქტები ან მომსახურება (45%). სამეურნეო ოპერაციების შესასრულებლად ორმოცდაოთხმა პროცენტმა (37%) მოიძია ახალი სარეალიზაციო ბაზრები, 35%-მა დაიქირავა უფრო მეტი პერსონალი, და შედარებით დაბალმა პროცენტმა (16%) გამოიყენა ციფრული საშუალებები (ძირითადად ინტერნეტი). შინამეურნეობების ჭრილში კვლევის შედეგები იძლევა დადებით სოციალურ გავლენაში საშუალო და დიდი წვლილის შეტანის დამადასტურებელ მტკიცებულებას. ეს ნიშნავს იმას, რომ, რესპოდენტების პასუხებზე დაყრდნობით, დადებითი შედეგები შეინიშნებოდა გაზომილ 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორებზე. ეკონომიკურ სტაბილურობაში, რაც შეფასდა, როგორც ბოლო პერიოდში (და კლიენტების მიერ „კრისტალიდან“ სესხის აღების შემდეგ) კომუნალური გადასახადების გადახდისუნარიანობით, ასევე დამაიმედებელია.

გარდა ამისა, „კრისტალის“ კლიენტებზე ფოკუსირებული, ხალხზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული მიდგომა საჭიროებს გენდერულად სენსიტიური მიდგომის დამატებას იმისათვის, რომ ის შეესაბამებოდეს „კრისტალის“ „ხალხი-პლანეტა-მოგება“ (People-Planet-Profit) ფილოსოფიას. უფროს ზუსტად კი, ამ შეფასებისას მიღებული და დამუშავებული მონაცემების საფუძველზე იმის თქმა, რომ ქალების ფინანსური ქცევა აჩვენებს სესხის დაფარვის საკითხში პასუხისმგებლობის უფრო მაღალ დონეს, და ამასთან იმის გათვალისწინებაც, რომ მამაკაცებთან შედარებით ისინი საპროცენტო სარგებელს უფრო მაღალი განაკვეთებით იხდიან, მოითხოვს ქალი და კაცი კლიენტების ფინანსურ შესაძლებლობის გადახედვასა და კრედიტუნარიანობის რისკზე დაფუძნებულ ანალიზს.

ზემოხსენებულის პასუხად, აღსანიშნავია, რომ „კრისტალი“ უკვე მუშაობს ამ თემაზე და ქალ კლიენტებს სთავაზობს ტრეინინგებსა და კონსულტაციებს ეკონომიკური გამდიერების საკითხებში.

დანართი 3 - YES Georgia რიცხვებში (2019)

კრისტალის ახალგაზრდა მეწარმეთა სკოლა „YES Georgia“ რიცხვებში - მთავარი მიღწევები:

- მხარი დაუჭირა 3,000-ზე მეტ ახალგაზრდა მეწარმეს და პროფესიონალს, რომელთა დაახლოებით 60% ქალია;
- სამეწარმეო უნარ-შესაძლებლობების შესახებ ტრენინგი გაიარა დაახლოებით 1,000 ახალგაზრდამ;
- 230,000 აშშ დოლარის მობილიზება მოახერხა კერძო და საჯარო ფონდებიდან ახალგაზრდების საწარმოებისა და სტარტაპების მხარდასაჭერად;
- 200-ზე მეტმა ახალგაზრდამ სკოლის დახმარებით შეძლო თავისი სამეწარმეო და ბიზნეს შეთავაზებების შემუშავება და ფინანსურად გამართვა;
- საფუძველი ჩაუყარა მიკრო-ინვესტიციების/აქციების (micro equity) მექანიზმს, რომლის მოდელზეც უკვე 55 ახალგაზრდა მეწარმეს დაუფინანსდა სამეწარმეო საქმიანობა;
- 500-ზე მეტმა სკოლის მოსწავლემ (რომელთა უმრავლესობა გოგონაა) გაიარა სპეციალური სამეწარმეო პროგრამა; ამავე პროგრამის ფარგლებში დასაქმებისა და სტაჟირების პროგრამა ახალგაზრდებმა 90-ზე მეტ სხვადასხვა ორგანიზაციასა და კომპანიაში გაიარეს;
- ზემოთ აღნიშნული დასაქმებისა და სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში 200-ზე მეტი ახალგაზრდა დასაქმდა.

აღნიშნული პროგრამა განხორციელდა PH International Georgia-სთან და Junior Achievement Georgia-სთან თანამშრომლობით, ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID Georgia) ფინანსური მხარდაჭერით.

„იეს ჯორჯიას“ პროექტის (მეორე ფაზის) მიზანია თვითდასაქმებული და, ზოგადად, დასაქმებული ახალგაზრდების (14-დან 28 წლამდე) ეკონომიკური შესაძლებლობების გაზრდა, მათი დასაქმების ხელშეწყობა, ინოვაციური პროგრამის დახმარებით საჭირო სამეწარმეო უნარ-ჩვევების მიწოდება ახალგაზრდებისთვის და ასევე ახალი შესაძლებლობების შექმნა, რაც, საბოლოოდ, ამ ახალგაზრდების ეკონომიკურ გაძლიერებას ემსახურება.

„ახალგაზრდებისა და ქალთა მეწარმეობის მხარდაჭერა საქართველოში“ USAID-ის მიერ ადრე დაფინანსებული ახალგაზრდა მეწარმეთა სკოლის (YES-Georgia) გაგრძელებაა. 2016 წლიდან, YES-Georgia-ს პროექტმა 3,000-ზე მეტ ახალგაზრდა მეწარმეს შეუწყო ხელი, რომელთა უმრავლესობა გოგონა იყო. 2019 წელს YES-Georgia-ს პროგრამას ახალი კომპონენტი - Buzz Georgia/„ბაზ საქართველო“ - დაემატა. „ბაზ საქართველო“ გლობალური ქსელის [Buzz Women](#)-ის ოფიციალური ქართული წარმომადგენლობაა (ფრანჩიზა), რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს ქალ მეწარმეებს. პროექტის ფარგლებში Buzz Georgia-ს ტრენინგების საშუალებით საქართველოში 2,500-ზე მეტ ქალს ექნება

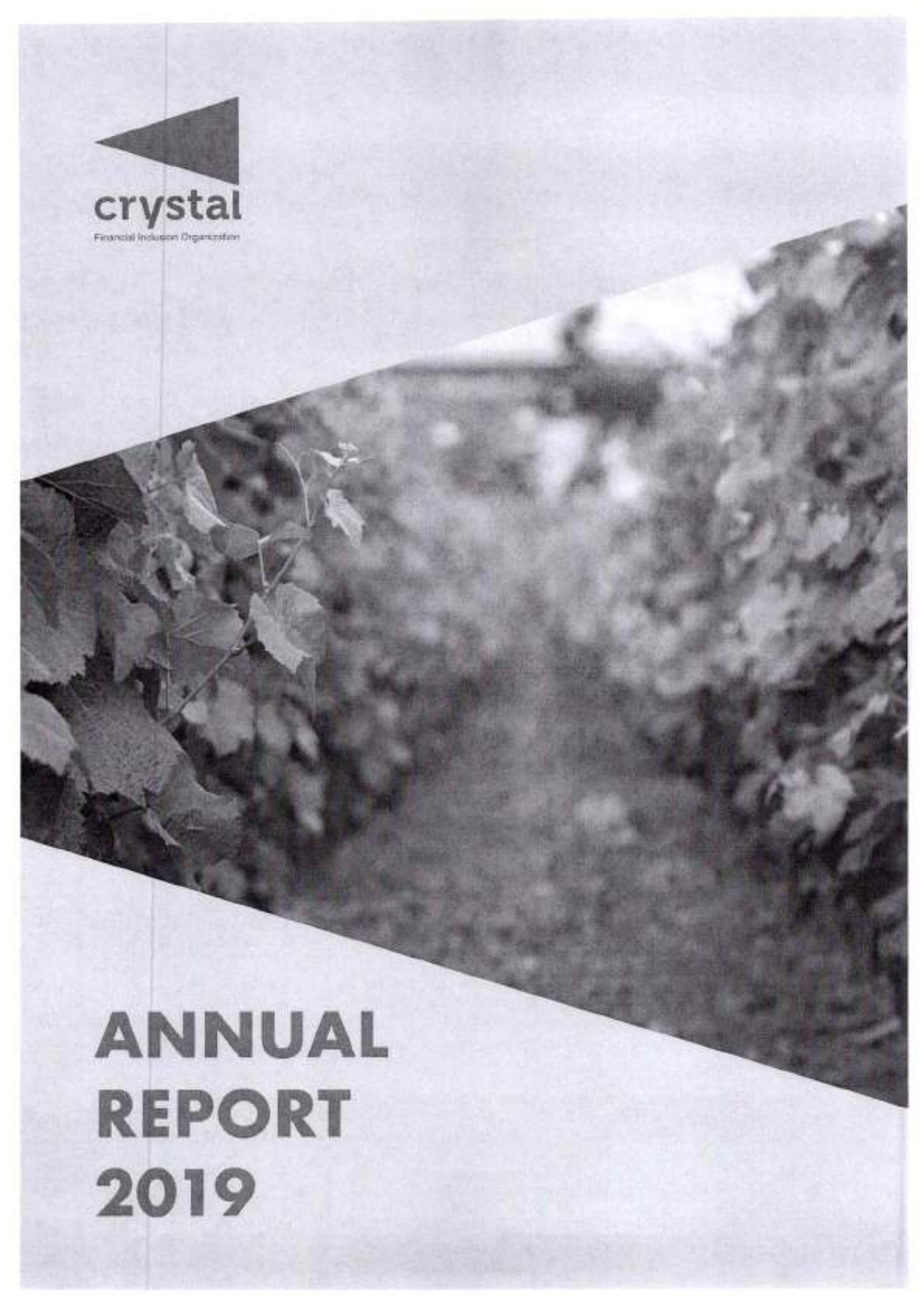
ფინანსებზე წვდომისა და საჭირო ცოდნის მიღების, ასევე სამეწარმეო უნარ-ჩვევების გაღრმავებისა და პირადი განვითარების შესაძლებლობა. შედეგად კი, ბიზნეს-მენეჯერული უნარ-ჩვევების გაძლიერებითა და სამეწარმეო ცოდნასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობით, რეგიონებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალთა გაზრდილ ეკონომიკურ ჩაბმულობას მივიღებთ.

მომდევნო 4 წლის განმავლობაში პროგრამა YES-Georgia მხარს დაუჭერს ახალგაზრდა და ქალ მეწარმეებს. პროექტს

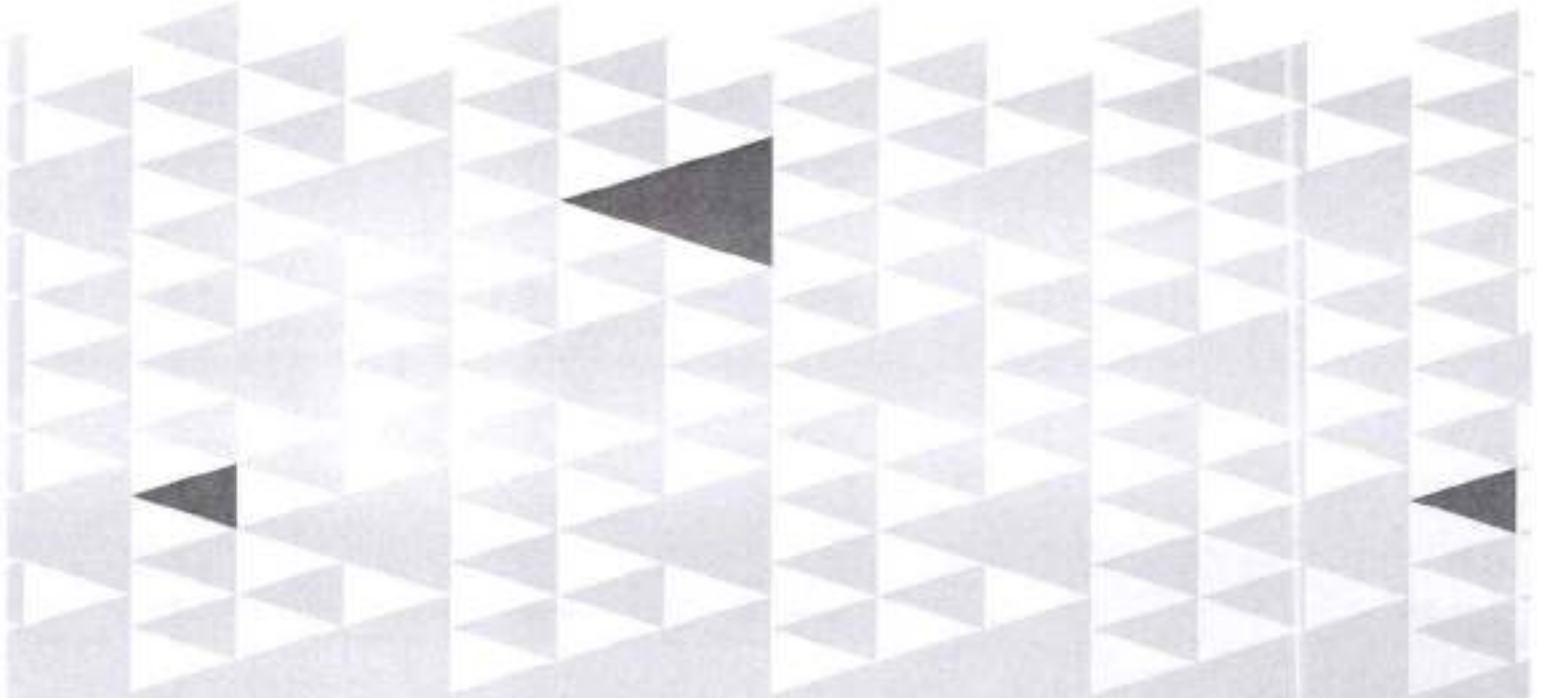
ფინანსურ მხარდაჭერას (840,000 აშშ დოლარის ოდენობით) უწევს USAID საქართველო და თეთრი სახლის ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობის ინიციატივა (W-GDP). 2024 წლისთვის პროექტს 2,500-ზე მეტი ქალი ბენეფიციარისათვის ექნება მიწოდებული ბიზნესის მართვის ტრენინგები, ასევე იურიდიული და ფინანსური მომსახურება, მენტორობა და „ნეთვორქინგის“ შესაძლებლობები. ტრენინგების დახმარებით პროგრამა ხელს შეუწყობს ქალი მეწარმეების შესაძლებლობების გაძლიერებას, რითაც წვლილს შეიტანს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში.

შემოკლებები

ACCA	სერტიფიცირებული ნაფიც ბუღალტერთა ასოციაცია
ADB	აზიის განვითარების ბანკი
AFD	საფრანგეთის განვითარების სააგენტო
ALCO	აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი
AML	ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო
BCBS	საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტი
BPS	საბაზისო პუნქტები
BSTDB	შავი ზღვის ვაჭრობისა და განვითარების ბანკი
CSRDG	საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი
DWM	მსოფლიო ბაზრის განვითარება
E&S	გარემოს დაცვითი და სოციალური
ESG	სოციალური და კორპორაციული მართვა
EBRD	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი
EFSE	ევროპის ფონდი სამხრეთ ევროპისთვის
ESS	თანამშრომელთა თვითმომსახურების მოდული
W-GDP	თეთრი სახლის „ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობა
FMO	ჰოლანდიის განვითარების ბანკი
HR	ადამიანური რესურსები
HRMS	ადამიანური რესურსების მართვის სისტემისა
ISO	სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია
IT	საინფორმაციო ტექნოლოგიები
MPR	მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი
MFR	საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანია „მიკროფინანზა“
NPL	ვადაგადაცილება მთლიან სესხებში
NEER	ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი
REER	რეალური ეფექტური გაცვლის კურსი
SDC	შვეიცარიის განვითარება და თანამშრომლობა
SDG	მდგრადი განვითარების მიზანი
SQA	პროგრამული უზრუნველყოფის ხარისხის უზრუნველყოფა
მისო	მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია
მშპ	მთლიანი შიდა პროდუქტი
პპ	პროცენტული პუნქტი
სებ	საქართველოს ეროვნული ბანკი
სს	სააქციო საზოგადოება

The background of the cover is a black and white photograph of a field, possibly a vineyard, with rows of plants stretching into the distance. A prominent white diagonal line runs from the top right towards the bottom left, dividing the image into two main sections. The top section is lighter, and the bottom section is darker.

ANNUAL REPORT 2019

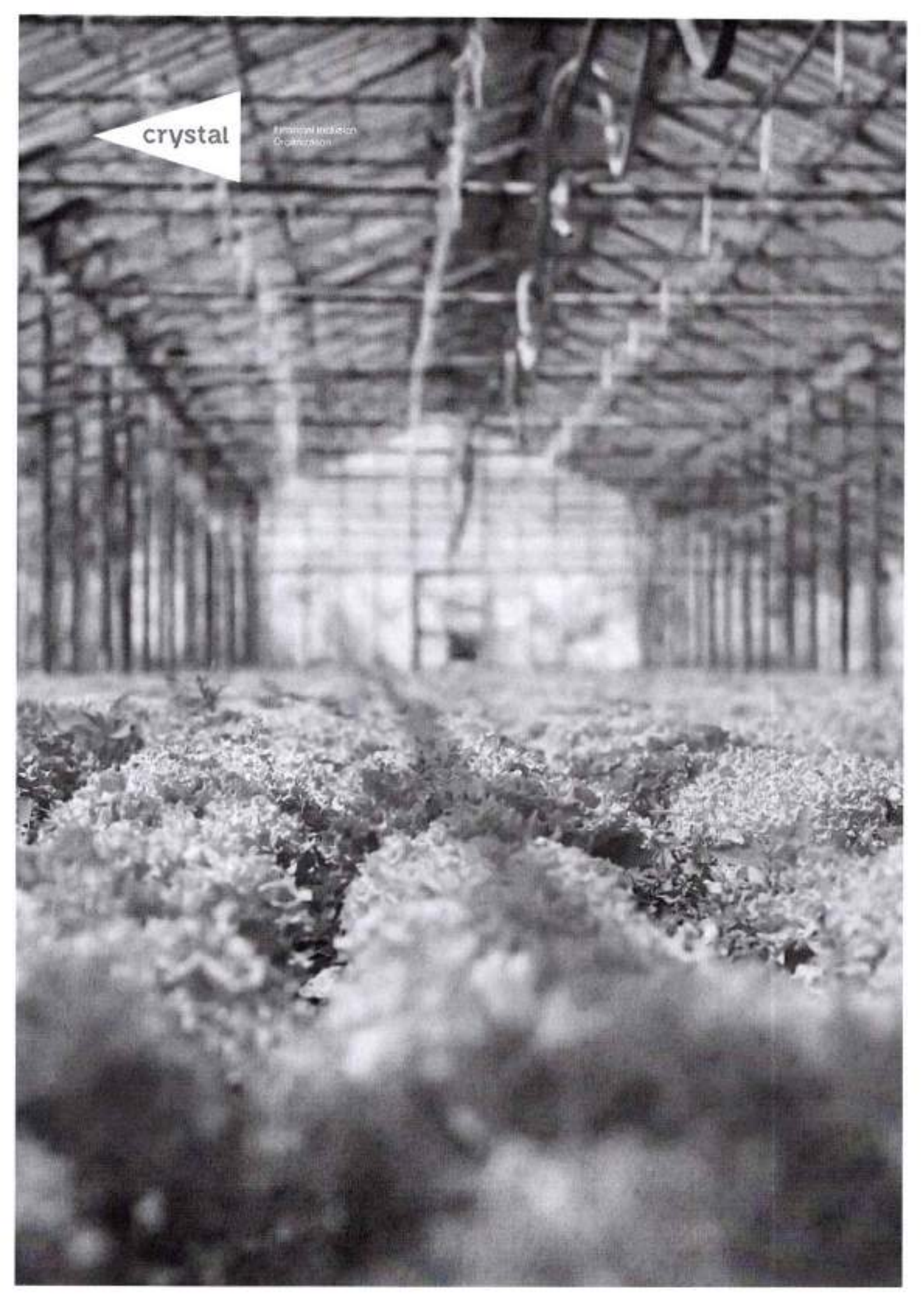

ABOUT US

JSC MFO Crystal ('Crystal') is the leading financial inclusion organisation and the largest by assets non-banking financial institution in Georgia. It manages the loan portfolio of GEL 297 million, employing around 1,000 members of staff, operating through 48 branches and serving more than 100,000 unique customers across Georgia. Crystal acts as a platform for economic development providing micro, small entrepreneurs and farmers with innovative financial products and services tailored to their needs. Crystal is the first Fitch-rated non-banking financial institution in the region with a rating 'B' stable outlook. In December 2018, Crystal received nation's responsible business award "Meliora".

**For more information and digital version of this report,
please visit:** <https://ir.crystal.ge/>

crystal

Environmental Protection
Organization

CONTENTS

5	STRATEGIC REPORT	41	GOVERNANCE STATEMENT	53	FINANCIAL STATEMENTS
6	At a Glance	42	Supervisory Board		
7	Financial and Operational Highlights	42	Chairman	149	ANNEXES
8	Chairman's Statement	43	Board Composition	151	Annex 1
11	Chief Executive Officer's Letter	44	Corporate Governance		Compliance with the UK Corporate Governance Code as of 2019
15	Macroeconomic and Market Overview	44	Fight against Financial Crime	153	Annex 2
19	Business Model	45	Supervisory Board Members		Social Impact Measurement Outcomes of 2019
20	Corporate Strategy	48	Management Team Composition and Qualifications	164	Annex 3
21	Main Results	50	Committee Reports		YES Georgia – in Numbers (2019)
22	Major Business Innovations			165	Abbreviations
23	Leasing Business				
25	Key Risks and Uncertainties				
27	Crystal's Environmental and Social Framework				
28	Crystal E&S 2019; The Main Achievements and Recognitions				
30	The People in Our Organisation				
35	Management of Innovations				
37	Information Technologies				
40	Analytical Capability Enhancement				

**STRATEGIC
REPORT**

AT A GLANCE

Crystal is the development platform for micro and small entrepreneurs, which aims to defeat poverty in Georgia through promoting entrepreneurship in a financially, socially and environmentally sustainable way.

Crystal's vision is to become a leading regional customer-centric, people-oriented and data-driven financial inclusion organisation.

Crystal's comparative advantage is that we view ourselves as a platform for development for our customers. Our solutions-based approach helps us to move away from the sole focus on provision of credit. Financial inclusion requires access to more services, such as current account, insurance as well as an array of non-financial services, including business and financial advice, technological stack as well as knowledge, information, networking and leadership development opportunities.

Crystal is the largest by assets non-banking financial institution in Georgia, managing the loan portfolio of GEL 297 million, employing around 1,000 members of staff, operating through 48 branches and serving more than 100,000 unique customers across Georgia.

Crystal's institutional shareholders are Crystal Fund, Incofin IM and Developing World Markets. The Company enjoys a long-standing relationship with up to 25 lenders, including international Microfinance Investment Vehicles (MIVs), International Financial Institutions (IFIs), Development Finance Institutions (DFIs) and Georgian commercial banks. Crystal is an active participant at the Georgia's fixed-income market. Crystal's corporate bonds are admitted to the category B listing of the Georgian Stock Exchange.

Crystal is the first Fitch-rated non-banking financial institution in the region with a rating 'B' stable outlook. In December 2018, Crystal received nation's responsible business award "Meliora"

FINANCIAL AND OPERATIONAL HIGHLIGHTS

CUSTOMERS

LOAN PORTFOLIO

NON-PERFORMING LOANS

TOTAL ASSETS

COST OF RISK

COST TO INCOME (incl. cost of funding)

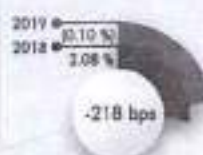
NET PROFIT / (LOSS)

TOTAL EQUITY

RETURN ON ASSETS

RETURN ON EQUITY

BRANCHES

EMPLOYEES

CHAIRMAN'S STATEMENT

Archil Bakuradze
Chairman of Supervisory Board

Dear Stakeholders,

It is with great delight that I can summarise another challenging, yet successful, year in Crystal's history. I often regard 2019 as a healthy shake-up, not only for Crystal, but for the whole of the retail finance and microfinance industry.

After a decade of a strong growth and profitability, the National Bank of Georgia, the industry's core regulator, decided to moderate consumer lending, whilst levelling up both lending standards and prudential regulations for non-banking financial institutions. As a result, Georgia has developed a far stronger environment for the protection of consumer rights, as well as a better regulated and financially more stable microfinance sector. This, evidently, resulted in the shrinking of loan portfolios, and the temporary

under-performance or departure of smaller, less strategic players from the market, thus creating an opportunity for consolidation by sounder, more strategic players.

I am pleased to note that Crystal has repeatedly proven its amazing ability to confront such challenges with an exceptional degree of resilience, to come out even stronger and still loyal to its corporate values.

Considering insignificant 2.5% growth of the book within the microfinance industry (per NBG), we managed to demonstrate 12.32% growth of GLP, thus consolidating our market share at 5% of the retail finance market for loans below 100 thousand GEL.

This result is thanks to the amazing effort of the management team, led by Ilia Revia, Crystal's

newly appointed CEO, and the spectacular effort of the business team, backed by the rest of the organisation.

Although our financial performance was not quite at the level desired, Crystal did manage to make a huge leap in strengthening its systems and processes, and exploring operational efficiencies, which should ultimately translate into robust profitability and long-term value for our shareholders.

The turbulent market has revealed certain deficiencies in our systems and capacities, which drove an overhaul of the credit underwriting methodology, and a strengthening of internal credit control and overall credit risk management. Furthermore, with substantial growth in retail accounts and the deterioration of assets quality across the market, Crystal has

revamped its arrears management, demonstrating better capacity and more effective collection. NPL* came down to 5.58% from its historic high of almost 8% in May 2019.

The management team successfully optimised Crystal's distribution network, consolidating its mobile network of boutiques into branches, thus ending the year with a robust network of 48 branches across the country. This equally brought certain operational efficiencies.

Local political turbulence and regional tensions certainly impacted the economy, namely tourism revenues and FDI flows, which in turn was reflected in devaluation of the national currency, something heavily felt by our USD investors. Although, the year-end exchange rate of 2.8677, the short-term forecast and, most importantly, the economic fundamentals with single-digit current account deficit of 5.1% and improved trade balances, especially with the EU, all look optimistic.

Key Achievements

Before illustrating our vision for Crystal's future, please allow me highlight some remarkable achievements from 2019:

- We have successfully closed a new equity deal, of 10 million GEL in total, with our esteemed investors Developing World Markets and Incofin/AgRIF, thus bolstering Crystal's balance sheet and capital adequacy. Our year-end equity amounts

to 59,862 thousand GEL, underpinning high capital adequacy, which is a solid foundation for further growth, either organically or by tapping into market consolidation opportunities;

- The placement of a corporate bond, at a comparatively low price, underpinned by the credit rating of 'B' with a stable outlook from Fitch Ratings, in a year of challenges and uncertainties is itself noteworthy, but there is a further interesting aspect. We also managed to issue our first-ever social bond, which was dedicated to women's economic empowerment. A part of the proceeds were channelled into supporting women-led enterprise financing, marking the start of Crystal's new Women Empowerment Product;
- On this front, we decided to spin off the value-added services, such as training, mentoring and networking into the newly-established Crystal Consulting LLC, a fully-owned Crystal subsidiary. Crystal Consulting, in collaboration with the Crystal Fund, received remarkable support from the SAP international team for developing the non-financial aspects of Women Empowerment Product. By the year end, we had entered into an exciting collaboration with USAID to expand our support to women and youth entrepreneurs across Georgia. The project is supported

by the White House's flagship initiative W-GDP, which aims to increase access of 2,500 women to quality education, training and market opportunities (1,500 women from Buzz-Georgia Component, 500 young women from Youth Enterprise component and 500 recipients of Advisory/Mentorship Service component). This work, and Crystal's internal gender-empowerment initiatives, yielded significant recognition in the form of a CSR Award from the UN Global Compact Network Georgia for the protection of gender equality principles;

- It came as a nice, and complete, surprise to receive yet further recognition from the World Bank and the EU in Georgia – the Annual Report and Transparency Honorary Award. This only strengthens our belief in how important it is to ensure regular quality reporting, transparency and, in general, the highest-in-class ESG for the success of Crystal's mission;
- Finally, one of our most remarkable achievements was the 'A-' Social Rating from Microfinanza (MFR), which marks Crystal's leadership in the region on social performance management and impact; this is clearly only the start before further strengthening the Company's environmental and social domain.

* includes PAR30, restructured portfolio and write-offs

Update due to COVID-19

While working on this Annual Report, we began to witness a once-in-generation crisis unfold, caused by the global COVID-19 pandemic. The WHO announcement that the coronavirus was a global health emergency was made on the 30th of January 2020. Given that the events are indicative of conditions that arose after the reporting period, we view COVID-19 as a non-adjusting event, hence we have not adjusted the amounts documented in our financial statements. We have though made the necessary disclosures throughout this report.

A Way Forward

This is a great opportunity to look to the future and articulate our common vision, that which unites all Crystal's shareholders, management and staff, lenders, and partners. Our vision is for Crystal to become a leading regional customer-centric, people-oriented and data-driven financial inclusion organization. We promote the highest-in-class ESG standards and tackle poverty by acting as a platform for development for micro- and small-scale entrepreneurs.

While we encourage a prudent credit and operational risk policy, we also foresee the Company's further strong emphasis on innovation, technological leadership, high growth (15% and more) as well as geographic expansion. We anticipate higher than average profitability in the Georgian banking/finance sector. While we will maintain a residual dividend policy, which strikes a balance between investment in the Company's growth and regular cash payments to the shareholders.

Our strategic plans in 2020 are to:

- Weather the crisis caused by COVID-19, ensuring the safety of staff and customers; pro-active management of liquidity; optimal credit risk management to limit the pressure on capital; cost-optimisation; regulatory compliance; and effective communication with stakeholders;
- Fulfil effectively our renewed mission in light of COVID-19, which considers pro-active lending to 'loanable' segments, according to our 'New Risk Appetite', and investment in new services, which support adaptation measures for our business and retail customers;
- Bolster organisational culture and staff morale as well as ensure the development of systems in order to (a) cope with the ongoing crisis and, at a later stage, (b) realise post-crisis growth opportunities;
- Explore opportunities for obtaining a banking license;
- Demonstrate progress in up scaling our energy efficiency and renewable energy portfolio;
- Focus on female and youth economic empowerment by launching the fully-fledged Women Empowerment Product and introducing innovative value-added services;
- Further strengthen ESG by improved environmental

and social performance management and reporting, as well as ramping up our CSR activities to address the needs of the most vulnerable customers.

In closing, I would like to thank my colleagues in the Supervisory Board for exceptional steering of the Company with unity, professionalism and a culture of debate. With special thanks to our management team and every single member of staff, each making Crystal's ambitious mission a reality.

It is worth stressing the remarkable work of our regulator – the National Bank of Georgia – ahead and during the COVID-19 crisis, as they ensure a predictable and fair business environment, alongside competitiveness, transparency and sustainability on the market.

Finally, I would like to thank all of our esteemed lenders, bondholders, partners and vendors, who each enable Crystal to deliver long-term shareholder value and fulfil its critical mission for Georgia during such a time of unprecedented challenge.

Sincerely,

Archil Bakuradze
Chairman of the Supervisory Board

CHIEF EXECUTIVE OFFICER'S LETTER

Ilia Revia

Chief Executive Officer

Dear Stakeholders,

I joined Crystal as CEO in the midst of 2019, having previously served in the Bank of Georgia. In my first letter, I would like to briefly inform you about last year's performance, the environment in which the Company operates, and about the organisation which I am delighted to be working for.

I dare say that 2019 was probably the greatest year of change for Crystal, both in terms of new challenges to overcome and the organisational capacity we had to develop to do so. As you may be aware, between 2018-19 the National Bank of Georgia (NBG) adopted a cascade of regulations, bringing the microfinance sector under its prudential control and imposing

robust standards for all lenders. While substantially reducing the sectoral risk, the regulatory reform has resulted in a moderation of growth and profitability for the whole market. Concurrently, due to various reasons, there has also been deterioration of asset quality across the market, and this heightened competitive situation has pushed Crystal to contest the market share vis-à-vis much larger, commercial banks. A substantial number of microfinance organisations have therefore exited the market due to the increased cost of doing business and the lack of organisational capacity required to overcome the new challenges.

Despite all odds, Crystal delivered another period of growth to its shareholders. For the full year, Crystal's loan portfolio totalled

GEL 297,211 thousand, an increase of 12.3% YoY, revenues amounted to GEL 52,912 thousand, while loss to GEL 324 thousand. To achieve this growth, the Company had to redesign its business processes and substantially improve its overall cost-efficiency. The NPLs to gross loans ratio stood at 5.58% at year end, compared to the historical peak of 7.99% in May 2019. Asset quality further continued to improve over the second half of 2019, reflecting our revamped lending discipline and the ongoing strength of the economy.

Crystal's sustainability, sound business model and responsiveness to market changes have been fully recognised and supported by our shareholders, and our existing and new

lenders. Our shareholders (DWM & Incofin) provided additional support in the form of 10 million GEL for heightened Capital Adequacy Requirements (minimum CAR of 18%), imposed by NBG for the MFI sector. Moreover, our esteemed new institutional lenders (the European Investment Bank and the Black Sea Trade & Development Bank) joined Crystal's already developed lender base by providing additional financing facilities, earmarked for small and micro business development. We also successfully issued a second corporate bond (to the volume of 15 mln. GEL) into the local market dedicated to female entrepreneurial development. In 2019, Crystal was repeatedly rated 'B' with a stable outlook by Fitch Ratings, yet further proof of the Company's sustainable business operations.

Within the second half of the year, the Company underwent a major geographic consolidation initiative, merging 15 smaller branches (boutiques), which previously served as rural market entrance vehicles, with larger branches in regional towns, and transforming the seven remaining boutiques into fully fledged regional town branches. The consolidation initiative has allowed us to capture economies of scale, provide our customers with better and more inclusive service, while simultaneously merging two separate retail business lines into one. The consolidation project was conducted in adherence with Crystal's fundamental corporate and social responsibility standards, within the merged boutiques virtually all employees,

in good standing, were offered employment in larger branches or the Company's HQ.

Georgian microfinance customers are becoming increasingly more demanding, with convenience becoming ever more important. It was therefore pleasing to see that Crystal's online e-commerce and POS lending platform, Akido, has continued to attract new customers to the Company. In 2019, as a result of fully branchless lending, our loan portfolio expanded by 1.7 million GEL, through the acquisition of 10.6 thousand new customers. The portfolio, mobilised through Akido, amounted to 8.2 million GEL in total, with up to 16 thousand active customers, reaching 15.6% of the total portfolio.

To diversify the products we offer, in Q4 we successfully piloted a specialised Auto branch and product line, aimed at capturing the significant auto lending market opportunities available in Georgia. The target is to reach 1% of the auto lending and leasing market by the end of 2020; to provide the best solutions to our customers, both in terms of retail lending as well as the commercial lending/leasing of auto vehicles; and to expand to 5% of the auto lending market share by 2023.

As most Georgian micro and small businesses struggle with the strict collateral requirements imposed by the banking sector, Crystal has started to implement a leasing product line for business and agriculture customers. The addition of this leasing product line will assist Crystal in reaching its goal of financial

inclusion, providing Georgian businesses with asset financing, in addition to working capital, thus simultaneously growing our customer and vendor network.

A number of organisational capacity growth projects were also completed in 2019. As a result, the Company has also been recognised and awarded for the way it does business:

- Crystal obtained an 'A-' Social Rating from Microfinanza (MFR) – the highest in the region;
- Crystal was the first Georgian commercial institution to get an ISO 27001 information security certificate, which proves that the Company maintains state of the art cyber security risk management;
- Crystal received the Annual Report and Transparency Honorary Award established by the World Bank and European Union;
- Crystal obtained a Corporate and Social Responsibility Award from the UN Global Compact for the protection of gender equality principles;
- Last but not least, we were recognised by Global Banking and Finance Magazine as the fastest growing non-banking financial institution in Georgia and the Best Investor Relations company in Georgia for 2019.

Despite maintaining a strong focus on improving our business results in 2019, Crystal has stayed true to its goal of demonstrating a positive social impact on at least 50% of customers served, alongside reducing our carbon footprint,

and empowering youth and female entrepreneurship. I would very much invite the readers of this annual report to refer to our Environment & Social section to review the major achievements in the field of CSR, and, furthermore, to read the special appendix describing in detail the Social Impact Measurement conducted by Crystal in 2019. The measurement reveals that 67% of our credit customers were able to make business investments using our credit facilities, while 62% reported making more net revenue with their business operations, 45% introduced new products or services, 35% expanded their personnel and 37% explored new markets and sales channels. These results strongly highlight Crystal's special, positive contribution to the well-being of Georgian society – something we are truly proud of.

Overall in 2019, within a highly challenging environment, Crystal weathered regulatory changes and delivered a year of growth – laying the groundwork for further expansion and improvement of the Company's results.

COVID-19 Update

While we were preparing this annual report, the globally disruptive COVID-19 pandemic occurred and has notably affected the country. The Georgian government's response to the virus has been very swift, with a rapid ban on flights from countries in the risk zone, quarantine and isolation measures, and a state of emergency and curfew – each aimed to prevent the

spread of the contagion. As of the beginning of May, these measures have proven quite effective, with the number of confirmed infections staying relatively low compared to other countries. At the same time, a temporary lockdown of most business activities has been enforced, limiting the market potential for further lending growth. All commercial banks and large MFIs, including Crystal, have offered their customers a three month grace period on loan repayments (between April-June).

Crystal, as a socially responsible company, has taken all the appropriate measures to prevent infection of the virus to its employees and customers. Since the third decade of February 2020 (i.e. before the virus had spread to Georgia), all branches and HQ were equipped with disinfectants and the necessary personal protection equipment (masks, gloves, etc.). Prevention recommendations were issued and reiterated to all employees. We limited all foreign and non-essential domestic travel, training, gatherings and face-to-face meetings, and ensured that all employees returning from vacation abroad underwent a two-week self-isolation/quarantine period prior to returning to work. Moreover, the branches were regularly disinfected, and all precautionary measures recommended by the Ministry of Health and Labour were taken.

Starting from the 16th of March, the Company implemented a work-from-home policy. The vast majority of HQ personnel, and

all employees in risk groups, were requested to work from home; an ability underpinned by Crystal's highly-developed remote capabilities. Branch personnel were mandated to work onsite in shifts, limiting the proportion of employees in branches to 35% of regular staff levels. In order to maintain the level of service to our customers, every available online and remote access capability was provided to employees working from home.

Regarding Crystal's sensitivity to COVID-19 related credit risks, we foresee the following threats and opportunities:

- A direct negative impact on loan portfolios related to the tourism, transportation and the food & entertainment industries;
- A delayed negative impact on loan portfolios related to the construction, real estate and education industries;
- A positive impact on health, trade (FMCG), and, most importantly, agriculture related loan portfolios.

In terms of current and new credit issuances, since the second half of March 2020, our credit policy has been revamped to decrease financing the abovementioned riskier segments of the economy, and to concentrate on smaller tickets, as, from our experience, these tend to be more recoverable during periods of crisis.

As the direct medium-term impact, we anticipate that the portfolio quality will worsen in the aforementioned sectors. On the positive side, Crystal has a well-diversified portfolio with low exposure to tourism (4.7%

of portfolio) or transportation (4.7% of the portfolio). We also have no exposure to the virus-susceptible entertainment, airline, marine, oil or gas industries in our portfolio.

Crystal's asset class is mainly comprised of microfinance loans, which have typically proven to be resilient in historical shocks.

As a result of COVID-19 related market changes, and due to the upcoming electoral period in 2020, we anticipate consumer/household and business lending growth to be moderate in 2020, although we still expect to deliver growth in micro and agricultural lending, which generally remain resilient. Currently, in the baseline scenario, we expect growth in the customer lending to be within 5% YoY. This growth will be underpinned by the Georgian government accelerating capital expenditure and economic programs aimed at supporting the economy during the crisis.

In this unprecedented situation, Crystal will witness a restructuring of the economic and social order in which Georgian business and society have traditionally operated. Much

of the population, alongside businesses, will experience uncertainty and financial stress. This crisis, however, reveals not just vulnerabilities but also opportunities to improve the performance of our business.

The aftermath of the pandemic will further provide us with an opportunity to learn from social and technological innovations and experiments, ranging from working from home to our customers adopting online channels.

Having successfully managed to implement a business continuity plan, Crystal is now moving towards its post-COVID-19 reimagining and strategic re-planning mode. The new strategy will focus on transforming Crystal's current mode of operations to more a digital approach, decreasing the need for physical interactions between employees and customers, and replacing cash transactions with mobile payment functionalities. We will simultaneously be assisting the adaptation process of micro business customers, while enhancing Crystal's existing capabilities for financial and business advice. We intend to greatly emphasise the latest

needs of our customers with our respected partners, and thus together we can provide sustainability and development opportunities that are utterly vital in the current situation.

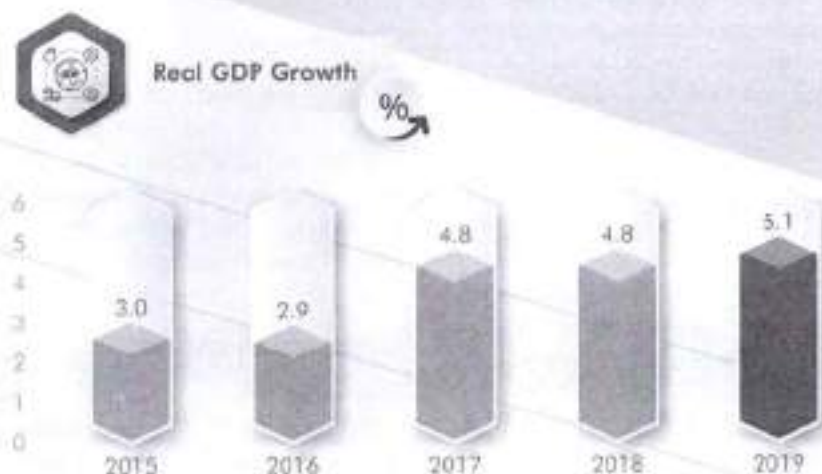
I would like to thank the whole Crystal team, who fully mobilised in response to the significant challenges of 2019 and in the 1st quarter of 2020, and have managed to solve important strategic tasks as a unified organization. My special thanks also go to our customers, who have declared their commitment to our Company for many years. We believe that they too are our Company's partners, and we will constantly endeavour to develop our mutually beneficial relationship even further.

The Company and all its partners certainly have an interesting year ahead!

Sincerely,
Ilia Revia
Chief Executive Officer

MACROECONOMIC AND MARKET OVERVIEW

In terms of methodology and data sourcing, 2019 was a significant update for the accounting of economic growth. The National Statistics Office of Georgia (Geostat) adopted the Standard of National Accounting (SNA) 2008, replacing SNA 1993. Geostat rebased the GDP from 2010 to 2015 and recalculated historic GDP data between 2010-2018. As a result, 2018 Georgia's nominal GDP expanded by 8.6% (3.5 bln. GEL), while the real GDP growth increased by 0.1 pp and amounted to 4.8%.

In 2019, real Georgian GDP continued to steadily expand, with the annual growth rate reaching 5.1%. In terms of sectoral participation, the biggest contributors were trade (a 2.2 pp contribution), followed by real estate (1.5 pp) and construction (1.3 pp). Considering GDP structure, the largest sectoral shares came from trade, 14.4% (0.4 pp YoY) and real estate, 11.5% (0.1 pp YoY).

Current Account Balance

In 2019, the current account (CA) balance continued to improve based on increasing external inflows (export, remittances and tourism revenues) and constituted 5.1% (-1.7 pp YoY) of the GDP.

Export and Import

In 2019, the export of goods maintained significant growth and amounted to 12.1% YoY (406 mln. USD). The chief regional contributors to export were the CIS – 53.2% (-3.4 pp YoY) and the EU – 21.8% (the same percent YoY).

Whereas, the import of goods showed a declining trend of 0.7% YoY (68.3 mln. USD). The major contributors to importation were the CIS – 26.9% (-2.6 pp YoY) and the EU – 25.6% (-1.9 pp YoY).

Remittances

Remittances grew by 9.7% YoY (153 mln. USD) and amounted to 1,733 mln. USD in 2019. The largest share of remittances came from Russia 24.7% (-4.1 pp YoY), followed by Italy, 13.8% (1.6 pp YoY), Greece, 11.1% (0.3 pp YoY), the USA, 10.3% (-0.5 pp YoY) and Israel, 9.4% (-0.3 pp YoY).

Tourism

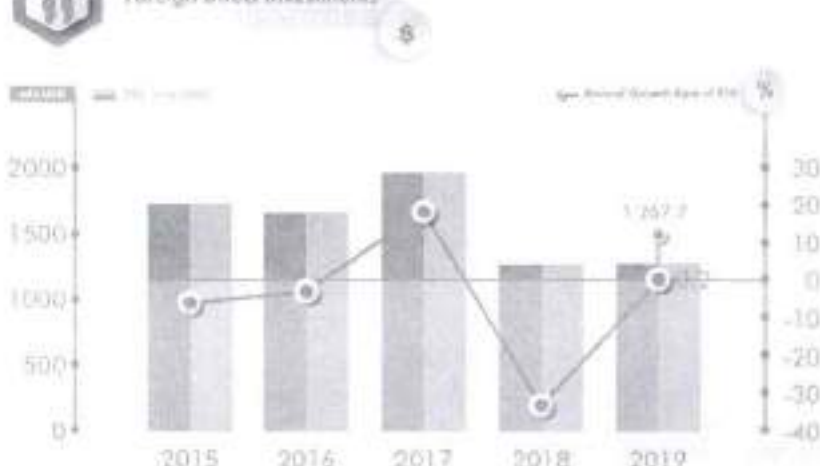
Despite a Russian ban on flights to Georgia since the second half of the 2019, tourism figures maintain upward trends. The number of tourists increased by 7.7% YoY and reached 5,080 thousand people in 2019. The number in visitors was reflected by increased tourism revenue, 1.5% YoY (47 mln. USD), and amounted to 3,269 mln. USD.

Foreign Direct Investments

According to the preliminary data, the FDI inflows showed an increasing trend of 0.2% YoY in 2019 (2.5 mln. USD). The financial sector was the largest FDI recipient

Foreign Direct Investments

(20.6%), followed by the energy sector (15.3%) and hotels and restaurants (12.4%). This upsurge was mostly driven by investment from the UK (19.5%), Turkey (18.7%) and Panama (6.2%).

Unemployment

The stable macroeconomic environment was reflected by a decrease in the unemployment rate for 2019, which stood at 11.6% (-1.1 pp YoY). The number of unemployed reduced by 10% YoY (-24.7 thousand) and amounted to 221 thousand individuals.

Exchange Rates and Foreign Exchange Reserves

Compared to 2018, the end-of-period Georgian lari exchange rate appreciated against the Turkish lira by 26.2%, whilst the average GEL exchange rate appreciated against the lira by 7.8% YoY in 2019. Whereas, the end-of-period GEL exchange rate depreciated against the USD by 7.1%, against the EUR by 4.5% and against the Russian rouble by 20.3%. The average GEL exchange rate depreciated against the USD by 11.2% YoY,

against the EUR by 5.4% YoY and against the Russian rouble by 7.6% YoY. Depreciation of the lari to the dollar, euro and rouble each supported competitiveness in the export of goods and services.

Nevertheless, lari depreciation against the currencies of Georgia's major trade partners placed downward pressure on the 2019 Nominal Effective Exchange Rate (NEER), by 7.9% YoY, and Real Effective Exchange Rate (REER), by 5.3% YoY.

Due to sharp depreciation against the USD, NBG ceased accumulating foreign exchange reserves from August 2019. By the end of 2019, NBG had sold 92.8 mln. USD and foreign currency reserves, equalling 3,506 mln. USD.

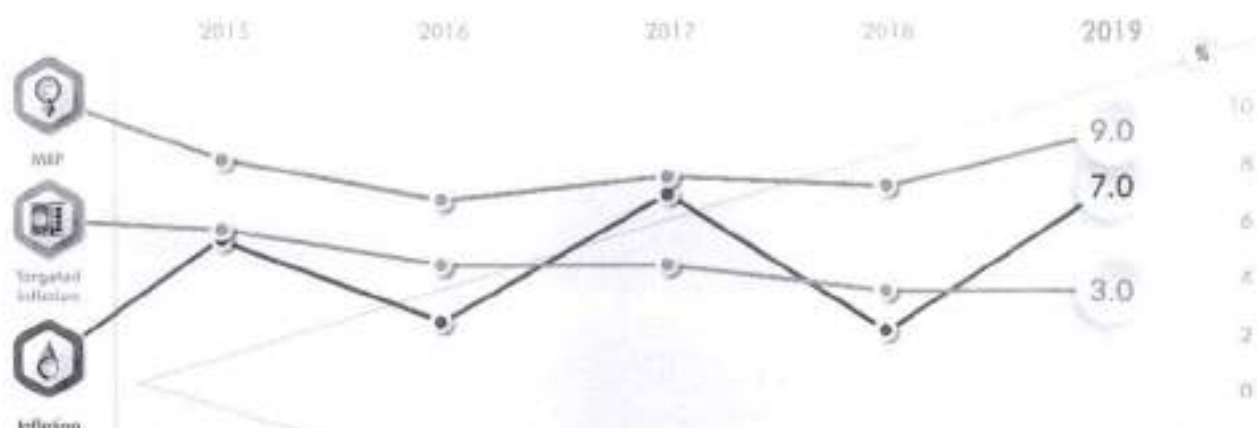
Inflation and Monetary Policy Rate

In 2019, NEER depreciation contributed to an increase in prices, with annual inflation amounting to 7%; higher than the targeted 3%. In terms of products, the major contributors to inflation were food and non-alcoholic

Inflation, Targeted Inflation and MPR

%

beverages (3.78 pp), and alcoholic beverages and tobacco (1.03 pp).

NBG started to tighten monetary policy in 9M19 in response to rising inflationary pressure and, by the end of year, the monetary policy rate (MPR) had reached 9%.

Budget Deficit

The budget balance showed a deficit of 1,463 mln GEL in 2019. Whilst the budget deficit share to nominal GDP stayed within the limits of the Maastricht Criteria (3%) and

reached 2.9% (higher by 0.6 pp YoY).

Governmental Debt to GDP

In 2019, the governmental debt to nominal GDP ratio maintained its gradually increasing trend, yet it still remained far below the recommended upper limit of 60%. In total, governmental debt increased by 14.9% YoY (2,592 mln. GEL) and amounted to 19,956 mln. GEL, which is 39.9% of the nominal GDP (higher by 1 pp YoY).

International Ratings S&P Global Ratings

- The positive macroeconomic trends of 2019 were reflected in Georgia's upgraded long-term credit rating from Standard & Poor's, from a BB- to a BB with a stable outlook.

Doing Business

Georgia was promoted by three positions in the World Bank's (WB) 2019 Doing Business (DB) report, taking 6th place of 190 countries (previously ranked 9th).

Economic Outlook for 2020

Due to COVID-19 pandemic impact, expectations about major macroeconomic indicators for 2020 has been updated. Changes in the Georgian 2020 state budget are based on the following macroeconomic parameters: Real GDP growth is expected to stand at -4.0%; budget deficit to GDP is forecasted to be about 8.5%; CA deficit to GDP is expected to worsen up to 10.3%; GDP deflator is forecasted at 4.8% and average annual consumer price index (CPI) is expected to be 4.7%.

Budget Deficit to Nominal GDP

%

IMF has also updated its forecast for Georgian economy to reflect the impact of COVID-19 pandemic. IMF's current forecasts for major macroeconomic indicators in 2020 are following: Real GDP growth will be -4.8%; consumer price index (CPI) will be 4.6%; budget deficit to GDP will be 7.8% and CA deficit to GDP will be 10.5%.

Lending Market

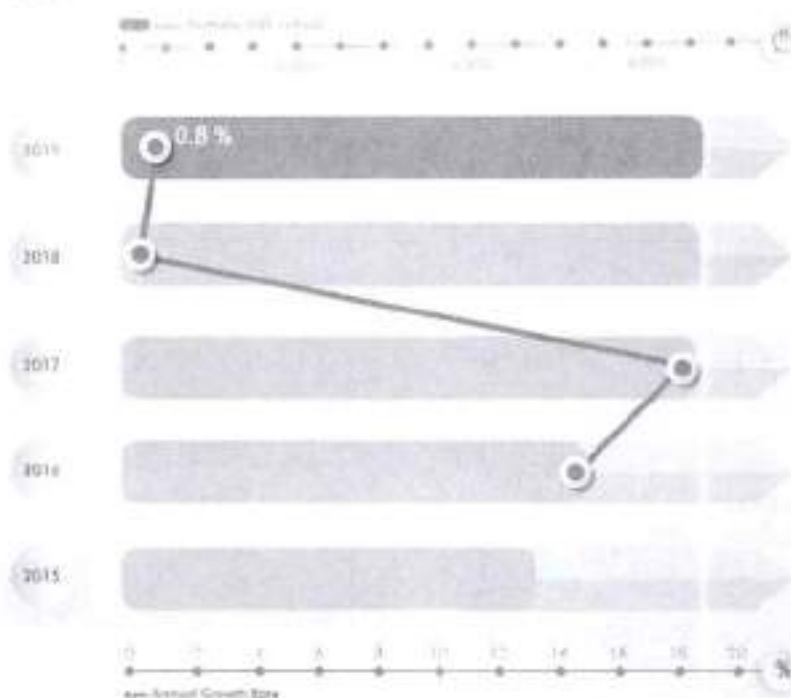
The market size has been defined for commercial banks and microfinance organisations portfolios and contracts for the disbursement of loans, up to 100,000 GEL, with a maximum maturity period of five years for resident households.

By the end of 2019, portfolios of commercial banks had increased by 0.5% (26.3 mln. GEL) YoY and amounted to 5,603 mln. GEL. Whereas, microfinance organisations' portfolios grew by 2.5% (27.6 mln. GEL) YoY and stood at 1,129 mln. GEL. Thus, the total market size of portfolios increased by 0.8% (53.9 mln. GEL) YoY and stood at 6,732.9 mln. GEL.

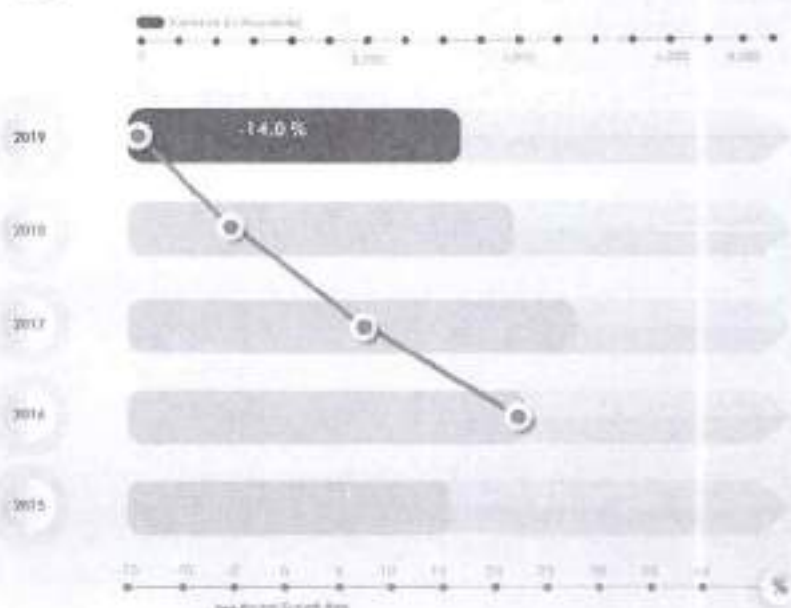
In terms of loan contracts, the market size decreased by 14% (544.5 thousand) YoY and equalled 3.34 mln. GEL. Within the same period, loan contracts in commercial banks decreased by 15.1% (466.9 thousand) YoY and amounted to 2.6 mln. GEL. Moreover, loan contracts from microfinance organisations declined by 9.9% (77.6 thousand) YoY and reached 708.6 thousand.

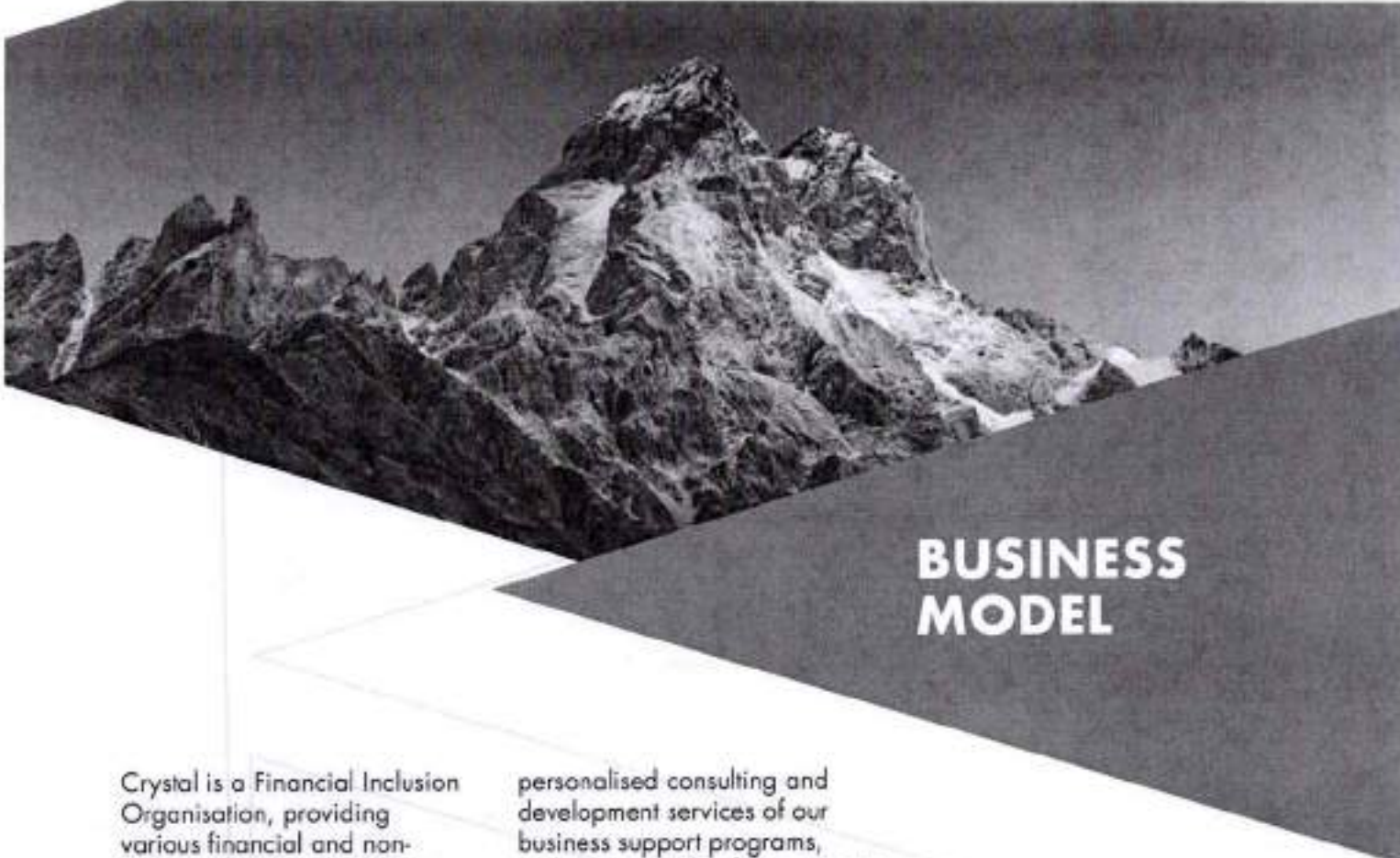

Market Size (Loan Portfolio)

Market Size (Loan Contracts)

BUSINESS MODEL

Crystal is a Financial Inclusion Organisation, providing various financial and non-financial services and acting as a platform of development for our customers. Our key strength is in our customer centric business model, which focuses on providing the best customer experience in micro finance.

Crystal delivers services to its customers through branches and digital channels. As of the end of 2019, Crystal can be found throughout Georgia via its 48 branches. Akido, our innovative e-commerce/POS lending platform, continues to attract new customers using online channels.

Our lending business delivers a wide range of products to both retail and business clients, offering exceptional customer experiences, comfortable and innovative micro finance solutions, alongside the highly

personalised consulting and development services of our business support programs, such as Agro Club for customers engaged in farming and outsourcing tax accounting for micro and small businesses.

Our non-credit business offers a wide range of transactional products, such as payments, money transfers, currency conversion, insurance, and other related transactional banking services.

Crystal's funding sources are diversified, financing is largely derived from foreign financial institutions, although local commercial banks also represent a significant source of capital. Crystal is also developing alternative funding sources, such as issuing and placing corporate bonds; the proportion of which will range from 5-10% of our funding by the end of 2024.

In order to ensure responsible lending practices, Crystal pays special attention to the design of its products, internal systems, policies and procedures, employee skills, as well as its corporate culture. The Company has a positive reputation with its customers, financiers, regulators and other stakeholders.

CORPORATE STRATEGY

Our strategy is to become the best micro and small business and agriculture focused bank in Georgia, to create value for all our stakeholders and to develop our business sustainably. We also aim to build upon our know-how and become a customer-centric, people-oriented and data-driven institution. Our strategy is constantly evolving to address any new challenges and seize opportunities in the market whenever they may arise.

In 2021, Crystal will start application for a commercial banking license. Having reached the institutional maturity, geographical footprint, and number of customers and employees of a bank, Crystal is now effectively competing with banking institutions and not smaller MFI companies. Crystal's ability to compete against banks is however currently limited by statutory requirements within the microfinance regulatory framework. A commercial banking license will provide Crystal with greater opportunities to deliver on its mission, as the Company will be able to provide new products such as current and savings accounts and deposits to customers. These changes will effectively diversify GEL funding sources, while increasing the regulated lending limit of 100,000 GEL per customer, and expand the small business segment. A commercial banking license would also provide Crystal the highly valued opportunity to co-participate in Georgian governmental initiatives aimed at SME business development, such as Enterprise Georgia, Produce in Georgia, etc.

Upon obtaining a commercial banking license, Crystal will continue to serve the same segment of customers, although from a much stronger financial and institutional platform, thus creating more value for all stakeholders.

Key Performance Indicators

We closely monitor progress against our strategy and have therefore developed key performance indicators (KPIs) to measure our financial and operational performance. These KPIs are closely aligned with our strategy and further ensure that we will deliver our goals and achieve sustainable growth:

1. Net profit;
2. ROE;
3. Net interest margin;
4. Cost to income;
5. Return on assets;
6. Gross loan portfolio;
7. Cost to income ratio;
8. Cost of risk;
9. Customer retention rate;
10. Fully online customers base.

Operational Targets

The delivery of our corporate strategy is dependent on the smooth and timely execution of our operational targets, those which form the basis of our annual strategic milestones, distributed across the business units and departments. These key targets are:

1. Commercial banking license acquisition;
2. Core banking system implementation;
3. Expansion of the loan portfolio, including non-organic growth;
4. Increase of revenues from non-credit businesses;

5. Digitalisation and automation of business processes;
6. Brand strengthening and improvement of the customer experience;
7. Improved talent management and organisational development systems;
8. Strengthened risk governance;
9. Enhanced E&S performance and measurement;
10. Improved data governance and analytics.

Our Mission and Desired Outcomes

As a platform for the development of Georgia's micro and small entrepreneurs and farmers, Crystal aims to reduce regional poverty by promoting entrepreneurship in a financially, socially and environmentally sustainable way. Ultimately, we plan to serve more than 10% of the employable population, offering both financial and non-financial services. Our customers will consequently act as role models for small-scale entrepreneurship throughout Georgia.

Crystal's desired outcomes each fall under the 3Ps: people, profit and planet. We aim for an average return on equity (ROE) of 16 %. Crystal hopes to demonstrate positive societal impact on at least 50% of households served, while certain measurable environmental targets, such as the reduction of carbon footprint and increasing biodiversity, will be elaborated over the course of 2021.

By reaching our core desired outcomes, Crystal will contribute towards six UN Sustainable Development Goals (SDGs).

MAIN RESULTS

By the 31st of December 2019, Crystal's loan portfolio amounted to 297.2 mln. GEL. The number of active loans for the same period amounted to 125,682 and the Company served 104,998 loan customers during the year. The portfolio increased by 32.6 mln. GEL (12.3%) and decreased by 4,763 loans (3.7%) YoY.

By product, the portfolio is structured as follows:

Portfolio structure	2018		2019		Growth	
	Q-ty	Amount	Q-ty	Amount	Q-ty	Amount
Trade	12,677	41,639,812	13,820	47,005,266	1,143	5,365,454
Service	18,619	65,997,788	24,921	86,554,954	6,302	20,557,166
Production	2,159	9,170,689	2,597	9,929,965	438	759,276
Agriculture	41,782	77,289,821	36,988	80,779,026	(4,794)	3,489,205
Consumer	55,208	70,509,745	47,356	72,941,688	(7,852)	2,431,942
Total	130,445	264,607,856	125,682	297,210,899	(4,763)	32,603,043

Major Business Innovations

At the beginning of the year, major business efforts were made in order to adjust to the requirements of the new regulations. To capture the changes in a timely and effective manner, an Agile Project Management Methodology was applied, according to which a number of major projects were implemented.

To place greater emphasis on the small business segment (>30,000 GEL) and increase the market share, the Company collaborated with a German consulting company, Inspiring Development. The market was studied, product features were enhanced, and relevant network personnel were retrained to improve their sales skills and financial analytics. Consequently, small loan portfolio growth reached 49% (expanding from 47 mln. to 70 mln. GEL).

Changes made to the processes associated with and approaches to loans under 5,000 GEL enabled us to serve over 35,000 customers during the year.

To empower women, the Company also prepared a special offer for female borrowers, and 2300 female entrepreneurs were financed with over 4,7 mln. GEL issued within the framework of the offer. Under the same project, the Company financed Disveli, a cooperative of successful women producing dairy products in Kvemo Kartli.

To bolster and support agrarian cooperatives, soft loans were issued to 15 agricultural cooperatives to a total of 380,000 GEL in 2019. Equally, to strengthen our customers and help enhance business performance in the agricultural sector, over 70 employees were retrained under the EFSE technical support project to provide competent advice to farmers.

Via our involvement in the public Crop Insurance Project, the Company financed over 650 insurance policies.

The branch network expanded to include seven more fully fledged branches, transformed from smaller service centres.

To help manage customer experiences, the Company conducted a qualitative survey of its current patrons, on which customer journey maps were prepared. To develop both an internal and external customer experience and enhance the existing practices, we conducted training workshops to help raise awareness of customer experience and develop practical skills.

Concerning customer social responsibility, the Company further introduced a new Life Insurance product, under which over 7000 consumer and business customers were insured.

The Company was also involved in the NBG Customer Financial Literacy Enhancement project and held two training meetings for existing customers and retrained up to 60 of our clients.

LEASING BUSINESS

Market Observations and Micro Customer Needs

At present, Crystal serves micro and small businesses primarily with the demand for working capital, but as they gain experience, they develop business growth initiatives, and thus create a demand for fixed assets as well. Addressing capital intensive initiatives with bank loans creates the need for adequate collateral, a challenge that remains true in Tbilisi as well as for regional farms and businesses.

In the light of recent developments to the national economy, it has become ever more important to deliver the right offers, with our core value highlighting speedy delivery and softer requirements for collateral, be it a mortgage, a pledge or a guarantee.

Crystal's Market Advantages

The Company currently has certain unique advantages, such as:

- A developed network infrastructure, with 48 locations across the country;
- Loyal customers, with over 100,000 clients and a high

- customer retention rate;
- Comprehensive systems, IT infrastructure and processes;
- Experienced teams at both the management and the operational level.

These advantages make it possible to address increased customer demand for investments in fixed assets by proposing the best offers, namely, in developing a leasing product. Alongside a financial solution, from leasing customers can obtain added value; a leasing company develops a network of reliable, fixed asset suppliers, thereby ensuring consumer protection from substandard industrial products by providing access to warranty management. The ultimate goal for Crystal is to identify the right financial decision for each consumer.

The Company aims to act as a provider for competitive

financial services to the small business segment. To cope with the aforementioned challenges, Crystal has reflected on easing the collateral requirements for leasing products, and accordingly such products will be introduced in 2020.

Leasing Experience on the Market

There are presently three experienced leasing companies operating in Georgia. Three years of observation reveal that the leasing portfolio has doubled, awareness of leasing as a product has increased and, despite competition with banks, various industries have been increasingly applying to leasing companies to make effective, successful use of their products.

It is also noteworthy that the average leasing investment is 150,000 GEL, which suggests that micro and small businesses are still an accessible niche and require support from leases.

Leasing Development 2019 Review

After the decision was made to adopt leasing products, a strategic and financial plan was developed and the responsible individuals were identified. The following actions were taken to reach our objective:

- Strategic Management Team meetings were held;
- Working meetings with potential suppliers were held;
- Meetings with consumers were held;
- Competent leasing team personnel were selected;
- Software acquisition opportunities were explored;
- A technical support fund for consultation was allocated by the current financial partner: Proparco;
- Consulting service providers were selected;
- Training courses for selected personnel were conducted.

Plans for 2020

This year will be dedicated to developing relevant systems for leasing products, such as: software development, products tailored to the market, capacity building, personnel training, etc. Such progress will be backed by Proparco's technical support fund, through which the Company will seek advice from a team of local experts from the leasing business. Ultimately, there will be equal emphasis placed on raising awareness and the development of a network of skilled local providers offering quality assets.

The Company will have the opportunity to join such governmental programs as Enterprise Georgia and ARDA agro leasing. Access to these programs further provides added value to our current customers.

Crystal plans to make a total net investment of 10 mln. GEL in the leasing business in 2020. Consequently, up to two hundred customers from different sectors will be served during the year.

From the planned portfolio, 90% will be invested in different sectors of economy, while 10% is intended to support energy efficient and environmental-friendly vehicles for individual use.

KEY RISKS AND UNCERTAINTIES

1. Core Risk Management Principles

The availability of a sound and effective risk management system, one based on international standards and best practices, is one of the most important goals for Crystal.

Any risk management system must meet the following core principles:

- Inform the Company of any existing risks or threats in a timely manner;
- Allow the prevention of possible losses and the effective management of incidents;
- Create credible grounds for decision-making and planning;
- Increase the probability of achieving goals;
- Enhance control, operational efficiency and resilience of the organisation;
- Comply with regulatory requirements and international standards;
- Align to the Company business strategy and promote the achievement of its strategic goals.

2. Risk Management System

The system is composed of a risk management framework, involving related instruments and procedural integrity. The current risk management system is based on a three-level protection framework (BCBS 2011):

- **Level I:** the process owner – responsible for managing inherent risks to the process by using the risk management

instruments implemented by the Company;

- **Level II:** the risk management unit – responsible for developing and upgrading the risk management system and implementing the relevant instruments;
- **Level III:** the Internal Audit Committee – responsible for assessing the adequacy and effectiveness of risk management processes.

It is critical that the Company maintains a suitable risk management environment and culture, one which is ensured by the Supervisory Board and the Management Team.

3. Risk Management Structure

All Company staff must be involved in the risk management process, and this remains one of the most important parts of a sound risk management system, which also promotes enhanced sustainability.

The structural units of the Company each have their own responsibilities, all necessary for an effective risk management process:

- **The Supervisory Board** – identifies the core goals of the Company, approves the appetite for risk and risk management policy. Furthermore, via the adjoining Risk Committee, the Supervisory Board reviews key risks and evaluates the effectiveness of the risk management system;
- **Supervisory Board**

committees (the Risk Committee, the Assets and Liabilities Committee (ALCO) and the Internal Audit Committee) – aim to study all internal and external risks to which the Company might be exposed. They also inform the Supervisory Board of any strategic risks, and recommend the systems and processes that ought to be integrated or enhanced to manage and mitigate risks;

- **The Internal Audit Committee** – monitors the risk management system and evaluates its effectiveness and sustainability;
- **The Chief Executive Officer** – ensures the introduction of systems across the Company to implement the policies and risk appetite limits approved by the Supervisory Board;
- **The Management Team Risk Committee** – receives performance reports from the risk management units to review any recommendations. The Committee may decide to enhance risk mitigation and control mechanisms after reviewing any recommendations submitted;
- **Risk Management Units** (the Risk Management Unit, the Compliance and Anti-Money Laundering Unit and the Information Security Risk Management Unit) – evaluate the existing quality controls and compliance against the risk appetite of the Company; and create and update risk management instruments (after validation by the Management Team);

- **The Operations Management Unit** – manages and controls risks at the operational level and is involved in the evaluation and review of risk management instruments.

4. Risk Mitigation and Overconcentration Management

The Company mitigates risks and manages overconcentration using risk management instruments; these tools are appropriately reviewed and updated on occasion.

The Company has adopted the following key risk management instruments:

- The establishment of loan portfolio diversification limits, inter alia, for business sectors and sub-sectors. No more than 20% of the portfolio may be concentrated on any business sub-sector (e.g. livestock husbandry, poultry farming, municipal transport services, taxi services);
- The Company performs monthly portfolio risk analyses to identify any concentration of risk and to recommend effective mitigation measures;
- As an independent body, the Credit Committee, makes decisions by assessing the relevant information, with due regard to potential risks and project effectiveness;
- Credit scoring and credit ratings are performed to assist the person responsible in making the best decisions;
- In determining whether to finance a particular loan, the Company's vision encourages the protection of customers from excess financial burdens;

any loan issued by Crystal must serve the development of the customer's business or the improvement of their living standards, and it must certainly have a positive effect;

- As an effective instrument, loan restructuring (i.e., reducing payments as per the loan schedule, pro rata, to decrease revenues) helps ease the customer's credit burden;
- To gauge a variety of possible scenarios, stress-tests measure any anticipated risks;
- A risk incidents database, the analysis of which helps identify high-risk transactions and thereafter analyse weak controls;
- A sound fraud detection and management policy;
- The Credit Transaction Control Unit is responsible for following up on credit transactions in order to identify any defects or pitfalls and formulate recommendations for responses;
- A sound information security policy;
- In line with AML legislation, the Company maintains an AML Policy, used while customers are being served, aimed at preventing the execution of any transactions that might be related to money laundering or the financing of terrorism;
- The Company has developed identification and verification regulations, as well as system controls, to prevent servicing, to the maximum extent, unidentified or unverified customers;
- The Company has integrated Accuity into its core system,

offering a watchlist of sanctioned persons, that helps prevent making deals with such individuals;

- The AML unit of the Company regularly updates internal regulations and procedures in line with legislative amendments;
- To mitigate compliance risks, the Compliance unit assesses and implements all new procedures and products.

5. Risk Management Enhancement, 2019 Key Achievements

- A Fraud Detection and Management Policy has been developed and implemented;
- The risk incident database has been updated to keep in full compliance with the applicable NBS regulations;
- A Business Continuity Policy has been developed and approved, with plans to implement it in 2020;
- Operational risk and AML risk management training courses were conducted across the Company to raise awareness of risk management processes;
- The loan review and approval process has been updated to ensure compliance with the applicable NBS requirements;
- AML procedures have been updated and the automation process has been enhanced;
- The information security management system has been fully upgraded and its effectiveness has been confirmed with the ISO 27001 certificate;
- The Fitch Rating 'B', with a stable outlook, is indicative of the sustainability of Crystal's systems.

CRYSTAL'S ENVIRONMENTAL AND SOCIAL FRAMEWORK

Crystal's desired outcomes each fall under the 3 Ps: People, Planet and Profit. Crystal aimed to demonstrate its positive social impact to at least 50% of customers served in 2019 (around 35,000), alongside reducing its carbon footprint, and empowering both women and the youth through financial literacy, and customer-tailored financial and non-financial services.

Crystal's 2019 CO₂ Footprint-The Disbursement Impact of Green Products:
Energy saving - 2.7 mln. kWh
CO₂ reduction - 417 tonnes

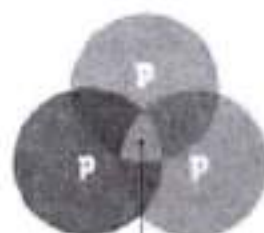
Reaching the desired outcomes, Crystal is contributing towards the following six Sustainable Development Goals (SDGs):

Crystal upholds a no-harm and doing-good-for-the-community philosophy, its Environmental and Social (E&S) activities are consequently vital founding pillars within its daily operations. Crystal is socially and environmentally friendly, gender-balanced and customer-oriented. The company's E&S goals help reach this mission. To achieve these goals, Crystal believes it is crucial that we:

- strengthen **young people** with financial literacy skills and knowledge;
- empower **women** and economic migrants;
- ensure our positive **environmental impact**.

People,
Planet
and Profit.

Sustainability

Environmentally Friendly

CO₂

Take care
Of the environment

CRYSTAL E&S 2019: THE MAIN ACHIEVEMENTS AND RECOGNITIONS

Microfinanza (MFR) Rates JSC MFO Crystal A-

The Financial Inclusion Organization Crystal has been assigned an 'A-' Social Rating, by the international agency Microfinanza Rating.

Headquartered in Italy, Microfinanza Rating is an independent rating company, in operation since 2000; as of today, the company is represented via a network of eight regional offices. MFR has conducted over 2000 rating assignments in more than 100 countries worldwide. The Microfinanza portfolio embraces a partnership with such diverse and reputable international organizations as Oikocredit, Symbiotics, FMO, Opic, Incofin, KfW, Axion, Pro Mujer, Deutsche Bank, the European Investment Bank, IFC (International Finance Corporation / World Bank Group), Blue Orchard, etc. Social Rating is a long and complex process that evaluates the sustainability of a company in different areas, with an emphasis on its social direction.

Crystal - Winner of Georgia's Corporate Social Responsibility Award 2019

The Georgian Corporate Social Responsibility Club (CSR Club), the Swedish International Development Cooperation Agency, CiDA and the UN Global Compact Network Georgia hosted a high-official event, the Corporate Social Responsibility Award 2019.

The CSR Competition brought together 33 major companies from Georgia, with winners announced from five categories. Among them was the Financial Inclusion Organization, Crystal, winning the Award for best practices in Gender Equality Principles (the United Nations Sustainable Development Goal (UN SDG) #5).

Crystal also received a second Award – as a UN SDG Pioneer – which was the first time any young professional (aged under 35) has been nominated from the Georgian Business Sector. The nomination was awarded for an exceptional job in advancing the responsible performance of the company and implementing the sustainable development goals internally – making global goals local business.

Our team member, Maya Kobalia – the Head of the Environmental and Social Division – was announced as the first Georgian winner of the SDG Pioneer Award. Thereafter, she also competed in the global round with other SDG Pioneers at the UN Headquarters in New York (United States).

Women's Empowerment

Crystal is one of the first companies to sign and endorse WEPs (Women Empowerment Principals) in Georgia. In 2018, in collaboration with UN Women and CiDA, Crystal developed its Women's Empowerment Action Plan for 2018-2019.

In harmony with Crystal's **Women's Empowerment Action Plan**, a mentoring program was also introduced to female employees of Crystal in 2019. **The goal of the project** was to empower female employees through a mutual exchange of professional experiences, thus inspiring, promoting and encouraging both their career and personal development.

Within the framework of WEPs, Crystal also:

- Issued 15 million GEL of Women/Gender Bonds – for the first time in the region: for the economic development of thousands of female customers, providing them with financial products and equal access to capital in order to grow their small businesses. Thus far, that has meant developing special proposals for female entrepreneurs and reducing their credit service fees by 5 percent. As a result, more than 2,300 women received loans that amounted to a total of 4.7 million GEL;
- Furthermore, in the framework of the Crystal Academy, 733 female staff members underwent various training programs; Crystal also systematically conducts gender wage-gap analyses.

THE PEOPLE IN OUR ORGANISATION

Caring for Crystal employees and maintaining decent working conditions are important long-term goals for the Company. Accordingly, Crystal is continually striving to preserve, and further develop, a safe and healthy environment. Within a positive workplace, the Company's talents can demonstrate their capabilities, and are given the continued opportunity to enhance and expand their personal and professional skills.

Years with Crystal

0-1 year	18.9%
1-5 years	59.2%
5-10 years	17.8%
Over 10 years	4.1%

Breakdown of employees by age

<20	0.2%
20-30	50.5%
30-40	38.8%
40-50	7.9%
50-60	1.5%
>60	1.0%

	Male	Female
All staff members	35.2%	64.8%

	Male	Female
Top management	80%	20%
Senior management	42%	58%
Middle-level management	67%	33%

Staff Support During the Pandemic

As a company with high social responsibility, Crystal has developed a business continuity and occupational safety plan, an integral part of which is its pandemic control scenario. According to this plan, the Company launched measures to prevent the spread of COVID-19 to ensure a safe work environment, and to protect both personnel and our customers as best as possible. Furthermore, Crystal fully retained its staff members to cope with the crisis.

- During the initial outbreak of the new coronavirus, Crystal devised and implemented preventive measures in full compliance with the recommendations issued by WHO and the Georgian government;
- During the state of emergency, where possible, staff members switched to remote work;
- 95% of the structural units of the Head Office switched to fully remote work;
- To maintain business continuity, while keeping the delivery of services relatively safe, the number of staff in branches was reduced to a minimum and two-week shift duties were introduced;
- Within the requirements of the Personal Data Protection Law, employees within certain risk groups were identified and instructed to isolate;
- Remote internal business training courses and meetings were conducted using the Office 365 platform;
- Urgent business meetings and interviews with job applicants were also held remotely;
- Offices were disinfected in compliance with the recommendations issued by the Ministry of Health;

- All the necessary equipment (including face masks, gloves, disinfectants, and other necessary protective items) were provided to all branches when required;
- To ensure the safety of staff members and customers alike, qualified doctors checked the health of our staff in the Tbilisi branches;
- Employee working hours were reduced;
- Rules and recommendations were developed for staff members and customers during the pandemic (the placement of desobarrriers, hand disinfection terminals, the use of face masks, special signs and markings to uphold a 2-metre distance, etc.);
- To keep staff members properly informed and raise awareness, a news portal was created to upload recommendations and instructions issued by the Ministry of Health, alongside contact details and a hotline for the Ministry of Health and the Disease Control Centre, as well as the details of those people designated responsible within the Company to provide support for staff members;
- Guidelines, for all matters, were formulated and shared regularly in order to keep staff members informed and raise awareness about preventing the spread of the virus;
- To promote remote work, webinars with staff members were frequently held on a variety of pressing issues.

Equal Employment Opportunities

The Company offers equal employment opportunities to every employee and job applicant, irrespective of race; skin colour; language; gender;

age; citizenship; origin; place of birth or residence; property or social status; religion or belief; national, ethnic or social origin; profession; marital status; health; disability; sexual orientation; gender identity and expression; political views or personal opinions; or any other distinction. The policy holds true for all cases of employment, including recruitment, promotion, execution of a contract, compensation, training, etc. The Organisation is run by motivated and honest professionals, and continually strives to create new opportunities for employee involvement, engagement and capacity building.

HR Digitalisation

In 2019, the Company implemented HRMS, a human resources management system. The first phase of the project was completed successfully, and the Company has embraced an entire new HR management system, that which significantly boosts the effectiveness of the administration of HR processes, thus saving financial as well as human resources.

The HR management automation project is divided into a number of software modules:

HRMS, and its component Doc Flow, replaced order and resolution documents with electronic notices;

The Payroll software module, which automatically calculates payroll and generates payments;

Crystal is presently working on ESS, an employee self-service software module that will allow internal customers to obtain information faster, enhance their access to information, and

accelerate the receipt of HR services. Using the self-service portal, which dispenses the need for HR involvement, staff members can request leave or business trips, control a leave balance, obtain information on their employment at the Company, etc.

HR Compliance

One of Crystal's priorities is to care for the welfare of every single staff member and create exceptional working conditions, therefore the Company continually strives to build the best system for achieving this aim. Consequently, a number of important initiatives and projects have been implemented. One such innovation is the creation of Crystal's HR Compliance Management (akin to an HR Ombudsman), as a separate unit in the People and Organisational Development Directorate.

HR Compliance is aimed at:

- Developing modern employment standards within the Company;
- Developing a highly responsible work culture;
- Protecting the labour rights of staff members;
- Implementing proactive measures to protect the rights of staff members;
- Developing flexible and accessible systems to report problems.

The HR Ombudsman serves as a representative for Crystal, as well as for each Crystalian,

to safeguard their interests in compliance with the law, international standards and company regulations.

By calling the HR Ombudsman institute into being, the Company created an independent channel for employees, through which anybody is able to report a claim or complaint (allegations of discrimination, abuse, harassment or encroachment upon any other employment right), and thus protect their interests. It is the HR Ombudsman's function, and prerogative, to respond and make objective, fair decisions to such complaints, while also protecting the rights of each employee.

Crystal is the first organisation in Georgia to have created such a system. With this decision, Crystal is re-emphasising that its staff members, and protection of their rights, are at the Company's very core.

Crystal Academy

The Crystal Academy was established to institutionalise the Company's mentoring process and to motivate staff members. The mission of the Academy is to train and retrain Crystal employees with knowledge and skills that align to Company strategy, as well as with its high values and principles. The Academy brings knowledge sharing and development-oriented employees together in various clubs, which each hold the Academy slogan: "we share knowledge and care for the development of one another."

The mentor and the mentoring and training club were also created within Crystal Academy. The mentor club identifies and retrain employees to assist:

- Trainees (probationers) undergoing orientation and professional training;
- New employees in adapting;
- Underachieving employees to improve their performance;
- The best practices and approaches.

Whilst, the trainer club identifies appropriate employees for internal (re)training in training methods. The internal trainers also develop manuals and material for onsite as well as remote exercises and conduct internal training courses.

By establishing the mentor and the trainer club for its branch network, the Company has created an integrated, continuing training cycle between pre-employment and post-employment, that will significantly help reduce the time and funding required for the administration process.

Remote Training

Throughout 2019, various personnel training programs were developed and used to retrain relevant groups.

A remote training portal is also being implemented to increase employee access to training and a variety of remote courses are being developed for the portal. The remote training platform offers employees the opportunity to perform a variety of activities and assignments online, and to acquire new knowledge and enhance skills without physically leaving their work.

The training material uploaded to the remote platform can then be accessed by employees that have signed up from an external source (mobile phone, personal computer), which makes the training process even more convenient and effective.

Internships at Crystal

Embracing the UN Sustainable Development Goals (SDG 4), the Company strives to ensure a quality, inclusive and equitable education and to promote lifelong learning opportunities for all. To achieve this strategic goal, the Company has developed a new internship system.

The internship program helps the Company maintain its business continuity, while echoing its core approaches and values. As a developed platform, Crystal aims to use the internship system to provide the youth, and those interested in working in the financial sector, opportunities for:

- Professional and career development;
- Valuable experience and professional contacts;
- Developing practical skills;
- Obtaining a job in the Company.

Special training manuals were developed for the topics covered by each program. These manuals were built around the best practices and practical examples. The material for the programs was thereafter uploaded to the Crystal Academy Remote Training Platform, and is thus accessible for trainees regardless of location and time.

Within the framework of the internship program, the Company has closely cooperated

with various educational institutions, including higher education establishments and vocational colleges.

Staff Adaptation

It is essential for Crystal to create a reduced stress, comfortable environment for its new and current employees. To this end, the Company has implemented an adaptation program that is intended for:

- **New employees** – The program helps individuals, within a short period, adapt to the work environment; the manager and team; and improve and build skills via the special training program (covering occupational safety, information security, the Company's internal services and the training modules). The induction process moreover introduces new employees to the internal organisational structure, management system, policy and strategy, to corporate culture and values, and informs them about other important organisational matters.
- **Long-term absentees** – Employees returning to work after a long period can quickly learn of any changes that may have occurred during their absence. This will help them adapt to and become involved in the work process, while also building their capacities and skills. This largely applies to employees returning from maternity leaves. As a result, the Company promotes the empowerment of its female employees and demographic growth throughout the country. Besides which, by

launching the program, Crystal is actively promoting the implementation of the UN Women and UN Global Compact (UNGC) women's empowerment principles and the creation of a formal adaptation mechanism for paternal leave and the subsequent return to work.

- **Employees who have changed work** – As the Company offers its employees career growth and advancement opportunities, jobs and places of work are changed regularly. This adaptation program thus helps Crystal employees rapidly and easily acclimatise to new roles and places of work.

Internal Communication

The Company follows a robust policy for internal corporate communication systems and for developing new practices, which are greatly expected to be promoted the implementation of Office 365 and the activation of new communication channels. The Company maintains a core objective to ensure the uninterrupted exchange of data and to develop sound internal communication practices, consequently:

- The Company launched an internal portal capable of concurrently informing staff members of news and updates, through a single communication channel;
- The Company launched Microsoft Teams that has notably simplified communication within the branch network and allows live online webcasts;
- The Company launched YAMMER, where, among

other things, limited-scope groups can be created according to the specific interests of employees.

The personnel digitalisation project is on a par with the implementation of Office 365, and by supporting internal communications it keeps teams regularly informed regarding how, when and for what needs employees might require platform applications. These facets each helped facilitate personnel digitalisation in just a short period of time.

Equally, the implementation of Office 365 and internal corporate communication standards, systems and practices have significantly improved the working process, moreover it has reduced and saved time as well as human resources. The key outcomes of the employee survey are distributed as follows:

- **Internal corporate communication has improved - 94%**
- **Effectiveness has increased - 79%**
- **Average employee time saved on a daily basis - 45 minutes**

The Company's internal corporate communication practices are changing slowly but surely, and a new communication culture is setting in. The Company is also continuing to make intensive efforts in the area.

Personnel Involvement

Crystal's success, as a Financial Inclusion Organisation, is largely underpinned by its employees, and it is essentially important that each of its workers, and their goals, are attached to the Company's corporate interests. Accordingly, the Talent Development and Management Division is continually striving to create the best employment environment, one where each employee is offered an opportunity to realise their full potential and skills.

To promote the involvement of personnel and help employees develop and work as a team, in formal or informal environments, and to share interesting or useful information, the Company organises a variety of internal activities; which have already formed into a tradition.

To help employees in pursuing common interests, growing closer and sharing information between each other, YAMMER, the internal social network, supports thematic groups, containing almost all employees. Divided by various themes, these groups bring together employees with common interests, for example, a photographers' club, a movie-goers' club, a music or travellers' club. Employees can thus join groups that match their interests, and they can also form new groups and invite other curious people.

Besides which, within the internal social network, a group called Meet Crystalian regularly helps old and new employees share information. Using the network,

employees have the opportunity for growth and development, moreover to describe their interesting career paths at Crystal, which allows teams to become better acquainted.

Promoting a Healthy Lifestyle

The promotion of a healthy lifestyle is a priority for Crystal, accordingly, the Company organises mini football and bowling championships, in which each employee is free to participate. Furthermore, Crystal is involved in other activities organised by various private and non-governmental entities that promote a healthy lifestyle:

- Last year, Company employees took part in a cycling race held in Tbilisi to celebrate World Car Free Day. The principal goal of the event was to promote good health by viewing bicycles, and other means of public transportation, as an alternative to cars.
- The Company annually funds the participation of certain employees in the Wings for Life World Run, an international marathon which collects funding to support people with spinal cord injuries.

It is worth mentioning that even senior and middle-level managers take part in such activities. Finally, to further promote good health, Crystal also provides its employees discounts in a variety of sports and fitness centres.

MANAGEMENT OF INNOVATIONS

Digital Product Management Unit

The Digital Product Management Unit was created on the 19th of June 2019. The unit is aimed at managing the Company's digital products, providing timely assistance to customers, and continually striving to upgrade and enhance products and eliminate any deficiencies.

On the 3rd of July 2019, Crystal implemented its DM system, the first digital product to process instalment applications and provide credit scoring. As a result of the implementation of the DM, the average time required for the Credit Committee to make decisions has dropped from 22 to 12 minutes.

- From the day of implementation DM has processed 105,583 applications, automatically rejecting 25,299. The rejection time alone saved the Committee 303,588 minutes = 632 days plus a few hours (the average time saved per application equates to 12 minutes);
- The time saved for loans approved and forwarded to the Committee is 802,840 minutes = 1672 days plus a few hours (the average time saved per application equates to 10 minutes).

The Company also developed an online identification method, by making a transfer of just 1 tetri, customers can now obtain instalment services remotely,

without having to visit a branch. The service fully complies with the requirements of NBG and CreditInfo regulations.

Marketing Marketing Studies

In 2019, the Marketing Department carried out a number of important communication campaigns, thereby informing many customers of our offers and providing further credit services, for instance:

- The Easy Payment campaign was proposed to consolidate customer debt and ease their credit burden;
- The Credit Holidays campaign was used to offer a grace period to seasonal business as well as consumer revenue customers;
- The Get Ready for the New Year campaign was intended to extend financial support to customers during the holiday period.

Development of the YES-Georgia Web Platform

A contemporary website design was developed to offer easy navigation and to allow for applications. The website moreover has a training module, a scoring system, a function for users to sign up for the latest updates and an easily controllable catalogue.

Communication Support for Leasing Products

A leasing communication concept was developed and the relevant segment identified. The information on competitors operating in the market was collected and analysed; information content and scripts for information were prepared; and Facebook, Instagram and LinkedIn communication channels were created. Thereafter the first advertisement was launched and additional information was posted.

Green Lending

In 2019, the Green Portfolio increased by 2.5 mln. GEL to 7.7 mln. GEL. In total, 7600 loans amounting to 9,935,000 GEL were issued as part of the Green Crediting initiative.

- Estimating just the results of 2019, the Company saved 2.7 million kWh of energy, thus preventing a 417 metric tonnes carbon dioxide footprint on the environment.

Besides which, certain mini projects were also implemented:

- Loyal Crystal customers were given free briquettes and energy efficient stoves – four Crystal customers in different regions of Georgia (with higher firewood consumption levels) were provided with free energy efficient stoves and nutshell briquettes;
- A video clip was prepared to raise the awareness of solar water heaters as energy efficient products;
- The Green Olympiad was developed to boost the sale of green products as a new incentive system for the Crystal distribution network;
- With FMO funding and the Frankfurt School's involvement, alongside the Energy Efficiency Centre (our local partner), the Company prepared a special training program for 40 Crystal employees.

Customer Empowerment

Consulting Platform for Women's Empowerment

Founded in 2019 as an affiliate, Crystal Consulting's main business is to empower our female

entrepreneurs. Over the next four years, Crystal Consulting will provide business guidance and mentoring to female entrepreneurs on such matters as business management, customer relations, branding, marketing and HR management.

Financial Literacy for Entrepreneurs

In Q4 2019, working with NBG, Crystal started a financial literacy project for entrepreneurs – Dealing with Financial Organisations and Making Financial Decisions. The project is designed to conduct financial literacy training courses for our customers.

Alternative Sales

In 2019, we developed our alternative sales network extensively by adding 74 partners, 120 merchants and 35 POS officers. Using alternative sales channels, in total 22,059 loans and 15,425,477 GEL was generated.

Online instalments play a prominent role in alternative sales channels. Thus far, online instalment have been the only digital product that customers have been able to obtain without leaving their homes. Notably, by the end of 2019, the Company had gained 4795 unique online customers.

Furthering the development of its instalment products in 2019, the Company also increased its total number of instalment customers to 52,000. Instalment remains the most popular product among Crystal's customers, and it is noteworthy that Crystal's

market share for instalment product accounts for 100% in the MFO sector and 13% within the banking sector.

Collectively, via the Akido platform, the Company issued 72,161 loans and 50,965,515 GEL in 2019, which accounts respectively for 47% of the number and 15% of the volume of Crystal's total lending.

In November 2019, the Company additionally piloted an Auto Instalment project and launched a special service centre in Rustavi Car Market.

Remote Customer Service Centre New Software Development

In 2019, the Company implemented new call centre software functions to rectify problems and enhance the quality of the service. The software is capable of calculating and generating detailed data over any period of time, whether in total or for specific operators.

Operator performance data has thus become countable and this has simplified their assessment and control. Compared to previous years, conversations with customers have become easier, this therefore saves time and enables operators to serve more customers.

We maintain records and if necessary provide them to the relevant department in a timely manner.

INFORMATION TECHNOLOGIES

In 2019, the Company analysed its IT systems and activities and aligned them with the business strategy, and developed and revised its processes and procedures based on international standards. The relevant standards were enhanced and implemented across all areas. The achievements made in terms of digitalisation and information security were especially striking, with the Company successfully obtaining an ISO 27001 certificate in information security management.

Major services, software applications and core systems were all regularly updated and brought in line with the applicable regulations. While new internal system development strategies and architecture were developed and implemented, and a part of the services were migrated onto the new architecture. Sweeping infrastructural changes were also carried out to optimise and reset the infrastructure. Moreover, a business continuity module was established and successfully tested for a number of critical systems. New systems were thereafter put in place to enhance security and monitoring. Finally, a software development life cycle was devised and implemented, and software versions and code controls were also applied.

Project Management and Business Analysis

The Project Management and Business Analysis unit administers and analyses all projects across the Company, including IT and non-IT developments. The unit also conducts analyses for business needs to precisely identify any anticipated outcomes. Dependent on the demands, Waterfall and Agile methodologies are employed to meet the specifics of each project. From using the Agile methodology, processes in a number of areas have been successfully enhanced and targets reached.

During the year, the small team completed up to 40 successful long-term and non-strategic projects, and likewise actively managed up to 100 projects of varying scales and complexities. As a result, the services delivered to customers developed and improved, which ultimately broadens the effectiveness of the Company.

It is important to highlight such successful projects as Enterprise Resource Planning system, the HR Management System, the Loan Processing and Scoring System, the Decision Management System, the Problem Loan Management System, a 100-day Business Development Plan, alongside alignment with NBS regulations, personnel digitalisation, automation of business processes, etc.

Achievements in Information System Security

The Information System Security unit was developed to cope with increasing security needs and bring the system in line with international standards. It consists of two employees who ensure the security of the Company's information systems.

Under a 1-year project, the Company developed and implemented an international standard in information management security (as per ISO/IEC 27001:2013). As a result, 114 information security controls were covered; 100 processes and procedures were written; the infrastructure was improved; all employees underwent training in information management security; various systems were audited; and information management security projects were realised.

IT Operations

To improve operational support, business continuity and new projects, fresh IT projects and processes have been implemented, including, notable modifications and enhancements to the data centre that ensures the stable and sustained development of the Company.

In terms of business continuity, a critical services continuity plan was developed and tested. Server hardware was upgraded, and server infrastructure was virtualised and optimised. In line with amendments to NBG regulations, major changes were also made in information management security systems, including in customer protection, and server and network infrastructure, that which safeguard the infrastructure and security of IT operations. Dozens of information security recommendations were further implemented and weaknesses remedied.

Personnel digitalisation has been one of our main projects. Thus, the existing e-mail environment was replaced by Office 365, changing how shift business operates, and helping implement various communication and collaboration tools.

Software Development

The unit focuses largely on the development of loan processing, the decision-making system, the development and integration of Akido (our digital platform) and a variety of other services. New loan processing products were added to automate and accelerate the issuing of loans. A business intelligence system was also developed and enhanced.

The major services and software applications were upgraded and, when appropriate, brought in line with the regulations. New approaches and architecture for the development of internal systems were devised and employed, and part of the services were migrated to the new architecture. This unit developed and improved the software development and improvement standard, and a software development life cycle was planned and executed.

Software Quality Assurance

The goal of the SQA team is to identify gaps and deficiencies in projects and software updates, and to ensure the implementation of stable and convenient systems. With a small team, we managed to test and stabilise our projects. Processes were equally developed and realised, based on international standards, that reduced the time required, heightened the testing process and offered further opportunities to properly analyse, plan and automate the testing process.

Crystal's Digital Transformation and Automation

Crystal defined certain objectives to increase staff performance, reduce operational costs, enhance internal communication and collaboration between

employees, and to digitalise, automate and optimise its processes.

During the first stage of this process, the staff migrated to Office 365 and soon the system was utilised throughout the whole Company. We thereafter implemented an internal web conferencing and chat application to support effective communication between branches. Besides which, a new internal portal was developed to bring together updates and the other necessary information required for effective and faultless staff performance. The Company moreover started an internal social network that helps staff members effectively accumulate information and communicate with one another. Additionally under the project, an online training platform was developed, and subsequently members of staff received retraining.

The personnel survey undertaken revealed that the average daily time saved by each employee is 45 minutes. The employees surveyed believe that communication improved by 94% and effectiveness improved by 79%, whilst 82% responded that they currently have all the tools necessary for work.

The Company makes extensive use of business process management tools. Such tools made it possible to reset, digitalise and automate business processes in a number of areas;

making business more effective, faster and saving considerable operational, financial and human resources.

A variety of projects were implemented and enhanced, and they have shown impressive results in digitalisation, optimisation and automation:

ERP – the system identifies and systematise non-operational processes in the Company. Currently, the ERP system is used within three major modules: for managerial and financial accounting of procurements, supplies, and fixed assets.

The entire process involving supplies and fixed assets, from the filing of a request to the delivery of an item to a requesting party, is initiated and controlled by the ERP system. Concurrently, managerial transactions are financially captured.

HRMS – the system allows the Company to attain new levels of HR management, which significantly increases administrative effectiveness, thus saving financial and human resources.

Loan Approval Software – the original decision-making and instalment software has been adapted and completely modified. The Company has started the development of a loan platform to deliver fast, optimal processing. Whereby, the system will be able to

respond to overdue loans, have CRM capabilities, dynamically manage business processes involving overdue loans, and standardise and automate borrower communication channels.

International Security Standard (ISO/IEC 27001:2013)

The services and products the Company offers its customers must, invariably, meet information security requirements. It is critically important that customers are confident in the security and reliability of their data and services.

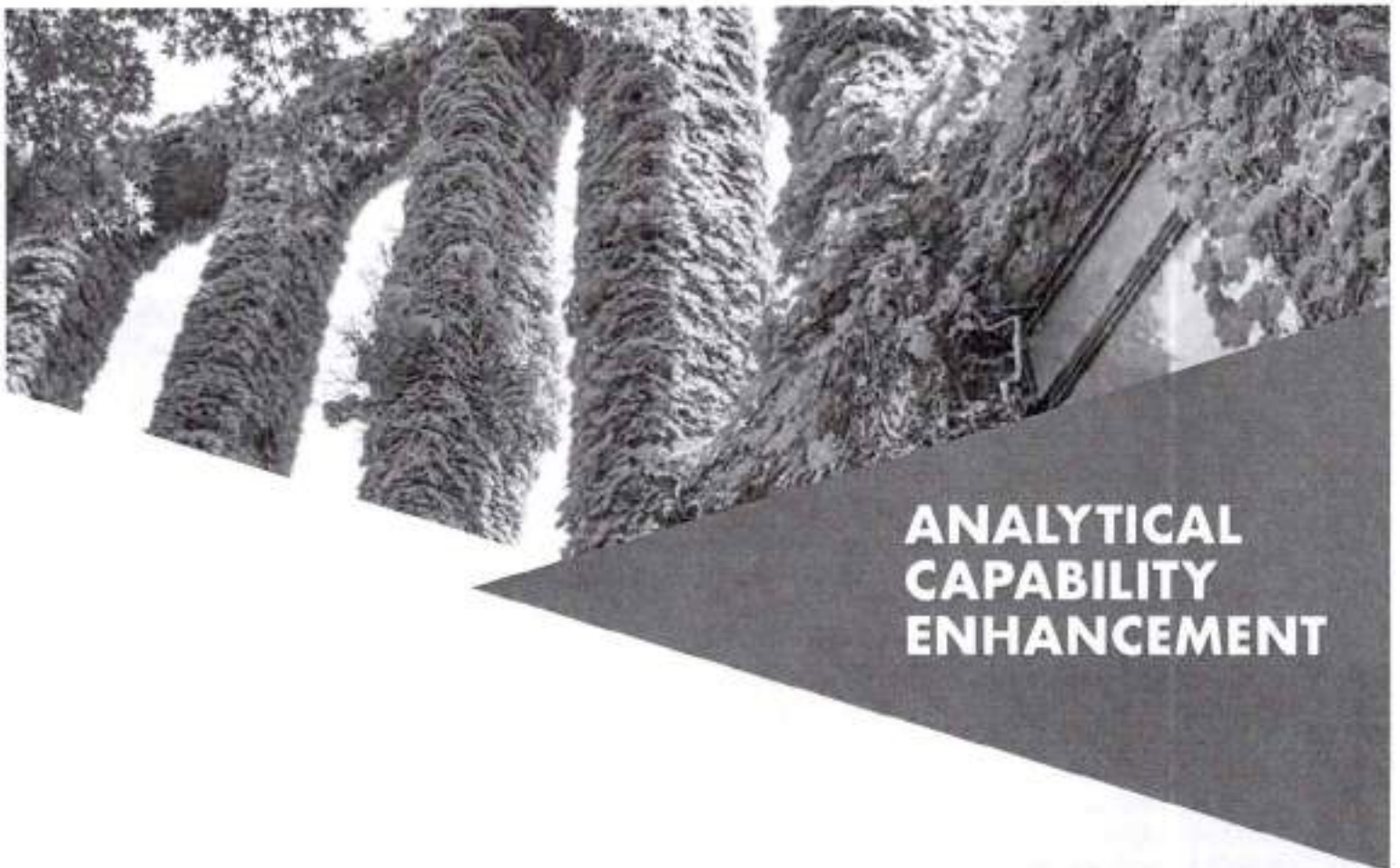
Considering the need for information management security, alongside the growing challenges and requirements, it became necessary to bring information security up to the highest level to cope with every modern challenge. Consequently, the Company created the lofty objective to align the security of the Organisation, staff, customers and processes to the current standards, and, furthermore, to implement the best international practices.

Hence, it was decided to adhere to ISO/IEC 27001:2013, an international security standard that covers up to 114 information security controls. The standard fully covers necessary information, security processes and controls; for instance, raising the awareness of all staff members and adjusting complex

IT processes to the international security standards.

The Company analysed and assessed risks; organised security training for over 1000 employees; created and formulated hundreds of processes; audited its IT systems; developed and implemented business continuity processes and tests; and brought everything in line with the security standards. By having the ISO 27001 certified international security standard, the Company became the first financial organisation in Georgia to obtain the certificate.

The implementation of the Information Management Security System also enabled us to deliver effective management, control and monitoring.

ANALYTICAL CAPABILITY ENHANCEMENT

Capability Enhancement in Analytics

Crystal is developing a strong culture of data analytics. Where an insight-driven approach to strategy development and execution is becoming our hallmark. In terms of analytics capability enhancement, 2019 was an important year, and there were two major achievements worth emphasising:

1. Awareness raising among decision-makers regarding the advanced uses, and importance, of data analytics. Six data analytics workshops were conducted with a total of 60 participants, including all branch managers. The participants were introduced as to how data analytics can support their daily decision-making processes;
2. The development of loan portfolio informational products and the implementation of near real-time business intelligence. As a result, every day, around 70 decision-makers are using business intelligence to inform their decisions.

**GOVERNANCE
STATEMENT**

It is our responsibility to present this annual report and to provide shareholders with audited financial statements. We consider the annual report and accounts, taken as a whole, to be fair, balanced and understandable, and to provide the information necessary for shareholders to assess the Company's position and performance, business model and strategy.

As the Supervisory Board ('SB' or 'board') of JSC MFO Crystal ('Crystal'), we present this annual strategic report and the accompanying annual financial statement, provided by external auditors, as a fair, balanced and comprehensible account, which provides the information necessary for shareholders to assess the company's position, performance, business model and strategy.

The report highlights the key operational and financial results, introduces the main achievements and challenges confronted by the company in 2019, as well as outlines its plans for the next reporting period.

This report has been drafted in line with the Law of Georgia on Accounting, Auditing and Reporting, and with the specific disclosure requirements of the UK Corporate Governance Code.

Archil Bakuradze
Chairman of Supervisory Board

Supervisory Board

Crystal is headed by the effective supervisory board, which is collectively responsible for the long-term success of the company.

The Supervisory Board is comprised of six members, including two independent directors, two investor representatives and two members, who are Georgian nationals based in Georgia. The directors bring extensive experience of business development, corporate governance, banking and microfinance, technology, innovation and senior human resource development.

Chairman

The roles of the Board and of the Chairman are clearly distinguished from the responsibilities of the management team. The Chairman is responsible for the leadership of the Board ensuring its effectiveness in all its aspects.

There have been no significant changes made to the commitments of Archil Bakuradze, the Chairman of the Supervisory Board (Georgia), who is a financier, entrepreneur and the founder of Crystal.¹ Archil co-founded two other finance companies: a payment system provider in Georgia and a consumer finance company in the United Kingdom, for which he has been granted a controlled function CF2 Non-Executive Director from the UK Financial Conduct Authority (2017). He

¹ Archil Bakuradze is a founder and the first director of CHCA, a non-profit organisation, where he initiated the microfinance program, later to spin off and to become the specialised microfinance organisation Crystal Fund (2004), which was ultimately transformed into JSC MFO Crystal (2007).

serves as Chairman of the Board of Crystal Fund and participates in the governance of several non-profit institutions. The Chairman spends more than half of his time working with Crystal and his role and responsibilities are regulated through the respective policies and are approved by SB. The Chairman is appointed by and accountable to the shareholders. The performance of the Chairman is assessed by the company shareholders, based on his performance assessment carried out by SB. Upon the recommendation of the board, shareholders approve the Chairman's remuneration and any changes thereof.

Board Composition

Crystal uses its Supervisory Board policy and procedure to clearly define its mandate, role and responsibilities and to regulate its activities. It sets forth procedures, communication rules, and provides guidance on the management of conflict of interests, as well as rules for the appointment and resignation of members.

The Deputy Chairman of the SB, Nikoloz Loladze (Georgia), is an experienced corporate director, an independent member of the

SB, who alternates as Chairman during absences and chairs the Risk Committee. Mr. Loladze is a shareholder of JSC Mobile Finance Service Georgia, which provides Crystal with electronic payment services. Hence, on any decisions relating to these matters Mr. Loladze abstains from voting.

The SB members include (in alphabetical order): Jan Dewijngaert (Belgium), appointed by Incofin IM, who chairs the Strategy and Innovation Committee; Aleem Remtula (USA), appointed by DWM, who chairs the Environmental and Social Committee; and Keith Young (UK), appointed by Crystal Fund, who chairs the HR and Remuneration Committee; Lilit Gharayan (Armenia), independent member, who chairs the Internal Audit Committee;

Activities of the Supervisory Board

In 2019, the SB met four times in-person and five times remotely. The number of each SB committee meetings in 2019:

- Internal Audit Committee - 3;
- ALCO (Assets and Liabilities) Committee - 7;
- Risk Committee - 4;
- Strategy and Innovation Committee - 4;
- E&S Committee - 4;
- Human Resources and Remuneration Committee - 4.

The SB receives a detailed quarterly report on the company's key performance indicators, including a statement on its financial position. In addition, the SB reviews a quarterly risk report. The SB committees examine detailed reports and discuss matters within their competences. The SB conducts regular reviews for the implementation of strategic annual milestones.

The key focus of the SB is to ensure the effective supervision and governance of the company. Resolutions made by the SB deal with strategic issues, overall organisational structure, board-level policies, large-scale projects, motivation and performance appraisal of chief officers, approvals of the annual milestones, financial forecasts and recommending relevant actions to shareholders, such as the distribution of dividends, issuance of new shares for the management incentive plan or the composition of the board.

Support of the Board

The work of the SB is supported by a Corporate Secretary and the Chairman is supported by an Executive Assistant.

Financial Inclusion Organization

Corporate Governance

Crystal's corporate governance contributes to the fulfilment of the company's mission and long-term strategy. The role of the Supervisory Board is to assess, on an annual basis, the achievement of corporate strategy and to reflect the targets of the following year's strategic milestones. Every Chief Officer is assigned a set of primary and secondary strategic milestones, which forms an important basis for their variable compensation. These milestones are subsequently delegated to business or structural units, and translated into action plans to be measured by key performance indicators.

The aim of effective corporate governance is to ensure the Crystal board maintains its customer-centric and people-oriented approach. Thusly, the board commissions customer satisfaction and staff engagement surveys. Finally, the social committee reviews on an annual basis its social impact assessment.

Crystal has a stringent policy for managing conflict of interests. It is regulated by SB rules and procedures and the ethics code for all members of staff.

Crystal, to the greatest possible extent, models its system of corporate governance on the principles of the UK Corporate Governance Code; the details of which are provided in Annex 1.

Fight against Financial Crime

Crystal is committed to the fight against financial crime. The Company, throughout 2019, developed modified strategy to address suspicious circumstances where any crime may have transpired. The same strategy will also be followed in the fight against fraud over the next year.

SUPERVISORY BOARD MEMBERS

Archil Bakuradze

Chairman

is the Chairman of the JSC MFO Crystal Supervisory Board, leading the company's Assets and Liabilities Committee. Archil served as Chairman of the Georgian Microfinance Association, and he is currently a member of its board. He is a Chairman of the Board of Crystal Fund and serves on the Boards of several not-for-profit organisations. Through the Chevening Scholarship from the UK Foreign and Commonwealth Office, Archil received an MBA from the Lancaster University Management School (2004). He is a fellow of the John Smith Trust (2000) and a recipient of the international award of van Heuven Goedhart from the Dutch Refugee Foundation 'Stichting Vluchteling' (2003)

Nikoloz Loladze

Vice Chairman

the Deputy Chairman chairing the Risk Committee, holds over a decade of experience in economic development issues. Nikoloz is a founder and board member of several prominent businesses and non-profit organisations in Georgia. In his capacity as a governance expert, Nikoloz is an advisor and board member of a variety of business and non-profit organisations, including the Georgian Stock Exchange, JSC Brokerage Company Caucasus Capital Group, JSC Mobile Finance Eurasia, UK-Georgia Professional Network and Anchor Consulting LLC. Mr. Loladze holds postgraduate qualifications in management (Warwick, UK) and physics (Tbilisi, Georgia), as well as certificates in project management, policy analysis and public administration.

Jan Dewijngaert

Member

is the Chairman of the Strategy and Innovations Committee. He serves as Director of private equity for Incofin IM. He was previously a partner at Gimv (2012-2015), a managing director at Eagle Venture Partner (2001-2015), and an analyst, investment manager, senior investment manager, executive senior investment manager and director at Gimv from (1989-2011). He also worked for KBC Bank as an advisor (1983-1989). Mr Dewijngaert graduated as a civil engineer in construction and industrial policy from the Catholic University of Leuven (Belgium). He studied corporate financial strategy in France.

Lilit Gharayan

Member

is a financier and a member of Crystal's Supervisory Board since 11 July 2018. She has extensive experience in leadership as well as holding a consultant position in financial management, risk management and operational management. Since 2015, Mrs Gharayan has been participating in the implementation of SDC, KfW and AFD projects in Georgia and Armenia. She holds an MBA degree with a major in finance from the American University of Armenia and an M.A. from Yerevan State University. Mrs Gharayan is a graduate of the ProCredit Management Academy and is a member of ACCA. She holds MA from Yerevan State University.

Aleem Remtula

Member

is partner and Head of Private Equity for Developing World Markets (DWM), Mr. Remtula has been a board member and DWM's shareholder representative at Crystal since 2011. He currently heads Crystal's [E&S Committee]. Mr. Remtula started his career in corporate finance at JP Morgan and has nearly 20 years of experience in venture capital and private equity impact investing globally. He holds an MBA from Harvard Business School and Bachelor's degree in Economics and Finance from Princeton University.

Keith Young
Member

is the Chairman of HR, Compensation and Remuneration Committee. He is an Entrepreneur with considerable expertise in the publishing, communications and new technology industries. Keith has been the Executive Chairman of cScope Group plc and on the Board Group NBT plc, he co-founded. He holds a Degree in Economics from the London School of Economics, also has a broad background of investment in and management of companies in a number of other sectors. Keith has been a longstanding investor in JSC Mobile Finance Eurasia, one of the Georgia's pioneers in electronic payments.

Michaël Blockx
Alternative Member

Michaël supports Incofin IM's Global Private Equity Operations since 2018, based out of the Incofin Antwerp office. He is a member of the Incofin IM AIFM equity investment committee.

Michaël has over 16 years of experience in private equity, strategy consulting and consumer goods industry. He worked with Procter & Gamble as a financial analyst for 2 years. He was a consultant with BCG – The Boston Consulting Group for 4 years.

Next, Michaël was investment manager for close to 4 years at Delta Partners Capital. In his most recent role before joining Incofin, he was project manager for 3 years with Roland Berger, a strategy consultant.

Michael holds a Master Science (Electronics Engineering) and Bachelor Science (Economics) from KU Leuven, Belgium. He also obtained the Level 1 CFA.

Suma Swaminathan
Alternative Member

Vice President, Private Equity at Developing World Markets (DWM). Suma Swaminathan has been board alternative member since 2020 and DWM's shareholder representative at Crystal. Prior to joining DWM, Suma worked as a Senior Valuation Consultant at Empire Valuation

Consultants, a boutique consulting firm in NYC. She has experience leading and managing the valuation of publicly and privately held companies' equity, debt, and complex assets/securities for the purposes of potential investments, financial reporting, and corporate planning.

She has also worked in technology at Capital One Auto Finance through Infosys Technologies. Suma received her MBA from NYU's Stern School of Business, where she was designated a Faculty Scholar for Social Enterprise based on her work with weaver cooperative societies in the handloom industry in India. She holds a Bachelor's degree in Electrical Engineering from Osmania University in Hyderabad, India.

MANAGEMENT TEAM COMPOSITION AND QUALIFICATIONS

Ilia Revia

Chief Executive Officer

is the Chief Executive Officer of MFO Crystal. He is an accomplished project manager and IT governance specialist with extensive experience leading change management projects in the IT and banking sectors. He began his career as a web developer, moving into IT Project Management for a US Law firm in 2007-2009 and DPK Consulting in 2009. Joining the Bank of Georgia in 2009, he rose to Deputy Chief Information Officer in 2014, leading several complex projects including the acquisition of PrivatBank Georgia and an agile transformation initiative, appointed as MFO Crystal's CEO since June 2019. Since 2011, he has been a project management consultant for several public and private organizations and was a lecturer in Project Management and Management Information Systems at Free University of Tbilisi until 2019. Ilia is a certified Project Management Professional (PMP) with graduate degrees in Project Management from George Washington University, and IT and Business Innovation from Jönköping University in Sweden, as well as an undergraduate Mathematics degree from the Georgian Technical University.

Davit Bendeliani

Chief Financial Officer

is the Chief Financial Officer (CFO) of Crystal. From August 2004 to 2011 he served as the Financial Manager for Crystal Fund. He was managing finance of CHCA from April 1997 to July 2004. Mr. Bendeliani holds a degree in economics from Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. He holds certificates in the treasury management of microfinance organisations, strategic planning and change management, microfinance product development, risk management methodology, internal audit development, human resources management and strategic planning programs.

Melania Kutchukhidze

Chief Business Officer

is the Chief Business Officer of MFO Crystal. She is an established senior executive and management expert with 14 years of leadership experience in the financial sector, having first served as Head of Retail and Small Business Development at VTB Bank Georgia from 2006-2010. From 2010-2015 she was Head of Network Management Department at Constanta Bank, before taking over the Micro Business Management Team at TBC Bank in Tbilisi until 2016. She joined Crystal in 2018 as Head of Network Management after being Commercial Director for the Lisi Green Urban Project for two years. She was appointed as Crystal's Deputy Chief Business Officer in 2019, and Chief Business Officer in May 2020. Melania is a masters graduate in Management from VTB Bank Corporate University and holds an undergraduate degree in Economics and Management from the Georgian Subtropical Business University.

Manuchar Chitaishvili

Chief Innovations Officer

is the Chief Innovations Officer. In 2005, he was the Acting Head of the Kutaisi Self-governance Department. Since 2001, he has worked in various positions in both the private and public sectors, before joining Crystal in 2006. Mr Chitaishvili holds an M.A. in public administration from the Georgian Institute of Public Affairs and an M.A. in Law from Kutaisi Tsereteli University. He has also undertaken a course in Strasbourg within the Council of Europe.

Beka Tsitskishvili

Chief Information Officer

has been serving as the Chief Information Officer since 2018. He was the CIO of the Adjara Group. Mr Tsitskishvili also worked in a leadership positions for Aviator Ltd. and Bank Republic. He is a co-founder of Next Step Ltd. He holds a master's degree in business administration from the Grenoble Graduate School of Business and the Caucasus School of Business, a master's degree in computer science from Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, within the faculty of applied mathematics and computer sciences.

COMMITTEE REPORTS

There are six committees under Crystal's Supervisory Board. The committees do not make resolutions, except for some powers when incurring liabilities from current lenders are devolved to ALCO. The committees are in charge of elaborating recommendations for the SB.

HR, Compensation and Remuneration Committee

The Committee is in charge of overseeing HR strategy, performance assessment and the remuneration of Chief Officers as well as the nomination of board members. Nomination of a candidate is founded on the competency-based needs of the board, identified in the course of the evaluation. The Chairman solicits nominations from fellow members of the board or through

an open competition. Prior to which, the board defines the selection criteria and thus appropriately assess candidates. The HR, compensation and remuneration committee, based on relevant research and interviews, proposes a candidate for the Supervisory Board to nominate to the shareholders. Following the SB nomination, a shareholder meeting is authorised to appoint a new member of the board, for a maximum duration as defined within the Charter and Shareholder Agreement.

Assets and Liability Committee (ALCO)

The ALCO, which includes the Chairman (Chair of ALCO), investor representative members of the SB, the CEO, the CFO and the CBO, and they convene on a monthly basis.

The purpose of the ALCO is to supervise the assets and liability management process for Crystal, which includes balance and profits, liquidity planning, funding sources, foreign currency mismatch, interest rates, capital adequacy and liquidity risk. The Supervisory Board also discusses reports related macro-economic indicators, market share analysis and reports on business plan implementation.

The list of indicators from the annual budget is monitored by ALCO and may be revised by the Supervisory Board if required.

Risk Committee

The Risk Committee oversees the entirety of potential risks, except those risks covered by ALCO. The objective of the Committee is to study existing credit and operational risks within the organisation, to inform the board of strategic risks faced by the company, and to provide recommendations for systems and processes to be integrated or improved for managing and reducing risks.

The Committee is a consultative body, which does not make decisions, however it reviews and identifies risk related issues, to be further managed by the Management Team and Chief Officers. Additionally, the Risk Committee provides the board with recommendations on managing and mitigating risks.

Strategy and Innovation Committee

The objective of the Committee is to ensure the implementation of Crystal's strategy. The Committee enables the management and the Supervisory Board to focus on strategic analysis and decision-making processes.

The committee also delivers supervision and implementation of the company's strategy. The scope of the committee also includes the supervision of innovative projects and the implementation of data transformation strategies.

Environmental and Social Committee

The objective of the Committee is to define the company's environmental and social mission objectives and to supervise their implementation.

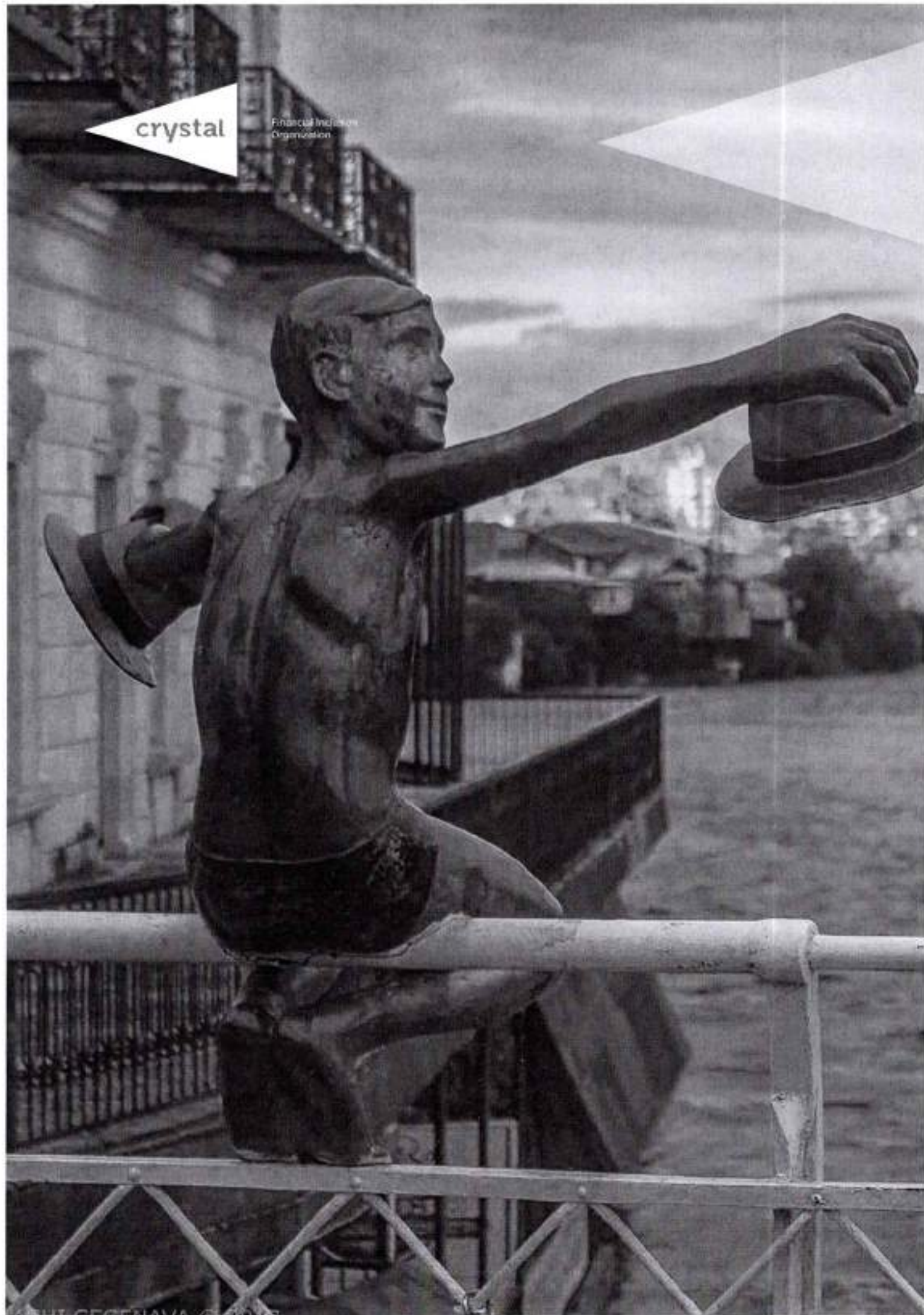
The mandate of the Committee is to outline the principles and activities of the company's corporate environmental, social responsibility, consumer protection and responsible lending practices, as well as monitor their implementation. The Committee helps the management and Supervisory Board to focus on environmental and social responsibility.

Internal Audit Committee

The Committee was created by the Supervisory Board, mainly to promote and assist internal as well as external auditing. The Committee is represented by members of the board and the head of the Internal Audit Department.

The goals of Internal Audit Committee are to implement internal auditing processes in Crystal, as well as to monitor financial reporting, internal control systems, and the compliance to legislation and regulations of the management team. This allows the Supervisory Board to access a reliable information, from which they will be able to make more robust and sound governance decisions.

crystal

Financial Institutions
Organization

**FINANCIAL
STATEMENTS**

JSC MICROFINANCE ORGANIZATION CRYSTAL

Consolidated Financial Statements and Independent Auditor's Report For the Year Ended December 31, 2019

Management is responsible for the preparation of the consolidated financial statements that present fairly the financial position of Joint Stock Company Microfinance Organization Crystal (the "Company") and its subsidiary Crystal Group LLC (the "Group") as at December 31, 2018, the results of its operations, cash flows and changes in equity for the year then ended, in compliance with International Financial Reporting Standards ("IFRS").

In preparing the consolidated financial statements, management is responsible for:

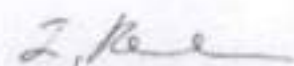
- Properly selecting and applying accounting policies;
- Presenting information, including accounting policies, in a manner that provides relevant, reliable, comparable and understandable information;
- Providing additional disclosures when compliance with the specific requirements in IFRSs are insufficient to enable users to understand the impact of particular transactions, other events and conditions on the Group's financial position and financial performance;
- Making an assessment of the Group's ability to continue as a going concern;
- Disclosing the information in the management report as required by the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing;
- Preparation of the management report in consistent with the consolidated financial statements.

Management is also responsible for:

- Designing, implementing and maintaining an effective and sound system of internal controls throughout the Group;
- Maintaining adequate accounting records that are sufficient to show and explain the Group's transactions and disclose with reasonable accuracy at any time the financial position of the Group, and which enable them to ensure that the consolidated financial statements of the Group comply with IFRS;
- Maintaining statutory accounting records in compliance with Georgian legislation;
- Taking such steps that are reasonably available to them to safeguard the assets of the Group; and
- Preventing and detecting fraud and other irregularities.

The consolidated financial statements for the year ended December 31, 2019 were authorized for issue on July 10, 2020 by the Board of Directors of the Group.

On behalf of the Board of Directors:

Ilia Revia
Chief Executive Officer

July 10, 2020
Tbilisi, Georgia

Independent Auditors' Report

To the Shareholders and the Supervisory Board of Joint Stock Company Microfinance Organization Crystal:

Opinion

We have audited the consolidated financial statements of Joint Stock Company Microfinance Organization Crystal (the "Company") and its subsidiary (the "Group"), which comprise the consolidated statement of financial position as at 31 December 2019, and the consolidated statement of profit or loss and other comprehensive income, consolidated statement of changes in equity and consolidated statement of cash flows for the year then ended, and notes to the consolidated financial statements, including a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying consolidated financial statements present fairly, in all material respects, the consolidated financial position of the Group as at 31 December 2019, and its consolidated financial performance and its consolidated cash flows for the year then ended in accordance with International Financial Reporting Standards ("IFRSs").

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing ("ISAs"). Our responsibilities under those standards are further described in the *Auditor's Responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements* section of our report. We are independent of the Group in accordance with the International Ethics Standards Board for Accountants' *Code of Ethics for Professional Accountants* (the "IESBA Code") together with the ethical requirements that are relevant to our audit of the consolidated financial statements in Georgia, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the IESBA Code. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Key Audit Matter

Key audit matter is the matter that, in our professional judgment, was of most significance in our audit of the consolidated financial statements of the current period. This matter was addressed in the context of our audit of the consolidated financial statements as a whole, and in forming our opinion thereon, and we do not provide a separate opinion on this matter.

Why the matter was determined to be a key audit matter

Allowance for expected credit losses on loans and advances to customers

Assessment and measurement of the expected credit losses is performed on a collective basis for loans to customers with shared risk characteristics.

The measurement of expected credit losses (ECL) involves application of models and techniques based on reasonable and supportable historical and forward-looking information available from external and internal sources, and requires use of complex and subjective management's judgments.

Key areas of judgment relate to the identification of a significant increase in credit risk or the events of default and allocation of loans to the appropriate stage of impairment.

In particular we focused on:

- The principal assumptions and significant inputs underlying the estimation of ECL and corresponding risk rating system for performing loans and the integrity of the models to make those calculations;
- Timely identification of significant increase in credit risk and event of default based on quantitative and qualitative factors;
- The principal assumptions and significant inputs underlying the calculation of loss given default for defaulted loans (stage 3).

Due to the complexity of methodology, subjectivity of certain assumptions used in the impairment models and the significance of the balance of the loans and advances to customers, this issue was identified as a key audit matter.

Details on the use of judgments, estimates, and assumptions are discussed in Note 3.

How the matter was addressed in the audit

We updated understanding of the Group's processes and relevant control procedures over the management's assessment and measurement of expected credit losses, including the controls over timely identification of a significant increase in credit risk and risk of default.

We challenged the assumptions used in risk rating system, tested input data and analyzed the integrity of those models. Our work included the following procedures:

- With the assistance of our credit risk and actuarial experts we assessed the changes in methodology implemented during 2019, with reference to the accounting standards and market practices. We analysed the potential effects on the increase in credit risk and measurement of ECL of the information, which might not have been captured by management's models;
- We analyzed the principal assumptions used in assessment of probability of default in respect of loan falling into default and any recoveries expected from defaulted loans with reference to our knowledge of industry practices, the Group's actual experience and available and relevant forward-looking information;
- On a risk based sample basis we ascertained whether the significant increase in credit risk and the event of default had been identified in a timely manner including, where relevant, how forbearance had been considered;
- On a risk based sample basis, we tested significant underlying input data (aging, exposure at default, recovery of loans after default, forward looking information).
- We also tested the integrity of the credit models used to calculate ECL by performing selective recalculations and comparing the results.
- We have checked completeness and accuracy of disclosures related to ECL.

Other Information

Management is responsible for the other information. The other information comprises the information included in the management report prepared in accordance with the requirements of the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing, but does not include the consolidated financial statements and our auditor's report thereon.

Our opinion on the consolidated financial statements does not cover the other information and we do not express any form of assurance conclusion thereon.

In connection with our audit of consolidated the financial statements, our responsibility is to read the other information and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the consolidated financial statements or our knowledge obtained in the audit or otherwise appears to be materially misstated. If, based on the work we have performed, we conclude that there is a material misstatement of this other information, we are required to report that fact. We have nothing to report in this regard.

Responsibilities of Management and Those Charged with Governance for the Consolidated Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the consolidated financial statements in accordance with IFRSs, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of consolidated financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the consolidated financial statements, management is responsible for assessing the Group's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management either intends to liquidate the Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the Group's financial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the consolidated financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these consolidated financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the consolidated financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Group's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Group's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the consolidated financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Group to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the consolidated financial statements, including the disclosures, and whether the consolidated financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

We also provide those charged with governance with a statement that we have complied with relevant ethical requirements regarding independence, and to communicate with them all relationships and other matters that may reasonably be thought to bear on our independence, and where applicable, related safeguards.

From the matters communicated with those charged with governance, we determine those matters that were of most significance in the audit of the financial statements of the current period, and are therefore the key audit matters. We describe these matters in our auditor's report unless law or regulation precludes public disclosure about the matter or when, in extremely rare circumstances, we determine that a matter should not be communicated in our report because the adverse consequences of doing so would reasonably be expected to outweigh the public interest benefits of such communication.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

Management is responsible for the preparation of the management report in accordance with the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of the management report that is free from material misstatement, whether due to fraud or error.

We performed procedures with respect to whether the management report is prepared in accordance with the requirements of Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing and includes the information required by the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing.

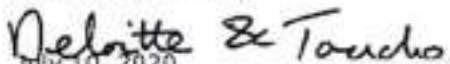
We have selected and performed procedures based on our judgment, including but not limited to inquiries, analysis and review of documentation, comparison of the Group's policies, procedures, methodologies and reported information with the requirements of the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing, as well as recalculations, comparisons and reconciliations of numeric values and other information.

In our opinion:

- The management report for the year ended December 31, 2019 is prepared in accordance with the requirements of Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing;
- The management report for the year ended December 31, 2019 includes the information required by the Law of Georgia on Accounting, Reporting and Auditing;
- The information provided in the management report for the year ended December 31, 2019 is consistent, in all material respects, with the consolidated financial statements for the year ended December 31, 2019.

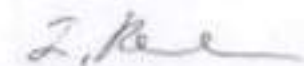

Stuart Leighton

July 10, 2020
Tbilisi, Georgia

	Notes	2019	2018
Interest income	5	73,997	72,743
Interest expense	5	(22,634)	(20,220)
Net interest income before impairment losses on interest bearing assets		51,363	52,523
Impairment losses on interest bearing assets	12	(8,680)	(8,544)
Net interest income		42,683	43,979
Fee and commission income	6	1,319	2,452
Net gain/(loss) on financial assets and liabilities at fair value through profit or loss	11	2,133	(1,523)
Net foreign exchange loss		(6,805)	(6,205)
Other income		230	111
Net non-interest expenses		(3,123)	(5,165)
Operating income		39,560	38,814
Personnel expenses	7	(21,808)	(17,870)
Depreciation and amortization expenses	13, 14, 15	(4,651)	(2,405)
Other operating expenses	8	(12,459)	(11,360)
Profit before income tax		642	7,179
Income tax expense	9	(966)	(1,746)
Net profit for the year		(324)	5,433
Other comprehensive income		-	-
Total comprehensive income for the year		(324)	5,433

On behalf of the Board of Directors:

Ilia Revia
Chief Executive Officer

July 10, 2020
Tbilisi, Georgia

The notes on pages 65-147 form an integral part of these consolidated financial statements.

	Notes	December 31, 2019	December 31, 2018
ASSETS			
Cash and cash equivalents	10	20,106	13,953
Financial assets at fair value through profit or loss	11	-	442
Loans to customers	12	297,211	264,608
Property and equipment	13	5,602	7,699
Right-of-use assets	14	3,577	-
Intangible assets	15	2,564	1,552
Current income tax asset		469	-
Deferred tax assets	9	3,411	2,500
Other assets	16	4,155	4,293
Total assets		337,095	295,047
LIABILITIES			
Financial liabilities at fair value through profit or loss	11	4,292	1,659
Borrowed funds	17	253,983	230,917
Debt securities issued	18	12,667	9,945
Lease liability	14	3,914	-
Current income tax liability		-	104
Dividends payable	20	767	-
Other liabilities	19	1,610	1,435
Total liabilities		277,233	244,060
EQUITY			
Share capital	20	3,635	3,061
Share premium	20	22,110	12,718
Share based payment reserve	20	-	-
Retained earnings		34,117	35,208
Total liabilities and equity		337,095	295,047

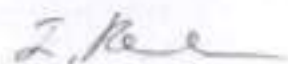
On behalf of the Board of Directors:

Ilia Revia
Chief Executive OfficerJuly 10, 2020
Tbilisi, Georgia

The notes on pages 65-147 form an integral part of these consolidated financial statements.

	Notes	Share capital	Share premium	Share based payment reserve	Retained earnings	Total
January 1, 2018		3,052	12,551	68	30,645	46,316
Total comprehensive income for the year		-	-	-	5,433	5,433
Dividends declared	20	-	-	-	(870)	(870)
Share based payment accrual	20	-	-	108	-	108
Increase in share capital arising from share-based payment	20	9	167	(176)	-	-
December 31, 2018		3,061	12,718	-	35,208	50,987
Total comprehensive income for the year		-	-	-	(324)	(324)
Issue of preferred shares	20	574	9,392	-	-	9,966
Dividends declared	20	-	-	-	(767)	(767)
December 31, 2019		3,635	22,110	-	34,117	59,862

On behalf of the Board of Directors:

Ilia Revia
Chief Executive Officer

July 10, 2020
Tbilisi, Georgia

The notes on pages 65-147 form an integral part of these consolidated financial statements.

	Notes	2019	2018
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES			
Profit before income tax		642	7,179
Adjustments for:			
Net (gain)/loss on financial assets and liabilities at fair value through profit or loss		(2,133)	1,523
Depreciation and amortization expenses	13,14,15	4,651	2,405
Interest income	5	(73,997)	(72,743)
Interest expenses	5	22,634	20,220
Impairment losses on interest bearing assets	12	8,680	8,544
Net foreign exchange loss		6,805	6,205
Loss on disposal of property and equipment		146	27
Equity settled share-based payments	20	-	108
Cash outflow from operating activities before changes in operating assets and liabilities		(32,572)	(26,532)
Changes in operating assets and liabilities:			
Net increase in financial liabilities/net decrease in financial assets at fair value through profit or loss		5,208	688
Increase in loans to customers		(39,809)	(71,549)
Decrease/(Increase) in other assets		159	(682)
(Decrease)/increase in other liabilities		(70)	50
Net changes in operating assets and liabilities		(34,512)	(71,493)
Interest received		73,045	69,187
Interest paid		(22,157)	20,074
Income tax paid		(2,450)	(2,485)
Net cash used in operating activities		(18,646)	(51,397)
CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES			
Purchases of property and equipment	13	(1,374)	(4,476)
Purchases of intangible assets	15	(1,434)	(597)
Proceeds from sale of property and equipment		58	24
Net cash used in investing activities		(2,750)	(5,049)
CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES			
Proceeds from borrowed funds	17	95,883	130,757
Repayments of borrowed funds	17	(81,106)	(74,175)
Proceeds from issue of debt security	18	12,500	-
Repayments of debt security	18	(9,964)	-
Repayments of lease liabilities	14	(871)	-
Proceeds from shares issue	20	9,966	-
Dividends paid	20	-	(870)
Net cash provided by financing activities		26,408	55,712
Net increase/(decrease) in cash and cash equivalents		5,012	(734)
Effect of exchange rate changes on the balance of cash held in foreign currencies		1,141	367
Cash and cash equivalents as at the beginning of the year	10	13,953	14,320
Cash and cash equivalents as at the end of the year	10	20,106	13,953

On behalf of the Board of Directors:

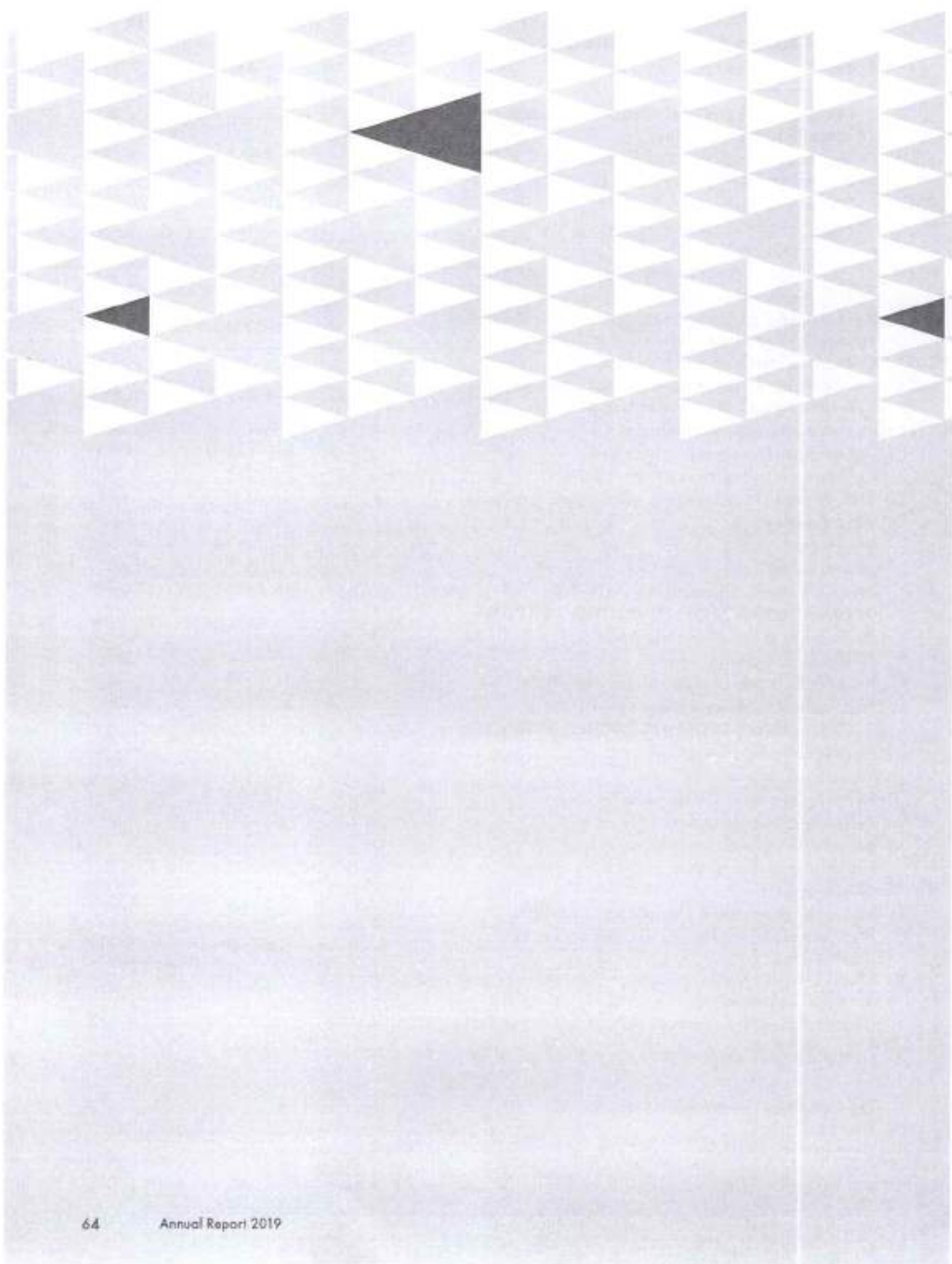
Ilia Revia

Chief Executive Officer

July 10, 2020 Tbilisi, Georgia

The notes on pages 65-147 form an integral part of these consolidated financial statements.

1. ORGANIZATION

JSC Microfinance Organization Crystal ("the Company") was established on August 23, 2007 on the basis of the decision of the Crystal Fund (Board's Resolution #20, August 21, 2007) according to the Georgian Law on Microfinance Organizations dated 18 July 2006.

On January 26, 2018 the Company established 100% subsidiary – Crystal Consulting LLC. The subsidiary is now gradually starting the operations and its major activities will be business consulting, organizational development, leadership, technical and technological advice and service provision for micro and small entrepreneurs.

The legal address of JSC Microfinance Organization Crystal and Crystal Consulting LLC (the "Group") is 22 Nikea Street, Kutaisi, Georgia.

The supreme governing body of the Group is the General Meeting of Shareholders.

The supervision of the Group's operations is conducted by the Supervisory Board, members of which are appointed by the General Meeting of Shareholders. Daily management of the Group is carried out by the Management Team appointed by the Supervisory Board.

The Group objectives are to support and develop micro, small and medium businesses in Georgia, to improve the social and economic conditions of clients by providing them with accessible financial services.

The main activity of the Group is micro lending. The Group's financial products are: individual business loans, agricultural loans, consumer loans, pawnshop loans, housing loans and SME loans.

As at December 31, 2019 the Group has forty-eight branches (compared to 2018: forty branches and twenty-two service centers (so called "boutiques")) around Georgia and the head offices are located in Tbilisi and Kutaisi.

As at December 31, 2019 and 2018 the following shareholders owned the Group:

	December 31, 2019	December 31, 2018
First level shareholders/holders of the issued share capital:		
Fund Crystal	46.53%	47.37%
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	37.12%	37.12%
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	12.37%	12.37%
Management of the Group	3.14%	3.14%
Keith Young	0.84%	0.00%
Total	100%	100%

As at December 31, 2019 and 2018 the Group's major shareholder is Fund Crystal with 46.53% and 47.52% shareholding, respectively.

Fund Crystal is a not-for-profit corporation under the laws of Georgia and as such, its Members hold no ownership in the fund and have no economic rights. As at December 31, 2019 and 2018, the Members and ultimate controlling parties of the fund are as follows: Archil Bakuradze, Paata Tsotsonava, Alu Gamakharia, Frederick Rignold Hyde-Chambers and Keith Young. Members have equal voting rights in Fund Crystal.

2. SIGNIFICANT ACCOUNTING POLICIES

Statement of compliance - These consolidated financial statements have been prepared in accordance with International Financial Reporting Standards ("IFRS") issued by the International Accounting Standards Board ("IASB") and Interpretations issued by the International Financial Reporting Interpretations Committee ("IFRIC").

Basis of consolidation - The consolidated financial statements incorporate the financial statements of the Company and entities controlled by the Company (subsidiaries). Control is achieved when the Company: a) has power over the investee; b) is exposed, or has rights, to variable returns from its involvement with the investee; and c) has the ability to use its power to affect its returns.

The Group reassesses whether or not it controls an investee if facts and circumstances indicate that there are changes to one or more of the three elements of control listed above. When the Group has less than a majority of the voting rights of an investee, it has power over the investee when the voting rights are sufficient to give it the practical ability to direct the relevant activities of the investee unilaterally. The Group considers all relevant facts and circumstances in assessing whether or not the Group's voting rights in an investee are sufficient to give it power, including: the size of the Group's holding of voting rights relative to the size and dispersion of holdings of the other vote holders; potential voting rights held by the Group, other vote holders or other parties; rights arising from other contractual arrangements; and any additional facts and circumstances that indicate that the Group has, or does not have, the current ability to direct the relevant activities at the time that decisions need to be made, including voting patterns at previous shareholders' meetings.

Consolidation of a subsidiary begins when the Company obtains control over the subsidiary and ceases when the Company loses control of the subsidiary. Specifically, income and expenses of a subsidiary acquired or disposed of during the year are included in the consolidated statement of profit or loss and other comprehensive income from the date the Company gains control until the date when the Company ceases to control the subsidiary. Profit or loss and each component of other comprehensive income are attributed to the owners of the Company and to the non-controlling interests. Total comprehensive income of subsidiaries is attributed to the owners of the Company and to the non-controlling interests even if this results in the non-controlling interests having a deficit balance. When necessary, adjustments are made to the financial statements of subsidiaries to bring their accounting policies into line with the Group's accounting policies. All intragroup assets and liabilities, equity, income, expenses and cash flows relating to transactions between members of the Group are eliminated in full on consolidation.

Going concern - These consolidated financial statements have been prepared on the assumption that the Group is a going concern and will continue in operation for the foreseeable future. In making this assumption, the management considered the Group's financial position, current intentions, profitability of operations and access to financial resources.

As of December 31, 2019 current liabilities exceeded current assets by GEL 84,888. During the year 2019 and 2018 the Group had net loss of GEL 324 and net profit of GEL 5,433, respectively.

In addition, economic impact due to spread of COVID-19 resulted in revision of financial forecasts for the year 2020 and approval of Business Continuity Plan. Considering the COVID-19 impact, the Group has assessed average lending rate to drop by 25%. In addition, a 3-month grace period was offered to customers, which also had negative impact on the Group's operations. Although, subsequent to the reporting date, the Group has received approximately GEL 60 mln in additional funding from investors, which is four times exceeding the required level of liquidity and has reduced the risk of liquidity during COVID 19 outbreak. Due to net loss in 2019 and COVID 19 in 2020 the Group has breached number of covenants as at and after the reporting date. In order to keep all lenders in the loop of ongoing processes, the Group is preparing weekly reports from the outbreak of the crisis to its peak (March-April) and sending them to the creditors on behalf of CEO. The reports thoroughly described: decisions made by the Group, work mode, deferral of client liabilities, liquidity, restrictions imposed by the government and their impact;

Group had intensive communication with foreign lenders to obtain waivers. In addition, there has never been a case of a lender recalling facility ahead of time. On the contrary, some lenders proposed a deferral of repayments (Symbiotics, Responsibility), while others provided Group with resources (Bloorchard, EIB), including a new facility of USD 5 mln from Blueorchard, extended after the start of the crisis. For details refer to Note 26.

The Group has established Business Continuity Plan and Board, which is closely monitoring the financial situation of the Group. The Board has prepared projections for the following five years considering three scenarios: baseline, optimistic and pessimistic. The projections were prepared based on NBG scenarios published publicly and considering all the actions taken by the Georgian Government against COVID 19. The Baseline projection was approved by the Supervisory Board and will be used by the Group until the end of the year. The Group's management believes that based on current forecasts and measures, the Group has enough funds to continue its activities in the foreseeable future.

These consolidated financial statements have been prepared on the historical cost convention. Historical cost is generally based on the fair value of the consideration given in exchange for goods and services.

Fair value is the price that would be received to sell an asset or paid to transfer a liability in an orderly transaction between market participants at the measurement date, regardless of whether that price is directly observable or estimated using another valuation technique. In estimating the fair value of an asset or a liability, the Group takes into account the characteristics of the asset or liability if market participants would take those characteristics into account when pricing the asset or liability at the measurement date. Fair value for measurement and/or disclosure purposes in these consolidated financial statements is determined on such a basis. In addition, for financial reporting purposes, fair value measurements are categorised into Level 1, 2 or 3 based on the degree to which the inputs to the fair value measurements are observable and the significance of the inputs to the fair value measurement in its entirety, which are described as follows: Level 1 inputs are quoted prices (unadjusted) in active markets for identical assets or liabilities that the entity can access at the measurement date; Level 2 inputs are inputs, other than quoted prices included within Level 1, that are observable for the asset or liability, either directly or indirectly; and Level 3 inputs are unobservable inputs for the asset or liability.

The Group is registered in Georgia and maintains its accounting records in accordance with Georgian law. These consolidated financial statements have been prepared from the statutory accounting records and have been adjusted to conform to IFRS. The Group presents its consolidated statement of financial position broadly in order of liquidity. An analysis regarding recovery or settlement within 12 months after the consolidated statement of financial position date (current) and more than 12 months after the statement of financial position date (non-current) is presented in Note 25.

Functional and presentation currency - Items included in the consolidated financial statements are measured using the currency of the primary of the economic environment in which the Group operates ("the functional currency"). The functional currency of the Group is the Georgian Lari ("GEL"). The presentational currency of the consolidated financial statements of the Group is the GEL. Financial information presented in GEL is rounded to the nearest thousands, except when otherwise indicated.

Offsetting - Financial assets and financial liabilities are offset and the net amount reported in the consolidated statement of financial position only when there is a legally enforceable right to offset the recognized amounts and there is an intention to settle on a net basis, or to realize the assets and settle the liability simultaneously. Income and expense is not offset in the consolidated statement of profit or loss and other comprehensive income unless required or permitted by any accounting standard or interpretation, and as specifically disclosed in the accounting policies of the Group.

The principal accounting policies are set out below.

Recognition of interest income and expense

Interest income and expense are recognized in profit or loss using the effective interest method by applying the effective interest rate. Interest income is calculated by applying the effective interest rate to the gross carrying amount of a financial asset except for: a) purchased or originated credit-impaired financial assets. For those financial assets, the Group applies the credit-adjusted effective interest rate to the amortised cost of the financial asset from initial recognition. B) financial assets that are not purchased or originated credit-impaired financial assets but subsequently have become credit-impaired financial assets. For those financial assets, the Group applies the effective interest rate to the amortised cost of the financial asset in subsequent reporting periods. The effective interest rate is the rate that exactly discounts estimated future cash payments or receipts through the expected life of the financial asset or financial liability to the gross carrying amount of a financial asset or to the amortised cost of a financial liability. Penalty income is included in interest income, as considered compensation of credit risk.

When calculating the effective interest rate, the Group estimates the expected cash flows by considering all the contractual terms of the financial instrument excluding expected credit losses. The calculation includes all fees and points paid or received between parties to the contract that are an integral part of the effective interest rate, transaction costs, and all other premiums or discounts.

Recognition of fee and commission income

Financial instrument origination fees are deferred, together with the related direct costs, and recognized as an adjustment to the effective interest rate of the financial instrument.

Where it is probable that a loan commitment will lead to a specific lending arrangement, the loan commitment fees are deferred, together with the related direct costs, and recognized as an adjustment to the effective interest rate of the resulting loan. Where it is unlikely that a loan commitment will lead to a specific lending arrangement, the loan commitment fees are recognized in profit or loss over the remaining period of the loan commitment. Where a loan commitment expires without resulting in a loan, the loan commitment fee is recognized in profit or loss on expiry. Loan servicing fees are recognized as revenue as the services are provided.

All other fee and commissions are recognized when services are provided.

Financial instruments

For the year ended December 31, 2016, the Group has early adopted IFRS 9 Financial Instruments issued in July 2014 with a date of initial application of January 1, 2016. The requirements of IFRS 9 represent a significant change from IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. The new standard brings fundamental changes to the accounting for financial assets and to certain aspects of the accounting for financial liabilities.

IFRS 9 contains three principal classification categories for financial assets: measured at amortised cost, fair value through other comprehensive income (FVOCI) and fair value through profit or loss (FVTPL). IFRS 9 classification is generally based on the business model in which a financial asset is managed and its contractual cash flows. The standard eliminates the existing IAS 39 categories of held-to-maturity, loans and receivables and available-for-sale.

IFRS 9 largely retains the existing requirements in IAS 39 for the classification of financial liabilities.

IFRS 9 replaces the 'incurred loss' model in IAS 39 with an 'expected credit loss' model. The new impairment model also applies to certain loan commitments and financial guarantee contracts but not to equity investments. Under IFRS 9, credit losses are recognised earlier than under IAS 39.

Changes in accounting policies resulting from the adoption of IFRS 9 have been applied retrospectively. Differences in the carrying amounts of financial assets and financial liabilities resulting from the adoption of IFRS 9 are recognised in retained earnings as at 1 January 2016.

See below explanations, for more information and details of how the Group applies the requirements of IFRS 9.

Initial recognition of financial instruments

Financial assets and financial liabilities are recognised in the Group's financial position when the Group becomes a party to the contractual provisions of the instrument.

Recognised financial assets and financial liabilities are initially measured at fair value. Transaction costs that are directly attributable to the acquisition or issue of financial assets and financial liabilities (other than financial assets and financial liabilities at FVTPL) are added to or deducted from the fair value of the financial assets or financial liabilities, as appropriate, on initial recognition. Transaction costs directly attributable to the acquisition of financial assets or financial liabilities at FVTPL are recognised immediately in profit or loss.

If the transaction price differs from fair value at initial recognition, the Group accounts for such difference as follows:

- if fair value is evidenced by a quoted price in an active market for an identical asset or liability or based on a valuation technique that uses only data from observable markets, then the difference is recognised in profit or loss on initial recognition (i.e. day 1 profit or loss).
- in all other cases, the fair value will be adjusted to bring it in line with the transaction price (i.e. day 1 profit or loss will be deferred by including it in the initial carrying amount of the asset or liability).

After initial recognition, the deferred gain or loss will be released to profit or loss on a rational basis, only to the extent that it arises from a change in a factor (including time) that market participants would take into account when pricing the asset or liability.

Financial assets

Classification and subsequent measurement

On initial recognition, a financial asset is classified into one of the following measurement categories: amortised cost; fair value through other comprehensive income (FVOCI); or fair value through profit or loss (FVTPL).

A financial asset is measured at amortised cost if it meets both of the following conditions and is not designated as at FVTPL:

- The asset is held within a business model whose objective is to hold assets to collect contractual cash flows; and
- The contractual terms of the financial asset give rise on specified dates to cash flows that are solely payments of principal and interest ("SPPI") on the principal amount outstanding.

A financial asset is measured at FVOCI if it meets both of the following conditions and is not designated as at FVTPL:

- The asset is held within a business model whose objective is achieved by both collecting contractual cash flows and selling financial assets; and
- The contractual terms of the financial asset give rise on specified dates to cash flows that are solely payments of principal and interest on the principal amount outstanding.

On initial recognition of an equity investment that is not held for trading, the Group may irrevocably elect to present subsequent changes in the investment's fair value in OCI. This election is made on an investment-by-investment basis.

All financial assets not classified as measured at amortised cost or FVOCI as described above are measured at FVTPL. This includes all derivative financial assets.

On initial recognition, the Group may irrevocably designate a financial asset that otherwise meets the requirements to be measured at amortised cost or at FVOCI as at FVTPL if doing so eliminates or significantly reduces an accounting mismatch that would otherwise arise.

The Group's financial assets classified into the measurement categories are as following:

Financial assets	Business model	SPPI	Measurement category
Derivative financial assets	Other business model	Cash flows are not solely payments of principal and interest	FVTPL
Cash balances in banks	Hold to collect contractual cash flows	Cash flows are solely payments of principal and interest	Amortised Cost
Loans to customers	Hold to collect contractual cash flows	Cash flows are solely payments of principal and interest	Amortised Cost
Other receivables	Hold to collect contractual cash flows	Cash flows are solely payments of principal and interest	Amortised Cost

Business model assessment

The Group makes an assessment of the objective of the business model in which a financial asset is held at a portfolio level because this best reflects the way the business is managed and information is provided to management. The information considered includes:

- The stated policies and objectives for the portfolio and the operation of those policies in practice. These include whether management's strategy focuses on earning contractual interest income, maintaining a particular interest rate profile, matching the duration of the financial assets to the duration of any related liabilities or expected cash outflows or realising cash flows through the sale of the assets;
- How the performance of the portfolio is evaluated and reported to the Group's management;
- The risks that affect the performance of the business model (and the financial assets held within that business model) and how those risks are managed;
- How managers of the business are compensated – e.g. whether compensation is based on the fair value of the assets managed or the contractual cash flows collected; and
- The frequency, volume and timing of sales of financial assets in prior periods, the reasons for such sales and expectations about future sales activity.

Financial assets that are held for trading or are managed and whose performance is evaluated on a fair value basis are measured at FVTPL, because they are neither held to collect contractual cash flows nor held both to collect contractual cash flows and to sell financial assets.

Assessment whether contractual cash flows are solely payments of principal and interest

For the purposes of this assessment, 'principal' is defined as the fair value of the financial asset on initial recognition. 'Interest' is defined as consideration for the time value of money and for the credit risk associated with the principal amount outstanding during a particular period of time and for other basic lending risks and costs (e.g. liquidity risk and administrative costs), as well as a profit margin.

In assessing whether the contractual cash flows are solely payments of principal and interest, the Group considers the contractual terms of the instrument. This includes assessing whether the financial asset contains a contractual term that could change the timing or amount of contractual cash flows such that it would not meet this condition. In making this assessment, the Group considers:

- Contingent events that would change the amount or timing of cash flows;
- Terms that may adjust the contractual coupon rate, including variable rate features;
- Prepayment and extension features; and
- Terms that limit the Group's claim to cash flows from specified assets (e.g. non-recourse features).

Reclassification

Financial assets are not reclassified subsequent to their initial recognition, except in the period after the Group changes its business model for managing financial assets. If the business model under which the Group holds financial assets changes, the financial assets affected are reclassified. The classification and measurement requirements related to the new category apply prospectively from the first day of the first reporting period following the change in business model that results in reclassifying the Group's financial assets. During the current financial year and previous accounting period there was no change in the business model under which the Group holds financial assets and therefore no reclassifications were made. Changes in contractual cash flows are considered under the accounting policy on modification and derecognition of financial assets described below.

Cash and cash equivalents

Cash and cash equivalents consist of cash on hand and unrestricted balances in banks with original maturity of less or equal to 90 days and are free from contractual encumbrances. Cash and cash equivalents are carried at amortised cost.

Loans to customers and other receivables

Loans to customers and other receivables included in other assets in the consolidated statement of financial position are non-derivative financial assets measured at amortised cost. Loans to customers and other receivables are initially measured at fair value and subsequently at their amortised cost using the effective interest method.

Derivative financial instruments

Derivative financial instruments included in financial assets at fair value through profit or loss or loss in the consolidated statement of financial position comprise foreign currency forward contracts and currency swaps.

Derivatives are initially recognised at fair value on the date on which a derivative contract is entered into and are subsequently re-measured at fair value. All derivatives are carried as financial assets when their fair value is positive and as financial liabilities when their fair value is negative.

Changes in the fair value of derivatives are recognised immediately in profit or loss.

Impairment

The Group recognises loss allowances for expected credit losses (ECLs) on the financial assets that are not measured at FVTPL.

With the exception of purchased or originated credit-impaired ("POCI") financial assets, ECLs are required to be measured through a loss allowance at an amount equal to:

- 12-month ECL, i.e. lifetime ECL that result from those default events on the financial instrument that are possible within 12 months after the reporting date, (referred to as Stage 1); or
- full lifetime ECL, i.e. lifetime ECL that result from all possible default events over the life of the financial instrument, (referred to as Stage 2 and Stage 3).

A loss allowance for full lifetime ECL is required for a financial instrument if the credit risk on that financial instrument has increased significantly since initial recognition. For all other financial instruments, ECLs are measured at an amount equal to the 12-month ECL.

Loss allowances for other receivables are always measured at an amount equal to lifetime ECL.

ECLs are a probability-weighted estimate of the present value of credit losses. These are measured as the present value of the difference between the cash flows due to the Group under the contract and the cash flows that the Group expects to receive arising from the weighting of multiple future economic scenarios, discounted at the asset's EIR.

The Group measures ECL on a collective basis for portfolios of loans that share similar economic risk characteristics.

More information on measurement of ECLs is provided in Note 25, including details on how instruments are grouped when they are assessed on a collective basis.

Credit-impaired financial assets

A financial asset is 'credit-impaired' when one or more events that have a detrimental impact on the estimated future cash flows of the financial asset have occurred. Credit-impaired financial assets are referred to as Stage 3 assets. Evidence of credit-impairment includes observable data about the following events:

- significant financial difficulty of the borrower or issuer;
- a breach of contract such as a default or past due event;
- the lender of the borrower, for economic or contractual reasons relating to the borrower's financial difficulty, having granted to the borrower a concession that the lender would not otherwise consider;
- the disappearance of an active market for a security because of financial difficulties; or
- the purchase of a financial asset at a deep discount that reflects the incurred credit losses.

It may not be possible to identify a single discrete event—instead, the combined effect of several events may have caused financial assets to become credit-impaired. The Group assesses whether debt instruments that are financial assets measured at amortised cost or FVTOCI are credit-impaired at each reporting date.

A loan is considered credit-impaired when a concession is granted to the borrower due to a deterioration in the borrower's financial condition, unless there is evidence that as a result of granting the concession the risk of not receiving the contractual cash flows has reduced significantly and there are no other indicators of impairment. For financial assets where concessions are contemplated but not granted the asset is deemed credit impaired when there is observable evidence of credit-impairment including meeting the definition of default.

The definition of default (see below) includes unlikelihood to pay indicators and a back-stop if amounts are overdue for 90 days or more.

Purchased or originated credit-impaired financial assets

POCI financial assets are treated differently because the asset is credit-impaired at initial recognition. For these assets, the Group recognises all changes in lifetime ECL since initial recognition as a loss allowance with any changes recognised in profit or loss. A favourable change for such assets creates an impairment gain.

Definition of default

Critical to the determination of ECL is the definition of default. The definition of default is used in measuring the amount of ECL and in the determination of whether the loss allowance is based on 12-month or lifetime ECL, as default is a component of the probability of default (PD) which affects both the measurement of ECLs and the identification of a significant increase in credit risk.

The Group considers the following as constituting an event of default:

- the borrower is past due more than 90 days on any material credit obligation to the Group; or
- the borrower is unlikely to pay its credit obligations to the Group in full.

The definition of default is appropriately tailored to reflect different characteristics of different types of assets. When assessing if the borrower is unlikely to pay its credit obligation, the Group takes into account both qualitative and quantitative indicators. Quantitative indicators, such as overdue status and non-payment on another obligation of the same counterparty are key inputs in this analysis. The Group uses a variety of sources of information to assess default which are either developed internally or obtained from external sources.

See Note 25 for more details about default definition.

Significant increase in credit risk

The Group monitors all financial assets that are subject to the impairment requirements to assess whether there has been a significant increase in credit risk since initial recognition. If there has been a significant increase in credit risk the Group will measure the loss allowance based on lifetime rather than 12-month ECL.

The Group's accounting policy is not to use the practical expedient that financial assets with 'low' credit risk at the reporting date are deemed not to have had a significant increase in credit risk. As a result, the Group monitors all financial assets that are subject to impairment for significant increase in credit risk.

In assessing whether the credit risk on a financial instrument has increased significantly since initial recognition, the Group compares the risk of a default occurring on the financial instrument at the reporting date based on the remaining maturity of the instrument with the risk of a default occurring that was anticipated for the remaining maturity at the current reporting date when the financial instrument was first recognised. In making this assessment, the Group considers both quantitative and qualitative information that is reasonable and supportable, including historical experience and forward-looking information that is available without undue cost or effort, based on the Group's historical experience and expert credit assessment including forward-looking information.

See Note 25 for more details about forward looking information.

Multiple economic scenarios form the basis of determining the probability of default at initial recognition and at subsequent reporting dates. Different economic scenarios will lead to a different probability of default. It is the weighting of these different scenarios that forms the basis of a weighted average probability of default that is used to determine whether credit risk has significantly increased.

Forward-looking information includes the future prospects of Georgian economy obtained from economic expert reports, financial analysts, governmental bodies, relevant think-tanks and other similar organisations, as well as consideration of various internal and external sources of actual and forecast economic information.

The Group allocates its counterparties to a relevant internal credit risk grade depending on their credit quality. The quantitative information is a primary indicator of significant increase in credit risk and is based on the change in lifetime PD by comparing:

- the remaining lifetime PD at the reporting date; with
- the remaining lifetime PD for this point in time that was estimated based on facts and circumstances at the time of initial recognition of the exposure.

The PDs used are forward looking and the Group uses the same methodologies and data used to measure the loss allowance for ECL.

The qualitative factors that indicate significant increase in credit risk are reflected in PD models on a timely basis. However, the Group still considers separately some qualitative factors to assess if credit risk has increased significantly. The Group considers the expectation of forbearance and payment holidays, credit scores and events such as unemployment, bankruptcy or death.

Given that a significant increase in credit risk since initial recognition is a relative measure, a given change, in absolute terms, in the PD will be more significant for a financial instrument with a lower initial PD than compared to a financial instrument with a higher PD.

As a back-stop when an asset becomes 30 days past due, the Group considers that a significant increase in credit risk has occurred and the asset is in stage 2 of the impairment model, i.e. the loss allowance is measured as the lifetime ECL.

More information about significant increase in credit risk is provided in Note 25.

Presentation of allowance for ECL in the consolidated statement of financial position

Loss allowances for ECL are presented in the consolidated statement of financial position as follows:

- for financial assets measured at amortised cost; as a deduction from the gross carrying amount of the assets;
- for debt instruments measured at FVTOCI; no loss allowance is recognised in the consolidated statement of financial position as the carrying amount is at fair value.
- for loan commitments and financial guarantee contracts; as a provision; and
- where a financial instrument includes both a drawn and an undrawn component, and the Group cannot identify the ECL on the loan commitment component separately from those on the drawn component: The Group presents a combined loss allowance for both components. The combined amount is presented as a deduction from the gross carrying amount of the drawn component. Any excess of the loss allowance over the gross amount of the drawn component is presented as a provision.

Modification and derecognition of financial assets

A modification of a financial asset occurs when the contractual terms governing the cash flows of a financial asset are renegotiated or otherwise modified between initial recognition and maturity of the financial asset. A modification affects the amount and/or timing of the contractual cash flows either immediately or at a future date.

The Group renegotiates loans to customers in financial difficulty to maximise collection and minimise the risk of default. A loan terms is modified in cases where although the borrower made all reasonable efforts to pay under the original contractual terms, there is a high risk of default or default has already happened and the borrower is expected to be able to meet the revised terms. The revised terms in most of the cases include an extension of the maturity of the loan, changes to the timing of the cash flows of the loan (principal and interest repayment), reduction in the amount of cash flows due (principal and interest forgiveness) and amendments to other terms.

When a financial asset is modified the Group assesses whether this modification results in derecognition. In accordance with the Group's policy a modification results in derecognition when it gives rise to substantially different terms. To determine if the modified terms are substantially different from the original contractual terms the Group considers the following:

- Qualitative factors, such as contractual cash flows after modification are no longer SPPI, change in currency or change of counterparty, the extent of change in interest rates, maturity, covenants. If these do not clearly indicate a substantial modification, then;
- A quantitative assessment is performed to compare the present value of the remaining contractual cash flows under the original terms with the contractual cash flows under the revised terms, both amounts discounted at the original effective interest. If the difference in present value is greater than 10% the Group deems the arrangement is substantially different leading to derecognition.

In the case where the financial asset is derecognised the loss allowance for ECL is remeasured at the date of derecognition to determine the net carrying amount of the asset at that date. The difference between this revised carrying amount and the fair value of the new financial asset with the new terms will lead to a gain or loss on derecognition. The new financial asset will have a loss allowance measured based on 12-month ECL except in the rare occasions where the new loan is considered to be originated-credit impaired. This applies only in the case where the fair value of the new loan is recognised at a significant discount to its revised par amount because there remains a high risk of default which has not been reduced by the modification. The Group monitors credit risk of modified financial assets by evaluating qualitative and quantitative information, such as if the borrower is in past due status under the new terms.

When the contractual terms of a financial asset are modified and the modification does not result in derecognition, the Group determines if the financial asset's credit risk has increased significantly since initial recognition.

For financial assets modified as part of the Group's restructuring policy, where modification did not result in derecognition, the estimate of PD reflects the Group's ability to collect the modified cash flows taking into account the Group's previous experience of similar restructuring action, as well as various behavioural indicators, including the borrower's payment performance against the modified contractual terms. If the credit risk remains significantly higher than what was expected at initial recognition the loss allowance will continue to be measured at an amount equal to lifetime ECL. The loss allowance on forbore loans will generally only be measured based on 12-month ECL when there is evidence of the borrower's improved repayment behaviour following modification leading to a reversal of the previous significant increase in credit risk.

Where a modification does not lead to derecognition the Group calculates the modification gain/loss comparing the gross carrying amount before and after the modification (excluding the ECL allowance). Then the Group measures ECL for the modified asset, where the expected cash flows arising from the modified financial asset are included in calculating the expected cash shortfalls from the original asset.

The Group derecognises a financial asset only when the contractual rights to the asset's cash flows expire (including expiry arising from a modification with substantially different terms), or when the financial asset and substantially all the risks and rewards of ownership of the asset are transferred to another entity. If the Group neither transfers nor retains substantially all the risks and rewards of ownership and continues to control the transferred asset, the Group recognises its retained interest in the asset and an associated liability for amounts it may have to pay. If the Group retains substantially all the risks and rewards of ownership of a transferred financial asset, the Group continues to recognise the financial asset.

Write-off

Loans and debt securities are written off when the Group has no reasonable expectations of recovering the financial asset (either in its entirety or a portion of it). This is the case when the Group determines that the borrower does not have assets or sources of income that could generate sufficient cash flows to repay the amounts subject to the write-off. A write-off constitutes a derecognition event. The Group may apply enforcement activities to financial assets written off. Recoveries resulting from the Group's enforcement activities will result in impairment gains.

Financial liabilities and equity

Debt and equity instruments that are issued are classified as either financial liabilities or as equity in accordance with the substance of the contractual arrangement.

A financial liability is a contractual obligation to deliver cash or another financial asset or to exchange financial assets or financial liabilities with another entity under conditions that are potentially unfavourable to the Group or a contract that will or may be settled in the Group's own equity instruments and is a non-derivative contract for which the Group is or may be obliged to deliver a variable number of its own equity instruments, or a derivative contract over own equity that will or may be settled other than by the exchange of a fixed amount of cash (or another financial asset) for a fixed number of the Group's own equity instruments.

Equity instruments

An equity instrument is any contract that evidences a residual interest in the assets of an entity after deducting all of its liabilities. Equity instruments issued by the Group are recognised at the proceeds received, net of direct issue costs.

Ordinary shares

Ordinary shares are classified as equity. Incremental costs directly attributable to the issue of ordinary shares and share options are recognized as a deduction from equity, net of any tax effects.

Preferred stock

The holders of preferred stock are entitled to receive dividends at annual interest rate of 10%. Preferred stock is classified as equity, since according to Georgian legislation any promise of dividends is void and based on profit for the year and management decision.

Share premium

When share capital is increased, any difference between the registered amount of share capital and the fair value of actual consideration received is recognized as share premium.

Share based payment reserve

Share-based compensation benefits are provided to employees via the Management Incentive Plan. Information relating to this plan is set out in Note 7.

The fair value of deferred shares granted to employees is measured at the grant date of the shares and is recognised in equity in the share-based payment reserve. The number of shares expected to vest is estimated based on the non-market vesting conditions. The estimates are revised at the end of each reporting period and adjustments are recognised in profit or loss and the share-based payment reserve.

Dividends

The ability of the Group to declare and pay dividends is subject to the rules and regulations of the Georgian legislation. Dividends in relation to ordinary shares are reflected as an appropriation of retained earnings in the period when they are declared.

Financial liabilities

Financial liabilities are classified as either financial liabilities 'at FVTPL' or 'other financial liabilities'.

Financial liabilities at FVTPL

Financial liabilities are classified as at FVTPL when the financial liability is (i) held for trading, or (ii) it is designated as at FVTPL.

Financial liabilities at FVTPL are stated at fair value, with any gains/losses arising on remeasurement recognised in profit or loss. The net gain/loss recognised in profit or loss incorporates any interest paid on the financial liability and is included in the 'net income from other financial instruments at FVTPL' line item in the profit or loss account.

Other financial liabilities

'Other financial liabilities', including borrowed funds, debt securities issued and other non-derivative financial liabilities are initially measured at fair value, net of transaction costs.

'Other financial liabilities' are subsequently measured at amortized cost using the effective interest method, with interest expense recognized on an effective yield basis.

The effective interest method is a method of calculating the amortised cost of a financial liability and of allocating interest expense over the relevant period. The EIR is the rate that exactly discounts estimated future cash payments through the expected life of the financial liability, or, where appropriate, a shorter period, to the net carrying amount on initial recognition. For details on EIR see the "net interest income section" above.

Derecognition of financial liabilities

The Group derecognises financial liabilities when, and only when, the Group's obligations are discharged, cancelled or have expired. The difference between the carrying amount of the financial liability derecognised and the consideration paid and payable is recognised in profit or loss.

When the Group exchanges with the existing lender one debt instrument into another one with substantially different terms, such exchange is accounted for as an extinguishment of the original financial liability and the recognition of a new financial liability. Similarly, the Group accounts for substantial modification of terms of an existing liability or part of it as an extinguishment of the original financial liability and the recognition of a new liability. It is assumed that the terms are substantially different if the discounted present value of the cash flows under the new terms, including any fees paid net of any fees received and discounted using the original effective rate is at least 10 per cent different from the discounted present value of the remaining cash flows of the original financial liability.

Foreign currencies

In preparing the consolidated financial statements, transactions in currencies other than the Group's functional currency are recognized at the rates of exchange prevailing at the dates of the transactions. At the end of each reporting period, monetary items denominated in foreign currencies are retranslated at the rates prevailing at that date. Non-monetary items carried at fair value that are denominated in foreign currencies are retranslated at the rates prevailing at the date when the fair value was determined. Non-monetary items that are measured in terms of historical cost in a foreign currency are not retranslated.

The exchange rates used by the Group in the preparation of the consolidated financial statements as at year-end are as follows:

	December 31, 2019	December 31, 2018
GEL/1 US Dollar	2.8677	2.6766
GEL/1 Euro	3.2095	3.0701

Property and equipment

Property and equipment is carried at historical cost less accumulated depreciation and any recognized impairment loss, if any.

The cost of replacing a component of an item of property, plant and equipment is recognised in the carrying amount of the item if it is probable that the future economic benefits embodied within the component will flow to the entity, and its cost can be measured reliably. The carrying amount of the replaced component is derecognised. The costs of the day-to-day servicing of property, plant and equipment are recognised in profit or loss as incurred.

Depreciation is charged on the carrying value of property and equipment and is designed to write off assets over their useful economic lives. Depreciation is calculated on a straight-line basis at the following useful lives:

Buildings	30 years
Vehicles	5 years
Furniture	3 to 6 years
IT equipment	3 to 6 years
Leasehold improvement	3 to 5 years
Other	2 to 6 years

Leasehold improvements are amortized over the life of the related leased asset. Expenses related to repairs and renewals are charged when incurred and included in the operating expenses unless they qualify for capitalization.

The carrying amounts of property and equipment are reviewed at each reporting date to assess whether they are recorded in excess of their recoverable amounts. The recoverable amount is the higher of fair value less cost to sell and value in use. Where carrying values exceeded the estimated recoverable amount, assets are written down to their recoverable amount; impairment is recognized in the respective period and is included in operating expenses. After the recognition of an impairment loss the depreciation charge for property and equipment is adjusted in future periods to allocate the assets revised carrying value, less its residual value (if any), on a systematic basis over its remaining useful life.

An item of property and equipment is derecognized upon disposal or when no future economic benefits are expected to arise from the continued use of the asset. Any gain or loss arising on the disposal or retirement of an item of property and equipment is determined as the difference between the sales proceeds and the carrying amount of the asset and is recognized in profit or loss.

Intangible assets

Intangible assets with finite useful lives that are acquired separately are carried at cost less accumulated amortization and accumulated impairment losses.

Amortization is recognized on a straight-line basis over their estimated useful lives. The estimated useful lives range from 5 to 10 years.

The estimated useful life and amortization method are reviewed at the end of each reporting period, with the effect of any changes in estimate being accounted for on a prospective basis.

Intangible assets with indefinite useful lives that are acquired separately are carried at cost less accumulated impairment losses. Intangible assets are assessed for impairment when there is an indication that the intangible assets may be impaired.

Impairment of tangible and intangible assets

At the end of each reporting period, the Group reviews the carrying amounts of its tangible and intangible assets to determine whether there is any indication that those assets have suffered an impairment loss. If any such indication exists, the recoverable amount of the asset is estimated in order to determine the extent of the impairment loss (if any). Where it is not possible to estimate the recoverable amount of an individual asset, the Group estimates the recoverable amount of the cash-generating unit to which the asset belongs. When a reasonable and consistent basis of allocation can be identified, corporate assets are also allocated to individual cash-generating units, or otherwise they are allocated to the smallest group of cash-generating units for which a reasonable and consistent allocation basis can be identified.

Intangible assets with indefinite useful lives and intangible assets not yet available for use are tested for impairment at least annually, and whenever there is an indication that the asset may be impaired. Recoverable amount is the higher of fair value less costs to sell and value in use. In assessing value in use, the estimated future cash flows are discounted to their present value using a pre-tax discount rate that reflects current market assessments of the time value of money and the risks specific to the asset for which the estimates of future cash flows have not been adjusted. If the recoverable amount of an asset (or cash-generating unit) is estimated to be less than its carrying amount, the carrying amount of the asset (or cash-generating unit) is reduced to its recoverable amount. An impairment loss is recognised immediately in profit or loss.

Where an impairment loss subsequently reverses, the carrying amount of the asset (or a cash-generating unit) is increased to the revised estimate of its recoverable amount, but so that the increased carrying amount does not exceed the carrying amount that would have been determined had no impairment loss been recognised for the asset (or cash-generating unit) in prior years. A reversal of an impairment loss is recognised immediately in profit or loss.

Reposessed assets

In certain circumstances, assets are reposessed following the foreclosure on loans that are in default. The Group views the reposessed assets as a form of settlement of amounts due under the defaulted loan and that it is an asset acquired and held for sale in the ordinary course of business.

Reposessed assets are initially recognized at fair value and subsequent measured at the lower of carrying amount and fair value less costs to sell.

Taxation

Income tax

Income tax comprises current and deferred tax. Income tax is recognised in profit or loss except to the extent that it relates to items of other comprehensive income or transactions with shareholders recognised directly in equity, in which case it is recognised within other comprehensive income or directly within equity.

Current tax

Current tax expense is the expected tax payable on the taxable income for the year, using tax rates enacted or substantially enacted at the reporting date, and any adjustment to tax payable in respect of previous years.

On 13 May 2016 the Parliament of Georgia passed the bill on corporate income tax reform (also known as the Estonian model of corporate taxation), which mainly moves the moment of taxation from when taxable profits are earned to when they are distributed. The law has entered into force in 2016 and is effective for tax periods starting after January 1, 2017 for all entities except for financial institutions (such as banks, insurance companies, microfinance organizations, pawnshops), for which the law initially was effective for financial institutions from January 1, 2019. On December 27, 2018, the parliament of Georgia extended effective date of application of the law to January 1, 2023.

The new system of corporate income taxation does not imply exemption from Corporate Income Tax (CIT), rather CIT taxation is shifted from the moment of earning the profits to the moment of their distribution; i.e. the main tax object is distributed earnings. The Tax Code of Georgia defines Distributed Earnings (DE) to mean profit distributed to shareholders as a dividend. However, some other transactions are also considered as DE, for example non-arm's length cross-border transactions with related parties and/or with persons exempted from tax are also considered as DE for CIT purposes. In addition, the tax object includes expenses or other payments not related to the entity's economic activities, free of charge supply and over-limit representative expenses.

Tax reimbursement is available for the current tax paid on the undistributed earnings in the years 2008-2016, if those earnings are distributed in 2023 or further years.

The corporate income tax arising from the payment of dividends is accounted for as an expense in the period when dividends are paid.

Deferred tax

Deferred tax assets and liabilities are recognised in respect of temporary differences between the carrying amounts of assets and liabilities for financial reporting purposes and the amounts used for taxation purposes.

The following temporary differences are not provided for: goodwill not deductible for tax purposes, the initial recognition of assets or liabilities that affect neither accounting nor taxable profit and temporary differences related to investments in subsidiaries, branches and associates where the parent is able to control the timing of the reversal of the temporary difference and it is probable that the temporary difference will not reverse in the foreseeable future. The amount of deferred tax provided is based on the expected manner of realisation or settlement of the carrying amount of assets and liabilities until 1 January 2023, using tax rates enacted or substantially enacted at the reporting date.

A deferred tax asset is recognised only to the extent that it is probable that future taxable profits will be available until January 1, 2023 against which the temporary differences, unused tax losses and credits can be utilised. Deferred tax assets are reviewed at each reporting date and are reduced to the extent that it is no longer probable that the related tax benefit will be realised.

Due to the nature of the new taxation system described above, the financial institutions registered in Georgia will not have any differences between the tax bases of assets and their carrying amounts from January 1, 2023 and hence, no deferred income tax assets and liabilities will arise, there on.

Operating taxes

Georgia also has various other taxes, which are assessed on the Group's activities. These taxes are included as a component of operating expenses in the consolidated statement of profit or loss and other comprehensive income.

Employee benefits

Share-based payment arrangements

The grant-date fair value of equity-settled share-based payment arrangements granted to employees is generally recognized as an expense, with a corresponding increase in equity, over the vesting period of the awards. The amount recognized as an expense is adjusted to reflect the number of awards for which the related service and non-market performance conditions are expected to be met, such that the amount ultimately recognized as an expense is based on the number of awards that meet the related service and non-market performance conditions at the vesting date. For share-base payment awards with non-vesting conditions, the grant-date fair value of the share-based payment is measured to reflect such conditions and there is no true-up for the differences between expected and actual outcomes.

Short-term employee benefits

Short-term employee benefit obligations are measured on an undiscounted basis and are expensed as the related service is provided. A liability is recognised for the amount expected to be paid under short-term cash bonus or profit-sharing plans if the Group has a present legal or constructive obligation to pay this amount as a result of past service provided by the employee, and the obligation can be estimated reliably.

Leases

Leases – applicable after January 1, 2019

The Group assesses whether a contract is or contains a lease, at inception of the contract. The Group recognises a right-of-use asset and a corresponding lease liability with respect to all lease arrangements in which it is the lessee, except for short-term leases (defined as leases with a lease term of 12 months or less) and leases of low value assets (such as tablets and personal computers, small items of office furniture and telephones). For these leases, the Group recognises the lease payments as an operating expense on a straight-line basis over the term of the lease unless another systematic basis is more representative of the time pattern in which economic benefits from the leased assets are consumed.

The lease liability is initially measured at the present value of the lease payments that are not paid at the commencement date, discounted by using the rate implicit in the lease. If this rate cannot be readily determined, the Group uses its incremental borrowing rate.

The lease liability is presented as a separate line in the statement of financial position.

The lease liability is subsequently measured by increasing the carrying amount to reflect interest on the lease liability (using the effective interest method) and by reducing the carrying amount to reflect the lease payments made.

The Group remeasures the lease liability (and makes a corresponding adjustment to the related right-of-use asset) whenever:

- The lease term has changed or there is a significant event or change in circumstances resulting in a change in the assessment of exercise of a purchase option, in which case the lease liability is remeasured by discounting the revised lease payments using a revised discount rate.
- The lease payments change due to changes in an index or rate or a change in expected payment under a guaranteed residual value, in which cases the lease liability is remeasured by discounting the revised lease payments using an unchanged discount rate (unless the lease payments change is due to a change in a floating interest rate, in which case a revised discount rate is used).
- A lease contract is modified and the lease modification is not accounted for as a separate lease, in which case the lease liability is remeasured based on the lease term of the modified lease by discounting the revised lease payments using a revised discount rate at the effective date of the modification.

The Group did not make any such adjustments during the periods presented.

The right-of-use assets comprise the initial measurement of the corresponding lease liability, lease payments made at or before the commencement day, less any lease incentives received and any initial direct costs. They are subsequently measured at cost less accumulated depreciation and impairment losses.

Whenever the Group incurs an obligation for costs to dismantle and remove a leased asset, restore the site on which it is located or restore the underlying asset to the condition required by the terms and conditions of the lease, a provision is recognised and measured under IAS 37. To the extent that the costs relate to a right-of-use asset, the costs are included in the related right-of-use asset, unless those costs are incurred to produce inventories.

Right-of-use assets are depreciated over the shorter period of lease term and useful life of the underlying asset. If a lease transfers ownership of the underlying asset or the cost of the right-of-use asset reflects that the Group expects to exercise a purchase option, the related right-of-use asset is depreciated over the useful life of the underlying asset. The depreciation starts at the commencement date of the lease.

The right-of-use assets are presented as a separate line in the statement of financial position.

The Group applies IAS 36 to determine whether a right-of-use asset is impaired and accounts for any identified impairment loss as described in the 'Property, Plant and Equipment' policy.

As a practical expedient, IFRS 16 permits a lessee not to separate non-lease components, and instead account for any lease and associated non-lease components as a single arrangement. The Group has used this practical expedient.

The Group is not represented as Lessor during the years ended December 31, 2019 and 2018.

Leases – applicable before January 1, 2019

Leases are classified as finance leases whenever the terms of the lease transfer substantially all the risks and rewards of ownership to the lessee. All other leases are classified as operating leases.

Operating lease payments are recognised as an expense on a straight-line basis over the lease term, except where another systematic basis is more representative of the time pattern in which economic benefits from the leased asset are consumed. Contingent rentals arising under operating leases are recognised as an expense in the period in which they are incurred.

In the event that lease incentives are received to enter into operating leases, such incentives are recognised as a liability. The aggregate benefit of incentives is recognised as a reduction of rental expense on a straight-line basis, except where another systematic basis is more representative of the time pattern in which economic benefits from the leased asset are consumed.

Provisions

Provisions are recognized when the Group has a present obligation (legal or constructive) as a result of a past event, it is probable that the Group will be required to settle the obligation, and a reliable estimate can be made of the amount of the obligation.

The amount recognized as a provision is the best estimate of the consideration required to settle the present obligation at the end of the reporting period, taking into account the risks and uncertainties surrounding the obligation. When a provision is measured using the cash flows estimated to settle the present obligation, its carrying amount is the present value of those cash flows (where the effect of the time value of money is material).

When some or all of the economic benefits required to settle a provision are expected to be recovered from a third party, a receivable is recognized as an asset if it is virtually certain that reimbursement will be received and the amount of the receivable can be measured reliably.

Contingencies

Contingent liabilities are not recognized in the consolidated statement of financial position but are disclosed unless the possibility of any outflow in settlement is remote. A contingent asset is not recognized in the consolidated statement of financial position but disclosed when an inflow of economic benefits is probable.

Collateral

The Group obtains collateral in respect of customer liabilities where this is considered appropriate. The collateral normally takes the form of a lien over the customer's assets and gives the Group a claim on these assets for both existing and future customer liabilities.

3. CRITICAL ACCOUNTING JUDGEMENTS AND KEY SOURCES OF ESTIMATION UNCERTAINTY

In the application of the Group's accounting policies, which are described in Note 2, the Group's management is required to make judgments, estimates and assumptions about the carrying amounts of assets and liabilities that are not readily apparent from other sources. The estimates and associated assumptions are based on historical experience and other forward-looking information that are considered to be relevant. Actual results may differ from these estimates.

The estimates and underlying assumptions are reviewed on an ongoing basis. Revisions to accounting estimates are recognized in the period in which the estimate is revised if the revision affects only that period or in the period of the revision and future periods if the revision affects both current and future periods.

Critical judgments in applying accounting policies

The following are the critical judgments, apart from those involving estimations (see below), that the management has made in the process of applying the Group's accounting policies and that have the most significant effect on the amounts recognized in the consolidated financial statements.

Classification of financial assets

Assessment of the business model within which the assets are held and assessment of whether the contractual terms of the financial asset are solely payments of principal and interest on the principal amount outstanding. Details of the financial assets classification are set out in Note 2.

Key sources of estimation uncertainty

The following are the key assumptions concerning the future, and other key sources of estimation uncertainty at the end of the reporting period, that have a significant risk of causing a material adjustment to the carrying amounts of assets and liabilities within the next financial year.

Loss allowances for expected credit losses

The following are key estimations that the management have used in the process of applying the Group's accounting policies and that have the most significant effect on the loss allowances for expected credit losses:

- **Establishing forward-looking scenarios:** When measuring ECL the Group uses reasonable and supportable forward-looking information, which is based on assumptions for the future movement of different economic drivers and how these drivers will affect each other.

See Note 25 for more details, including analysis of the sensitivity of the reported ECL to changes in estimated forward looking information.

- **Significant increase in credit risk:** As explained in note 3, ECL are measured as an allowance equal to 12-month ECL for stage 1 assets, or lifetime ECL for stage 2 or stage 3 assets. An asset moves to stage 2 when its credit risk has increased significantly since initial recognition. IFRS 9 does not define what constitutes a significant increase in credit risk. In assessing whether the credit risk of an asset has significantly increased the Group takes into account qualitative and quantitative reasonable and supportable forward-looking information.

See Note 25 for more details, including analysis of the sensitivity of the reported ECL to changes in estimated forward looking information.

- **Probability of default:** PD constitutes a key input in measuring ECL. PD is an estimate of the likelihood of default over a given time horizon, the calculation of which includes historical data, assumptions and expectations of future conditions.

See Note 25 for more details, including analysis of the sensitivity of the reported ECL to changes in PD.

- **Loss Given Default:** LGD is an estimate of the loss arising on default. It is based on the difference between the contractual cash flows due and those that the lender would expect to receive, taking into account cash flows from collateral and integral credit enhancements.

See Note 25 for more details, including analysis of the sensitivity of the reported ECL to changes in LGD.

Recoverability of deferred tax assets

On June, 2018 the Parliament of Georgia enacted the changes in the Tax Code of Georgia effective from January 1, 2023, for commercial banks, credit unions, insurance organizations, microfinance organizations and pawnshops. The new code impacts the recognition and measurement principles of the Group's income tax and it also affects the Group's deferred income tax assets/liabilities. Financial institutions do not have to pay income tax on their profit before tax (earned since 1 January 2023) until that profit is distributed in a form of dividend or other forms of profit distributions.

Whilst this law will come into effect for the financial sector from January 2023, it has a more immediate impact on deferred tax calculations.

The management of the Group is confident deferred income tax assets/liabilities balances will be fully utilised before the effective date of the law or the effect will be immaterial for the users of consolidated financial statements. The carrying value of deferred tax assets amounted to GEL 3,411 thousand and GEL 2,500 thousand as at December 31, 2019 and 2018, respectively.

Fair valuation of financial instruments

As described in Note 23, the Group uses valuation techniques that include inputs that are not based on observable market data to estimate the fair value of certain types of financial instruments. Note 23 provides detailed information about the key assumptions used in the determination of the fair value of financial instruments, as well as the detailed sensitivity analysis for these assumptions. The Group management believes that the chosen valuation techniques and assumptions used are appropriate in determining the fair value of financial instruments.

4. AMENDMENTS TO IFRSS AFFECTING AMOUNTS REPORTED IN THE FINANCIAL STATEMENTS

The Group did not early adopt any other standards, amendments or interpretations that have been issued and are not yet effective. The application of other new and revised IFRSs effective for periods beginning on or after January 1, 2019 are set out below:

IFRS 16 Leases

The Group has adopted IFRS 16 Leases from January 1, 2019. IFRS 16 introduces a comprehensive model for the identification of lease arrangements and accounting treatments for both lessors and lessees. IFRS 16 will supersede the current lease guidance including IAS 17 Leases and the related interpretations when it becomes effective.

IFRS 16 distinguishes leases and service contracts on the basis of whether an identified asset is controlled by a customer. Distinctions of operating leases (off balance sheet) and finance leases (on balance sheet) are removed for lessee accounting, and are replaced by a model where a right-of-use asset and a corresponding liability have to be recognised for all leases by lessees (i.e. all on balance sheet) except for short-term leases and leases of low value assets.

The right-of-use asset is initially measured at cost and subsequently measured at cost (subject to certain exceptions) less accumulated depreciation and impairment losses, adjusted for any remeasurement of the lease liability. The lease liability is initially measured at the present value of the lease payments that are not paid at that date. Subsequently, the lease liability is adjusted for interest and lease payments, as well as the impact of lease modifications, amongst others. Furthermore, the classification of cash flows will also be affected as operating lease payments under IAS 17 are presented as operating cash flows; whereas under the IFRS 16 model, the lease payments will be split into a principal and an interest portion which will be presented as financing and operating cash flows respectively.

In contrast to lessee accounting, IFRS 16 substantially carries forward the lessor accounting requirements in IAS 17, and continues to require a lessor to classify a lease either as an operating lease or a finance lease.

Previously, the Group recognised operating lease expense on a straight-line basis over the term of the lease, and recognised assets and liabilities only to the extent that there was a timing difference between actual lease payments and the expense recognised. The right-of-use asset and lease liability in the amount of GEL 4,294 thousand was recognized as at 1 January, 2019. The discount rate used is 7.6%. Weighted average lease term is 4.8 years.

The following table shows the operating lease commitments disclosed applying IAS 17 at 31 December 2018, discounted using the incremental borrowing rate at the date of initial application and the lease liabilities recognised in the statement of financial position at the date of initial application.

Total operating lease commitments disclosed as of 1 January, 2019	443
• Short-term leases and leases of low-value assets	(10)
• Effect of discounting the above amounts	(7)
• Additions due to lease maturity changes	3,868
Lease liabilities recognised at 1, January 2019	4,294

Amendments to IFRS 9 Prepayment Features with Negative Compensation

The Group has adopted the amendments to IFRS 9 for the first time in the current year. The amendments to IFRS 9 clarify that for the purpose of assessing whether a prepayment feature meets the 'solely payments of principal and interest' (SPPI) condition, the party exercising the option may pay or receive reasonable compensation for the prepayment irrespective of the reason for prepayment. The adoption did not result in material impact on the Group's consolidated financial statements.

Amendments to IAS 28 Long-term Interests in Associates and Joint Ventures

The Group has adopted the amendments to IAS 28 for the first time in the current year. The amendment clarifies that IFRS 9, including its impairment requirements, applies to other financial instruments in an associate or joint venture to which the equity method is not applied. These include long-term interests that, in substance, form part of the entity's net investment in an associate or joint venture. The Group applies IFRS 9 to such long-term interests before it applies IAS 28. In applying IFRS 9, the Group does not take account of any adjustments to the carrying amount of long-term interests required by IAS 28. The adoption did not result in material impact on the Group's consolidated financial statements.

IFRIC 23 Uncertainty over Income Tax Treatments

The Group has adopted IFRIC 23 for the first time in the current year. IFRIC 23 sets out how to determine the accounting tax position when there is uncertainty over income tax treatments. The Interpretation requires the Group to:

- determine whether uncertain tax positions are assessed separately or as a group; and
- assess whether it is probable that a tax authority will accept an uncertain tax treatment used, or proposed to be used, by an entity in its income tax filings: If yes, the Group should determine its accounting tax position consistently with the tax treatment used or planned to be used in its income tax filings.
- If no, the Group should reflect the effect of uncertainty in determining its accounting tax position using either the most likely amount or the expected value method.

The adoption did not result in material impact on the Group's consolidated financial statements.

Amendments to IAS 19 Employee Benefits

The Group has adopted the amendments of IAS 19 prospectively for the first time in the current year. The amendments clarify that the past service cost (or of the gain or loss on settlement) is calculated by measuring the defined benefit liability (asset) using updated assumptions and comparing benefits offered and plan assets before and after the plan amendment (or curtailment or settlement) but ignoring the effect of the asset ceiling (that may arise when the defined benefit plan is in a surplus position). IAS 19 is now clear that the change in the effect of

the asset ceiling that may result from the plan amendment (or curtailment or settlement) is determined in a second step and is recognised in the normal manner in other comprehensive income.

The paragraphs that relate to measuring the current service cost and the net interest on the net defined benefit liability (asset) have also been amended. An entity will now be required to use the updated assumptions from this remeasurement to determine current service cost and net interest for the remainder of the reporting period after the change to the plan. In the case of the net interest, the amendments make it clear that for the period post plan amendment, the net interest is calculated by multiplying the net defined benefit liability (asset) as remeasured under IAS 19.99 with the discount rate used in the remeasurement (also taking into account the effect of contributions and benefit payments on the net defined benefit liability (asset)). The adoption did not result in material impact on the Group's consolidated financial statements.

Annual Improvements to IFRS Standards 2015–2017 Cycle

The Group has adopted the amendments included in the Annual improvements to IFRS standards 2015–2017 Cycle for the first time in the current year. The Annual Improvements include amendments to four Standards.

IAS 12 Income Taxes

The amendments clarify that an entity should recognise the income tax consequences of dividends in profit or loss, other comprehensive income or equity according to where the entity originally recognised the transactions that generated the distributable profits. This is the case irrespective of whether different tax rates apply to distributed and undistributed profits.

IAS 23 Borrowing Costs

The amendments clarify that if any specific borrowing remains outstanding after the related asset is ready for its intended use or sale, that borrowing becomes part of the funds that an entity borrows generally when calculating the capitalisation rate on general borrowings.

IFRS 3 Business Combinations

The amendments to IFRS 3 clarify that when an entity obtains control of a business that is a joint operation, the entity applies the requirements for a business combination achieved in stages, including remeasuring its previously held interest (PHI) in the joint operation at fair value. The PHI to be remeasured includes any unrecognised assets, liabilities and goodwill relating to the joint operation.

IFRS 11 Joint Arrangements

The amendments to IFRS 11 clarify that when a party that participates in, but does not have joint control of, a joint operation that is a business obtains joint control of such a joint operation, the entity does not remeasure its PHI in the joint operation.

The amendments did not result in material impact on the Group's consolidated financial statements.

New and revised Standards in issue but not yet effective

At the date of authorization of these financial statements, the Group has not applied the following new and revised IFRS standards that have been issued but are not yet effective:

- IFRS 17 – Insurance Contracts
- IFRS 10 and IAS 28 (amendments) – Sale of Contribution of Assets between an investor and its Associate or Joint Venture
- Amendments to IFRS 3 – Definition of business
- Amendments to IAS 1 and IAS 8 – Definition of material
- Conceptual Framework – Amendments to References to the Conceptual Framework in IFRS Standards

IFRS 17 Insurance Contracts

The new Standard establishes the principles for the recognition, measurement, presentation and disclosure of insurance contracts and supersedes IFRS 4 Insurance Contracts.

The Standard outlines a General Model, which is modified for insurance contracts with direct participation features, described as the Variable Fee Approach. The General Model is simplified if certain criteria are met by measuring the liability for remaining coverage using the Premium Allocation Approach.

The General Model will use current assumptions to estimate the amount, timing and uncertainty of future cash flows and it will explicitly measure the cost of that uncertainty, it takes into account market interest

rates and the impact of policyholders' options and guarantees. The implementation of the Standard is likely to bring significant changes to an entity's processes and systems, and will require much greater co-ordination between many functions of the business, including finance, actuarial and IT.

The Standard is effective for annual reporting periods beginning on or after 1 January 2021, with early application permitted. It is applied retrospectively unless impracticable, in which case the modified retrospective approach or the fair value approach is applied.

For the purpose of the transition requirements, the date of initial application is the start of the annual reporting period in which the entity first applies the Standard, and the transition date is the beginning of the period immediately preceding the date of initial application.

The management of the Group does not anticipate that the application of the Standard in the future will have an impact on the Group's consolidated financial statements.

IFRS 10 Consolidated Financial Statements and IAS 28 (amendments)

The amendments to IFRS 10 and IAS 28 deal with situations where there is a sale or contribution of assets between an investor and its associate or joint venture. Specifically, the amendments state that gains or losses resulting from the loss of control of a subsidiary that does not contain a business in a transaction with an associate or a joint venture that is accounted for using the equity method, are recognised in the parent's profit or loss only to the extent of the unrelated investors' interests in that associate or joint venture. Similarly, gains and losses resulting from the remeasurement of investments retained in any former subsidiary (that has become an associate or a joint venture that is accounted for using the equity method) to fair value are recognised in the former parent's profit or loss only to the extent of the unrelated investors' interests in the new associate or joint venture.

The effective date of the amendments has yet to be set by the IASB; however, earlier application of the amendments is permitted.

The management of the Group does not anticipate that the application of the Standard in the future will have an impact on the Group's consolidated financial statements.

Amendments to IFRS 3 Definition of a business

The amendments clarify that while businesses usually have outputs, outputs are not required for an integrated set of activities and assets to qualify as a business. To be considered a business an acquired set of activities and assets must include, at a minimum, an input and a substantive process that together significantly contribute to the ability to create outputs.

Additional guidance is provided that helps to determine whether a substantive process has been acquired.

The amendments introduce an optional concentration test that permits a simplified assessment of whether an acquired set of activities and assets is not a business. Under the optional concentration test, the acquired set of activities and assets is not a business if substantially all of the fair value of the gross assets acquired is concentrated in a single identifiable asset or group of similar assets.

The amendments are applied prospectively to all business combinations and asset acquisitions for which the acquisition date is on or after the first annual reporting period beginning on or after 1 January 2020, with early application permitted.

The management of the Group does not anticipate that the application of the Standard in the future will have an impact on the Group's consolidated financial statements.

Amendments to IAS 1 and IAS 8 Definition of material

The amendments are intended to make the definition of material in IAS 1 easier to understand and are not intended to alter the underlying concept of materiality in IFRS Standards. The concept of 'obscuring' material information with immaterial information has been included as part of the new definition.

The threshold for materiality influencing users has been changed from 'could influence' to 'could reasonably be expected to influence'.

The definition of material in IAS 8 has been replaced by a reference to the definition of material in IAS 1. In addition, the IASB amended other Standards and the *Conceptual Framework* that contain a definition of material or refer to the term 'material' to ensure consistency.

The amendments are applied prospectively for annual periods beginning on or after 1 January 2020, with earlier application permitted.

The management of the Group does not anticipate that the application of the Standard in the future will have an impact on the Group's consolidated financial statements.

Amendments to References to the Conceptual Framework in IFRS Standards

Together with the revised *Conceptual Framework*, which became effective upon publication on 29 March 2018, the IASB has also issued *Amendments to References to the Conceptual Framework in IFRS Standards*. The document contains amendments to IFRS 2, IFRS 3, IFRS 6, IFRS 14, IAS 1, IAS 8, IAS 34, IAS 37, IAS 38, IFRIC 12, IFRIC 19, IFRIC 20, IFRIC 22, and SIC-32.

Not all amendments, however, update those pronouncements with regard to references to and quotes from the framework so that they refer to the revised *Conceptual Framework*. Some pronouncements are only updated to indicate which version of the Framework they are referencing to (the IASB Framework adopted by the IASB in 2001, the IASB Framework of 2010, or the new revised Framework of 2018) or to indicate that definitions in the Standard have not been updated with the new definitions developed in the revised *Conceptual Framework*.

The amendments, where they actually are updates, are effective for annual periods beginning on or after 1 January 2020, with early application permitted.

The management of the Group does not anticipate that the application of the Standard in the future will have an impact on the Group's consolidated financial statements.

5. NET INTEREST INCOME

	2019	2018
Interest income calculated using the effective interest rate method:		
Loans to customers	71,634	71,067
Cash and cash equivalents	321	49
Other income	121	-
	71,955	71,116
Other interest income:		
Penalty income	2,042	1,627
Total interest income on financial assets measured at amortised cost	73,997	72,743
Interest expenses		
Borrowed funds	(19,885)	(19,052)
Debt securities issued	(2,437)	(1,168)
Lease liability	(312)	-
	(22,634)	(20,220)
Net interest income	51,363	52,523

6. FEE AND COMMISSION INCOME

	2019	2018
Fee and commission income from foreign currency conversion	881	2,127
Other fee and commission income	438	325
	1,319	2,452

7. PERSONNEL EXPENSES

	2019	2018
Salaries and other benefits	21,808	17,588
Equity settled share-based payments	-	135
Expenses related to Management Incentive Plan	-	147
	21,808	17,870

Management Incentive Plan, share based payments

On December 12, 2014 Supervisory Board approved Management Incentive Plan ("MIP"). The purpose of the MIP was to increase motivation and incentivize the Group's management executive team in order to deliver the equity growth strategy, foster and safeguard the interest of the Group, its shareholders and a wider group of stakeholders.

As at December 31, 2018 and the remuneration package of the MIP was formed by fulfilment of:

- a) Overall group milestones-55%
- b) Individual targets-30%
- c) Skills performance-5%
- d) Supervisory Board discretion-10%

The remuneration package of the MIP included performance-based incentive pool, divided into: the cash payments (50% of the incentive pool) and equity settled share-based payment (50% of the incentive pool).

Main conditions determined in the MIP were to meet the Group's wide targets for the ratios, for example: gross loan provision, portfolio at risk (PAR)>30, return on assets (ROA), return on equity (ROE), etc.

Per the management's estimates based on the 2018 results, conditions set in the MIP were not fulfilled, and as at December 31, 2018 the Group did not recognize any incentive pool neither payable in cash, nor settled in ordinary shares.

As at and for the year ended December 31, 2019, MIP was neither designed nor recognized and distributed, as decided by the Supervisory Board.

8. OTHER OPERATING EXPENSES

	2019	2018
Expense related to short-term leases and low-cost items	3,309	3,776
Utilities and communication	1,619	1,269
Legal and other professional services	1,061	556
Bank charges	969	763
Membership fees	922	483
Consumables and office supplies	574	555
Marketing and advertising	486	474
Fuel	416	445
Business trips	369	543
Insurance	325	352
Repairs and maintenance	223	237
Security	203	174

	2019	2018
Personnel training and recruitment	145	246
Taxes other than on income	143	260
Research for own software development	124	-
Charity	55	73
Other	1,516	1,154
	12,459	11,360

9. TAXATION

	2019	2018
Current year tax expense	1,877	2,292
	1,877	2,292
Movement in deferred tax assets and liabilities due to origination or/ and reversal of temporary differences	(911)	(546)
Total income tax expense	966	1,746

The applicable tax rate for current and deferred tax is 15% for the years ended December 31, 2019 and 2018.

Reconciliation of effective tax rate for the year ended 31 December:

	2019	2018
Profit before tax	642	7,179
Income tax at the statutory rate	96	1,077
Unrecognized deferred tax	864	638
Tax effect of permanent differences	6	31
Total income tax (benefit)/expense	966	1,746

Deferred tax assets and liabilities

Temporary differences between the carrying amounts of assets and liabilities for financial reporting purposes and the amounts used for taxation purposes give rise to net deferred tax assets as at December 31, 2019 and 2018.

The deductible temporary differences do not expire under current tax legislation.

Movements in temporary differences during the years ended 31 December 2019 and 2018 are presented as follows.

	January 1, 2019	Recognized in profit or loss	December 31, 2019
Loans to customers	2,206	813	3,019
Property and equipment	(37)	2	(35)
Intangible assets	18	(75)	(57)
Other assets	(85)	65	(20)
Financial liabilities at fair value through profit or loss	146	(159)	(13)
Loans and borrowings	389	(55)	334
Lease liability	-	51	51
Other liabilities	(137)	269	132
	2,500	911	3,411

	January 1, 2018	Recognized in profit or loss	December 31, 2018
Loans to customers	1,706	500	2,206
Property and equipment	30	(67)	(37)
Intangible assets	(13)	31	18
Other assets	-	(85)	(85)
Financial liabilities at fair value through profit or loss	-	146	146
Loans and borrowings	365	24	389
Other liabilities	(134)	(3)	(237)
	1,954	546	2,500

10. CASH AND CASH EQUIVALENTS

	December 31, 2019	December 31, 2018
Cash on hand	11,785	9,780
Bank balances	8,321	4,173
Total cash and cash equivalents	20,106	13,953

None of the balances with Group are past due. No loss allowance is recognised for balances with banks due to short-term nature. Group balances include current accounts at banks in Georgia and are used for the purpose of the daily activities of the Group.

As at December 31, 2019 and 2018 the majority of the Group's cash in banks is with banks rated by Fitch Ratings as B (short-term rating), BB- (long-term rating).

11. FINANCIAL ASSETS AND LIABILITIES AT FAIR VALUE THROUGH PROFIT OR LOSS

	December 31, 2019	December 31, 2018
Financial assets at fair value through profit or loss		
Derivative financial assets		
Foreign currency forward contracts	-	405
Currency swap contracts	-	37
Financial assets at fair value through profit or loss	-	442

	December 31, 2019	December 31, 2018
Financial liabilities at fair value through profit or loss		
Derivative financial liabilities		
Foreign currency forward contracts	(2,315)	-
Currency swap contracts	(1,977)	(1,659)
Financial liabilities at fair value through profit or loss	(4,292)	(1,659)

Financial assets and liabilities at fair value through profit or loss comprise foreign currency contracts.

Currency Swaps

The Group aggregates non-derivative transactions of back to back loans from banks guaranteed by foreign currency deposits placed at the same banks as derivative instruments, due to the fact that the transactions (placement of deposit and taking of the loan) result, in substance, in a derivative. The conclusion is based on the following indicators:

- They are entered into at the same time and in contemplation of one another;
- They have the same counterparty;
- They relate to the same risk;
- There is no apparent economic need or substantive business purpose for structuring the transactions separately that could not also have been accomplished in a single transaction;
- There is an initial net investment that is smaller than would be required for other types of contracts that would be expected to have a similar response to changes in market factors, and future settlement.

Foreign Currency Forward Contracts

Forwards are contractual agreements between two parties to exchange streams of payments over time based on specified notional amounts.

In a foreign currency forwards, the Group pays a specified amount in one currency and receives a specified amount in another currency. Currency forwards are gross settled.

The table below summarizes the undiscounted contractual amounts outstanding at December 31, 2019 and 2018 with remaining periods to maturity. Foreign currency amounts presented below are translated at rates ruling at the reporting date. The resultant unrealised gains and losses on these unmatured contracts are recognized in profit or loss and in financial instruments at fair value through profit or loss, as appropriate.

	Notional amount	
	December 31, 2019	December 31, 2018
Sell USD buy GEL		
Less than 3 months	12,159	13,383
Between 3 and 12 months	101,517	98,767
	113,676	112,150

12. LOANS TO CUSTOMERS

	December 31, 2019	December 31, 2018
Principal	302,007	267,639
Accrued interest	8,477	7,525
Less: expected credit losses	(13,273)	(10,556)
Total loans to customers	297,211	264,608
Analysis by sector:		
Service	86,853	67,010
Agriculture	82,049	79,203
Consumer	61,923	64,371
Trade	47,115	42,112
Pawn shop	22,189	13,016
Manufacturing	10,355	9,452
Total loans to retail customers	310,484	275,164
Gross loans to customers		
Less: expected credit losses	(13,273)	(10,556)
Net loans to customers	297,211	264,608

All loans to customers are measured at amortised cost. The loans to customers are classified by types based on a combination of factors (mainly the income source of the borrowers and the purpose of the loan). Loans taken by individual business owners for consumer purposes are presented in relevant categories according to the business activity types of the borrowers (Trade, Service, and Agriculture). The following table provides information by types of loan products as at December 31, 2019:

	Gross carrying amount	Loss allowance	Carrying amount
Loans to retail customers:			
Service	86,853	(3,478)	83,375
Agriculture	82,049	(4,973)	77,076
Consumer	61,923	(1,774)	60,149
Trade	47,115	(2,272)	44,843
Pawn shop	22,189	(27)	22,162
Manufacturing	10,355	(749)	9,606
Total loans to customers	310,484	(13,273)	297,211

The following table provides information by types of loan products as at December 31, 2018:

	Gross carrying amount	Loss allowance	Carrying amount
Loans to retail customers:			
Service	67,010	(2,294)	64,716
Agriculture	79,203	(4,229)	74,974
Consumer	64,371	(1,748)	62,623
Trade	42,112	(1,801)	40,311
Pawn shop	13,016	(13)	13,003
Manufacturing	9,452	(471)	8,981
Total loans to customers	275,164	(10,556)	264,608

In December 2018 the Group sold part of its impaired and written off loan portfolio amounting to GEL 3,500 thousand (with each individual exposure being up to GEL 2 thousand), under "Loan Forgiveness" initiative to International Charity Foundation Cartu.

Movements in the loan impairment allowance for the year ended December 31, 2019 are as follows:

	2019			
	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total
Balance at the beginning of the year	3,224	3,991	3,341	10,556
New loans originated	4,780	-	-	4,780
Transfer to 12-month ECL	105	(105)	-	-
Transfer to lifetime ECL not credit-impaired	(6,386)	6,398	(12)	-
Transfer to lifetime ECL credit-impaired	-	(6,287)	6,287	-
Repaid loans	(1,648)	(933)	(200)	(2,781)
Written off for the year	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
Recoveries of previously written off	8	5	1,180	1,193
Changes due to change in credit-risk	2,895	867	2,919	6,681
Interest income correction	-	-	196	196
Foreign exchange gain	7	10	13	30
Balance at the end of the year	2,975	3,942	6,356	13,273

Respective movements in the gross carrying amounts of loans to customers for the year ended December 31, 2019 are as follows:

2019				
	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total
Balance at the beginning of the year	210,741	58,959	5,464	275,164
New loans originated	234,083	-	-	234,083
Transfer to 12-month ECL	8,077	(8,077)	-	-
Transfer to lifetime ECL not credit-impaired	(82,017)	82,089	(72)	-
Transfer to lifetime ECL credit-impaired	-	(8,379)	8,379	-
Repaid loans	(156,359)	(39,805)	3,007	(193,157)
Written off for the year	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
Recoveries of previously written off	8	5	1,180	1,193
Foreign exchange loss	404	160	19	583
Balance at the end of the year	214,927	84,948	10,609	310,484

Movements in the loan impairment allowance for the year ended December 31, 2018 are as follows:

2018				
	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total
Balance at the beginning of the year	2,082	1,826	1,483	5,391
New loans originated	5,295	-	-	5,295
Transfer to 12-month ECL	46	(46)	-	-
Transfer to lifetime ECL not credit-impaired	(5,383)	5,385	(2)	-
Transfer to lifetime ECL credit-impaired	-	(3,308)	3,308	-
Repaid loans	(1,052)	(562)	(172)	(1,786)

2018

	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total
Written off for the year	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
Recoveries of previously written off	23	25	1,009	1,057
Changes due to change in credit-risk	2,265	730	2,040	5,035
Foreign exchange loss	(12)	(14)	(13)	(39)
Balance at the end of the year	3,224	3,991	3,341	10,556

Respective movements in the gross carrying amounts of loans to customers for the year ended December 31, 2018 are as follows:

2018

	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total
Balance at the beginning of the year	162,909	38,045	2,482	203,436
New loans originated	212,170	-	-	212,170
Transfer to 12-month ECL	3,502	(3,502)	-	-
Transfer to lifetime ECL not credit-impaired	(54,065)	54,082	(17)	-
Transfer to lifetime ECL credit-impaired	-	(7,456)	7,456	-
Repaid loans	(113,789)	(22,199)	(1,115)	(137,143)
Written off for the year	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
Recoveries of previously written off	23	25	1,009	1,057
Foreign exchange gain	31	9	1	41
Balance at the end of the year	210,741	58,959	5,464	275,164

13. PROPERTY AND EQUIPMENT

	Buildings	Vehicles	Furniture	IT equipment	Leasehold improvements	Other	Total
Cost							
at January 1, 2019	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
Additions	-	-	172	267	598	337	1,374
Disposals	-	-	(9)	(13)	(442)	(181)	(645)
Transfers	-	-	42	207	737	(986)	-
at December 31, 2019	105	1,184	1,229	3,399	6,087	4,071	16,075
Accumulated depreciation							
at January 1, 2019	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
Depreciation for the year	(3)	(231)	(181)	(454)	(1,835)	(563)	(3,267)
Eliminated on disposals	-	-	7	13	344	77	441
at December 31, 2019	(41)	(607)	(802)	(1,911)	(4,346)	(2,766)	(10,473)
Carrying amount							
At December 31, 2019	64	577	427	1,488	1,741	1,305	5,602

	Buildings	Vehicles	Furniture	IT equipment	Leasehold improvements	Other	Total
Cost							
at January 1, 2018	105	650	848	2,072	4,491	2,924	11,090
Additions	-	329	112	663	848	2,524	4,476
Disposals	-	(38)	(1)	(11)	(168)	(2)	(220)
Transfers	-	243	65	214	23	(545)	-
at December 31, 2018	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
Accumulated depreciation							
at January 1, 2018	(35)	(192)	(482)	(1,119)	(2,190)	(1,763)	(5,781)
Depreciation for the year	(3)	(205)	(146)	(351)	(813)	(517)	(2,035)
Eliminated on disposals	-	21	-	-	148	-	169
at December 31, 2018	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
Carrying amount							
At December 31, 2018	67	808	396	1,468	2,339	2,621	7,699

Other property and equipment mainly consist of security systems and generators. As at December 31, 2019 and December 31, 2018 fully depreciated items represented GEL 2,793 and GEL 2,848, respectively. There are no capitalized borrowing costs related to the acquisition or construction of property and equipment during the year ended December 31, 2019 and 2018.

14. RIGHT-OF-USE ASSETS AND LEASE LIABILITIES

	Buildings and Offices	Vehicles	Total
Cost			
Balance at 1 January 2019	3,516	778	4,294
Modification of leases	-	245	245
Balance at 31 December 2019	3,516	1,023	4,539
Depreciation			
Balance at 1 January 2019	-	-	-
Depreciation for the year	(659)	(303)	(962)
Balance at 31 December 2019	(659)	(303)	(962)
Carrying amount			
At 31 December 2019	2,857	720	3,577

Movements in lease liabilities in 2019 were as follows:

	2019
Initial recognition	4,294
Additions	245
Interest expense	312
Foreign exchange (gain) / loss	246
Repayment of lease interest	(312)
Repayment of lease principal	(871)
Total	3,914

Weighted average lease term for the right-of-use assets is 4.8 years and the weighted average lessee's incremental borrowing rate applied to the lease liabilities is 7.6%.

Maturity Analysis	Amounts payable under finance leases	Future finance charges
Year 1	1,004	256
Year 2	1,096	169
Year 3	745	95
Year 4	587	49
Year 5	411	21
Year 6	71	1
Total lease liability	3,914	591

Amounts recognised in profit and loss	2019
Depreciation expense	(962)
Interest expense	(312)
Foreign exchange effect	(246)
Expenses related to short-term leases and low-cost items	(3,309)
Total	(4,829)

15. INTANGIBLE ASSETS

	Intangible assets
Cost	
at 1 January 2018	2,370
Additions	597
at December 31, 2018	2,967
Additions	1,434
at December 31, 2019	4,401
Accumulated amortization	
at January 1, 2018	(1,045)
Amortization for the year	(370)
at December 31, 2018	(1,415)
Amortization for the year	(422)
at December 31, 2019	(1,837)
Carrying amounts	
At December 31, 2018	1,552
At December 31, 2019	2,564

Intangible assets include software and licenses, including work-in-process internally developed software in an amount of GEL 289 thousand.

16. OTHER ASSETS

	December 31, 2019	December 31, 2018
Other receivables	2,297	1,705
Total other financial assets	2,297	1,705
Prepayments	937	2,041
Repossessed assets	683	547
Inventory	130	-
Taxes other than income	108	-
Total other non-financial assets	1,858	2,588
Total other assets	4,155	4,293

Due to short-term nature of other receivables no ECL loss allowance is recognised as at December 31, 2019 and 2018. Other receivables include money transfer receivables from Paybox Machine Operators that are settled shortly after the reporting date.

17. BORROWED FUNDS

This note provides information about the contractual terms of interest-bearing loans and borrowings which are measured at amortized cost. For more information about exposure to interest rate, foreign currency and liquidity risks, see Note 25.

	December 31, 2019	December 31, 2018
Loans from financial institutions	248,235	226,563
Subordinated debt	5,748	4,354
Total borrowed funds	253,983	230,917

	December 31, 2019	December 31, 2018
Principal	250,604	227,829
Interest accrued	3,379	3,088
Total borrowed funds	253,983	230,917

The Group's borrowed funds short-term and long-term classification is as following:

	December 31, 2019	December 31, 2018
Non-current liabilities		
Borrowed funds	-	157,871
Current liabilities		
Borrowed funds	253,983	73,046
Total borrowed funds	253,983	230,917

Subordinated debt

As at December 31, 2019, subordinated debt is unsecured loan received from an international financial organization, Bank Im Bistum Essen EG, maturing in 2025 amounting to GEL 5,748 thousand with annual interest rate of 9%.

As at December 31, 2018 subordinate debt is unsecured loan received from an international financial organization, KfW, which matured in 2019 amounting to GEL 4,354 thousand with an annual interest rate of 11%.

In case of bankruptcy, the repayment of the subordinated borrowings will be made after repayment in full of all other liabilities of the Group.

Terms and debt repayments

Terms and conditions of outstanding borrowed funds are as follows:

				December 31, 2019	December 31, 2018
	Currency	Nominal interest rate	Year of maturity	Carrying Amount	Carrying Amount
Unsecured loans from financial institutions	USD	4.26% - 11.58%	2019 - 2024	112,687	127,348
Unsecured loans from financial institutions	GEL	11.03% - 14.03%	2019 - 2024	135,548	98,763
Unsecured loans from financial institutions	EUR	5.00%-6.63%	2019	-	452
Unsecured subordinated debt	GEL	9.08% - 11.00%	2019 - 2025	5,748	4,354
Total borrowed funds				253,983	230,917

Reconciliation of changes arising from financing activities

	January 1, 2019	Receipt of loans during the year 2019	Repay- ment of loans during the year 2019	Interest accrual during the year 2019	Interest paid during the year 2019	Foreign exchange loss during the year 2019	December 31, 2019
Borrowed funds	230,917	95,883	(81,106)	19,885	(19,594)	7,998	253,983

	January 1, 2018	Receipt of loans during the year 2018	Repay- ment of loans during the year 2018	Interest accrual during the year 2018	Interest paid during the year 2018	Foreign exchange loss during the year 2018	December 31, 2018
Borrowed funds	167,700	130,757	(74,175)	19,052	(18,971)	6,554	230,917

Unused credit line facilities

In March 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC Pasha Bank Georgia with an available facility of GEL 2,500 thousand expiring in 2020.

In June 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC TBC Bank with an available facility of GEL 10,000 thousand expiring in 2020.

In July 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC Bank of Georgia with an available facility of USD 2,000 thousand expiring in 2020.

In December 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC TBC Bank with an available facility of GEL 7,400 thousand expiring in 2020.

In December 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC Bank of Georgia with an available facility of USD 3,000 thousand expiring in 2020.

In December 2019 the Group signed a credit line agreement with JSC Bank of Georgia with an available facility of GEL 10,000 thousand expiring in 2020.

Covenant requirements

The Group is obligated to comply with financial covenants in relation to borrowed funds disclosed above. These covenants include stipulated ratios, as well as leverage, liquidity, profitability and risk coverage ratios.

Due to overall financial results of the Group as at and for the year ended December 31, 2019, it is in breach of profitability ratios under most of its credit agreements on funding obtained from local banks, International Finance Institutions (IFI), Development Finance Institutions (DFI) and Microfinance Investment Vehicles (MIV). According to IAS 1 "Presentation of Financial Statements", the management classified borrowed fund from all respective parties as current liabilities, which in turn resulted in a breach of liquidity ratios with multiple lenders. The total amount of the borrowed funds classified as current and presented in up to 1-month maturity category for liquidity risk management disclosure purposes as at December 31, 2019 equals GEL 253,759 thousand.

18. DEBT SECURITIES ISSUED

This note provides information about the contractual terms of debt securities issued which are measured at amortized cost. For more information about exposure to interest rate, foreign currency and liquidity risks, see Note 25.

	December 31, 2019	December 31, 2018
Principal	12,407	9,871
Interest accrued	260	74
Total debt securities issued	12,667	9,945

The Group's debt securities issued short-term and long-term classification is as following:

	December 31, 2019	December 31, 2018
Non-current liabilities		
Debt securities issued	12,407	-
Current liabilities		
Debt securities issued	260	9,945
Total debt securities issued	12,667	9,945

Corporate bond

Debt securities issued includes Corporate Bond. As at December 31, 2019 debt securities include corporate bond issued by the Group in March, 2019 with a face value of GEL 12.5 million maturing in February, 2021. The bond bears a contractual rate of interest of 4% over the National Bank of Georgia's refinancing rate per annum on the notional amount.

As at December 31, 2018 debt securities include corporate bond issued by the Group in December, 2017 with a face value of GEL 10 million maturing in December, 2019. The bond bears a contractual rate of interest of 4.5% over the National Bank of Georgia's refinancing rate per annum on the notional amount.

Terms and debt repayment

Terms and conditions of outstanding debt securities are as follows:

				December 31, 2019	December 31, 2018
	Currency	Nominal interest rate	Year of maturity	Carrying Amount	Carrying Amount
Debt securities issued	GEL	4%+NBG refinancing rate	2021	12,667	-
Debt securities issued	GEL	4.5%+NBG refinancing rate	2019	-	9,945
Total debt securities issued				12,667	9,945

Reconciliation of changes arising from financing activities:

	January 1, 2019	Receipt of debt securities during the year 2019	Repayment of debt securities during the year 2019	Interest accrual during the year 2019	Interest paid during the year 2019	Foreign exchange gain during the year 2019	December 31, 2019
Debt securities issued	9,945	12,500	(9,964)	2,437	(2,251)	-	12,667

	January 1, 2018	Receipt of debt securities during the year 2018	Repayment of debt securities during the year 2018	Interest accrual during the year 2018	Interest paid during the year 2018	Foreign exchange gain during the year 2018	December 31, 2018
Debt securities issued	9,880	-	-	1,168	(1,103)	-	9,945

19. OTHER LIABILITIES

	December 31, 2019	December 31, 2018
Other payables	781	692
Accruals for employee compensation	822	579
Total other financial liabilities	1,603	1,271
Taxes other than on income	.	83
Other non-financial liabilities	7	81
Total other non-financial liabilities	7	164
Total other liabilities	1,610	1,435

Accruals for employee compensation includes amount payable to employees in respect of the management incentive plan, which was settled in cash, is recognised as an expense with a corresponding increase in liabilities, over the period during which the employees become unconditionally entitled to payment.

The details of management incentive plan are provided in Note 7.

20. SHARE CAPITAL AND RESERVES

Share capital

Share capital as at December 31, 2019:

Shareholder	Number of shares	Common/ non-redeemable preference	Share %	Voting rights	Capital GEL
Fund Crystal	1,424,515	Common	46.53%	46.53%	1,424
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	1,136,157	Common	37.12%	37.11%	1,136
DWM Funds S.C.A.SICAV SIF	378,719	Common	12.37%	12.37%	379
Management of the Group	96,114	Common	3.14%	3.14%	96
Keith Young	25,677	Common	0.84%	0.84%	26
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061
DWM Funds S.C.A.SICAV SIF	304,613	Preferred	53.12%	0.00%	305
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	268,781	Preferred	46.88%	0.00%	269
	573,394		100.00%	0.00%	574

Share capital as at December 31, 2018:

Shareholder	Number of shares	Common/ non-redeemable preference	Share %	Voting rights	Capital GEL
Fund Crystal	1,450,192	Common	47.37%	47.37%	1,450
AGRIF COÓPERATIEF U.A.	1,136,157	Common	37.12%	37.12%	1,136
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	378,719	Common	12.37%	12.37%	379
Management of the Group	96,114	Common	3.14%	3.14%	96
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061

All ordinary shares have a nominal value of GEL 1 and are fully paid.

All ordinary shares rank equally with regard to the Group's residual assets.

Share Premium

Share premium represents the amount received for a share in excess of its registered value. Hence, can be generated via the same sources as the share capital: 1) actual issuance of shares, and 2) within the MIP.

Share premium was GEL 22,110 thousand and GEL 12,718 thousand for the years ended December 31, 2019 and December 31, 2018, respectively. The addition in 2019 is a result of preferred share issue in March 2019. The whole movement for the year 2018 is attributable to the MIP 2017 distribution.

Dividends

The holders of common shares are entitled to receive dividends as declared from time to time and are entitled to one vote per share at annual and general meetings of the Group.

The holders of preferred stock are entitled to receive dividends at annual interest rate of 10%. According to Georgian legislation any promise of dividends is void and based on profit for the year and management decision.

Based on shareholders' decisions, dividends of GEL 767 thousand and GEL 870 thousand, were declared for the years 2019 and 2018, respectively.

In accordance with Georgian legislation the Group's distributable reserves are limited to the balance of retained earnings as recorded in the Group's consolidated financial statements prepared in accordance with IFRS.

21. CONTINGENCIES

Litigation

In the ordinary course of business, the Group is subject to legal actions and complaints. Management believes that the ultimate liability, if any, arising from such actions or complaints will not have a material adverse effect on the financial condition or the results of future operations.

Taxation contingencies

Commercial legislation of Georgia, including tax legislation, may allow more than one interpretation. In addition, there is a risk of tax authorities making arbitrary judgments of business activities. If a particular treatment, based on management's judgment of the Bank's business activities, was to be challenged by the tax authorities, the Bank may be assessed additional taxes, penalties and interest.

Georgian transfer pricing legislation was amended starting from January 1, 2014 to introduce additional reporting and documentation requirements. The new legislation allows the tax authorities to impose additional tax liabilities in respect of certain transactions, including but not limited to transactions with related parties, if they consider transaction to be priced not at arm's length. The impact of challenge of the Group's transfer pricing positions by the tax authorities cannot be reliably estimated.

Such uncertainty may relate to the valuation of financial instruments, valuation of provision for impairment losses and the market pricing of deals. Additionally, such uncertainty may relate to the valuation of temporary differences on the provision and recovery of the provision for impairment losses on loans to customers and receivables, as an underestimation of the taxable profit. The management of the Group believes that it has accrued all tax amounts due and therefore no allowance has been made in the consolidated financial statements.

Operating environment

Emerging markets such as Georgia are subject to different risks than more developed markets; these include economic, political and social, and legal and legislative risks. Laws and regulations affecting businesses in Georgia continue to evolve rapidly with tax and regulatory frameworks subject to varying interpretations. The future direction of Georgia's economy is heavily influenced by the fiscal and monetary policies adopted by the government, together with developments in the legal, regulatory, and political environment.

For the last two years Georgia has experienced a number of legislative changes, which have been largely related to Georgia's accession plan to the European Union. Whilst the legislative changes implemented during 2019 and 2018 paved the way, more can be expected as Georgia's action plan for achieving accession to the European Union continues to develop.

In addition to that, starting from early 2020 a new coronavirus disease (COVID-19) has begun rapidly spreading all over the world, resulting in announcement of the pandemic status by the World Health Organization in March 2020. Responses put in place by many countries to contain the spread of COVID-19 are resulting in significant operational disruption for many companies and have significant impact on global financial markets. As the situation is rapidly evolving, it may have a significant effect on business of many companies across a wide range of sectors, including, but not limited to, such impacts as disruption of business operations as a result of interruption of production or closure of facilities, supply chain disruptions, quarantines of personnel, reduced demand and difficulties in raising financing. In addition, the Group may face the increasingly broad effects of COVID-19 as a result of its negative impact on the global economy and major financial markets. The significance of the effect of COVID-19 on the Group's business largely depends on the duration and the incidence of the pandemic effects on the world and Georgian economy.

22. RELATED PARTY TRANSACTIONS

Control relationships

As at December 31, 2019 the Group's major shareholder and ultimate controlling party is Fund Crystal with 46.53% shareholding (See Note 1).

Transactions with members of the Supervisory and Executive Boards

Total remuneration and management consulting fees included in personnel expenses for the years ended December 31, 2019 and 2018 is as follows:

	2019	2018
Salaries and bonuses	1,106	1,236
Share based payment transaction	-	135
Profit sharing plan	-	147
Consulting fees	472	13
	<u>1,578</u>	<u>1,531</u>

Total remuneration and management consulting fees payables included in other liabilities as at December 31, 2019 and 2018 is as follows:

	December 31, 2019	December 31, 2018
Profit sharing plan	-	147
	<u>-</u>	<u>147</u>

Other related party transactions

	Other operating expenses 2019	Other operating expenses 2018	Other liabilities as of December 31, 2019	Other liabilities as of December 31, 2018
Other				
JSC Mobile Finance Services - Georgia*	740	109	309	-
	<u>740</u>	<u>109</u>	<u>309</u>	<u>-</u>

* JSC Mobile Finance Services – Georgia is owned by three members of Supervisory Board of the Group.

23. FAIR VALUE OF FINANCIAL INSTRUMENTS

IFRS defines fair value as the price that would be received to sell an asset or paid to transfer a liability in an orderly transaction between market participants at the measurement date.

The estimated fair values of financial instruments have been determined by the Group using available market information, where it exists, and appropriate valuation methodologies. However, judgment is necessarily required to interpret market data to determine the estimated fair value. Georgia continues to display some characteristics of an emerging market and economic conditions continue to limit the volume of activity in the financial markets. Market quotations may be outdated or reflect distress sale transactions and therefore not represent fair values of financial instruments. Management has used all available market information in estimating the fair value of financial instruments.

Fair value hierarchy

The Group measures fair values using the following fair value hierarchy, which reflects the significance of the inputs used in making the measurements:

- Level 1: quoted market price (unadjusted) in an active market for an identical instrument.
- Level 2: inputs other than quotes prices included within Level 1 that are observable either directly (i.e., as prices) or indirectly (i.e., derived from prices). This category includes instruments valued using: quoted market prices in active markets for similar instruments; quoted prices for similar instruments in markets that are considered less than active; or other valuation techniques where all significant inputs are directly or indirectly observable from market data.
- Level 3: inputs that are unobservable. This category includes all instruments where the valuation technique includes inputs not based on observable data and the unobservable inputs have a significant effect on the instrument's valuation. This category includes instruments that are valued based on quoted prices for similar instruments where significant unobservable adjustments or assumptions are required to reflect differences between the instruments.

Fair value of financial assets and financial liabilities that are not measured at fair value on a recurring basis (but fair value disclosures are required).

For financial assets and liabilities that have a short-term maturity (less than 3 months), it is assumed that the carrying amounts approximate to their fair value. This assumption is also applied to demand deposits and current accounts without a maturity.

Cash and cash equivalents – Cash and cash equivalents are carried at amortized cost which approximates their current fair value.

Other financial assets and liabilities – Other financial assets and liabilities are mainly represented by short-term receivables and payables, therefore the carrying amount is assumed to be reasonable estimate of their fair value.

Loans to customers – The estimated fair value of fixed interest rate instruments is based on estimated future cash flows expected to be received discounted at current interest rates of new instruments with similar credit risk and remaining maturity. Discount rates depend on currency, maturity of the instrument and credit risk of the counterparty.

Borrowed funds and debt securities issued – The fair values of subordinated debt and debt securities issued is determined in accordance with generally accepted pricing models based on discounted cash flow analysis using current interest rates of new instruments. For the borrowings received at variable rates management believes that carrying rate may be assumed to be market interest rate.

Lease liability - The fair value of lease liability is based on estimated future cash outflows discounted at current interest rate. Discount rate depends on currency and maturity of the instruments. The fair value of lease liability approximates its cost.

The following table shows the carrying amount and fair value of financial assets and financial liabilities recognised in the consolidated financial statements.

	Fair value hierarchy	December 31, 2019		December 31, 2018	
		Carrying value	Fair value	Carrying value	Fair value
Cash and cash equivalents	Level 1	20,106	20,106	13,953	13,953
Loans to customers	Level 3	297,211	305,088	264,608	271,584
Other financial assets	Level 3	2,297	2,297	1,706	1,706
Borrowed funds	Level 3	253,983	252,453	230,917	231,292
Debt securities issued	Level 3	12,667	12,667	9,945	9,945
Lease liability	Level 3	3,914	3,914	-	-
Other financial liabilities	Level 3	1,603	1,603	1,271	1,271

Fair value of the Group's financial assets and financial liabilities measured at fair value on a recurring basis

Derivative financial instruments are measured at fair value at the end of each reporting period. The following table gives information about how the fair values of these financial assets and financial liabilities are determined (in particular, the valuation technique(s) and inputs used).

Fair value as at

Derivative financial instruments	December 31, 2019	December 31, 2018	Fair value hierarchy	Valuation technique(s) and key input(s)	Significant unobservable input(s)	Relationship of unobservable inputs to fair value
Financial assets at fair value through profit or loss	-	442	Level 2	Future cash flows are estimated based on forward exchange rates (from observable forward exchange rates at the end of the reporting period) and contract forward rates.	N/A	N/A
Financial liabilities at fair value through profit or loss	4,292	1,659	Level 2			

The Group uses widely recognised valuation models for determining the fair value of derivative financial instruments, like foreign exchange forward contracts and currency swaps that use only observable market data and require less management judgment and estimation.

24. CAPITAL MANAGEMENT

The Group's objectives when maintaining capital are:

- To safeguard the Group's ability to continue as a going concern, so that it can continue to provide returns for shareholders; and
- To provide an adequate return to shareholders by pricing services commensurately with the level of risk.

The Group sets the amount of capital it requires in proportion to risk. The Group manages its capital structure and makes adjustments to it in the light of changes in economic conditions and the risk characteristics of the underlying assets. In order to maintain or adjust the capital structure, the Group may adjust the amount of dividends paid to shareholders, return capital to shareholders, issue new shares, or sell assets to reduce debt.

The Group is in compliance with minimum statutory capital requirements – the minimum cash contribution in the equity should not be less than 1,000 thousand (2018: GEL 500 thousand).

Starting from 1 September 2018, the Group also has to comply with the financial covenants established by the National Bank of Georgia (NBG), such as: capital adequacy, liquidity, property investment, investment, related party exposure and pledged assets ratios. The compliance with these ratios is monitored by the NBG on a monthly basis.

According to the NBG regulations, the Group has to hold minimum level of CAR in accordance with the below schedule:

- September 1, 2018 – December 31 2018: at least 16%
- January 1, 2019 – June 30 2019: 16-18%
- July 1, 2019 onwards – at least 18%

The below table discloses the compliance with NBG CAR ratio as at December 31, 2019 and December 31, 2018:

	2019	2018
Share capital	3,635	3,061
Share premium	22,110	12,718
Retained earnings	34,117	35,208
Eligible subordinated debt	5,748	-
Regulatory capital before reductions	65,610	50,987
Less intangible assets	(2,564)	(1,552)
Regulatory capital	63,046	49,435
	2019	2018
Total assets before reductions	337,095	295,047
Less intangible assets	(2,564)	(1,552)
Total assets after reductions	334,531	293,495

	December 31, 2019	December 31, 2018
Capital adequacy ratio	18.85%	16.84%

The Group also monitors its capital adequacy levels to comply with debt covenants, calculated in accordance with the lenders requirements. See Note 17 for the details of compliance with covenants.

25. RISK MANAGEMENT POLICIES

Management of risk is fundamental to the business and is an essential element of the Group's operations. The major risks faced by the Group are those related to market risk, credit risk and liquidity risk.

The risk management policies aim to identify, analyse and manage the risks faced by the Group, to set appropriate risk limits and controls, and to continuously monitor risk levels and adherence to limits. Risk management policies and procedures are reviewed regularly to reflect changes in market conditions, products and services offered and emerging best practice.

The Supervisory Board, together with its committees, has overall responsibility for the oversight of the risk management framework, overseeing the management of key risks and reviewing its risk management policies and procedures as well as approving significantly large exposures.

The Group's Executive Board Risk Committee and the Finance Department are responsible for monitoring and implementation of risk mitigation measures and making sure that the Group operates within the established risk parameters. The Head of the Risk Department is responsible for the overall risk management and compliance functions, ensuring the implementation of common principles and methods for identifying, measuring, managing and reporting both financial and non-financial risks. He reports directly to the Executive Board.

Credit, market and liquidity risks both at the portfolio and transactional levels are managed and controlled through a system of Credit Committees and an Asset and Liability Management Committee (ALCO). In order to facilitate efficient and effective decision-making, the Group established a hierarchy of credit committees depending on the type and amount of the exposure.

Both external and internal risk factors are identified and managed throughout the organization. Particular attention is given to identifying the full range of risk factors and determination of the level of assurance over the current risk mitigation procedures. Apart from the standard credit and market risk analysis, the Risk Department monitors financial and non-financial risks by holding regular meetings with operational units in order to obtain expert judgments in their areas of expertise.

Credit risk

Credit risk is the risk of financial loss to the Group if a customer or counterparty to a financial instrument fails to meet its contractual obligations.

The Group has policies and procedures for the management of credit exposures, including the establishment of Credit Committees, the analytical bodies responsible for analysing the information in the loan applications, assessing and reducing the credit risks. The credit policy (in the form of a Credit Manual) is reviewed and approved by the Supervisory Board.

The credit policy establishes:

- Procedures for reviewing and approving loan credit applications;
- Methodology for the credit assessment of borrowers;
- Methodology for the evaluation of collateral;
- Credit documentation requirements;
- Procedures for the ongoing monitoring of loans and other credit exposures.

The Credit Committee is authorized to make the final decision about financing or rejecting the loan applications. The loans presented to the Committee for approval are based on limits established by the credit policy.

Accuracy and correctness of information presented to the Credit Committee is the responsibility of the credit officer, who fills in the initial application after the due scrutiny of the applicant's business and its credit risks through the use of scoring models and application data verification procedures). Eventually the Credit Committee members assess the application against the established criteria (applicant's credit history, financial condition, competitive ability, etc.).

Assessment of the applicant's creditworthiness through monitoring of its business allows timely avoidance the risk of financial loss. Monitoring is performed by credit officers who report the results to the management. Regular monitoring of loans is also performed by the Monitoring Department. For timely response to potential risks, monitoring results are presented to the top management on monthly basis. The monitoring system helps to manage credit risks and to minimize them in a timely manner.

Exposure to credit risk is also managed, in part, by obtaining collateral and personal guarantees.

Apart from individual customer analysis, the credit portfolio is assessed by the Risk Department with regard to credit concentration and market risks.

The maximum exposure to credit risk is generally reflected in the carrying amounts of financial assets in the consolidated statement of financial position.

As at December 31, 2019 and 2018, the Group has no debtors or groups of connected debtors, credit risk exposure to whom exceeds 10% of maximum credit risk exposure.

Credit risk grades

The Group allocates each exposure to a credit risk grade based on a variety of data that is determined to be predictive of the risk of default and applying experienced credit judgment. Credit risk grades are defined using qualitative and quantitative factors that are indicative of risk of default. These factors vary depending on the nature of the exposure and the type of borrower.

Each exposure is allocated to the credit risk grade at initial recognition based on available information about the borrower. Exposures are subject to ongoing monitoring, which may result in an exposure being moved to a different credit risk grade.

Upon disbursement of a loan, an exposure score is assigned based on the predetermined criteria, which is later reflected in grades.

Grades upon disbursement of a loan:

A > 88 scores

B 82-88 scores

C <= 81 scores

C1 not applicable (agro cards and seasonal loans, to which rating is not applied)

Grades in case of arrears:

C3 1-30 days in arrears

D 31-60 days in arrears

D1 61-90 days in arrears

D2 91-120 days in arrears

D3 121-180 days in arrears

E > 180 days in arrears

Grades for restructured loans:

R1 current restructuring and restructuring for 1-90 days in arrears

R2 restructuring for >90 days in arrears

Grading for pawnshop portfolio:

P the entire pawnshop portfolio falls in the given grade

Default grades:

D2, D3, E, R2 - the Group uses different provisioning rates in accordance with the rule given below:

Loans that were in D2, D3 grades previously and have been restructured are transferred to R2.

Watch loans:

The given group includes the loans, which have awarded grades D, D1 due to past arrears, but have no delinquency any more, R1 and the loans, which have been transferred to grade C2 by the Risk Department, in accordance with the special rules given below (scores do not apply here).

Grade changes

Migration is allowed between A, B, C, C1 grades, change depends on the rating modification, which is calculated as a result of the closest financial analysis.

Any loan from C3 grade, which is no longer in arrears, move to A, B, C and C1 grades.

If loans from D and D1 grades are no longer in arrears, they move to C2 grade. In case of arrears, the loan goes back to the relevant grade (by grade of arrears).

If the existing C2 loan has not been in arrears for even 1 day over the last 6-month period, the loan will be returned to the grade granted at the time of disbursement.

If payments are duly made of R1 grade loans for at least 6 months and at least 50% of annual instalment is repaid, additional financial analysis is performed. Based on the Risk Committee decision and by the will of the client refinancing may be applied though disbursement of a new loan. Such loan is assigned to C2 grade right upon its disbursement.

D2, D3, E and R2 loans permanently remain in the given grades.

In case of parallel loans, the following rationale applies:

- If a client has at least one delinquent loan, all of the loans of the client will fall into the grade, having the largest ECL rate out of the existing loans.
- If a client has at least one restructured loan, all the loans of the client should be included in the restructuring grade. Restructuring takes over delinquency. Therefore, if a client has 1 restructured loan and 1 – delinquent, both of them will be included in the restructuring grade.
- If a client has parallel loans with none of them being delinquent, restructured or included in C1, C2 categories, all of them should be awarded the grade, which has been assigned to the most recently disbursed loan. For instance, if a client had one loan in grade A, disbursed in 2018 and s/he takes another loan in 2019 under grade B, both loans will be included in grade B, as this is the grade of the most recently disbursed loan. Both, upgrade and downgrade, are allowed.
- If a client has parallel loans with none of them being delinquent or restructured and meantime, with one of them being in grade C1, C1 loan should also be awarded the grade, which has been assigned to the most recently disbursed loan(except for this loan).
- If a client has parallel loans with none of them being delinquent or restructured and meantime, with one of them being in grade C2, all the loans of the client should be awarded C2 category.

If the level of risk substantially increases for A, B, C, C1 grade loans, that is, if for the moment of reporting the probability of default 1.5 times exceeds the rate observed at the time of disbursement, the loans will be transferred to C2 grade. Probability of default is checked on an annual basis.

In case if increased risks are detected with respect to A, B, C and C1 loans, they may be transferred to C2 grade based on the following groups:

- Loan officer;
- Branch;
- Location (city; region);
- Client sub-sector (livestock, greenhouses, internal transportation and etc.);
- Any specific loan;
- Any specific client.

Recommendation on transfer of loans to C2 grade by the given groups is made by the Risk Management Division of the Group based on respective analysis and approval by the Executive Board. The following circumstances should serve as a basis for the recommendation:

- Expected low yield or low prices on certain agricultural crops;
- Expected financial shocks and volatility in some business sector;
- Expected political or criminal tension in a specific region or city;
- Expected high risks in a certain branch, where internal fraud has been identified. The branch is characterised by low degree of risk identification or high-risk appetite;
- A certain branch has been included in the watch list based on its risk indicator;
- Inexperienced branches, launched in regions unfamiliar for the Group;
- A loan officer, who has been included in the watch list based on risk indicator;
- A client, who has been included in the watch list: their actions are suspicious, bring suspicious clients, there are reasonable grounds to suspect that the client is related to other clients. Suspicious activities are based on the findings of the internal audit;
- Internal audit report on the high risk of a certain branch;
- Loans, PD of which increased by 50% as at reporting date compared to the origination date;
- Other argument, which is justified with due analysis and assumptions.

Change of grade also occurs for refinancing of a loan; upon disbursement of a new loan, rating is calculated based on updated information.

A, B, C and C1 grade loans, which have been transferred to C2 grade, go back to their original grades if the above-mentioned risk factors no longer exist.

D and D1 go back to their original grades based on days in arrears.

Definition of default

The Group recognizes default in the following cases:

- Arrears including restructured loans >90 days
- Decease of a client
- Force majeure, when a client becomes insolvent due to external factors beyond their control
- Pawnshop default point is >30 days in arrears

The definition of default is in line with relevant regulations, taking into account the 90 days past due cap presumption of IFRS 9.

The loans for which the Group recognizes default, are credit-impaired loans.

Significant increase in credit risk

When determining whether the risk of default on a financial instrument has increased significantly since initial recognition, the Group considers reasonable and supportable information that is relevant and available without undue cost or effort. This includes both quantitative and qualitative information and analysis, based on the Group's historical experience and expert credit assessment and including forward-looking information.

The quantitative information is a primary indicator of significant increase in credit risk and is based on the change in lifetime PD by comparing:

- the remaining lifetime PD at the reporting date; with
- the remaining lifetime PD for this point in time that was estimated based on facts and circumstances at the time of initial recognition of the exposure.

As a backstop, the Group considers that a significant increase in credit risk occurs no later than when an asset is more than 30 days past due.

The Group monitors the effectiveness of the criteria used to identify significant increases in credit risk by regular reviews to confirm that:

- The criteria are capable of identifying significant increases in credit risk before an exposure is in default;
- The criteria do not align with the point in time when an asset becomes 30 days past due; and
- There is no unwarranted volatility in loss allowance from transfers between 12-months PD (probability of default) and lifetime PD.

Staging

Throughout their lifetime loans move across three different stages:

- Stage 1 - A, B, C, C1, C3 – low risk loans
- Stage 2 - C2, R1, D, D1 - significant credit deterioration
- Stage 3 - D2, D3, R2, E - default grades

Portfolio segmentation

For the purpose of portfolio segmentation, according to the homogeneity of the risk of portfolio grouping, the portfolio is divided in the groups according to product types: Micro Business, SME, Agricultural, Housing, Consumer, Installment and Pawnshop loans. Vintage analysis and default rate analysis are performed to further ensure the homogeneity of identified segments. PD is calculated separately for each of the above-mentioned groups.

The client exposure is further broken down into collateralized and non-collateralized loans, as the two display different characteristics and bear different risks.

Incorporation of forward-looking information

The Group incorporates forward-looking information into both: its assessment of whether the credit risk of an instrument has increased significantly since its initial recognition and its measurement of ECL (expected credit loss).

The Group has identified and documented the key drivers of credit risk and credit losses for the portfolio using an analysis of historical data, has assessed impact of macro-economic variables on probability of default and recovery rate. The following macro-economic variables were involved in the analysis:

- Real growth rate of GDP of Georgia;
- Inflation rate;
- Monetary policy interest rate;
- Nominal effective exchange rate.

The table below summarizes the principal macroeconomic indicators included in the economic scenarios used at December 31, 2019 for the years 2020 to 2022, for Georgia:

	2020	2021	2022
GDP Growth			
Base scenario	4.5	5.0	5.0
Upside scenario	5.5	6.0	5.0
Downside scenario	2.5	3.5	4.5
Inflation rate			
Base scenario	4.5	2.5	3.0
Upside scenario	4.5	3.5	3.0
Downside scenario	7.0	5.0	3.0
Monetary policy interest rate			
Base scenario	8.0	7.0	6.5
Upside scenario	8.0	6.5	6.0
Downside scenario	9.5	8.5	7.5
Nominal effective exchange rate			
Base scenario	265.0	265.0	265.0
Upside scenario	273.0	281.2	281.2
Downside scenario	249.1	241.7	248.9

Predicted relationships between the key indicators and default and loss rates on various portfolios of financial assets have been developed based on analysing historical data over the past 3 and 5 years, for PD and LGD purposes, respectively. Based on this analysis, the Group identified portfolio default key relationship with Monetary Policy Interest Rate.

The Group has performed a sensitivity analysis on how ECL on the main portfolios would change if the key assumptions used to calculate ECL change by 10%. The table below outlines the total ECL per portfolio as at December 31, 2019, if the assumptions used to measure ECL remain as expected (amount as presented in the consolidated statement of financial position), as well as if each of the key assumptions used change by plus or minus 10%. The changes are applied in isolation for illustrative purposes, and are applied to each probability weighted scenarios used to develop the estimate of expected credit losses. In reality there will be interdependencies between the various economic inputs and the exposure to sensitivity will vary across the economic scenarios.

	Average PD	Average LGD	ECL
Monetary policy interest rate			
As expected	27.335%	59.79%	(13,184)
+10%	27.336%	59.79%	(13,186)
-10%	27.333%	59.79%	(13,182)

Measurement of ECL

The key inputs into the measurement of ECL are the term structure of the following variables:

- Probability of default (PD);
- Loss given default (LGD);
- Exposure at default (EAD).

These parameters are generally derived from internally developed statistical models and other historical data. They are adjusted to reflect forward-looking information as described above.

Probability of default (PD)

PD estimates are estimates at a certain date, which are calculated based on statistical rating models.

If a counterparty or exposure migrates between ratings' classes, then this will lead to a change in the estimate of the associated PD. PDs are estimated considering the contractual maturities of exposures and estimated prepayment rates.

PDs are calculated based on three-year average and then 1-year and lifetime PDs are derived by extrapolating using migration matrices.

As at December 31, 2019, 10% increase/(decrease) in average PD per each segment results in ECL increase/(decrease) by 4.5% that represents GEL 591/(591) thousand.

As at December 31, 2018, 10% increase/(decrease) in average PD per each segment results in ECL increase/(decrease) by 5.3% that represents GEL 548/(548) thousand.

Loss given default (LGD)

LGD is the magnitude of the likely loss if there is a default. The Group estimates LGD parameters based on the history of recovery rates of claims against defaulted counterparties. The LGD model considers cash recoveries only. LGD is calculated on a discounted cash flow basis using the effective interest rate as the discounting factor.

As at December 31, 2019, 10% increase/(decrease) in average LGD per each segment results in ECL increase/(decrease) by 7.4% that represents GEL 980/(980) thousand.

As at December 31, 2018, 10% increase/(decrease) in average LGD per each segment results in ECL increase/(decrease) by 9.3% that represents GEL 962/(962) thousand.

Exposure at default (EAD)

EAD represents the expected exposure in the event of default. The Group derives the EAD from the current exposure to the counterparty and potential changes to the current amount allowed under the contract including amortisation. The EAD of a financial asset is its gross carrying amount.

Credit quality of loans to customers

The following tables provide information on the credit quality of loans to customers as at December 31, 2019:

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allow- ance to gross loans%
Analysis by sector:							
Agriculture loans							
A	5,804	(84)	-	-	(84)	5,720	1%
B	20,245	(329)	-	-	(329)	19,916	2%
C	26,536	(449)	-	-	(449)	26,087	2%
C1	8,026	(109)	-	-	(109)	7,917	1%
C2	13,568	-	(396)	-	(396)	13,172	3%
C3	565	(131)	-	-	(131)	434	23%
D	693	-	(307)	-	(307)	386	44%
D1	633	-	(328)	-	(328)	305	52%
D2	619	-	-	(396)	(396)	223	64%
D3	322	-	-	(206)	(206)	116	64%
E	1,123	-	-	(821)	(821)	302	73%
R1	2,125	-	(464)	-	(464)	1,661	22%
R2	1,790	-	-	(953)	(953)	837	53%
Total agriculture loans	82,049	(1,102)	(1,495)	(2,376)	(4,973)	77,076	6%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans%
Service loans							
A	4,133	(38)	-	-	(38)	4,095	1%
B	15,615	(155)	-	-	(155)	15,460	1%
C	35,485	(374)	-	-	(374)	35,111	1%
C1	6,438	(88)	-	-	(88)	6,350	1%
C2	20,709	-	(887)	-	(887)	19,822	4%
C3	430	(72)	-	-	(72)	358	17%
D	144	-	(49)	-	(49)	95	34%
D1	73	-	(31)	-	(31)	42	42%
D2	502	-	-	(307)	(307)	195	61%
D3	379	-	-	(212)	(212)	167	56%
E	717	-	-	(547)	(547)	170	76%
R1	1,024	-	(170)	-	(170)	854	17%
R2	1,204	-	-	(548)	(548)	656	46%
Total service loans	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375	4%
Consumer loans							
A	6,375	(61)	-	-	(61)	6,314	1%
B	12,025	(132)	-	-	(132)	11,893	1%
C	23,973	(273)	-	-	(273)	23,700	1%
C1	9,779	(131)	-	-	(131)	9,648	1%
C2	7,507	-	(226)	-	(226)	7,281	3%
C3	301	(65)	-	-	(65)	236	22%
D	150	-	(65)	-	(65)	85	43%
D1	93	-	(43)	-	(43)	50	46%
D2	311	-	-	(200)	(200)	111	64%
D3	155	-	-	(105)	(105)	50	68%
E	210	-	-	(161)	(161)	49	77%
R1	615	-	(92)	-	(92)	523	15%
R2	429	-	-	(220)	(220)	209	51%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allow- ance to gross loans%
Total consumer loans	61,923	(662)	(426)	(686)	(1,774)	60,149	3%
Trade loans							
A	2,064	(19)	-	-	(19)	2,045	1%
B	8,371	(81)	-	-	(81)	8,290	1%
C	18,424	(190)	-	-	(190)	18,234	1%
C1	3,147	(42)	-	-	(42)	3,105	1%
C2	11,694	-	(463)	-	(463)	11,231	4%
C3	375	(59)	-	-	(59)	316	16%
D	88	-	(30)	-	(30)	58	34%
D1	110	-	(50)	-	(50)	60	45%
D2	299	-	-	(180)	(180)	119	60%
D3	122	-	-	(72)	(72)	50	59%
E	525	-	-	(405)	(405)	120	77%
R1	738	-	(118)	-	(118)	620	16%
R2	1,158	-	-	(563)	(563)	595	49%
Total Trade loans	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%
Pawn shop loans							
P	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
Total pawn shop loans	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
Manufacturing loans							
A	407	(4)	-	-	(4)	403	1%
B	962	(10)	-	-	(10)	952	1%
C	4,566	(46)	-	-	(46)	4,520	1%

C1	746	(10)	-	-	(10)	736	1%
C2	2,273	-	(81)	-	(81)	2,192	4%
C3	135	(23)	-	-	(23)	112	17%
D	95	-	(31)	-	(31)	64	33%
D1	45	-	(20)	-	(20)	25	44%
D2	25	-	-	(16)	(16)	9	64%
D3	21	-	-	(13)	(13)	8	62%
E	190	-	-	(167)	(167)	23	88%
R1	382	-	(64)	-	(64)	318	17%
R2	508	-	-	(264)	(264)	244	52%
Total manufacturing loans	10,355	(93)	(196)	(460)	(749)	9,606	7%
Total loans to customers	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans %
Analysis by sector:							
Agriculture loans							
Not overdue	77,760	(989)	(812)	(1,031)	(2,832)	74,928	4%
1 to 30 days overdue	951	(113)	(25)	(225)	(363)	588	38%
31 to 60 days overdue	984	-	(315)	(172)	(487)	497	49%
61 to 90 days overdue	1,068	-	(342)	(151)	(493)	575	46%
91 to 180 days overdue	1,286	-	(1)	(797)	(798)	488	62%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total agriculture loans	82,049	(1,102)	(1,495)	(2,376)	(4,973)	77,076	6%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans %
Service loans							
Not overdue	84,712	(668)	(1,027)	(774)	(2,469)	82,243	3%
1 to 30 days overdue	716	(59)	(19)	(156)	(234)	482	33%
31 to 60 days overdue	220	-	(49)	(37)	(86)	134	39%
61 to 90 days overdue	231	-	(39)	(72)	(111)	120	48%
91 to 180 days overdue	974	-	(3)	(575)	(578)	396	59%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total service loans	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375	4%
Consumer loans							
Not overdue	60,808	(610)	(307)	(357)	(1,247)	59,934	2%
1 to 30 days overdue	357	(52)	(10)	(34)	(96)	261	27%
31 to 60 days overdue	178	-	(61)	(14)	(75)	103	42%
61 to 90 days overdue	204	-	(42)	(36)	(78)	126	38%
91 to 180 days overdue	376	-	(6)	(245)	(251)	125	67%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total consumer loans	61,923	(662)	(426)	(686)	(1,774)	60,149	3%
Trade loans							
Not overdue	45,616	(333)	(564)	(742)	(1,639)	43,977	4%
1 to 30 days overdue	558	(58)	(21)	(27)	(106)	452	19%
31 to 60 days overdue	231	-	(33)	(77)	(110)	121	48%
61 to 90 days overdue	195	-	(41)	(70)	(111)	84	57%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans %
91 to 180 days overdue	515	-	(2)	(304)	(306)	209	59%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total trade loans	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%
Pawn shop loans							
Not overdue	21,665	-	(27)	-	(27)	21,638	0%
1 to 30 days overdue	491	-	-	-	-	491	0%
31 to 60 days overdue	26	-	-	-	-	26	0%
61 to 90 days overdue	4	-	-	-	-	4	0%
91 to 180 days overdue	3	-	-	-	-	3	0%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total pawn shop loans	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
Manufacturing loans							
Not overdue	9,887	(71)	(154)	(295)	(520)	9,367	5%
1 to 30 days overdue	147	(22)	(1)	(3)	(26)	121	18%
31 to 60 days overdue	123	-	(33)	(13)	(46)	77	37%
61 to 90 days overdue	19	-	(8)	-	(8)	11	42%
91 to 180 days overdue	179	-	-	(149)	(149)	30	83%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total manufacturing loans	10,355	(93)	(196)	(460)	(749)	9,606	7%
Total loans to customers	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

The following table provides information on the credit quality of loans to customers as at December 31, 2018:

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans%
Analysis by sector:							
Agriculture loans							
A	7,556	(81)	-	-	(81)	7,475	1%
B	17,981	(204)	-	-	(204)	17,777	1%
C	24,130	(288)	-	-	(288)	23,842	1%
C1	6,335	(80)	-	-	(80)	6,255	1%
C2	14,898	-	(435)	-	(435)	14,463	3%
C3	1,643	(317)	-	-	(317)	1,326	19%
D	1,141	-	(437)	-	(437)	704	38%
D1	1,036	-	(456)	-	(456)	580	44%
D2	600	-	-	(376)	(376)	224	63%
D3	336	-	-	(211)	(211)	125	63%
E	366	-	-	(268)	(268)	98	73%
R1	2,166	-	(546)	-	(546)	1,620	25%
R2	1,015	-	-	(530)	(530)	485	52%
Total agriculture loans	79,203	(970)	(1,874)	(1,385)	(4,229)	74,974	5%
Service loans							
A	4,702	(52)	-	-	(52)	4,650	1%
B	14,241	(162)	-	-	(162)	14,079	1%
C	33,162	(385)	-	-	(385)	32,777	1%
C1	2,719	(34)	-	-	(34)	2,685	1%
C2	8,332	-	(241)	-	(241)	8,091	3%
C3	965	(186)	-	-	(186)	779	19%
D	338	-	(133)	-	(133)	205	39%
D1	256	-	(122)	-	(122)	134	48%
D2	328	-	-	(214)	(214)	114	65%
D3	256	-	-	(159)	(159)	97	62%
E	128	-	-	(109)	(109)	19	85%
R1	1,135	-	(271)	-	(271)	864	24%
R2	448	-	-	(226)	(226)	222	50%
Total service loans	67,010	(819)	(767)	(708)	(2,294)	64,716	3%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans%
Trade loans							
A	2,714	(30)	-	-	(30)	2,684	1%
B	8,170	(93)	-	-	(93)	8,077	1%
C	19,655	(229)	-	-	(229)	19,426	1%
C1	2,185	(27)	-	-	(27)	2,158	1%
C2	6,484	-	(188)	-	(188)	6,296	3%
C3	577	(110)	-	-	(110)	467	19%
D	309	-	(119)	-	(119)	190	39%
D1	184	-	(87)	-	(87)	97	47%
D2	143	-	-	(94)	(94)	49	66%
D3	232	-	-	(146)	(146)	86	63%
E	275	-	-	(234)	(234)	41	85%
R1	659	-	(164)	-	(164)	495	25%
R2	525	-	-	(280)	(280)	245	53%
Total trade loans	42,112	(489)	(558)	(754)	(1,801)	40,311	4%
Consumer loans							
A	6,695	(74)	-	-	(74)	6,621	1%
B	11,389	(132)	-	-	(132)	11,257	1%
C	24,562	(294)	-	-	(294)	24,268	1%
C1	12,965	(156)	-	-	(156)	12,809	1%
C2	6,177	-	(185)	-	(185)	5,992	3%
C3	759	(160)	-	-	(160)	599	21%
D	348	-	(139)	-	(139)	209	40%
D1	203	-	(98)	-	(98)	105	48%
D2	184	-	-	(121)	(121)	63	66%
D3	140	-	-	(88)	(88)	52	63%
E	53	-	-	(46)	(46)	7	87%
R1	711	-	(160)	-	(160)	551	23%
R2	185	-	-	(95)	(95)	90	51%
Total consumer loans	64,371	(816)	(582)	(350)	(1,748)	62,623	3%

Pawn shop loans

P	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%
Total pawn shop loans	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%

Manufacturing loans

A	756	(8)	-	-	(8)	748	1%
B	1,250	(14)	-	-	(14)	1,236	1%
C	5,007	(58)	-	-	(58)	4,949	1%
C1	367	(5)	-	-	(5)	362	1%
C2	1,068	-	(31)	-	(31)	1,037	3%
C3	256	(45)	-	-	(45)	211	18%
D	66	-	(25)	-	(25)	41	38%
D1	160	-	(74)	-	(74)	86	46%
D2	28	-	-	(19)	(19)	9	68%
D3	44	-	-	(28)	(28)	16	64%
E	33	-	-	(23)	(23)	10	70%
R1	272	-	(67)	-	(67)	205	25%
R2	145	-	-	(74)	(74)	71	51%
Total manufacturing loans	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,981	5%
Total loans to customers	275,164	(3,224)	(3,991)	(3,341)	(10,556)	264,608	4%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit-impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit-impaired	Total ECL	Net loans	ECL allowance to gross loans %
Analysis by sector:							
Agriculture loans							
Not overdue	74,179	(699)	(997)	(521)	(2,217)	71,962	3%
1 to 30 days overdue	1,785	(271)	(62)	(126)	(459)	1,326	26%
31 to 60 days overdue	1,195	-	(415)	(51)	(466)	729	39%
61 to 90 days overdue	1,012	-	(400)	(59)	(459)	553	45%
91 to 180 days overdue	1,032	-	-	(628)	(628)	404	61%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total agriculture loans	79,203	(970)	(1,874)	(1,385)	(4,229)	74,974	5%
Service loans							
Not overdue	64,734	(644)	(517)	(281)	(1,442)	63,292	2%
1 to 30 days overdue	1,169	(175)	(40)	(61)	(276)	893	24%
31 to 60 days overdue	275	-	(104)	(3)	(107)	168	39%
61 to 90 days overdue	239	-	(106)	(9)	(115)	124	48%
91 to 180 days overdue	593	-	-	(354)	(354)	239	60%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total service loans	67,010	(819)	(767)	(708)	(2,294)	64,716	3%

	Gross loans	Stage 1 12-month ECL	Stage 2 Lifetime ECL - not credit- impaired	Stage 3 Lifetime ECL - credit- impaired	Total ECL	Net loans	ECL allow- ance to gross loans %
Trade loans							
Not overdue	40,223	(388)	(321)	(315)	(1,024)	39,199	3%
1 to 30 days overdue	868	(101)	(52)	(78)	(231)	637	27%
31 to 60 days overdue	338	-	(115)	(25)	(140)	198	41%
61 to 90 days overdue	236	-	(70)	(51)	(121)	115	51%
91 to 180 days overdue	447	-	-	(285)	(285)	162	64%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total trade loans	42,112	(489)	(558)	(754)	(1,801)	40,311	4%
Consumer loans							
Not overdue	62,835	(679)	(347)	(142)	(1,168)	61,667	2%
1 to 30 days overdue	727	(137)	(25)	(5)	(167)	560	23%
31 to 60 days overdue	340	-	(135)	(5)	(140)	200	41%
61 to 90 days overdue	172	-	(75)	(10)	(85)	87	49%
91 to 180 days overdue	297	-	-	(188)	(188)	109	63%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total consumer loans	64,371	(816)	(582)	(350)	(1,748)	62,623	3%

Pawn shop loans

Not overdue	12,573	-	(13)	-	(13)	12,560	0%
1 to 30 days overdue	364	-	-	-	-	364	0%
31 to 60 days overdue	73	-	-	-	-	73	0%
61 to 90 days overdue	4	-	-	-	-	4	0%
91 to 180 days overdue	2	-	-	-	-	2	0%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total pawn shop loans	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%

Manufacturing loans

Not overdue	8,778	(93)	(67)	(74)	(234)	8,544	3%
1 to 30 days overdue	374	(37)	(31)	(23)	(91)	283	24%
31 to 60 days overdue	76	-	(25)	(5)	(30)	46	39%
61 to 90 days overdue	160	-	(74)	-	(74)	86	46%
91 to 180 days overdue	64	-	-	(42)	(42)	22	66%
Over 180 days overdue	-	-	-	-	-	-	0%
Total manufacturing loans	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,981	5%
Total loans to customers	275,164	(3,224)	(3,991)	(3,341)	(10,356)	264,608	4%

During the years ended December 31, 2019 and 2018, the Group modified the contractual cash flows on certain loans to customers. All such loans were transferred to at least Stage 2 with a loss allowance measured at an amount equal lifetime expected credit losses. Therefore, there are no loans with modified contractual cash flows transferred to Stage 1 from Stage 2 or Stage 3.

Analysis of collateral and other credit enhancements

The following table provides the analysis of the loan portfolio, net of impairment:

	December 31, 2019	% of loan portfolio	December 31, 2018	% of loan portfolio
Loans with no collateral	169,341	57%	165,186	62%
Loans with collateral	127,870	43%	99,422	38%
Total	297,211	100%	264,608	100%

Type of collateral	December 31, 2019 Gross carrying amount	December 31, 2019 ECL	December 31, 2019 Carrying amount	December 31, 2019 Collateral Fair Value
Real estate	109,233	(5,898)	103,335	299,454
Precious metals	21,488	(29)	21,459	39,160
Movable property	3,277	(151)	3,076	8,909
Non-collateralized	176,536	(7,195)	169,341	-
Total	310,484	(13,273)	297,211	347,523

Type of collateral	December 31, 2018 Gross carrying amount	December 31, 2018 ECL	December 31, 2018 Carrying amount	December 31, 2018 Collateral Fair Value
Real estate	88,434	(3,742)	84,692	271,172
Precious metals	12,933	(14)	12,919	22,723
Movable property	1,911	(100)	1,811	6,043
Non-collateralized	171,886	(6,700)	165,186	-
Total	275,164	(10,556)	264,608	299,938

Loans with collateral are mainly secured by real estate, movable property and precious metals. In addition, the majority of the loans are collateralized by sureties. Secured loans are mainly included in the pawn shop, service, trade and agricultural loan categories.

Management estimates that the fair value of collateral estimated at the inception of the loans is at least equal to the carrying amounts of corresponding secured loans as at December 31, 2019 and 2018, excluding the effect of overcollateralization. Due to the low loan-to-value ratio, the management does not expect any possible negative movements in market prices to have a significant impact on recoverability of the loans.

Sureties received from individuals are not considered for impairment assessment purposes. Accordingly, such loans and unsecured portions of partially secured exposures are presented as loans without collateral.

Reposessed assets are presented in other assets. Refer to Note 16.

Loan maturities

The maturity of the loan portfolio is presented below, which shows the remaining period from the reporting date to the contractual maturity of the loans.

Market risk

Market risk is the risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in market prices. Market risk comprises currency risk, interest rate risk and other price risks. Market risk for the Group arises from open positions in interest rates, which are exposed to general and specific market movements and changes in the level of foreign currency rates.

The objective of market risk management is to manage and control market risk exposures within acceptable parameters, whilst optimizing the return on risk.

Overall authority for market risk is vested in the ALCO.

The Group manages its market risk by setting open position limits in relation to financial instruments, interest rate maturity and currency positions. These are monitored on a regular basis and reviewed by the Executive Board and approved by the Supervisory Board.

Interest rate risk

Interest rate risk is the risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in market interest rates. The Group is exposed to the effects of fluctuations in the prevailing levels of market interest rates on its financial position and cash flows. Interest margins may increase as a result of such changes, but may also reduce or create losses in the event that unexpected movements occur.

Interest rate gap analysis

Interest rate risk is managed principally through monitoring interest rate gaps. A summary of the interest gap position is presented by the lower of interest rate receipt date or maturity date of financial instruments:

	Less than 3 months	3-6 months	6-12 months	1-5 years	More than 5 years	Non- interest bearing	Carrying amount
December 31, 2019							
ASSETS							
Cash and cash equivalents	2,451	-	-	-	-	17,655	20,106
Loans to customers	62,925	33,877	64,046	133,176	3,187	-	297,211
Other financial assets	-	-	-	-	-	2,297	2,297

	Less than 3 months	3-6 months	6-12 months	1-5 years	More than 5 years	Non- interest bearing	Carrying amount
	65,376	33,877	64,046	133,176	3,187	19,952	319,614
LIABILITIES							
Financial liability at fair value through profit or loss	-	-	-	-	-	4,292	4,292
Borrowed funds	253,759	-	-	-	-	224	253,983
Debt securities issued	260	-	-	12,407	-	-	12,667
Lease liability	241	250	513	2,839	71	-	3,914
Dividends payable	-	-	767	-	-	-	767
Other financial liabilities	-	-	-	-	-	1,603	1,603
	254,260	250	1,280	15,246	71	6,119	277,226
Interest sensitivity gap	(188,884)	33,627	62,766	117,930	3,116	13,833	
Cumulative interest sensitivity gap	(188,884)	(155,257)	(92,491)	25,439	28,555	42,388	

	Less than 3 months	3-6 months	6-12 months	1-5 years	More than 5 years	Non- interest bearing	Carrying amount
December 31, 2018							
ASSETS							
Cash and cash equivalents	2,261	-	-	-	-	11,692	13,953
Financial assets at fair value through profit or loss	-	-	-	-	-	442	442
Loans to customers	54,339	32,880	61,057	116,269	63	-	264,608
Other financial assets	-	-	-	-	-	1,705	1,705
	56,600	32,880	61,057	116,269	63	13,839	280,708
LIABILITIES							
Financial liability at fair value through profit or loss	-	-	-	-	-	1,659	1,659
Borrowed funds	29,000	16,164	27,882	155,476	2,395	-	230,917
Debt securities issued	74	-	9,871	-	-	-	9,945
Other financial liabilities	-	-	-	-	-	1,271	1,271
	29,074	16,164	37,753	155,476	2,395	2,930	243,792
Interest sensitivity gap	27,526	16,716	23,304	(39,207)	(2,332)	10,909	
Cumulative interest sensitivity gap	27,526	44,242	67,546	28,339	26,007	36,916	

Average effective interest rates

The table below displays average effective interest rates for interest-bearing assets and liabilities as at 31 December 2019 and 2018. These interest rates are an approximation of the yields to maturity of these assets and liabilities.

	2019			2018		
	Average effective interest rate, %			Average effective interest rate, %		
	GEL	USD	EUR	GEL	USD	EUR
Interest bearing assets						
Cash and cash equivalents	5.93%	1.00%	-	6.22%	0.67%	-
Loans to customers	32.85%	22.68%	-	39.99%	25.01%	-
Interest bearing liabilities						
Borrowed funds	12.12%	6.42%	-	12.00%	7.24%	5.27%
Debt securities issued	13.05%	-	-	12.07%	-	-

Interest rate sensitivity analysis

The management of interest rate risk, based on an interest rate gap analysis, is supplemented by monitoring the sensitivity of financial assets and liabilities. An analysis of the sensitivity of net profit to changes in interest rates (repricing risk), based on a simplified scenario of a 100 basis point (bp) symmetrical fall or rise in all yield curves and positions of interest-bearing assets and liabilities existing as at 31 December 2019 and 2018, is as follows:

	2019	2018
100 bp parallel fall	(307)	(341)
100 bp parallel rise	307	341

Currency risk

The Group has assets and liabilities denominated in several foreign currencies.

Currency risk is the risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in foreign currency exchange rates. Although the Group hedges its exposure to currency risk through use of back to back loans which are classified as derivatives (see Note 11), such activities do not qualify as hedging relationships in accordance with IFRS.

The following table shows the foreign currency exposure structure of financial assets and liabilities as at December 31, 2019:

	EUR	USD	Total
ASSETS			
Cash and cash equivalents	2,024	5,953	7,977
Loans to customers	-	3,772	3,772
Other financial assets	4	121	125
Total assets	2,028	9,846	11,874
LIABILITIES			
Borrowed funds	-	118,435	118,435
Lease liability	-	3,914	3,914
Other financial liabilities	3	5	8
Total liabilities	3	122,354	122,357
Net position	2,025	(112,508)	(110,483)
The effect of derivatives held for risk management	-	113,676	113,676
Net position after derivatives held for risk management purposes	2,025	1,168	3,193

The following table shows the foreign currency exposure structure of financial assets and liabilities as at December 31, 2018:

	EUR	USD	Total
ASSETS			
Cash and cash equivalents	1,980	2,582	4,562
Loans to customers	-	9,332	9,332
Other financial assets	3	184	187
Total assets	1,983	12,098	14,081
LIABILITIES			
Borrowed funds	452	127,348	127,800
Total liabilities	452	127,348	127,800

	EUR	USD	Total
Net position	1,531	(115,250)	(113,719)
The effect of derivatives held for risk management	-	112,150	112,150
Net position after derivatives held for risk management purposes	1,531	(3,100)	(1,569)

The following significant exchange rates were applied during the year:

in GEL	Average rate		Reporting date spot rate	
	2019	2018	2019	2018
USD 1	2.8192	2.5345	2.8677	2.6766
EUR 1	3.1553	2.9913	3.2095	3.0701

A weakening of the GEL, as indicated below, against the following currencies at 31 December 2019 and 2018, would have increased (decreased) profit or loss by the amounts shown below. This analysis is on a net-of-tax basis, and is based on foreign currency exchange rate variances that the Group considered to be reasonably possible at the end of the reporting period. The analysis assumes that all other variables, in particular - interest rates, remain constant.

	2019	2018
20% appreciation of USD against GEL	199	(527)
20% appreciation of EUR against GEL	344	260

A strengthening of the GEL against the above currencies at December 31, 2019 and 2018 would have had the equal opposite effect on the above currencies to the amounts shown above, on the basis that all other variables remained constant.

Liquidity risk

Liquidity risk is the risk that the Group will encounter difficulty in meeting obligations associated with its financial liabilities that are settled by delivering cash or another financial asset. Liquidity risk exists when the maturities of assets and liabilities do not match. The matching and or controlled mismatching of the maturities and interest rates of assets and liabilities is fundamental to liquidity management. It is unusual for financial institutions ever to be completely matched since business transacted is often of an uncertain term and of different types. An unmatched position potentially enhances profitability, but can also increase the risk of losses.

The Group maintains liquidity management with the objective of ensuring that funds will be available at all times to honour all cash flow obligations as they become due. The liquidity policy is reviewed and approved by the Executive and Supervisory Boards.

The Group seeks to actively support a diversified and stable funding base comprising long-term and short-term loans from other banks and other financial institutions, accompanied by diversified portfolios of highly liquid assets, in order to be able to respond quickly and smoothly to unforeseen liquidity requirements.

The liquidity management policy requires:

- Projecting cash flows by major currencies and taking into account the level of liquid assets necessary in relation thereto;
- Maintaining a diverse range of funding sources;
- Managing the concentration and profile of debts;
- Maintaining debt financing plans;
- Maintaining liquidity and funding contingency plans.

Liquidity position is monitored by the Finance Department and the ALCO. Under the normal market conditions, information on the liquidity position are presented to the Management Risk Committee on a weekly basis. Decisions on liquidity management are made by ALCO and implemented by the Finance Department.

The following tables show the undiscounted cash flows on financial liabilities and on the basis of their earliest possible contractual maturity. The total gross inflow and outflow disclosed in the tables is the contractual, undiscounted cash flow on the financial liabilities.

The maturity analysis for financial liabilities as at December 31, 2019 is as follows:

	Demand and less than 1 month	From 1 to 3 months	From 3 to 6 months	From 6 to 12 months	More than 1 year	Total gross Amount outflow	Carrying amount
Financial liabilities							
Financial liabilities at fair value through profit or loss	13	-	-	4,279	-	4,292	4,292
Borrowed funds	253,759	-	-	224	-	253,983	253,983
Debt securities issued	473	-	462	95	12,454	13,484	12,667
Lease liability	105	210	315	630	3,245	4,505	3,914
Dividends payable	-	-	-	767	-	767	767
Other financial liabilities	782	814	-	-	7	1,603	1,603
Total financial liabilities	255,132	1,024	777	5,995	15,706	278,634	277,226

The maturity analysis for financial liabilities as at December 31, 2018 is as follows:

	Demand and less than 1 month	From 1 to 3 months	From 3 to 6 months	From 6 to 12 months	More than 1 year	Total gross amount outflow	Carrying amount
Financial liabilities							
Financial liabilities at fair value through profit or loss	-	-	-	1,659	-	1,659	1,659
Borrowed funds	15,295	15,538	20,832	35,650	178,067	265,382	230,917
Debt securities issued	-	74	496	10,522	-	11,092	9,945
Other financial liabilities	400	264	586	-	21	1,271	1,271
Total financial liabilities	15,695	15,876	21,914	47,831	178,088	279,404	243,792

Geographical risk

As at December 31, 2019 and 2018 the Group's all financial assets are located in Georgia and its business plans are critically dependent on the stability and rule of law in the country. Georgia continues to display certain characteristics of an emerging market. As such, the Group is exposed to any deterioration of the business or legal environment within the country.

As at December 31, 2019 Group has borrowed funds of GEL 200,674 thousand, GEL 8,697 thousand, GEL 7,144 thousand and GEL 37,468 thousand received from counterparties registered in Europe, USA, Asia and Georgia, respectively. As at December 31, 2018 the Group has borrowed funds of GEL 174,856 thousand, GEL 16,216 thousand, GEL 6,628 thousand and GEL 33,217 thousand received from counterparties registered in Europe, USA, Asia and Georgia, respectively.

The table below shows an analysis, by expected maturities, of amounts recognized in the consolidated statement of financial position as at December 31, 2019:

	Demand and less than 1 month	From 1 to 3 months	From 3 to 2 months	From 1 to 5 years	More than 5 years	Overdue	Total
ASSETS							
Cash and cash equivalents	20,106	-	-	-	-	-	20,106
Loans to customers	25,448	31,954	97,923	133,176	3,187	5,523	297,211
Other financial assets	1,547	36	-	714	-	-	2,297
Total assets	47,101	31,990	97,923	133,890	3,187	5,523	319,614

LIABILITIES

Financial liabilities at fair value through profit or loss	13	-	4,279	-	-	-	4,292
Borrowed funds	253,759	-	224	-	-	-	253,983
Debt securities issued	260	-	-	12,407	-	-	12,667
Lease liability	80	161	763	2,839	71	-	3,914
Dividend payable	-	-	767	-	-	-	767
Other financial liabilities	782	814	-	7	-	-	1,603
Total liabilities	254,894	975	6,033	15,253	71	-	277,226
Net position	(207,793)	31,015	91,890	118,637	3,116	5,523	42,388

The table below shows an analysis, by expected maturities, of amounts recognised in the consolidated statement of financial position as at December 31, 2018:

	Demand and less than 1 month	From 1 to 3 months	From 3 to 12 months	From 1 to 5 years	More than 5 years	Overdue	Total
ASSETS							
Cash and cash equivalents	13,953	-	-	-	-	-	13,953
Financial assets at fair value through profit or loss	37	-	405	-	-	-	442
Loans to customers	10,866	36,090	93,937	116,269	63	7,383	264,608
Other financial assets	1,156	108	5	436	-	-	1,705
Total assets	26,012	36,198	94,347	116,705	63	7,383	280,708
LIABILITIES							
Financial liabilities at fair value through profit or loss	-	-	1,659	-	-	-	1,659
Borrowed funds	14,726	14,274	44,046	155,476	2,395	-	230,917
Debt securities issued	-	74	9,871	-	-	-	9,945
Current income tax liability	-	-	104	-	-	-	104
Other financial liabilities	400	264	586	21	-	-	1,271
Total liabilities	15,126	14,612	56,162	155,497	2,395	-	243,792
Net position	10,886	21,586	38,185	(38,792)	(2,332)	7,383	36,916

26. SUBSEQUENT EVENTS

COVID-19 pandemic affected the profitability and funding structure of the Group and resulted in breach of related financial covenants. The negotiations regarding obtaining waiver letters and/or amending the requirements of the investors are in progress. The management of the Group believes that the breach of covenants does not trigger any events of default or cross default, and that based on current forecasts and measures, it has enough funds to continue its activities.

On March 11, 2020, the World Health Organization declared the outbreak of a respiratory disease caused by a new coronavirus as a "pandemic". First identified in late 2019 and known now as COVID-19, the outbreak has impacted thousands of individuals worldwide. In response, many countries have implemented measures to combat the outbreak, which have impacted global business operations. As of the date of issuance of these consolidated financial statements, the Group's operations have not been significantly affected; however, the Group continues to monitor the situation and has taken certain preventive measures to safeguard its capital position.

The Group has received the following funding subsequent to the reporting period:

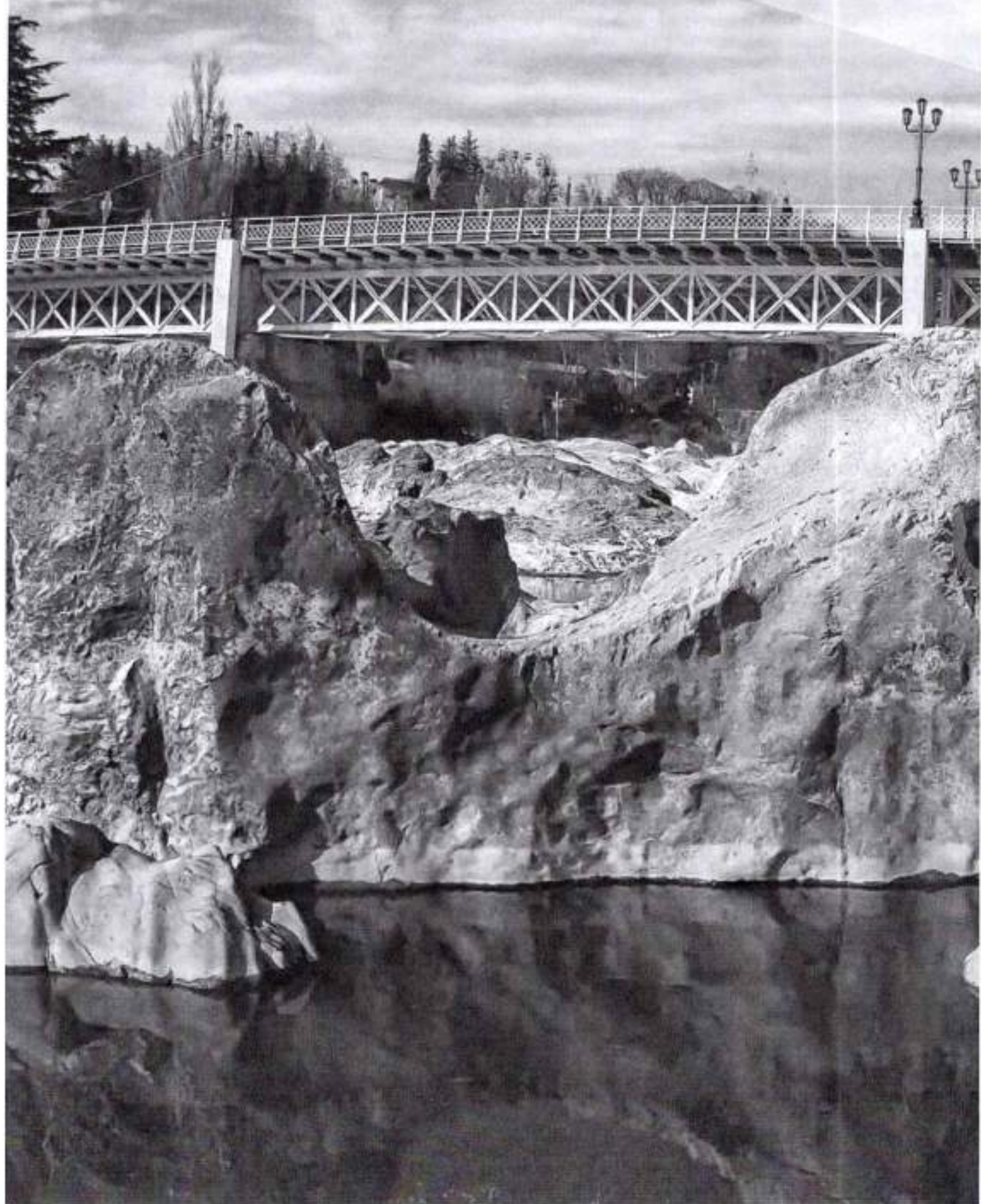
- In January 2020, the Group signed loan agreement with BlueOrchard Microfinance Fund amounting to USD 2,000 thousand with the tenor of 3 years, at fixed interest rate;
- In February 2020, the Group signed loan agreement with JSC Pasha Bank Georgia amounting to GEL 4,000 thousand with the tenor of 2 years, at floating interest rate;
- In February 2020, the Group credit line agreement with JSC TBC Bank amounting to GEL 10,000 thousand with the tenor of 10 months, at floating interest rate;
- In February 2020, the Group signed loan agreement with Blueorchard Microfinance Fund amounting to USD 3,000 thousand with the tenor of 4 years, at fixed interest rate;
- In February 2020, the Group signed loan agreement with EFSE S.A SICAV-SIF amounting to USD 5,000 thousand with the tenor of 3 years, at floating interest rate;
- In February 2020, the Group signed loan agreement with INCOFIN C.V.S.O amounting to USD 8,000 thousand with the tenor of 3 three years, at fixed interest rate;
- In February 2020, the Group signed loan agreement with Symbiotics - SEB Microfinance Fund amounting to USD 3,000 thousand with the tenor of 3 years, at floating interest rate.
- In March 2020, the Group signed loan agreement with MICROVEST EDF MASTER FUND LTD amounting to USD 8,000 thousand with the tenor of 3 years, at fixed interest rate;
- In March, 2020, the Group signed loan agreement with Blueorchard Microfinance Fund amounting to USD 5,000 thousand with the tenor of 2.5 years, at fixed interest rate.

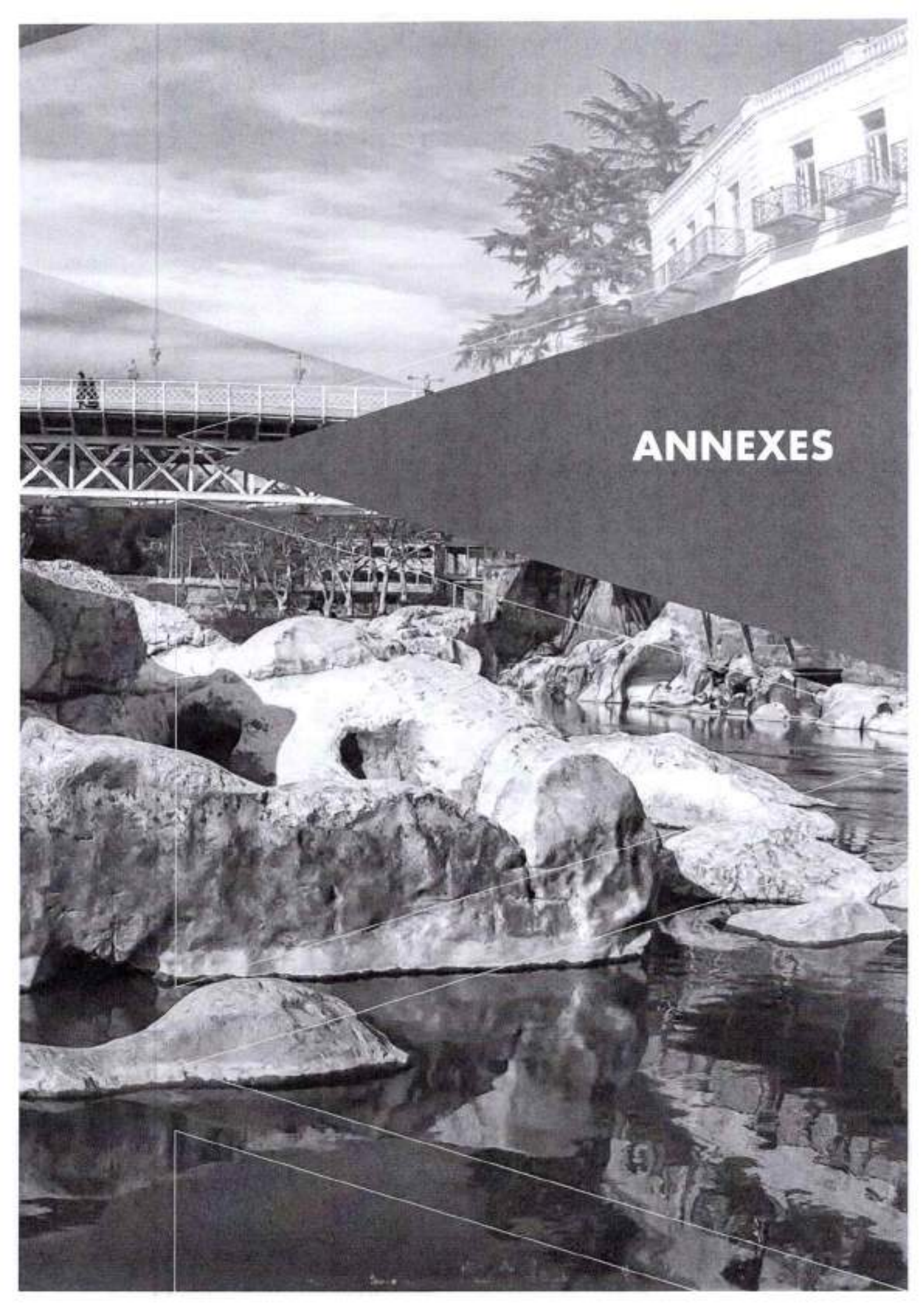
In April 2020 Melania Kuchukhidze joined the Board of Directors as a new Chief Business Officer (CBO), replacing Kakha Gabeskiria on this position. She previously performed her duties as a deputy CBO. Kakha Gabeskiria will run and promote the development of the Group's new line of activity – leasing.

In May 2020 Sergo Nozadze left the position of the Chief People and Organizational Development Officer (CPODO). The CEO will be the Chief Officer for this directorate as well.

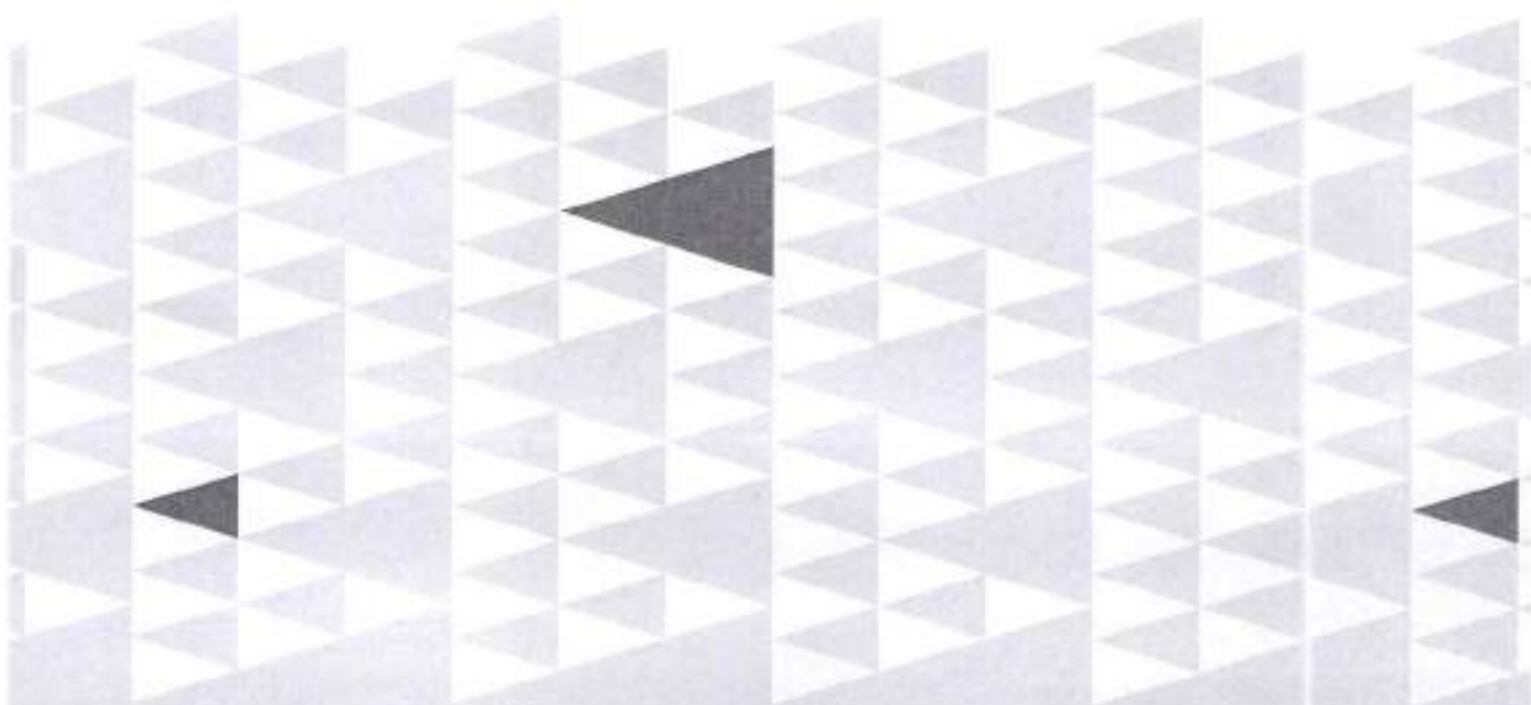
crystal

Financial Inclusion
Organisation

A black and white photograph of a rocky riverbank. In the foreground, large, light-colored boulders are scattered in the water, their forms reflected in the calm surface. A bridge with a metal truss structure spans the river in the middle ground. To the right, a multi-story building with balconies sits on a hillside, partially obscured by a large, dark, angular geometric shape that cuts across the frame. The sky is overcast with soft clouds.

ANNEXES

ANNEX 1 COMPLIANCE WITH THE UK CORPORATE GOVERNANCE CODE AS OF 2019

Principles	Status	Notes
1. Board Leadership and Company Purpose	4.6	
A: Effective board	Fully	
B: Company purpose and culture	Fully	
C: Resources and controls	Fully	
D: Engagement with stakeholders	Partly	See comment D below
E: Workforce policies	Fully	
2. Division of Responsibilities	3.25	
F: Role of a chairman	Partly	See comment F below
G: Independent members	Non-compliant	See comment G below
H: Board effectiveness	Fully	
I: Sufficient Board resources	Fully	
3. Composition, Succession and Evaluation	3.0	
J: Appointment and succession	Partly	See comment J below
K: Combination of skills, re-election	Partly	See comment K below
L: Annual evaluation	Partly	See comment L below
4. Audit, Risk and Internal Control	5.0	
M: Effectiveness of audit	Fully	
N: Risk disclosure	Fully	
O: Internal controls and risk management	Fully	
5. Remuneration	5.0	
P: Executive remuneration	Fully	
Q: Transparent procedure	Fully	
R: Independent judgement	Fully	
TOTAL SCORE	4.17	

Note: Fully compliant is measured by 5, partly by 3 and non-compliant by 0.

The Full Text of the Code:
<https://www.frc.org.uk/directors/corporate-governance-and-stewardship/uk-corporate-governance-code>

Comments on the Compliance with the UK Corporate Governance Code

D: There is no effective engagement with employees, i.e. in the form of a workforce advisory panel. Thus, the company partly meets this standard.

F: While the Chairman is separate from the Chief Executive, he cannot be considered independent according to UK Corporate Governance Code, namely as he participates in the company's share options (specifically designed for the chair and different from the management team), and represents a significant shareholder as well as he has served for over nine years on the board. Relating to

all other criteria, including those related to overall effectiveness in directing the company, promotion of a culture of openness and debate and assessment of the Chairman, the company is in compliance with the standards, thus partly meeting the requirement for principle F.

G: At least half of the board should be independent, however only one member out of five (excluding the chairman) can be categorised as fully independent using the definition of the Code. Lilit Gharayan, the Chair of the Internal Audit Committee is an independent member; whereas, the other members represent major investors and shareholders, and the Deputy Chairman has served for more than nine years and, as MFSG representative, has had a 'material' business relationship with the company as a director and shareholder within the last three years.

J: While there is a rigorous appointment procedure for the members of the board, there are no succession plans in place nor which promote diversity, consequently, leaving the criteria as partly fulfilled.

K: Re-election does not take place on an annual basis. The chair has been appointed for over nine years, although he assumed the renewed role of chairman of the Supervisory Board in 2018. Crystal does not use any external consultancy for appointing board members. Therefore, the criterion is partly fulfilled.

L: There are no formal or rigorous annual evaluations for board or committee performance, nevertheless, there is a comprehensive evaluation procedure in place for the management team and the Chairman of the board. No externally facilitated evaluation is in place. Thus, its criteria are partly fulfilled.

ANNEX 2

Executive Summary

The present assessment offers both quantitative and qualitative data to inform of Crystal's social impact contribution to the business segment – i.e. clients of micro-business loans, agro-loans, tourism loans and small business loans – based on a representative sample of survey and focus group participants. The results are structured around a key list of results from both the business and household level.

In order to assess the different degrees of contribution to social impact, the aggregate results of the six indicators for business and the six indicators for household were placed on the following scale:¹

0	Null Contribution
1-2	Small Contribution
3-4	Moderate Contribution
5-6	High/Significant Contribution

At the business level – for micro, small and rural businesses run/owned by clients – the measurement indicators within the short list are:

1. Increase of net income (by at least 5%);
2. Capital investment in assets;
3. The introduction of new products/or services, or improvements to the existing options;

4. The expansion of personnel;
5. The development of new markets or sales channels (new locations, sales channels or customer segments);
6. The improved use of technology for sales.

At the household level, the indicators included in the short list are:

1. Investments in movable assets or household appliances;
2. Savings capacity – formal and informal;
3. The ability to cope with utility bills and other regular payments;
4. Access to schooling for members of a household (minors or adults);
5. Access to healthcare;
6. Overall satisfaction with economic wellbeing.

Portfolio Overview

Prior to analysing the intended indicators, we performed an appraisal of the gross loan portfolio through a gender lens. With regard to the **client base**, on average, **women amount to 55% of clientele** and men 45%. Male customers have been declining, while female clients have tended to be augmented.

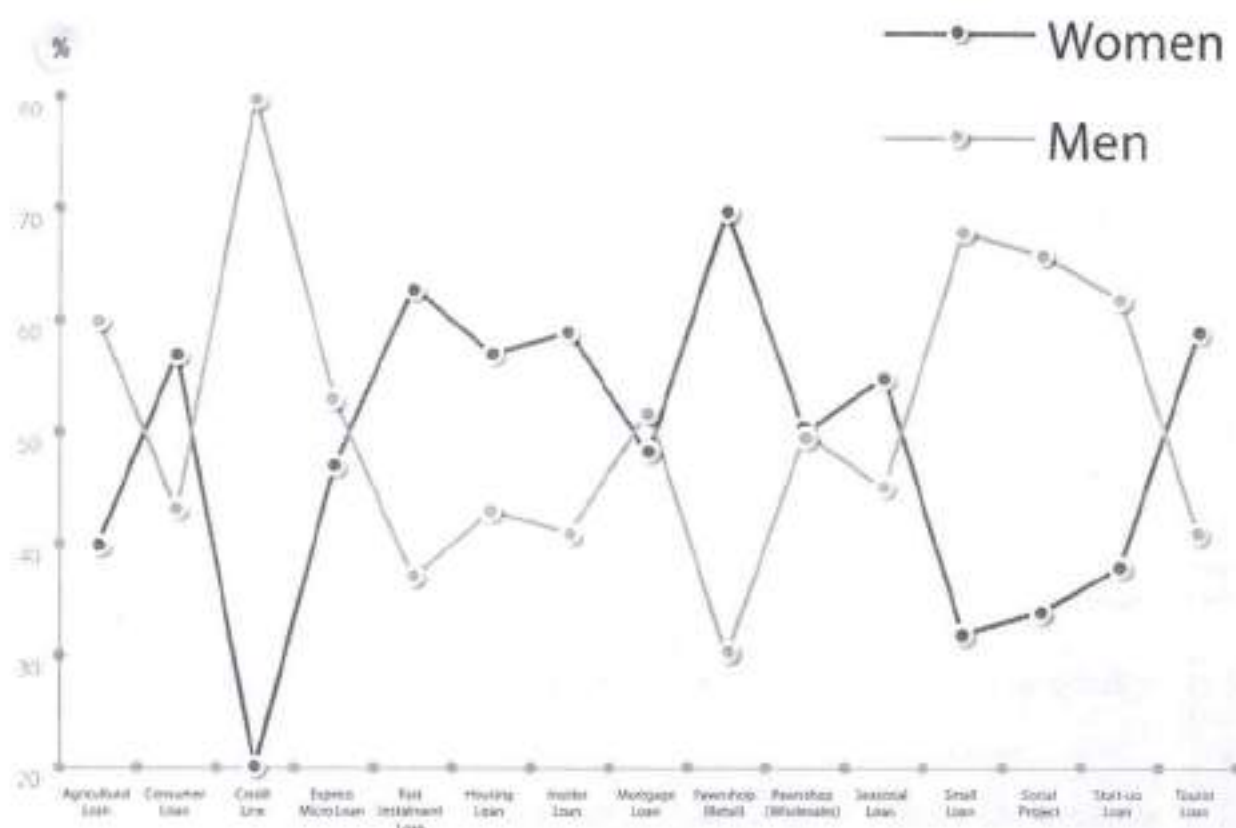
In terms of **retention rates, i.e. the average years as a client**, both men and women have remained clients for around 2½-3 years.

When evaluating the **credit portfolio**, although the **number of loans** decreased for men, it increased for women (if less steeply than in 2018). In terms of the **volume of loans**, a similar pattern can be recognised, however, the changes are less pronounced between 2018 and the first half of 2019.

In terms of the **distribution of the number of loans by gender** (see the graph below), men and women are both represented fairly similarly across all loan categories, but women do take more retail pawnshop and fast instalment loans. This could be indicative of a tendency for women to acquire quick loans for all forms of personal, small trade or retail purposes. Such fast instalment loans are intended for the acquisition of specific products or services, for instance an appliance, payment for health treatment, etc. Contrarily, men are largely concentrated in credit lines, and small and social project loans, which could imply they are, on the whole, more business-oriented in the pursuit of loans.

¹ The scale was drafted according to the best practices in value scaling, such as those detailed here: <https://www.extension.iastate.edu/documents/anr/likertscaleexamplesforsurveys.pdf>

GLP: Number of Loans by Gender (%), Dec. 2018

Considering the **volume of shares for each product by gender** (see Graph 5 below), men and women are almost at a par in housing loans. However, for men, higher volumes can be found in credit lines, start-up loans, agricultural loans, small (business) loans, express micro loans, social project loans, while less so for tourist loans and mortgages. The volume share for women, conversely, is greater for both pawnshop wholesale and retail loans, and fast instalment loans, while less prominent for insider, consumer and seasonal loans.

As a general observation, the business portfolio seems to be overwhelmingly male-focused, given the gross

overrepresentation of men applying for loans of an explicitly business nature, whilst non-business loan volumes are higher for women. This division of the loan portfolio might reflect self-selection on the part of the clientele (demand-side), and embedded biases with respect to how men and women are viewed as business and economic agents.

Studying loan repayment performance, by loan type and gender, one can see that men exhibit higher levels of PAR30 than women (2.46% versus 1.46%, men and women respectively). **Men perform worse than women in every type of loan, and particularly poorly on small**

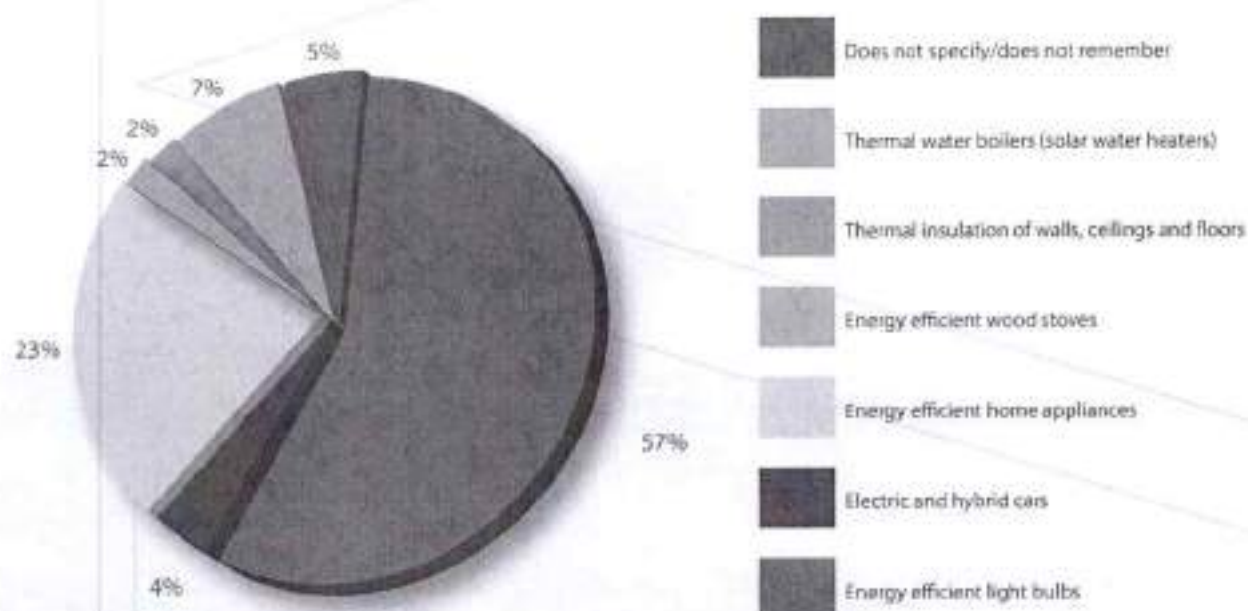
loans, seasonal loans and agro loans. As an exception, **women exhibit worse repayment behaviour** only in respect to **credit line loans**.

Finally, stemming from Crystal's data as of December 2018, if one observes the below PAR30 percentages, aggregated by interest rates, loan amount, and by maturity, within a subset of the four main business loan categories, there is unquestionable, empirical evidence that men are worse performers than women. The differences, though are not too broad, except for in small loans, where male repayment behaviour is far weaker.

In the quantitative research, we included an analytical dimension to test the extent that Crystal's loan recipients have acquired green energy products. Given the general lack of awareness of vital resource preservation and of green energy products

in Georgia, only around 13% of respondents claimed to have acquired at least one of the options offered by Crystal. The distribution of such green products appears as follows (Graph 12 below):

GLP: Distribution of Adopted Energy Products - Survey 2019

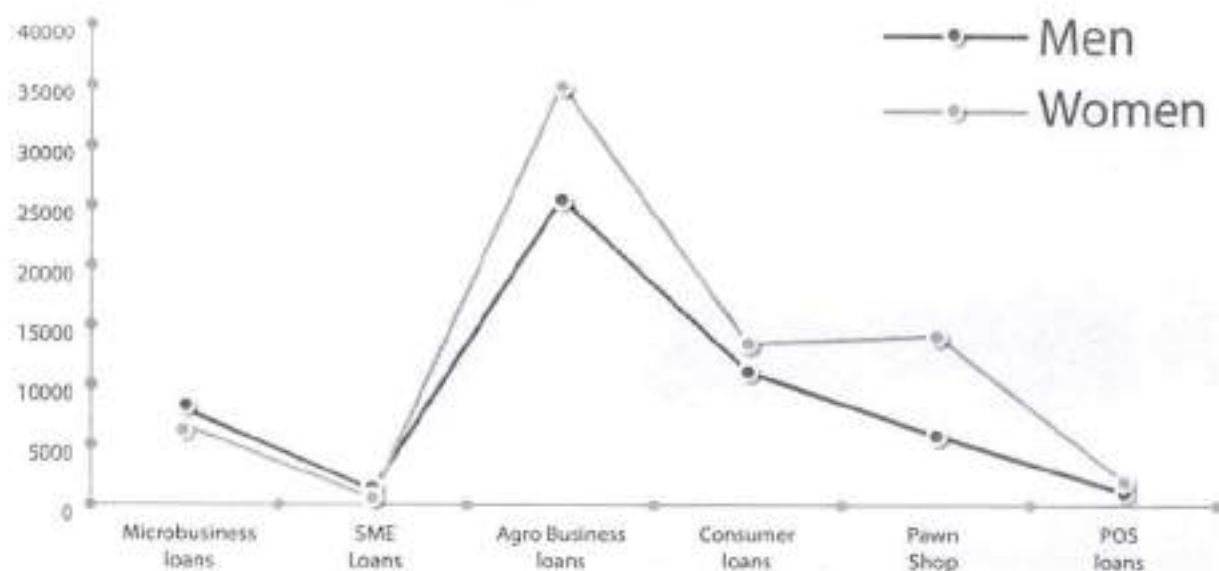

Thereafter, we examined the **overall gender outcomes from a sample of loan options, for which we coursed a request of aggregated data as the starting point for the 2019 quantitative and qualitative assessment of contributions to social impact.** This sample included express micro-loans, small loans (or SME loans), agro-loans, consumer loans, pawn shop loans and POS loans.

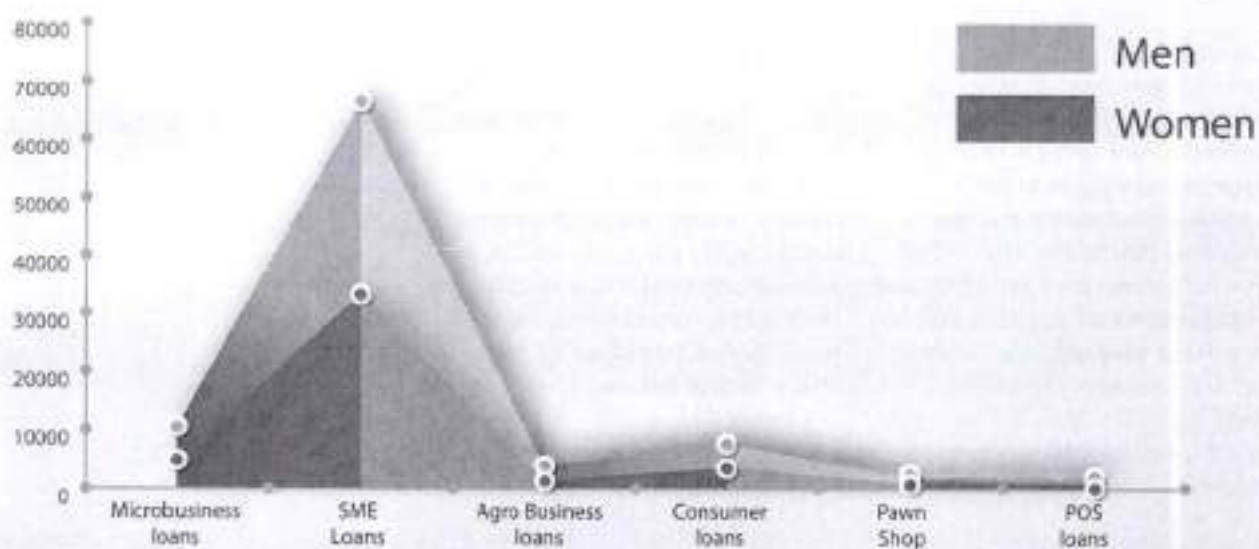
The aggregated gross loan portfolio for the sample, detailed above, highlights that **men are overrepresented in agro, SME and microbusiness loans, while women are on a par with men in access to consumer and POS loans. However, women outweigh men in the number of pawn shop loans taken.**

While the **number of loans** is greater for women, **loan amounts** are larger for men.

GLP: # Loans by Gender, July 2019

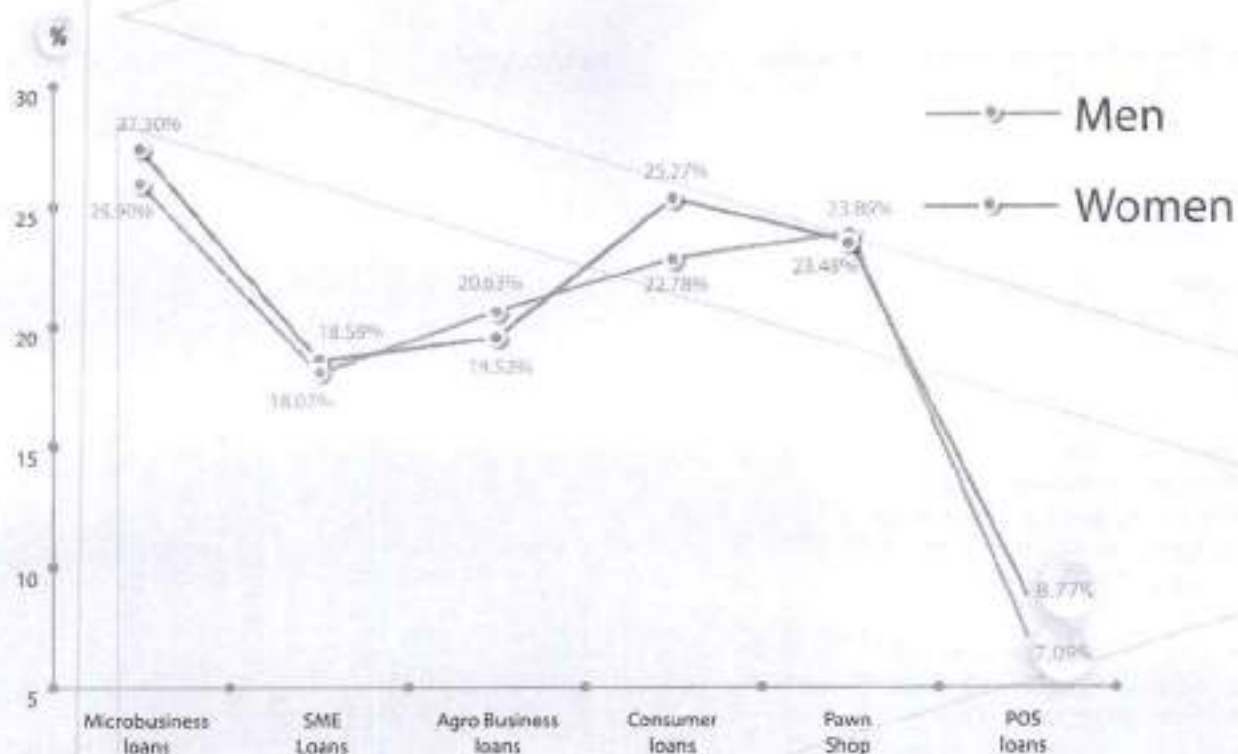

GLP: Average Size of Loans by Gender (GEL), July 2019

Examining the differences in **interest rates and non-performing loans between men and women for the considered sample** (Graphs 17 and 18 below), it is possible to observe that women are better performers, namely in consumer loans and other categories.

GLP: Average Interest Rate by Type of Loan and Gender

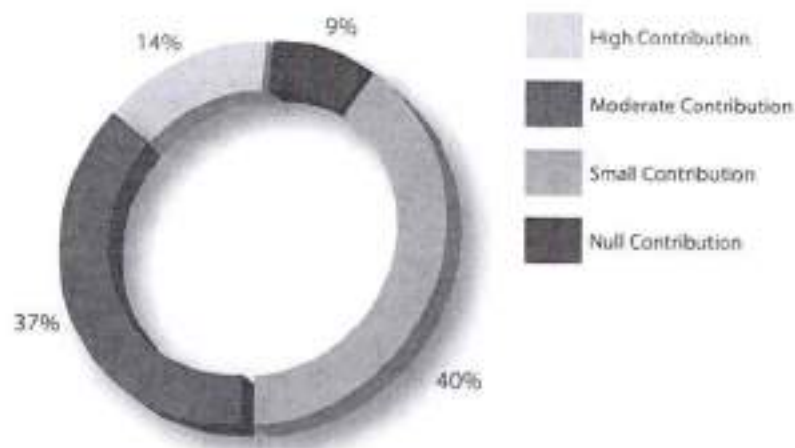

Quantitative Research: Survey Results

Firstly, when considering the business level, the results of the scale reveal a fairly positive picture: with business clients experiencing a moderate and high contribution to positive social impact in the categories sampled during the survey. This suggests that these loan recipients have, self-reportedly, experienced positive results in at least 3-4, and up to 5-6, of the dimensions reviewed. Furthermore, at least 40% reported a small contribution (1-2 indicators) to the generally constructive results.

Although this scale does not attribute specific weights to any one of the indicators tested, it does reveal a general trend showing the positive contributions to social impact at the business level. Moreover, the graph below provides further detail as to the frequency of positive results, as seen across each indicator. A large percentage of clients (67%) were able to make business investments – i.e. for equipment, immovable assets, and vehicles, among other items – many reported earning additional revenue from their business operations (62%), and with the improvement or addition of products or services (45%). Moreover, 37% sought new sales markets, 35% hired further staff, and a lower number (16%) made use of digital means (mainly the internet) for conducting operations.

2019 Survey: Business Scale Results

2019 Survey: Businesses Indicator Results

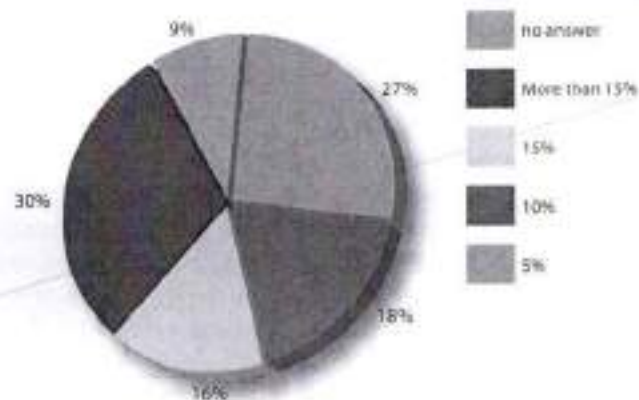

Specifically relating to revenue, 45 percent of surveyed clients experienced, self-reportedly, an increase in revenue of up to 10%, and, encouragingly, 30% of the sample expanded their revenue by as much as 15% (see the graph below):

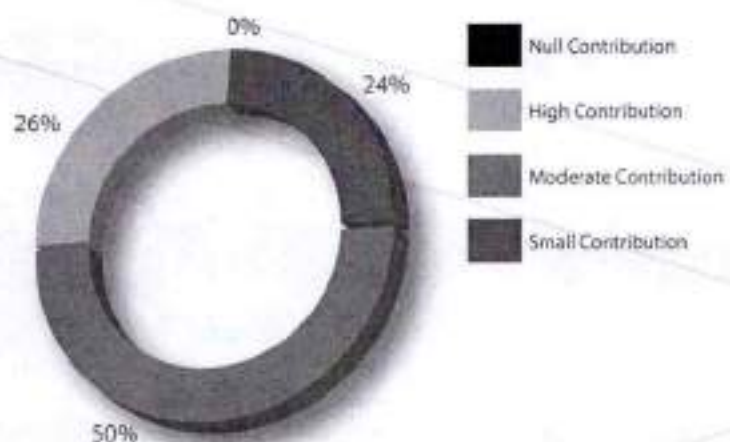
Specifically relating to revenue, 45 percent of surveyed clients experienced, self-reportedly, an increase in revenue of up to 10%, and, encouragingly, 30% of the sample expanded their revenue by as much as 15% (see the graph below):

Examining each of the household indicators in detail, it appears that purchasing medicine for the sick and investing in immovable assets are the facets with notable improvement. Whilst, additional education funding for a household was the most difficult aspect, roughly half of the clients were able to pay utility bills, to make household improvements and to save.

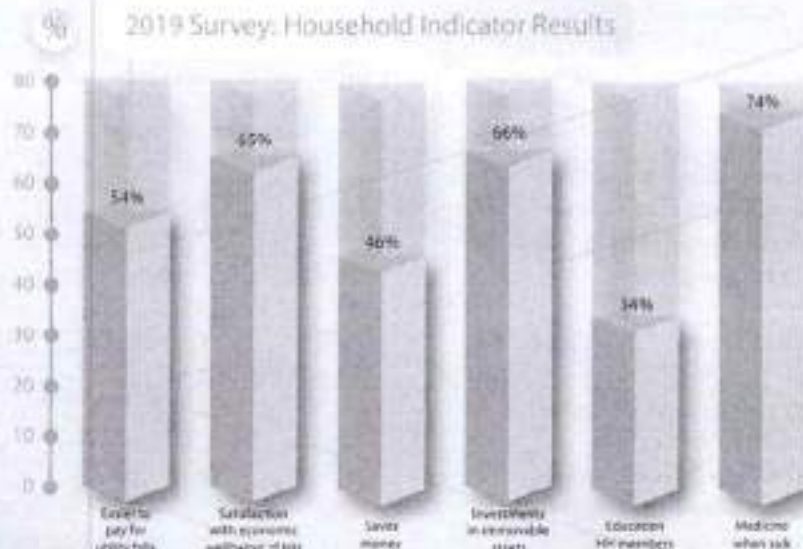
2019 Survey: Higher Revenue of Clientele by Percentage

2019 Survey: Household Scale Results

2019 Survey: Household Indicator Results

QUALITATIVE RESEARCH: A QUANTITATIVE ASSESSMENT OF THE SAMPLE

Subsequently, **participants were purposefully selected for the qualitative research** (focus groups), those **representative of Crystal business clients across Georgia**. The regions with the greatest business micro-lending operations were expressly selected – i.e. Batumi, Rustavi, Telavi, Martvili, Akhaltsikhe and Kutaisi – and the sampled regional branches were assessed in terms of client outreach (i.e. number of female and male clients in each region), the number of loans, and qualitatively the total amounts for all loan types – i.e. micro-business loans, small loans,

tourism loans and agro-loans, each broken down by gender.

Excluding Martvili, where the total number of female clients, and loans, outnumber male customers, **in all other locations men access Crystal's credit services to a greater degree than women – i.e. with a larger number and volume of loans.**

Nevertheless, even in places where women outweigh men in the numbers of loans, men take a higher proportion of the loan volume.

When regarding the same **indicators for the whole**

portfolio in each branch – i.e. not only the sample of clients in the assessed loan types, rather appraising all loans from these locations – **although loan amounts are still larger for men, the greater overall number of clients with loans are women.** This may indicate, considering the whole portfolio, that women request a greater number of consumer and non-business loans. In addition, on the whole, while the average number of loans is remarkably similar between women and men, women attain 49% of the

loan amounts compared to men.

Qualitative Research: The Results

Concerning the core results of the qualitative research, the assessment of **the contribution towards social impacts was concentrated largely on the key list of indicators (detailed above) for clients within micro, small and rural business.** The table below offers an overview of the results for each survey indicator, and the occurrence as reported during the focus groups:

Table 3: Comparison of Results – Survey and Focus Groups, Business Level

Indicator	Quantitative Result (Survey)	Yes or No in Qualitative Research? To what extent?
Increase of net income/revenue (by at least 5%)	62%	Yes; about 66%
Capital investment in assets	67%	Yes; about 70%
Introduction of new products/or services or improvement of the existing options	45%	Yes; about 32%
Expansion of personnel	35%	Yes; about 30%
Development of new markets or sales channels (new location, sales channel or customer segment)	37%	Yes; about 15%
Improved use of technology for sales	16%	Yes; about 11%

Our **qualitative research** **reconfirms** that a **considerable number of participants were able to invest in their businesses and increase their revenues.**

The results for product diversification, the expansion of business employees, the search for new markets, and the use of digital technologies for business purposes though seem to report at lower frequencies. This may be explained by recognising the relatively low overall level of growth-oriented businesses within Crystal's loan book. It is estimated, based on the present research and analysis, that **around one third of business clients may be defined as growth-oriented**, while two thirds are survivalist businesses that do not have, at present, the ground – i.e. infrastructure, human capital, financial conditions – for expanding.

The difficulties in doing business

Focusing on the qualitative research at the household level, the following table (4) again summarises the main indicators tested, the results at the survey level and the testimonies collected during the focus groups:

were also highlighted during the focus groups, among which the following were the most frequently cited factors impeding business:

- Deterioration of the country's general economic conditions and the purchasing power of the population;
- Inflation;
- Changes in external political conditions and the unsteadiness of the Russian market;
- A lack of state support for small businesses, e.g. for tourism loans, wine export, agro production: newly tightened regulations in the sector and resultant increases in loan prices;
- Competition between similar or bigger businesses;
- A lack of business acumen, cost management, and risk analysis skills;
- Market vulnerability to falsification;
- Misjudgement of business costs and pricing methodologies: high cost of production to low price on import; low selling price on produced goods to low-income service;
- Deterioration of household economic conditions due to additional factors (failure of new business activity, failed investment, FX rate fluctuations – for three respondents);
- Over-indebtedness;
- The lack of adequate labour force: labour force migration to urban centres;
- External shocks like pests and plant diseases (e.g. Parosana);
- Double burdens on women (household/children/sick relatives, alongside business responsibilities);
- The health problems of a respondent or family member, impeding smooth business function.

Table 4: Comparison of Results – Survey and Focus Groups, Household Level

Indicator	Quantitative Result (Survey)	Yes or No in Qualitative Research? To what extent?
Investments in movable assets or household appliances	67%	Yes; about 45%
Savings capacity – formal and informal	46%	Yes; about 21%
Ability to cope with utility bills and other regular payments	54%	Yes; about 21%
Access to schooling for members of the household (minors or adults)	34%	Yes; about 17%
Access to healthcare	74%	Yes; about 11%
Overall satisfaction with economic wellbeing	65%	Yes; about 53%

According to the focus group testimonies, the overall picture at the household level is not as hopeful as at the business level. Seemingly, just fewer than half the participants were able to invest in home improvements, a little over half were satisfied by the condition of their homes, and very few asserted the proven capacity to save, to cope with regular utility payments or to further educate their household.

The report is structured into the following analytical sections:

1. A full overview of the methodology applied for the completion and analysis of this assessment;
2. Outcomes of the general loan portfolio stemming from Crystal's aggregated databases;
3. An overview of the aggregated statistics for the six specific loan types included in the assessment: express micro-loans, small loans (hereby also named "SME loans"), agro-loans, consumer loans, pawn shop loans and POS loans;
4. An analysis of the quantitative survey results, which comprises:
 - Business Survey Profiles by Gender;
 - An appraisal of Crystal's contributions to (positive) social impacts;
5. An outlook of the focus group qualitative findings, which includes:
 - An introductory sub-section focused on a gender

analysis of the sampled product types for the regions and branches where the qualitative assessment was conducted;

- Identification of the qualitative insights;
6. Final conclusions and recommendations.

Section 6: Conclusions and Recommendations

Access to finance for microeconomic actors – i.e. small and micro businesses, households and individuals – lies at the core of sustained growth. The ability of households to save, of farmers to secure working capital for seed and fertiliser and of individuals to borrow for education or to purchase a home, is a major driver of microeconomic activity, paramount for improving livelihoods, and an unquestionable source of financial security.

This assessment of Crystal's contribution to social impact at the business level attests the long held view that when (micro) credit is invested in businesses, clients are likely to increase their working capital or assets, which can potentially lead to increased profits.²

Although the combined research and analysis deployed in this assessment makes it problematic, or impossible, to isolate biases (selection, placement), and the attribution of causality is highly questionable, it effectively offers a series of key insights related to Crystal's contributions to positive social impacts, both at

the quantitative and qualitative levels.

Monitoring the profiles of Crystal's clients, from the gross loan portfolio data, around 58% of customers are "business clients", as per the four assessed types: agro-loans (20%), SME loans (15%), express micro-loans (18%) and tourism loans (4%).

Considering the qualitative outcomes, on the whole, at least one third of clients are growth-oriented micro-entrepreneurs, with a significant number successfully expanding their enterprises. It also emerged during the focus groups that a considerable amount of business clients have start-ups or are business owners diversifying their operations, whereby expanding into new business lines. It became clear too that women with a poorer education or at an older age are within the most vulnerable client sub-segments.

During the focus groups, successful entrepreneurs voiced satisfaction with their businesses and were confident of regular, planned business expansion. Many participants stated that they were able to acquire equipment, vehicles or land and properties for business purposes, even though most micro-lending recipients in Georgia, and other similar economies, do not draw distinct lines between business and personal investments. Although, both forms of investments, on a regular basis, act as catalysers for one another.

Utilising loans, some clients also replenished their business working capital or repaid

2 Banerjee, A., Duflo, E., Glennerster, R., and Kinnan, C. (2009). *The Miracle of Microfinance? Evidence from a Randomized Evaluation*. Mass.: JPAL and MIT.

unfavourable loans, acquired previously from other financial institutions. Remarkably, the majority of clientele signalled that, thanks to business investments, they have been able to improve their productivity levels. It also appears many of Crystal's clients have been able to improve their living standards by upgrading their homes, and investing in household appliances or cars.

Whilst in terms of savings, such actions are mainly informal and performed by women; one typical strategy is to save items of gold.

Regarding Crystal's standing in the MFI market, once more, the clientele confirmed our highly positive image; most clients who participated in the qualitative research asserted that they came to Crystal through personal knowledge or via word-of-mouth. Crystal moreover acts as an additional loan provider for larger, government-subsidised farmers in need of unplanned financing. In certain cases, the Company even acts as on behalf of government-sponsored small business programmes, although there is little awareness – if great interest – in such representation.

Interestingly, the need for creating incentives for loyal clients was also voiced during the focus group sessions; such as, reducing interest rates for exemplary repayment behaviour, or no longer requiring partners to co-sign if their independent financial and business behaviour exhibits positive results.

Similarly, further ways to improve service were also suggested, such as arranging idea fairs where entrepreneurs can share their experiences – specifically relating to their industries or activities, or general fairs pertaining to business management, pricing, sales methods, advertising and digital marketing, effectively using technology for business, etc. Such fairs could become one core non-financial or business development service offered to clients. Special emphasis should be placed on the services most appropriate for each loan type segment, and also across genders. For example, finding talented personnel can curtail business operations for both men and women, however there is a higher operational risk for women, who often, and on a much greater scale than men, manage businesses alongside family affairs. Businesswomen would, therefore, need more support in this area than their male counterparts.

Revisiting the gender gap related in Section 5, there is currently poor access to business development assets for women, such as agro clubs or business associations, trade networks, alongside overall support for general business skills – i.e. business management, planning and upgrading human resources, business technology or financial management – and industry-specific know-how. Acknowledging these issues calls for Crystal to tailor an approach specifically for female business clients. To reach more businesswomen, this requires the expansion of the mentoring

program and offering additional services, such as trade and business fairs with a specific focus on women's businesses. This could entail inviting successful women in business and entrepreneurs to host such events and help enable market linkages for women.

Moving focus to a summary of the quantitative outcomes, it is clear, to a significant degree, that the results reported paint a positive picture both at the business and the household level. Loan recipients, self-reportedly, experienced positive results in at least 3-4 and up to 5-6 dimensions of the business focused analysis. From a large section of clients (67%) were able to make business investments – i.e. in equipment, immovable assets and vehicles, among other items – 62% reported making additional revenue through their business operations, and 45% improved or added further products or services. Moreover, 37% sought new sales markets and 35% hired more staff, while fewer (16%) made use of digital means (mainly the internet) for conducting business operations. The results at the household level provide evidence for moderate and high contributions to positive social impacts. Therefore, according to the clients surveyed, between 3-4 and up to 5-6 of the dimensions tested maintained positive outcomes.

ANNEX 3

YES GEORGIA – IN NUMBERS (2019)

Crystal's Youth Entrepreneurship School YES-Georgia in numbers – the key outcomes:

- Supported more than 3,000 young entrepreneurs and professionals, roughly 60% of whom are women;
- Provided professional skills training to almost 1,000 young people;
- Mobilized \$230 thousand from private and public funds to support youth-owned microenterprises and startups;
- Assisted over 200 young people in drafting business proposals and applying for financing;
- Launched the Youth Micro Equity mechanism, which has already provided financing to 55 youth-owned pilot enterprises;
- Offered a special program to promote entrepreneurship in schools, benefitting more than 500 schoolchildren, with a female majority; supported on-the-job training and internship programs in 90 different companies and organizations;
- As a result, more than 200 youth participants have gone on to obtain permanent employment.

The Program was conducted in cooperation with PH International Georgia, Junior Achievement Georgia, and with the financial support of USAID Georgia.

The goal of the ongoing YES-Georgia program (II Phase) is to increase opportunities for the self- or waged employment of Georgia's youth, aged 14-28, through enabling youth-led enterprises, the innovative delivery of relevant skills, and creating new discourses that contribute to their economic empowerment. Supporting youth and female entrepreneurship in Georgia is an extension of a previous USAID program – Youth Entrepreneurial Skills for Advancing Employability and Income Generation in Georgia. Since 2016, YES-Georgia has supported more than 3,000 young entrepreneurs and professionals, the majority of whom are women. In 2019, a new component to Women's Economic Empowerment – Buzz Georgia – has been added to the YES-Georgia program. Buzz Georgia is a franchise of the international Buzz Women. The main objective of the campaign is to increase the number of female entrepreneurs, by

reaching over 2,500 women in Georgia, helping them develop entrepreneurship and capacity building through innovative forms of access to finance, knowledge and expertise. In addition, the program will help increase the availability of business services for women, those which will propel their businesses into prominent revenue-generating enterprises.

Over the next four years, YES-Georgia will support youth and female entrepreneurs with a \$840,000 investment from USAID and the White House-led Women's Global Development and Prosperity (W-GDP) Initiative. By the beginning of 2024, YES-Georgia will have provided over 2,500 women with business management training, with access to legal and accounting services, and with mentoring and networking opportunities. The program will ultimately support entrepreneurs expanding their businesses and contribute to wider growth in the Georgian economy.

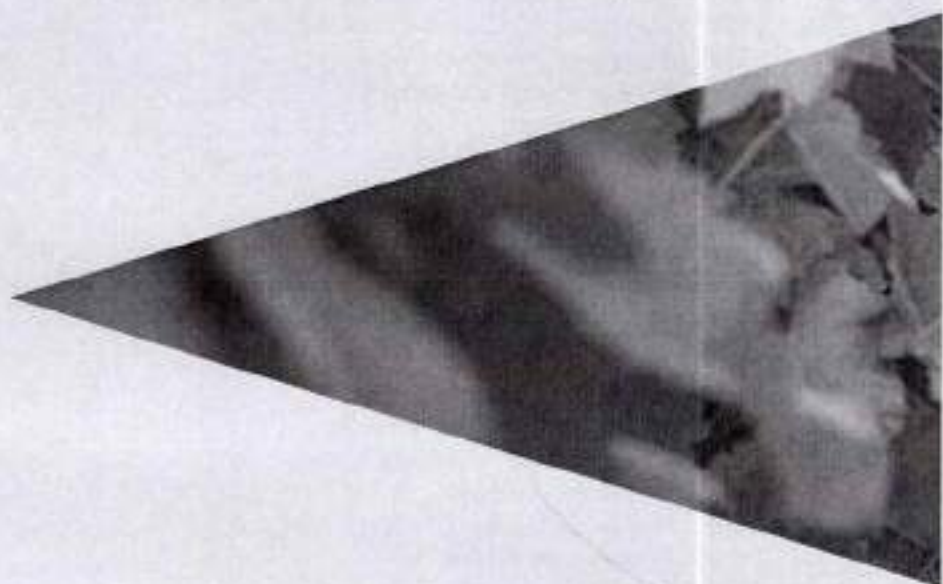
ABBREVIATIONS

ADB	Asian Development Bank
AFD	French Development Agency
ALCO	Assets and Liabilities Committee
AML	Anti-money laundering
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision
BSTDB	Black Sea Trade and Development Bank
CEE	Central and eastern Europe
CIS	Commonwealth of Independent States
CSRDG	Center for Strategic Research and Development of Georgia
DFI	Development Finance Institution
E&S	Environmental and social
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EERE	Energy efficiency and renewable energy
EFSE	European Fund for Southeast Europe
EIB	European Investment Bank
FDI	Foreign direct investment
GEL	Georgian Lari
GDP	Gross domestic product
IFI	International Finance Institution
IMF	International Monetary Fund
JSC	Joint Stock Company
MFO	Micro-finance organisation
MIV	Microfinance Investment Vehicle
MPR	Monetary policy rate
NBG	National Bank of Georgia
OD	Organisational development
REER	Real Effective Exchange Rate
ROA	Return on Assets
ROE	Return on Equity
SB	Supervisory Board
SDC	Swiss Development and Cooperation
SDG	Sustainable development goal
SQA	Software quality assurance

crystal

Financial Inclusion Organization

წლიური ანგარიში 2019

ჩვენ შესახებ

სააქციო საზოგადოება მისო კრისტალი („კრისტალი“) არის საქართველოში წამყვანი ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია და აქტივების ზომით უმსხვილესი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტი. კრისტალი მართავს 297 მილიონიან სასესხო პორტფელს და 48 ფილიალში დასაქმებული დაახლოებით ათასი თანამშრომლით ქვეყნის მასშტაბით 100 ათასზე მეტ უნიკალურ მომხმარებელს ემსახურება. კრისტალი ოპერირებს, როგორც ეკონომიკური განვითარების პლატფორმა და მიკრო, მცირე მეწარმეებსა და ფერმერებს აწვდის მათზე მორგებულ ინოვაციურ ფინანსურ პროდუქტებსა და სერვისებს.

კრისტალი რეგიონში პირველი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტია, რომელმაც საერთაშორისო კომპანია Fitch Ratings-ის ფინანსური შეფასება გაიარა და მიენიჭა “B” სტაბილური რეიტინგი. 2018 წლის დეკემბერში, კრისტალმა მიიღო სოციალური პასუხისმგებელი ბიზნესის ეროვნული ჯილდო „მელიორა“.

მეტი ინფორმაციისა და ანგარიშის ციფრული ვერსიისთვის, ეწვიეთ: <https://ir.crystal.ge/>

მთავრობისთვის: ქრისტინა გომიხიძე

სარჩევი

სტრატეგიული ანგარიში	3
მიმოხილვა	3
ფინანსური და საოპერაციო მაჩვენებლები	4
თავმჯდომარის განცხადება	5
უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის წერილი	10
მაკროეკონომიკა და ბაზრის მიმოხილვა	16
ბიზნესმოდელი	23
კორპორაციული სტრატეგია	24
ძირითადი შედეგები	26
მნიშვნელოვანი ბიზნეს ინოვაციები	27
ლიზინგის ბიზნესი	28
ძირითადი რისკები და გაურკვევლობები	30
კრისტალის გარემოსდაცვითი და სოციალური პასუხისმგებლობა	34
2019 წლის ძირითადი მიღწევები და აღიარება გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) მიმართულებით	35
ადამიანები ჩვენს ორგანიზაციაში	37
ინოვაციების მართვა	45
ინფორმაციული ტექნოლოგიები	48
ანალიტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება	51
მმართველობითი ანგარიში	53
სამეთვალყურეო საბჭო	54
თავმჯდომარე	54
საბჭოს შემადგენლობა	54
კორპორაციული მართვა	56
ფინანსური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა	56
სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები	57
მმართველი გუნდი	59
კომიტეტის ანგარიშები	61
ფინანსური ანგარიში	63
დანართები	147
დანართი 1 - გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობა 2019 წლის მდგომარეობით	147
დანართი 2 – 2019 წლის სოციალური გავლენის კვლევა	149
დანართი 3 - YES Georgia რიცხვებში (2019)	164
შეშოკლებები	166

სტრატეგიული ანგარიში

მიმოხილვა

კრისტალი არის განვითარების პლატფორმა მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოში სიღარიბის დაძლევის მეწარმეობის ხელშეწყობით ფინანსური, სოციალური და გარემოსდაცვითი მდგრადობის გზით.

კრისტალის ხედვაა გახდეს მომხმარებელზე ფოკუსირებული, ადამიანებზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული წამყვანი რეგიონალური ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია.

კრისტალის უპირატესობა გახლავთ ის, რომ ჩვენ საკუთარ თავს მივიჩნევთ ჩვენი მომხმარებლების განვითარების პლატფორმად. ჩვენი გადაწყვეტებზე ორიენტირებული მიდგომა გვებმარება გავცდეთ საკრედიტო უზრუნველყოფაზე ფოკუსირებას. ფინანსური ჩართულობა მოითხოვს ხელმისაწვდომობას უფრო მეტ სერვისზე, როგორცაა მიმდინარე ანგარიში, სადაზღვევო და არაფინანსური მომსახურება, მათ შორის ბიზნეს და ფინანსური რჩევები, ტექნოლოგიური აპლიკაციები, ისევე როგორც განათლება, ინფორმაცია და ლიდერობის განვითარების შესაძლებლობები.

კრისტალი არის საქართველოში წამყვანი ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია და აქტივების ზომით უმსხვილესი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტი. კრისტალი მართავს 297 მილიონიან სასესიო პორტფელს და 48 ფილიალში დასაქმებული დაახლოებით ათასი თანამშრომლით ქვეყნის მასშტაბით 100 ათასზე მეტ უნიკალურ მომხმარებელს ემსახურება.

კრისტალის ინსტიტუციონალური აქციონერები არიან „ფონდი კრისტალი“, „Incofin IM“ და „Developing World Markets“. კომპანიას აქვს გრძელვადიანი ურთიერთობა 25 პარტნიორთან, მათ შორისაა საერთაშორისო მიკროსაფინანსო ფონდები, საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტები და ადგილობრივი კომერციული ბანკები. კრისტალი კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის აქტიური მონაწილეა. მისი კორპორაციული ობლიგაციები საქართველოს საფონდო ბირჟის „ბ“ კატეგორიაშია დაშვებული.

კრისტალი რეგიონში პირველი არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტია, რომელმაც საერთაშორისო კომპანია Fitch Ratings-ის ფინანსური შეფასება გაიარა და „B“ სტაბილური რეიტინგი მიიღო.

2018 წლის დეკემბერში კრისტალმა სოციალური პასუხისმგებელი ბიზნესის ეროვნული ჯილდო „მელიორა“ მიიღო.

ფინანსური და საოპერაციო მაჩვენებლები

წმინდა მოგება / (ზარალი)

Δ	-105.96%
2019	(324)
2018	5,433

უმოკმედიო სესხები

Δ	0.97%
2019	5.58%
2018	4.61%

მოლიანი აქტივები

Δ	14.25%
2019	337,095
2018	295,047

რისკის მართვის ხარჯი

Δ	-0.60%
2019	3.09%
2018	3.69%

სასესხო პორტფელი

Δ	12.32%
2019	297,211
2018	264,608

ხარჯების შემოსავალთან ფარდობა (მოზიდული დაფინანსების ხარჯის ჩათვლით)

Δ	16.12%
2019	73.55%
2018	57.43%

მოლიანი კაპიტალი

Δ	17.41%
2019	59,862
2018	50,987

ფილიალები

Δ	-22.58%
2019	48
2018	62

უკუგება საშუალო აქტივებზე

Δ	-2.18%
2019	-0.10%
2018	2.08%

მომხმარებლები

Δ	-3.35%
2019	100,163
2018	103,636

უკუგება საშუალო კაპიტალზე

Δ	-11.75%
2019	-0.58%
2018	11.17%

თანამშრომლები

Δ	-3.79%
2019	989
2018	1,028

თავმჯდომარის განცხადება

ფოტო

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

ბვირფასო აქციონერებო,

ძალზე სასიამოვნოა რთული, მაგრამ კიდევ ერთი წარმატებული წელიწადის შეჯამება „კრისტალის“ ისტორიაში. განვლილ 2019 წელს შემიძლია თამამად ეუწოდო ჯანსაღი რეორგანიზაციის წელი, არა მარტო „კრისტალის“, არამედ მთელი საცალო საფინანსო სექტორისა და მიკროსაფინანსო სფეროსათვის.

დინამიკური ზრდისა და მომგებიანობის დეკადის შემდეგ, საფინანსო სექტორის მთავარმა მარეგულირებელმა ორგანომ – „საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა“, სამომხმარებლო დაკრედიტების პირობების შერბილება და, პარალელურად, არასაბანკო საფინანსო დაწესებულებების დაკრედიტების სტანდარტებისა და ეკონომიკური ნორმატივების გაზრდა გადაწყვიტა. შედეგად, საქართველოში შეიქმნა, ერთი მხრივ, გაცილებით უკეთესი გარემო მომხმარებელთა უფლებების დასაცავად, ხოლო, მეორე მხრივ, მიკროსაფინანსო სექტორი გაცილებით უკეთ დარეგულირებული და ფინანსურად უფრო სტაბილური გახდა, რამაც აშკარად გამოიწვია საკრედიტო პორტფელის შეკუმშვა, მომგებიანობის დონის დროებითი ვარდნა და შედარებით მცირე, ნაკლებად სტრატეგიული მოთამაშეების ბაზრიდან გასვლა, უფრო ძლიერ და სტრატეგიულ მოთამაშეებს კი კონსოლიდაციის შესაძლებლობა მიეცათ.

სიამაყით აღვნიშნავ, რომ „კრისტალმა“ კიდევ ერთხელ გამოავლინა რთულ პირობებთან ადაპტაციისა და წინააღმდეგობებთან განსაკუთრებული შემართებით გამკლავების გასაოცარი უნარი, რათა კიდევ უფრო გაძლიერებულიყო და, ამასთანავე, არ ეღალატა თავისი კორპორაციული ღირებულებებისათვის.

მიკროსაფინანსო სექტორში საბალანსო ღირებულების უმნიშვნელო 2.5%-იანი ზრდის ფონზე (საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემი), ჩვენ მოვახერხეთ 12.32 %-ით გაგვეზარდა სრული სასესხო პორტფელი, რითაც, 100 ათას ლარამდე სესხების შემთხვევაში, ჩვენი საბაზრო წილი საცალო ფინანსურ ბაზარზე 5%-ამდე გავზარდეთ.

ყოველივე ზემოაღნიშნული კი მიღწეულ იქნა „კრისტალის“ ახლად დანიშნული უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის ილია რევიას ხელმძღვანელობით მენეჯმენტის გუნდის გასაოცარი ძალისხმევით, კომერციული ჯგუფის მუხლჩაუხრელი შრომითა და ორგანიზაციის მთელი პერსონალის მხარდაჭერით.

მართალია, ფინანსური მაჩვენებლები არ იყო სახარბიელო, მაგრამ „კრისტალმა“ მაინც მოახერხა გაგვეთბინა უზარმაზარი ნახტომი – გამოენაბა სისტემებისა და პროცესების გაუმჯობესებისა და საოპერაციო ეფექტიანობის შესაძლებლობა, რაც, საბოლოოდ, მდგრად მომგებიანობასა და საექციო კაპიტალის გრძელვადიან ღირებულებაში უნდა აისახოს.

ძალიან გმადლობთ: იმეო ვიციქიძე

ცელადმა საბაზრო სიტუაციამ გამოავლინა ჩვენი სისტემებისა და შესაძლებლობების გარკვეული ნაკლოვანებები, რამაც სესხების გაცემის მეთოდოლოგიის გადასინჯვა, შიდა საკრედიტო კონტროლისა და მთლიანი საკრედიტო რისკის მართვის პროცესების განმტკიცება განაპირობა. გარდა ამისა, საცალო ანგარიშების მნიშვნელოვანი ზრდისა და მთელი ბაზრის მასშტაბით აქტივების ხარისხის გაუარესების ფონზე, „კრისტალმა“ განაახლა დავალიანებების მართვის სისტემა და გააუმჯობესა ამოღების მექანიზმი და ეფექტიანობა. უმოქმედო სესხების წილი ჩვენს სასესხო პორტფელში¹ რომელმაც 2019 წლის მაისში თავის თითქმის 8%-იან ისტორიულ მაქსიმუმს მიაღწია, 5.58%-მდე შემცირდა.

მენეჯმენტის გუნდმა წარმატებით განახორციელა „კრისტალის“ დისტრიბუციის ქსელის ოპტიმიზაცია - სოფლად არსებული მცირე ფილიალების, ე.წ. „ბუტიკების“ ქსელი გარდაქმნა ფილიალებად და წელიწადი მთელი ქვეყნის მასშტაბით არსებული 48-ფილიალიანი ძლიერი ქსელით დაასრულა. ამგვარად, საოპერაციო ეფექტიანობა გარკვეულწილად ამაღლდა.

საქართველოში არსებულმა არასტაბილურმა პოლიტიკურმა გარემომ და დამახულმა ვითარებამ რეგიონში, გავლენა იქონია ეკონომიკაზე, კერძოდ, ტურიზმიდან მიღებულ შემოსავლებსა და უცხოურ პირდაპირ ინვესტიციებზე, რამაც, თავის მხრივ, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება გამოიწვია. ეს კი დადებითად არ აისახება ჩვენს ინვესტიორებზე, რომელთაც კაპიტალდაბანდება აშშ დოლარით განახორციელეს, თუმცა, საკმაოდ ოპტიმისტურად გამოიყურება წლის ბოლოს სავალუტო კურსი (2.8677), მოკლევადიანი პროგნოზი და ამასთანავე, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლები სავალუტო ანგარიშის ერთეფრიანი 5.1% დეფიციტით და გაუმჯობესებული სავაჭრო ბალანსი, განსაკუთრებით ევროკავშირთან.

ძირითადი მიღწევები

„კრისტალის“ მომავლის შესახებ ჩვენი საერთო ხედვის წარმოჩინებამდე, ნება მიბოძეთ შევხუთ 2019 წლის რამდენიმე ღირსშესანიშნავ მიღწევას:

- ჩვენს პატივცემულ ინვესტიორებთან - Developing World Markets-სა და Incofin/AgRIF-თან წარმატებით გავაფორმეთ კაპიტალში მონაწილეობის შესახებ ჯამურად 10 მილიონი ლარის ახალი გარიგებები და ამგვარად გავამყარეთ „კრისტალის“ საბალანსო უწყისისა და კაპიტალის ადეკვატურობის მაჩვენებლები. წლის ბოლოს მდგომარეობით, ჩვენი საექვიო კაპიტალი 59,862 ლარს შეადგენს, ეს კი კაპიტალის ადეკვატურობის მაღალ მაჩვენებელს განაპირობებს და ორგანულად ან ბაზრის კონსოლიდაციის შესაძლებლობების გამოყენებით, შემდგომი ზრდის მყარ საფუძველს ქმნის;
- შედარებით დაბალ ფასად განვათავსეთ კორპორაციული ობლიგაცია, რასაც, ამ სირთულეებითა და გაურკვევლობებით აღსავსე წელს, დაერთო გლობალური სარეიტინგო სააგენტო FitchRatings-ისაგან 'B'/სტაბილური პერსპექტივით მიღებული შეფასება. ეს მოვლენა თავისთავად აღსანიშნავია, მაგრამ სხვა საინტერესო ასპექტიც აქვს. ჩვენ მოვახერხეთ გამოგვეშვა პირველი სოციალური ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ქალთა ეკონომიკურ გაძლიერებას მიემდგვნა. აქედან მიღებული შემოსავლების ნაწილი მიმართულ იქნა იმ საწარმოთა

¹ მოიცავს 30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებულ სესხებს, რესტრუქტურიზებულ პორტფელს და ჩამოწერილ სესხებს

პაპიკიძე : ემლი ვიქტორი⁶

დასაფინანსებლად, რომელთაც ქალები ხელმძღვანელობენ, რაც „კრისტალის“ ახალი, „ქალებისთვის განკუთვნილი პროდუქტის“ შექმნას მოასწავებდა;

- ამ ფონზე, გადაეწყვიტეთ „კრისტალის“ 100%-იანი წილობრივი მონაწილეობით ახლად დაფუძნებული შპს „კრისტალ კონსალტინგის“ მეშვეობით გაგვეწია დამატებითი ღირებულების მქონე ისეთი მომსახურება, როგორიცაა ტრენინგი, მენტორობა და ქსელური თანამშრომლობა. „ფონდ კრისტალთან“ თანამშრომლობის ფარგლებში „კრისტალ კონსალტინგმა“ SAP-ის საერთაშორისო გუნდისგან მიიღო მნიშვნელოვანი მხარდაჭერა „ქალებისთვის განკუთვნილი პროდუქტის“ არაფინანსური ნაწილის შესამუშავებლად. წლის ბოლოს აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსთან [USAID] დავიწყეთ საყურადღებო თანამშრომლობა, რათა საქართველოს მასშტაბით მხარი დაგვეჭირა ახალგაზრდებისა და ქალებისათვის. ამ პროექტის მხარდაჭერა ხორციელდება თეთრი სახლის „ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობის“ [W-GDP] ინიციატივით, რომლის მიზანია 2,500 ქალისთვის გაზარდოს ხელმისაწვდომობა ხარისხიანი განათლების, ტრენინგის და ბაზრის შესაძლებლობების კუთხით (1,500 ქალი Buzz-Georgia-ს კომპონენტიდან, 500 ახალგაზრდა ქალი ახალგაზრდა მეწარმეების კომპონენტიდან, 500 ახალგაზრდა/აპლიკანტი მრჩეველთა / მენტორინგის კომპონენტიდან). ამ საქმიანობისა და „კრისტალის“ გენდერული გაძლიერების შიდა ინიციატივებისათვის, ორგანიზაციას „გაეროს გლობალური შეთანხმების საქართველოს ქსელმა“ გადასცა კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის (CSR) ჯილდო გენდერული თანასწორობის პრინციპების დაცვისთვის;
- სასიამოვნო სიურპრიზი იყო კიდევ ერთი აღიარება, რომელიც საქართველოში მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირისგან მივიღეთ - საპატიო ჯილდო წლიური ანგარიშისა და გამჭვირვალობისათვის. ეს მხოლოდ განამტკიცებს ჩვენს რწმენას, რომ კრისტალის მისიის წარმატებით განხორციელებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს რეგულარული ხარისხიანი ანგარიშების, გამჭვირვალობისა და, ზოგადად, გარემოს დაცვის, სოციალურ და კორპორაციული მართვის საკითხებში [ESG] უმაღლესი სტანდარტების უზრუნველყოფა;
- დაბოლოს, ერთ-ერთი ყველაზე ღირსშესანიშნავი მიღწევა იყო „A-“ შეფასების მიღება საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო MicroFinanza-სგან [MFR], რაც მოუთხოვს, რომ სოციალურად ორიენტირებული ინიციატივების განხორციელებისა და სოციალური გავლენის მხრივ, „კრისტალი“ ლიდერია რეგიონში. ამჟამად, რომ ეს მხოლოდ დასაწყისია და სამომავლოდ კომპანია კიდევ უფრო გააძლიერებს გარემოს დაცვასა და სოციალურ ჩართულობას.

დამატებითი ინფორმაცია კოვიდ-19-თან დაკავშირებით

წლიურ ანგარიშზე მუშაობისას შევიტყვეთ, რომ კოვიდ-19 გლობალური პანდემიით გამოწვეული კრიზისი დაიწყო. კორონავირუსი რომ ჯანდაცვის სფეროში გლობალური საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების საბაზი იყო, ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ 2020 წლის 30 იანვარს განაცხადა. ვინაიდან მოვლენები მიანიშნებს, რომ ანგარიშების პერიოდის შემდეგ განვითარებული მოვლენები არამაკორექტირებელია, ჩვენ კოვიდ-19-ს არამაკორექტირებელ მოვლენად მივიჩნევთ. ამიტომ არ დაგვიკორექტირებია ფინანსურ უწყისებში მითითებული თანხები. საჭირო განმარტებები გავაკეთეთ როგორც ამ წერილში, ისე მთელ ანგარიშშიც.

მარიკენჯი: ემილი ვიოლიხაუა

შემდგომი ნაბიჯები

ეს ანგარიში შესაძლებლობას გვაძლევს, რომ გავხედოთ წინ და განვსაზღვროთ, თუ როგორ წარმოგვიდგენია ჩვენი მომავალი, რომელშიც მოვიაზრებთ „კრისტალთან“ დაკავშირებულ ყველა მხარეს: აქციონერებს, მენეჯმენტსა და პერსონალს, კრედიტორებსა და პარტნიორებს.

ჩვენი ხედვის თანახმად, „კრისტალი“ უნდა გახდეს რეგიონში წამყვანი, კლიენტზე ფოკუსირებული, ხალხზე ორიენტირებული, მონაცემებზე დაფუძნებული ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია. ჩვენ ხელს ვუწყობთ უმაღლესი სტანდარტების დაცვას გარემოს დაცვის, სოციალურ და კორპორაციული მართვის საკითხებში [ESG], ვასრულებთ რა მიკრო და მცირე მეწარმეების განვითარებისთვის პლატფორმის როლს, მზარს ვუჭერთ „კრისტალის“ სიღარიბის დაძლევის მისიას.

მართალია, საკრედიტო და საოპერაციო რისკების მართვის გონივრულ პოლიტიკას ვემზრობით, მაგრამ ვვარაუდობთ, რომ კომპანია დიდ ყურადღებას მიაქცევს ინოვაციებს, ტექნოლოგიურ ლიდერობას, მდგრად ზრდას (15% ან უფრო მეტი) და აგრეთვე გეოგრაფიულ გაფართოებას. ამასთანავე ვვარაუდობთ მომგებიანობის საშუალოზე მაღალ მაჩვენებელს საქართველოს საბანკო/საფინანსო სექტორში. ვახორციელებთ დივიდენდების განაწილების ისეთ განონასწორებულ პოლიტიკას, რომელიც ითვალისწინებს კომპანიის ზრდაში ჩადებულ ინვესტიციასა და აქციონერებისთვის რეგულარული დივიდენდების გადახდას შორის ბალანსის შენარჩუნებას.

2020 წელს ჩვენი სტრატეგიული გეგმა:

- კოვიდ-19-ით გამოწვეული კრიზისის დაძლევა, პერსონალისა და კლიენტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ლიკვიდობის პროაქტიური მართვა, საკრედიტო რისკის ოპტიმალური მართვა კაპიტალზე ზეწოლის შესამსუბუქებლად, ხარჯების ოპტიმიზაცია, მარეგულირებელი ნორმების დაცვა და აქციონერებთან ეფექტიანი კომუნიკაცია;
- კოვიდ-19-ის გათვალისწინებით, განახლებული მისიის ეფექტიანად შესრულება, რაც გულისხმობს „დაკრედიტებადი“ სეგმენტების ჩვენი „ახალი რისკის მადის“ მიხედვით პროაქტიურ დაკრედიტებას და მომსახურების იმ ახალ სახეობებში ინვესტირებას, რომლებიც ხელს უწყობს ჩვენი ბიზნესკლიენტებისა და საცალო კლიენტებისთვის ადაპტაციის ზომების გატარებას;
- ორგანიზაციული კულტურის განმტკიცება და პერსონალის ეთიკის ამაღლება, აგრეთვე სისტემების შექმნა მიმდინარე კრიზისთან გამკლავებისა და მოგვიანებით კრიზისის შემდგომი ზრდის შესაძლებლობების რეალიზაციის მიზნით;
- საბანკო საქმიანობის ლიგენზიის მისაღებად შესაძლებლობების შესწავლა;
- ჩვენი ენერგოეფექტიანი და განახლებადი ენერგიის პორტფელის გაუმჯობესების გზით პროგრესის დემონსტრირება;
- ახალგაზრდებისა და ქალების ეკონომიკურ გაძლიერებაზე ყურადღების გამახვილება ქალებისთვის განკუთვნილი სრულმასშტაბიანი პროდუქტის გამოშვებით და დამატებითი ღირებულების მქონე ინოვაციური მომსახურების სახეების დაწერვით;
- გარემოს დაცვისა და სოციალური საქმიანობის გაუმჯობესებული მართვის გზით, გარემოს დაცვის, სოციალური და კორპორაციული მართვის (ESG) სტანდარტების შემდგომი განმტკიცება და ჩვენი კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის საქმიანობის გაფართოება ყველაზე შეჭირვებული კლიენტების საჭიროებების დაკმაყოფილების მიზნით.

დასასრულო, მინდა მადლობა გადავუხადო სამეთვალყურეო საბჭოში ჩემს კოლეგებს ერთიანობისა და პროფესიონალიზმისათვის, მოლაპარაკებების კულტურის ფორმატში კომპანიის საქმიანობის საუკეთესოდ წარმართვისათვის. განსაკუთრებული მადლობა ჩვენს მენეჯმენტის გუნდსა და მთელ პერსონალს, ყველას, ვინც „კრისტალის“ ამბიციურ მისიას რეალობად აქცევს.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს ჩვენი მარეგულირებლის - საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ კოვიდ-19-თან დაკავშირებულ კრიზისამდე და კრიზისის პერიოდში გაწეული ძალისხმევა პროგნოზირებადი და სამართლიანი საქმიანი გარემოს, აგრეთვე ბაზრის კონკურენტუნარიანობის, გამჭვირვალობისა და მდგრადობის უზრუნველსაყოფად.

და ბოლოს, მინდა მადლობა გადავუხადო ჩვენს პატივცემულ კრედიტორებს, აქციონერებს, პარტნიორებსა და მომსახურების პროვაიდერებს, რომელთა მხარდაჭერითაც „კრისტალს“ შეუძლია უზრუნველყოს გრძელვადიანი სააქციო კაპიტალის ღირებულება და შეასრულოს საქართველოსათვის მისი უაღრესად მნიშვნელოვანი მისია ამ უპრეცედენტო გამოწვევის პერიოდში.

პატივისცემით,

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

მაია გმრჯელი . ემილი ვიოდუხოვი

უფროსი ადმასრულებელი ოფიცრის წერილი

ფოტო

ილია რევია

უფროსი ადმასრულებელი ოფიცერი

ბეირფასო აქციონერებო,

„კრისტალში“ უფროსი ადმასრულებელი ოფიცრის თანამდებობაზე 2019 წელს დავინიშნე. მანამდე კი „საქართველოს ბანკში“ ვმუშაობდი. ამ ჩემს პირველ წერილში, მოკლედ მოგიტყვობთ გასული წლის საქმიანობის, კომპანიის სამუშაო გარემოსა და იმ ორგანიზაციის შესახებ, რომელშიც დიდი ენთუზიაზმით ვმუშაობ.

გავბედავ და ვიტყვი, რომ 2019 წელი „კრისტალისთვის“ უდიდესი ცვლილებების წელი იყო როგორც ახალი სირთულეების, რომელთა დაძლევა კომპანიას მოუწია, ისე ორგანიზაციული შესაძლებლობების თვალსაზრისით, რომლებიც ჩვენ ამ სირთულეების დასაძლევად შევქმენით. როგორც თქვენთვის ალბათ უკვე ცნობილია, 2018-2019 წლებში „საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა“ (სებ) მიიღო რიგი რეგულაციები, რომლითაც მიკროსაფინანსო სექტორს პროდენტული ნორმატივების შესრულებაზე კონტროლი დაუწესა, ხოლო ყველა კრედიტორს მკაცრი დაკრედიტების სტანდარტები დაუდგინა. სექტორში რისკების მნიშვნელოვნად შემცირების პარალელურად, ამ რეფორმამ მიკროსაფინანსო ბაზარზე ზრდისა და მომგებიანობის მაჩვენებლების შესუსტება გამოიწვია, იმავდროულად, სხვადასხვა მიზეზის გამო, მთელ ბაზარზე შეინიშნებოდა აქტივების ხარისხის გაუარესება, ხოლო გამაფრებულმა კონკურენციამ „კრისტალი“ საბაზრო წილის შენარჩუნებისათვის ბრძოლაში უფრო მსხვილი კომერციული ბანკების პირისპირ დააყენა. არაერთი მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია ბაზრიდან გავიდა საქმიანობის გაზრდილი ხარჯებისა და ახალი სირთულეების დასაძლევად საჭირო ორგანიზაციული რესურსების ნაკლებობის გამო.

ყველა წინააღმდეგობის მიუხედავად, „კრისტალმა“ ამ საანგარიშო პერიოდში კვლავ მიაღწია ზრდის მაჩვენებლებს. მთელი წლის შედეგებით, „კრისტალის“ სასესხო პორტფელი 297,211 ლარს გაუტოლდა, რაც წინა წლის ანალოგიური მაჩვენებლის 12.3 %-იან ზრდაზე მიუთითებს, შემოსავლებმა 52,912 ლარი, ხოლო წაგებამ 324 ათასი ლარი შეადგინა. ამ მოცულობის ზრდაზე რომ გასულიყო, კომპანიამ გადაახალისა სამუშაო პროცესები და ამავდროულად არსებითად გააუმჯობესა ორგანიზაციის საერთო რენტაბელობა და ხარვეფექტიანობა. 2019 წლის მაისში დაფიქსირებულ 7.99%-იან ისტორიულ პიკთან შედარებით, მთლიან სესხებში ვადაგადაცილებული (NPL) სასესხო პორტფელის წილმა წლის ბოლოს 5.58 % შეადგინა. აქტივების ხარისხის გაუმჯობესების პროცესი 2019 წლის მეორე ნახევარშიც გაგრძელდა, რაც დაკრედიტების გაუმჯობესებულმა დისციპლინამ განაპირობა.

„კრისტალის“ მდგრადობა, მისი ბიზნესმოდელის გამართულობა და საბაზრო ცვლილებებზე რეაგირების უნარი სრულად დადასტურდა ჩვენი აქციონერების, აგრეთვე არსებული და ახალი კრედიტორების მხარდაჭერით. ჩვენმა აქციონერებმა (DWM & Incofin) 10 მილიონი ლარის დამატებითი ინვესტიცია განახორციელეს სებ-ის მიერ მიკროსაფინანსო სექტორისათვის გამკაცრებული კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების (მინიმალური კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნა - 18%)

დასაკმაყოფილებლად. „კრისტალის“ კრედიტორთა უკვე კარგად განვითარებულ ბაზას შეუერთდნენ ახალი და პატივცემული საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები („ევროპის საინვესტიციო ბანკი“, „შავი ზღვის ვაჭრობისა და განვითარების ბანკი“), რომლებმაც მცირე და მიკრო მეწარმეობის განვითარებისთვის განკუთვნილი დამატებითი ფინანსური სახსრები გამოყვეს. გარდა ამისა, ადგილობრივ ბაზარზე ჩვენ წარმატებით გამოვუშვიტ მეორე კორპორაციული ობლიგაცია (15 მლნ ლარის მოცულობით), რომელიც განკუთვნილია მეწარმე ქალების განვითარებისთვის. 2019 წელს საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Fitch Ratings-მა „კრისტალს“ კიდევ ერთხელ მინიჭა „B“ სტაბილური რეიტინგი, რაც კომპანიის მდგრადი ოპერაციების დამადასტურებელი დამატებითი მტკიცებულებაა.

2019 წლის მეორე ნახევარში კომპანიამ განახორციელა გეოგრაფიული კონსოლიდაცია, რომლის ფარგლებშიც მანამდე საქართველოს სოფლებში მომუშავე 15 მცირე ფილიალი (ე.წ. „ბუტიკი“) შეერწყა მუნიციპალურ ცენტრებში მდებარე უფრო მსხვილ ფილიალებს და შეიდი დანარჩენი „ბუტიკი“ სრულმასშტაბიან ფილიალად გარდაიქმნა. აღნიშნულმა კონსოლიდაციამ მასშტაბის ეკონომიის, ჩვენი კლიენტებისთვის უკეთესი და უფრო ინკლუზიური მომსახურების შეთავაზებისა და, იმავდროულად, ბიზნესის საქმიანობის ორი დამოუკიდებელი მიმართულების ერთ მიმართულებად გაერთიანების შესაძლებლობა მოგვცა. კონსოლიდაციის ეს პროექტი განხორციელდა „კრისტალის“ უმაღლესი კორპორაციული და სოციალური პასუხისმგებლობის სტანდარტების დაცვით - კომპანიამ შერწყმული „ბუტიკების“, ფაქტობრივად, ყველა თანამშრომელს შესთავაზა დასაქმება უფრო მსხვილ ფილიალებში ან კომპანიის სათაო ოფისში.

ქართველი მიკროსაფინანსო კლიენტები თანდათან უფრო მომთხოვნები ხდებიან, რადგან მოსახერხებლობა მათთვის მეტად მნიშვნელოვანი ხდება. ამიტომ სასიამოვნო იყო იმის დანახვა, რომ „კრისტალის“ POS საკრედიტო და ინტერნეტპლატფორმა „აკიდო“ კვლავ იზიდავდა კლიენტებს კომპანიაში. 2019 წელს უფილიალო დაკრედიტების შედეგად 10.6 ათასი ახალი კლიენტის შემენით ჩვენი საკრედიტო პორტფელი 1.7 მილიონი ლარით გაიზარდა. „აკიდოს“ მეშვეობით მოხილიზებულმა პორტფელმა ჯამში 8.2 მილიონი ლარი შეადგინა, ხოლო 16 ათასამდე აქტიურმა კლიენტმა მთლიანი პორტფელის 15.6 %-ს მიაღწია.

შეთავაზებული პროდუქტების დივერსიფიკაციის მიზნით, მე-4 კვარტალში წარმატებით დაენერგეთ სპეციალური „ავტო“ მიმართულება და გამოვუშვიტ ახალი პროდუქტი ავტოდაკრედიტების სფეროში. ამ მიმართულების მიზანია 2020 წლის ბოლოსთვის მოვიცვათ ავტოსესხების/ლიზინგის ბაზრის 1%-იანი წილი, შევთავაზოთ ჩვენს კლიენტებს ავტომანქანების როგორც საცალო, ისე კომერციული დაკრედიტება/ლიზინგი საუკეთესო პირობებით და 2023 წლისთვის ავტოდაკრედიტების ბაზარზე ჩვენი წილი 5%-მდე გავზარდოთ.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეების უმეტესობას უჭირს საბანკო სექტორის მიერ დადგენილი უზრუნველყოფის მკაცრი მოთხოვნების დაკმაყოფილება, „კრისტალმა“ დაიწყო ბიზნეს-კლიენტებისა და აგროკლიენტებისთვის ლიზინგის პროექტის განხორციელება. ლიზინგის პროდუქტი „კრისტალს“ დაეხმარება ფინანსური ჩაბმულობის მიზნის მიღწევაში და ქართველ მეწარმეებს საბრუნავ კაპიტალთან ერთად დაუფინანსებს აქტივების შეძენასაც, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს „კრისტალის“ კლიენტებისა და პარტნიორების ქსელის გაფართოებას.

2019 წელს ორგანიზაციული პოტენციალის ზრდის რამდენიმე პროექტზე განხორციელდა. შედეგად, საქმიანობის წარმატებით წარმართვისთვის კომპანიამ არაერთი აღიარება და ჯილდო მოიპოვა:

- საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანია „მიკროფინანსაშ“ (MFR) „კრისტალს“ მნიშვნელოვნად „A-“ სოციალური რეიტინგი, რაც რეგიონში უმაღლესი მაჩვენებელია;
- „კრისტალი“ საქართველოში პირველი კომერციული ინსტიტუტი გახდა, რომელმაც მიიღო ინფორმაციული უსაფრთხოების სერტიფიკატი „ISO 27001“, რაც ადასტურებს, რომ კომპანიამ ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკების მართვაში მაღალგანვითარებულ დონეს მიაღწია;
- „კრისტალს“ გადაეცა მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირის მიერ დაწესებული „წლიური ანგარიშგებისა და გამჭვირვალობის საპატიო ჯილდო“;
- „კრისტალს“ გაეროს გლობალური შეთანხმების ქსელმა გადასცა „კორპორაციული და სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო“ გენდერული თანასწორობის პრინციპების დაცვისთვის;
- და ბოლოს, საერთაშორისო ჟურნალმა Global Banking and Finance Magazine-მა „კრისტალი“ აღიარა საქართველოში 2019 წელს ყველაზე სწრაფად მზარდ არასაბანკო ფინანსურ ინსტიტუტად და საუკეთესო კომპანიად ინვესტორებთან ურთიერთობის მხრივ.

მიუხედავად იმისა, რომ 2019 წელს დიდი ყურადღება დაეთმო კომპანიის ბიზნესშედეგების გაუმჯობესებას, „კრისტალს“ შედეგელობიდან არ გამოორჩენია თავისი მიზანი – დადებითი სოციალური გავლენა მოეხდინა კლიენტების, სულ მცირე, 50%-ზე მაინც, შემცირებინა ნახშირორჟანგის გაფრქვევა და ეკონომიკურად გაემდიერებინა ახალგაზრდა და ქალი მეწარმეები. ყველას ვინც წლიურ ანგარიშს გაეცნობა, მოეუწოდებ იხილონ ჩვენი „გარემოსდაცვითი და სოციალური საქმიანობის“ ქვეთავი და წაიკითხონ იმ მნიშვნელოვანი მიღწევების შესახებ, რომლებიც კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის მიმართულებით გვქონდა, აგრეთვე გამოითხოვონ სპეციალური დანართი, რომელშიც დეტალურად არის განხილული „კრისტალის“ მიერ 2019 წელს ჩატარებული „სოციალური ზეგავლენის კვლევა“. კვლევის მიხედვით, მსესხებლების 67%-მა ჩვენი საკრედიტო პროდუქტების გამოყენებით ბიზნესინვესტიციები განახორციელა, ხოლო 62%-მა სამეწარმეო საქმიანობის შედეგად უფრო მეტი წმინდა შემოსავალი მიიღო, 45%-მა შექმნა ახალი პროდუქტები ან მომსახურება, 35%-მა გაზარდა დასაქმებულთა რაოდენობა და 37%-მა ახალი ბაზრები და გაყიდვის არხები აითვისა. აღნიშნული შედეგები ცხადად მოუთხოვს, თუ რა განსაკუთრებული დადებითი წვლილი შეიტანა „კრისტალმა“ საქართველოს მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესებაში, რაც გვამაყვება კიდევ.

მთლიანობაში, „კრისტალმა“ გამოწვევებით აღსავსე 2019 წელი პოზიტიური მაჩვენებლებით დაასრულა და წარმატებით გაუმკლავდა როგორც საბაზრო, ისე რეგულაციურ ცვლილებებს და ამგვარად მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა კომპანიის შემდგომ გაფართოებასა და შედეგების გაუმჯობესებას.

მარკეტინგი : ემილია გიორიძე

დამატებითი ინფორმაცია კოვიდ-19-თან დაკავშირებით

წლიური ანგარიშის მომზადების თანადროულად, გლობალური კოვიდ-19 ვირუსით გამოწვეული პანდემიის მომწერნი გავხდით, რამაც, რა თქმა უნდა, საქართველოზეც იქონია გავლენა. საქართველოს მთავრობამ პანდემიასთან საბრძოლველად დროული ზომები მიიღო - სასწრაფოდ აიკრძალა ფრენები რისკის ზონაში შემავალი ქვეყნებიდან, გატარებულ იქნა საკარანტინო და იზოლაციის ზომები და ბოლოს ორთვიანი საგანგებო მდგომარეობა და კომენდანტის საათი გამოცხადდა - ყველა ეს ზომა მიზნად ისახავდა ვირუსის გავრცელების აღკვეთას. ეს ზომები საკმაოდ ეფექტიანი გამოდგა. ამავე დროს, შემოღებულ იქნა კომპანიების უმრავლესობის საქმიანობის დროებითი შეჩერების რეჟიმი, რითაც შეიზღუდა ბაზრის პოტენციალი და შემდგომი დაკრედიტების ზრდის შესაძლებლობა, ყველა კომერციულმა ბანკმა და მსხვილმა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციამ, მათ შორის, „კრისტალმა“, კლიენტებს სესხების დაფარვის სამთვიანი საშუავითო პერიოდი (აპრილი-ივლისი) შესთავაზა.

როგორც სოციალურად პასუხისმგებლიანმა კომპანიამ, „კრისტალმა“ ყველა შესაფერისი ზომა მიიღო კოვიდ-19 ვირუსით თავისი თანამშრომლებისა და კლიენტების დაინფიცირების თავიდან ასაცილებლად. 2020 წლის თებერვლის მესამე დეკადიდან (ე.ი., საქართველოში ვირუსის გავრცელებამდე) ყველა ფილიალი და სათაო ოფისი აღიჭურვა სადეზინფექციო საშუალებებითა და აუცილებელი ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებით (ნიღბებით, ხელთათმანებით და ა.შ.). პერსონალს მიეცა და განმეორებით განემარტა პრევენციული რეკომენდაციები. ჩვენ შევზღუდეთ ყველა საგარეო და არააუცილებელი შიდა მივლინებები, ტრენინგი, შეკრება და პირისპირ შეხვედრა, მივიღეთ ზომები იმისათვის, რომ საზღვარგარეთ შევბუღებიდან დაბრუნებულ ყველა თანამშრომელს სამსახურში გამოსვლამდე გაველო 2-კვირიანი თვითიზოლაცია/კარანტინი. ფილიალები რეგულარულად მუშავდებოდა სადეზინფექციო საშუალებებით და ტარდებოდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ რეკომენდებული ყველა სიფრთხილის ზომა.

16 მარტიდან კომპანია გადავიდა დისტანციური მუშაობის რეჟიმზე. სათაო ოფისის თანამშრომლების დიდ უმრავლესობასა და რისკის ჯგუფში შემავალ ყველა თანამშრომელს დაევალა სახლიდან მუშაობა, რის შესაძლებლობაც იძლეოდა „კრისტალის“ დისტანციურად მუშაობის კარგად განვითარებული რესურსები და საშუალებები. ფილიალის თანამშრომლებს მიეცათ დაეალება ადგილზე ემუშავათ ცვლებში, რითაც ფილიალებში თანამშრომლების ერთდროულად მომუშავე რაოდენობა ჩვეულებრივი მაჩვენებლიდან 35%-მდე შემცირდა. იმისათვის, რომ არ გაუარესებულიყო კლიენტების მომსახურების ხარისხი, სახლიდან მომუშავე თანამშრომლები უზრუნველყოფილი იყვნენ ელექტრონული/დისტანციური წვდომის ყველა საჭირო რესურსითა და საშუალებით.

რაც შეეხება „კრისტალის“ მგრძნობიარობას კოვიდ-19-თან დაკავშირებული საკრედიტო რისკების მიმართ, ჩვენი პროგნოზით, შეიძლება წარმოიქმნას შემდეგი საფრთხეები და შესაძლებლობები:

- უშუალო უარყოფითი ზეგავლენა ტურიზმთან, ტრანსპორტთან, კვების მრეწველობასა და რესტორნებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე;
- შენელებული უარყოფითი ზეგავლენა მშენებლობის, უბრავე ქონებისა და განათლების სფეროებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე;

- დადებითი გავლენა ჯანმრთელობის დაცვის, ვაქრობისა (ყოველდღიური მოხმარების საჭიროებით) და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, სოფლის მეურნეობის სფეროებთან დაკავშირებულ საკრედიტო პორტფელზე.

რაც შეეხება მიმდინარე და ახალი სესხების გაცემას, 2020 წლის მარტის მეორე ნახევრიდან შეიცვალა ჩვენი საკრედიტო პოლიტიკა ეკონომიკის ზემოხსენებული, შედარებით მაღალრისკიანი სეგმენტების დაკრედიტების შემცირებისა და უფრო მცირე სესხებზე ყურადღების გადატანის მიმართულებით, რადგან, ჩვენი გამოცდილებით, ეს უკანასკნელნი კრიზისის დროს უფრო გადახდისუნარიანები არიან.

საშუალოვადიან პერსპექტივაში მოსალოდნელი პირდაპირი ზეგავლენა გააუარესებს საკრედიტო პორტფელს ზემოხსენებულ შედარებით მაღალრისკიან სეგმენტებში. ამავდროულად უნდა აღინიშნოს, რომ „კრისტალის“ პორტფელი კარგად არის დიფერსიფიცირებული და ნაკლებად დამოკიდებულია მოწყველად ინდუსტრიებთან (ტურიზმის კრისტალის სასესხო პორტფელის 4.7%, ხოლო ტრანსპორტის პორტფელის 4.7% შეადგენენ) დაკავშირებულ რისკებზე. ეკონომიკის იმ სფეროებს, რომლებზეც ვირუსს აქვს უშუალო უარყოფითი ზემოქმედება (რესტორნების ქსელი, ავიაკომპანიები, ნავთობისა და გაზის მრეწველობა) ჩვენს პორტფელზე გავლენა არ აქვს. „კრისტალის“ აქტივების კლასი ძირითადად შედგება მიკროსაფინანსო სესხებისაგან, რომლებიც, ჩვეულებრივ, ისტორიული შოკების მიმართ მდგრადობით გამოირჩევა.

კოვიდ-19-ით გამოწვეული საბაზრო ცვლილებების შედეგად და 2020 წელს დამდეგი საარჩევნო პერიოდიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, სამომხმარებლო/საყოფაცხოვრებო და სამეწარმეო დაკრედიტების ზრდის ტემპი შენელდება, თუმცა, მაინც ველით ზრდას მიკროსესხებისა და აგროსესხების მიმართულებით, რომლებიც მდგრადობით გამოირჩევა. მთლიანობაში, ჩვენი კონსერვატიული მოლოდინით, კლიენტთა დაკრედიტების საქმიანობის წლიური მაჩვენებელი საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივებში 5%-ით გაიზრდება. ამ ზრდას ხელს შეუწყობს მთავრობის მიერ კაპიტალური დანახარჯების ინტენსიფიკაცია და კრიზისის პერიოდში საერთაშორისო ინსტიტუტების მიერ საქართველოს ეკონომიკის მხარდასაჭერად სხვადასხვა პროგრამის განხორციელება.

ამ უპრეცედენტო ახალ რეალობაში „კრისტალი“ გახდება იმ ეკონომიკური და სოციალური წყობის ცვლილების მოწმე, რომელშიც ქართული ბიზნესი და საზოგადოება ტრადიციულად ოპერირებდა. მოსახლეობისა და საწარმოების დიდი ნაწილი გაურკვევლობისა და ფინანსური სირთულეების წინაშე დადგება.

ამასთან ერთად, ეს კრიზისი წარმოაჩენს არა მხოლოდ მოწყველად საკითხებს, არამედ ახალ შესაძლებლობებსაც. პანდემიის შედეგები აგრეთვე მოგვცემს შესაძლებლობას შევისწავლოთ ახლებური სოციალური ურთიერთობა და დავეწყოთ ტექნოლოგიური ინოვაციები, ეფექტურად გამოვიყენოთ დისტანციური მუშაობა და ხელი შევეწყოთ ჩვენი კლიენტების მიერ ელექტრონული არხების გამოყენების ზრდას.

„კრისტალმა“ წარმატებით უზრუნველყო საქმიანობის უწყვეტობის გეგმის შექმნა და ახლა გადადის პანდემიის შემდგომი სტრატეგიული დაგეგმარების ეტაპზე. განახლებულ სტრატეგიაში ძირითადი აქცენტები გაკეთდება „კრისტალის“ მიმდინარე ბიზნესპროცესების გადიფრულებაზე ისე, რომ შემცირდეს თანამშრომლებსა და კლიენტებს შორის ფიზიკური ურთიერთობის საჭიროება, ხოლო ნაღდი ფულის ოპერაციები ჩანაცვლდეს მობილური ანგარიშსწორების ფუნქციებით. იმავდროულად,

ჩვენ ხელს შევუწყობთ მიკრომეწარმე კლიენტების ადაპტაციის პროცესს და გავაძლიერებთ „კრისტალის“ რესურსებს ფინანსური და სამეწარმეო ცოდნის გასავრცელებლად კონსულტაციის გაწევის მიმართულებით. ჩვენი კლიენტების საჭიროებებს აუცილებლად განვიხილავთ ჩვენს პატივცემულ პარტნიორებთან, რათა ერთობლივად შევძლოთ ახალ კონტექსტში უაღრესად საჭირო მდგრადობისა და განვითარების შესაძლებლობების უზრუნველყოფა.

მადლობას ვუხდით „კრისტალის“ მთელ გუნდს, რომელმაც სრული მობილიზება მოახდინა 2019 წლისა და 2020 წლის პირველი კვარტლის მნიშვნელოვან გამოწვევებზე საპასუხოდ და მოახერხა მნიშვნელოვანი სტრატეგიული ამოცანების გადაწყვეტა. მინდა განსაკუთრებული მადლობა გადავუხადო ჩვენს კლიენტებს, რომლებიც ამ კომპანიას მრავალი წელია უმტკიცებენ თავიანთ ერთგულებას. გვჯერა, რომ ისინი ჩვენი კომპანიის პარტნიორები არიან და ჩვენც ძალისხმევას არ დავიშურებთ ამ ურთიერთსასარგებლო ურთიერთობის შემდგომი განვითარების უზრუნველსაყოფად.

ჩვენს კომპანიას წინ მართლაც საინტერესო წელიწადი ელის!

პატივისცემით,

ილია რევია

უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი

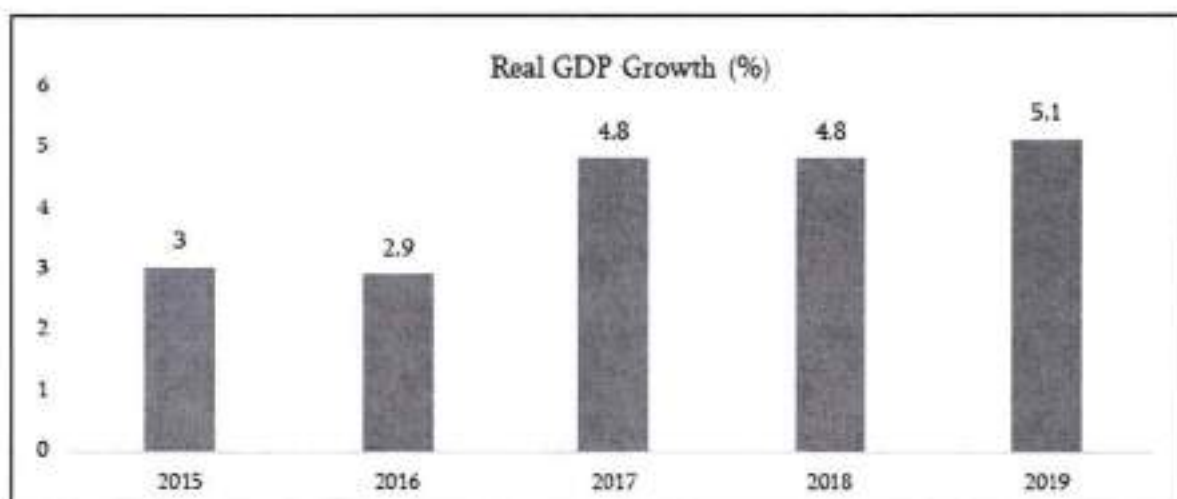
მიმღებნი: ემილია ვილინსკა

მაკროეკონომიკა და ბაზრის მიმოხილვა

2019 წელი ეკონომიკური ზრდის აღრიცხვაში მნიშვნელოვანი სიახლის წელი იყო მეთოდოლოგიისა და მონაცემთა წყაროების თვალსაზრისით. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა („საქსტატი“) მიიღო ეროვნულ ანგარიშთა სისტემის 2008 წლის (SNA-2008) სტანდარტული მეთოდოლოგია, ჩაანაცვლა რა SNA 1993. „საქსტატმა“ მშპ-ის საბაზისო წლად 2010-ის ნაცვლად 2015 დაადგინა და ისტორიული მშპ 2010-დან 2018 წლამდე გადაიანგარიშა. შედეგად, 2018 წელს საქართველოს ნომინალური მშპ 8.6%-ით (3.5 მილიარდი ლარით) გაიზარდა, ხოლო რეალური მშპ-ის ზრდის მაჩვენებელმა 0.1 პპ-ით მოიმატა და 4.8% შეადგინა.

2019 წელს საქართველოს რეალური მშპ-ის ზრდა სტაბილურად გაგრძელდა და მისმა წლიური ზრდის მაჩვენებელმა 5.1% შეადგინა. სექტორული განაწილების თვალსაზრისით, ყველაზე დიდი წვლილი მიუძღვის ვაჭრობას (2.2 პპ წვლილი), რომელსაც მოსდევს უძრავი ქონების სექტორი (1.5 პპ წვლილი) და მშენებლობა (1.3 პპ წვლილი). რაც შეეხება მშპ-ის სტრუქტურას, ყველაზე დიდი სექტორული წილები მოდის ვაჭრობაზე - 14.4% (წლიური 0.4 პპ) და უძრავი ქონების სფეროზე - 11.5% (წლიური 0.1 პპ).

გრაფიკი: რეალური მშპ-ის ზრდა

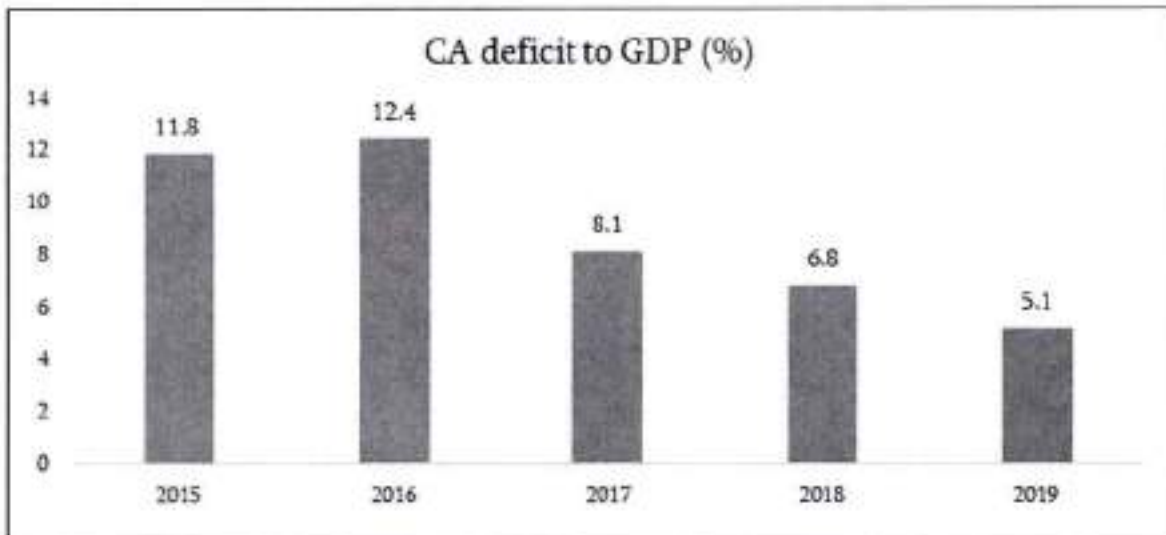

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

მიმდინარე ანგარიში

2019 წელს მიმდინარე ანგარიშის (CA) ბალანსი კვლავ გაუმჯობესდა ქვეყნის გარედან შემოსული სახსრების (ექსპორტი, ფულადი გადარიცხვები და ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი) საფუძველზე და მშპ-ის მიმართ 5.1% (წლიური -1.7 პპ) შეადგინა.

მაკროეკონომიკა და ბაზრის მიმოხილვა

ექსპორტი და იმპორტი

2019 წელს საქონლის ექსპორტმა ზრდის მაღალი მაჩვენებელი შეინარჩუნა და წლიური 12.1% კვ შეადგინა (406 მლნ აშშ დოლარი). ექსპორტში მთავარი რეგიონული მოთამაშეები არიან დსთ - 53.2% (წლიური -3.4 კვ) და ევროკავშირი - 21.8% (იგივე წლიური წილი).

2019 წელს საქონლის იმპორტი კლებადი ტენდენციით ხასიათდებოდა - იმპორტის მოცულობა წლიური 0.7%-ით (68.3 მლნ აშშ დოლარი) შემცირდა. იმპორტში მთავარი რეგიონული მოთამაშეები არიან დსთ - 26.9% (წლიური -2.6 კვ) და ევროკავშირი - 25.6% (წლიური -1.9 კვ).

ფულადი გზავნილები

2019 წელს ფულადმა გზავნილებმა წლიური 9.7%-ით (153 მლნ აშშ დოლარი) მოიმატა და 1,733 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. ფულადი გზავნილების უდიდესი წილი მოდის რუსეთზე 24.7% (წლიური -4.1 კვ), რომელსაც მოსდევს იტალია 13.8%-ით (წლიური 1.6 კვ), საბერძნეთი 11.1%-ით (წლიური 0.3 კვ), აშშ 10.3%-ით (წლიური -0.5 კვ) და ისრაელი 9.4%-ით (წლიური -0.3 კვ).

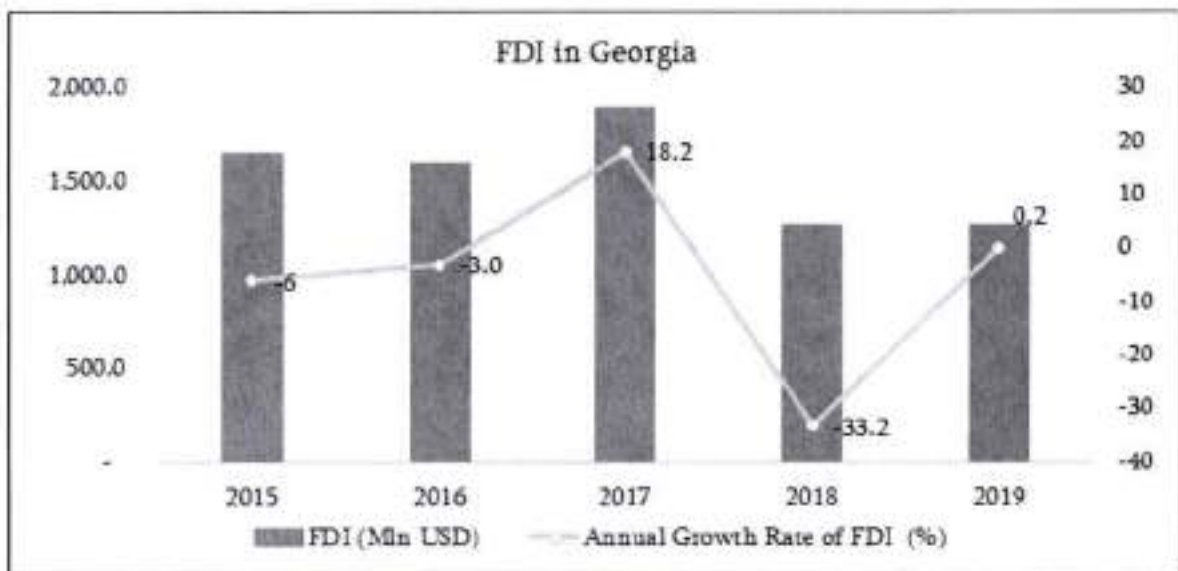
ტურიზმი

2019 წელს, მიუხედავად რუსეთის მიერ წლის მეორე ნახევრიდან ფრენების აკრძალვისა, ტურიზმის მაჩვენებლებმა ზრდის ტენდენცია შეინარჩუნა. 2019 წელს ტურისტების რაოდენობამ 7.7%-ით მოიმატა და 5,080 ათასი შეადგინა. ტურისტების შზარდი რაოდენობა აისახა ტურიზმიდან მიღებულ გაზრდილ შემოსავალში, რომელმაც 1.5%-ით (47 მლნ აშშ დოლარი) მოიმატა და 3,269 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

წინასწარი მონაცემებით, 2019 წელს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა - ეს მაჩვენებელი 0.2%-ით (2.5 მლნ აშშ დოლარი) გაიზარდა. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ყველაზე დიდი მოცულობით განხორციელდა ფინანსურ სექტორში (20.6%), ენერგეტიკის სექტორსა (15.3%) და სასტუმროებისა და რესტორნების სექტორში (12.4%). ქვეყნების მიხედვით, ამ ზრდის უკან უპირველესად იდგა გაერთიანებული სამეფო (19.5%), თურქეთი (18.7%) და პანამა (6.2%).

მაჩვენებელი : ემუხა გოციხიძე

უზუშვერობა

2019 წელს სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემო აისახა უზუშვერობის დონის შემცირებაში, რამაც 11.6% (წლიური -1.1 პპ) შეადგინა. უზუშვეარი ადამიანების რაოდენობამ 10%-ით (-24.7 ათასი ადამიანი) იკლო და 221 ათასი ადამიანი შეადგინა.

გაცვლითი კურსები და უცხოური ვალუტის რეზერვები

2018 წლის ბოლოსთან შედარებით, 2019 წლის ბოლოს ლარის კურსი თურქული ლირის მიმართ 26.2%-ით გაიზარდა. ლარის საშუალო წლიური გაცვლითი კურსი თურქული ლირის მიმართ გაიზარდა და 7.8% შეადგინა.

იმავე დროს, პერიოდის ბოლოს ლარის კურსი 7.1%-ით გაუფასურდა აშშ დოლარის მიმართ, 4.5%-ით – ევროს მიმართ და 20.3%-ით – რუსული რუბლის მიმართ. ლარის საშუალო წლიური გაცვლითი კურსის გაუფასურების მაჩვენებელმა 11.2% შეადგინა აშშ დოლარის მიმართ, 5.4% – ევროს მიმართ და 7.6% – რუსული რუბლის მიმართ. აშშ დოლარის, ევროსა და რუსული რუბლის მიმართ ლარის კურსის გაუფასურებამ ხელი შეუწყო საქონლისა და მომსახურების ექსპორტის კონკურენტუნარიანობას.

მთავარი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ვალუტების მიმართ ლარის კურსის გაუფასურებამ უარყოფითი გავლენა იქონია 2019 წლის ნომინალურ ეფექტურ გაცვლით კურსსა (NEER) 7.9% და რეალურ ეფექტურ გაცვლით კურსზე (REER) 5.3%. აშშ დოლარის მიმართ ლარის კურსის მკვეთრი გაუფასურების გამო, სებ-მა 2019 წლის აგვისტოდან შეწყვიტა უცხოური სავალუტო რეზერვების აკუმულირება. 2019 წლის ბოლოსთვის, სებ-მა გაყიდა 92.8 მლნ აშშ დოლარი და უცხოურმა სავალუტო რეზერვებმა 3,506 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

ინფლაცია და მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

2019 წელს NEER-ის გაუფასურებამ წელიწადი შეიტანა ფასების გაძვირებაში. წლიურმა ინფლაციამ 7% შეადგინა, რაც გეგმით გათვალისწინებულ 3%-ზე მაღალი მაჩვენებელი

შეამოწმდა: ებრა გიორგიშვილი

იყო. პროდუქტებს შორის ინფლაციაში ძირითადი წვლილი შეიტანა საკვებმა პროდუქტებმა და არაალკოჰოლურმა სასმელებმა (3.78 პპ), ასევე ალკოჰოლურმა სასმელებმა და თამბაქომ (1.03 პპ).

მზარდი ინფლაციით გამოწვეული შოკების საპასუხოდ, სებ-მა 2019 წლის სექტემბერში მონეტარული პოლიტიკის გამკაცრება დაიწყო და წლის ბოლოსთვის მონეტარული პოლიტიკის განავეთმა (MPR) 9%-ს მიაღწია.

გრაფიკი: ინფლაცია, გეგმიური ინფლაცია და MPR

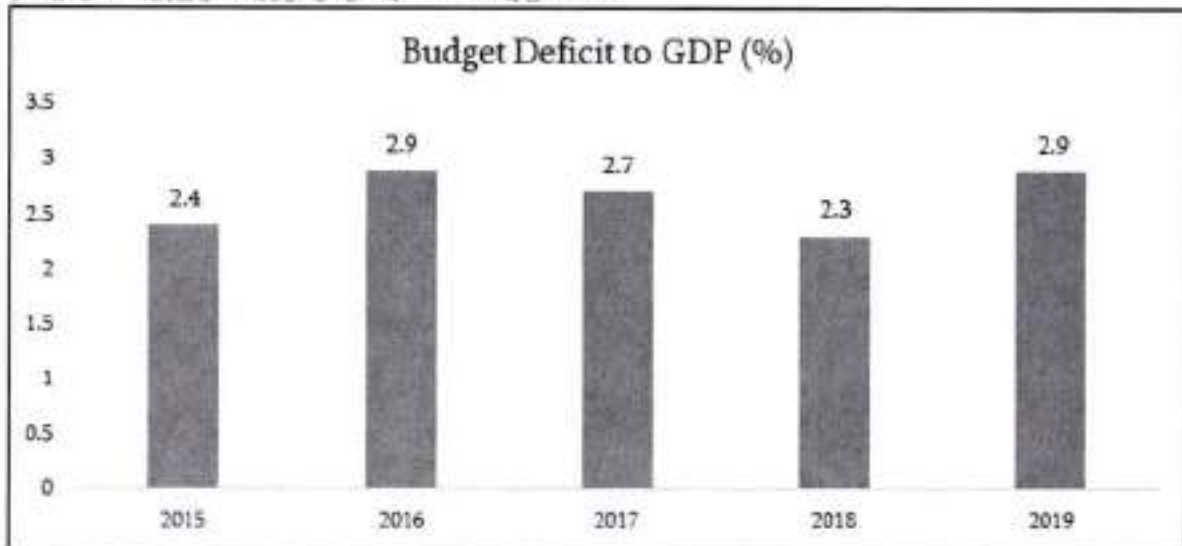
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბიუჯეტის დეფიციტი

2019 წელს ბიუჯეტის ბალანსში დაფიქსირდა 1,463 მლნ ლარის დეფიციტი. 2019 წელს ბიუჯეტის დეფიციტის წილი ნომინალური მშპ-ის მიმართ მასშტაბის კრიტერიუმების (3%) ფარგლებში დარჩა და 2.9%-ს მიაღწია (წინა წელთან შედარებით 0.6 პპ-ით მოიმატა).

მარკმენჯი: ეპლა გიორგიშვილი

გრაფიკი: ბიუჯეტის დეფიციტი და ნომინალური მშპ

წყარო: ფინანსთა სამინისტრო

სახელმწიფო ვალი მშპ-ის მიმართ

2019 წელს სახელმწიფო ვალის მშპ-სთან შეფარდების მაჩვენებელი წელიწადის ტენდენციით ხასიათდებოდა, თუმცა მაინც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება რეკომენდებულ 60%-იან ლიმიტს. 2019 წელს სახელმწიფო ვალმა 14.9%-ით (2,592 მლნ ლარი) მოიმატა და 19,956 მლნ ლარი შეადგინა, რაც ნომინალური მშპ-ის 39.9%-ია (წინა წელთან შედარებით 1.33-ით მოიმატა).

საერთაშორისო რეიტინგები

„S&P“ გლობალური რეიტინგი

პოზიტიური მაკროეკონომიკური ტენდენციები, რომლებიც 2019 წელს შეინიშნებოდა, აისახა საქართველოს გრძელვადიან საკრედიტო რეიტინგშიც - „სტანდარტ ენდ ფუარსმა“ საქართველოს „BB“-დან „BB“ შეფასება მისცა სტაბილური პროგნოზით.

ბიზნესის კეთება

საქართველომ 3 პუნქტით გაიუმჯობესა თავისი პოზიცია მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების 2019 წლის ანგარიშში და 190 ქვეყანას შორის მე-6 ადგილი დაიკავა (მანამდე საქართველოს მე-9 ადგილი ეკავა).

2020 წლის ეკონომიკური პროგნოზი

COVID-19-ის პანდემიის ზეგავლენის გამო განახლდა 2020 წლის ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების შესახებ არსებული მოლოდინები. საქართველოს 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში განხორციელებული ცვლილებები ემყარება შემდეგ მაკროეკონომიკურ პარამეტრებს: მშპ-ის ზრდა იქნება -4.0%; ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-სთან შეფარდება იქნება 8.5%; მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მშპ-

მახგანჯი : ანუ ვიყო

სთან შეფარდება გაუარესდება 10.3%-მდე; მშპ-ის დეფლატორი იქნება 4.8% და სამომხმარებლო ფასების ინდექსის ზრდა იქნება 4.7%.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა ასევე განაახლა თავისი პროგნოზები საქართველოს ეკონომიკის შესახებ COVID-19-ის პანდემიის ზეგავლენის ასახვის მიზნით. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმდინარე პროგნოზები 2020 წლის ბირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების შესახებ შემდეგია: რეალური მშპ-ის ზრდა იქნება - 4.8%, სამომხმარებლო ფასების ინდექსის ზრდა იქნება 4.6%; ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-სთან ფარდობა იქნება 7.8% და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მშპ-სთან ფარდობა იქნება 10.5%.

საკრედიტო ბაზარი

ბაზრის ზომა განიმარტება, როგორც კომერციული ბანკებისა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მიერ რეზიდენტ შინამეურნეობებზე 100,000 ლარამდე მაქსიმუმ 5 წლის დაფარვის ვადით გაცემული სესხების პორტფელი და ხელშეკრულებები.

2019 წლის ბოლოსათვის კომერციული ბანკების პორტფელმა 0.5%-ით (26.3 მლნ ლარი) მოიმატა და 5,603 მლნ ლარი შეადგინა, ხოლო მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების პორტფელმა 2.5%-ით (27.6 მლნ ლარი) მოიმატა და 1,129 მლნ ლარი შეადგინა. ბაზრის ზომა პორტფელების მიხედვით წინა წელთან შედარებით 0.8%-ით (53.9 მლნ ლარი) გაიზარდა და 6,732.9 მილიონ ლარს გაუტოლდა.

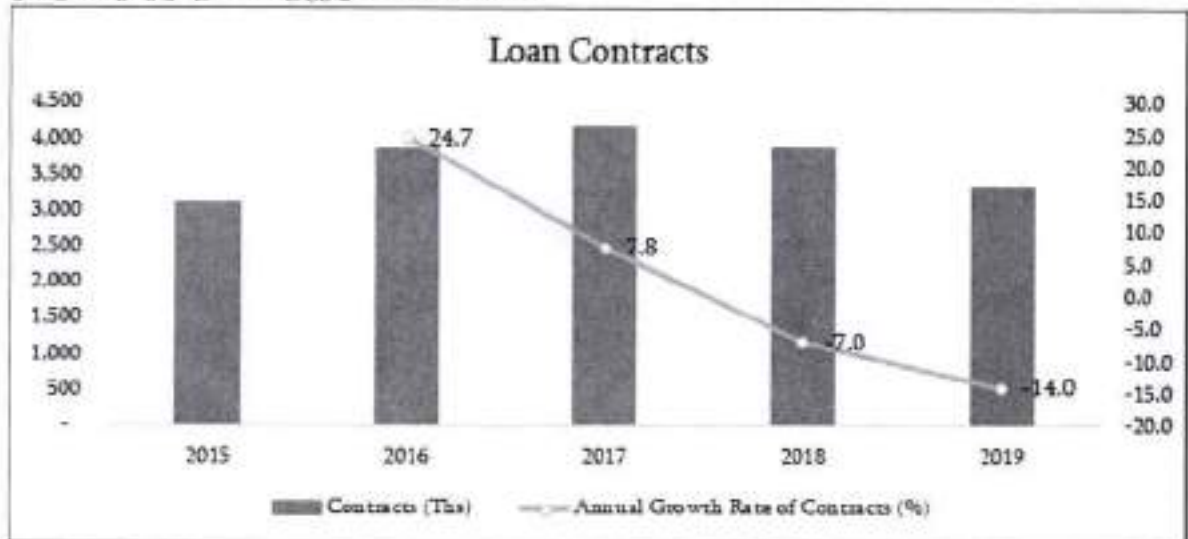
გრაფიკი: საკრედიტო პორტფელის ბაზრის ზომა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბაზრის მოცულობა სესხის ხელშეკრულებების მიხედვით წინა წელთან შედარებით 14%-ით (544.5 მლნ ლარი) გაიზარდა და 3.34 მლნ ლარს გაუტოლდა. იმავე პერიოდში, კომერციულ ბანკებში სესხის ხელშეკრულებებმა 15.1%-ით (466.9 მლნ ლარი) იკლო და 2.6 მლნ ლარი შეადგინა. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სესხის ხელშეკრულებებმა 9.9%-ით (77.6 მლნ ლარი) იკლო და 708.6 მლნ ლარი შეადგინა.

გრაფა: საკრედიტო პორტფელის ზაზრის ზომა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მათემატიკა: ემილია ვაშლიძე

ბიზნესმოდელი

„კრისტალი“ ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაციაა, რომელიც კლიენტებს უწევს სხვადასხვა ფინანსურ თუ არაფინანსურ მომსახურებას და მათი განვითარების პლატფორმის როლს ასრულებს. ჩვენი კონკურენტული უპირატესობაა კლიენტზე ფოკუსირებული ბიზნესმოდელი, რომელიც ორიენტირებულია მიკროსაფინანსო სექტორში საუკეთესო მომსახურების გაწევაზე.

„კრისტალი“ კლიენტებს მომსახურებას უწევს ფილიალებისა და ციფრული არხების საშუალებით. 2019 წლის ბოლოსათვის „კრისტალი“ საქართველოს უმეტეს ნაწილში 48 ფილიალით არის წარმოდგენილი. ჩვენი ინოვაციური ელექტრონული კომერციის/გარე განვადების პლატფორმა „აკიდო“ ონლაინარხების მეშვეობით კვლავ აგრძელებს ახალი კლიენტების მოზიდვას.

ჩვენი საკრედიტო მიმართულება პროდუქტების ფართო სპექტრს სთავაზობს როგორც საცალო, ისე ბიზნესკლიენტებს და უზრუნველყოფს კლიენტთა განსაკუთრებულ გამოცდილებას, კომფორტულ და ინოვაციურ მიკროსაფინანსო გადაწყვეტებს ღრმად პერსონიზებული საკონსულტაციო და განვითარების მომსახურებით და ბიზნესის მხარდაჭერის ისეთი პროგრამების მეშვეობით, როგორებიცაა „აგროკლუბი“ ფერმერული საქმიანობით დაკავებული კლიენტებისთვის და „საგადასახადო ანგარიშების მომსახურება“ მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის.

ჩვენი არასაკრედიტო მიმართულება მოიცავს საოპერაციო პროდუქტების ფართო სპექტრს, მათ შორის, ანგარიშსწორებას, ფულის გადარიცხვას, ვალუტის გადაცვლას, დაზღვევას და მათთან დაკავშირებულ საოპერაციო საფინანსო მომსახურებას.

„კრისტალის“ დაფინანსების წყაროები დივერსიფიცირებულია, დაფინანსება ძირითადად უცხოური ფინანსური ინსტიტუტებიდან შემოდის, თუმცა, ადგილობრივი კომერციული ბანკებიც დაფინანსების მნიშვნელოვანი წყაროა. „კრისტალი“ ავითარებს დაფინანსების ისეთ ალტერნატიულ წყაროს, როგორიცაა კორპორაციული ობლიგაციების გამოშვება და განთავსება, რომელთა წილიც 2024 წლის ბოლოსთვის დაფინანსების 5-10%-ის ფარგლებში იქნება.

„კრისტალი“ განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს თავისი პროდუქტების, შიდა სისტემების, პოლიტიკებისა და პროცედურების შემუშავებას, პერსონალის უნარების, შესაძლებლობებისა და კორპორაციული კულტურის განვითარებას პასუხისმგებლიანი დაკრედიტების პრაქტიკის უზრუნველსაყოფად. კომპანია დადებითი რეპუტაციით სარგებლობს კლიენტებთან, დამფინანსებლებთან, მარეგულირებელსა და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან.

მათაშორის : ემილია გიორგიშვილი

კორპორაციული სტრატეგია

ჩვენი სტრატეგიაა გავხდეთ საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეებზე და ფერმერებზე ფოკუსირებული საუკეთესო ბანკი, ყველა დაინტერესებული მხარისათვის უფრო მეტი ღირებულების შექმნისა და ჩვენი საქმიანობის მდგრადობის გაუმჯობესების მიზნით. ჩვენი სტრატეგიაა გავზარდოთ და გავაფართოოთ ჩვენი „ნოუ-ჰაუ“ და გავხდეთ კლიენტებზე ფოკუსირებული, ადამიანებზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული ინსტიტუტი. ჩვენი სტრატეგია მუდმივად იცვლება და იხვეწება იმ ახალი გამოწვევების დასაძლევად და ახალი შესაძლებლობების გამოსაყენებლად, რომლებიც ბაზარზე იჩენს თავს.

2021 წელს „კრისტალი“ გეგმავს შეიტანოს განაცხადი კომერციული საბანკო ლიცენზიის მისაღებად. ბანკის შესაფერისი ინსტიტუციური სიმწიფის, გეოგრაფიული დაფარვის, კლიენტებისა და თანამშრომელთა რაოდენობის მიღწევის შემდეგ, „კრისტალი“ კონკურენციას უწევს საბანკო დაწესებულებებსა და არა ბევრად მცირე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებს. ამასთან, „კრისტალის“ კონკურენტული შესაძლებლობები შეზღუდულია მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის საქმიანობის მარეგულირებელი კანონმდებლობით და დადგენილი ნორმატიული მოთხოვნებით. კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზია „კრისტალს“ მისცემს საშუალებას უკეთესად უზრუნველყოს თავისი მისიის შესრულება, რადგან მიეცემა შესაძლებლობა მიაწოდოს კლიენტებს ისეთი პროდუქტები, როგორებიცაა მიმდინარეშემნახველი საბანკო ანგარიშები, აგრეთვე განახორციელოს ლარში დაფინანსების წყაროების ეფექტიანი დივერსიფიკაცია და იმავდროულად გაზარდოს ერთეულ კლიენტზე 100,000 ლარის ოდენობის სესხის გაცემის ნორმატიული ლიმიტი და გააფართოოს საქმიანობა მცირე ბიზნესის სეგმენტში. გარდა ამისა, კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზია „კრისტალს“ მისცემს მნიშვნელოვან შესაძლებლობას მიიღოს მონაწილეობა საქართველოს მთავრობის მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ისეთ ინიციატივაში, როგორიცაა „წარმოვ საქართველოში“ და სხვა შეღავათიან პროგრამებში.

კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შემდეგ „კრისტალი“ კვლავ კლიენტთა იმავე სეგმენტს მოემსახურება, მაგრამ უფრო მძლავრი ფინანსური და ინსტიტუციური პლატფორმიდან და ამასთანავე, ყველა დაინტერესებული მხარისთვის შექმნის უფრო მეტ ღირებულებას.

საქმიანობის ძირითადი მაჩვენებლები

ჩვენ შევიმუშავეთ საქმიანობის ის ძირითადი მაჩვენებლები (KPIs), რომლებითაც ვახორციელებთ ჩვენი ფინანსური და საოპერაციო საქმიანობის შედეგების შეფასებას. ქვემდებარე მაჩვენებლები სრულ შესაბამისობაშია ჩვენს სტრატეგიასთან და უზრუნველყოფს ჩვენ მიერ დასახული მიზნების მიღწევას და მდგრად ზრდას. ესენია:

1. წმინდა მოგება;
2. საინვესტიციო უკუგება;
3. წმინდა საპროცენტო მარგა;
4. ხარჯებისა და შემოსავლების თანაფარდობა;
5. აქტივების უკუგება;
6. მთლიანი საკრედიტო პორტფელი;
7. ხარჯების ეფექტიანობის კოეფიციენტი;
8. რისკების ხარჯი;

მაიკელა ელია ვიციხოვა

9. კლიენტების შენარჩუნების მაჩვენებელი;

10. სრულად დისტანციურ ურთიერთობაზე მყოფი კლიენტების რაოდენობა;

საოპერაციო მიზნები

ჩვენი კორპორაციული სტრატეგიის განხორციელება დამოკიდებულია იმ საოპერაციო მიზნების შეუფერხებელ და დროულ შესრულებაზე, რომლებიც ჩვენს საწარმოო ერთეულებსა და დეპარტამენტებში განაწილებული წლიური სტრატეგიული ეტაპების საფუძველია. ეს ძირითადი მიზნებია:

1. კომერციული საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღება;
2. ავტომატიზებული საბანკო სისტემის დანერგვა;
3. საკრედიტო პორტფელის გაფართოება, მათ შორის, არაორგანიზებული ზრდის გზით;
4. არასაკრედიტო საქმიანობიდან შემოსავლების ზრდა;
5. ბიზნესპროცესების დიჯიტალიზაცია და ავტომატიზაცია;
6. ბრენდის განმტკიცება და კლიენტთა კმაყოფილების გაუმჯობესება;
7. კადრების მართვისა და ორგანიზაციული განვითარების გაუმჯობესებული სისტემები;
8. რისკების მართვის გაუმჯობესება;
9. გარემოსდაცვითი და სოციალური საქმიანობისა და მისი კვლევის გაუმჯობესება;
10. მონაცემთა მართვისა და ანალიზის გაუმჯობესება.

ჩვენი მისია და სასურველი შედეგები

„კრისტალი“ არის საქართველოში მიკრო და მცირე მეწარმეებისა და ფერმერების განვითარების პლატფორმა, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოში სიღარიბის აღმოფხვრას მეწარმეობის ფინანსური, სოციალური და გარემოსდაცვითი მიმართულებით მდგრადი ხელშეწყობის გზით. ჩვენი გეგმა მოვემსახუროთ და ფინანსური და არაფინანსური მომსახურება შევთავაზოთ შრომისუნარიანი მოსახლეობის 10%-ზე მეტს. ჩვენი კლიენტები დანარჩენი საქართველოსათვის იქნებიან მიკრო და მცირე მეწარმეობის მისაბამი მაგალითი.

„კრისტალის“ სასურველი შედეგები ერთიანდება 3P-ის პრინციპში: ადამიანები (P-people), პლანეტა/გარემო (P-planet) და მოგება (P-profit). ჩვენი მიზანია გავიდეთ კაპიტალის უკუგების 16%-იან მაჩვენებელზე. „კრისტალის“ მიზანია დადებითი სოციალური გავლენა იქონიოს თავისი კლიენტების, სულ მცირე 50%-ზე, ამასთან ერთად, 2021 წლის განმავლობაში შეზუშაუდებოთ გაზომვადი გარემოსდაცვითი მიზნები, მათ შორის, ნახშირბადის გაფრქვევის შემცირებისა და ბიომრავალფეროვნების ზრდის მიმართულებით.

სასურველი შედეგების მიღწევით, „კრისტალი“ ხელს შეუწყობს გაეროს მდგრადი განვითარების ექვსი მიზნის მიღწევას.

ძირითადი შედეგები

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, კრისტალის სასესხო პორტფელმა შეადგინა 297.2 მლნ ლარი. იმავე პერიოდისთვის აქტიური სესხების რაოდენობამ 125,682-ს მიაღწია. წლის განმავლობაში კომპანია მოემსახურა 104,998 საკრედიტო კლიენტს. პორტფელი წინა წელთან შედარებით გაიზარდა 32.6 მლნ ლარით (12.3 %), ხოლო სესხების რაოდენობა 4,763-ით (3,7 %) შემცირდა.

პორტფელის სტრუქტურა პროდუქტების მიხედვით შემდეგნაირად გამოიყურება:

პორტფელის სტრუქტურა	2018		2019		ზრდა	
	რაოდენობა	მოცულობა	რაოდენობა	მოცულობა	რაოდენობა	მოცულობა
ვაჭრობა	12,677	41,639,812	13,820	47,005,266	1,143	5,365,454
მომსახურება	18,619	65,997,788	24,921	86,554,954	6,302	20,557,166
წარმოება	2,159	9,170,689	2,597	9,929,965	438	759,276
სოფლის მეურნეობა	41,782	77,289,821	36,988	80,779,026	(4,794)	3,489,205
სამომხმარებლო	55,208	70,509,745	47,356	72,941,688	(7,852)	2,431,942
სულ	130,445	264,607,856	125,682	297,210,899	(4,763)	32,603,043

მაჩვენებელი : ემონა ვიოპოხიკა

მნიშვნელოვანი ბიზნეს ინოვაციები

წლის დასაწყისში ბიზნესმა დიდი ძალისხმევა გასწია ახალი რეგულაციების მორგების პროცესში. ცვლილებების დროულად და სრულყოფილად ასახვის მიზნით, გამოყენებულ იქნა პროექტების მართვის ინოვაციური „Agile მეთოდოლოგია“, რომლის ფარგლებში რამდენიმე მსხვილი პროექტი განხორციელდა.

მცირე ბიზნესსექტორზე (>30,000 ლარი) გააქტიურებისა და ბაზრის წილის ზრდის მიზნით, კომპანიამ ითანამშრომლა გერმანულ საკონსულტაციო კომპანია Inspiring Development-თან. შესწავლილ იქნა ბაზარი, გაუმჯობესდა პროდუქტის მახასიათებლები, ქსელის შესაბამისმა თანამშრომლებმა გაიარეს ტრენინგი გაყიდვების უნარებისა და ფინანსური ანალიზის მიმართულებით. შედეგად, მცირე სესხების პორტფელის ზრდამ 49% შეადგინა (პორტფელი 47 მლნ ლარიდან 70 მლნ ლარამდე გაიზარდა).

5,000 ლარამდე სესხებისათვის შეიცვალა პროცესები და მიდგომები, რამაც საშუალება მოგვცა წლის განმავლობაში 35,000 კლიენტზე მეტს მოემსახურებოდით.

ქალთა გაძლიერების მიზნით, ქალი მესხებლებისთვის მომზადდა სპეციალური შეთავაზება, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდა 2300 ქალი მეწარმე და გაიცა 4,7 მლნ ლარზე მეტი სესხი.

ამავე პროექტის ფარგლებში, ქვემო ქართლში დაფინანსდა ქალთა წარმატებული კოოპერატივი „დისველი“, რომლის ძირითადი საქმიანობა რძის პროდუქტების წარმოებაა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების გაძლიერებისა და მხარდაჭერის მიზნით, 2019 წლის განმავლობაში შედგათიანი სესხით დაფინანსდა 15 აგროკოოპერატივი, ჯამურად – 380 000 ლარით.

აგრომომართულებით ჩვენი მომხმარებლების გაძლიერებისა და მეურნეობების ეფექტიანობის ზრდის მიმართულებით, EFSE ტექნიკური დახმარების ფარგლებში გადამზადდა 70-ზე მეტი თანამშრომელი, რომლებიც კვალიფიციურ კონსულტაციას უწყვეტ ფერმერებს.

კომპანია ჩაბმული იყო „მოსავლის დაზღვევის“ სახელმწიფო პროექტში, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდა 650 მეტი სადაზღვეო პოლისი.

საფილიალო ქსელს დაემატა შვიდი სრულფასოვანი ფილიალი, რომელთა ტრანსფორმაცია განხორციელდა არსებული მცირე სერვისცენტრებიდან.

მომხმარებლის გამოცდილების მართვის მიმართულებით განხორციელდა არსებული კლიენტებისთვის მიმდინარე კვლევა, რომლის მიხედვითაც შეიქმნა მომხმარებელთა მოგზაურობის რუკები (ე.წ. Journey maps). იმისათვის, რომ შეეძინათ ან გაუმჯობესებინათ მომხმარებელთან (როგორც შიდა, ისე გარე) დაკავშირებული გამოცდილება, თანამშრომლებისთვის ჩატარდა ტრენინგ-სემინარები, რომლებმაც ხელი შეუწყო ამ მხრივ ცნობიერების ამაღლებას და პრაქტიკული უნარების გამოუმუშავებას.

მომხმარებლების სოციალური პასუხისმგებლობის კუთხით, მიმდინარე წელს დაინერგა ახალი პროდუქტი – სიცოცხლის დაზღვევა, რომლის ფარგლებში 7000 მომხმარებელზე მეტია დაზღვეული როგორც სამომხმარებლო, ისე ბიზნესმიმართულებით.

კომპანია მონაწილეობდა ეროვნული ბანკის „მომხმარებლების ფინანსური განათლების ამაღლების“ პროექტში, რომლის ფარგლებში არსებული კლიენტებისათვის ჩატარდა 2 ტრენინგ-შეხვედრა და 60-მდე მომხმარებელი დატრენინგდა.

მარგალიტა: ემილი გიორგიშვილი

ლიზინგის ბიზნესი

დაკვირვება ბაზარზე და მიკროკლიენტების საჭიროებები

კრისტალი დღეს ემსახურება მიკრო და მცირე მეწარმეებს, რომელთაც, ძირითადად, წარმოეშობათ მოთხოვნა საბრუნავ აქტივებზე. ხოლო გამოცდილების დაგროვების ფონზე, მათი ბიზნესის გაზრდის ინიციატივები ძირითად საშუალებებზეც წარმოშობს მოთხოვნას. კაპიტალტევადი ინიციატივების საბანკო სესხებით გადაჭრის შემთხვევაში, ჩნდება სათანადო უზრუნველყოფის საჭიროება, რაც ჯერ კიდევ გამოწვევაა როგორც დედაქალაქში, ისე რეგიონალურ ბიზნესებსა თუ ფერმერულ მეურნეობებში. ბოლო პერიოდში ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ფონზე, კიდევ უფრო აქტუალური გახდა ბიზნესსექტორისათვის სწორი შეთავაზების მიწოდება, რომლის ძირითადი ღირებულებაა როგორც სერვისის მიწოდების სისწრაფე, ისე ნაკლები მოთხოვნა უზრუნველყოფის მიმართ, იქნება ეს იპოთეკა, გირავნობა თუ თავდებობა.

„კრისტალის“ უპირატესობები ბაზარზე

დღეის მდგომარეობით კომპანიას უნიკალური უპირატესობები აქვს, როგორებიცაა:

- განვითარებული ქსელური ინფრასტრუქტურა 48 ლოკაციით ქვეყნის მასშტაბით;
- ლოიალური მომხმარებლები, რაც გამოიხატება მიმდინარე 100 000-ზე მეტი კლიენტით და მომხმარებელთა შენარჩუნების მაღალი კოეფიციენტით;
- გამართული სისტემები, IT-ინფრასტრუქტურა და პროცესები;
- გამოცდილი გუნდი როგორც მენეჯმენტში, ისე ოპერაციულ დონეზე;

აღნიშნული უპირატესობები იძლევა შესაძლებლობას, რომ მომხმარებლების გაზრდილი მოთხოვნა ძირითად საშუალებებში ინვესტირებაზე გადაიჭრას ალტერნატიული შეთავაზებებით, კერძოდ კი ლიზინგის პროდუქტის დანერგვით. ლიზინგის შემთხვევაში კი, ფინანსურ გადაწყვეტასთან ერთად, მომხმარებელი დამატებით ღირებულებებს მიიღებს, ვინაიდან, სალიზინგო კომპანია განავითარებს ძირითადი საშუალებების სანდო მომწოდებელთა ქსელს, ამგვარად მომხმარებლების უზარისხო ინდუსტრიული ნაწარმის შეძენისგან დაცვას და გარანტიების მართვას უზრუნველყოფს. „კრისტალის“ საბოლოო მიზანი კი მომხმარებლის მიერ სწორი ფინანსური გადაწყვეტილების მიღების ხელშეწყობაა.

კომპანიის მიზანია იყოს მცირე სეგმენტისათვის კონკურენტუნარიანი ფინანსური სერვისების მიმწოდებელი, რისთვისაც, ზემოთ ხსენებული გამოწვევების დაძლევის გზად „კრისტალს“ ლიზინგის პროდუქტზე უზრუნველყოფის მოთხოვნის შემსუბუქება ესაზღვრება. აღნიშნული პროდუქტის დანერგვა 2020 წლის განმავლობაშია დაგეგმილი.

ლიზინგის გამოცდილება ბაზარზე

დღეს საქართველოში მოქმედებს სამი გამოცდილი სალიზინგო კომპანია და ბოლო სამი წლის დაკვირვებით, სალიზინგო პორტფელი გაორმაგდა, ამადღა ლიზინგის როგორც პროდუქტის ცნობადობა და მიუხედავად საბანკო ინდუსტრიასთან არსებული საფასო კონკურენციისა სხვადასხვა ინდუსტრიები ინტენსიურად მიმართავენ სალიზინგო კომპანიებს და მათი პროდუქტებით წარმატებულად და ეფექტიანად სარგებლობენ.

მნიშვნელოვანია, რომ საშუალო ინვესტიცია ლიზინგით 150 000 ლარს შეადგენს, რაც ნიშნავს, რომ მიკრო და მცირე ზომის ბიზნესები თავისუფალი ნიშაა და ლიზინგით მხარდაჭერას საჭიროებენ.

ლიზინგის მიმართულების განვითარების 2019 წლის მიმოხილვა

გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ შემუშავდა სალიზინგო პროდუქტის სტრატეგიული და ფინანსური გეგმა, განისაზღვრა პასუხისმგებელი პირები, დასახული მიზნის მიღწევის მიზნით, ჩატარდა სხვადასხვა ღონისძიება:

- სტრატეგიული შეხვედრები მენეჯმენტის გუნდში;
- სამუშაო შეხვედრები პოტენციურ მომწოდებლებთან;
- შეხვედრები მომხმარებლებთან;
- ლიზინგის გუნდის კომპეტენტური კადრების შერჩევა;
- პროგრამული უზრუნველყოფის შეძენის შესაძლებლობების მოკვლევა;
- მიმდინარე ფინანსური პარტნიორის მიერ საკონსულტაციო მიზნებისთვის ტექნიკური დახმარების ფონდის გამოყოფა;
- საკონსულტაციო სერვისების მომწოდებლების შერჩევა;
- ტრენინგები შერჩეული კადრებისთვის;

2020 წლის გეგმები

მიმდინარე წელი მთლიანად დაეთმო ლიზინგის პროდუქტის მიზნებისათვის შესაბამისი სისტემების განვითარებას, როგორებიცაა: პროგრამული უზრუნველყოფის დანერგვა, გამართული მეთოდოლოგია, ბაზარზე მორგებული პროდუქტები, კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება, სწავლება და სხვ., რაც მხარდაჭერილი იქნება „პროპარკოს“ (Proparco) მიერ გამოყოფილი ტექნიკური დახმარების ფონდით. კომპანიას კონსულტაციას გაუწევს ლიზინგის ბიზნესში გამოცდილი ადგილობრივი ექსპერტების გუნდი. ასევე მნიშვნელოვანი ადგილი დაეთმო ცნობადობის გაზრდას და ხარისხიანი აქტივების კვალიფიციური ადგილობრივი მომწოდებლების ქსელის განვითარებას.

კომპანიას ექნება ისეთ სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეობის შესაძლებლობა, როგორიცაა აწარმოე საქართველოში, აგრეთვე სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტოს/ARDA-ს იაფი აგროლიზინგის პროგრამაში. აღნიშნულ პროექტებზე წვდომა კომპანიის მიმდინარე კლიენტებისთვის დამატებით ღირებულებას წარმოადგენს.

2020 წელს ჯამური წმინდა ინვესტიცია ლიზინგში დაგეგმილია 10 მლნ ლარის ფარგლებში, ეს ნიშნავს, რომ წლის განმავლობაში მოვემსახურებით ორასამდე მომხმარებელს ბიზნესის სხვადასხვა სექტორიდან.

დაგეგმილი პორტფელის 90% ინვესტირებული იქნება ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში. ამავდროულად, 10%-ის ფარგლებში დაგეგმილია ფიზიკური პირებისთვის პირადი მოხმარების ენერგოეფექტიანი და გარემოსათვის არასაზიანო ავტოტრანსპორტის ლიზინგი.

მთავრდება : ემილი გომიხიოვა

ძირითადი რისკები და გაურკვევლობები

1. რისკის მართვის ძირითადი პრინციპები

რისკის მართვის გამართული და ეფექტიანი სისტემის არსებობა, რომელიც საერთაშორისო სტანდარტებსა და საუკეთესო პრაქტიკებზე იქნება დაფუძნებული, „კრისტალის“ ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიზანია.

რისკის მართვის სისტემა უნდა პასუხობდეს შემდეგ ძირითად პრინციპებს:

- კომპანია დროულად იყოს ინფორმირებული არსებული რისკებისა და საფრთხეების შესახებ;
- უზრუნველყოს შესაძლო დანაკარგების პრევენცია და ინციდენტის ეფექტიანი მართვა;
- შექმნას გადაწყვეტილების მიღებისა და დაგეგმვის სანდო საფუძვლები;
- გაზარდოს მიზნების მიღწევის ალბათობა;
- გააუმჯობესოს კონტროლი, ოპერაციული ეფექტიანობა და ორგანიზაციის მდგრადობა;
- შესაბამისობაში იყოს მარეგულირებლის მოთხოვნებსა და საერთაშორისო სტანდარტებთან;
- რისკის მართვის სისტემა თანხვედრაში უნდა იყოს კომპანიის ბიზნესსტრატეგიასთან და ხელს უწყობდეს კომპანიის სტრატეგიული მიზნების მიღწევას.

2. რისკის მართვის სისტემა

რისკის მართვის სისტემის ჩარჩო მოიცავს რისკის მართვის ინსტრუმენტებსა და პროცესების ერთობლიობას.

კომპანიაში რისკის მართვის სისტემა ეფუძნება სამი დონის დაცვის მექანიზმს (BCBS 2011):

- პირველი დონე: პროცესის მფლობელი, რომელიც პასუხისმგებელია პროცესში არსებული რისკის მართვისათვის კომპანიაში დანერგილი რისკის მართვის ინსტრუმენტების გამოყენებით;
- მეორე დონე: რისკის მართვისათვის პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეული, რომელიც შეიმუშავებს და პერიოდულად განახლებს რისკის მართვის სისტემას, ნერგავს რისკის მართვის ინსტრუმენტებს;
- მესამე დონე: შიდა აუდიტის სამსახური, რომელიც პასუხისმგებელია რისკის მართვის პროცესის ადეკვატურობისა და ეფექტიანობის შეფასებისათვის.

მნიშვნელოვანია კომპანიაში არსებობდეს რისკის მართვის შესაბამისი გარემო და კულტურა, რასაც უზრუნველყოფს კომპანიის სამეთვალყურეო საბჭო და მენეჯმენტი.

მარგმნერ : ემელა ვიქტორი

3. რისკის მართვის სტრუქტურა

რისკის მართვის პროცესში ჩაბმული უნდა იყოს კომპანიის ყველა თანამშრომელი, რაც რისკის მართვის გამართული სისტემის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია და ხელს უწყობს კომპანიის მდგრადობის ამაღლებას.

კომპანიის ყველა სტრუქტურულ ერთეულს აქვს თავისი პასუხისმგებლობა, რომელიც საჭიროა რისკის ეფექტიანად მართვისათვის.

- **სამეთვალყურეო საბჭო** - განსაზღვრავს კომპანიის ძირითად მიზნებს, ამტკიცებს რისკების მართვის მადასა და პოლიტიკას. მასთან არსებული რისკების კომიტეტის მეშვეობით, რეგულარულად განიხილავს ძირითად (key) რისკებს და აუდიტის კომიტეტის მეშვეობით აფასებს რისკების მართვის სისტემის ეფექტიანობას.
- **სამეთვალყურეო საბჭოს კომიტეტები** - რისკების, ALCO (აქტივების და ვალდებულებების მართვის) და შიდა აუდიტის კომიტეტების მიზანია ორგანიზაციის წინაშე არსებული შიდა და გარე რისკების შესწავლა, სამეთვალყურეო საბჭოს ინფორმირება კომპანიის წინაშე არსებული სტრატეგიული რისკების შესახებ და რეკომენდაციების გაწევა იმ სისტემებისა და პროცესების თაობაზე, რომელთა ინტეგრირება ან გაუმჯობესება საჭიროა რისკების მართვისა და შემცირების მიზნით.
- **შიდა აუდიტის სამსახური** - კომპანიის შიდა აუდიტი ახორციელებს რისკების მართვის სისტემის მონიტორინგს, აფასებს რისკების მართვის სისტემის ეფექტიანობასა და მდგრადობას.
- **უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი** - უზრუნველყოფს სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დამტკიცებული პოლიტიკისა და რისკების მადის ლიმიტების შესრულებისათვის სისტემების დანერგვას კომპანიაში.
- **მენეჯმენტის რისკის მართვის კომიტეტი** - განიხილავს რისკების მართვის სტრუქტურული ერთეულების მიერ წარდგენილ ანგარიშს შესრულებული სამუშაოს თაობაზე და მომზადებულ რეკომენდაციებს. წარმოდგენილი რეკომენდაციების განხილვის შემდეგ, კომიტეტი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება რისკების შემცირებისა და კონტროლის მექანიზმის გაუმჯობესების შესახებ.
- **რისკის მართვის სტრუქტურული ერთეულები** - (რისკების მართვის სამსახური, შესაბამისობისა და ფულის გათვრების წინააღმდეგ ბრძოლის სამსახური, ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკის მართვის სამსახური) - აფასებენ არსებული კონტროლის მექანიზმების ხარისხსა და შესაბამისობას კომპანიის რისკის მადასთან. ქმნიან და ანახლებენ რისკის მართვის ინსტრუმენტებს (მმართველი გუნდის ვალიდაციის შემდეგ).
- **ოპერაციების მართვის სტრუქტურული ერთეული** - მართავს და აკონტროლებს რისკებს ოპერაციულ დონეზე, ჩაბმულია რისკების მართვის ინსტრუმენტების შეფასებასა და განახლებაში.
- **ოპერაციების მართვის სტრუქტურული ერთეული** - მართავს და აკონტროლებს რისკებს ოპერაციულ დონეზე, ჩაბმულია რისკების მართვის ინსტრუმენტების შეფასებასა და განახლებაში.

4. რისკის შემცირება და ჭარბი კონცენტრაციის მართვა

კომპანიაში რისკის შემცირება და ჭარბი კონცენტრაციის მართვა ხდება რისკის მართვის ინსტრუმენტების მეშვეობით, რომლებიც პერიოდულად გადაიხედება და ახლდება

კომპანიაში დანერგილია რისკის შემცირების შემდეგი ძირითადი ინსტრუმენტები:

შეამოწმეთ : ემელა ვიციჩიუ

- საკრედიტო პორტფელის დივერსიფიკაციის დადგენილი ლიმიტები, მათ შორის, ბიზნესსექტორების და ბიზნესქვესექტორების მიხედვით. პორტფელის 20%-ზე მეტი არ უნდა იყოს რომელიმე ბიზნესქვესექტორში (მაგ.: მესაქონლეობა, მეფრინველეობა, შიდა საქალაქო ტრანსპორტით მომსახურება, ტაქსით მომსახურება და ა.შ.);
- კომპანია ყოველთვიურად აკეთებს პორტფელის რისკების ანალიზს, ანალიზის მიზანია პორტფელში რისკის კონცენტრაციის გამოვლენა და მისი შემცირების მიზნით ქმედითი ღონისძიებების რეკომენდება;
- საკრედიტო კომიტეტი, რომელიც არის დამოუკიდებელი ორგანო, გადაწყვეტილებას იღებს მიღებული ინფორმაციის შეფასების შედეგად, პოტენციური რისკებისა და პროექტის ეფექტიანობის გათვალისწინებით;
- საკრედიტო სკორინგი და საკრედიტო რეიტინგი, რომლებიც ეხმარება შესაბამის პასუხისმგებელ პირს სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში;
- კომპანიის ხედვა კონკრეტული განაცხადის დაფინანსების გადაწყვეტილების პროცესში ითვალისწინებს მომხმარებლის დაცვას ზედმეტი ფინანსური ტვირთისაგან. „კრისტალის“ მიერ გაცემული სესხი უნდა ემსახურებოდეს მომხმარებლის ბიზნესის განვითარებას ან მისი ოჯახის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას, ეფექტი აუცილებლად დადებითი უნდა იყოს;
- სესხის გრაფიკის მიხედვით შენატანის შემცირება შემოსავლების შემცირების შესაბამისად, სესხის რესტრუქტურისაგან, რაც ეფექტიანი ინსტრუმენტია და უმსუბუქებს საკრედიტო ტვირთს მომხმარებელს;
- სტრესტესტების ფორმატი, რომელიც გულისხმობს მოვლენების სხვადასხვა საგარეუდო სცენარით განვითარების შემთხვევაში მოსალოდნელი რისკის შეფასებას;
- რისკშემთხვევების შეგროვების ბაზა, რომლის ანალიზის შედეგად დგინდება მომეტებული რისკის ოპერაციები და შემდეგ ანალიზდება კონტროლის სუსტი მხარეები;
- თაღლითობის იდენტიფიკაციისა და მართვის გამართული პოლიტიკა;
- საკრედიტო ოპერაციების კონტროლის სამსახური, რომელიც პასუხისმგებელია საკრედიტო ოპერაციების მონიტორინგზე პოსტფაქტუმ, მისი მიზანია დაშვებული ხარვეზების აღმოჩენა და რეკომენდაციების შემუშავება შემდგომი რეაგირებისათვის;
- ინფორმაციული უსაფრთხოების გამართული სისტემა;
- კანონმდებლობის შესაბამისად, ფულის გათეთრების წინააღმდეგ კომპანიაში ფუნქციონირებს AML პოლიცია, რომლის მიზანია კლიენტთა მომსახურების პროცესში ხელი შეუშალოს იმ ტრანზაქციების განხორციელებას, რომლებიც შესაძლოა უკავშირდებოდეს ფულის გათეთრებას ან ტერორიზმის დაფინანსებას;
- კომპანიას დანერგილი აქვს იდენტიფიკაციისა და ვერიფიკაციის როგორც მარეგულირებელი წესი, ისე სისტემური კონტროლი, რომელიც მაქსიმალურად

გამორიცხავს არაიდენტიფიცირებული/არავერიფიცირებული კლიენტის მომსახურებას;

- კომპანიას ინტეგრირებული აქვს ძირითად სისტემაში სანქცირებულ პირთა სია - Accuracy, რომლის მეშვეობითაც გამოირიცხება საქმიანი ურთიერთობის დამყარება სანქცირებულ პირებთან;
- კომპანიის ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის სამსახური მუდმივად ახორციელებს საკანონმდებლო სიახლეების საფუძველზე შიდა მარეგულირებელი წესებისა და პროცედურების განახლებას;
- შესაბამისობის რისკების შემცირების მიზნით, შესაბამისობის სამსახური ჩაბმულია ყველა ახალი შიდა პროცედურისა და პროდუქტის შეფასება/დანერგვის პროცესში.

5. 2019 წლის ძირითადი მიღწევები, რისკების მართვის გაუმჯობესება

- შემუშავებული და დანერგილია თაღლითობის იდენტიფიკაციისა და მართვის პოლიტიკა;
- განახლებულია რისკის შემთხვევების შეგროვების ბაზა, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ეროვნული ბანკის მოთხოვნებთან;
- შემუშავებული და დამტკიცებულია ბიზნესის უწყვეტობის პოლიტიკა, რომლის დანერგვა იგეგმება 2020 წელს;
- კომპანიის მასშტაბით ჩატარდა ოპერაციული რისკის და AML-რისკების მართვის ტრენინგი, რომელიც ემსახურებოდა ცნობადობის ამაღლებას რისკის მართვის პროცესის შესახებ;
- ეროვნული ბანკის მოთხოვნების შესაბამისად, განახლდა სესხის განხილვისა და დამტკიცების პროცესი;
- განახლდა AML-პროცედურები, გაუმჯობესდა პროცესის ავტომატიზაცია;
- მთლიანად განახლდა ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკის მართვის სისტემა, მისი ეფექტიანობა დადასტურდა ISO 27001 სერტიფიკატით;
- კომპანიის სისტემების მდგრადობაზე მიუთითებს fitch რეიტინგი B stable outlook.

ძაბრებული : გიორგი ჯიფიძე

კრისტალის გარემოსდაცვითი და სოციალური პასუხისმგებლობა

„კრისტალი“ თავის საქმიანობას 3P-ის პრინციპის გათვალისწინებით ახორციელებს: ადამიანები (P-people), პლანეტა/გარემო (P-planet) და მოგება (P-profit). ამგვარად, „კრისტალის“ მიზანია დადებითი სოციალური გავლენა იქონიოს თავისი კლიენტების, სულ მცირე, 50%-ზე (2019 წლის მონაცემებით, ეს იყო დაახლოებით 35,000 ადამიანი). ამასთან, შეამციროს ნახშირორჟანგის (CO2) გაფრქვევა გარემოში, გააძლიეროს ახალგაზრდები და ქალი მომხმარებლები ფინანსური განათლებითა და კლიენტებზე მორგებული ფინანსური თუ არაფინანსური მომსახურებით.

„კრისტალის“ მწვანე პროდუქტების დახმარებით

გარემოზე ასახული 2019 წლის მონაცემები:

ენერგიის დანაზოგი: 2.7 მლნ კილოვატის საათში

CO2-ის შემცირება: 417 ტონა

სასურველი სოციალურ-ეკოლოგიური შედეგების მისაღწევად „კრისტალი“ ეყრდნობა მდგრადი განვითარების მიზნებიდან (SDGs) შერჩეულ შემდეგ 6 მიზანს:

კრისტალის „არ ავნო“ („no harm“) და საზოგადოებისთვის სიკეთის ქმნის ფილოსოფია კომპანიისა და მისი გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) პასუხისმგებლობის სამსახურის ყოველდღიური საქმიანობის განუყოფელი ნაწილია. „კრისტალი“ არის სოციალურად სასარგებლო და ეკო-მეგობრული, გენდერული თვალსაზრისით დაბალანსებული და კლიენტებზე სრულად ორიენტირებული კომპანია. მისი E&S მიზნებიც, შესაბამისად, ამ მიზნის შესრულებას ემსახურება. „კრისტალს“ სჯერა, რომ ზემოთ ჩამოთვლილი მიზნების მისაღწევად აუცილებელია:

- გავაძლიეროთ ახალგაზრდები ფინანსური განათლებით, სამეწარმეო უნარ-ჩვევებითა და ცოდნით;
- გავაძლიეროთ ქალი მეწარმეები და უცხოეთში მცხოვრები ქართველი ემიგრანტი ქალები;
- ვუზრუნველვყოთ ჩვენი საქმიანობით გამოწვეული შესაძლო ნეგატიური ზემოქმედების შემცირება გარემოზე.

მაიკელა : ელია ვიციხოვ

2019 წლის ძირითადი მიღწევები და აღიარება გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) მიმართულებით

საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Microfinanza-მ (MFR) სს მისო „კრისტალს“ „A-“ რეიტინგი მიანიჭა

საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Microfinanza Rating-მა ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალს“ სოციალურ პასუხისმგებლობაში „A-“ რეიტინგი მიანიჭა.

Microfinanza Rating, რომლის სათაო ოფისიც იტალიაში მდებარეობს, არის საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო, რომელიც საქმიანობას 2000 წლიდან ახორციელებს. დღეის მდგომარეობით, კომპანია წარმოდგენილია 8 რეგიონული ოფისისაგან შემდგარი ქსელით. MFR-ს შესრულებული აქვს რეიტინგის მინიჭების 2000-ზე მეტი შეკვეთა მსოფლიოს 100-ზე მეტ ქვეყანაში. Microfinanza-ს პორტფელი მოიცავს ისეთ მრავალფეროვან და მაღალი რეპუტაციის მქონე საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობას, როგორებიცაა Oikocredit, Symbiotics, FMO, Opic, Incofin, KfW, Axion, Pro Mujer, „დოიჩ ბანკი“, „ევროპის საინვესტიციო ბანკი“, IFC („საერთაშორისო ფინანსური კორპორაცია“ / „მსოფლიო ბანკის ჯგუფი“), Blue Orchard და ა.შ. სოციალური გავლენის რეიტინგის მინიჭება ხანგრძლივი და რთული პროცესია, რომლითაც ფასდება კომპანიის მდგრადობა სხვადასხვა მიმართულებით, შეფასებისას განსაკუთრებული ყურადღება სოციალურ მიმართულებას ეთმობა.

„კრისტალი“ – „საქართველოს კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო 2019“-ის გამარჯვებული

საქართველოს კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის კლუბის (CSR Club), შედეგების საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს, „სიდას“ და „გაეროს გლობალური შეთანხმება საქართველოს“ ინიციატივით გაიმართა კონკურსი „კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ჯილდო 2019“. CSR კონკურსში მონაწილეობას იღებდა საქართველოში მოქმედი 33 მსხვილი კომპანია, რომელთა შორისაც გამარჯვებულები 5 ნომინაციაში გამოვლინდნენ. გამარჯვებულებს შორის იყო ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალი“, რომელმაც გაიმარჯვა ნომინაციაში „გენდერული თანასწორობა“ (გაეროს მდგრადი განვითარების მიზანი #5).

„კრისტალმა“ მეორე ჯილდოც მოიპოვა ნომინაციაში „გაეროს მდგრადი განვითარების პიონერი“ - საქართველოდან პირველად დასახელდა ახალგაზრდა პროფესიონალი (35 წლამდე ასაკის) ქართული ბიზნესსექტორიდან. ამ ნომინაციაში ჯილდო გადაეცა გამარჯვებულს, რომელსაც განსაკუთრებული წვლილი შეაქვს კომპანიის პასუხისმგებლიან საქმიანობასა და კომპანიაში მდგრადი განვითარების მიზნების განხორციელებაში, რითაც ხელს უწყობს გლობალური მიზნების ადგილობრივ რეალობად გადაქცევას.

ჩვენი გუნდის წევრი - გარემოსა და სოციალური პასუხისმგებლობის სამსახურის ხელმძღვანელი მაია ქობალია - ნომინაციაში „მდგრადი განვითარების მიზნები/SDG პიონერი“ პირველ გამარჯვებულად დასახელდა საქართველოდან. შემდეგ იგი ასევე ასპარეზობდა ნიუ-იორკში (აშშ), გაეროს შტაბ-ბინაში გამართულ ამავე დასახელების გლობალურ კონკურსში მდგრადი განვითარების მიზნების სხვა ახალგაზრდა პიონერებთან ერთად.

ქალთა ეკონომიკური გაძლიერება

კრისტალი“ ერთ-ერთი პირველი კომპანიაა, რომელმაც საქართველოში ხელი მოაწერა და მხარი დაუჭირა „ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების პრინციპებს“ (WEPs). 2018 წელს გაეროს ქალთა ორგანიზაციასა (UN Women) და „სიდასთან“ თანამშრომლობით, „კრისტალმა“ შეიმუშავა „2018-2019 წლების ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების სამოქმედო გეგმა“.

კომპანიის შიერ შემუშავებული „ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების სამოქმედო გეგმის“ შესაბამისად, „კრისტალში“ დასაქმებული ქალებისათვის 2019 წელს დაწერა ასევე თანამშრომელ ქალთა ბენეფიტების პროგრამა. ამ პროექტის მიზანი იყო „კრისტალში“ დასაქმებული ქალების ეკონომიკური გაძლიერება პროფესიული გამოცდილების ურთიერთგაზიარების, აგრეთვე, კარიერული და პირადი განვითარების ხელშეწყობის გზით.

გარდა ამისა, ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების ფარგლებში:

- „კრისტალმა“ პირველად რეგიონის ისტორიაში გამოუშვა 15 მლნ ლარის ღირებულების ქალებისთვის განკუთვნილი გენდერული ობლიგაციები, რამაც ათასობით ქალ კლიენტს ეკონომიკური განვითარებისა და მათი მცირე საწარმოების ზრდისათვის კაპიტალზე თანაბარი წვდომის შესაძლებლობა მისცა. მოცემულ ეტაპზე ეს გულისხმობდა მეწარმე ქალებისათვის სპეციალური სერვისებისა და პროდუქტების შემუშავებას და მათთვის საკრედიტო მომსახურების საფასურის 5%-ით შემცირებას. აღნიშნულის შედეგად, 2,300-ზე მეტმა ქალმა ისარგებლა სესხით, რომლის ჯამურმა მოცულობამაც 4.7 მლნ ლარი შეადგინა.
- გარდა ამისა, 733-მა დასაქმებულმა ქალმა გაიარა სხვადასხვა ტრენინგის პროგრამა „კრისტალის აკადემიის“ ფარგლებში. „კრისტალი“ სისტემატურად ატარებს კვლევებს გენდერულ ჭრილში, მათ შორის, ხელფასების სხვაობის დასადგენად (Gender Pay Gap).

ძალგებები: ეძლევა ვიდეოსიუზი

ადამიანები ჩვენს ორგანიზაციაში

თითოეულ კრისტალელზე ზრუნვა და მათთვის ღირსეული სამუშაო პირობების შექმნა კომპანიისთვის მნიშვნელოვანი სტრატეგიული მიზანია. შესაბამისად, „კრისტალი“ მუდმივად ზრუნავს ჯანსაღი და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს შესაქმნელად, სადაც კომპანიის ნიჭიერი თანამშრომლები შეძლებენ თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოვლენას, მუდმივად და უწყვეტად მიეცემათ როგორც პიროვნული, ისე პროფესიული შესაძლებლობების სრულყოფისა და განვითარების საშუალება.

„კრისტალში“ დასაქმების ხანგრძლივობა

0-1 წლამდე	18.9%
1-5 წლამდე	59.2%
5-10 წლამდე	17.8%
10 წელზე მეტი	4.1%

თანამშრომლების ასაკი

<20	0.2%
20-30	50.5%
30-40	38.8%
40-50	7.9%
50-60	1.5%
>60	1.0%

	მამრობითი	მდედრობითი
ყველა თანამშრომელი	35.2%	64.8%
	მამრობითი	მდედრობითი
უმაღლესი რგოლის მენეჯმენტი	80%	20%
მაღალი რგოლის მენეჯმენტი	42%	58%
საშუალო რგოლის მენეჯმენტი	67%	33%

თანამშრომელთა მხარდაჭერა პანდემიის პერიოდში

„კრისტალს“, როგორც მაღალი სოციალური პასუხისმგებლობის მქონე ბიზნესკომპანიას, შემუშავებული აქვს ბიზნესის უწყვეტობისა და შრომის უსაფრთხოების გეგმა, რომლის განუყოფელი ნაწილიც არის პანდემიასთან ბრძოლის სცენარი.

სწორედ ამ გეგმის მიხედვით, კომპანიამ დაიწყო ვირუსის (COVID-19) გავრცელებასთან დაკავშირებული პრევენციული ღონისძიებების გატარება უსაფრთხო სამუშაო გარემოს უზრუნველსაყოფად და კომპანიის თანამშრომლებისა და მომხმარებლების მაქსიმალურად დასაცავად. აღსანიშნავია ისიც, რომ „კრისტალმა“ სრულად შეინარჩუნა კომპანიაში დასაქმებული თანამშრომლები.

- ახალი კორონავირუსის გავრცელების საწყის ეტაპზე დაიგეგმა და განხორციელდა პრევენციული სამუშაოები, რომლებიც სრულ შესაბამისობაში იყო მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციისა და საქართველოს მთავრობის მიერ გაცემულ რეკომენდაციებთან;

ძაბუძღუ : ემილი ვიციხოვა

- საგანგებო მდგომარეობის პერიოდში დისტანციურ მუშაობაზე გადავიდა მაქსიმალურად ყველა ის თანამშრომელი, რომლის პოზიციაც ამის საშუალებას იძლეოდა;
- სათაო ოფისის სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლების 95% სრულად გადავიდა დისტანციური მუშაობის რეჟიმზე;
- იმისათვის, რომ შენარჩუნებულიყო ბიზნესის უწყვეტობა, მაგრამ შედარებით უსაფრთხო გამზადარიყო მომსახურების პროცესი, ფილიალებში მინიმუმამდე იქნა დაყვანილი თანამშრომელთა რაოდენობა და დაწესდა ორკვირიანი მორიგეობები;
- „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ კანონის მოთხოვნების გათვალისწინებით, გამოვლინდა რისკ-ჯგუფში შემავალი თანამშრომლები და ისინი სრულად გადავიდნენ თვითიზოლაციაში;
- შიდა სამუშაო შეხვედრები და სწავლებები დისტანციურად, Office 365-ის პლატფორმის გამოყენებით ხორციელდებოდა;
- გადაუდებელი ბიზნესშეხვედრები და გამოცხადებულ ვაკანსიებთან დაკავშირებული გასაუბრებები ასევე დისტანციურად მიმდინარეობდა;
- ოფისებში ტარდებოდა სადეზინფექციო სამუშაოები ჯანდაცვის სამინისტროს რეკომენდაციების შესაბამისად;
- სადეზინფექციო ხსნარები და ყველა საჭირო ადჰერენცია (მათ შორის, პირბადეები, ხელთათმანები, სადეზინფექციო ხსნარები და სხვ.) ეტაპობრივად მიეწოდებოდა ყველა ფილიალს;
- თანამშრომლებისა და მომხმარებლების უსაფრთხოების მიზნით, კვალიფიციურმა ექიმებმა შეამოწმეს თბილისში მდებარე ფილიალის თანამშრომლების ჯანმრთელობის მდგომარეობა;
- შემცირდა თანამშრომელთა სამუშაო დრო;
- შემუშავდა პანდემიის პერიოდში ოფისში გასათვალისწინებელი წესები და რეკომენდაციები (დეზობარიერების გამოყენება, ხელის დეზინფექცია, პირბადეების და ნიღბების გამოყენება, სპეციალური მანიშნებლები 2მ-იანი დისტანცირების შესახებ და სხვ.), რომელთა დაცვაც თანამშრომლების და მომხმარებლებისათვის სავალდებულო გახდა;
- თანამშრომელთა სწორი ინფორმირებისა და ცნობიერების ამაღლების მიზნით, შეიქმნა საინფორმაციო პორტალი, რომელზეც განთავსდა ვირუსის გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებით ჯანდაცვის სამინისტროს რეკომენდაციები და მითითებები, საკონტაქტო ინფორმაცია საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსა და დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ცხელი ხაზის, ასევე კომპანიის შიგნით განსაზღვრული პასუხისმგებელი პირების შესახებ, რომლებიც მხარდაჭერას უწევდნენ თანამშრომლებს;
- ვირუსის გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებით თანამშრომელთა ინფორმირებისა და ცნობიერების ამაღლების მიზნით, გაიწერა გაიდლაინი, რომელიც მოიცავდა ყველა მნიშვნელოვან საკითხს და პერიოდულად ხდებოდა თანამშრომლებისათვის მისი გაზიარება;
- დისტანციურ მუშაობაზე გადასვლის ხელშეწყობის მიზნით, თანამშრომლებისათვის სისტემატურად ტარდებოდა ვებინარები სხვადასხვა აქტუალურ საკითხზე.

მასიგმენი: ებრა ვიოქიხო

დასაქმების თანაბარი შესაძლებლობა

კომპანია დასაქმების თანაბარ შესაძლებლობას სთავაზობს ყველა თანამშრომელს და დასაქმების კანდიდატს რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, ასაკის, მოქალაქეობის, წარმოშობის, დაბადების ადგილის, საცხოვრებელი ადგილის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, რელიგიის ან რწმენის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, პროფესიის, ოჯახური მდგომარეობის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობისა და გამოხატვის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, ან რომელიმე სხვა განმასხვავებელი ნიშნის მიუხედავად. პოლიტიკა ძალაშია დასაქმების ყველა პირობის, მათ შორის: დაქირავების, დაწინაურების, ხელშეკრულების გაფორმების, კომპენსაციის, ტრენინგის და სხვა შემთხვევებში. ორგანიზაციას წარმართავენ პროფესიონალი, მოტივირებული და პატიოსანი თანამშრომლები. კომპანია მუდმივად ცდილობს შექნას დასაქმებულთა ჩაბმულობის, მოტივაციის ამაღლებისა და მათი პროფესიონალიზმის ზრდის ახალი შესაძლებლობები.

HR დიჯიტალიზაცია

2019 წელს კომპანიაში დაიწერა HR პროცესების მართვის ავტომატიზაციის სისტემა (HRMS). პროექტის პირველი ფაზა წარმატებით დასრულდა და კომპანია გადავიდა HR ოპერაციების მართვის სრულიად ახალ სისტემაზე, რომელიც მნიშვნელოვნად ზრდის HR პროცესების ადმინისტრირების ეფექტიანობას და ზოგავს როგორც ფინანსურ, ისე ადამიანურ რესურსს.

HR პროცესების მართვის ავტომატიზაციის პროექტი დაყოფილია რამდენიმე მოდულად:

- ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის (HRMS) და მისი შემადგენელი ნაწილის – დოკუმენტბრუნვის მოდულის (Doc Flow) საშუალებით კომპანიაში ბრძანებებისა და დადგენილების დოკუმენტები ელექტრონული შეტყობინებებით ჩანაცვლდა;
- სახელფასო მოდულის (Payroll) მეშვეობით მოხდა ხელფასების ავტომატურად დათვლა და გადახდების გენერირება;
- ამ ეტაპზე მიმდინარეობს მუშაობა თანამშრომელთა თვითმომსახურების მოდულზე (ESS), რომლის მეშვეობითაც თანამშრომლები უფრო სწრაფად მოახერხებენ ინფორმაციის მიღებას, გაიზრდება მათი ინფორმაციასთან წვდომის ხარისხი და HR სერვისების მიღების სისწრაფე. თვითმომსახურების პორტალის მეშვეობით, თანამშრომლები HR-ის გუნდის ჩაბმულობის გარეშე მოახერხებენ შვებულებისა და მივლინების მოთხოვნას, შვებულების ბალანსის კონტროლს, კომპანიაში მათი დასაქმების შესახებ ინფორმაციის მიღებას და ა.შ.

HR შესაბამისობა

„კრისტალში“ თითოეული თანამშრომლის კეთილდღეობაზე ზრუნვა და საუკეთესო შრომის პირობების შექმნა ერთ-ერთი პრიორიტეტია და ამ მიმართულებით კომპანია მუდმივად მუშაობს გამართული სისტემის აწყობაზე.

სწორედ ამ მიზნით, კომპანიაში არაერთი მნიშვნელოვანი ინიციატივა და პროექტი ხორციელდება. ერთ-ერთი ასეთი სიახლე „კრისტალში“ HR შესაბამისობის მართვის სამსახურის შექმნა (იგივე HR ომბუდსმენი), რომელიც ადამიანებისა და ორგანიზაციული განვითარების დირექტორატში ცალკე სტრუქტურულ ერთეულად ჩამოყალიბდა.

HR შესაბამისობის მიმართულების მიზანია:

- კომპანიაში შრომითი ურთიერთობის თანამედროვე სტანდარტის შექმნა;

მაღაგმენი : ძილა ვიოლესა

- მაღალი შრომითი პასუხისმგებლობის კულტურის ჩამოყალიბება;
- თანამშრომელთა შრომითი უფლებების დაცვა;
- თანამშრომელთა უფლებების დასაცავად პროაქტიული ღონისძიებების გატარება;
- საკითხის დასაფიქსირებლად მოქნილი და ხელმისაწვდომი მექანიზმების შექმნა.

HR ომბუდსმენი არის როგორც კომპანიის, ისე თითოეული „კრისტალელის“ წარმომადგენელი და მათი ინტერესების დამცველი კანონის, საერთაშორისო სტანდარტებისა და კომპანიაში დადგენილი წესების შესაბამისად.

HR ომბუდსმენის ინსტიტუტის ჩამოყალიბებით კომპანიამ თანამშრომლებისათვის შექმნა დამოუკიდებელი არხი, რომლის საშუალებითაც თითოეულ მათგანს შესაძლებლობა აქვს ნებისმიერი პრეტენზია, საჩივარი (დისკრიმინაციის, ძალადობის, ჩაგვრის ან შრომითი უფლების სხვაგვარი შელახვის შესახებ) დააფიქსიროს და დაიცვას საკუთარი უფლებები.

ამ საჩივრებზე რეაგირება, მათზე ობიექტური, სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღება და თითოეული თანამშრომლის უფლებების დაცვა სწორედ HR ომბუდსმენის ფუნქცია და პრეროგატივაა.

„კრისტალი“ საქართველოში პირველი ორგანიზაციაა, რომელშიც აღნიშნული სისტემა შეიქმნა. ამ გადაწყვეტილებით კომპანია კიდევ ერთხელ ხაზგასმით მიუთითებს, რომ მისი მთავარი საზრუნავი კრისტალელები და მათი უფლებების დაცვაა.

კრისტალის აკადემია

კომპანიაში მიმდინარე სწავლების პროცესის ინსტიტუციონალიზაციისა და თანამშრომელთა მოტივაციის გაზრდის მიზნით, შეიქმნა „კრისტალის აკადემია“.

აკადემიის მისიაა კომპანიის სტრატეგიასთან თავსებადი ცოდნითა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევებით აღჭურვილი, მაღალი ღირებულებებისა და პრინციპების მქონე კრისტალელების მომზადება და გადამზადება. აკადემია ასევე აერთიანებს ცოდნის გაზიარებასა და განვითარებაზე ორიენტირებულ თანამშრომლებს სხვადასხვა კლუბებში, რომლებიც იზიარებენ აკადემიის სლოგანს: „ჩვენ ვაზიარებთ ცოდნას და ვზრუნავთ ერთმანეთის განვითარებაზე“.

კრისტალის აკადემიის ფარგლებში შეიქმნა მენტორთა და ტრენერთა კლუბი.

მენტორთა კლუბის მეშვეობით გამოვლინდნენ და გადამზადდნენ თანამშრომლები, რომლებიც დაეხმარებიან:

- სტაჟიორებს საორიენტაციო და პროფესიული სტაჟირების გეგმაში;
- ახალმოღწეულ თანამშრომლებს ადაპტაციაში;
- დაბალი შედეგების მქონე თანამშრომლებს შედეგების გაუმჯობესებაში;
- მენტორთა კლუბს საუკეთესო პრაქტიკებისა და მიდგომების იდენტიფიკაციაში.

ტრენერთა კლუბის ფარგლებში განხორციელდა შესაბამისი თანამშრომლების იდენტიფიცირება შიდა ტრენერებად და მათი გადამზადება ზრდასრულთა სწავლების მეთოდებში. შიდა ტრენერები შეიზღუდებენ სასწავლო სახელმძღვანელოებსა და მასალას როგორც აუდიტორული, ისე დისტანციური სწავლებისთვის, ატარებენ შიდა ტრენინგებს.

მენტორთა და ტრენერთა კლუბის ჩამოყალიბებით, კომპანიაში საფილიალო ქსელის მიმართულებით შეიქმნა სწავლების ერთიანი განგრობადი ციკლი სტაჟირების პერიოდში სწავლებასა და „კრისტალის“ თანამშრომლად გახდომის შემდეგ სწავლებას შორის, რაც მნიშვნელოვნად დაზოგავს პროცესის ადმინისტრირებისათვის საჭირო დროს და ფინანსებს.

ძალგდები : გიგია ვიოპუხოვა

დისტანციური სწავლება

2019 წლის განმავლობაში თანამშრომელთა გადამზადების მიზნით, შემუშავდა სხვადასხვა ტრენინგის პროგრამა, რომელთა ფარგლებში გადამზადება გაიარეს შესაბამისმა ჯგუფებმა.

თანამშრომელთათვის სწავლების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ინერგება დისტანციური სწავლების პორტალი, რომლის ფარგლებშიც შემუშავდება სხვადასხვა დისტანციური სასწავლო კურსი. დისტანციური სწავლება შესაძლებლობას მისცემს თანამშრომლებს სამუშაო ადგილთან მოწყვეტის გარეშე, ონლაინრეჟიმში შეასრულონ სხვადასხვა აქტივობა და დავალება, ამასთან, დაეუფლონ ახალ ცოდნას და დახვეწონ უნარები.

დისტანციური სწავლების პლატფორმაზე განთავსებული სასწავლო მასალა ხელმისაწვდომია კურსებზე რეგისტრირებული თანამშრომლებისათვის გარე წყაროებიდანაც (მობილური, პერსონალური კომპიუტერი), რაც უფრო მოსახერხებელს და ეფექტიანს ხდის სასწავლო პროცესს.

სტაჟირება „კრისტალში“

კომპანია იზიარებს გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნებს (SDG 4) და ხელს უწყობს ინკლუზიური და ყველასათვის უწყვეტი სწავლის შესაძლებლობის შექმნას. აღნიშნული სტრატეგიული მიზნის მისაღწევად, კომპანიაში შეიქმნა სტაჟირების ახალი სისტემა.

სტაჟირების პროგრამა კომპანიას ეხმარება ბიზნესის უწყვეტობის შენარჩუნებაში და ეხმარება კომპანიის მიდგომასა და ფასეულობებს. „კრისტალის“, როგორც განვითარების პლატფორმის მიზანია, სტაჟირების სისტემით უზრუნველყოს ახალგაზრდებისა და საფინანსო სექტორში მუშაობით დაინტერესებული პირებისათვის:

- პროფესიული და კარიერული განვითარების შესაძლებლობის შექმნა;
- ღირებული გამოცდილებისა და პროფესიული კონტაქტების შექმნა;
- პრაქტიკული უნარების გამომუშავების შესაძლებლობა;
- კომპანიაში დასაქმების შესაძლებლობა.

სწავლების თითოეული პროგრამის თემებზე შეიქმნა სპეციალური სასწავლო სახელმძღვანელოები, რომლებიც ეფუძნება პრაქტიკულ მაგალითებს და საუკეთესო პრაქტიკებს. სტაჟირების მასალა ატვირთულია „კრისტალის აკადემიის“ დისტანციური სწავლების პლატფორმაზე და ხელმისაწვდომია სტაჟიორისათვის ადგილისა და დროის შეუზღუდავად.

კომპანია სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში აქტიურად თანამშრომლობს სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებასთან, როგორც უმაღლეს სასწავლებლებთან, ისე პროფესიულ კოლეჯებთან.

თანამშრომლების ადაპტაცია

კრისტალისთვის მნიშვნელოვანია არსებული და ახალი თანამშრომლებისათვის კომფორტული და ნაკლებად სტრესული გარემოს შექმნა. სწორედ ამ მიზნით, კომპანიაში დაიწერა ადაპტაციის პროგრამა, რომელიც განკუთვნილია:

- ახალი თანამშრომლებისათვის - ადაპტაციის პროგრამა ეხმარება მათ დროის მოკლე პერიოდში გაიარონ ადაპტაცია სამუშაო გარემოსთან, ხელმძღვანელსა და გუნდთან, გაიუმჯობესონ და აიმაღლონ კომპეტენციები სპეციალური სასწავლო

მთავარი : ემელა ვიქტორია

პროგრამის მეშვეობით, რომელიც მოიცავს: შრომის უსაფრთხოების, ინფორმაციის დაცვის, კომპანიაში არსებული შიდა სერვისებისა და კომპანიის შესახებ არსებულ სასწავლო მოდულებს. გარდა ამისა, სწავლება ახალ თანამშრომლებს აძლევს შიდა ორგანიზაციული სტრუქტურისა და მართვის სისტემის, ორგანიზაციული პოლიტიკისა და სტრატეგიის, კორპორაციული კულტურისა და ღირებულებების გაცნობის საშუალებას, აწოდებს ინფორმაციას სხვა მნიშვნელოვანი ორგანიზაციული საკითხების შესახებ.

- **ხანგრძლივი არყოფნის შემდეგ დაბრუნებული თანამშრომლებისათვის** - სამუშაო ადგილზე ხანგრძლივად არყოფნის შემდეგ დაბრუნებული თანამშრომლები სწრაფად მოახერხებენ სამსახურში არყოფნის პერიოდში კომპანიაში არსებული ცვლილებების გაცნობას, რაც მათ დაეხმარება ადაპტაციასა და სამუშაო პროცესში ჩაბმვაში, კომპეტენციებისა და კვალიფიკაციის ამაღლებაში.

აღნიშნული ძირითად ვრცელდება დეკრეტული შვებულებიდან დაბრუნებულ თანამშრომლებზე. ამგვარად კომპანია ხელს უწყობს ქვეყანაში დემოგრაფიულ ზრდასა და კომპანიაში დასაქმებულ ქალთა გაძლიერებას.

გარდა ამისა, აღნიშნული პროგრამის ამოქმედებით, „კრისტალი“ მხარს უჭერს ქალთა ორგანიზაციის (UN Women) და გაეროს გლობალური შეთანხმების (UNGC) ქალთა გაძლიერების პრინციპების იმპლემენტაციისა და დეკრეტული შვებულების დროს ან სამსახურში დაბრუნების შემდგომი ადაპტაციის ფორმალური მექანიზმის შექმნას.

- **თანამშრომლებისათვის, რომლებმაც შეიცვალეს პოზიცია/სამუშაო ადგილი** - კომპანია თანამშრომლებს კარიერული ზრდისა და დაწინაურების შესაძლებლობას აძლევს, შესაბამისად, ისინი ხშირად იცვლიან პოზიციასა და სამუშაო ადგილს. ადაპტაციის პროგრამა ეხმარება კრისტალელებს ახალ როლსა და სამუშაო ადგილთან სწრაფ და მარტივ ადაპტაციაში.

შიდა კომუნიკაცია

კომპანიაში ინტენსიურად მიმდინარეობს შიდა კორპორაციული კომუნიკაციის სისტემების აწყობა-გამართვა, ყალიბდება ახალი პრაქტიკები, რასაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს Office 365-ის დანერგვა და ახალი საკომუნიკაციო არხების ამოქმედება. კომპანიის მთავარი ამოცანაა გუნდებს შორის ინფორმაციის უწყვეტი მიმოცვლა და შიდა კომუნიკაციის მართებული პრაქტიკის ჩამოყალიბება.

- ამოქმედდა შიდა პორტალი, რომლის მეშვეობითაც თანამშრომლებს ერთდროულად და ერთი საკომუნიკაციო არხით მიეწოდებათ ინფორმაცია სიახლეების შესახებ;
- ამოქმედდა Teams-ი, რომელმაც მნიშვნელოვნად გაამარტივა და გააუმჯობესა კომუნიკაცია საფილიალო ქსელთან, ამავე დროს, მოგვცა ვებკასტებით ონლაინრეჟიმში ჩართვის საშუალება;
- ამოქმედდა Yammer-ი, რომლის თემატურ ჯგუფებში თანამშრომლები ინტერესების მიხედვით გაერთიანდნენ.

შიდა კომუნიკაციების მიმართულების მხარდაჭერით, office 365-ის დანერგვის და თანამშრომელთა დიჯიტალიზაციის პროექტის ფარგლებში, სისტემატურად ხდება გუნდების ინფორმირება, თუ როგორ, რა სიხშირით, რა საჭიროებისათვის უნდა

გამოიყენონ პლატფორმის სხვადასხვა აპლიკაცია. ამ ყველაფერმა ერთად კი ხელი შეუწყო კომპანიის თანამშრომელთა დიგიტალიზაციას მოკლე დროში.

საბოლოოდ, კომპანიაში office 365-ის, შიდა კორპორაციული კომუნიკაციების სტანდარტების, სისტემებისა და პრაქტიკების დანერგვის შედეგად, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა სამუშაო პროცესი, შემცირდა და დაიზოგა როგორც ადამიანური, ისე დროის რესურსი, თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგები ასე გადანაწილდა:

- შიდა კორპორაციული კომუნიკაცია გაუმჯობესდა 94%-ით;
- ეფექტიანობა გაიზარდა 79%-ით;
- დღიურად თითოეული თანამშრომელი ზოგავს საშუალოდ 45 წუთს.

კომპანიაში შიდა კორპორაციული კომუნიკაციის პრაქტიკა ნელ-ნელა იცვლება და კომუნიკაციის ახალი კულტურაც ყალიბდება. ამ მიმართულებით კომპანია კვლავ აგრძელებს ინტენსიურ მუშაობას.

თანამშრომელთა ჩაბმულობა

ფინანსური ჩაბმულობის ორგანიზაცია „კრისტალის“ წარმატების მიღწევის მთავარი დასაყრდენი, სხვა ფაქტორებთან ერთად, აქ დასაქმებული ადამიანები არიან და თითოეული თანამშრომლისა და მისი მიზნების კორპორატიულ ინტერესებთან დაკავშირება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. შესაბამისად, ტალანტების განვითარებისა და მართვის სამსახური მუდმივად ზრუნავს დასაქმებისათვის საუკეთესო გარემოს შექმნაზე, რომელშიც თითოეულ თანამშრომელს საკუთარი პოტენციალისა და უნარების რეალიზების შესაძლებლობა მიეცემა.

თანამშრომლების ჩაბმულობის, მათი ფორმალურ თუ არაფორმალურ გარემოში ერთ გუნდად ჩამოყალიბებისა და მუშაობის ხელშეწყობად, საინტერესო თუ სასარგებლო ინფორმაციის გაზიარების მიზნით, კომპანიაში სხვადასხვა შიდა აქტივობა იმართება, რამაც უკვე ტრადიციის სახე მიიღო.

საერთო ინტერესების მქონე თანამშრომელთა დაახლოებისა და ინფორმაციის გაზიარების მიზნით, კომპანიის შიდა სოციალურ ქსელში (YAMMER) შექმნილია სხვადასხვა ტიპის თემატური ჯგუფი, რომლებშიც გაერთიანებულია კომპანიის თითქმის ყველა თანამშრომელი. ჯგუფები დაყოფილია სხვადასხვა თემატიკის მიხედვით და აერთიანებს კონკრეტული ინტერესების მქონე თანამშრომლებს. მაგ.: ფოტოგრაფების, კინომოყვარულთა, მუსიკის მოყვარულთა, მოგზაურთა კლუბები და სხვ.

ამას გარდა, შიდა სოციალურ ქსელში გახსნილია ჯგუფი „გაიცანით, კრისტალელი“, სადაც სისტემატურად ხდება კომპანიის ძველი და ახალი თანამშრომლების შესახებ ინფორმაციის გაზიარება. ამ რუბრიკის დახმარებით თანამშრომლები, რომლებსაც კომპანიამ განვითარებისა და ზრდის საშუალება მისცა, ყველაზე „კრისტალში“ განვლილ საინტერესო კარიერულ გზაზე, ეს კი ხელს უწყობს გუნდებისათვის მათ უკეთ გაცნობას.

აღნიშნულ სივრცეებში თანამშრომლები საკუთარი ინტერესების მიხედვით ერთიანდებიან. მათ ასევე შეუძლიათ შექმნან ახალი ჯგუფი და მოიწვიონ შესაბამისი თემატიკით დაინტერესებული სხვა ადამიანებიც.

ჯანსაღი ცხოვრების მხარდაჭერა და პოპულარიზაცია

ჩვენი კომპანიისათვის პრიორიტეტია ადამიანები და ჯანსაღი ცხოვრების წესის პროპაგანდა და ხელშეწყობა.

შეამოწმა : ებრა ვიოდისიკა

ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციის მიზნით, კომპანიაში ტარდება მინი ფეხბურთისა და ბოულინგის ჩემპიონატები, რომლებშიც კომპანიის თითოეულ თანამშრომელს შეუძლია მონაწილეობების მიღება.

ამას გარდა, კრისტალი ჩაბმულია სხვადასხვა კერძო თუ არასამთავრობო სექტორის მიერ ორგანიზებულ აქტივობებში, რომლებიც ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციას ემსახურება:

- გასულ წელს კომპანიის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო დღესთან – ავტომობილის გარეშე – დაკავშირებით თბილისში გამართულ ველოგარბენში, რომლის მთავარი მიზანი იყო ავტომობილით სარგებლობის ნაცვლად პოპულარიზაცია გაეწიათ ალტერნატიული ჯანსაღი ტრანსპორტის - ველოსიპედის თუ სხვა საზოგადოებრივი ტრანსპორტით სარგებლობისთვის;
- ყოველწლიურად კომპანია აფინანსებს თანამშრომლების გარკვეული რაოდენობის მონაწილეობას საერთაშორისო საქველმოქმედო მარათონში - World run, რომელიც ზურგის ტვინის დაზიანების მქონე ადამიანების მხარდასაჭერად იმართება.

ასევე, ჯანსაღი ცხოვრების წესის გასავრცელებლად კომპანია ცდილობს თანამშრომლებს შესთავაზოს ფასდაკლება სხვადასხვა სპორტულ და გამაჯანსაღებელ ცენტრებში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მსგავს აქტივობებში კომპანიის მაღალი და საშუალო რგოლის მენეჯერებიც აქტიურად მონაწილეობენ.

მახეხნველ : ემილია ვიოლიზა

ინოვაციების მართვა

ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახური

2019 წლის 19 ივნისს შეიქმნა ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახური.

ციფრული პროდუქტების მართვის სამსახურის მიზანია, ეფექტიანად მართოს კომპანიაში არსებული ციფრული პროდუქტები, გაუწიოს დროული მხარდაჭერა პროდუქტების მომხმარებლებს, მუდმივად იზრუნოს პროდუქტების განახლებაზე, დახვეწასა და ხარვეზების აღმოფხვრაზე.

2019 წლის 3 ივლისს „კრისტალში“ დაინერგა Decision Maker (DM) სისტემა - პირველი ციფრული პროდუქტი, რომელიც უზრუნველყოფს განვადებების განაცხადების დამუშავებას და საკრედიტო რისკის შეფასებას.

DM-ის დანერგვის შედეგად, საკრედიტო კომიტეტის მიერ გადაწყვეტილების მიღების საშუალო დრო 22 წუთიდან 12 წუთამდე შემცირდა.

- დანერგვიდან დღემდე DM-მა დაამუშავა 105,583 განაცხადი და აქედან 25,299 შემთხვევაში ავტომატურად მიიღო უარის თქმის გადაწყვეტილება. მხოლოდ უარის თქმისთვის კომიტეტს დაეხოგა 303,588 წუთი, რაც 632 დღესა და რამდენიმე საათს უდრის (დაზოგილი დრო ერთ განაცხადზე - საშუალოდ 12 წუთი).
- ხოლო იმ სესხებზე, რომლებზეც DM-მა დადებითი გადაწყვეტილება მიიღო და კომიტეტს გაეგზავნა, დაიხოგა 802,840 წუთი, რაც 1672 დღესა და რამდენიმე საათს უდრის (დაზოგილი დრო ერთ განაცხადზე - საშუალოდ 10 წუთი).

შემუშავდა ერთი თეთრის გადმორიცხვით ონლაინიდენტიფიკაციის მეთოდი, რის საფუძველზეც მომხმარებელს შესაძლებლობა მიეცა დისტანციურად, ოფისში მისვლის გარეშე მიიღოს სასურველ ნივთზე განვადების სერვისი. არსებული სერვისის სრულ შესაბამისობაშია ეროვნული ბანკისა და კრედიტინფოს რეგულაციურ მოთხოვნებთან.

მარკეტინგი

მარკეტინგული კამპანიები

2019 წელს მარკეტინგის განყოფილებამ განხორციელდა რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკომუნიკაციო კამპანია, რომლის შედეგადაც ბევრ მომხმარებელს მივაწვდინეთ ხმა ჩვენი შეთავაზებების შესახებ და ბევრს გავუწიეთ საკრედიტო მომსახურება.

- „შუბუქი დაფარვის“ კამპანია მომხმარებლების ვალდებულებების გაერთიანებას და საკრედიტო ტვირთის შემსუბუქებას ემსახურებოდა;
- „საკრედიტო არდადეგების“ კამპანიის ფარგლებში სეზონური ბიზნესის ასევე სამომხმარებლო შემოსავლების მქონე მომხმარებლებს საშუავათო პერიოდი შევთავაზეთ;
- კამპანია „მოეშადა საბაღალოდ“ წინასაბაღალოდ პერიოდში მომხმარებელთა ფინანსურ მხარდაჭერას ემსახურებოდა.

Yes Georgia-ს ვებპლატფორმის შექმნა

შეიქმნა თანამედროვე დიზაინის მქონე ვებგვერდი, რომელსაც აქვს მარტივი ნავიგაცია, განაცხადების მიღების საშუალება, ტრენინგების მოდული, შეფასებების სისტემა, სიახლეების გამოწერა და იოლად სამართავი კატალოგი.

ლიზინგის პროდუქტის საკომუნიკაციო მხარდაჭერა

მარკეტინგი: ემილი ვიფორიკა

განისაზღვრა ღირებულების საკომუნიკაციო კონცეფცია და სეგმენტი, მოხდა ბაზარზე მოქმედი კონკურენტების შესახებ ინფორმაციის მოკვლევა, შემუშავდა საინფორმაციო კონტენტი და სკრიპტები, შეიქმნა Facebook-ის, Instagram-ის, LinkedIn-ის საკომუნიკაციო არხები. ჩატება პირველი რეკლამა და საინფორმაციო შინაარსის პოსტი.

მწვანე დაკრედიტება

2019 წლის განმავლობაში მწვანე პორტფელი 2,5 მლნ ლარით გაიზარდა და 7,7 მლნ-მდე ლარი შეადგინა. მწვანე დაფინანსების მიმართულებით ჯამურად 7600 სესხი და 9,935,000 ლარი გაიცა.

- მხოლოდ 2019 წლის შედეგების კალკულაციით, კომპანიამ ხელი შეუწყო 2,7 მლნ კვტ ენერგიის დაზოგვას და ამით გარემოს აარიდა 417 ტ ნახშირორჟანგის გაფრქვევა.

ამასთანავე, განხორციელდა მინიპროექტები:

- „ბრიკეტებისა და ენერგოეფექტიანი ღუმელების ჩუქება კრისტალის ლოიალური მომხმარებლებისთვის“ - საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (სადაც მაღალი იყო სათბობად შეშის მოხმარების მაჩვენებელი), კრისტალის ოთხ მომხმარებელს საჩუქრად გადაეცა ენერგოეფექტიანი ღუმელი და თხილის ნაჭუქის ბრიკეტი;
- ენერგოეფექტიან პროდუქტზე – შუის წყლის გამაცხელებელზე მოშადადა ცნობიერების ასამაღლებელი ვიდეორგოლი;
- მწვანე პროდუქტების გაყიდვების სტიმულირებისათვის შემუშავდა ახალი სამოტივაციო სისტემა კრისტალის სადისტრიბუციო ქსელისათვის - „მწვანე ოლიმპიადა“;
- FMO-ს დაფინანსებით და ფრანკფურტის სკოლის ჩაბმულობით, ადგილობრივ პარტნიორ „ენერგოეფექტიანობის ცენტრთან“ ერთად, მოშადადა სპეციალური ტრენინგის პროგრამა კრისტალის 40 თანამშრომლისათვის.

მომხმარებელთა გაძლიერება

საკონსულტაციო პლატფორმა ქალთა გაძლიერებისათვის

2019 წელს დაფუძნდა კრისტალის შვილობილი კომპანია - „კრისტალ კონსალტინგი“, რომლის ძირითადი საქმიანობაა კრისტალის ქალი მეწარმეების ეკონომიკური გაძლიერება. კონსალტინგი ქალ მეწარმეების მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში გაუწევს ბიზნესკონსულტაციას და მენტორობას ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა ბიზნესის მართვა, მომხმარებლებთან ურთიერთობა, ბრენდინგი და მარკეტინგი, ადამიანური რესურსების მართვა და სხვა.

მეწარმეთა ფინანსური განათლება

2019 წლის მეოთხე კვარტალში კრისტალმა ეროვნულ ბანკთან ერთად დაიწყო მეწარმეების ფინანსურ განათლების პროექტი - „ფინანსურ ორგანიზაციებთან ურთიერთობა და ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღება“, რომელიც გულისხმობს ჩვენი კლიენტებისათვის ტრენინგის ჩატარებას ფინანსური განათლების თემაზე.

ალტერნატიული გაყიდვები

2019 წლის განმავლობაში მასშტაბურად განვავითარეთ ალტერნატიული გაყიდვების ქსელი: დავამატეთ 74 პარტნიორი, 120 მურჩანტი და 35 POS ოფიცერი. ჯამში ალტერნატიული გაყიდვების არხებით გაყიდვებში დავაგენერირეთ 22,059 სესხი და 15,425,477 ლარი.

ალტერნატიული გაყიდვების არხებს შორის გამორჩეული ადგილი უკავია ონლაინგაწვადებას. ჯერჯერობით ონლაინგაწვადება ერთადერთი ციფრული პროდუქტია, რომელიც შეიძლება მომხმარებელმა სახლიდან გაუსვლელად მიიღოს. 2019 წლის ბოლოსთვის კომპანიას უკვე 4795 უნიკალური ონლაინკლიენტი ჰყავს.

მიხეილ ბერიძე: ემილია ვიციხიძე

განვადების პროდუქტის განვითარება 2019 წელსაც გაგრძელდა, რამაც ჯაშში კომპანიის განვადებების მომხმარებლების რაოდენობა 52,000-მდე გაზარდა. განვადება რჩება „კრისტალის“ მომხმარებლებს შორის ყველაზე პოპულარული პროდუქტად. მნიშვნელოვანია, რომ განვადების პროდუქტში „კრისტალის“ ბაზრის წილი მიკროსაფინანსო სექტორში 100%-ია, ხოლო საბანკო სექტორის ჩათვლით – 13%.

ჯაშში „აკიდოს“ პლატფორმიდან 2019 წლის განმავლობაში გაიყვანა 72,161 სესხი და 50,965,515 ლარი, რაც კომპანიის ჯამური გაცემის 47%-ია რაოდენობრივად და 15% თანხობრივად.

2019 წლის ნოემბერში ჩაეშვა საპილოტე პროდუქტი – ავტოგანვადება, ამასთანავე ავამუშავეთ სპეციალური სერვისცენტრი რუსთავის ავტობაზრობაზე.

მომხმარებელთა დისტანციური მომსახურების ცენტრი ახალი სოფტის დანერგვა

2019 წელს დაიწერა ქოლცენტრის პროგრამული უზრუნველყოფის ახალი ფუნქციები და შედეგად გამოსწორდა მომსახურების ხარისხი. პროგრამული უზრუნველყოფა გვაძლევს საშუალებას დავითვალოთ და დეტალურად ამოვიღოთ როგორც ჯაშური, ისე ოპერატორებთან დაკავშირებული მონაცემები დროის ნებისმიერი მონაკვეთისათვის.

ოპერატორების მუშაობის მონაცემები თვლადი გახდა, რამაც გაამარტივა მათი შეფასება და კონტროლი. მომხმარებლებთან საუბარი გამარტივებულია წინა წლებთან შედარებით, რაც დროს ზოგავს და ოპერატორს შეუძლია მეტ მომხმარებელს მოემსახუროს.

ვაწარმოებთ ჩანაწერებს, რომლებიც, საჭიროების შემთხვევაში დროულად მიეწოდება შესაბამის დეპარტამენტს.

მარცხელი: ემილი ვილინოვა

ინფორმაციული ტექნოლოგიები

2019 წელს გაანალიზდა ბიზნესსტრატეგია და მოერგო საინფორმაციო ტექნოლოგიების სტრატეგიასა და საქმიანობას. შემუშავდა და დაიხვეწა საერთაშორისო სტანდარტებზე დაფუძნებული საინფორმაციო სისტემების პროცესები და პროცედურები. ყველა მიმართულებაში მოხდა შესაბამისი სტანდარტების გაუმჯობესება და დანერგვა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო კომპანიის ციფრული ტრანსფორმაციისა და ინფორმაციული უსაფრთხოების კუთხით მიღწეული შედეგები. კომპანიამ შეძლო და მიიღო ინფორმაციული უსაფრთხოების ISO 27001 საერთაშორისო სერტიფიკატი.

რეგულარულად ხდებოდა ძირითადი სერვისების, პროგრამული უზრუნველყოფის, „ძირითადი (ქორ) სისტემის“ განახლება და რეგულაციებთან მორგება. შემუშავდა და დაინერგა შიდა სისტემების განვითარების ახალი მიდგომები და არქიტექტურა. უზრუნველყოფილ იქნა ახალ არქიტექტურაზე სერვისების ნაწილის მიგრაცია. განხორციელდა ძირეული ინფრასტრუქტურული ცვლილებები, ოპტიმიზაცია, გადაწყვით და შეიცვალა ინფრასტრუქტურა. წარმატებით განხორციელდა რამდენიმე კრიტიკული სისტემის ბიზნესუწყვეტობის შემუშავება და ტესტირება, დაინერგა ახალი სისტემები, რომლებმაც გააუმჯობესა უსაფრთხოება და მონიტორინგი. შემუშავდა და დაინერგა პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნის სასიცოცხლო ციკლი, დაინერგა პროგრამული უზრუნველყოფის ვერსიებისა და კოდის კონტროლი.

პროექტების მართვისა და ბიზნესანალიზის მიმართულება

პროექტის მენეჯმენტი და ბიზნესანალიზის მიმართულება ახორციელებს კომპანიის მასშტაბით ყველა, მათ შორის, IT და არა IT პროექტების მართვას და ბიზნესანალიტიკას. პროექტების მართვისათვის გამოიყენება ჩანჩქერის და „ეჯაილ“ მეთოდოლოგიები, რომლებიც შეირჩევა თითოეული პროექტის მოთხოვნის, საჭიროების და სპეციფიკის გათვალისწინებით.

„ეჯაილ“ მეთოდოლოგიით წარმატებით გაუმჯობესდა პროცესები რამდენიმე მიმართულებით და მიღწეულ იქნა დასახული ბიზნესშედეგები.

სამსახური აგრეთვე მოიცავს ბიზნესანალიზის მიმართულებას, რომელიც წარმატებით უზრუნველყოფს ბიზნესის საჭიროების დეტალურ გაანალიზებას და მისაღები შედეგების სწორად განსაზღვრას.

ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების სამსახურის მცირე გუნდმა შეძლო წლის განმავლობაში წარმატებით დაესრულებინა 40-მდე სტრატეგიული და არასტრატეგიული პროექტი, აქტიურად ეხელმძღვანელა 100-მდე სხვადასხვა სიდიდისა და სირთულის პროექტისათვის. შედეგად განვითარდა და დაიხვეწა კომპანიის მიერ კლიენტების მომსახურება და გაიზარდა ეფექტიანობა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ისეთ საკითხებთან დაკავშირებული წარმატებული პროექტები, როგორებიცაა ERP, ადამიანური რესურსების მართვის სისტემა, სესხების პროცესიზმის და სქოროინგის სისტემა, გადაწყვეტილების მართვის სისტემა, პრობლემური სესხების მართვის მოდული, ბიზნესგანვითარების 100-დღიანი გეგმა, ეროვნული ბანკის რეგულაციებთან ადაპტაცია, თანამშრომელთა დიჯიტალიზაცია, ბიზნესპროცესის ავტომატიზაცია და ა.შ.

ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების მიმართულებით მიღწეული შედეგები
ინფორმაციული სისტემის უსაფრთხოების სამსახური შექმნილია უსაფრთხოების მზარდ მოთხოვნასთან გასამკლავებლად და საერთაშორისო სტანდარტებთან გასათანაბრებლად. სამსახური დაკომპლექტებულია 2 თანამშრომლით, რომლებიც კომპანიაში ინფორმაციული სისტემების უსაფრთხოებას უზრუნველყოფენ.

ერთწლიანი პროექტის ფარგლებში შესაძლებელი გახდა ISO/IEC 27001:2013 (ISO27001) უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტის შემუშავება და დანერგვა. შედეგად დაიფარა 114-მდე ინფორმაციული უსაფრთხოების კონტროლი, დაიწერა 100-მდე პროცესი და პროცედურა, მოხდა ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ყველა თანამშრომელს ჩაუტარდა ინფორმაციული უსაფრთხოების ტრენინგი და განხორციელდა სხვადასხვა სისტემის აუდიტი, მოხდა ინფორმაციული უსაფრთხოების პროექტების დანერგვა.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების ოპერაციების მიმართულება

კომპანიის ოპერაციული საქმიანობის, ბიზნესუწყვეტობისა და ახალი პროექტების მზარდაჭერის გაუმჯობესების მიზნით, დაინერგა ინფორმაციული ტექნოლოგიების პროექტები და ახალი პროცესები.

აღსანიშნავია რამდენიმე პროექტი, მათ შორის, მონაცემთა ცენტრის განახლება- გაუმჯობესება, რამაც უზრუნველყო კომპანიის სტაბილური და მდგრადი განვითარება. ბიზნესუწყვეტობის კუთხით დამუშავდა და პრაქტიკულად შემოწმდა კრიტიკული სერვისების უწყვეტობის გეგმა. განხორციელდა სასერვერო აპარატურული განახლებები, სასერვერო ინფრასტრუქტურის ვირტუალიზაცია და ოპტიმიზაცია, გატარდა ეროვნული ბანკის საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისი ცვლილებები.

დაიხვეწა უსაფრთხოების სისტემა, გაუმჯობესდა მომხმარებლის დაცვა და შეიცვალა სერვერული ინფრასტრუქტურა, რამაც უზრუნველყო მდგრადი და უსაფრთხო ინფრასტრუქტურა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების ოპერაციების დაცულობა.

ერთ-ერთი მთავარი პროექტი იყო თანამშრომლების დიჯიტალიზაცია. არსებული ელექტრონული ფოსტა შეიცვალა Office 365-ით, რამაც შეცვალა ბიზნესის მუშაობის სტილი და უზრუნველყო სხვადასხვა საკომუნიკაციო და კოლაბორაციული ხელსაწყოების დანერგვა.

პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების მიმართულება

მიმართულება ძირითადად კონცენტრირებულია სესხების დამუშავებისა და პროცესინგის განვითარებაზე, გადაწყვეტილების მიღების სისტემაზე, ციფრული პლატფორმა „აკიდოს“, სხვადასხვა მცირე თუ დიდი სერვისების განვითარებასა და ინტეგრაციაზე. სესხების პროცესინგის მიმართულებით დაემატა ახალი პროდუქტები, რომლებიც უზრუნველყოფს სესხის გაცემის პროცესის ავტომატიზაციასა და დაჩქარებას. დაიხვეწა და განვითარდა ბიზნესინტელიჯენსის სისტემა.

პერიოდულად მიმდინარეობდა ძირითადი სერვისების, პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება და რეგულაციებთან მორგება. შემუშავდა და დაინერგა შიდა სისტემების განვითარების ახალი მიდგომები და არქიტექტურა, განხორციელდა ახალ არქიტექტურაზე სერვისების ნაწილის მიგრაცია. პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების განყოფილებამ შექმნა პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავებისა და დახვეწის სტანდარტი, დაამუშავა პროგრამული უზრუნველყოფის სასიცოცხლო ციკლი.

პროგრამული უზრუნველყოფის ხარისხის უზრუნველყოფის მიმართულება

SQA გუნდის მიზანია აღმოაჩინოს პროექტებისა და პროგრამული განახლებების ხარვეზები და უზრუნველყოს სტაბილური და უხარვეზო სისტემების დაწერგვა. სამსახურის მცირე გუნდმა შეძლო ათობით პროექტის ტესტირება და სტაბილიზაცია. შემუშავდა და დაინერგა საერთაშორისო სტანდარტებზე დაფუძნებული პროცესები, რამაც შეამცირა ტესტირებისათვის საჭირო დრო. უზრუნველყო ტესტირების პროცესის გაუმჯობესება და მოგვცა ტესტირების პროცესის სათანადოდ გაანალიზების, დაგეგმვისა და ოპტიმიზაციების საშუალება.

„კრისტალის“ ციფრული ტრანსფორმაცია და ავტომატიზაცია

„კრისტალმა“ ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად დაისახა თანამშრომლების ეფექტიანობის გაზრდა, ოპერაციული ხარჯების შემცირება, თანამშრომლებს შორის შიდა კომუნიკაციის, კოლაბორაციის გაუმჯობესება, პროცესებისა და საკითხების დიგიტალიზაცია, ავტომატიზაცია და ოპტიმიზაცია.

პირველი ნაბიჯები ამ მიმართულებით გამოიხატა Office 365-ზე მიგრაციით და მისი სრული მასშტაბით დაწერგვით კომპანიაში.

დაინერგა შიდა ვებკონფერენციებისა და ჩეთის აპლიკაცია, რომლებიც ეფექტიანად ემსახურება ფილიალებს შორის კომუნიკაციას. შეიქმნა ახალი შიდა პორტალი, რომელშიც თავმოყრილია ყველა სიახლე თუ საჭირო ინფორმაცია, რომელიც თანამშრომლის ეფექტიანი და სრულყოფილი მუშაობისათვის გვეხმარება. დაინერგა შიდა სოციალური ქსელი, რომელიც წარმატებით ემსახურება თანამშრომლებს შორის ინფორმაციის თავმოყრას და კომუნიკაციას. პროექტის ფარგლებში შეიქმნა ონლაინტრენინგის პლატფორმა, მოხდა თანამშრომლების გადამზადება.

შედეგად, თანამშრომელთა გამოკითხვამ ცხადყო, რომ ყოველდღიურად თითოეული თანამშრომელს საშუალოდ ეზოგება 45 წუთი. მათივე შეფასებით, გაუმჯობესდა კომუნიკაცია (94%) და ეფექტიანობა (79%). თანამშრომლებს აქვთ ყველა საჭირო ხელსაწყო ეფექტიანი მუშაობისათვის (82%)

კომპანია აქტიურად იყენებს ბიზნესპროცესის მენეჯმენტის ხელსაწყოებს, რითაც შესაძლებელი გახდა ბევრი მიმართულების ბიზნესპროცესის გადამწყობა, დიგიტალიზაცია და ავტომატიზაცია, ამგვარად საქმიანობა გახდა ეფექტიანი, სწრაფი და დაიზოგა საკმაოდ დიდი ოპერაციული თუ ადამიანური რესურსი.

სხვადასხვა პროექტის დაწერგვამ დადებითი შედეგი გამოიღო დიგიტალიზაციის, ოპტიმიზაციისა და ავტომატიზაციის მიმართულებით:

- **ERP** - სისტემა დაინერგა კომპანიაში არასაოპერაციო პროცესების იდენტიფიცირებისა და სისტემატიზაციის მიზნით.
- დღეის მდგომარეობით, ERP სისტემას ვიწვნებთ სამი ძირითადი მოდულით. შესყიდვების, მარაგების და ძირითადი საშუალებების, როგორც მმართველობითი, ისე ბუღალტრული აღრიცხვისთვის.
- მარაგებისა და ძირითადი საშუალებების მთლიანი პროცესი მოთხოვნის დარეგისტრირებიდან მომთხოვნისათვის ნივთის ჩაბარებამდე ინიცირდება და კონტროლდება ERP სისტემაში. ამავდროულად ხდება მმართველობითი ტრანზაქციის ფინანსური ასახვა.
- **HRMS** სისტემის დაწერგვამ საშუალება მოგვცა კომპანია გადასულიყო HR ოპერაციების მართვის ახალ დონეზე, რითაც მნიშვნელოვნად იზრდება

ძაბრძნე : პოლა ვიოპუხო

ადმინისტრირების ეფექტიანობა და ზოგავს როგორც ფინანსურ, ისე ადამიანურ რესურსს.

- შეიცვალა და სრულიად გადაკეთდა არსებული გადაწყვეტილების მიღებისა და განვადებების სესხების დამტკიცების პროგრამული უზრუნველყოფა, დაიწყო და მიმდინარეობს სესხების პლატფორმის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს სწრაფ და ოპტიმალურ პროცესინგს.
- მოხდება კომპანიაში ისეთი სისტემის დანერგვა, რომელიც მისცემს მას შესაძლებლობას, რომ სწორად მოახდინოს ვადაგადაცილებულ სესხებზე რეაგირება, ჰქონდეს CRM ტიპის შესაძლებლობები და დინამიკურად მართოს ვადაგადაცილებულ სესხზე მუშაობის ბიზნეს პროცესები; მოახდინოს მსესხებელთან კომუნიკაციის არხების/ფორმების სტანდარტიზება და ავტომატიზაცია.

უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტი: ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001)

სერვისები და პროდუქტები, რომლებსაც კომპანია თავის მომხმარებელს სთავაზობს, აუცილებელია აკმაყოფილებდეს ინფორმაციული უსაფრთხოების მოთხოვნებს. დღეს ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ კლიენტები დარწმუნებული იყვნენ თავისი სერვისებისა და მონაცემების დაცულობასა და საიმედოობაში.

ორგანიზაციაში ინფორმაციული უსაფრთხოების საჭიროების, მზარდი გამოწვევებისა და მოთხოვნების გათვალისწინებით, საჭირო იყო ინფორმაციული უსაფრთხოების უმაღლეს დონეზე აყვანა, რათა კომპანიას ჰქონოდა თანამედროვე გამოწვევებთან გამკლავების საშუალება.

კომპანიამ დაისახა დიდი მისია, რომელიც მოიცავდა კომპანიის, კლიენტების, თანამშრომლებისა და პროცესების უსაფრთხოების თანამედროვე სტანდარტებთან მორგებას, საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკების და სტანდარტების დანერგვას.

სწორედ ამიტომ შევარჩიეთ ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001) უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტი, რომელიც ფარავს 114-მდე ინფორმაციული უსაფრთხოების კონტროლს, სრულიად მოიცავს ინფორმაციული უსაფრთხოებისათვის საჭირო პროცესებს და კონტროლს – ყველა თანამშრომლის ცნობადობის გაძლიერებიდან რთული IT პროცესების უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტებთან მორგებამდე.

გაანალიზდა და შეფასდა რისკები, 1000 თანამშრომელზე მეტს ჩაუტარდა უსაფრთხოების ტრენინგი, შეიქმნა და დაიწერა ასობით პროცესი და პროცედურა, განხორციელდა IT სისტემების აუდიტი, შეიქმნა და განხორციელდა ბიზნესუწყვეტობის პროცესები და ტესტები, ეს ყოველივე კი უსაფრთხოების სტანდარტებს მოერგო.

ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სისტემის დანერგვამ მოგვცა ეფექტიანი მართვის, კონტროლის და მონიტორინგის საშუალება.

უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტის ISO/IEC 27001:2013 (ISO 27001) აღებით „კრისტალი“ გახდა პირველი ფინანსური კომპანია საქართველოში, რომელმაც შესძლო ამ სერტიფიკატის მოპოვება.

ანალიტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება

„კრისტალში“ მონაცემთა ანალიზის ძლიერი კულტურა მკვიდრდება. სტრატეგიის შემუშავებისა და განხორციელების მიმართ ანალიტიკური მიდგომა კომპანიის მთავარი დამახასიათებელი თვისება ხდება. 2019 წელი მნიშვნელოვანი იყო ანალიტიკური

შესაძლებლობების გაუმჯობესების თვალსაზრისით. ამ მხრივ, აღსანიშნავია ორი მთავარი მიდწევა:

1. გადაწყვეტილების მიმღებთა შორის ინფორმირებულობის ამაღლება მონაცემთა ანალიზის მნიშვნელობისა და ეფექტიანი გამოყენების შესახებ. მონაცემთა ანალიზის შესახებ ჩატარდა ექვსი სემინარი, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 60 პირმა, მათ შორის, ყველა ფილიალის ხელმძღვანელმა. მონაწილეები გაეცნენ მონაცემთა ანალიზის როლს ყოველდღიური გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში;
2. საკრედიტო პორტფელის შესახებ ინფორმაციული პროდუქტების განვითარება და თითქმის რეალურ დროში მიმდინარე ბიზნესანალიზის დანერგვა. შედეგად, გადაწყვეტილების მიმღები დაახლოებით 70 პირი ყოველდღიურად იყენებს ბიზნესანალიზის შესაძლებლობებს ინფორმაციაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მისაღებად.

მთავრდება : ემილია ვიფიჩიუ

მმართველობითი ანგარიში

აქციონერთათვის წლიური ანგარიშის წარდგენა და აუდიტებული ფინანსური ანგარიშგების მიწოდება ჩვენი პასუხისმგებლობაა. მიგვაჩნია, რომ წლიური ანგარიში და ფინანსური ანგარიშგება მთლიანობაში არის სანდო, დაბალანსებული და გასაგები. იგი აქციონერებს აწვდის აუცილებელ ინფორმაციას კომპანიის მდგომარეობასა და საქმიანობის, ბიზნესმოდელისა და სტრატეგიის შესაფასებლად.

სს შისო „კრისტალის“ სამეთვალყურეო საბჭოს სახელით წარმოგიდგენთ წლის სტრატეგიულ ანგარიშსა და გარე აუდიტორის მიერ მომზადებულ თანმხლებ წლიურ ფინანსურ ანგარიშგებას. ეს არის სანდო, დაბალანსებული და გასაგები ანგარიში, რომელშიც წარმოდგენილია ინფორმაცია აქციონერების მიერ კომპანიის მდგომარეობის, საქმიანობის, ბიზნესმოდელისა და სტრატეგიის შესაფასებლად.

ანგარიშში ხაზგასმით არის მითითებული ძირითადი ოპერაციული და ფინანსური შედეგები, წარმოდგენილია მთავარი მიღწევები და გამოწვევები, რომელთა წინაშეც კომპანია 2019 წელს აღმოჩნდა. ასევე მოცემულია მომდევნო საანგარიშო პერიოდის გეგმები.

2019 წლის ანგარიში შედგენილია ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ საქართველოს კანონისა და გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის გასაჯაროების სპეციალური მოთხოვნების შესაბამისად.

არჩილ ბაკურაძე

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

ძალიან მადლობა: ემილი ვაილინგა

სამეთვალყურეო საბჭო

კრისტალს ხელმძღვანელობს ეფექტიანი სამეთვალყურეო საბჭო, რომელსაც კომპანიის გრძელვადიანი წარმატების კოლექტიური პასუხისმგებლობა აკისრია.

სამეთვალყურეო საბჭო შედგება ექვსი წევრისგან, მათ შორის არის ორი დამოუკიდებელი წევრი და ორი ინვესტორის წარმომადგენელი. ორი წევრი საქართველოს მოქალაქეა და მათი საქმიანობის ადგილი ძირითად საქართველოა. წევრებს აქვთ ბიზნესის განვითარების, კორპორაციული მართვის, საბანკო საქმის/მიკროფინანსირების, ტექნოლოგიების, ინოვაციებისა და ადამიანური რესურსების განვითარების მდიდარი გამოცდილება.

თავმჯდომარე

საბჭოსა და თავმჯდომარის ფუნქციები ცალსახად გამიჯნულია მმართველი გუნდის პასუხისმგებლობებისაგან. თავმჯდომარე პასუხისმგებელია საბჭოს ხელმძღვანელობისა და მისი ფუნქციების ყველა ასპექტის ეფექტიანობის უზრუნველყოფისათვის.

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის არჩილ ბაკურაძის (საქართველო) მოვალეობები განსაკუთრებულად არ შეცვლილა. იგი ფინანსისტი, მეწარმე და კრისტალის დამფუძნებელია². გარდა ამისა, არის ორი სხვადასხვა კომპანიის: საქართველოში - საგადასახადო სისტემის მიმწოდებლისა და გაერთიანებულ სამეფოში - სამომხმარებლო ფინანსების კომპანიის თანადამფუძნებელი. გაერთიანებული სამეფოს ფინანსური მართვის ორგანომ (FCA) არჩილ ბაკურაძეს არააღმასრულებელი დირექტორის კონტროლირებადი ფუნქცია CF2 (2017) მიანიჭა. იგი ფონდი კრისტალის გამგეობის თავმჯდომარეა და რამდენიმე არასამეწარმეო ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობს. თავმჯდომარე საკუთარი დროის ნახევარზე მეტს კრისტალს უთმობს, ხოლო მისი ფუნქციები და პასუხისმგებლობა რეგულირდება სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დამტკიცებული პოლიტიკის შესაბამისი დოკუმენტით. თავმჯდომარეს ირჩევენ აქციონერები და იგი ანგარიშვალდებულია მათ წინაშე. თავმჯდომარის საქმიანობას, სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ ჩატარებული საქმიანობის შეფასების საფუძველზე, აფასებენ კომპანიის აქციონერები; საბჭოს რეკომენდაციით აქციონერები ამტკიცებენ თავმჯდომარის შრომის ანაზღაურების ოდენობასა და მის ნებისმიერ ცვლილებას.

საბჭოს შემადგენლობა

კრისტალი იყენებს სამეთვალყურეო საბჭოს პოლიტიკასა და პროცედურას, რომელიც მკაფიოდ განსაზღვრავს საბჭოს ვალდებულებებს, ფუნქციებსა და პასუხისმგებლობას, არეგულირებს მის საქმიანობას. იგი ადგენს პროცედურებს, კომუნიკაციის წესებს, უზრუნველყოფს ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და საბჭოს წევრების დანიშვნისა და გათავისუფლებას.

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ნიკოლოზ ლოლაძე (საქართველო) გახლავთ, იგი გამოცდილი კორპორაციული დირექტორი და სამეთვალყურეო საბჭოს

² არჩილ ბაკურაძე არამომგებიანი ორგანიზაციის საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ცენტრის „აფხაზეთის“ (CHCA) დამფუძნებელი და პირველი დირექტორია. სწორედ იქ წამოიწყო მან მიკროსაფინანსო პროგრამა, რომელიც მოგვიანებით, 2004 წელს, სპეციალიზებულ მიკროსაფინანსო ფონდ „კრისტალად“ გადაიქცა. საბოლოოდ, 2007 წელს კომპანია სს მისო „კრისტალად“ ჩამოყალიბდა.

დამოუკიდებელი წევრია, რომელიც თავმჯდომარის მოვალეობას ასრულებს მისი არყოფნის შემთხვევაში და ხელმძღვანელობს რისკების კომიტეტს. ნიკოლოზ ლოლაძე კრისტალის ელექტრონული გადახდის სერვისების მიმწოდებლის - სს „მოზაილ ფაინენს სერვის ჯორჯიას“ აქციონერია, ამიტომ, ამ კომპანიასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ხმის მიცემისას იგი თავს იკავებს.

სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები არიან (ანბანური თანამიმდევრობით): იან დევინგაერტი (ბელგია), დანიშნულია Incofin IM-ის მიერ, ხელმძღვანელობს სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტს; ალექს რემტულა (აშშ), დანიშნულია DWM-ის მიერ, ხელმძღვანელობს გარემოსდაცვით და სოციალურ კომიტეტს; კის იანგი (გაერთიანებული სამეფო), დანიშნულია კრისტალის ფონდის მიერ, ხელმძღვანელობს ადამიანური რესურსებისა და კომპენსაციების კომიტეტს. ლილიტ გარაიანი (სომხეთი), დამოუკიდებელი წევრი, ხელმძღვანელობს შიდა აუდიტის კომიტეტს.

სამეთვალყურეო საბჭოს მუშაობა

2019 წლის განმავლობაში სამეთვალყურეო საბჭომ გამართა 4 უშუალო და 5 ვირტუალური შეხვედრა, 2019 წელს სამეთვალყურეო საბჭოს თითოეული კომიტეტი შეიკრიბა:

- შიდა აუდიტის კომიტეტი - 3-ჯერ;
- აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი - 7-ჯერ;
- რისკების კომიტეტი - 4-ჯერ;
- სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტი - 4-ჯერ;
- გარემოსდაცვითი და სოციალურ საკითხთა კომიტეტი - 4-ჯერ;
- ადამიანური რესურსებისა და კომპენსაციის კომიტეტი - 4-ჯერ.

სამეთვალყურეო საბჭო იღებს დეტალურ კვარტალურ ანგარიშს კომპანიის მიერ შესრულების შეფასების ინდიკატორების შესახებ, მათ შორის, ფინანსური ანგარიშგების საბალანსო უწყისს, გარდა ამისა, სამეთვალყურეო საბჭო განიხილავს კვარტალურ ანგარიშს რისკების შესახებ. სამეთვალყურეო საბჭოს კომიტეტები ეცნობიან დეტალურ ანგარიშებს და განიხილავენ საკითხებს თავიანთი კომპეტენციების შესაბამისად, სამეთვალყურეო საბჭო რეგულარულად ახორციელებს კომპანიის წლიური სტრატეგიული გეგმის შესრულების მონიტორინგს.

სამეთვალყურეო საბჭოს მთავარი დანიშნულებაა კომპანიის ეფექტიანი მართვისა და ზედამხედველობის უზრუნველყოფა: სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები შეეხება სტრატეგიულ საკითხებს, კომპანიის ზოგად სტრუქტურას, დირექტორატის დონეზე არსებულ სტრატეგიებს, ფართომასშტაბიან პროექტებს, უფროსი ოფიცრების შეფასებასა და მოტივაციას, წლიური სტრატეგიული გეგმების დამტკიცებას, ფინანსურ პროგნოზებს, სამოქმედო გეგმის შეთავაზებებს აქციონერებისათვის, როგორებიცაა: დივიდენდების გაცემა, ახალი აქციების გამოშვება ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში, ცვლილება საბჭოს შემადგენლობაში და ა.შ.

საბჭოს მხარდაჭერა

სამეთვალყურეო საბჭოს მხარდაჭერას ახორციელებს კორპორაციული მდივანი, თავმჯდომარის მხარდაჭერას - აღმასრულებელი ასისტენტი.

მასშტაბი : ემლი ფიოქაილი

კორპორაციული მართვა

კრისტალის კორპორაციული მართვა ხელს უწყობს კომპანიის მისიისა და გრძელვადიანი სტრატეგიის განხორციელებას. სამეთვალყურეო საბჭოს ფუნქციაა კორპორაციული სტრატეგიის ყოველწლიური შეფასება და მიზნების მომავალი წლის სტრატეგიულ გეგმებში ასახვა. ყველა უფროსი ოფიცერი ინიშნება ძირითადი და მეორეხარისხოვანი სტრატეგიული გეგმის განსახორციელებლად, რაც მნიშვნელოვან საფუძველს ქმნის მათი ცვლადი კომპენსაციისათვის. აღნიშნული გეგმები გადაეცემათ ბიზნეს ან სტრუქტურულ ერთეულებს, რომლებიც სამოქმედო გეგმებად გარდაიქმნება და იზომება შესრულების შეფასების მთავარი ინდიკატორებით.

ეფექტიანი კორპორაციული მართვის მიზანია, რომ საბჭომ უზრუნველყოს კრისტალის მომხმარებელთა ინტერესებზე მორგებული და ადამიანებზე ორიენტირებული მიდგომების შენარჩუნება. ამ მიზნით საბჭო ახორციელებს მომხმარებელთა კმაყოფილებისა და თანამშრომელთა ჩაბმულობის კვლევას, დაბოლოს, სოციალური კომიტეტი ყოველწლიურად განიხილავს და აფასებს სოციალური ზემოქმედების ხარისხს.

კრისტალს ინტერესთა კონფლიქტის მართვის მკაცრი პოლიტიკა აქვს, რომელიც რეგულირდება სამეთვალყურეო საბჭოს წესებითა და პროცედურებით და თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსით.

კრისტალი მოწოდებულია მაქსიმალურად შეუსაბამოს თავისი კორპორაციული მართვის სისტემის მოდელი გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის პრინციპებს. განხორციელების შესახებ ანგარიში მოცემულია დანართში N1.

ფინანსური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა

კრისტალი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს ფინანსურ დანაშაულთან ბრძოლას. კომპანიამ 2019 წლის განმავლობაში განაგრძო სტრატეგია იმ საექვო გარემოებების გამოსაძიებლად, სადაც შესაძლოა დადგეს რაიმე სახის დანაშაულებრივი რისკი. კომპანია მოცემული სტრატეგიით იხელმძღვანელებს შემდგომ წელსაც, თაღლითობასთან ბრძოლის უზრუნველსაყოფად.

მახვილ : ეპიკა ციფრისოვა

სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები

არჩილ ბაკურაძე - სამეთვალყურეო საბჭოს და აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტის თავმჯდომარე, გახლდათ მიკროსაფინანსო ასოციაციის თავმჯდომარე, ამჟამად კი მისი გამგეობის წევრია. არჩილ ბაკურაძე არის ფონდი კრისტალის გამგეობის თავმჯდომარე და მოღვაწეობს სხვადასხვა არაკომერციული ორგანიზაციის მმართველობაში. იგი ფლობს ლანკასტერის უნივერსიტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის ხარისხს (2004), არის ჯონ სმიტის ფონდის (2000) სტიპენდიატი და ჰოლანდიის დევნილთა ფონდის „Stichting Vluchteling“ „Van Heuven Goedhart“-ის სახელობის საერთაშორისო პრემიის ლაურეატი (2003).

ნიკოლოზ ლოლაძე - თავმჯდომარის მოადგილე და რისკების კომიტეტის ხელმძღვანელი. ნიკოლოზ ლოლაძეს აქვს ეკონომიკური განვითარების საკითხებზე მუშაობის 10 წელზე ხანგრძლივი გამოცდილება. არის სხვადასხვა მსხვილი ბიზნესისა და არამომგებიანი ორგანიზაციის დამაარსებელი და საბჭოს წევრი საქართველოში. როგორც მართვის საკითხების ექსპერტი, არის სხვადასხვა ბიზნესისა და არამომგებიანი ორგანიზაციის მრჩეველი და საბჭოს წევრი, მათ შორის, საქართველოს საფონდო ბირჟის, სს „საბროკერო კომპანია კალკასუს კაპიტალის“, სს Mobile Finance Eurasia, გაერთიანებული სამეფოს-საქართველოს პროფესიული ქსელის და შპს Anchor Consulting. იგი სწავლობდა მაგისტრატურაში მართვის (უორეიქი, გაერთიანებული სამეფო) და ფიზიკის (თბილისი, საქართველო) მიმართულებით. მიღებული აქვს სერტიფიკატები პროექტის მართვაში, პოლიტიკის ანალიზსა და სახელმწიფო მართვაში.

იან დევინგერტი - სტრატეგიის, მონაცემებისა და ინოვაციების კომიტეტის თავმჯდომარე. 2015 წლიდან იგი არის Incofin IM კერძო ინვესტიციათა ფონდის დირექტორი. წინა წლებში იგი იყო Gimy-ს (2012-2015) პარტნიორი; Eagle Venture Partner-ის (2001-20015) მმართველი დირექტორი; ანალიტიკოსი, ინვესტიციათა მმართველი, ინვესტიციათა უფროსი მმართველი, ინვესტიციათა უფროსი აღმასრულებელი მმართველი და დირექტორი Gimy-ში (1989-2011); KBC Bank-ის მრჩეველი (1983-1989). მან საწარმოო პოლიტიკა და მშენებელი ინჟინრის სპეციალობა ლუვენის (ბელგია) კათოლიკურ უნივერსიტეტში, ხოლო კორპორაციულ საფინანსო სტრატეგია საფრანგეთში შეისწავლა.

ალექს რემტულა - პარტნიორი და DWM-ის კერძო ინვესტიციათა გუნდის ხელმძღვანელი. რემტულა არის საბჭოს წევრი და აქციონერის წარმომადგენელი DWM-ის მხრიდან 2011 წლიდან. ის ამჟამად ხელმძღვანელობს გარემოსდაცვით და სოციალური კომიტეტს. მისი კარიერა საინვესტიციო საბანკო სფეროში JP Morgan-ში დაიწყო და აქვს 20 წელზე ხანგრძლივი გამოცდილება გლობალურად, როგორც სამეწარმეო კაპიტალის, ასევე ვენჩურული კაპიტალის საშუალებით მიზნობრივი ინვესტირების კუთხით. მას მიღებული აქვს ბიზნესის მართვის მაგისტრის ხარისხი ჰარვარდის ბიზნეს სკოლაში, ხოლო ეკონომიკისა და ფინანსების დარგის ბაკალავრის ხარისხი - პრინსტონის უნივერსიტეტში.

კის იანგი - ეკონომისტი, ადამიანური რესურსების, კომპენსაციის და ანაზღაურების კომიტეტის თავმჯდომარე, ის გახლავთ ინტერნეტის, კომუნიკაციისა და გამომცემლობის სფეროებში მნიშვნელოვანი გამოცდილების მქონე მეწარმე. კისი არის ღია ტიპის სააქციო საზოგადოებების „cScape“ აღმასრულებელი თავმჯდომარე და ღია ტიპის საზოგადოების „NBT“ თანადამაარსებელი და საბჭოს წევრი, იგი ფლობს ლონდონის ეკონომიკის სკოლის ხარისხს და ასევე აქვს სხვადასხვა სექტორის კომპანიების მენეჯმენტის და ინვესტირების

მთავრდება : გიორგი ვიქოიძე

ფართო გამოცდილება. კის იანგი ხანგრძლივი დროის მანძილზე გახლავთ ელექტრონული გადახდების სფეროში საქართველოში ოპერირებადი წამყვანი საექციო საზოგადოების „Mobile Finance Eurasia“-ს ინვესტორი.

ლილიტ გარაიანი - ფინანსისტი, „კრისტალის“ სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი 2018 წლის 11 ივლისიდან. მას აქვს საბანკო სექტორში მუშაობის მდიდარი გამოცდილება როგორც მმართველ თანამდებობებზე, ისე კონსულტანტის პოზიციაზე ფინანსური მართვის, რისკების მართვის და ოპერაციული მართვის მიმართულებით. 2015 წლიდან მონაწილეობს SDC-ის, KfW-ისა და AFD-ის პროექტების განხორციელებაში საქართველოსა და სომხეთში. იგი სწავლობდა სომხეთის ამერიკულ უნივერსიტეტში MBA ფინანსების სპეციალიზაციით.

არის პროგრედიტის კორპორაციის უმაღლესი რგოლის მართვის აკადემიის კურსდამთავრებული, არის ACCA-ს წევრი, მიღებული აქვს მაგისტრის ხარისხი ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

მიჰაელ ბლოქსი

ალტერნატიული წევრი

მიჰაელი მოღვაწეობს Incofin IM-ის გლობალური კერძო კაპიტალის ოპერაციების მიმართულებით 2018 წლიდან. Incofin Antwerp ოფისიდან. ის არის Incofin IM AIFM კაპიტალის საინვესტიციო კომიტეტის წევრი. მიჰაელს აქვს 16 წელზე მეტი ხნის გამოცდილება კერძო კაპიტალში, სტრატეგიის კონსულტაციისა და საშომხმარებლო ინდუსტრიაში. იგი მუშაობდა Procter & Gamble- თან, როგორც ფინანსური ანალიტიკოსი 2 წლის განმავლობაში. მიჰაელი იყო BCG - Boston საკონსულტაციო ჯგუფის კონსულტანტი 4 წლის განმავლობაში. შემდგომ, მიჰაელი მოღვაწეობდა ინვესტიციების მენეჯერად 4 წლის განმავლობაში Delta Partners Capital- ში. Incofin-ში შესვლამდე, 3 წლის განმავლობაში, ის გახლდათ პროექტის მენეჯერი სტრატეგიის კონსულტანტთან როლანდ ბერგერთან. მიჰაელი ფლობს მაგისტრის ხარისხს ელექტრო ინჟინერიაში და ბაკალავრის ხარისხს ეკონომიკაში (KU Leuven, ბელგია). მას ასევე მოპოვებული აქვს CFA I დონე.

სუმა სვამინათანი - DWM-ის კერძო ინვესტიციების ვიცე პრეზიდენტი. სუმა სვამინათანი 2020 წლიდან არის კრისტალის სამეთვალყურეო საბჭოს ალტერნატიული წევრი და აქციონერის წარმომადგენელი DWM-ის მხრიდან. DWM- ში მუშაობის დაწყებამდე, სუმა მუშაობდა კონსულტანტად ნიუ იორკის ბუტიკების საკონსულტაციო კომპანიაში Empire Valuation Consultant. მას აქვს საჯარო და კერძო კომპანიების კაპიტალის, სესხის და რთული აქტივების / ფასიანი ქაღალდების შეფასების მართვის გამოცდილება პოტენციური ინვესტიციების, ფინანსური ანგარიშგების და კორპორატიული დაგეგმვის მიზნებისათვის. ის ასევე მუშაობდა ტექნოლოგიად Capital One Auto Finance -ში, Infosys Technologies- ის მხრიდან . სუმა ფლობს MBA ხარისხს NYU's Stern ბიზნეს სკოლიდან, სადაც ინდოეთის ქსოვის ინდუსტრიაში ხელით ქსოვის კოოპერატიული საზოგადოებების მიმართულებით აქტივობიდან გამომდინარე. გახდა ფაკულტეტის სტიპენდიანტი სოციალური საწარმოს მიმართულებით. სუმა ფლობს ელექტრო ინჟინერიის ბაკალავრის ხარისხს ოსმანიის უნივერსიტეტიდან (პიდერაბადი, ინდოეთი).

მარკმენდი : ემილი გოფრიხვა

მმართველი გუნდი

ილია რევია - უფროსი აღმასრულებელი ოფიცერი. იგი გახლავთ წარმატებული პროექტების მენეჯერი და IT მენეჯმენტის სპეციალისტი, მთაშემკმადე გამოცდილებით მენეჯმენტში, IT მენეჯმენტსა და საბანკო სექტორში. მან დაიწყო თავისი კარიერა როგორც ვებ დეველოპერმა, 2007-2009 წლებში მოღვაწეობდა IT პროექტის მენეჯმენტის მიმართულებით აშშ-ის იურიდიულ ფირმაში, ხოლო 2009 წელს DPK კონსალტინგში. ილია რევია საქართველოს ბანკს შეუერთდა 2009 წელს, სადაც 2014 წელს დაინიშნა უფროსი ინფორმაციის ოფიცერის მოადგილედ და სათავეში ედგა კომპანიის არაერთ კომპლექსურ პროექტს, მათ შორის პრივატბანკ ჯორჯიას შეტენისა და სწრაფი ტრანსფორმაციის ინიციატივას. 2019 წლის ივნისიდან, ილია რევია დაინიშნა მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის უფროს აღმასრულებელ ოფიცრად. 2011 წლიდან დღემდე ის გახლავთ პროექტის მენეჯერის კონსულტანტი არაერთ საჯარო და კერძო ორგანიზაციაში, ხოლო 2019 წლამდე იყო პროექტის მენეჯმენტისა და ინფორმაციული სისტემების მენეჯმენტის ლექტორი თბილისის თავისუფალ უნივერსიტეტში. ილია არის სერტიფიცირებული პროფესიონალი პროექტის მენეჯმენტში (PMP), ფლობს ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტის მაგისტრის ხარისხს პროექტების მენეჯმენტში და შედედეთის Jönköping უნივერსიტეტის მაგისტრის ხარისხს IT და ბიზნეს ინოვაციებში. მას ასევე მიღებული აქვს საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბაკალავრის ხარისხი მათემატიკაში.

დავით ბენდელიანი - უფროსი ფინანსური ოფიცერი, 2004 წლის აგვისტოდან 2011 წლამდე ეკავა ფონდ „კრისტალის“ ფინანსური მენეჯერის თანამდებობა. 1997 წლის აპრილიდან 2004 წლის ივლისამდე მუშაობდა ფინანსურ მენეჯერად საქველმოქმედო ჰუმანიტარულ ცენტრ „აფხაზეთში“. იგი სწავლობდა თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე, მიღებული აქვს სერტიფიკატები მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სახაზინო მართვაში, სტრატეგიულ დაგეგმარებასა და ცვლილებების მართვაში, მიკროსაფინანსო პროდუქტის განვითარებაში, რისკების მართვის მეთოდოლოგიაში, შიდა აუდიტის განვითარებაში, ადამიანური რესურსების მართვასა და სტრატეგიული დაგეგმვის პროგრამაში.

მანუჩარ ჩიტაიშვილი - ინოვაციების უფროსი ოფიცერი, 2005 წელს იყო ქუთაისის თვითმმართველობის დეპარტამენტის უფროსი. 2001 წლიდან მუშაობდა სხვადასხვა პოზიციაზე კერძო და სახელმწიფო სექტორებში. კრისტალს 2006 წელს შეუერთდა. მას დამთავრებული აქვს საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი, არის საჯარო ადმინისტრირების მაგისტრი, მიღებული აქვს ქუთაისის ა. წერეთლის უნივერსიტეტის სამართლის მაგისტრის ხარისხი. გავლილი აქვს სასწავლო კურსი სტრასბურგში, ევროპის საბჭოში.

მელანია კუკუხიძე - მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის უფროსი ბიზნეს ოფიცერი. იგი გახლავთ შემდგარი უფროსი აღმასრულებელი და მენეჯმენტის ექსპერტი, ფინანსურ სექტორში 14 წლიანი მენეჯერული გამოცდილებით. 2006-2010 წლებში მუშაობდა ვითიბი ბანკის საქართველოს საცალო და მცირე ბიზნესის განვითარების უფროსად. მელანია 2010-2015 წლებში გახლდათ ბანკი კონსტანტას ქსელის მართვის დეპარტამენტის უფროსი, რის შემდგომაც, 2016 წლამდე მუშაობდა თიბისი ბანკში, მიკრო ბიზნესის მართვის გუნდში. 2018 წელს მელანია შეუერთდა კრისტალს ქსელის მენეჯმენტის უფროსის პოზიციაზე, მანამდე, 2 წლის განმავლობაში გახლდათ მწვანე ლისის ურბანული განვითარების პროექტის კომერციული დირექტორი. 2019 წელს მელანია დაინიშნა კრისტალის უფროსი ბიზნეს ოფიცერის მოადგილედ, ხოლო 2020 წლის მაისიდან გახლავთ უფროსი ბიზნესის ოფიცერი. მელანია არის ვითიბი ბანკის

მასგმნჯი : ემილია ვიოქსიძე

კორპორატიული უნივერსიტეტის მაგისტრანტი მენეჯმენტში. მას მიღებული აქვს ბაკალავრის ხარისხი საქართველოს სუბტროპიკული ბიზნესის უნივერსიტეტში ეკონომიკასა და მენეჯმენტში.

ბექა ციციშვილი – უფროსი საინფორმაციო ოფიცერი 2018 წლიდან, იყო „აჭარა გრუპის“ უფროსი საინფორმაციო ოფიცერი, მუშაობდა შპს „ავიატორისა“ და ბანკ რესპუბლიკაში საინფორმაციო სფეროს ხელმძღვანელ თანამდებობებზე, არის შპს „ნექსტ სტეპის“ თანადამფუძნებელი. მას მიღებული აქვს ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის ხარისხი ბიზნესისა და კავკასიის ბიზნესის სკოლის გრენობლის ბიზნესის სკოლაში, კომპიუტერული მეცნიერების მაგისტრის ხარისხი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოყენებითი მათემატიკისა და კომპიუტერულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე.

ბიოგრაფია : ემილია ვიქტორიკა

კომიტეტის ანგარიშები

კრისტალის სამეთვალყურეო საბჭოს მმართველობის სფეროში 6 კომიტეტი ფუნქციონირებს. კომიტეტი არ იღებს გადაწყვეტილებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიმდინარე კრედიტორები აქტივებისა და პასუხისმგებლობის კომიტეტს გადასცემენ და გარკვეულ უფლებამოსილებას აკისრებენ. კომიტეტი პასუხისმგებელია სამეთვალყურეო საბჭოს რეკომენდაციებით უზრუნველყოფისათვის.

ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი

ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი პასუხისმგებელია საკადრო სტრატეგიების კონტროლის, საქმიანობის შეფასებისა და ანაზღაურებისათვის, გარდა ამისა, მისი ფუნქციაა უფროსი ოფიცრებისა და საბჭოს წევრების კანდიდატურების წამოყენება. კანდიდატების დასახელება ეფუძნება საბჭოს შეფასების დროს განსაზღვრულ საბჭოს პროფესიულ საჭიროებებს. თავმჯდომარე შეარჩევს კანდიდატურებს საბჭოს სხვა წევრებს შორის ან ღია კონკურსის მეშვეობით; მანამდე საბჭომ უნდა განსაზღვროს შერჩევის კრიტერიუმები და კანდიდატები შეაფასოს ამ კრიტერიუმების მიხედვით. ადამიანური რესურსების, კომპენსაციისა და ანაზღაურების კომიტეტი კვლევისა და გასაუბრებ(ებ)ის საფუძველზე სთავაზობს აქციონერებს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის კანდიდატურას. სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დასახელების შემდეგ, აქციონერთა კრება უფლებამოსილია დანიშნოს საბჭოს ახალი წევრი, რომლის უფლებამოსილების მაქსიმალური ვადაც განისაზღვრება წესდებით და აქციონერთა შეთანხმების საფუძველზე.

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი (ALCO)

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი იკრიბება ყოველთვიურად თავმჯდომარის (ALCO-ს თავმჯდომარე), ინვესტორების წარმომადგენლების, სამეთვალყურეო საბჭოს წევრების, უფროსი აღმასრულებელი ოფიცრის (CEO), უფროსი ფინანსური ოფიცრისა (CFO) და უფროსი ოპერაციული ოფიცრის (COO) შემადგენლობით.

აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტის მიზანია კრისტალში აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის პროცესის ზედამხედველობა, რაც მოიცავს: ბალანსისა და მოგება-ზარალის მონიტორინგს, ფულადი სახსრების მოძრაობისა და ლიკვიდურობის დაგეგმვას, დაფინანსების წყაროებს, საპროცენტო განაკვეთებს შორის შეუსაბამობის აღმოჩენას, საპროცენტო, სავალუტო, კაპიტალის ადეკვატურობისა და ლიკვიდურობის რისკების ანალიზსა და მართვას. სამეთვალყურეო საბჭო ასევე განიხილავს ALCO-სთან დაკავშირებულ ისეთ ანგარიშებს, როგორებიცაა: მაკროეკონომიკური ინდიკატორები, საბაზრო წილის ანალიზი და ანგარიში ბიზნესგეგმის განხორციელების შესახებ.

ALCO-ს ამჟამინდელი პოლიტიკა ასახულია ინდიკატორთა ჩამონათვალში. იგი არის წლიური ბიუჯეტის ნაწილი და მას, საჭიროების შემთხვევაში, განიხილავს სამეთვალყურეო საბჭო.

რისკების კომიტეტი

რისკების კომიტეტის მიზანია რისკების ერთობლიობის მეთვალყურეობა, გარდა იმ რისკებისა, რომლებსაც ALCO მოიცავს. კომიტეტის მიზანია ორგანიზაციის წინაშე არსებული საკრედიტო და საოპერაციო რისკების შესწავლა, სამეთვალყურეო საბჭოს ინფორმირება კომპანიის წინაშე არსებული სტრატეგიული რისკების შესახებ და რეკომენდაციების გაწევა იმ სისტემებსა და პროცესებთან დაკავშირებით, რომლებიც

უნდა იქნეს ინტეგრირებული ან საჭიროებს გაუმჯობესებას რისკების მართვისა და შემცირების უზრუნველსაყოფად.

კომიტეტი არის სათათბირო ორგანო. იგი არ იღებს გადაწყვეტილებებს, მაგრამ გასცემს რისკებთან დაკავშირებული იმ საკითხების განხილვისა და გამოვლენის უფლებას, რომლების თაობაზეც გადაწყვეტილება უნდა მიიღონ მმართველმა საბჭომ და მთავარმა ოფიცერებმა. გარდა ამისა, სამეთვალყურეო საბჭოს რისკების კომიტეტი რეკომენდაციას აძლევს სამეთვალყურეო საბჭოს დამატებითი ნამუტისა და პასუხისმგებლობების შესახებ, რომლებიც აუცილებელია „კრისტალის“ მიერ სტრატეგიული რისკების სამართავად და შესამცირებლად.

სტრატეგიისა და ინოვაციების კომიტეტი

კომიტეტის მიზანია უზრუნველყოს „კრისტალის“ მიერ სტრატეგიის განხორციელება; კომიტეტი შესაძლებლობას აძლევს მენეჯმენტსა და სამეთვალყურეო საბჭოს ფოკუსირება მოახდინოს საქმიანობის სტრატეგიულ ანალიზსა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე.

კომიტეტი უზრუნველყოფს კომპანიის სტრატეგიის განხორციელების ზედამხედველობას. კომიტეტის მოქმედების სფერო ასევე მოიცავს ინოვაციური პროექტების ზედამხედველობასა და მონაცემთა ტრანსფორმაციის სტრატეგიის განხორციელებას.

სოციალური საკითხების კომიტეტი

კომიტეტის მიზანია კომპანიის გარემოსდაცვითი და სოციალური მიზნების განსაზღვრა და მათი განხორციელებისა და მონიტორინგის პროცესის ზედამხედველობა.

კომიტეტის ამოცანაა კომპანიის კორპორაციული გარემოსდაცვითი, სოციალური პასუხისმგებლობის, მომხმარებელთა დაცვისა და საპასუხისმგებლო დაფინანსების პრინციპებისა და საქმიანობის განსაზღვრა და ასევე მათი განხორციელების მონიტორინგი.

კომიტეტი შესაძლებლობას აძლევს მენეჯმენტსა და სამეთვალყურეო საბჭოს ფოკუსირება მოახდინონ გარემოსდაცვით და სოციალურ ასპექტებზე და გაზარდონ თავიანთი ძალისხმევა კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის მიმართულებით.

შიდა აუდიტის კომიტეტი

შიდა აუდიტის კომიტეტს ქმნის სამეთვალყურეო საბჭო. შიდა აუდიტის კომიტეტის ძირითადი ფუნქციაა შიდა აუდიტისა და გარე აუდიტორების მუშაობის ხელშეწყობა და მათთვის დახმარების გაწევა.

შიდა აუდიტის კომიტეტის მიზანია „კრისტალში“ შიდა აუდიტისა და ფინანსური ანგარიშგების პროცესის წარმართვა, შიდა კონტროლის სისტემის მონიტორინგი და მმართველობითი საბჭოს მუშაობის კანონმდებლობასა და რეგულაციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა. ეს საშუალებას აძლევს სამეთვალყურეო საბჭოს მიიღოს სანდო ინფორმაცია, რომლის საფუძველზეც უფრო ეფექტიანი მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღება იქნება შესაძლებელი.

მაიკელა : ემილია გიორგოშვილი

ფინანსური ანგარიში

მარგინალი : ემერა გომეზი

ხელმძღვანელობის პასუხისმგებლობის ანგარიში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებასა და დამტკიცებაზე

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებაზე, რომელიც საშარტილიანად ასახავს სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის (შემდგომში "კომპანია") და მისი შვილობილის - შპს კრისტალ კონსალტინგის (შემდგომში "ჯგუფი") ფინანსურ მდგომარეობას 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მის მიერ წარმოებული ოპერაციების შედეგებს, ფულადი სახსრების მოძრაობასა და კაპიტალში ცვლილებებს მოცემული თარიღით დასრულებული წლისათვის, ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების („ფასს“) შესაბამისად.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია:

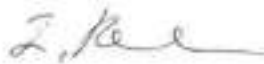
- მართებული ბუღალტრული პრინციპების არჩევასა და მათ თანმიმდევრულ შესრულებაზე;
- ინფორმაციის წარდგენაზე, ბუღალტრული პოლიტიკის ჩათვლით, რომელიც უზრუნველყოფს მართებულ, საიმედო, შესადარის და გასაგებ ინფორმაციას;
- დამატებითი ინფორმაციის წარდგენის უზრუნველყოფაზე. იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების სპეციფიკური მოთხოვნები არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ მომხმარებელმა გააანალიზოს კონკრეტული გარიგების, სხვა მოვლენებისა და პირობების გავლენა ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობასა და ფინანსურ შედეგებზე;
- ჯგუფის მიერ ფუნქციონირებადი საწარმოს პრინციპის საფუძველზე საქმიანობის უნარის შეფასებაზე;
- მმართველობის ანგარიშში ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად ინფორმაციის ასახვაზე;
- მმართველობის ანგარიშის მომზადებაზე კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანხვედრაში.

ხელმძღვანელობა აგრეთვე პასუხისმგებელია:

- ჯგუფის გვეტური და შიგრი შიდა კონტროლის სისტემის შემუშავებაზე, დანერგვასა და შენარჩუნებაზე;
- ისეთი ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე, რომელიც წარმოადგენს და ხსნის ჯგუფის გარიგებებს და ნებისმიერ დროს უზრუნველყოფს ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობის საკმარისი სიზუსტით წარდგენას და ფასს-ის მოთხოვნებთან კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების შესაბამისობას;
- სავალდებულო ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე საქართველოს კანონმდებლობისა და ბუღალტრული სტანდარტების შესაბამისად;
- ჯგუფის აქტივების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად საჭირო ქმედებების განხორციელებაზე;
- თაღლითობისა და სხვა დარღვევების თავიდან აცილებასა და აღმოჩენაზე.

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება ჯგუფის დირექტორთა საბჭოს მიერ დამტკიცებულია გამოსაშვებად 2020 წლის 10 ივლისს.

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რეჯია
აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
თბილისი, საქართველო

მიმღებნი: ემილია გიორგაძე

დამოუკიდებელი აუდიტორის ანგარიში

სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის აქციონერებსა და სამეთვალყურეო საბჭოს:

დასკვნა

ჩვენ ჩატარეთ სააქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის (შემდგომში „კომპანია“) და მისი შვილობილი კომპანიის (შემდგომში „ჯგუფი“) კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტი, რომელიც მოიცავს კონსოლიდირებულ ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშს 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, აგრეთვე, სრული კონსოლიდირებული მოგება-ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლების, კონსოლიდირებული კაპიტალის ცვლილებებისა და კონსოლიდირებული ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშებს, ამავე თარიღით დასრულებული წლისათვის და ახსნა-განმარტებით შენიშვნებს ბუღალტრული აღრიცხვის პოლიტიკის ძირითადი პრინციპების ჩათვლით.

ჩვენი აზრით, თანდართული კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება, ეკელა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, სამართლიანად ასახავს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ მდგომარეობას 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მისი კონსოლიდირებული საქმიანობის შედეგებსა და კონსოლიდირებული ფულადი სახსრების მოძრაობას მოცემული თარიღით დასრულებული წლისათვის ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (ფასს) შესაბამისად.

დასკვნის საფუძველი

აუდიტი ჩატარდა აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების (ასს) შესაბამისად, აღნიშნული სტანდარტებით განსაზღვრული ჩვენი პასუხისმგებლობა განმარტებულია ჩვენი ანგარიშის ქვეთავში „აუდიტორის პასუხისმგებლობა კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტზე“. ჩვენ ემოქმედებდით ჯგუფისგან დამოუკიდებლად, როგორც ამას მოითხოვს ბუღალტრთა ეთიკის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს დოკუმენტი „პროფესიონალ ბუღალტრთა ეთიკის კოდექსი“ (პბეკ კოდექსი) და საქართველოში აუდიტის განხორციელებისას საჭირო ეთიკური მოთხოვნები. შესაბამისად, ჩვენ მიერ შესრულებული ეთიკური ვალდებულებები შეესაბამება როგორც პბეკ კოდექსის, აგრეთვე აღნიშნული მოთხოვნებით განსაზღვრულ სტანდარტებს. ჩვენი ღრმა რწმენით, ჩვენ მიერ მოპოვებული აუდიტორული მტკიცებულებები საკმარისია პროფესიული დასკვნის გასაკეთებლად.

აუდიტის ძირითადი საკითხი

აუდიტის ძირითადი საკითხი არის ის საკითხი, რომელიც, ჩვენი პროფესიული განსჯით, მიმდინარე წლის კონსოლიდირებული ანგარიშგების აუდიტის ჩატარების პროცესში ეკელაზე მნიშვნელოვანი იყო. ეს საკითხები კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის კონტექსტში ერთიანად იყო განხილული და მასზე არ გამოვთქვამთ ცალკეულ მოსაზრებას.

ძალიან გწერთ : ემილია დიპოლიძე

რატომ იყო საკითხი ძირითად საკითხად განსაზღვრული

მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგის რეზერვი კლიენტებზე გაცემულ სესხებზე

ერთნაირი რისკის მახასიათებლების მქონე კლიენტებისთვის საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკის შეფასება, მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგის განსაზღვრა კოლექტორად ხდება. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის (მს/ზ) განსაზღვრა გულისხმობს მოდელის გამოყენებას, რომლებიც ეფუძნება ისტორიულ მონაცემებს, გარე და შიდა წყაროებზე დაყრდნობით მომზადებულ გონივრულ სამომავლო პროგნოზებს და გულისხმობს, კომპანიის ხელმძღვანელობის მიერ სუბიექტური და კომპლექსური შეფასების გამოყენებას. შეფასების ძირითადი არეალი უკავშირდება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის შემთხვევის ამოცნობას. ასევე, სესხების განაწილებას გაუფასურების შესაფერის ეტაპზე.

კერძოდ, ჩვენ ყურადღება გავამახვილეთ შემდეგზე:

- ძირითადი დაშვებები და მნიშვნელოვანი წყაროები, რომლებიც გამოიყენება სესხებისთვის მს/ზ-ს დადგენისა და რისკების შეფასების შესაბამისი სისტემისთვის, აგრეთვე, მოდელის მთლიანობისთვისთვის და გამოთვლების შესასრულებლად.
- საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის შემთხვევის დროულად იდენტიფიცირება რაოდენობრივი და თვისობრივი ფაქტორების გათვალისწინებით.
- ძირითადი დაშვებები და მნიშვნელოვანი წყაროები, რომლებიც გამოიყენება დეფოლტის შემთხვევაში ზარალის დადგენისთვის (მე-3 ეტაპის სესხები).

მეთოდოლოგიის სირთულის, მოდელში გამოყენებული დაშვებების სუბიექტურობისა და კლიენტებზე გაცემულ სესხების მნიშვნელობის გამო საკითხი მიჩნეულია, როგორც აუდიტის ძირითადი საკითხი.

დაშვებებისა და შეფასებების დეტალები განხილულია მე-3 შენიშვნაში.

როგორ გადავჭერთ აუდიტის ძირითადი საკითხები

ჩვენ განვახლებთ ჩვენი ცოდნა ჯგუფის მიერ დანერგული პროცესისა და მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებასთან დაკავშირებული კონტროლების შესახებ, დეფოლტის რისკისა და საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკების დროულად მაიდენტიფიცირებადი კონტროლების გათვალისწინებით. ჩვენ მიერ ჩატარებული პროცედურები მოხმად ისახავდა მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მეთოდოლოგიის, მასში გამოყენებული ინფორმაციისა და დაშვებების შეფასებას:

- ჩვენი საკრედიტო რისკისა და აქტუარიული ექსპერტების დახმარებით შევაფასეთ 2019 წლის განმავლობაში მეთოდოლოგიაში განხორციელებული ცვლილებები, ზუსტად აღრიცხვის სტანდარტებისა და ბაზარზე მიღებული პრაქტიკის გათვალისწინებით. ჩვენ გავანალიზეთ იმ ინფორმაციის პოტენციური ზეგავლენა საკრედიტო რისკის ზრდასა და მს/ზ-ს გაზომვაზე, რაც შესაძლოა არ ყოფილიყო ასახული ხელმძღვანელობის მიერ გამოყენებული მოდელში.
- ჩვენ გავანალიზეთ მნიშვნელოვანი დაშვებები, რომლებიც გამოყენებული იყო დეფოლტის აღზათობისა და გადფოლტებული სესხებიდან მოსალოდნელი აღდგენის კალკულაციებში, ასევე, გავანალიზეთ, რამდენად შეესაბამებოდა დაშვებები ინდუსტრიაში მიღებულ პრაქტიკას, რამდენად ასახავდა ჯგუფის ბელ გამოცდილებას და ხელმისაწვდომ და შესაბამის პროგნოზებს;
- რისკების მიხედვით შერჩეული ნიმუშების საფუძველზე ჩვენ შევაფასეთ ხელმძღვანელობის დაშვებების მართებულობა საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდისა და დეფოლტის რისკის განსაზღვრისას.
- რისკების მიხედვით შერჩეული ნიმუშების საფუძველზე ჩვენ შევამოწმეთ მნიშვნელოვანი წყაროები (ვადაგადავიღება, მთლიანი მისაღები თანხა დეფოლტის დროს, გადფოლტებული სესხების აღდგენა, საპროგნოზო ინფორმაცია).
- ჩვენ, ასევე, შევამოწმეთ იმ საკრედიტო მოდელის მთლიანობა, რომელიც გამოიყენება მს/ზ-ს კალკულაციისთვის, ამისთვის, მოვახდინეთ შერჩევითი რეკალკულაცია და შედეგების შედარება.
- ჩვენ შევამოწმეთ მს/ზ-ს განმარტებითი შენიშვნების სისრულე და სისწორე.

სხვა ინფორმაცია

სხვა ინფორმაციაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ხელმძღვანელობას. სხვა ინფორმაცია მოიცავს მმართველობით ანგარიშს, რომელიც მომზადებულია საქართველოს ზედალტერული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ კანონის მიხედვით.

ჩვენი დასკვნა კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე არ მოიცავს მმართველობით ანგარიშს.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების ჩვენ მიერ ჩატარებული აუდიტის ღონისძიებებთან დაკავშირებით ჩვენი პასუხისმგებლობა მოიცავს სხვა ინფორმაციის გაცემას და ამ პროცესში იმის დადგენას, არის თუ არა სხვა ინფორმაცია კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებისა და აუდიტის პროცესში მოპოვებული ინფორმაციის არსებითად შეუსაბამო ან სხვაგვარად არსებითად შედარს. თუ ჩვენ მიერ ჩატარებული სამუშაოს საფუძველზე, დავასკვნით, რომ ამ სხვა ინფორმაციასთან არსებითი სახის შეუსაბამობა არსებობს, ჩვენ ვალდებული ვართ, განვაცხადოთ ამ ფაქტის შესახებ. ჩვენ ამის შესახებ არაფერი გვაქვს განაცხადებული.

ხელმძღვანელობისა და კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელ პირთა მოვალეობები

ხელმძღვანელობა მოვალეა, მოამზადოს და ობიექტურად წარმოადგინოს კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და უზრუნველყოს იმგვარი შიდა კონტროლის სისტემის არსებობა, რომელიც, მისი აზრით, აუცილებელია ისეთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისთვის. რომელიც არ შეიცავს შეცდომით და თაღლითობით გამოწვეულ არსებით უზუსტობებს.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ხელმძღვანელობა მოვალეა, შეაფასოს ჯგუფის უნარი, გაანგრძნოს უწყვეტი საწარმოს პრინციპით საქმიანობა. აგრეთვე, აუცილებლობის შემთხვევაში, განმარტოს უწყვეტი საწარმოს პრინციპთან დაკავშირებული საკითხები და აღნიშნული პრინციპი გამოიყენოს ზედალტერული აღრიცხვის საფუძველად, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ხელმძღვანელობა ან მომზად ინახავს კომპანიის ან მისი შვილობილების ლიკვიდაციის თუ საქმიანობის შეწყვეტას, ან არ გააჩნია ამისგან განხილული ქსედების რეალისტური აღტერნატივა.

მართვასა და ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი პირები ვალდებული არიან, ზედამხედველობა გაუწიონ ჯგუფის ფინანსური ანგარიშგების პროცესს.

აუდიტორის მოვალეობები კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის პროცესში

ჩვენი ასოციაა, მოვიპოვოთ იმის საფუძველიანი რწმენა, რომ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მთლიანობაში არ შეიცავს შეცდომით და თაღლითობით გამოწვეულ არსებით უზუსტობებს და გავცეთ აუდიტორული დასკვნა, რომელიც ჩვენი მონაზრების გამოშვებული იქნება. საფუძველიანი რწმენა მაღალი ხარისხის რწმენას წარმოადგენს, მაგრამ, ამავდროულად, არ არის იმის გარანტია, რომ აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტებით ჩატარებული აუდიტი ყოველთვის გამოავლენს არსებითი ხასიათის უზუსტობას, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. უზუსტობები შეიძლება წარმოიშვას როგორც თაღლითობის, აგრეთვე შეცდომის შედეგად და არსებითად ითვლება მაშინ, როდესაც, დამოუკიდებლად თუ ერთობლივად, შეიძლება პოტენციურად ზეგავლენას ახდენდეს ამ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების საფუძველზე მის მომხმარებელთა მიერ მიღებულ ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებზე.

აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, აუდიტის მიერ პროცესის განმელობაში გამოვთქვამთ პროფესიულ თვალსაზრისს და ვინაჩქუნებთ პროფესიულ სეპტიკობას. გარდა ამისა:

- ჩვენ იდენტიფიცირებას ვუყუებთ და ვაფასებთ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში თაღლითობითა თუ შეცდომით გამოწვეული არსებითი უზუსტობის რისკებს; ვგვამათ და ვატარებთ აუდიტის პროცედურებს ამ რისკებზე რეაგირების თვალსაზრისით და მოვიპოვებთ ისეთ აუდიტორულ მტკიცებულებას, რაც საჭიროა და ადეკვატური საფუძველი იქნება ჩვენი დასკვნის ჩამოსაყალიბებლად. თაღლითობით გამოწვეული არსებითი უზუსტობის ვერ შემწნევის რისკი შეცდომის შედეგად გაპარული არსებითი უზუსტობის ვერ შემწნევის რისკს აღემატება, რადგან თაღლითობა შეიძლება ხდებოდეს საიდუმლო გარიგების, გაყალბების, ინფორმაციის წინასწარ განზრახული გამოტოვების, ინფორმაციის არასწორად წარმოდგენის ან შიდა კონტროლის მექანიზმის დარღვევის გზით;
- მიღებული ვითარებისათვის შეაფერისი აუდიტის პროცედურების დაგეგმვის მიზნით, ვიქმნით წარმოდგენას არსებული შიდა კონტროლის მექანიზმების თაობაზე, რაც არ გულისხმობს ჯგუფის შიდა კონტროლის ეფექტურობის თაობაზე აზრის გამოთქმის განზრახვას;

ბიორგენი : ეპიკა გიორგიძე

ვაფასებთ ბუღალტრული აღრიცხვის გამოყენებული პოლიტიკების შესაბამისობას და ხელმძღვანელობის მიერ გაკეთებული ბუღალტრული პროგნოზებისა და განმარტებების მართებულობას:

- ვაკეთებთ დასკვნას ხელმძღვანელობის მხრიდან აღრიცხვის უწყვეტი საწარმოს პრინციპის საფუძველზე წარმოების შესაფერისობაზე და, მოპოვებული აუდიტორული მტკიცებულებების საფუძველზე, გამოვთქვამთ მოსაზრებას, არსებობს თუ არა არსებითი ხასიათის არასარწმუნოება ისეთ პირობებთან თუ მოვლენებთან მიმართებაში, რამაც შეიძლება გვექცემა დააყენოს ჯგუფის უნარი, უწყვეტად გააგრძელოს საქმიანობა. თუ ჩვენი დასკვნის მიხედვით, არსებითი არასარწმუნოება არსებობს, ჩვენ ვაღიარებდებოდა ვართ, ჩვენ მიერ შემოწმებულ აუდიტორის ანგარიშში ყურადღება გავამახვილოთ ფინანსურ ანგარიშგებაში მოცემულ განმარტებებზე, ხოლო თუ ამგვარი განმარტებები არასაკმარისია, მოვადინოთ დასკვნის მოდიფიცირება. ჩვენი დასკვნები ეფუძნება აუდიტორის ანგარიშის მომზადების თარიღისათვის მოპოვებულ აუდიტორულ მტკიცებულებას. თუმცა, მომავალში დამდგარმა მოვლენებმა თუ გარემოებებმა შეიძლება ჯგუფი აიძულოს, შეწყვიტოს მოქმედი საწარმოს პრინციპით მოქმედება.
- ვაფასებთ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მთლიან სტრუქტურას, შინაარსსა და წარმოდგენის ფორმას, მათ შორის განმარტებებს და ასევე იმას, თუ როგორ შეესაბამება კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში, შესაბამისი ტრანზაქციებისა და მოვლენების ასახვა ინფორმაციის იმიტეტურად წარმოდგენის პრინციპს.

სხვა საკითხებს შორის, ჩვენ ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელ პირებს ვატყობინებთ აუდიტის დაგეგმვით შინაარსსა და გარჩევას, ასევე, აუდიტის შედეგად მოპოვებულ მტკიცებულებებს, მათ შორის, შიდა კონტროლში აუდიტის დროს აღმოჩენილ მნიშვნელოვან ხარვეზებს.

ჩვენ, აგრეთვე, ვატყობინებთ ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელ პირებს რომ ჩვენ ვიცავდით შესაბამის ეთიკურ მოთხოვნებს დამოუკიდებლობის შესახებ, და მათთან ვახდენდით ყველა იმ ურთიერთობისა და საკითხის კომუნიკაციას, რომელსაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს ჩვენს დამოუკიდებლობაზე და, სადაც ეს შესაძლებელი იყო, წარვუდგენდით შესაბამის გარანტიებს.

ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი პირებისთვის მიწოდებული საკითხებიდან, ჩვენ გამოვყავით მნიშვნელოვანი პერიოდის კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების აუდიტისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომლებიც წარმოდგენილია აუდიტის ძირითად საკითხში. ჩვენ აღვწერთ ამ საკითხს ჩვენს აუდიტორულ ანგარიშში, თუ კანონი ან დებულება ხელს არ უშლის საჯარო ინფორმაციის გამჟღავნებას ამ საკითხის შესახებ. ან როდესაც, ძალზე იშვიათ შემთხვევებში, ჩვენ ვადგენთ, რომ საკითხი არ უნდა იყოს მოხსენიებული ჩვენს ანგარიშში, რადგან ამის შედეგად მოსალოდნელი უარყოფითი შედეგები აღემატება საზოგადოებრივი ინტერესის სარგებელს.

სხვა სამართლებრივი და მარგულირებული მოთხოვნების ანგარიში

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია მმართველობითი ანგარიშის მომზადებაზე, რომელიც შეესაბამება საქართველოს კანონს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ; ასევე ისეთი შიდა კონტროლების დანერგვაზე, რომელიც ხელმძღვანელობა ჩათვლის საჭიროდ იმისათვის, რომ მოამზადოს მმართველობითი ანგარიშგება არსებითი ცდომილებების, თადღოთობისა და ხარვეზების გარეშე.

ჩვენ ჩავატარეთ პროცედურები იმის დასადგენად, რომ მმართველობითი ანგარიში მომზადებულია საქართველოს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ კანონის შესაბამისად და მოიცავს ყველა იმ ინფორმაციას, რასაც მოითხოვს საქართველოს კანონი ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ.

ჩვენ ჩვენი შეხედულებისამებრ შევარჩიეთ და ჩავატარეთ პროცედურები, რომლებიც მოიცავს, არა მხოლოდ გამოკითხვას, ასევე, დოკუმენტაციის ასაღიზსა და გასწილვას; კომპანიის პოლიტიკების, პროცედურების, მეთოდოლოგიისა და ანგარიშში მოყვანილი ინფორმაციის შედარებას, საქართველოს კანონის მოთხოვნებთან ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ; ასევე, რიცხვითი და სხვა მონაცემების გადათვლას, შედარებასა და გადამოწმებას.

ჩვენი აზრით:

- 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებული მმართველობითი ანგარიშგება შეესაბამება საქართველოს კანონის მოთხოვნებს, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ;
- 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებული მმართველობითი ანგარიშგება შეიცავს საქართველოს კანონის მიხედვით მოთხოვნილ ინფორმაციას, ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ;

2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებულ მმართველობითი ანგარიშგებაში მოყვანილი ინფორმაცია, ყველა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, შეესაბამება 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის მომზადებულ ფინანსურ ანგარიშგებებს.

სტუარტ ლეიტონი

მპრ დელოიტი და ტუმის სახელით

10 ივლისი, 2020

თბილისი, საქართველო

ძმარგენერ: ემრო ვაჰაბიკი

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	2019	2018
საპროცენტო შემოსავალი	5	73,997	72,743
საპროცენტო ხარჯი	5	(22,634)	(20,220)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი გაუფასურების ზარალის განცდამდე პროცენტთან აქტივებზე		51,363	52,523
გაუფასურების ზარალი პროცენტთან აქტივებზე	12	(8,680)	(8,544)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი		42,683	43,979
მიღებული გასაპროცენტო და საკომისიო	6	1,319	2,452
წმინდა შემოსულობა ან ზარალი ფინანსურ აქტივებსა და ვალდებულებებზე სამართლიანი ღირებულებით შემოსულობასი(ზარალში) ასახვით	11	2,133	(1,523)
უცხოური ვალუტის კონვერტაციით წარმოშობილი წმინდა ზარალი სხვა შემოსავალი		(6,805)	(6,205)
		230	111
სხვა არასაპროცენტო ხარჯების გამოცლებით		(3,123)	(5,165)
საოპერაციო შემოსავალი		39,560	38,814
თანამშრომლებზე გაწეული ხარჯი	7	(21,808)	(17,870)
ცვლის და ამორტიზაციის ხარჯები	13,14,15	(4,651)	(2,405)
სხვა საოპერაციო ხარჯები	8	(12,459)	(11,360)
მოგება მოგების გადასახადის გადამდამდე		642	7,179
მოგების გადასახადის ხარჯი	9	(966)	(1,746)
წლის წმინდა მოგება		(324)	5,433
სხვა სრული შემოსავალი		-	-
წლის პოლიანი სრული შემოსავალი		(324)	5,433

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევია
აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

მაიკოშვილი - ემილია ვიკტორიანა

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	10	20,106	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	11	-	442
კლიენტებზე გაცემული სესხები	12	297,211	264,608
ძირითადი საშუალებები	13	5,602	7,699
გამოცემის უფლებით გადაცემული აქტივები	14	3,577	-
არამატერიალური აქტივები	15	2,564	1,552
მიმდინარე მოგების გადასახადის აქტივი		469	-
გადაუდებული საგადასახადო აქტივები	9	3,411	2,500
სხვა აქტივები	16	4,155	4,293
სულ აქტივები		337,095	295,047
ვალდებულებები			
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	11	4,292	1,659
ნესესხები სახსრები	17	253,983	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	18	12,667	9,945
საიჯარო ვალდებულება	14	3,914	-
მოგების გადასახადის მიმდინარე ვალდებულებები		-	104
გადასახდელი დივიდენდები	20	767	-
სხვა ვალდებულებები	19	1,610	1,435
სულ ვალდებულებები		277,233	244,060
კაპიტალი			
საწესდებო კაპიტალი	20	3,635	3,061
დამატებითი შენატანები კაპიტალში	20	22,110	12,718
წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის რეზერვი	20	-	-
გაუნაწილებელი მოგება		34,117	35,208
სულ კაპიტალი		59,862	50,987
სულ ვალდებულებები და კაპიტალი		337,095	295,047

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია რევი
აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წიამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

გამგებნი : ემილია ფიფიასიძე

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
 (ათასი ლარი)

	შენიშვნები	საწესდებო კაპიტალი	დამატებითი შენიშვნები კაპიტალში	წილობრივი ინსტრუმენ- ტებით გადახდის რეზერვი	გაუნაწილებელი მოგება	სულ
2018 წლის 1 იანვარი		3,052	12,551	68	30,645	46,316
წლის სრული შემოსავალი		-	-	-	5,433	5,433
გამოცხადებული დივიდენდები	20	-	-	-	(870)	(870)
აქციების საფუძველზე გადახდების დაშარიცხი	20	-	-	108	-	108
საწესდებო კაპიტალის გაზრდა, რომელიც წარმოიშობება აქციებზე დაფუძნებული გადახდებიდან	20	9	167	(176)	-	-
2018 წლის 31 დეკემბერი		3,061	12,718	-	35,208	50,987
წლის სრული შემოსავალი		-	-	-	(324)	(324)
პრივილეგირებული აქციების გამოშება	20	574	9,392	-	-	9,966
გამოცხადებული დივიდენდები	20	-	-	-	(767)	(767)
2019 წლის 31 დეკემბერი		3,635	22,110	-	34,117	59,862

დირექტორთა სამუშაოს სახელით:

ილია რუხია
 აღმასრულებელი დირექტორი

2020 წლის 10 ივლისი
 თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

პაპიშვილი : ექსტრა ვიდეოჩანაწერი

საქეციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

ფულადი ნაკადების კონსოლიდირებული ანგარიშგება
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო წლისთვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნა ბი	2019	2018
საოპერაციო საქმიანობიდან მიღებული ფულადი ნაკადები			
მოგება მოგების გადასახადის გადხდადამდე		642	7,179
კორექტირებები:			
წმინდა (შემოსულობა)/ზარალი ფინანსურ აქტივებსა და ვალდებულებებზე		(2,133)	1,523
სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით			
ცვლილის და ამორტიზაციის ხარჯები	13,14,15	4,651	2,405
სამპროცენტო შემოსავალი	5	(73,997)	(72,743)
სამპროცენტო ხარჯები	5	22,634	20,220
გაუფასურების ზარალი პროცენტთან აქტივებზე	12	8,680	8,544
უცხოური ვალუტის კონვერტაციით წარმოშობილი წმინდა ზარალი		6,805	6,205
ძირითადი საშუალებების გასხვისებასთან დაკავშირებული ზარალი		146	27
წლიობრივი ინსტრუმენტებით გამსაზღვრული წილობრივი გადახდები	20	-	108
ფულადი სახსრების გადინება საოპერაციო საქმიანობიდან, საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში ცვლილებებამდე		(32,572)	(26,532)
ცვლილებები საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში:			
წმინდა ზრდა ფინანსურ ვალდებულებებში წმინდა კლება ფინანსურ აქტივებში, სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით		5,208	688
კლიენტებზე გაცემული სესხების ზრდა		(39,809)	(71,549)
კლება/(ზრდა) სხვა აქტივებში		159	(682)
(შემცირება)/ზრდა სხვა ვალდებულებებში		(70)	50
წმინდა ცვლილებები საოპერაციო აქტივებსა და ვალდებულებებში		(34,512)	(71,493)
მიღებული პროცენტი		73,045	69,187
გადახდილი პროცენტი		(22,157)	20,074
გადახდილი მოგების გადასახადი		(2,450)	(2,485)
საოპერაციო საქმიანობაში გამოყენებული წმინდა ფულადი ნაკადები		(18,646)	(51,397)
ფულადი ნაკადები საინვესტიციო საქმიანობიდან			
ძირითადი საშუალებების შეძენა	13	(1,374)	(4,476)
არმატერიალური აქტივების შეძენა	15	(1,434)	(597)
შემოსავალი ძირითადი საშუალებების გაყიდვიდან		58	24
საინვესტიციო საქმიანობაში გამოყენებული წმინდა ფულადი ნაკადები		(2,750)	(5,049)
ფინანსური საქმიანობიდან მიღებული ფულადი ნაკადები			
ნასესხები სახსრებიდან შემოსული თანხები	17	95,883	130,757
ნასესხები სახსრების დაფარვა	17	(81,106)	(74,175)
ამონივები საგალო ფასიანი ქაღალდების გამოშვებიდან	18	12,500	-
საგალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა	18	(9,964)	-
საიჯარო ვალდებულებების დაფარვა	14	(871)	-
აქციების გამოშვებით მიღებული შემოსავალი	20	9,966	-
გადახდილი დივიდენდები	20	-	(870)
ფინანსური საქმიანობიდან მიღებული წმინდა ფულადი ნაკადები		26,408	55,712
ფულადი სახსრების და მათი ეკვივალენტების წმინდა ზრდა / (შემცირება)		5,012	(734)
საგალო ეკრისი ცვლილების გველზე უცხოურ ვალუტაში გამოხატული ფულადი სახსრების წამოზე		1,141	367
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები წლის დასაწყისის მდგომარეობით	10	13,953	14,320
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები წლის დასასრულის მდგომარეობით	10	20,106	13,953

დირექტორთა საბჭოს სახელით:

ილია ჩელიძე
იდმსარულებელი დირექტორი

2020 წლის XX ივლისი
თბილისი, საქართველო

12-84 გვერდებზე დართული შენიშვნები წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

მთავრდება : ემილია გოფიხივა

1. ორგანიზაცია

სს „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი“ (შემდგომში „კომპანია“) 2007 წლის 23 აგვისტოს დაფუძნდა „კრისტალის ფონდის“ (საბჭოს გადაწყვეტილება №20, 2007 წლის 21 აგვისტო) გადაწყვეტილების საფუძველზე, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ საქართველოს კანონის (თარიღი: 2006 წლის 16 ივლისი) შესაბამისად.

2018 წლის 26 იანვარს კომპანიამ დააფუძნა შვილობილი კომპანია - შპს „Crystal Consulting“. შვილობილი კომპანია თანდათანობით იწყებს ფუნქციონირებას და მისი მთავარი საქმიანობა იქნება საკონსულტაციო მომსახურებები, საორგანიზაციო განვითარება, ხელმძღვანელობა, ტექნიკური და ტექნოლოგიური კონსულტაცია და მომსახურება მიკრო და მცირე მეწარმეებისთვის.

სს „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალის“ და შპს „Crystal Consulting“-ის („ჯგუფი“) იურიდიული მისამართია: ნიკეას ქ. №22, ქუთაისი, საქართველო.

ჯგუფის მართვის უმაღლესი ორგანოა აქციონერთა საერთო კრება.

ჯგუფის ოპერაციების ზედამხედველობას სამეთვალყურეო საბჭო ახორციელებს, რომლის წევრებსაც დანიშნავს აქციონერთა საერთო კრება. ჯგუფის ყოველდღიურ მართვას ახორციელებს სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ დანიშნული ხელმძღვანელთა გუნდი.

ჯგუფის მიზანია საქართველოში მიკრო, მცირე და საშუალო ბიზნესების მხარდაჭერა და განვითარება, კლიენტების სოციალური და ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება, მათთვის მისაღები ფინანსური მომსახურების შეთავაზების გზით.

ჯგუფის ძირითადი საქმიანობაა მიკრო სესხების გაცემა. ჯგუფის ფინანსური პროდუქტები მოიცავს შემდეგს: ინდივიდუალური ბიზნეს სესხები, სასოფლო-სამეურნეო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, საღონმარაგო სესხები, სესხები უძრავი ქონების შეძენისთვის და მცირე და საშუალო მეწარმეებისთვის.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს მთელი საქართველოს მასშტაბით ორმოცდარვა ფილიალი (2018 წელთან შედარებით: ორმოცი ფილიალი და ოცდაორი სერვის-ცენტრი (ე.წ. „პუტეკები“)) და სათაო ოფისი აქვს თბილისსა და ქუთაისში.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს შემდეგი აქციონერები ფლობდნენ:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
პირველი დონის აქციონერები/გამომცემელი საქციო კაპიტალის მფლობელები:		
ფონდი კრისტალი	46.53%	47.37%
AGRIF COÖPERATIEF U.A.	37.12%	37.12%
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	12.37%	12.37%
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	3.14%	3.14%
ქვით იანგი	0.84%	0.00%
სულ	100%	100%

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის მთავარი აქციონერია „ფონდი კრისტალი“ 46,53% და 47,32%-იანი წილით (შესაბამისად).

„ფონდი კრისტალი“ საქართველოს კანონმდებლობის ქვეშ არსებული არაკომერციული კორპორაციაა და როგორც ასეთი მის წევრებს არ აქვთ ფონდში საკუთრება და რაიმე სახის ეკონომიკური უფლება. 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფონდის წევრები და საბოლოო მაკონტროლებელი მხარეებია: პროფ. ბაკურაძე, პაატა წოწონავა, ალექს. გამახარია, ფრედერიკ რიგნოლდ ჰაიდ-ჩემპერსი და ქვით იანგი. წევრებს „ფონდი კრისტალში“ თანაბარი ხმის უფლება აქვთ.

2. მნიშვნელოვანი სადრიცხო პოლიტიკები

შესაბამისობა - წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია ზუღაღატრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების სამკის („შასს“) მიერ გამოშვებული ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების („ფასს“) და ფინანსური ანგარიშგების ინტერპრეტაციების საერთაშორისო კომიტეტის („ფასიკ“) მიერ გამოშვებული ინტერპრეტაციების შესაბამისად.

კონსოლიდაციის საფუძველი - კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მოიცავს კომპანიის და მის კონტროლს დაქვემდებარებული სამეურნეო ერთეულების (შვილობილი კომპანიების) ფინანსურ ანგარიშგებებს, კონტროლი მიიღწევა მაშინ, როდესაც: ა) კომპანიას აქვს ძალაუფლება მის ინვესტირების ობიექტებზე; ბ) კომპანია იღებს, ან უფლება აქვს მიიღოს ინვესტიციის ობიექტში თავისი შონაწილობიდან ცვლადი უაღრესი; და გ) კომპანიას შეუძლია ისარგებლოს ამ ძალაუფლებით მის უკუგებაზე ზემოქმედებისთვის.

ჯგუფი ხელახლა შეაფასებს, აკონტროლებს თუ არა ინვესტიციის ობიექტს, თუ ფაქტები და გარემოებები იმაზე მიანიშნებს, რომ კონტროლის ზემოაღნიშნული სამი ელემენტიდან ერთ-ერთში ცვლილებებია მომდარე, როდესაც ჯგუფი ინვესტიციის ობიექტში უმრავლესობაზე საკლებ ხმებს ფლობს, მას გავლენა ექნება ინვესტიციის ობიექტზე, თუ ხმის უფლება საკმარისია, რომ მას ჰქონდეს პრაქტიკული უნარი ერთპიროვნულად წარმართოს ინვესტიციის ობიექტის შესაბამისი საქმიანობა. ჯგუფი ყველა შესაბამის ფაქტს და ვითარებას ითვალისწინებს იმის შეფასებაში ჯგუფის ხმის უფლებები ინვესტირების ობიექტში შესაბამისად თუ არა მისთვის უფლებამოსილების გადაცემას, მათ შორის: ჯგუფის მიერ ფლობილი ხმის უფლებების ზომას, სხვა ხმის მფლობელების საკუთრების წილის ზომასთან და განაწილებასთან მიმართებაში; ჯგუფის, სხვა ხმის უფლების მფლობელების და სხვა მხარეთა მიერ ფლობილ პოტენციურ ხმის უფლებას; უფლებებს, რომლებიც სხვა სახელმწიკრულებო გარიგებებიდან წარმოიშება და ნებისმიერ დამატებით ფაქტს და ვითარებას, რომლებიც იმაზე მეტყველებენ, რომ ჯგუფს შესწევს ან არ შესწევს უნარი შესაბამისი საქმიანობები განახორციელოს ისეთ დროს, როდესაც საჭიროა გადაწყვეტილებების მიღება, მათ შორის ხმის მიცემის მახლოვნები, აქციონერთა წინა კრებაზე.

შვილობილი საწარმოს კონსოლიდაცია იწყება მაშინ, როდესაც კომპანია მოიძიებს კონტროლს შვილობილ საწარმოზე და წყდება მაშინ, როდესაც კომპანია კარგავს კონტროლს შვილობილ საწარმოზე. კრძოდა, წლის განმავლობაში შეტანილი ან გასხვისებული შვილობილი კომპანიის შემოსავალი და ხარჯები აღირიცხება მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში იმ თარიღიდან, როდესაც კომპანია იძენს კონტროლს, იმ თარიღამდე, როდესაც კომპანიის კონტროლი შვილობილ კომპანიაზე წყდება. მოგება ან ზარალი და სხვა სრული შემოსავლის თითოეული კომპონენტი მიეკუთვნება კომპანიის მფლობელებს და არასაკონტროლო პაკეტს. შვილობილი კომპანიების მთლიანი სრული შემოსავალი უკავშირდება კომპანიის მფლობელებს და არასაკონტროლო პაკეტებს, მაშინაც კი, თუ ეს გამოიწვევს არასაკონტროლო პაკეტების ნაშთის დეფიციტს. საჭიროების შემთხვევაში ხდება შვილობილი საწარმოების ფინანსური ანგარიშგების დაკორექტირება, რათა მათი საადრიცხო პოლიტიკა შესაბამისობაში მოვიდეს ჯგუფის საადრიცხო პოლიტიკასთან, ჯგუფის წევრებს შორის შემდგარ გარიგებებთან დაკავშირებული ყველა ჯგუფის შიდა აქტივი და ვალდებულება, კაპიტალი, შემოსავალი, ზარჯი და ფულადი ნაკადი კონსოლიდაციისას მთლიანად გაიქვითება.

ფუნქციონირებადი საწარმო - წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადდა იმ დაშვებით, რომ ჯგუფი წარმოადგენს ფუნქციონირებად საწარმოს და განაგრძობს ფუნქციონირებას განუკრუტად მომავალში. ამ დაშვების გაკეთებისას მიღებისას ხელმძღვანელობამ გაითვალისწინა ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობა, მიზნები, ოპერაციების მომგებიანობა და ფინანსურ რესურსებზე წვდომა.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მიმდინარე ვალდებულებები მიმდინარე აქტივებს 84,888 ათასი ლარით აღემატებოდა. 2019-2018 წლებში ჯგუფის წმინდა ზარალი 324 ლარს, ხოლო წმინდა მოგება 5,433 ლარს შეადგენდა, შესაბამისად.

ამასთან, კოვიდ-19-ის ეპიდემიის ეკონომიკურმა გავლენამ გამოიწვია 2020 წლის ფინანსური პროგნოზების გადახედვა და საქმიანობის უწყვეტობის გეგმის დამტკიცება. კოვიდ-19-ის გავლენის გათვალისწინებით, ჯგუფმა საშუალო საკრედიტო დიაპაზონის 25%-ით ვარდნა დაადგინა. ამასთან, კლიენტებისთვის შეთავაზებულ იქნა 3-თვიანი საშუალო პერიოდი, რასაც ასევე უარყოფითი გავლენა ჰქონდა ჯგუფის ოპერაციებზე. ამასთან, ანგარიშგების თარიღის შემდეგ ჯგუფმა ინვესტირებისგან დამატებითი დაფინანსების სახით მიიღო დაახლოებით 60 მილიონი ლარი, რომელიც ოთხჯერ აღემატება ლიკვიდურობის მოთხოვნილ

მიახვედრე : გოლა გიორგიძე

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

დონუს და რომელმაც შეამოწმა ლიკვიდურობის რისკი კოვიდ-19-ის აფეთქების პროცესში. 2019 წელს განდებული წმინდა ზარალის და 2020 წელს კოვიდ-19-ის გამო, ჯგუფმა დაარღვია რამდენიმე ვალდებულება ანგარიშგების თარიღში ან ამ თარიღის შემდეგ. ყველა კრედიტორის მიმდინარე პროცესებში ჩართულობის უზრუნველსაყოფად, ჯგუფი აზრადებს ყოველკვირეულ ანგარიშებს კრიზისის დაწყებიდან მის პიკურ პერიოდამდე (მარტი-აპრილი) და მათ კრედიტორებთან აგზავნის გენერალური დირექტორის სახელით. ანგარიშებში აღწერილია შემდეგი: ჯგუფის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები, სამუშაო რეჟიმი, კლიენტის ვალდებულებების გადავადება, ლიკვიდურობა, ხელისუფლების მიერ დაკისრებული შეზღუდვები და მათი გავლენა; ჯგუფი ინტენსიურ კომუნიკაციებს აწარმოებს უცხოელ კრედიტორებთან წერილობითი ნებართვების მისაღებად, ამასთან, ადგილი არ ჰქონია კრედიტორის მიერ საკრედიტო ხაზის ვადაზე ადრე გამოხმობის შემთხვევას. ამის ნაცვლად რამდენიმე კრედიტორმა სესხის გადავადების შემთავაზება გააკეთა (Symbiotics, ResponsAbility), ხოლო სხვებმა (Blueorchard, EIB) ჯგუფს რესურსები შეთავაზა, მათ შორის ახალი საკრედიტო ხაზი 5 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობით „Blueorchard“-სგან, რომელიც გაგრძელდა კრიზისის დაწყების შემდეგ. დაწერილებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ 26-ე შენიშვნა.

ჯგუფმა შექმნა ბიზნესის უწყვეტობის გეგმა და სამუშაო, რომელიც აკონტროლებს ჯგუფის ფინანსურ სიტუაციას. სამუშაო მოაშუადა მომდევნო ხუთი წლის პროგნოზი, სამი სცენარის გათვალისწინებით: საბაზისო, ოპტიმისტური და პესიმისტური. პროგნოზები საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნებული სცენარების საფუძველზე მომზადდა, საქართველოს ხელისუფლების მიერ კოვიდ-19-ის წინააღმდეგ გატარებული ყველა ღონისძიების გათვალისწინებით. საბაზისო პროგნოზი დაამტკიცა სამთავალსკრეო სამუშაო და ჯგუფი მას წლის ბოლომდე გამოიყენებს. ჯგუფის ხელმძღვანელობა თვლის, რომ, მიმდინარე პროგნოზების და ღონისძიებების საფუძველზე, ჯგუფს საკმარისი რესურსები აქვს განაგრძოს მომავალში საქმიანობის გასაგრძელებლად.

წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია პირვანდელი ღირებულების მეთოდით. პირვანდელი ღირებულება, როგორც წესი, ემდებარება საქონლის და მომსახურების სანაცვლოდ გაღებული საზღაურის სამართლიან ღირებულებას.

სამართლიანი ღირებულება არის თანხა, რომელიც მიიღება აქტივის გაყიდვის შედეგად, ან გადაიხდება ვალდებულების გადაცემის შედეგად ბაზრის მონაწილეებს შორის ჩვეულებრივი გარიგების პირობებში შეფასების თარიღისთვის, იმისდა მოუხედავად, ეს ფასი პირდაპირ დაკვირვებადია, თუ შეფასების სხვა მეთოდით არის განსაზღვრული. აქტივის ან ვალდებულების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრისას ჯგუფი იმ შემთხვევაში ითვალისწინებს აქტივის ან ვალდებულების თავისებურებებს, თუკი ბაზრის მონაწილეები გაითვალისწინებდნენ ამ თავისებურებებს შეფასების თარიღისთვის აქტივის ან ვალდებულების ფასის განსაზღვრისას. წინამდებარე კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში შეფასების დაან გაგებადების მოზნებისთვის სამართლიანი ღირებულება ანალოგიურად განსაზღვრება ამასთან, ფინანსური ანგარიშგების მოზნებისთვის, სამართლიანი ღირებულების შეფასება დაყოფილია 1-ლი, მე-2 და მე-3 დონეებად იმისდა მიხედვით, თუ რამდენად არის მათი სამართლიანი ღირებულების გაანგარიშებაში მონაწილე მონაცემები დაკვირვებადი და, მთლიანობაში, რამდენად მნიშვნელოვანია ეს მონაცემები მათი სამართლიანი ღირებულების გასაანგარიშებლად. აღნიშნული დონეები განმარტებულია ქვემოთ. 1-ლი დონის შემავალი ინფორმაცია წარმოადგენს აქტიურ ბაზარზე მსგავსი აქტივებისა თუ ვალდებულებების კოტირებულ ფასებს (დაუკორექტირებელი), რომლებზეც საწარმოს წევრმა აქვს შეფასების თარიღში; მე-2 დონის შემავალი ინფორმაცია არის 1-ელ დონეში შესული კოტირებული ფასებისგან განსხვავებული მონაცემები, რომლებიც ემპირიულია აქტივისა თუ ვალდებულებისთვის, პირდაპირ ან ორიხად; მე-3 დონის შემავალი ინფორმაცია არის აქტივების ან ვალდებულებების არაემპირიული მონაცემები.

ჯგუფი საქართველოშია რეგისტრირებული და მის საადრიცხვო ჩანაწერებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად აწარმოებს. წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია კანონმდებლობით გათვალისწინებული საადრიცხვო ჩანაწერების საფუძველზე და დაკორექტირებულია ფასს-თან შესაბამისობაში მოსაყვანად. ჯგუფის ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მუხლების თანამიმდევრულობა მოცემულია ლიკვიდურობის ხარისხის მიხედვით. ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებული ანგარიშგების თარიღიდან 12 თვის განმავლობაში (მიმდინარე) და ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგების თარიღიდან 12 თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში (გრძელვადიანი) დავალიანების აშოლებისა და ანგარიშსწორების ოპერაციების ანალიზი წარმოდგენილია 25-ე შენიშვნაში.

სამუშაო და წარსადგენი ვალუტა - კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული მუხლები ფასდება იმ ეკონომიკური გარემოს ვალუტაში, რომელშიც საქმიანობს ჯგუფი (შემდგომში „სამუშაო ვალუტა“). ჯგუფის სამუშაო ვალუტა არის ქართული ლარი. ჯგუფის კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების წარსადგენი

მისთვის : ემელა გიორგივა

ვალუტაა ლარი, თუ სხვაგვარად არ იქნება განსაზღვრული, ლარში წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია დამრგვალებულია უახლოეს ათასამდე.

ურთიერთგაქვითვა – ფინანსური აქტივები და ფინანსური ვალდებულებები ურთიერთგაქვითვა და წმინდა თანხა აისახება ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს აღიარებული თანხების ურთიერთგაქვითვის იურიდიული უფლება და არსებობს აქტივებისა და ვალდებულებების ურთიერთგაქვითვის ან ერთდროულად აქტივის რეალიზაციისა და ვალდებულებების დაფარვის სურვილი, შემოსავალი და ხარჯი მოგება-ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში არ გაიქვითება, თუ ეს არ მოითხოვება ან დაიშვება ბუღალტრული აღრიცხვის რომელიმე სტანდარტით ან ინტერპრეტაციით, რომლის შესახებაც საგანგებოდ მივითითება ჯგუფის სააღრიცხვო პოლიტიკაში.

ძირითადი სააღრიცხვო პოლიტიკა აღწერილია ქვემოთ.

საპროცენტო შემოსავლისა და ხარჯის აღიარება

საპროცენტო შემოსავლის და ხარჯის აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით. საპროცენტო შემოსავალი დაანგარიშდება ფინანსური აქტივის მთლიან საბალანსო ღირებულებაზე ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის დამატებით, გარდა შემდგენისა: ა) შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები. ამ ფინანსური აქტივებისთვის, თავდაპირველი აღიარებიდან ჯგუფი ფინანსური აქტივის ამორტიზებულ ღირებულებაზე იყენებს კრედიტზე მორგებულ ეფექტურ საპროცენტო განაკვეთს, ბ) ფინანსური აქტივები, რომლებიც არ არის შეძენილი ან გაუფასურებული ფინანსური აქტივები, მაგრამ შემდეგ ხდება ან გაუფასურებული ფინანსური აქტივები. ამ ფინანსური აქტივებისთვის, ჯგუფი შემდგომ საანგარიშგებო პერიოდებში ფინანსური აქტივის ამორტიზებულ ღირებულებაზე იყენებს ეფექტურ საპროცენტო განაკვეთს. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი არის განაკვეთი, რომელიც ზუსტად ახორციელებს ფინანსური აქტივებთან ან ფინანსური ვალდებულებებთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების მომავალი მოსალოდნელი გადახდების ან შემოდინებების დისკონტირებას ფინანსური ინსტრუმენტების მოსალოდნელი სასარგებლო გამოყენების ვადის პერიოდის განმავლობაში, ფინანსური აქტივის მთლიან საბალანსო ღირებულებამდე ან ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებულ ღირებულებამდე. ჯარიმებიდან შემოსავალი შეხულია საპროცენტო შემოსავალში, როგორც საკრედიტო რისკის ნაგულისხმები კომპენსაცია.

ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის დაანგარიშებისას ჯგუფი მოსალოდნელ ფულად ნაკადებს აფასებს ფინანსური ინსტრუმენტის ყველა სახელშეკრულებო პირობის გამოყენებით, გარდა მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალისა. გაანგარიშება მოიცავს ხელშეკრულების მხარეებს შორის გადახდილ თუ მიღებულ ყველა საკომისიოს, რომელიც წარმოადგენს ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის, გაროგების დანახარჯების და სხვა პრემიებისა თუ დისკონტირების გაწევის ნაწილს.

გასამრგვლოდან და საკომისიო მოსაკრებლიდან მიღებული შემოსავლის აღიარება

ფინანსური ინსტრუმენტის გაცემის საკომისიოს გადავადდება მასთან დაკავშირებულ პირდაპირ დანახარჯებთან ერთად და ხდება მისი აღიარება ფინანსური ინსტრუმენტის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის კორექტირების სახით.

თუ მოსალოდნელია, რომ სესხის გაცემის ვალდებულება შედეგად გამოიღებს კონკრეტულ საკრედიტო შეთანხმებას, სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიო გადავადდება მასთან დაკავშირებულ პირდაპირ დანახარჯებთან ერთად და ხდება მისი აღიარება აღნიშნული კრედიტის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის კორექტირების სახით, თუ მოსალოდნელი არ არის, რომ სესხის გაცემის ვალდებულება კონკრეტულ საკრედიტო შეთანხმებას განაპირობებს, ხდება სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიოს აღიარება სესხის გაცემის ვალდებულების დარჩენილი პერიოდის მოგებაში ან ზარალში. თუ სესხის გაცემის ვალდებულების ვადა სესხის გაუცემლად ამოიწურება, სესხის გაცემის ვალდებულების საკომისიო ვადის გასვლისთანავე აღიარდება მოგებაში ან ზარალში, სესხის მომსახურების ღირებულების აღიარება ხდება შემოსავლად მომსახურების გაწევისთანავე.

ყველა დანარჩენი საზღაურის და საკომისიოს აღიარება ხდება მომსახურების გაწევისთანავე.

ფინანსური ინსტრუმენტები

2016 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის ჯგუფს უკვე მოღებული ჰქონდა ფასს (IFRS) 9 (ფინანსური ინსტრუმენტები), რომელიც 2014 წლის ივლისის თვეში, რომლის თავდაპირველი გამოცემების თარიღი 2016 წლის 1 იანვარია, ფასს (IFRS) 9-ის მოთხოვნები წარმოადგენს ზასს (IAS) 39-ის (ფინანსური ინსტრუმენტები: აღიარება და შეფასება) მნიშვნელოვან ცვლილებას; ახალი სტანდარტი ფინანსური აქტივების აღრიცხვის და ფინანსური ვალდებულებების აღრიცხვის მნიშვნელოვანი ასპექტების ფუნდამენტალურ ცვლილებებს იწვევს.

ფასს 9 მოიცავს კლასიფიცირების სამ პრინციპულ კატეგორიას ფინანსური აქტივებისთვის: ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული, სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული, სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული, მოგებაში ან ზარალში ასახვით. ფასს (IFRS) 9-ის კლასიფიკაცია ზოგადად იმ ბიზნეს მოდელს ეფუძნება, რომელშიც ხდება ფინანსური აქტივის მართვა. ეს კლასიფიკაცია ასევე სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებს ითვალისწინებს. ის აუქმებს არსებულ ზასს (IAS) 39-ის დაფარვამდე ფლობილის, სესხებისა და დებიტორული დავალიანების და გასაყიდად ხელმისაწვდომის კატეგორიებს.

ფასს (IFRS) 9 უშტეტსად უცვლელს ტოვებს ზასს 39-ის მოთხოვნებს ფინანსური ვალდებულებების კლასიფიკაციასთან მიმართებაში.

ფასს (IFRS) 9 ზასს (IAS) 39-ში არსებულ 'განცდილი ზარალის' მოდელს 'მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის' მოდელით ჩაანაცვლებს. ახალი გაუფასურების მოდელი ასევე ეხება კონკრეტულ სასესხო ვალდებულებებს და ფინანსური გარანტიის ხელშეკრულებებს, მაგრამ არა ინვესტიციებს აქტიონერულ კაპიტალში. ფასს (IFRS) 9-ის საფუძველზე, საკრედიტო ზარალი უფრო ადრე აღიარდება, ვიდრე ზასს (IAS) 39-ის ფარგლებში.

ცვლილებები სააღრიცხვო პოლიტიკებში, რომლებიც ფასს (IFRS) 9-ის მიღებამ გამოიწვია, რეტროსპექტულად გამოიყენებოდა. ფასს (IFRS) 9-ის მიღებით გამოწვეული სხვაობა ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებში აღიარდება გაუნაწილებელ მოგებაში 2016 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით.

ქვემოთ იხილეთ ახსნა-განმარტებები, ასევე შეგიზინფორმაცია და დეტალები იმის შესახებ, თუ როგორ იყენებს ჯგუფი ფასს (IFRS) 9-ის მოთხოვნებს.

ფინანსური ინსტრუმენტების თავდაპირველი აღიარების შეწყვეტა

ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების აღიარება ხდება ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობაში, როდესაც ჯგუფი ხდება ინსტრუმენტის სახელშეკრულებო პირობების მხარე.

აღიარებული ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები თავდაპირველად ფასდება სამართლიანი ღირებულებით. გარიგების დანახარჯები, რომლებიც პირდაპირ განკუთვნილია ფინანსური აქტივების ან ფინანსური ვალდებულებების შეძენას ან გამოშვებას (მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების გარდა), პირველადი აღიარებისას, შესაბამისად, ემატება ან აკლდება ფინანსური აქტივებისა თუ ფინანსური ვალდებულებების სამართლიან ღირებულებას. გარიგების დანახარჯები, რომლებიც პირდაპირ განკუთვნილია მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების შეძენას ან გამოშვებას, მაშინვე აღიარდება მოგებაში ან ზარალში.

თუ გარიგების ღირებულება გამსხვავდება თავდაპირველი აღიარებისას არსებული სამართლიანი ღირებულებისგან, ჯგუფი ამგვარ სხვაობებს შემდეგი სახით აღრიცხავს.

- თუ სამართლიანი ღირებულება დასტურდება აქტიურ ბაზარზე მსგავსი აქტივის ან ვალდებულების კოტირებული ფასით ან ეყრდნობა შეფასების მეთოდს, რომელიც გამოიყენებს მხოლოდ საბაზრო ინფორმაციას, მაშინ სხვაობა თავდაპირველი აღიარებისას აღრიცხება მოგებაში ან ზარალში (ე.ი. 1-ლი დღის მოგება ან ზარალი).
- ყველა სხვა შემთხვევაში სამართლიანი ღირებულება შეიცვლება გარიგების ღირებულებასთან მოსარგებლად (ე.ი. პირველი დღის მოგება ან ზარალი შეიცვლება მისი აქტივის ან ვალდებულების თავდაპირველ საბალანსო ღირებულებაში შეტანის გზით).

თავდაპირველი აღიარების შემდეგ გადავადებული შემოსულობა ან ზარალი გადავა მოგებაში ან ზარალში რაციონალურ საფუძველზე, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის წარმოიშვა ფაქტორში (მათ შორის დროში) ცვლილებიდან, რომელსაც გაითვალისწინებდნენ ბაზრის მონაწილეები, აქტივის ან ვალდებულების შეფასებისას.

ფინანსური აქტივები

კლასიფიკაცია და შემდგომი შეფასება

თავდაპირველი აღიარებისას ფინანსური აქტივი კლასიფიცირდება ქვემოთ მოცემული შეფასების კატეგორიებიდან ერთერთში: ამორტიზებული ღირებულება; სამართლიანი ღირებულება სხვა სრულ შემოსავალში; ან სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული.

ფინანსური აქტივი ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით თუ ის აკმაყოფილებს ქვემოთ მოცემულ ორივე პირობას და არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

- აქტივის ფლობა ხდება ზოგნეს მოდელის ფარგლებში, რომლის მიზანია აქტივების ფლობა სახელმწიფოებში ფულადი ნაკადების მისაღებად; და
- ფინანსური აქტივის სახელმწიფოებში პირობები კონკრეტული თარიღებით წარმოქმნის ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდებს (SPPI) დაუფარავ ძირითად თანხაზე.

ფინანსური აქტივი ფასდება სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში თუ ის აკმაყოფილებს ქვემოთ მოცემულ ორივე პირობას და არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით:

- აქტივის ფლობა ხდება ზოგნეს მოდელის ფარგლებში, რომლის მიზანაც მიიღწევა სახელმწიფოებში ფულადი ნაკადების მიღების და ფინანსური აქტივების გაყიდვის გზით; და
- ფინანსური აქტივის სახელმწიფოებში პირობები კონკრეტული თარიღებით წარმოქმნის ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდებს დაუფარავ ძირითად თანხაზე.

არა სავაჭროდ ფლობილი კაპიტალის ინვესტიციის თავდაპირველი აღიარებისას ჯგუფს შეუძლია გამოუთხოვადად შეიყვანოს შემდგომი ცვლილებები ინვესტიციის სამართლიან ღირებულებაში სხვა სრულ შემოსავალში. ეს გადაწყვეტილება თითოეულ ინვესტიციაზე ცალკე მიიღება.

ყველა ფინანსური აქტივი, რომელიც არ არის კლასიფიცირებული და ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით ან სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში, ზემოთ აღწერილი ფორმით, სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება. ის მოიცავს ყველა წარმოებულ ფინანსურ აქტივს.

თავდაპირველი აღიარებისას ჯგუფს შეუძლია გამოუხმობად განსაზღვროს ფინანსური აქტივი, რომელიც სხვაგვარად დააკმაყოფილებდა ამორტიზებული ღირებულებით შეფასების მოთხოვნებს ან სამართლიანი ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში მოგებაში ან ზარალში ასახული სამართლიანი ღირებულებით შეფასების მდგომარეობით, თუ ამგვარი მოქმედება აღმოფხვრის ან მნიშვნელოვან ამცირებს საღირსებო შეუსაბამობას, რომელიც სხვაგვარად წარმოიქმნებოდა.

შეფასების კატეგორიებში კლასიფიცირებული ჯგუფის ფინანსური აქტივებია შემდეგი:

ფინანსური აქტივები	ბიზნეს-მოდელი	მოლოდ მიროთადი თანხისა და პროცენტის გადახდები (SPPI)	შეფასების კატეგორია
წარმოებული ფინანსური აქტივები	სხვა ბიზნეს-მოდელი	ფულადი ნაკადები მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს არ წარმოადგენს	სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული (FVTPL)
ბანკში არსებული ფულადი ნაშთები	სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება
კლიენტებზე გაყვნილი სესხები	სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება
სხვა დეპოზიტური დავალიანებები	სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადების მისაღებად ფლობილი	ფულადი ნაკადები მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს წარმოადგენს	ამორტიზებული ღირებულება

ბიზნეს-მოდელის შეფასება

ჯგუფი ახდენს იმ ბიზნეს-მოდელის მიზნის შეფასებას, რომელშიც ხდება ფინანსური აქტივის ფლობა პორტფელურ დონეზე, რადგან ეს საუკეთესოდ ასახავს ბიზნესის მართვის და ინფორმაციის ხელმძღვანელობისთვის მიწოდების შეთანხმებას. ამგვარი ინფორმაცია მოიცავს შემდეგს:

- დამტკიცებული პოლიტიკები და პორტფელის მიზნები. ასევე ამ პოლიტიკების პრაქტიკაში გამოყენება. ეს მოიცავს ინფორმაციას იმის შესახებ, ხელმძღვანელობის სტრატეგია არის თუ არა ორიენტირებული სახელმწიფროებო საპროცენტო შემოსავლის გამოუმუშავებაზე, კონკრეტული საპროცენტო განაკვეთის პროფილის შენარჩუნებაზე, ფინანსური აქტივების ეადების ნებისმიერი დაკავშირებული ეადებულებებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფაზე ან მოსალოდნელი ფულადი ნაკადების გადინებაზე და ფულადი ნაკადების გამოთავისუფლებაზე აქტივების გაყიდვის გზით;
- როგორ ხდება პორტფელის მარეწელების შეფასება ან ჯგუფის ხელმძღვანელობისთვის ანგარიშგება;
- როგორ ფასდება ბიზნეს-მოდელის განხორციელება და ამგვარ ბიზნეს-მოდელში შემავალი ფინანსური აქტივები და როგორ ხდება მათი ანგარიშგება საწარმოს უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობის მიმართ;
- როგორ ხდება შეწვევების კომპენსირება, ე.ი. ეფუძნება თუ არა კომპენსაცია მართული აქტივების სამართლიან ღირებულებას ან მიღებულ სახელმწიფროებო ფულად ნაკადებს; და
- წინა პერიოდებში ფინანსური აქტივების გაყიდვის სიხშირე, მოცულობა და ეადები, ამგვარი გაყიდვების მიზეზები და მოლოდინები მომავალი გაყიდვის საქმთანობის შესახებ.

ფინანსური აქტივები, რომელთა ფლობაც ან მართვა გაყიდვის მიზნით ხდება, ასევე რომელთა მარეწელები ფასდება სამართლიანი ღირებულების საფუძველზე, სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება, რადგან მათი ფლობა არ ხდება სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადების მიღების ან სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადების მიღების და ფინანსური აქტივების გაყიდვის მიზნით.

შეფასება იმისა, სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადები წარმოადგენს თუ არა მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს

ამ შეფასების მიზნებისთვის „მიროთადი თანხა“ ნიშნავს ფინანსური აქტივის სამართლიან ღირებულებას თავდაპირველი აღიარებისას, „პროცენტი“ არის ფულის დროის ღირებულების და კონკრეტული დროის განმავლობაში დაუფარავ მიროთად თანხასთან დაკავშირებული საკრედიტო რისკის. ასევე სხვა მიროთადი საკრედიტო რისკების და ხარჯების გადასახადი (მაგ.: ლიკვიდურობის რისკი და ადმინისტრაციული ხარჯები), ასევე მოგების მართვა.

იმის შეფასებისას, სახელმწიფროებო ფულადი ნაკადები წარმოადგენს თუ არა მიროთადი თანხისა და პროცენტის ცალკე გადახდებს, ჯგუფი ითვალისწინებს ინსტრუმენტის სახელმწიფროებო პირობებს. ეს მოიცავს შეფასებას იმისა, რომ ფინანსური აქტივი მოიცავს სახელმწიფროებო პირობას, რომელშიც შენაძლება

შეცვალის სახელშეკრულები ფულადი ნაკადების ვადები ან რაოდენობა, როდესაც არ ხდება ამ პირობის დადგენა ამ შეფასების გაკეთებისას, ჯგუფი ითვალისწინებს შემდეგს:

- პირობით მოვლენებს, რომლებიც შეცვლიდა ფულადი ნაკადების თანხას ან ვადებს;
- პირობები, რომლებმაც შესაძლოა შეცვალოს სახელშეკრულებო კუპონის განაკვეთი, მათ შორიც ცვლადგანაკვეთიანი შესაძლებლობები;
- ავანსები და განანგრძლოვნების შესაძლებლობები; და
- ვადები, რომლებიც ზღუდავენ კონკრეტული აქტივებიდან ჯგუფის ფულადი ნაკადები მოთხოვნას (ე.ი. შემოზღუდვების ფუნქციის არმქონე შესაძლებლობები).

რეკლასიფიკაცია

თავდაპირველი აღიარების შემდეგ ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაცია არ ხდება, გარდა პერიოდისა მას შემდეგ, რაც ჯგუფი შეცვლის ფინანსური აქტივების მართვის ზიზნეს-მოდელს. თუ ზიზნეს-მოდელი, რომლის საფუძველზეც ჯგუფი ფინანსური აქტივების ფლობს, შეიცვლება, მოხდება გველენის ქვეშ მყოფი ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაცია. ახალ კატეგორიასთან დაკავშირებული კლასიფიკაციის და შეფასების მოთხოვნები პერსპექტიულად გამოიყენება პირველი საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღიდან, ზიზნეს-მოდელი ცვლილების შემდეგ, რაც იწვევს ჯგუფის ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაციას. მიმდინარე ფინანსური წლის და წინა საღრიცხვო პერიოდის განმავლობაში, არ მომხდარა ცვლილება იმ ზიზნეს-მოდელში, რომელშიც ჯგუფი ფინანსურ აქტივებს ფლობს და შესაბამისად რეკლასიფიკაციები არ განხორციელდება. ცვლილებები სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებში გათვალისწინდება საღრიცხვო პოლიტიკის საფუძველზე ქვემოთ აღწერილი ფინანსური აქტივების მოდიფიკირებისა და აღიარების შეწყვეტის შესახებ.

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები მოიცავს საღარიბო არსებულ ფულად სახსრებს და შეუზღუდავ ნაშთებს ბანკებში, რომელთა დაფარვის ვადა 90 დღე ან მასზე ნაკლებია და ისინი თავისუფალია სახელშეკრულებო შეზღუდვებისგან. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები ამორტიზებული ღირებულებით აღირიცხება.

კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანებები

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მოცემულ სხვა აქტივებში შესული კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანებები ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული არანაწარმოებული ფინანსური აქტივებია. კლიენტებზე გაცემული სესხები და სხვა დებიტორული დავალიანება თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება, ხოლო შემდეგ ამორტიზებული ღირებულებით, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები

ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში მოცემაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხულ ფინანსურ აქტივებში შესული წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები მოიცავს უცხოური ვალუტის ფორვარდულ ხელშეკრულებებს და სავალუტო სეიპებს.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით აღიარდება იმ თარიღში, როდესაც ფორმდება წარმოებული ხელშეკრულება და შემდგომში განმუორებით ფასდება სამართლიანი ღირებულებით. ცველა წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები აისახება, როგორც ფინანსური აქტივები, როდესაც მათი სამართლიანი ღირებულება დადებითია, და როგორც ფინანსური ვალდებულებები, როცა მათი სამართლიანი ღირებულება უარყოფითია.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების ცვლილება სასწრაფო წესით აღიარდება მოცემაში ან ზარალში.

გაუფასურება

ჯგუფი აღიარებს ზარალის რეზერვს იმ ფინანსური აქტივების მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალზე, რომლებიც არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

შესაფასებას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივების გარდა, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი უნდა შეფასდეს ზარალის რეზერვში ოდენობით, რომელიც უტოლდება:

- 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, ე.ი. აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, რომელიც წარმოიშობა დეფოლტის შემთხვევებიდან ფინანსურ ინსტრუმენტზე, რომლებიც შესაძლოა დადგეს საანგარიშგებო თარიღიდან 12 თვის განმავლობაში (შეესაბამება 1-ელ დონეს); ან
- სიცოცხლის მანძილზე სრული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი, ე.ი. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი, რომელიც შესაძლოა გამოწვეული იყო ყველა შესაძლო დეფოლტის მოვლენით, ფინანსური ინსტრუმენტის მოსალოდნელი ვადის განმავლობაში (შეესაბამება მე-2 და მე-3 დონეებს).

ზარალის რეზერვი სიცოცხლის მანძილზე სრული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალისთვის, რომელიც საჭიროა ფინანსური ინსტრუმენტისთვის, თუ ამგვარი ინსტრუმენტის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ ყველა სხვა ფინანსური ინსტრუმენტისთვის. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი განისაზღვრება 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით.

სხვა დებიტორული დავალიანების ზარალის რეზერვი ყოველთვის ფასდება სიცოცხლის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი წარმოადგენს საკრედიტო ზარალის მიმდინარე ღირებულების ვარაუდზე დაფუძნებულ შეფასებას. ისინი ფასდება ზელშეკრულების საფუძველზე ჯგუფის მიმართ არსებული დავალიანების ფულად ნაკადებსა და იმ ფულად ნაკადებს შორის სხვაობის მიმდინარე ღირებულებით, რომლის მიღებასაც ჯგუფი მოელის სხვადასხვა მომავალი ეკონომიკური სცენარის შეწონვის გაშორებულობის და აქტივის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით დისკონტირების გზით.

ჯგუფი მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს განსაზღვრავს კოლექტიურ საფუძველზე, სესხების იმ პორტფელებისთვის, რომლებსაც ეკონომიკური რისკის მსგავსი მახასიათებლები აქვთ.

დამატებითი ინფორმაცია მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის ინფორმაცია კოლექტიურ საფუძველზე ინსტრუმენტების შეფასებისას მათი დაჯგუფების შესახებ.

გაუფასურებული ფინანსური აქტივები

ფინანსური აქტივი გაუფასურებულია, როდესაც წარმოიქმნება ერთი ან მეტი მოვლენა, რომელსაც უარყოფითი გავლენა ექნება ამგვარი ფინანსური აქტივების მოსალოდნელ მომავალ ფულად ნაკადებზე. გაუფასურებული ფინანსური აქტივები მე-3 დონის აქტივებს წარმოადგენს. გაუფასურების მტკიცებულება მოიცავს ემპირიულ მომენტებს შემდეგი მოვლენების შესახებ.

- მსესხებლის ან ემიტენტის მნიშვნელოვანი ფინანსური სირთულეები;
- ზელშეკრულების დარღვევა, ვალდებულებების შეუსრულებლობის ან ვადაგადაცილების გზით;
- მსესხებლის ფინანსური სირთულეებით გამოწვეული ეკონომიკური ან სახელშეკრულებო მიზეზების გამო, კრედიტორმა მსესხებელს შესთავაზა დათმობა, რომელსაც კრედიტორი სხვაგვარად არ მოიაზრებდა;
- აღნიშნული ფასიანი ქაღალდის აქტიური ბაზრის გაუჩინარება ფინანსური სირთულეების გამო; ან
- ფინანსური აქტივის ნასყიდობა დიდი ფასდაკლებით, რომელიც ასახავს გაწეულ საკრედიტო ზარალს.

შესაძლებელი არ უნდა იყოს ერთი კონკრეტული მოვლენის გამოვლენა - ფინანსური აქტივების გაუფასურება შესაძლოა გამოწვევია რამდენიმე მოვლენის ერთობლიობას, თითოეულ ანგარიშგების თარიღში ჯგუფი

აფასებს გაუფასურებულია თუ არა სასესიო ინსტრუმენტები, რომლებიც ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებულ ან სხვა სრულ შემოსავალში სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხულ ფინანსურ აქტივებს წარმოადგენს.

სესიი გაუფასურებულად მიიჩნევა, როდესაც მსესხებელს მიენიჭება დათმობა მისი ფინანსური პირობების გაუარესების გამო, სანამ წარმოდგენილი არ იქნება მტკიცებულება იმისა, რომ დათმობის მიენიჭების შედეგად სახელმწიფოებრივ ფულადი ნაკადების ამოღებლობის რისკი მნიშვნელოვნად შემცირდა და გაუფასურების სხვა ინდიკატორები არ არსებობს. იმ ფინანსური აქტივებისთვის, რომლებთან მიმართებაშიც შესაძლოა გაიყოს, მაგრამ არ გაცემულა დათმობები, აქტივი გაუფასურებულად ითვლება მაშინ, როდესაც არსებობს გაუფასურების ემპირიული მტკიცებულება, ამო შორის დეფოლტის განმარტების მოთხოვნებს დამაკმაყოფილებს.

დეფოლტის განმარტება (იხილეთ ქვემოთ) მოიცავს ინდიკატორების და შემზღუდვების გადახდის შესაძლებლობის არარსებობას, თუ თანხა 90 დღეზე მეტი ვადით იქნება ვადაგადაცილებული.

შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები

შესყიდვისას ან წარმოქმნისას გაუფასურებული ფინანსური აქტივები განსხვავებულად მუშავდება, რადგან აქტივი თავდაპირველი აღიარებისას არის გაუფასურებული. ამგვარი აქტივებისთვის ჯგუფი აღიარებს ცვლა ცვლილებას თავდაპირველი აღიარების შემდეგ აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში როგორც ზარალის რეზერვს, მოგებაში ან ზარალში აღიარებული წებისმიერი ცვლილებით. ამგვარი აქტივების ხელსაყრელი ცვლილება წარმოქმნის გაუფასურების შემოსულობას.

დეფოლტის განმარტება

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრისთვის კრიტიკული მნიშვნელობა აქვს დეფოლტის განმარტებას. დეფოლტის განმარტება გამოიყენება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში და იმის განსაზღვრებაში ზარალის რეზერვი 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს წარმოადგენს თუ არსებობს მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, რადგან დეფოლტი დეფოლტის აღზათობის (PD) კომპონენტს წარმოადგენს, რომელიც მოქმედებს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაზე და საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის გამოვლენაზე.

ჯგუფი შემდეგ შემთხვევებს მოიჩნევს დეფოლტის შემთხვევად:

- მსესხებელს აქვს ჯგუფის წინაშე წებისმიერი არსებითი საკრედიტო ვალდებულების 90 დღეზე მეტი ვადაგადაცილება; ან
- მსესხებელი საფარადოდ სრულად ვერ გადაიხდის ჯგუფის წინაშე არსებულ საკრედიტო ვალდებულებას.

დეფოლტის განმარტება განისაზღვრება სხვადასხვა ტიპის აქტივების განსხვავებული მახასიათებლების ასახვით. იმის შეფასებისას, მსესხებელი შესძლებს თუ არა მისი საკრედიტო ვალდებულების დაფარვას, ჯგუფი ითვალისწინებს თვისებრივ და რაოდენობრივ ინდიკატორებს. ისეთი რაოდენობრივი ინდიკატორები, როგორც არის ვადაგადაცილების სტატუსი და იმავე კონტრაქტის სხვა ვალდებულების არ დაფარვა, ამ ანალიზის მნიშვნელოვანი შემავალი ინფორმაციაა. ჯგუფი იყენებს ინფორმაციის სხვადასხვა წყაროს დეფოლტის შესაფასებლად, რომლებიც კომპანიის შიგნით მუშაობს ან გარე წყაროებიდან მიიღება.

დეფოლტის განმარტების შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა

იმის განსაზღვრად, ინსტრუმენტი ან ინსტრუმენტთა პორტფელი 12 თვის განმავლობაში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს ექვემდებარება, თუ აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს, ბანკი აფასებს ჰქონდა თუ არა ადგილი მნიშვნელოვან ზრდას საკრედიტო რისკში თავდაპირველი აღიარების შემდეგ. საკრედიტო რისკში მნიშვნელოვანი ზრდის შემთხვევაში, ჯგუფი შეაფასებს ზარალის რეზერვს აქტივის არსებობის მანძილზე, და არა 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე.

მეორეხარისხი : ემელა ვიციჩიკა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ჯგუფის საბარიტელო პოლიტიკა არ უნდა ითვალისწინებდეს პრაქტიკულ მიდგომას, რომლის მიხედვითაც მოიწვევა, რომ ანგარიშგების თარიღში 'დაბალი' საკრედიტო რისკის მქონე ფინანსური აქტივების საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად არ არის გაზრდილი შემდეგად, ჯგუფი აკონტროლებს ცველა ფინანსურ აქტივებს, რომელიც გაუფასურებას ექვემდებარება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის გამო.

იმის შეფასებისას, ფინანსურ ინსტრუმენტზე საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ, ჯგუფი ანგარიშგების თარიღში ინსტრუმენტის დარჩენილი დაფარვის ვადის საფუძველზე ფინანსურ ინსტრუმენტზე წარმომოხილ დეფოლტის რისკს ადარებს წარმომოხილ დეფოლტის რისკს, რომელიც მოსალოდნელი იყო დარჩენილ დაფარვის ვადაზე მომდინარე ანგარიშგების თარიღში, როდესაც ფინანსური ინსტრუმენტი პირველად იქნა აღიარებული. ამ შეფასებისას ჯგუფი ითვალისწინებს როგორც თვისებრივ, ისე რაოდენობრივ ინფორმაციას, რომელიც გონივრული და საფუძვლიანია, მათ შორის განვილი გამოცდილებას და საპროგნოზო ინფორმაციას, რომელიც ხელმისაწვდომია ზედმეტი დანახარების და მდებარეობის გარეშე, ჯგუფის განვლილი გამოცდილების და საექსპერტო საკრედიტო შეფასების, მათ შორის საპროგნოზო ინფორმაციის საფუძველზე.

საპროგნოზო ინფორმაციის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

სხვადასხვა ეკონომიკური სტენარი თავდაპირველი აღიარებისას და შემდგომი ანგარიშგების თარიღებში დეფოლტის ალბათობის განსაზღვრის საფუძველს ქმნიან, სხვადასხვა ეკონომიკური სტენარი გამოიწვევს დეფოლტის განსხვავებულ შესაძლებლობას. ამ სხვადასხვა სტენარის შექმნა ქმნის დეფოლტის საშუალო შეწონილი ალბათობის საფუძველს, რომელიც გამოიყენება იმის შესაფასებლად, საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა.

საპროგნოზო ინფორმაცია საქართველოს ეკონომიკის მომავალ პერსპექტივებს, რომლებიც ეკონომიკურ სფეროში მოღვაწე უქპერტების, ფინანსური ანალიტიკოსების, სახელმწიფო უწყებების, შესაბამისი სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების და მაგვის ორგანიზაციების ანალიზებს, ასევე ფაქტორი და საპროგნოზო ეკონომიკური ინფორმაციის სხვადასხვა შიდა და გარე წყაროებს ეყრდნობა.

ჯგუფი მის კონტრაქტებს შესაბამის შიდა საკრედიტო რისკის შეფასებას აძლევს, მათი საკრედიტო ხარისხიდან გამომდინარე, რაოდენობრივი ინფორმაცია საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის უპირატესი ინდიკატორია და ის სიფიქსის მანძილზე დეფოლტის ალბათობის ცვლილებას ეფუძნება შემდეგი მონაცემების შედარების გზით:

- ანგარიშგების თარიღისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა;
- დროის კონკრეტულ მომენტისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა, რომელიც შეფასდა დაექვემდებარების თავდაპირველი აღიარების დროს არსებული ფაქტებისა და ვითარებების საფუძველზე.

გამოყენებული დეფოლტის ალბათობა წარმოადგენს საპროგნოზო ინფორმაციას და ჯგუფი ამ მეთოდოლოგიას და მონაცემებს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის შესაფასებლად იყენება.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვან ზრდაზე მეტყველი თვისებრივი ფაქტორები სასწრაფო წესით აისახება დეფოლტის ალბათობის მოდელებში. თუმცა, ჯგუფი კვლავ განცალკევებით ითვალისწინებს რამდენიმე თვისებრივ ფაქტორს, რათა შეაფასოს მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა საკრედიტო რისკი. ჯგუფი ითვალისწინებს გადახდასთან დაკავშირებულ შეღავათებს და არასამუშაო დღეებს, საკრედიტო ქვლებს და ისეთ მოვლენებს, როგორც არის უმუშევრობა, გაკოტრება ან გარდაცვალება.

იმის გათვალისწინებით, რომ მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში თავდაპირველი აღიარების შემდეგ შედარებითი მოცულობა და მოცემული ცვლილება დეფოლტის ალბათობაში მეტად მნიშვნელოვანი იქნება უფრო დაბალი თავდაპირველი დეფოლტის ალბათობის მქონე ფინანსური ინსტრუმენტისთვის, ვიდრე უფრო მაღალი დეფოლტის ალბათობის მქონე ფინანსური ინსტრუმენტისთვის.

შემაჯავებელი დოქსიმების საბით, როდესაც აქტივი 31 დღის განმავლობაში იქნება გადაუადგილებელი, ჯგუფი მიიჩნევს, რომ წარმოიშვა საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა და რომ აქტივი გაუფასურების მოდელის მე-2 დონეზეა. ე.ი. ზარალის რეზერვი ფასდება აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის სახით.

მაიკენი : ემილი ვიციჩიკა

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის წარდგენა ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი წარმოადგენს ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში შემდეგი სახით:

- ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივებისთვის: აქტივების მთლიანი საბალანსო ღირებულებიდან დაქვითვის სახით;
- სხვა სრულ შემოსავალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული სავალ ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის: ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში ზარალის რეზერვი არ აღიარდება, რადგან საბალანსო ღირებულება საბალანსო ღირებულებას არის გატოლებული.
- სასესხო ვალდებულებებისა და ფინანსური საგარანტიო ხელშეკრულებებისთვის: ანარიცხის სახით; და
- როდესაც ფინანსური ინსტრუმენტი მოიცავს გამოყენებულ და გამოუყენებელ კომპონენტს, ჯგუფს არ შეუძლია მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრა სასესხო ვალდებულების კომპონენტზე, გამოყენებული კომპონენტებისგან განსაკუთრებით: ჯგუფი წარმოადგენს ზარალის კომპონირებულ რეზერვს ორივე კომპონენტისთვის. კომპონირებული თანხა აღირიცხება გამოყენებული კომპონენტის მთლიანი საბალანსო ღირებულებიდან დაქვითვის სახით. გამოყენებული კომპონენტის მთლიან თანხაზე ზარალის რეზერვის წებისმიერი ზედმეტობა ანარიცხის სახით აღირიცხება.

ფინანსური აქტივების ცვლილება და აღიარების შეწყვეტა

ფინანსური აქტივის ცვლილება ხდება ფინანსური აქტივის ფულადი ნაკადების მმართველი სახელშეკრულებო პირობების გადახედვის ან სხვაგვარად ცვლილების შემთხვევაში, ფინანსური აქტივის თავდაპირველ აღიარებასა და დაფარვის ვადას შორის პერიოდში. ცვლილება მოქმედებს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების თანხაზე და/ან ვადებზე, მაშინვე ან მომავალ პერიოდებში.

ჯგუფი ფინანსური სირთულეების მქონე კლიენტებზე გაცემულ სესხებს განმეორებით ათანხმებს, სესხის დაბრუნების მაქსიმალურად გაზრდის და დეფოლტის წარმოშობის რისკის მინიმუმამდე შემცირების მიზნით. სესხის პირობების ცვლილება ხდება იმ შემთხვევაში, თუ მსესხებელი ცვლად გონივრულ მცდელობას განახორციელებს საწყისი სახელშეკრულებო პირობების საფუძველზე გადახდის შესასრულებლად. არსებობს დეფოლტის წარმოშობის მაღალი რისკი ან დეფოლტი უკვე წარმოიშვა და მოსალოდნელია, რომ მსესხებელი შესძლებს შეცვლილი პირობების დაკმაყოფილებას. უმეტეს შემთხვევაში შეცვლილი პირობები მოიცავს სესხის ვადის გახანგრძლივებას, სესხის ფულადი ნაკადების (ძირითადი თანხის და პროცენტის დაფარვა) ვადების ცვლას, ვადადამდგარი ფულადი ნაკადების თანხის (ძირითადი თანხის და პროცენტის პატივს) შემცირება და სხვა პირობების ცვლილებას.

ფინანსური აქტივის ცვლილებისას, ჯგუფი აფასებს ხომ არ უნდა მოხდეს ამგვარი მოდიფიცირებული შედეგების აღიარების შეწყვეტა. ჯგუფის პოლიტიკის შესაბამისად, ცვლილება იწვევს აღიარების შეწყვეტას, როდესაც ის წარმოქმნის არსებითად განსხვავებულ პირობებს. იმის განსაზღვრად, მოდიფიცირებული პირობები არსებითად განსხვავდება თუ არა თავდაპირველი სახელშეკრულებო პირობებისგან, ჯგუფი ითვალისწინებს შემდეგს:

- ისეთი თვისებრივი ფაქტორები, როგორიც არის სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები, ცვლილების შემდეგ აღარ არიან წარმოადგენენ მხოლოდ ძირითადი თანხისა და პროცენტის გადახდას, ვალუტის ცვლილებას ან კონტრაქტის ცვლილებას, საპროცენტო განაკვეთების, ვადიანობის და ვალდებულებების ცვლილების დიაპაზონს, თუ ეს გარკვევით არ შეტყველებს არსებით მოდიფიკაციას, მაშინ
- ტარდება რაოდენობრივი შეფასება, რათა მოხდეს თავდაპირველი პირობების ფარგლებში დარჩენილი სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიმდინარე ღირებულების შედარება სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებთან შეცვლილი პირობების ქვეშ, როდესაც ორივე თანხა დისკონტირდება თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით. თუ მიმდინარე ღირებულებაში სხვაობა 10%-ზე მეტია, ჯგუფი მიიჩნევს, რომ გარიგება არსებითად განსხვავებულია და იწვევს აღიარების შეწყვეტას.

მაიკემნა: ემილი ნოპოლი

კონსილიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივის აღიარების შეწყვეტის შემთხვევაში, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი ფასდება აღიარების შეწყვეტის თარიღში, რათა განისაზღვროს ამ თარიღში აქტივის წმინდა საბალანსო ღირებულება, სხვაობა ამ შეცვლილი საბალანსო ღირებულებასა და ახალი ფინანსური აქტივის სამართლიან ღირებულებას შორის, ახალი პირობებით, აღიარების შეწყვეტისას გამოიწვევს შემოსულობას ან ზარალს. ახალ ფინანსურ აქტივს ექნება ზარალის რეზერვი, რომელიც 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე განისაზღვრება, გარდა იმეათი ვითარებებისა, როდესაც მოიაზრება ახალი სესხის გაცემა - გაუფასურება, ეს ეხება მხოლოდ იმ შემთხვევებს, როდესაც ახალი სესხის სამართლიანი ღირებულება აღიარდება მნიშვნელოვანი დისკონტირებით მის შეცვლილ ნომინალურ ღირებულებამდე, რადგან იარსებებს დუფოლტის მაღალი რისკი, რომელიც, არ შემცირებულა მოდიფიკაციის შედეგად. ჯგუფი აკონტროლებს მოდიფიცირებული ფინანსური აქტივების საკრედიტო რისკს თვისებრივი და რაოდენობრივი ინფორმაციის შეფასების გზით, თითქმის მსესხებელი ვადაგადავილებების სტატუსში იყოს, ახალი პირობების საფუძველზე.

როდესაც იცვლება ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები და მოდიფიცირება არ იწვევს აღიარების ცვლილებას, ჯგუფი განსაზღვრავს, ფინანსური აქტივის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ.

ჯგუფის ფინანსური აქტივებისთვის, რომლებიც მოდიფიცირდება ჯგუფის რესტრუქტურისაგან პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილის სახით, როდესაც მოდიფიცირება არ იწვევს აღიარების შეწყვეტას, დეფოლტის ალბათობა ასახავს ჯგუფის უნარს მიიღოს მოდიფიცირებული ფულადი ნაკადები. ჯგუფის მხგავსი რესტრუქტურისაგან ქმედების მქონე წინა გამოცდილების, ასევე სხვადასხვა ქვეყნით ინდიკატორების გათვალისწინებით, მათ შორის მსესხებლის გადახდი მარცხელების ჩათვლით, მოდიფიცირებულ სახელშეკრულებო პირობებში, თუ საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად აღემატება თავდაპირველი აღიარებისას მოსალოდნელს, ზარალის რეზერვის შეფასება გაგრძელდება აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის თანხის იდენობით. ზარალის რეზერვი წინამორბედი სესხებისთვის ზოგადად შეფასდება მხოლოდ 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის საფუძველზე, როდესაც იარსებებს მტკიცებულება იმისა, რომ მსესხებელმა გააუმჯობესა გადახდის ქვეყა, საკრედიტო რისკში წინა მნიშვნელოვანი ზრდის შემობრუნების შემდეგ განხორციელებული მოდიფიცირების გამო.

როდესაც მოდიფიკაცია არ იწვევს აღიარების შეწყვეტას, ჯგუფი მოდიფიკაციით წარმოქმნილ შემოსულობას ზარალს ანგარიშობს ცვლილებამდე და ცვლილების შემდეგ მთლიანი საბალანსო ღირებულების შედარების გზით (მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის გამოკლებით). ჯგუფი მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს აფასებს მოდიფიცირებული აქტივისთვის, სადაც მოდიფიცირებული ფინანსური აქტივიდან წარმოქმნილი მოსალოდნელი ფულადი ნაკადები შესულია საწყისი აქტივიდან წარმოშობილი ფულადი სახსრების მოსალოდნელი დეფიციტის დაანგარიშებაში.

ჯგუფი წყვეტს ფინანსური აქტივის აღიარებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელშეკრულებო უფლებებს აქტივის ფულად ნაკადებზე ვადა გაუფა (მათ შორის ვადის გახვლა მოხდება არსებითად განსხვავებული პირობებით მოდიფიცირებიდან), ან როდესაც ფინანსური აქტივი და აქტივის საკუთრებასთან დაკავშირებული არსებითად ყველა რისკი და სარგებელი სხვა საწარმოს გადაეცემა. თუ ჯგუფი არც გადაეცემს და არც ინარჩუნებს საკუთრებასთან დაკავშირებულ არსებითად ყველა რისკსა და სარგებელს და აგრძელებს გადაეცემული აქტივის კონტროლს, ჯგუფი აღიარებს თავის შესარჩუნებულ ინტერესს აქტივში და მასთან დაკავშირებულ ვალდებულებაში, იმ თანხების ოდენობით, რომელთა გადახდაც მას შეიძლება მოუხდეს. თუ ჯგუფი ინარჩუნებს გადაეცემული ფინანსური აქტივის საკუთრებასთან დაკავშირებულ არსებითად ყველა რისკს და სარგებელს, ჯგუფი აგრძელებს ფინანსური აქტივის აღიარებას.

ჩამოწერები

სესხები და სავალო ფასიანი ქაღალდები ჩამოიწერება, როდესაც ჯგუფს არ ექნება გონიერული მოლოდინი იმისა, რომ ფინანსური აქტივი მთლიანად ან ნაწილობრივ აღდგება. ამ დროს ჯგუფი განსაზღვრავს, რომ მსესხებელს არ აქვს აქტივები ან შემოსავლის წყაროები, რომლებმაც შესაძლოა მოახდინონ შესაბამისი ფულადი ნაკადების გენერირება, ჩამოწერას დაქვემდებარებული თანხების გადასახდელოდ. ჩამოწერა წარმოადგენს აღიარების შეწყვეტის მოვლენას. ჯგუფმა შესაძლოა გამოიყენოს აღსრულების საქმიანობები, ფინანსური აქტივების ჩამოსაწერად. ჯგუფის მიერ გატარებული აღსრულების ღონისძიებებით ამოღებული თანხები გაუფასურების შემოსულობას გამოიწვევს.

ფინანსური ვალდებულებები და კაპიტალი

გამომწვეული სავალსა და წილობრივი ინსტრუმენტები კლასიფიცირდება როგორც ფინანსური ვალდებულება ან როგორც კაპიტალი, სახელშეკრულებო გარიგების არსის შესაბამისად.

ფინანსური ვალდებულება წარმოადგენს სახელშეკრულებო ვალდებულებას, ფულადი სახსრები ან სხვა ფინანსური აქტივის მისაწოდებლად ან ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების გასაცვლელად სხვა საწარმოსთან ისეთ პირობებში, რომლებიც არსებითად არახელსაყრელია ჯგუფისთვის ან ხელშეკრულებით, რომელიც დაიფარება ან შესაძლოა დაიფაროს ჯგუფის საკუთარი წილობრივი ინსტრუმენტებით ან არის არაწარმოებული ხელშეკრულება, რომლისთვისაც ჯგუფი ვალდებულია ან შესაძლოა ვალდებული იყოს წარმოადგინოს მისი ცვლადი რაოდენობის წილობრივი ინსტრუმენტები ან გასსხვავებული ხელშეკრულება საკუთარ კაპიტალზე, რომელიც დაიფარება ან შესაძლოა დაიფაროს ფიქსირებული რაოდენობის ნაღდი ფულის (ან სხვა ფინანსური აქტივის) გაცემის გარეშე ჯგუფის საკუთარი წილობრივი ინსტრუმენტების ფიქსირებული რაოდენობისთვის.

წილობრივი ინსტრუმენტები

წილობრივი ინსტრუმენტი არის კონტრაქტი, რომლითაც დასტურდება წარჩენი ინტერესი საწარმოს აქტივში ყველა მისი ვალდებულების გამოკეთების შემდეგ. ჯგუფის მიერ გამოშვებული წილობრივი ინსტრუმენტების აღიარება ხდება მიღებული საზღაურის ოდენობით, რასაც აკლდება გამოშვებასთან დაკავშირებული პირდაპირი დანახარჯები.

ჩვეულებრივი აქციები

ჩვეულებრივი აქციები კლასიფიცირებულია, როგორც კაპიტალი, ნაზარდ დანახარჯები პირდაპირ უკავშირდება ჩვეულებრივი აქციების გამოშვებას და წილობრივი ოფციონები აღიარდება კაპიტალიდან დაქვითვის სახით, ნებისმიერი საგადასახადო ეფექტების გამოკლებით.

პრივილეგირებული აქციები

პრივილეგირებული აქციების მფლობელებს აქვთ დივიდენდების მიღების უფლებამოსილება, წლიური ფიქსირებული 10%-იანი გამაკვეთით. პრივილეგირებული აქციები კლასიფიცირდება როგორც კაპიტალი, რადგან, ქართული კანონმდებლობის თანახმად, დივიდენდების უცვლელად გაცემის შეპირება ნათელია და დამოკიდებულია ჯგუფის წლიურ მოგებასა და ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებაზე.

დაშატებითი შენატანები კაპიტალში

საქციო კაპიტალის ზრდის შემთხვევაში, ნებისმიერი სხვაობა საქციო კაპიტალის რეგისტრირებულ რაოდენობასა და ფაქტიურად მიღებული გადახდების სამართლიან ღირებულებას შორის საემისიო შემოსავლის სახით აღიარდება.

წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის რეზერვი

ხელმძღვანელობის საინიციატივო გეგმის ფარგლებში თანამშრომლები იღებენ აქციებზე დაფუძნებული კომპენსაციის სარგებელს. ამ გეგმის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია მე-7 შენიშვნაში.

თანამშრომლებისთვის მინიჭებული გადავადებული აქციების სამართლიანი ღირებულება ფასდება წილობრივი უფლებების მინიჭების თარიღში და აღიარდება კაპიტალში წილობრივი გადახდის რეზერვში. გადასაცემი აქციების რაოდენობა ფასდება უფლების გადაცემის არასაბაზრო პირობებში, შეფასებები იცვლება თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს და ცვლილებები აღიარდება მოგებაში ან ზარალში და წილობრივი გადახდის რეზერვში.

დივიდენდები

ჯგუფის მიერ დივიდენდების გამოცხადების და გადახდის უნარი საქართველოს კანონმდებლობის წესებს და რეგულაციებს ექვემდებარება. ჩვეულებრივ აქციებთან დაკავშირებული დივიდენდები აისახება გაუნაწილებელი მოგების მიკუთვნებით. ამ დივიდენდების გამოცხადების პერიოდში.

ფინანსური ვალდებულებები

ფინანსური ვალდებულებების კლასიფიცირება ხდება ან „სამართლიანი ღირებულებით შეფასებულ და მოგებაში ან ზარალში ასახულ“ ფინანსურ ვალდებულებებად, ან „სხვა ფინანსურ ვალდებულებებად“.

სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული ფინანსური ვალდებულებები

ფინანსური ვალდებულებები კლასიფიცირდება „სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახულის“ კატეგორიაში, როდესაც (i) ფინანსური ვალდებულების ფლობის მიზანია ვაჭრობა ან (ii) მისი დანიშნულებაა სამართლიანი ღირებულებით შეფასება და მოგებაში ან ზარალში ასახვა.

სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული და მოგებაში ან ზარალში ასახული ფინანსური ვალდებულებები აღორძინება სამართლიანი ღირებულებით, ხოლო გადაფასებისას მიღებული შემოსულობა/ზარალი აღორძინება მოგებაში ან ზარალში. მოგებაში ან ზარალში აღორძინებული წმინდა შემოსულობა/ზარალი მოიცავს ფინანსურ ვალდებულებებზე გადახდილ წებისმიერ პროცენტს და ის შესულია წმინდა შემოსავალში სხვა ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც სამართლიანი ღირებულებით ფასდება და მოგებაში ან ზარალში აისახება, მოგება-ზარალის ანგარიშის შეხვედრაში.

სხვა ფინანსური ვალდებულებები

„სხვა ფინანსური ვალდებულებები“, მათ შორის სესხად აღებული თანხები, გაყვნილი სავალი ფასიანი ქაღალდები და სხვა არაწარმოებული ფინანსური ვალდებულებები, თავდაპირველად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება, რასაც აკლდება კარიგების დამატარებები.

„სხვა ფინანსური ვალდებულებების“ შემდგომი შეფასება ხდება ამორტიზებული ღირებულებით, ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით, ხოლო საპროცენტო ხარჯის აღიარება ხდება ეფექტური შემოსავლიანობის საფუძველზე.

ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდი არის ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებული ღირებულების გაანგარიშებისა და შესაბამის პერიოდზე საპროცენტო ხარჯის განაწილების მეთოდი. თუ ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი არის განაკვეთი, რომელიც ზუსტად ახორციელებს ფულადი სახსრების მომავალი მოსალოდნელი გადახდების დისკონტირებას ფინანსური ინსტრუმენტების მოსალოდნელი ვადის ან, შესაბამის შემთხვევაში, უფრო ხანმოკლე პერიოდზე თავდაპირველი აღიარებისას არსებულ წმინდა სახალანსო ღირებულებამდე. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ თავში „წმინდა საპროცენტო შემოსავლის ნაწილი“ ზემოთ.

ფინანსური ვალდებულებების აღიარების შეწყვეტა

ჯგუფი ფინანსური ვალდებულებების აღიარებას წყვეტს მხოლოდ ჯგუფის ვალდებულებების შესრულების, გაუქმების ან ამოწურვის შემთხვევაში, აღიარება შეწყვეტილი ფინანსური ვალდებულების საბალანსო ღირებულებასა და გადახდილ და გადასახდელ საზღაურს შორის სხვაობის აღიარება ხდება მოგებასა და ზარალში.

როდესაც ჯგუფი არსებულ კრედიტორთან ერთ სავალი ინსტრუმენტს არსებითად განსხვავებული პირობების ინსტრუმენტში გადაცდის, ამგვარი გადაცემა აღიარდება საწყისი ფინანსური ვალდებულების დაფარვის და ახალი ფინანსური ვალდებულების აღიარების სახით. ამის მსგავსად ჯგუფი აღიარებს არსებულ ვალდებულების ან მისი ნაწილის არსებით მოდიფიცირებას, საწყისი ფინანსური ვალდებულების დაფარვის და ახალი ვალდებულების აღიარების სახით. კეთდება დამატება, რომ პირობები არსებითად განსხვავებულია, თუ ახალი პირობების საფუძველზე ფულადი ნაკადების მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულება, მათ შორის წებისმიერი საფასურის გამოკლებით განხორციელებული გადახდა და დისკონტირებული თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით, სულ მცირე 10 პროცენტით განსხვავდება თავდაპირველი ფინანსური ვალდებულების დარჩენილი ფულადი ნაკადების მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულებისგან.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

უცხოური ვალუტები

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ჯგუფის სამუშაო ვალუტისგან განსხვავებულ ვალუტაში გასწორებული ოპერაციები აღიარდება გარიგების დღეს მოქმედი გაცვლითი კურსით. ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოსთვის უცხოურ ვალუტებში გამოხატული ფულადი მუხლების გადაყენა ხდება ამ თარიღით მოქმედი კურსის გამოყენებით. სამართლიანი ღირებულებით აღრიცხული არაფულადი მუხლები, რომლებიც გამოხატულია უცხოურ ვალუტაში, იმ კურსებით გადაიყენება, რომლებიც მოქმედებდა იმ თარიღით, როდესაც გაისაზღვრა სამართლიანი ღირებულება. არაფულადი მუხლები, რომლებიც შეფასებულია პირვანდელი ღირებულებით უცხოურ ვალუტაში, არ გადაიყენება.

წლის დასასრულის მდგომარეობით კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას ჯგუფმა შემდეგი საფალუტო კურსები გამოიყენა:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ლარი / 1 აშშ დოლარი	2.8677	2.6766
ლარი / 1 ევრო	3.2095	3.0701

ძირითადი საშუალებები

ძირითადი საშუალებები აღირიცხება პირვანდელი ღირებულებით, რასაც აკლდება აკუმულირებული ცვეთა და წებისმიერი აღიარებული გაუფასურების ზარალი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში.

ძირითადი საშუალების კომპონენტის შეცვლის ხარჯის აღიარება ხდება ამ ძირითადი საშუალების საბალანსო ღირებულებაში თუ მოსალოდნელია, რომ საწარმოო მიიღებს ამ კომპონენტის თანმდევ სამომავლო ეკონომიკურ სარგებელს და თუ მისი ხარჯის სარწმუნოდ შეფასება შეიძლება. შეცვლილი კომპონენტის საბალანსო ღირებულების აღიარება წყდება. ძირითადი საშუალებების ყოველდღიური მოცლა-შენახვის ხარჯები გაწვევითანავე აისახება მოგებაში ან ზარალში.

ცვეთა ქრიცხება ძირითადი საშუალების საბალანსო ღირებულებას და განკუთვნილია აქტივების ჩამოსაწერად სასარგებლო ეკონომიკური მომსახურების ვადის განმავლობაში, ცვეთის დარიცხვა ხდება წრფივი მეთოდით, სასარგებლო მომსახურების ვადის შემდეგი მატყვნებლების მიხედვით:

შენიშვნა	30 წელი
სატრანსპორტო საშუალებები	5 წლამდე
კვლევა	3-დან 6 წლამდე
IT აღჭურვილობა	3-დან 6 წლამდე
საოჯარო ქონების გაუმჯობესება	3-დან 5 წლამდე
სხვა	2-დან 6 წლამდე

იჯარით აღებული ქონების გაუმჯობესება ამორტიზდება შესაბამისი იჯარით აღებული აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადაზე, შეკეთება-განახლებასთან დაკავშირებული ხარჯები ირიცხება მათი გაწვევასა და მათი ჩართვა ხდება საოპერაციო ხარჯებში, თუ არ არსებობს მათი კაპიტალიზაციის საფუძველი.

ძირითადი საშუალებების საბალანსო თანხების გადახედვა ხდება ანგარიშგების ყოველ თარიღში, რათა შეფასდეს ხომ არ აღირიცხა ისინი მათი ანაზღაურებად თანხაზე გადამეტებული ოდენობით. აღდგენითი ღირებულება არის გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებასა და გამოყენების ღირებულებას შორის უდიდესი, თუ საბალანსო ღირებულება გადააჭარბებს მოსალოდნელ ანაზღაურებად ღირებულებას, აქტივები ჩამოიწერება ანაზღაურებად ღირებულებამდე; გაუფასურება აღიარდება შესაბამის პერიოდში და შედის საოპერაციო დანახარჯებში, გაუფასურების ზარალის აღიარების შემდეგ, ძირითადი საშუალებების ამორტიზაციის ხარჯი იცვლება მომავალ პერიოდებში, რათა მოხდეს აქტივების შეცვლილი საბალანსო ღირებულების გადანაწილება, მისი წარმენი ღირებულების გამოკლებით (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), სისტემატიურად მისი დარჩენილი სასარგებლო მომსახურების ვადის განმავლობაში.

მარგარეტა : ემილია ვიოლიხიკა

ძირითადი საშუალების ობიექტის აღიარების შეწყვეტა ხდება მისი გასხვისებისას ან მაშინ, როდესაც მისი შემდგომი გამოყენებიდან მომავალში ეკონომიკური სარგებლის მოღება აღარ არის მოსალოდნელი. ძირითადი საშუალებების ზუღლის გასხვისების ან ექსპლუატაციიდან აშორების შედეგად მოღებული შემოსულობა ან ზარალი განისაზღვრება, როგორც აქტივის გაყიდვიდან მიღებულ შემოსავალსა და მის საბალანსო ღირებულებას შორის სხვაობა და მისი აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში.

არამატერიალური აქტივები

არამატერიალური აქტივები, რომლებსაც სასარგებლო გამოყენების სახელი ვადა აქვთ და რომელთა შეძენაც განკარგულებით ხდება, აღირიცხება თვითღირებულებით, რომელსაც აკლდება დაგროვილი ამორტიზაცია და დაგროვილი გაუფასურების ზარალი.

ამორტიზაცია აღიარდება დარიცხვის წრფივი მეთოდით მათი სასარგებლო გამოყენების ვადაზე. სასარგებლო გამოყენების საგარაუდო ვადები ხუთიდან ათ წლამდე მერყეობს.

სასარგებლო გამოყენების საგარაუდო ვადა და ამორტიზაციის მეთოდი გადაიხედება ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოს და წმინდური შეტანილი ცვლილების ეფექტი აღირიცხება პერსპექტიულად.

ინდივიდუალურად შეძენილი არამატერიალური აქტივები, რომლებსაც სასარგებლო გამოყენების უსასრულო ვადა აქვთ, აღირიცხება თვითღირებულებით, რომელსაც აკლდება დაგროვილი გაუფასურების ზარალი. არამატერიალური აქტივების გაუფასურება ფასდება მაშინ, როდესაც არსებობს მათი შესაძლო გაუფასურების ნიშნები.

მატერიალური და არამატერიალური აქტივების გაუფასურება

ანგარიშგების ყოველი პერიოდის ბოლოს ჯგუფი გადახედავს თავისი მატერიალური და არამატერიალური აქტივების საბალანსო ღირებულებებს, რომ განსაზღვროს, არსებობს თუ არა ამ აქტივების გაუფასურების ნიშნები. ასეთი ნიშნების არსებობის შემთხვევაში, ფასდება ამ აქტივის აღდგენითი ღირებულება იმისათვის, რომ განისაზღვროს გაუფასურების ზარალის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) მასშტაბი. თუ შეუძლებელია ცალკეული აქტივის აღდგენითი ღირებულების განსაზღვრა, ჯგუფი აფასებს იმ ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის აღდგენითი ღირებულებას, რომელსაც ეს აქტივი მიეკუთვნება. თუ არსებობს განაწილების გონივრული და თანმიმდევრული საფუძველი, კორპორაციული აქტივები ასევე ნაწილდება ფულადი სახსრების წარმომქმნელ ცალკეულ ერთეულებზეც. ან სხვა შემთხვევაში, ისინი ნაწილდება ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულების უმცირეს ჯგუფზე, რომლისთვისაც შეიძლება განისაზღვროს განაწილების გონივრული და თანმიმდევრული საფუძველი.

განესაზღვრელი სასარგებლო გამოყენების ვადის მქონე არამატერიალური აქტივები და ის არამატერიალური აქტივები, რომლებიც გამოყენებისთვის ჯერ არ არის ხელმისაწვდომი, გაუფასურების გამოსავლენად მოწმდება მინიმუმ წელიწადში ერთხელ, და აგრეთვე მაშინ, როდესაც აქტივის გაუფასურების ნიშნები არსებობს. აღდგენითი ღირებულება არის გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებასა და გამოყენების ღირებულებას შორის უდიდესი. გამოყენების ღირებულების შესაფასებლად საგარაუდო მომავალი ფულადი ნაკადების დღევანდელ ღირებულებამდე დისკონტირება ხდება დასაბეგრი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით, რომელიც ასახავს ფულის დროითი ღირებულების არსებულ საბაზრო შეფასებებს და აქტივისთვის დამახასიათებელ რისკებს, რომლისთვისაც არ დაკორექტირებულა საშუალოდ პროგნოზირებული ფულადი ნაკადები. თუ აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) აღდგენითი ღირებულება შეფასებულია, როგორც მის საბალანსო ღირებულებაზე ნაკლები, აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) საბალანსო ღირებულება მცირდება მის აღდგენითი ღირებულებამდე. გაუფასურების ზარალის აღიარება დაუყოვნებლივ ხდება მოგებაში ან ზარალში.

თუ გაუფასურების ზარალი შემდგომში შებრუნდება, აქტივის (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელი ერთეულის) საბალანსო ღირებულება გაიზრდება და შეადგენს მისი აღდგენითი ღირებულების გადასინჯულ ოდენობას, მაგრამ ისე, რომ გაზრდილი საბალანსო ღირებულება არ აღემატება იმ საბალანსო ღირებულებას, რომელიც განისაზღვრებოდა, წინა წლებში აქტივზე (ან ფულადი სახსრების წარმომქმნელ ერთეულზე) გაუფასურების ზარალი რომ არ ყოფილიყო აღიარებული. გაუფასურების ზარალის შემოზრუნება აღიარდება დაუყოვნებლივ მოგებაში ან ზარალში.

დასაკუთრებული აქტივები

კონკრეტულ ვითარებებში, აქტივების დასაკუთრება ხდება დეფოლტორებული სესხების უზრუნველყოფის საგნის გამოყენების შემდეგ. ჯგუფი დასაკუთრებულ აქტივებს იყენებს დეფოლტორებული სესხით მართებული თანხების დაფარვის ფორმის სახით და მათ მიიჩნევს შეძენილ აქტივად და ჰველუბრივი სამეურნეო საქმიანობის პროცესში გასაყიდად გამოიწვევს.

დასაკუთრებული აქტივები თავდაპირველად აღიარდება სამართლიანი ღირებულებით და შემდეგ, ფასდება საბალანსო ღირებულებასა და გაყიდვის დანახარჯებით შემცირებულ სამართლიან ღირებულებას შორის უმცირესით.

გადასახადები

მოგების გადასახადი

მოგების გადასახადი მოიცავს მიმდინარე და გადავადებულ გადასახადს. მოგების გადასახადის აღიარება ხდება მოგებაში ან ზარალში გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ის უკავშირდება სხვა სრული შემოსავლის ერთეულს და პირდაპირ კაპიტალში აღიარებულ ოპერაციებს აქციონერებთან, რა შემთხვევაშიც ის აღიარდება სხვა სრულ შემოსავალში ან პირდაპირ კაპიტალში.

მიმდინარე გადასახადი

მიმდინარე გადასახადის ხარჯი არის მოსალოდნელი საგადასახადო ვალდებულება წლის დასაბეგრ შემოსავალზე, ანგარიშგების თარიღში მოქმედი ან ფაქტობრივად მოქმედი საგადასახადო განაცხადების და წინა წლებთან მიმართებაში საგადასახადო ვალდებულებების ნებისმიერი კორექტირების გამოყენებით.

2016 წლის 13 მაისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონპროექტი მოგების გადასახადის რეფორმის შესახებ.

(ე.წ. მოგების გადასახადის ესტორტორი მოდელი), რომელსაც ძირითადად დაბეგვრის მომენტი დასაბეგრი მოგების მიღებიდან გადაატეს მოგების განაწილებაზე. კანონი ძალაში შევიდა 2016 წელს, მოქმედებს 2017 წლის 1 იანვრიდან დაწყებულ საგადასახადო პერიოდებზე და ეხება ყველა საწარმოს, გარდა ფინანსური დაწესებულებებისა (მაგალითად, ბანკები, სადაზღვევო კომპანიები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, ლომზარდები), რომლებისთვისაც კანონი თავდაპირველად ამოქმედდა 2019 წლის 1 იანვრიდან. 2018 წლის 27 დეკემბერს საქართველოს პარლამენტმა კანონის ძალაში შესვლის თარიღი 2023 წლის 1 იანვრამდე გაახანგრძლივა.

მოგების გადასახადით დაბეგვრის ახალი სისტემა არ გულისხმობს მოგების გადასახადიდან გათავისუფლებას, უბრალოდ მოგების გადასახადით დაბეგვრამ გადაინაცვლა მოგების მიღების მომენტიდან მისი განაწილების მომენტზე. ანუ ძირითადი საგადასახადო ობიექტი გახდა განაწილებული მოგება. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი განაწილებულ მოგებას განმარტავს, როგორც მფლობელებისთვის დივიდენდის სახით განაწილებულ მოგებას, თუმცა, განაწილებულ მოგებად ითვლება სხვა ტიპის ოპერაციებიც, მაგალითად დაკავშირებულ მხარეებთან საერთაშორისო გარიგება საბაზრო ფასისგან განსხვავებული ფასით და/ან გადასახადისაგან გათავისუფლებულ პირთან განხორციელებული ოპერაცია ასევე ითვლება განაწილებულ მოგებად მოგების გადასახადის დეკლარაციის მიზნებისთვის. ამასთან, საგადასახადო ობიექტი მოიცავს გაწეულ ზარცს ან სხვა გადახდას, რომელიც ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული არ არის, უსასყიდლოდ საქონლის მიწოდება/მომსახურების გაწევა და ზღვრულ ოდენობაზე მეტი ოდენობით გაწეული წარმომადგენლობითი ხარჯი.

გადასახადის ჩათვლა შესაძლებელია 2008-2016 წლების გაუნაწილებელ მოგებაზე გადახდილი მიმდინარე გადასახადისთვის, თუ ეს მოგება განაწილდება 2023 და მომდევნო წლებში.

დივიდენდების გადახდიდან წარმოშობილი მოგების გადასახადი აღირიცხება დივიდენდების გადახდის პერიოდში გაწეული ზარცის სახით.

ბელოგმენდერ : ემეცა ვიოცისიკა

გადავადებული გადასახადი

გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები აღიარდება ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისთვის აქტივებისა და ვალდებულებების და საგადასახადო მიზნებისთვის გამოყენებული თანხების საბალანსო ღირებულებას შორის დროებით სხვაობასთან მიმართებაში.

იგი არ ეხება შემდეგი სახის დროებითი სხვაობებს: საგადასახადო მიზნებისათვის გამოუქვითავი გუდვილის შემთხვევაში, აქტივებისა და ვალდებულებების თავდაპირველი აღიარების შემთხვევაში, რომლებიც გეულენას არ ახდენენ არც საგადასახადო და არც სააღრიცხვო მოგებაზე, ასევე დროებითი სხვაობები, რომლებიც უკავშირდება ინვესტიციებს შეიღობილ კომპანიებში, ფილიალებში და მკაცვშირე კომპანიებში, სადაც შმომელ ბანკს შეუძლია გააკონტროლოს დროებითი სხვაობის შემოზრუნების დრო და მოსალოდნელია, რომ დროებითი სხვაობა ახლო მომავალში არ შემოზრუნდება. გადავადებული გადასახადის თანხა ეფუძნება აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულების განხორციელების ან გადახდის მოსალოდნელ წესს 2023 წლის 1 იანვრამდე, ანგარიშგების თარიღში მოქმედი ან ფაქტობრივად ამოქმედებული საგადასახადო განაკვეთების გამოყენებით.

გადავადებული საგადასახადო აქტივის აღიარება ხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელია სამომავლო დაბაბეგრი მოგების მიღება 2023 წლის 1 იანვრამდე, საიდანაც შესაძლებელი იქნება დროებითი სხვაობების, გამოუყენებელი საგადასახადო ზარალის და კრედიტის გამოქვითვა. გადავადებული საგადასახადო აქტივები გადაფასდება ყოველი ანგარიშგების თარიღისთვის და მყირდება იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი აღარ იქნება შესაბამისი საგადასახადო სარგებლის რეალიზება.

ახალი საგადასახადო სისტემის ზემოთ აღწერილი ზასიათიდან გამომდინარე, საქართველოში დარეგისტრირებულ ფინანსურ დაწესებულებებს არ ექნებათ სხვაობები აქტივების საგადასახადო ბაზებსა და მათ საბალანსო ღირებულებებს შორის 2023 წლის 1 იანვრიდან. შესაბამისად, ამ თარიღიდან არ წარმოქმნება მოგების გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები.

საოპერაციო გადასახადები

საქართველოში აგრეთვე მოქმედებს სხვადასხვა გადასახადი, რომლებიც გეულენას ახდენს ჯგუფის საქმიანობაზე. ეს გადასახადები შედის მოგება-ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის კონსოლიდირებული ანგარიშგების საოპერაციო ხარჯების კომპონენტში.

თანამშრომელთა სარგებელი

წილობრივ გადახდასთან დაკავშირებული გარიგებები

თანამშრომლებისთვის მინიჭებული წილობრივი ინსტრუმენტებით განსაზღვრული წილობრივი გადახდის გარიგებების სამართლიანი ღირებულება უფლების მინიჭების თარიღში ჩვეულებრივ აღიარდება ხარჯში, კაპიტალის შესაბამისი ზრდით, უფლების მინიჭების პერიოდზე, ხარჯად აღიარებული თანხა კორექტირდება იმ მინიჭებული უფლებების რაოდენობის ასახვისთვის, რომლისთვისაც დაკავშირებული მომსახურება და არასაბაზრო შეზრულების პირობები უნდა იყოს დაკმაყოფილებული, ისეთი ფორმით, რომ თავდაპირველად ხარჯში აღიარებული თანხა ეფუძნებოდეს მინიჭებული უფლებების რაოდენობას, რომელიც აკმაყოფილებს უფლების გადაცემის თარიღში შესაბამისი მომსახურების და არასაბაზრო მაჩვენებლების პირობებს. წილობრივი გადახდის მინიჭებისთვის, უფლების მინიჭების თარიღში წილობრივი გადახდის სამართლიანი ღირებულება ფასდება ამგვარი პირობების ასახვის მიზნით და არ არსებობს მოსალოდნელ და ფაქტიურ შედეგებს შორის სხვაობების შესაბამისობა.

მოკლევადიანი დაქირავებულ მომსახურეთა გასამრჯელოები

დაქირავებულ პირობა მოკლევადიანი გასამრჯელოს ვალდებულება ფასდება არადისკონტირებულ საფუძველზე და გადაიხდება შესაბამისი მომსახურების გაწევის შემდეგ. ვალდებულება აღიარდება მოკლევადიანი ფულადი ბონუსის ან მოგების განაწილების გეგმების საფუძველზე გადასახდელ თანხასად, თუ ჯგუფს აქვს მიმდინარე სამართლებრივი ან კონსტრუქტიული ვალდებულება გადაიხადოს ამგვარი თანხა დასაქმებულის მიერ გაწეული მომსახურების ასანაზღაურებლად, ამგვარი ვალდებულება შესაძლოა სათანადო სიზუსტით იქნას შეფასებული.

იჯარა

იჯარა - მოქმედებს 2019 წლის 1 იანვრის შემდეგ

ჯგუფი აფასებს ხელშეკრულება არის ან მოიცავს თუ არა იჯარას, ხელშეკრულების ამოქმედების თარიღში. ჯგუფი აღიარებს გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივს და შესაბამის საიჯარო ვალდებულებას ყველა საიჯარო გარიგებასთან მიმართებაში, რომელშიც ის მოიჯარის როლში გამოდის, გარდა მოკლევადიანი იჯარებისა (12 თვის ან ნაკლები ვადის მქონე იჯარები) და დაბალი ღირებულების აქტივების იჯარებისა (როგორც არის ტაბლეტები და პერსონალური კომპიუტერები, საოფისე ავეჯის მცირე ერთეულები და ტელეფონები). ამ იჯარებისთვის ჯგუფი აღიარებს საიჯარო გადასახდელებს საოპერაციო ხარჯად, ცვეთის დარიცხვის წრფივი მეთოდის გამოყენებით, იჯარის ვადაზე, სანამ სხვა სქემა უფრო ზუსტად არ ასახავს საიჯარო აქტივებიდან ეკონომიკური სარგებლის მომხმარებლის სისტემატურობას.

საიჯარო ვალდებულება თავდაპირველად ფასდება იჯარის დაწყების თარიღში გადაუხდელო საიჯარო გადასახდელების დღევანდელი ღირებულებით, რომელიც დისკონტირდება იჯარაში ნაგულისხმევი განაკვეთის გამოყენებით. თუ ეს განაკვეთი რთულად განსაზღვრია, ჯგუფი იყენებს ზღერულ სასესხო საპროცენტო განაკვეთს.

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში საიჯარო ვალდებულება გალკე მუხლად არის წარმოდგენილი.

საიჯარო ვალდებულება შემდგომში ფასდება საბალანსო ღირებულების ზრდის სახით, რათა მოხდეს საიჯარო ვალდებულებაზე დარიცხული პროცენტის ასახვა (უფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით) და საბალანსო ღირებულების შემცირებით, განხორციელებული საიჯარო გადახდების ასახვის მიზნით.

ჯგუფი განმეორებით აფასებს საიჯარო ვალდებულებას (და აკეთებს გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივის შესაბამის კორექტირებას) როდესაც:

- იჯარის ვადა იცვლება ან არსებობს მნიშვნელოვანი მოვლენა ან ვითარების ცვლილება, რომელიც იწვევს ცვლილებას არსებული შესყიდვის უფლებით სარგებლობის შეფასებაში, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება განმეორებით ფასდება შეცვლილი საიჯარო გადახდების დისკონტირების გზით, შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით.
- საიჯარო გადასახდელები იცვლება ინდექსის ან განაკვეთის ან გარანტირებული წარმტვი ღირებულების ფარგლებში მოსალოდნელი გადახდის ცვლილების გამო, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება გადაფასდება შეცვლილი საიჯარო გადახდების დისკონტირებით, უცვლელი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით (თუ საიჯარო გადახდები იცვლება ცვალეზადი საპროცენტო განაკვეთის ცვლილების გამო, რა შემთხვევაშიც გამოიყენება შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთი).
- საიჯარო ხელშეკრულება იცვლება და საიჯარო მოდიფიკაცია არ აღიარდება გალკე იჯარად, რა შემთხვევაშიც საიჯარო ვალდებულება გადაფასდება შეცვლილი იჯარის საიჯარო ვადის საფუძველზე, შეცვლილი საიჯარო გადასახდელების დისკონტირებით, ცვლილების თარიღში შეცვლილი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით.

ჯგუფს არ განუხორციელებია ამგვარი ცვლილებები წარმოდგენილი პერიოდის განმავლობაში.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივები წარმოადგენს შესაბამისი საიჯარო გადასახდელების თავდაპირველ შეფასებას, დაწყების თარიღში ან ამ თარიღამდე განხორციელებულ საიჯარო გადასახდელებს, ნებისმიერი მიღებული საიჯარო შეღავათის და თავდაპირველი პირდაპირი ხარჯის გამოკლებით. ისინი შემდეგ ფასდება თვითღირებულებით, რასაც აკლდება აკუმულირებული ცვეთა და გაუფასურებით გამოწვეული ზარალი.

როდესაც ჯგუფს წარმოეჩნება საიჯარო აქტივის დემონტაჟის და მოხსნის, ასევე მათი განთავსების ადგილის აღდგენის ან საბაზისო აქტივის იჯარის პირობებით მოთხოვნილ მდგომარეობაში მოყვანასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვის ვალდებულება, ბასს (IAS) 37-ის საფუძველზე აღიარდება და შეფასდება შესაბამისი ანარიცხი. იმ შემთხვევაში, თუ ხარჯი გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივს უკავშირდება, ხარჯები შევა გამოყენების უფლებით გადაცემულ შესაბამის აქტივში, თუ ამგვარი ხარჯების გაწევა არ მოხდა სასაქონლო-მატერიალური მარაგების საწარმოებლად.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივებს ცვეთა ერიცხებათ საიჯარო ვადასა და საბაზისო აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადას შორის უფრო მოკლე პერიოდზე, თუ იჯარა გადასცემს საბაზისო აქტივის

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

საკუთრების უფლებას ან გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივის თვითღირებულება ასახავს, რომ ჯგუფი მოულის შესყიდვის უფლებით სარგებლობას, შესაბამის გამოყენების უფლებით გადაცემულ აქტივზე ირიცხება ცვეთა საბაზისო აქტივის სასარგებლო გამოყენების ვადის განმავლობაში. ამორტიზაცია იწყება იჯარის დაწყების თარიღში.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივები ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში ცალკე ხაზის სახით არის წარმოდგენილი.

იმის განსაზღვრად, გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი გაუფასურებულია თუ არა, ჯგუფი ხასს (IAS) 36-ს იყენებს და აღრიცხავს ნებისმიერ გამოვლენილ გაუფასურების ზარალს, „ძირითადი საშუალებების“ პოლიტიკაში აღწერილი ფორმით.

პრაქტიკული მიდგომის სახით, ფასს (IFRS) 16 მოიკარვს საშუალებას აძლევს ცალკე არ გამოჰყოს არა საიჯარო კომპონენტები და ამის ნაცვლად აღრიცხოს ნებისმიერი იჯარა და დაკავშირებული არა საიჯარო კომპონენტები, გასცალკევებული გარიგების სახით. ჯგუფმა ისარგებლა ამ პრაქტიკული მიდგომით.

ჯგუფი არ არის წარმოდგენილი მეიჯარის სახით 31 დეკემბრით დასრულებული 2019 და 2018 წლების განმავლობაში.

იჯარა - მოქმედებს 2019 წლის 1 იანვარამდე

იჯარები კლასიფიცირდება ფინანსურ იჯარებად, როდესაც იჯარის პირობებით მოიკარვს გადაცემას საკუთრებასთან დაკავშირებული არსებითად ყველა რისკი და უფლება. ყველა სხვა იჯარა ჩვეულებრივ იჯარებად კლასიფიცირდება.

საოპერაციო იჯარის გადასახადების აღიარება ხდება ხარჯის სახით იჯარის ვადაზე დარიცხვის წრფივი მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სხვა სქემა უფრო ზუსტად ასახავს საიჯარო აქტივიდან ეკონომიკური სარგებლის მოხმარების სისტემატურობას. საოპერაციო იჯარიდან წარმომდგარი პირობითი საიჯარო გადასახადის აღიარება ხდება ხარჯის სახით იმ პერიოდში, რომელშიც ისინი გაიწია.

იმ შემთხვევაში, თუ საოპერაციო იჯარის გასაფორმებლად მიიღება საიჯარო შეღავათები, ეს უკანასკნელები ვალდებულებად აღირიცხება. შეღავათების აგრეგირებული სარგებლის აღიარება ხდება საიჯარო ხარჯის შემცირების სახით დარიცხვის წრფივი მეთოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სხვა სქემა უფრო ზუსტად ასახავს საიჯარო აქტივიდან ეკონომიკური სარგებლის მოხმარების სისტემატურობას.

ანარიცხები

ანარიცხების აღიარება ხდება მაშინ, როდესაც ჯგუფს წარსული მოვლენის გამო აქვს მიმდინარე (იურიდიული თუ არა სახელმწიფოებრივი) ვალდებულება, მოსალოდნელია, რომ ჯგუფს მოეთხოვება ამ ვალდებულების გასტუმრება და შესაძლებელია ვალდებულების იდენტიფიცირება სათანადო სიზუსტით განსაზღვრა.

ანარიცხებად აღიარებული ოდენობა წარმოადგენს იმ თანხის ყველაზე ზუსტ შეფასებას, რომელიც საჭირო იქნება მიმდინარე ვალდებულების დასაფარად ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის, ამ ვალდებულებასთან დაკავშირებული რისკებისა და გაურკვევლობების გათვალისწინებით. როდესაც ანარიცხები ფასდება მიმდინარე ვალდებულების გასაგებობის საფუძველზე საჭირო ფულადი ნაკადებით, მისი საბალანსო ღირებულება არის ამ ფულადი ნაკადების დღევანდელი ღირებულება (თუ ფულის დროითი ღირებულების გაგება მასზე არსებითია).

თუ ანარიცხების დაფარვისთვის საჭირო ეკონომიკური სარგებლის ნაწილობრივ ან მთლიანად მიღება მესამე მხარისგან არის მოსალოდნელი, დებიტორული დავალიანების აღიარება აქტივად ხდება მაშინ, როდესაც ფაქტობრივად გარანტირებულია ანაზღაურების მიღება და მისაღები თანხის ოდენობის სარწმუნოდ შეფასება შესაძლებელია.

პირობითი ვალდებულებები

პირობითი ვალდებულებები არ არის აღიარებული ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში, თუმცა წარმოდგენილია გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ფულადი ნაკადის გადინების ალბათობა ამ ვალდებულებების დაფარვის მიზნით დაბალია. პირობითი აქტივი არ არის აღიარებული ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში, თუმცა წარმოდგენილია მაშინ, როდესაც ეკონომიკური სარგებლის მიღება მოსალოდნელია.

მარიკმნდო - ემილი ვიციხოვა

უზრუნველყოფის საგანი

კლიენტის ვალდებულებასთან მიმართებაში ჯგუფი ისეთ უზრუნველყოფის საგანს იღებს, რომელსაც ის შესაბამისად მოიწმენს. უზრუნველყოფის საგანი, ჩვეულებრივ, იღებს კლიენტის აქტივებზე გირავის ფორმას და ჯგუფს ანიჭებს ამგვარი აქტივების მოთხოვნის უფლებას კლიენტის არსებულ და მომავალ ვალდებულებებთან მიმართებაში.

3. გადაწყვეტი მნიშვნელობის საღარიბეო განსჯა და შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები

ჯგუფის საღარიბეო პოლიტიკის გამოყენებისას, რომლებიც მე-2 შენიშვნაშია აღწერილი, ჯგუფის ხელმძღვანელობას მოეთხოვება განსჯა, შეფასება და დამტკიცების გამოყენება იმ აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც მზა სახით ხელმისაწვდომი არ არის სხვა წყაროებიდან. ეს შეფასებები და მათთან დაკავშირებული დამტკიცებები ეყრდნობა ისტორიულ გამოცდილებას და სხვა საპროგნოზო ინფორმაციას, რომლებიც აქტუალურად მოიწმევა. ფაქტობრივი შედეგები შესაძლოა განსხვავდებოდეს ამგვარი შეფასებებისგან.

ეს შეფასებები და საბაზისო მოსაზრებები მუდმივად გადაიხედება. საღარიბეო შეფასებების გადახედვის აღიარება ხდება იმ პერიოდში, რომელშიც მოხდა ამ შეფასების გადახედვა. თუ გადახედვა გველენს ახდენს მხოლოდ ამ პერიოდზე, ან გადახედვის პერიოდსა და სამომავლო პერიოდებში, თუ გადახედვა გველენს ახდენს როგორც მიმდინარე, ისე სამომავლო პერიოდებზე.

საღარიბეო პოლიტიკის შერჩევასთან დაკავშირებით გამოყენებული მნიშვნელოვანი განსჯა

ქვემოთ წარმოდგენილია ჯგუფის საღარიბეო პოლიტიკის გატარების პროცესში ხელმძღვანელობის მიერ განსჯის შედეგად გამოთქმული ყველა მნიშვნელოვანი მოსაზრება. გარდა იმ მოსაზრებების, რომელიც შეფასებებს ეყრდნობა (იხ. ქვემოთ) და რომლებიც ყველაზე მეტად მოქმედებს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახულ თანხებზე.

ფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია

იმ ბიზნეს მოდელის შეფასება, რომლის ფარგლებშიც აქტივების ფლობა ხდება და შეფასება იმისა, ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები ერთპიროვნულად წარმოადგენს თუ არა ძირითადი თანხის და პროცენტის გადახდებს დაუფარავ ძირითად თანხაზე. ფინანსური აქტივების კლასიფიკაციის შესახებ ინფორმაცია მე-2 შენიშვნაშია მოცემული.

შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები

ქვემოთ წარმოდგენილია ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის ძირითადი დამტკიცებები მომავლის შესახებ, ასევე შეფასების უზუსტობის ძირითადი მიზეზები, რომლებსაც შეიძლება მოხდეს ფინანსურ წელს აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებაში არსებითი კორექტირებები გამოიწვიოს.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი

ქვემოთ მოცემულია მნიშვნელოვანი დამტკიცებები, რომლებიც ხელმძღვანელობამ გამოიყენა ჯგუფის საღარიბეო პოლიტიკების გამოყენების პროცესში და რომლებსაც ყველაზე მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდათ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვებზე:

- **პროგრესული სეგმენტის განსაზღვრა:** მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრისას ჯგუფი იყენებს გონიერულ და მხარდაჭერ საპროგნოზო ინფორმაციას, რომელიც ეყრდნობა სხვადასხვა ეკონომიკური დრაივერების მიმავალ მოძრაობასთან დაკავშირებულ დამტკიცებებს და ამ დრაივერების ერთმანეთზე მოქმედების წესს.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის მოსალოდნელი საპროგნოზო ინფორმაციაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

- **მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში:** როგორც მე-3 შენიშვნაში აღვნიშნეთ, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი ფასდება 12 თვეში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის ოდენობით 1-ლი დონის აქტივებისთვის, ან აქტივის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი ზარალის ოდენობით - მე-2 და მე-3 დონის აქტივებისთვის. აქტივი მე-2 დონეში გადადის, როდესაც მისი საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ. ფასს (IFRS) 9 არ განსაზღვრავს რას ნიშნავს მნიშვნელოვანი ზრდა საკრედიტო რისკში. იმის შეფასებისას, აქტივის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა, ჯგუფი ითვალისწინებს თვისებრივ და რაოდენობრივ გონივრულ და მხარდაჭერას საპროგნოზო ინფორმაციას.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის მოსალოდნელ საპროგნოზო ინფორმაციაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

- **დეფოლტის ალბათობა:** დეფოლტის ალბათობა წარმოადგენს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში გამოყენებულ მნიშვნელოვან შემავალ ინფორმაციას. დეფოლტის ალბათობა არის გარკვეული დროის განმავლობაში დეფოლტის დადგომის შესაძლებლობის შეფასება, რომლის დაანგარიშებაც მოიცავს განვლილ მონაცემებს, დამკვრებს და მომავალი ვითარებების მოლოდინებს.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის დეფოლტის ალბათობაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

- **დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD):** LGD არის დეფოლტის შემთხვევაში დანაკარგის შეფასება. ის ეყრდნობა სხვაობას გადასახდელ სახელშეკრულებო ფულად ნაკადებსა და იმ ფულად ნაკადებს შორის, რომელთა მიღებასაც კრედიტორი მოელის, უზრუნველყოფის საგნიდან და კრედიტის ხარისხის გაუმჯობესებიდან წარმოშობილი ფულადი ნაკადების გათვალისწინებით.

დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ 25-ე შენიშვნაში, მათ შორის დეფოლტის დანაკარგების შემთხვევაში განხორციელებული ცვლილებების მიმართ ანგარიშგებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მგრძნობელობის ანალიზთან ერთად.

გადავადებული საგადასახადო აქტივების ანაზღაურებადობა

2018 წლის ივნისის თვეში საქართველოს პარლამენტმა განახორციელა საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ცვლილება, რომელიც ძალაში 2023 წლის 1 იანვრიდან შევა კომერციული ბანკების, საკრედიტო კავშირების, სადაზღვევო ორგანიზაციების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და ლომბარდებისთვის. ახალი კოდექსი მოქმედებს ჯგუფის მოგების გადასახადის აღიარების და შეფასების პრინციპებზე, ასევე ჯგუფის მოგების გადავადებულ საგადასახადო აქტივებზე/ვალდებულებებზე. ფინანსურ ინსტიტუტებს არ მოუწევთ მოგების გადასახადის გადახდა გადასახადით დაბეგრამდე მოგებისთვის (2023 წლის 1 იანვრიდან გამოშვებული), სანამ მოგება არ გადაანაწილდება დივიდენდების ან მოგების განაწილების სხვა ფორმით.

იქედან გამომდინარე, რომ ეს კანონი ფინანსური სექტორისთვის 2023 წლის იანვრიდან ამოქმედდება, მას უფრო სწრაფი გავლენა ექნება გადავადებული გადასახადის გაანგარიშებაზე.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა დარწმუნებულია, რომ გადავადებული მოგების გადასახადის აქტივების/ვალდებულებების ნაშთები სრულად იქნება გამოყენებული კანონის ამოქმედების თარიღამდე ან კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისთვის მისი ეფექტი არაარსებითი იქნება. 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, გადავადებული საგადასახადო აქტივების საბალანსო ღირებულებამ შეადგინა 3,411 ათასი ლარი და 2,500 ათასი ლარი (შესაბამისად).

ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანად შეფასება

როგორც 23-ე შენიშვნაშია აღწერილი, ჯგუფი იყენებს სამეზღვასელო ტექნიკებს, რომლებიც მოიცავს შემავალ ინფორმაციებს, რომლებიც, თავის მხრივ არ ეფუძნება ემპირიულ საბაზრო მონაცემებს. კონკრეტული ტიპის ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების შესაფასებლად, 23-ე შენიშვნაში მოცემულია დეტალური ინფორმაცია ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრაში გამოყენებული მნიშვნელოვანი დამკვრები, ასევე ამ დამკვრებისთვის მგრძნობელობის დეტალური ანალიზი.

მთავარი : ემილი ვიკტორიკა

ჯგუფის ხელმძღვანელობას სჯერა, რომ შერჩეული სამშენადად ტექნიკები და გამოყენებული დაშვებები შესაბამისია ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრისთვის.

4. ფასს (IFRS) სტანდარტების ცვლილებები, რომლებიც ფინანსურ ანგარიშგებაში წარმოდგენილ თანხებზე მოქმედებენ

ჯგუფს ვადაზე ადრე არ მოუღია ისეთი სხვა სტანდარტი, ცვლილება თუ ინტერპრეტაცია, რომელიც გამოშვებულია, მაგრამ ჯერ ძალაში არ არის შესული. ქვემოთ აღწერილია სხვა ახალი და შეცვლილი ფასს (IFRS) სტანდარტების გამოყენება, რომლებიც ძალაშია პერიოდების დასაწყისში 2019 წლის 1 იანვარს ან ამ თარიღის შემდგომ.

ფასს (IFRS) 16 - იჯარა

ჯგუფმა ფასს (IFRS) 16 („იჯარა“) 2019 წლის 1 იანვრიდან მიიღო. ფასს (IFRS) 16 იძლევა საიჯარო გარიგებების და სააღრიცხვო პროცედურების იდენტიფიკაციის სრულყოფილ მოდელს როგორც შეიჯარის, ისე - მოიჯარისთვის. ფასს (IFRS) 16 ჩანაცვლებს მიმდინარე საიჯარო სახელშესაძენლო მითითებებს, მათ შორის ბასს (IAS) 17-ს („იჯარა“) და დაკავშირებულ ინსტრუქციებს, მათი ამოქმედების თარიღიდან.

ფასს (IFRS) 16 განსხვავებს იჯარებს და მომსახურების ხელშეკრულებებს, იმის საფუძველზე, იდენტიფიცირებულ აქტივ აკონტროლებს თუ არა კლიენტი. ჩვეულებრივი იჯარების (არა საბალანსო უწყისი) და ფინანსური იჯარები (საბალანსო უწყისი) არ გამოიყენება მოიჯარის აღრიცხვაში და ისინი ჩანაცვლდება მოდელით, რომელშიც გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი და შესაბამისი ვალდებულება აღიარდება მოიჯარის მიერ ყველა იჯარისთვის (ე.ი. ყველა საბალანსო უწყისში), გარდა მოცლევადიანი იჯარებისა და დაბალფასიანი აქტივების იჯარებისა.

გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი თავდაპირველად თვითღირებულებით ფასდება, შემდგომ (კონკრეტული გამოწვევების გათვალისწინებით) დაგროვილი ცვეთის და გაუფასურების ზარალით შემცირებული თვითღირებულებით. საიჯარო ვალდებულების წებისმოერი გადაფასებით კორექტირებით. საიჯარო ვალდებულება თავდაპირველად ფასდება საიჯარო გადასახდელების დღევანდელი ღირებულებით, რომლებიც არ გადაირდება ამ თარიღში. დღე საიჯარო ვალდებულება იცვლება საპროცენტო და საიჯარო გადასახდელების, ასევე, სხვა საკითხებთან ერთად, საიჯარო მოდიფიკაციების გათვალისწინებით. გარდა ამისა, ფულადი ნაკადების კლასიფიკაცია ასევე განიცდის ზემოქმედებას, რადგან ჩვეულებრივი საიჯარო გადასახდელები ბასს (IAS) 17-ის ფარგლებში წარმოდგენილია, როგორც საოპერაციო ფულადი ნაკადები; გარდა ამისა ფასს (IFRS) 16-ის მოდელის ფარგლებში საიჯარო გადასახდელები ძირითად თანხად და პროცენტის წილად დაიყოფა, რომელიც შესაბამისად წარდგენილი იქნება როგორც ფინანსური და საოპერაციო ფულადი ნაკადები.

მოიჯარის აღრიცხვისგან გამსხვავებით, ფასს (IFRS) 16 სტანდარტს არსებითად გადმოაქვს მოიჯარის სააღრიცხვო მოთხოვნები ბასს (IAS) 17-დან და შეიჯარისგან მოითხოვს იჯარის ჩვეულებრივ ან ფინანსურ იჯარად კლასიფიცირებას.

ადრე ჯგუფი ჩვეულებრივ იჯარას აღრიცხავდა ცვეთის წრფივი დარიცხვის მეოთხედის გამოყენებით იჯარის ვადაზე და აქტივებს და ვალდებულებებს აღიარებდა მხოლოდ ფაქტორ საიჯარო გადასახდელებს და აღიარებულ ხარჯს შორის ვადის სხვაობის გათვალისწინებით. გამოყენების უფლებით გადაცემული აქტივი და საიჯარო ვალდებულება 4,294 ათასი ლარის ოდენობით 2019 წლის 1 იანვარს აღიარდა. გამოყენებული დისკონტირების განაკვეთია 7,6%. საშუალო შეწონილი საიჯარო ვადა 4,8 წელია.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ჩვეულებრივი იჯარის ვალდებულებები ბასს (IAS) 17-ის გამოყენებით 2018 წლის 31 დეკემბერს, რომელიც დისკონტირდება ზღვრული სასესხო საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით თავდაპირველი გამოყენების თარიღში და საიჯარო ვალდებულებების გამოყენებით, რომლებიც აღიარებულია ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში თავდაპირველი გამოყენების თარიღში.

მათგან: ემილი გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ჩვეულებრივი იჯარის მიღებითი ვალდებულება მოცემულია 2019 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით.	443
• მოკლევადიანი და დამალი ღირებულების ჰქონე აქტივების იჯარები	(10)
• ზემოთ მოცემული თანხების დისკონტირების ეფექტი	(7)
• დამატებითი იჯარის ვადის ცვლილების გამო	3,868
საიჯარო ვალდებულებები 2019 წლის 1 იანვარს	4,294

ცვლილებები ფასს (IFRS) 9-ში „საგადასახადო მახასიათებლები უარყოფითი კომპენსაციით“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) 9-ის ცვლილება. ფასს (IFRS) 9-ის ცვლილება განსაზღვრავს, რომ ავანსის გადახდის შესაძლებლობა აკმაყოფილებს თუ არა „შეზღუდული მართი დაპროექტების გადახდების“ მოთხოვნებს, ამ ფუნქციით მოსარგებლე მხარეს შეუძლია გადაიხადოს ან მიიღოს გონივრული კომპენსაცია ავანსისთვის, ამგვარი გადახდის მიზეზის მიუხედავად. ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ცვლილებები ბასს (IAS) 28-ში „გრძელვადიანი მონაწილეობა მეკავშირე და ერთობლივ საწარმოებში“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) 28-ის ცვლილება. ცვლილებები განმარტავს, რომ ფასს (IFRS) 9, მათ შორის მისი გაუფასურების მოთხოვნები ეხება სხვა ფინანსურ ინსტრუმენტებს მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში, რომლის მიმართაც არ გამოიყენება კაპიტალ-მეთოდი. ეს მოიცავს გრძელვადიან ინტერესებს, რომლებიც ქმნიან საწარმოს წმინდა ინვესტიციის ნაწილს, მეკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში. ჯგუფი ბასს (IAS) 28-ს გამოყენებამდე ასეთ გრძელვადიან ინტერესებზე ფასს (IFRS) 9-ს იყენებს. ფასს (IFRS) 9-ის გამოყენებისას ჯგუფი არ ითვალისწინებს ბასს (IAS) 28-ით მოთხოვნილი გრძელვადიანი ინტერესების საშაღანსო ღირებულების ცვლილებას. ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასიკ (IFRIC) 23 - „მოგების გადასახადით დაბეგვრასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა“

ჯგუფმა მიმდინარე წელს პირველად მიიღო ფასიკ (IFRIC) 23. ფასიკ (IFRIC) 23-ში მოცემულია როგორ უნდა მოხდეს სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიციის განსაზღვრება, როდესაც არსებობს მოგების გადასახადით დაბეგვრასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა. ეს ინტერპრეტაცია ჯგუფისგან მოითხოვს შემდეგს:

- განსაზღვრება იმისა, არაკონკრეტული საგადასახადო პოზიციები განცალკევებით ფასდება, თუ ჯგუფურად; და
- შეფასება, არსებობს თუ არა ალბათობა იმისა, რომ საგადასახადო უწყება მიიღებს მოგების გადასახადის გამოთვლის მიდგომებთან დაკავშირებულ გაურკვევლობას, რომელიც გამოიყენება ან რომლის გამოყენებაც არის შემოთავაზებული საწარმოს მიერ, მის მოგების გადასახადის ჩანაწერებში; დადებითი პასუხის შემთხვევაში ჯგუფმა უნდა განსაზღვროს სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიცია გამოყენებული ან დაგეგმილი საგადასახადო პროცედურების შესაბამისად მოგების გადასახადის დოკუმენტაციაში.
- უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში, ჯგუფმა გაურკვევლობის ეფექტი უნდა ასახოს მისი სააღრიცხვო საგადასახადო პოზიციის განსაზღვრებაში, სხვა ყველაზე შესაძლო თანხის ან მოსალოდნელი ღირებულებითი მეთოდის გამოყენებით.

ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ცვლილებები ბასს (IAS) 19-ში „დაჭირვებულ მომუშავეთა გასამრჯელოები“

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად პერსპექტიულად მიიღო ბასს (IAS) 19-ის ცვლილება. ცვლილებები განსაზღვრავს, რომ განვლილი მომსახურების ღირებულება (ან ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი) დაანგარიშდება დადგენილი ვალდებულების (აქტივის) შეფასებით, განახლებული დამატების გამოყენებით და შემოთავაზებული სარგებლებისა და დაგეგმილი აქტივების შედარებით გვემის ცვლილებამდე (ან შემცირებამდე ან ანგარიშსწორებამდე) და მის შემდეგ, ამასთან არ ითვალისწინებს აქტივის წმინდა რეალიზაციის ღირებულების ეფექტს (რომელიც შესაძლოა წარმოიშვას გასამრჯელოს პროგრამის ზედმეტობის შემთხვევაში). ბასს (IAS) 19 იძლევა გარკვეულ ინფორმაციას, რომ აქტივის წმინდა რეალიზაციის ღირებულების ეფექტის ცვლილება შესაძლოა გამოწვევდეს იქნას გვემის ცვლილებით (ან შემცირებით ან ანგარიშსწორებით), რომელიც განისაზღვრება მეორე დონეში და აღირიცხება ჩვეულებრივად სხვა სრულ შემოსავალში.

შაჰგზნევი : ემ.კა. ვიოლახიკი

კომპოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ასევე შეიცვალა პარაგრაფები, რომლებიც მომსახურების მიმდინარე ღირებულების და წმინდა პროცენტის შეფასებას ეხება განსაზღვრული სარგებლის ვალდებულების (აქტივის) გამოყენებით, საწარმოს მოვთხოვება განსახლებული დაშვებების გამოყენება ამ გადაფასებიდან, რათა განსაზღვროს მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და წმინდა პროცენტი გვერდის ცვლილების შემდეგ დარჩენილი ანგარიშგების პერიოდისთვის, წმინდა პროცენტის შემთხვევაში, ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ გვერდის ცვლილების შემდგომი პერიოდისთვის წმინდა პროცენტი დაანგარიშდება ბასის (IAS) 19.99-ის საფუძველზე შეფასებული წმინდა განსაზღვრული სარგებლის ვალდებულების (აქტივის) გამრავლებით გადაფასებაში გამოყენებულ დისკონტირების განაკვეთზე (ასევე შენატანების და სარგებლის გადახდის ეფექტის გათვალისწინებით წმინდა განსაზღვრულ სარგებლის ვალდებულებაზე (აქტივზე), ამ ცვლილების მიღებას არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კომპოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) სტანდარტების 2015-2017 წლების ციკლის ყოველწლიური გაუმჯობესება

მიმდინარე წელს ჯგუფმა პირველად მიიღო ფასს (IFRS) სტანდარტების ყოველწლიურ გაუმჯობესებების 2015-2017 წლის ციკლში შესული ცვლილებები. ყოველწლიური გაუმჯობესებები მოიცავდა ოთხი სტანდარტის ცვლილებას.

ბასის (IAS) 12 „მოგებიდან გადასახადები“

ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ საწარმო აღიარებს მოგების გადასახადის გავლენას დივიდენდებზე მოგებაში ან ზარალში, სხვა სრულ შემოსავალში ან საკუთარ კაპიტალში იმისდა მიხედვით, თუ სად აღიარა საწარმომ თავდაპირველად გასანაწილებელი მოგების წარმოშობის გარიგებები. ეს ხდება იმისდა მიუხედავად, გადავადებული საგადასახადო ნორმები ვრცელდება თუ არა განაწილებულ და გაუნაწილებელ მოგებებზე.

ბასის (IAS) 23 „ნასესხებ სახსრებთან დაკავშირებული დანახარჯები“

ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე კონკრეტული ნასესხები სახსრები დაუფარავი დარჩება მას შემდეგ, რაც შესაბამისი აქტივი გამოადდება მისი დანიშნულებისამებრ გამოყენების ან გაყიდვის მიზნით, ამგვარი ნასესხები სახსრები გახდება იმ თანხების ნაწილი, რომელსაც საწარმო ზოგადად სესხულობს საერთო ნასესხებ სახსრებზე კაპიტალიზაციის ნორმის დაანგარიშებისას.

ფასს (IFRS) 3 „საწარმოთა გაერთიანება“

ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილებები განმარტავს, რომ როდესაც საწარმო მოიპოვებს კონტროლს ბიზნესზე, რომელიც წარმოადგენს ერთობლივ საქმიანობას, მან უნდა გამოიყენოს საწარმოთა ეტაპობრივი გაერთიანების მოთხოვნებს, მათ შორის, ერთობლივ საქმიანობაში სამართლიანი ღირებულებით გადაფასებული ადრე ფლობილი წილის (PHI) ჩათვლით. გადასაანგარიშებელი ადრე ფლობილი წილი მოიცავს ერთობლივ საქმიანობასთან დაკავშირებულ არ აღიარებულ აქტივებს, ვალდებულებებს და გუდივილს.

ფასს (IFRS) 11 „ერთობლივი საქმიანობა“

ფასს (IFRS) 11-ის ეს ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ როდესაც მხარე, რომელიც მონაწილეობს, მაგრამ არ აქვს ერთობლივი კონტროლი ერთობლივ საქმიანობაზე, რომელიც, თავის მხრივ ბიზნესს წარმოადგენს, მიიღებს ამგვარი ერთობლივი საქმიანობის ერთობლივ კონტროლს, საწარმო არ მოახდენს ერთობლივ საქმიანობაში მისი ადრე ფლობილი წილის გადაანგარიშებას.

ამ ცვლილებებს არსებითი გავლენა არ მოუხდენია ჯგუფის კომპოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ახალი და შეცვლილი სტანდარტები, რომლებიც გამოიცა, მაგრამ ჯერ ძალაში არ შესულა

წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგების აქტორიზაციის თარიღში ჯგუფს არ გამოუყენებია შემდეგი ახალი და შეცვლილი ფასს (IFRS) სტანდარტები, რომლებიც გამოიცა, მაგრამ ჯერ არ შესულა ძალაში:

- ფასს 17 „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“

მარკმენი: ემილია გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

- ცვლილებები ფასს (IFRS) 10-სა და ბასს (IAS) 28-ში აქტივების გაყიდვა ან კაპიტალში შეტანა ინვესტორსა და მის მკავშირე ან ერთობლივ საწარმოს შორის
- ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილება „საწარმოს განმარტება“
- ბასს (IAS) 1 და ბასს (IAS) 8-ის ცვლილება „ტერმინის „არსებითის“ განმარტება“
- კონცეპტუალური საფუძვლები - ფასს (IFRS) სტანდარტებში კონცეპტუალური საფუძვლების საცნობარო ინფორმაციის ცვლილება

ფასს (IFRS) 17 „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“

ეს ახალი სტანდარტი ადგენს სადაზღვევო ხელშეკრულებების აღიარების, შეფასების, წარდგენისა და განმარტებითი შენიშვნების პრინციპებს და ჩაანაცვლებს ფასს (IFRS) 4-ს „სადაზღვევო ხელშეკრულებები“.

სტანდარტი განსაზღვრავს საერთო მოდელს, რომელიც იცვლება სადაზღვევო ხელშეკრულებებისთვის პირდაპირი მონაწილეობის შესაძლებლობით, რომელსაც ეწოდება „ცვლადი გადასახადის მეთოდი“. საერთო მოდელი გამარტივდება თუ დაკმაყოფილებული იქნება კონკრეტული კრიტერიუმები, დარჩენილი თანხის ვალდებულების შეფასებით, სადაზღვევო პრემიის განაწილების მეთოდის გამოყენებით.

საერთო მოდელი გამოიყენებს მომდინარე დამატებებს, მომავალი ფულადი ნაკადების თანხის, ვადებისა და გაურკვევლობების შესაფასებლად და პირდაპირ შეაფასებს ამგვარი გაურკვევლობის თვითღირებულებას. გაითვალისწინებს ბაზარზე არსებულ საპროცენტო განაკვეთებს და პოლისის მფლობელების ოფციონების და გარანტიების გავლენას. სტანდარტის დანერგვა სავარაუდოდ გამოიწვევს მნიშვნელოვან ცვლილებებს საწარმოს პროცესებსა და სისტემებში და მოითხოვს ბევრად მეტ კოორდინაციას ბიზნესის სხვადასხვა ფუნქციებს შორის, მათ შორის ფინანსური, აქტუარული და საინფორმაციო ტექნოლოგიების ჩათვლით.

სტანდარტი ძალაშია 2021 წლის 1 იანვარს ან ამ თარიღის შემდეგ დაწყებული წლიური საანგარიშგებო პერიოდებისთვის, ამასთან ნებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება. ის რეტროსპექტულად გამოიყენება, სანამ ეს არაპრაქტიკული არ გახდება, რა შემთხვევაშიც გამოიყენება შეცვლილი რეტროსპექტული მიდგომა ან სამართლიანი ღირებულების მიდგომა.

გადასვლის მოთხოვნების მოწინააღმდეგეები, თავდაპირველი გამოყენების თარიღი წარმოადგენს დასაწყისს, თუ წლიური ანგარიშგების პერიოდი, რომელშიც საწარმო პირველად იყენებს სტანდარტს და გადასვლის თარიღი პერიოდის დასაწყისია, რომელიც წინ უსწრებს თავდაპირველი გამოყენების თარიღს.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელოა, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გააღებინებს იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) 10 „კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება“ და ბასს (IAS) 28 (ცვლილება)

ცვლილებები ფასს (IFRS) 10-სა და ბასს (IAS) 28-ში ეხება ვითარებებს, როდესაც ადგილი აქვს აქტივების გაყიდვას ან კონტრიბუციას ინვესტორსა და მის მკავშირე ან ერთობლივ საწარმოს შორის. კონკრეტულად, ეს ცვლილებები განსაზღვრავს, რომ შეიძლება კომპანიის კონტროლის დაკარგვით წარმოშობილი შემოსულობა ან ზარალი, რომელიც არ მოიცავს ბიზნესს მკავშირე ან ერთობლივ საწარმოსთან გარიგებაში, რომელიც აღიარდება კაპიტალ-მეთოდის გამოყენებით, აღიარდება შიშვითი კომპანიის მოგებაში ან ზარალში მხოლოდ მკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში არა დაკავშირებული ინვესტორების წილების შესახამისად, ამის მსგავსად, შემოსულობა და ზარალი, რომელიც ნებისმიერ წინა შიშვითი კომპანიაში (რომელიც გახდა მკავშირე ან ერთობლივი საწარმო, რომელიც, თავის მხრივ, აღიარდება კაპიტალ-მეთოდის გამოყენებით) შენარჩუნებული ინვესტიციების გადაანგარიშებიდან წარმოიშება სამართლიანი ღირებულებით აღიარდება ყოფილი შიშვითი კომპანიის მოგებაში ან ზარალში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს არა დაკავშირებული ინვესტორის ინტერესები ახალ მკავშირე ან ერთობლივ საწარმოში.

ცვლილებების ძალაში შესვლის თარიღი ბასსს-ს ჯერ არ განუსაზღვრავს, თუმცა ნებადართულია მათი ვადაზე ადრე მიღება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელოა, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გააღებინებს იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) 3-ის ცვლილება „საწარმოს განმარტება“

ცვლილებები განსაზღვრავენ, რომ რადგან საწარმოებს აქვთ ნაწარმი, ეს უკანასკნელი არ მოითხოვება საქმიანობების და აქტივების ინტეგრირებული ნაკრებისთვის. საწარმოდ კვალიფიცირებისთვის. საწარმოსთან დაკავშირებით საქმიანობების და აქტივების შემენილი ნაკრები უნდა მოიცავდეს სულ მცირე შემავალ და შემდგომ პროცესს, რომელიც ერთობლიობაში მნიშვნელოვნად უწყობენ ხელს ნაწარმის შექმნის უნარს.

წარმოდგენილი დამატებითი სახელმძღვანელო მითითებები, რომლებიც დაგეხმარებათ იმის განსაზღვრაში არსებითი პროცესის შემენა მოხდა თუ არა.

ცვლილებები ადგენენ შერჩევითი კონცენტრაციის ტესტს, რაც გამარტივებული შეფასების საშუალებას იძლევა იმის განსაზღვრად, შემენილი საქმიანობების და აქტივების ნაკრები წარმოადგენს თუ არა ბიზნესს. შერჩევითი კონცენტრაციის ტესტის ფარგლებში, საქმიანობების და აქტივების შემენილი ნაკრები არ არის საწარმო, თუ შემენილი არსებითად ყველა მთლიანი აქტივების სამართლიანი ღირებულება კონცენტრირდება ერთ იდენტიფიცირებად აქტივში ან მსგავსი აქტივების ჯგუფში.

ცვლილებები გამოიყენება პერსპექტიულად საწარმოთა ყველა გაერთიანებისთვის და აქტივების შემენისთვის, რომლისთვისაც ნასყიდობის თარიღი 2020 წლის 1 იანვარს და ამ თარიღის შემდეგ დაწყებული პირველი წლიური საანგარიშგებო პერიოდში ან ამ პერიოდის შემდეგ, ამასთან ნებადართულია მათი ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ზასს (IAS) 1 და ზასს (IAS) 8-ის ცვლილება „ტერმინის „არსებითის“ განმარტება“

ცვლილება განკუთვნილია ზასს (IAS) 1-ში ტერმინის „არსებითი“ განმარტების გასამარტივებლად და მისი მონაწილე არ არის ფასს (IFRS) სტანდარტებში არსებითობის საბაზისო კონცეფციის ცვლილება. „ბუნდოვანი“ არსებითი ინფორმაციის კონცეფცია არარსებითი ინფორმაციით შეიქცა ახალი განმარტების ნაწილში.

კლიენტებზე მოქმედი არსებითობის ზღვარი შეიცვალა ტერმინიდან „შესაძლოა იმოქმედოს“ ტერმინით „გონივრულ ფარგლებში მოსალოდნელია იმოქმედოს“.

ტერმინის „არსებითი“ განმარტება ზასს (IAS) 8-ში ჩანაცვალა ზასს (IAS) 1-ში მოცემული „არსებითის“ განმარტების საცნობარო ინფორმაციით. ამასთან, ზასს-მ ასევე შეცვალა სხვა სტანდარტები და კონცეპტუალური საფუძვლები, რომლებიც მოიცავს ტერმინის „არსებითის“ განმარტებას ან მიმართებას ამ ტერმინზე თანმიმდევრულობის უზრუნველსაყოფად.

ცვლილებები პერსპექტიულად გამოიყენება 2020 წლის 1 იანვარს ან შემდეგ დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის, ამასთან ნებადართულია ცვლილებების ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელის, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გავლენას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ფასს (IFRS) სტანდარტებში კონცეპტუალური საფუძვლების საცნობარო ინფორმაციის ცვლილება

შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძვლებთან ერთად, რომელიც ძალაში შევიდა 2018 წლის 29 მარტს გამოქვეყნებისთანავე, ზასს-მა ასევე გამოიყენა ცვლილებები ფასს (IFRS) სტანდარტებში საცნობარო ინფორმაციაში კონცეპტუალური საფუძვლის შესახებ, დოკუმენტი მოიცავს შემდეგი სტანდარტების ცვლილებებს: ფასს (IFRS) 2, ფასს (IFRS) 3, ფასს (IFRS) 6, ფასს (IFRS) 14, ზასს (IAS) 1, ზასს (IAS) 8, ზასს (IAS) 34, ზასს (IAS) 37, ზასს (IAS) 38, ფასიკ (IFRIC) 12, ფასიკ (IFRIC) 19, ფასიკ (IFRIC) 20, ფასიკ (IFRIC) 22 და იმე (SIC) 32.

თუმცა ყველა ცვლილება არ აახლებს საფუძვლებთან დაკავშირებულ საცნობარო ინფორმაციას და განმარტებებს ამ ტერმინებთან დაკავშირებით, იმე, რომ ისინი ნიშნავდეს შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძვლებს რამდენიმე განმარტება განახლდება მხოლოდ იმის საშუალებლად, საფუძვლის რომელ ვერსიაზე მოუთხოვნივენ ისინი (ზასს-ს საფუძვლო მიღებული ზასს-ს შიგნით 2001 წელს, ზასს-ს 2010 წლის საფუძვლო ან 2018 წელს ახალი შეცვლილი საფუძვლო) ან იმის განსაზღვრად, რომ სტანდარტში მოცემული

მარიკაძე : ქრისტა ვიქტორიკა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

განმარტებები არ განახლებულა შეცვლილ კონცეპტუალურ საფუძველში შემუშავებული ახალი განმარტებებით.

ფაქტურად განახლებული ცვლილებები ძალაში შედის 2020 წლის 1 იანვრიდან დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის. წებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება.

ჯგუფის ხელმძღვანელობა არ მოელოდა, რომ სტანდარტის გამოყენება მომავალში გაელუნას იქონიებს ჯგუფის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

5. წმინდა საპროცენტო შემოსავალი

	2019	2018
ფინანსური საპროცენტო გასაყვითის შეთხედის გამოყენებით განგარიშებული საპროცენტო შემოსავალი		
კლიენტებზე გაცემული სესხები	71,634	71,067
ფულადი სახსრები და მათი გვერდულტები	321	49
სხვა შემოსავალი	121	-
	<u>71,955</u>	<u>71,116</u>
სხვა საპროცენტო შემოსავალი:		
შემოსავალი ჯარიმებიდან	2,042	1,627
სულ საპროცენტო შემოსავალი ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივებიდან	<u>73,997</u>	<u>72,743</u>
საპროცენტო ხარჯები		
ნახევრები სახსრები	(19,885)	(19,052)
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	(2,437)	(1,168)
საოცარი ვალდებულება	(312)	-
	<u>(22,634)</u>	<u>(20,220)</u>
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	<u>51,363</u>	<u>52,523</u>

6. მიღებული გასამრჯელო და საკომისიო

	2019	2018
ფინანსური ვალუტის კონვერტაციით მიღებული შემოსავალი გასამრჯელოდან და საკომისიო მოსაკრებლოდან	881	2,127
შემოსავალი სხვა გასამრჯელოდან და საკომისიოდან	438	325
	<u>1,319</u>	<u>2,452</u>

7. თანამშრომლებზე გაწეული ხარჯი

	2019	2018
ხელფასები და სხვა სარგებელი	21,808	17,588
წილობრივი ინსტრუმენტებით განაზღვრული წილობრივი გადახდები	-	135
ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმასთან დაკავშირებული დანახარჯები	-	147
	<u>21,808</u>	<u>17,870</u>

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა, წილობრივი გადახდები

2014 წლის 12 დეკემბერს სამეთვალყურეო საბჭომ დაამტკიცა ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის მიზანია მოტივაციის გაზრდა და ჯგუფის ხელმძღვანელობის

მ. პაპიშვილი : ემილია ფიფიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

აღმასრულებელი გუნდის წახალისება კაპიტალის ზრდის სტრატეგიის განსახორციელებლად, ჯგუფის ინტერესების შემუშავება და დაცვა, აქტიონერების და დაინტერესებული მხარეების ფართო ჯგუფის გათვალისწინებით.

2018 წლის 31 დეკემბრისათვის ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ანაზღაურება განისაზღვრებოდა შემდეგ მონაცემებზე დაყრდნობით:

- a) ჯგუფის მნიშვნელოვანი მიზნები - 55%
- b) ინდივიდუალური მიზნები - 30%
- c) უნარების მაჩვენებლები - 5%
- d) დისკრეციული - 10%

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის გასამრჯელო დაზოკიდებული იყო ზემოთ მოცემული მიზნების შესრულებაზე, მთლიანი გასამრჯელო იყოფოდა ფულად გადხდად (გასამრჯელოს - 50%) და საქციო კაპიტალზე დაბეგრულ წილობრივ გადახდად (გასამრჯელოს - 50%).

ხელმძღვანელობის წამახალისებელ გეგმაში მოცემული ძირითადი პირობების შესრულება განისაზღვრებოდა შესაბამისი კოეფიციენტების მიღწევით, მაგალითად: სესხების რეზერვის, პორტფელის რისკის (>30), აქტივებზე უკუგების, კაპიტალზე უკუგების და სხვა კოეფიციენტების შესრულებით.

ხელმძღვანელობის შეფასებით, 2018 წლის შედეგებზე დაყრდნობით, ხელმძღვანელობის მიერ გეგმა ვერ შესრულდა და 2018 წლის 31 დეკემბერს ჯგუფმა არ აღიარა წამახალისებელი გეგმა არც თანხიზრით და არც აქციებად გასაცემი.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით და ამ თარიღით დასრულებული წლისთვის, ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმა არც შედგენილა და არც აღიარებულა ან განაწილებულა, სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად.

8. სხვა საოპერაციო ხარჯები

	2019	2018
მოკლევადიან იჯარებთან და დაბალფასიან ერთეულებთან დაკავშირებული დანახარჯები	3,309	3,776
კომუნალური მომსახურებები და კავშირგაბმულობა	1,619	1,269
იურიდიული და სხვა პროფესიული მომსახურება	1,061	556
საბანკო ხარჯები	969	763
საწვერო შენატანები	922	483
საბარჯო მსხაღები და საოფისე აღჭურვილობა	574	555
მარკეტინგი და რეკლამა	486	474
საწვავი	416	445
სამივლინებო ხარჯები	369	543
დაზღვევა	325	352
რეზონტი და ტექნიკური მომსახურება	223	237
დაცვა-უსაფრთხოება	203	174
თანამშრომელთა შერჩევა და გადამზადება	145	246
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	143	260
საკუთარი პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავების კვლევა	124	-
საბუღალტრო-საქმიანობა	55	73
სხვა	1,516	1,154
	12,459	11,360

გამოამზადა: ეთერ გიგინიძე

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

9. გადასახადები

	2019	2018
მიმდინარე წლის საგადასახადო ხარჯი	1,877	2,292
	<u>1,877</u>	<u>2,292</u>
მოპრაზა გადავადებული საგადასახადო აქტივებსა და ვალდებულებებში დროებითი სხვაობების წარმოქმნისა ან/და შემოხრუნების გამო	(911)	(546)
სულ მოგების გადასახადის ხარჯი	966	1,746

მოქმედი საგადასახადო გასაცემი მიმდინარე და გადავადებული გადასახადისთვის 15%-ს შეადგენს 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლებისთვის.

ეფექტური საგადასახადო განაკვეთის შეკერება 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის:

	2019	2018
დასაბერი მოგება	<u>642</u>	<u>7,179</u>
მოგების გადასახადი კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადასახადის განაკვეთის მიხედვით	96	1,077
კუდიარტული გადავადებული გადასახადი	864	638
მუდმივი სხვაობების საგადასახადო ეფექტი	6	31
სულ მოგების გადასახადის (სარგებელი)/ხარჯი	966	1,746

გადავადებული საგადასახადო აქტივები და ვალდებულებები

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისათვის აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულებებს შორის დროებითი განსხვავებები და საგადასახადო მიზნებისათვის გამოყენებულ თანხები წარმოშობს წმინდა გადავადებულ საგადასახადო აქტივებს 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით.

არსებული საგადასახადო კანონმდებლობით, გაშოსაქვითი დროებითი სხვაობების ვადა არ იწურება.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით დროებითი განსხვავებების მოპრაზა წარმოდგენილია შემდეგი სახით:

	2019 წლის 1 იანვარი	მოგებაში ან ზარალში აღიარებული	2019 წლის 31 დეკემბერი
კლიენტებზე გაცემული სესხები	2,206	813	3,019
ბირთხადი საშუალებები	(37)	2	(35)
არამატერიალური აქტივები	18	(75)	(57)
სხვა აქტივები	(85)	65	(20)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	146	(159)	(13)
სესხები	389	(55)	334
საიჯარო ვალდებულება	-	51	51
სხვა ვალდებულებები	(137)	269	132
	<u>2,500</u>	<u>911</u>	<u>3,411</u>
	<u>2018 წლის 1 იანვარი</u>	<u>მოგებაში ან ზარალში აღიარებული</u>	<u>2018 წლის 31 დეკემბერი</u>
კლიენტებზე გაცემული სესხები	1,706	500	2,206

მარტენი: იმეო ვიციჩიკო

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

ბირთვადი საშუალებები	30	(67)	(37)
არამატერიალური აქტივები	(13)	31	18
სხვა აქტივები	-	(85)	(85)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	-	146	146
სესხები	365	24	389
სხვა ვალდებულებები	(134)	(3)	(237)
	<u>1,954</u>	<u>546</u>	<u>2,500</u>

10. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მალდი ფულის ნაშთი საღირაოში	11,785	9,780
ნაშთები ბანკში	8,321	4,173
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები, სულ	20,106	13,953

ჯგუფის არცერთი ნაშთი არ არის ვადაგადაცილებული. ბანკში არსებული ნაშთებისთვის ზარალის რეზერვი არ აღიარებულა, მისი მოკლევადიანი ხასიათის გამო. ჯგუფის ბანკში არსებული ნაშთები მოიცავს მიმდინარე ანგარიშებს ქართულ ბანკებში და იხილი გამოიყენება ჯგუფის ყოველდღიური საქმიანობებისთვის.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ჯგუფის ბანკში არსებული ნაშთები განთავსებულია ბანკებში, რომლებსაც ფიქსის სარეიტინგო სააგენტოს მიერ მინიჭებული აქვთ B (მოკლევადიანი) და BB+ (გრძელევადიანი) რეიტინგები.

11. ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები სამართლიანი ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები		
წარმოებული ფინანსური აქტივები		
უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები	-	405
ვალუტის სვოპ ხელშეკრულებები	-	37
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	442
	<u>2019 წლის 31 დეკემბერი</u>	<u>2018 წლის 31 დეკემბერი</u>
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები		
წარმოებული ფინანსური ვალდებულებები		
უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები	(2,315)	-
ვალუტის სვოპ ხელშეკრულებები	(1,977)	(1,659)
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	(4,292)	(1,659)

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

მოგებაში ან ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები მოიცავს უცხოური ვალუტის ხელშეკრულებებს.

სავალუტო სვოპები

ჯგუფი ზანკებისგან იმავე ბანკში უცხოურ ვალუტაში შესრულებული ანაბრებით უზრუნველყოფილი საკომპენსაციო სესხების არანარმოვებულ გარიგებებს წარმოებულ ინსტრუმენტებში აერთიანებს, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ გარიგებები (ანაბრის განთავსება და სესხის აღება) არსებითად წარმოებულ ინსტრუმენტს წარმოქმნის. დასკვნა შემდეგ ინდიკატორებს ეფუძნება:

- ისინი ფორმდება ერთდროულად და ერთმანეთის გათვალისწინებით;
- მათ ერთი და იგივე კონტრაგენტი ჰყავთ;
- ისინი ერთსა და იმავე რისკთან არიან დაკავშირებული;
- არ არსებობს ამკარა ეკონომიკური საჭიროება ან არსებითი ზიზნეს მიზანი გარიგებების ცალკე სტრუქტურირებისთვის, რომელიც ვერ განხორციელდება ერთ გარიგებაში;
- არსებობს თავდაპირველი წმინდა ინვესტიცია, რომელიც უფრო ნაკლებია, ვიდრე სხვა სახის ინვესტიცია, რომელიც ანალოგიურად რეაგირებს მზგავს ცვლილებებზე საბაზრო ფაქტორებიდან და სამომავლო გეგმებიდან გამომდინარე.

უცხოური ვალუტის ფორვარდული ხელშეკრულებები

ფორვარდი არის სახელშეკრულებო შეთანხმება ორ მხარეს შორის, რომელთა შორისაც უნდა მოხდეს გარკვეული დროის განმავლობაში ფინანსური სახსრების გადახდები კონკრეტული ოდენობით.

უცხოური ვალუტის ფორვარდულ ოპერაციებში ჯგუფი იხდის თანხის გარკვეულ ოდენობას ერთ ვალუტაზე და იღებს გარკვეულ ოდენობას მეორე ვალუტაში. სავალუტო ფორვარდები ერთიანად იფარება.

ქვემოთ მოცემული ცხრილი აღწერს არადისკონტირებულ სახელშეკრულებო თანხებს, რომლებიც დაუფარავია 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, დაფარვის დარჩენილი პერიოდებით. უცხოური ვალუტის თანხების გადაფასება, რომლებიც ქვემოთ არის წარმოდგენილი ხდება ანგარიშგების თარიღისთვის არსებული კურსით, იმ ხელშეკრულებებზე მიღებული შემოსულობა და ზარალი, რომელთა ვადაც არ იყო დასრულებული, აისახება მოგება-ზარალში და ფინანსურ ინსტრუმენტებში სამართლიანი ღირებულებით მოგება-ზარალში ასახვით, ვითარებიდან გამომდინარე.

	პერიოდითი თანხა	
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
აშშ დოლარის გაყიდვა ლარის ყიდვა		
3 თვეზე ნაკლები	12,159	13,383
3-დან 12 თვემდე	101,517	98,767
	113,676	112,150

გამოცემის: მარია გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

12. კლიენტებზე გაცემული სესხები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ძირითადი თანხა	302,007	267,639
დარიცხული პროცენტი	8,477	7,525
გამოკლებული: მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	(13,273)	(10,556)
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	297,211	264,608
ანალიზი სექტორების მიხედვით:		
მომსახურება	86,853	67,010
სასოფლო-სამეურნეო	82,049	79,203
სამომხმარებლო	61,923	64,371
ვაჭრობა	47,115	42,112
ლომბარდი	22,189	13,016
წარმოება	10,355	9,452
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	275,164
კლიენტებზე გაცემული მთლიანი სესხები		
გამოკლებული: მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	(13,273)	(10,556)
კლიენტებზე გაცემული სესხები, წმინდა	297,211	264,608

კლიენტებზე გაცემული ყველა სესხი ამორტიზებული ღირებულებით ფასდება. კლიენტებზე გაცემული სესხები კლასიფიცირებულია ფაქტორების კომბინაციის მიხედვით (ძირითადად სესხის აძღვის შემოსავლის წყარო და სესხის მიზანი). ინდივიდუალური ბიზნესის მფლობელების მიერ სამომხმარებლო მიზნებისათვის მიღებული სესხები წარმოდგენილია შესაბამის კატეგორიებში (ვაჭრობა, მომსახურება და სოფლის მეურნეობა) მსესხებლების ბიზნეს-საქმიანობის ტიპების მიხედვით.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია სასესხო პროდუქტების ტიპების მიხედვით 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მთლიანი საბალანსო ღირებულება	ზარალის რეზერვი	საბალანსო ღირებულება
სადავო კლიენტებზე გაცემული სესხები:			
მომსახურება	86,853	(3,478)	83,375
სოფლის მეურნეობა	82,049	(4,973)	77,076
სამომხმარებლო	61,923	(1,774)	60,149
ვაჭრობა	47,115	(2,272)	44,843
ლომბარდი	22,189	(27)	22,162
წარმოება	10,355	(749)	9,606
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	(13,273)	297,211

შანიშნება: შიკროსაფინანსო

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია სასესხო პროდუქტების ტიპების მიხედვით 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	ბოლიანი საბალანსო ღირებულება	ზარალის რეზერვი	საბალანსო ღირებულება
საცელი კლიენტებზე გაცემული სესხები:			
მომწოდებლები	67,010	(2,294)	64,716
სოფლის მეურნეობა	79,203	(4,229)	74,974
სამომხმარებლო	64,371	(1,748)	62,623
ვაჭრობა	42,112	(1,801)	40,311
ლომბარდი	13,016	(13)	13,003
წარმოება	9,452	(471)	8,981
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	275,164	(10,556)	264,608

2018 წლის დეკემბერში საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდი ქართულ ინიციატივით, „სესხების პატივის“ პროგრამის ფარგლებში, ჯგუფმა გაყიდა გაუფასურებული და ჩამოწერილი პორტფელის ნაწილი 3,500 ათასი ლარის ოდენობით (თითოეული მათგანის ინდივიდუალური პოზიცია 2,000 ლარამდე იყო).

მომხრება სესხის გაუფასურების რეზერვში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2019			
	პირველი დონე 12-თვის განმედილობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	სულ
ნაშთი წლის დასაწყისში	3,224	3,991	3,341	10,556
ახალი სესხები	4,780	-	-	4,780
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	105	(105)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - არა გაუფასურებული	(6,386)	6,398	(12)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(6,287)	6,287	-
დაფარული სესხები	(1,648)	(933)	(200)	(2,781)
ჩამოწერილი წლის განმედილობაში	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	8	5	1,180	1,193
ცელილები საკრედიტო რისკში ცელილების გამო	2,895	867	2,919	6,681
საპროცენტო შემოსავლის კორექტირება	-	-	196	196
საქურსო ხვდომიდან მოღებული შემოსულობა	7	10	13	30
ნაშთი წლის ბოლოს	2,975	3,942	6,356	13,273

მარიკაშვილი: ემ-ფა ვიოტისკა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

შესაბამისი მოძრაობა კლიენტებზე გაცემული სესხების მთლიან საბალანსო ღირებულებაში 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2019			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	210,741	58,959	5,464	275,164
ახალი სესხები	234,083	-	-	234,083
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	8,077	(8,077)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(82,017)	82,089	(72)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(8,379)	8,379	-
დაფარული სესხები	(156,359)	(39,805)	3,007	(193,157)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(10)	(4)	(7,368)	(7,382)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	8	5	1,180	1,193
საკურსო ზარალი	404	160	19	583
ნაშთი წლის ბოლოს	214,927	84,948	10,609	310,484

მოძრაობა სესხის გაუფასურების რეზერვში 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2018			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	2,082	1,826	1,483	5,391
ახალი სესხები	5,295	-	-	5,295
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	46	(46)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(5,383)	5,385	(2)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(3,308)	3,308	-
დაფარული სესხები	(1,052)	(562)	(172)	(1,786)
ჩამოწერილი წლის განმავლობაში	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	23	25	1,009	1,057
ცვლილებები საკრედიტო რისკში ცვლილების გამო	2,265	730	2,040	5,035
საკურსო ზარალი	(12)	(14)	(13)	(39)
ნაშთი წლის ბოლოს	3,224	3,991	3,341	10,556

მაჩვენებელი : ემ-100 ვიდეოჩიკი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

შესაბამისი მოძრაობა კლიენტებზე გაცემული სესხების მთლიან საბალანსო ღირებულებაში 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის შემდეგია:

	2018			სულ
	პირველი დონე 12-თვის განმედილობაში მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუფასურებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	
ნაშთი წლის დასაწყისში	162,909	38,045	2,482	203,436
ახალი სესხები	212,170	-	-	212,170
გადატანები 12 თვეში მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	3,502	(3,502)	-	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში	(54,065)	54,082	(17)	-
გადატანები არსებობის მანძილზე მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალში - გაუფასურებული	-	(7,456)	7,456	-
დაფარული სესხები	(113,789)	(22,199)	(1,115)	(137,143)
ჩამოწერილი წლის განმედილობაში	(40)	(45)	(4,312)	(4,397)
წინა ჩამოწერების აღდგენა	23	25	1,009	1,057
საკურსო სხვაობიდან მოღებული შემოსულობა	31	9	1	41
ნაშთი წლის ბოლოს	210,741	58,959	5,464	275,164

ძირითადი : ემილი ვიოლა-სა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

13. ძირითადი საშუალებები

	სატრანსპორტო		IT		საიჯარო	სხვა	სულ
	შენიშვნები	საშუალებები	დედები	დეპრეციაციები	გაუმჯობესებები		
თვითღირებულება							
2019 წლის 1 იანვარს	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
შესყიდვები	-	-	172	267	598	337	1,374
გასვლები	-	-	(9)	(13)	(442)	(181)	(645)
გადატანები	-	-	42	207	737	(586)	-
2019 წლის 31 დეკემბრის	105	1,184	1,229	3,399	6,087	4,071	16,075
დაგროვილი ცვლილება							
2019 წლის 1 იანვარს	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
ცვლილება წლის განმავლობაში	(3)	(231)	(181)	(454)	(1,835)	(563)	(3,267)
გასვლებისას აღმოფხვრილი	-	-	7	13	244	77	441
2019 წლის 31 დეკემბრის	(41)	(607)	(802)	(1,911)	(4,346)	(2,766)	(10,473)
საბალანსო ღირებულება							
2019 წლის 31 დეკემბრის	64	577	427	1,488	1,741	1,305	5,602
	სატრანსპორტო		IT		საიჯარო	სხვა	სულ
	შენიშვნები	საშუალებები	დედები	დეპრეციაციები	გაუმჯობესებები		
თვითღირებულება							
2018 წლის 1 იანვარს	105	650	848	2,072	4,491	2,924	11,090
შესყიდვები	-	329	112	863	848	2,324	4,476
გასვლები	-	(38)	(7)	(11)	(168)	(2)	(220)
გადატანები	-	243	65	214	23	(545)	-
2018 წლის 31 დეკემბრის	105	1,184	1,024	2,938	5,194	4,901	15,346
დაგროვილი ცვლილება							
2018 წლის 1 იანვარს	(38)	(392)	(482)	(1,139)	(2,190)	(1,763)	(5,781)
ცვლილება წლის განმავლობაში	(3)	(205)	(146)	(351)	(813)	(517)	(2,035)
გასვლებისას აღმოფხვრილი	-	21	-	-	148	-	169
2018 წლის 31 დეკემბრის	(38)	(376)	(628)	(1,470)	(2,855)	(2,280)	(7,647)
საბალანსო ღირებულება							
2018 წლის 31 დეკემბრის	67	808	396	1,468	2,339	2,621	7,699

სხვა ძირითადი საშუალებები უმეტესად მოიცავს უსაფრთხოების სისტემებს და გენერატორებს. 2019 წლის 31 დეკემბრის და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სრულად ამორტიზებულმა ერთეულებმა შესაბამისად შეადგინა 2,793 და 2,848 ლარი, 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლების განმავლობაში ძირითადი საშუალებების წასყიდვასა თუ მშენებლობასთან დაკავშირებული სესხით სარგებლობის დანახარჯების კაპიტალიზაცია არ მომხდარა.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

14. გამოცენების უფლების მქონე აქტივები და საიჯარო ვალდებულებები

	შენიშვნა-ნაგებობები და ოფისები	სატრანსპორტო სამშაულები	სულ
თვითღირებულება			
ნაშთი 2019 წლის 1 იანვარს	3,516	778	4,294
იჯარების მოდიფიცირება	-	245	245
ნაშთი 2019 წლის 31 დეკემბერს	3,516	1,023	4,539
ცვეთა			
ნაშთი 2019 წლის 1 იანვარს	-	-	-
ცვეთა წლის განმავლობაში	(659)	(303)	(962)
ნაშთი 2019 წლის 31 დეკემბერს	(659)	(303)	(962)
საბალანსო ღირებულება	2,857	720	3,577
2019 წლის 31 დეკემბერს			

მოდრაობა საიჯარო ვალდებულებებში 2019 წელს იყო შემდეგი:

	2019
პირველადი აღიარება	4,294
შესყიდვები	245
საპროცენტო ხარჯი	312
საკურსო სხვაობით მიღებული (შემოსულობა)/ზარალი	246
საიჯარო პროცენტის დაფარვა	(312)
საიჯარო ძირი თანხის დაფარვა	(871)
სულ	3,914

საშუალო შეწონილი იჯარის ვადა გამოცენების უფლებით გადაცემული აქტივებისთვის 4,8 წელია, ხოლო მოიჯარის საშუალო შეწონილი ზღვრული სასესხო საპროცენტო განაკვეთი, რომელიც საიჯარო ვალდებულებებთან მიმართებაში გამოიყენება 7,6%-ია.

ვადიანობის ანალიზი	ფინანსური იჯარის ფარგლებში დასაფარი თანხები	მომავალი ფინანსური ხარჯები
1-ლი წელი	1,004	256
შე-2 წელი	1,096	169
შე-3 წელი	745	95
შე-4 წელი	587	49
შე-5 წელი	411	21
შე-6 წელი	71	1
სულ საიჯარო ვალდებულება	3,914	591

მოგებაში და ზარალში აღიარებული თანხები	2019
ცვეთის ხარჯი	(962)
საპროცენტო ხარჯი	(312)
ვალუტის გაცვლის უფცქტი	(246)
მოკლევადიანი იჯარებთან და დაბალფასიან ერთეულებთან დაკავშირებული დანახარჯები	(3,309)
სულ	(4,829)

მარგებელი : ქრისტა ვიკტორი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

15. არამატერიალური აქტივები

	არამატერიალური აქტივები
თვითღირებულება	
2018 წლის 1 იანვარს	2,370
შესყიდვები	597
2018 წლის 31 დეკემბრის	2,967
შესყიდვები	1,434
2019 წლის 31 დეკემბრის	4,401
დაგროვილი ამორტიზაცია	
2018 წლის 1 იანვარს	(1,045)
წლის განმავლობაში დარიცხვები ამორტიზაცია	(370)
2018 წლის 31 დეკემბრის	(1,415)
წლის განმავლობაში დარიცხვები ამორტიზაცია	(422)
2019 წლის 31 დეკემბრის	(1,837)
საბალანსო ღირებულებები	
2018 წლის 31 დეკემბრის	1,552
2019 წლის 31 დეკემბრის	2,564

არამატერიალური აქტივები მოიცავს პროგრამულ უზრუნველყოფას და ლიცენზიებს, მათ შორის დაუმთავრებელ წარმოებას, ორგანიზაციაში შემუშავებულ პროგრამულ უზრუნველყოფას 289 ათასი ლარის ოდენობით.

16. სხვა აქტივები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
სხვა დებიტორული დავალიანებები	2,297	1,705
სულ სხვა ფინანსური აქტივები	2,297	1,705
გადახდილი ავანსები	937	2,041
დასაკუთრებული აქტივები	683	547
სასაქონლო-მატერიალური მარაგები	130	-
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	108	-
სულ სხვა არაფინანსური აქტივები	1,858	2,588
სხვა აქტივები, სულ	4,155	4,293

სხვა დებიტორული დავალიანებების მოკლევადიანი ხასიათიდან გამომდინარე, მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი აღიარებულია 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. სხვა დებიტორული დავალიანება მოიცავს ფულადი გზავნილების დებიტორულ დავალიანებებს „Paybox“-ის აპარატის ოპერატორების მიმართ, რომლებიც მალევე იფარება ანგარიშგების თარიღის შემდეგ.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

17. ნასესხები სახსრები

ეს შენიშვნა მოიცავს ინფორმაციას ამორტიზებული დირებულებით წარმოდგენილი პროცენტის მატარებელი სესხების სახელშეკრულებო პირობების შესახებ. დამატებითი ინფორმაცია საპროცენტო განაკვეთზე დაქვემდებარების, უცხოური ვალუტის და ლიკვიდურობის რისკების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები	248,235	226,563
სუბორდინირებული ვალი	5,748	4,354
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ძირითადი თანხა	250,604	227,829
დარიცხული პროცენტი	3,379	3,088
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917

ჯგუფის მიერ ნასესხები თანხები მოკლე და გრძელვადიანი კლასიფიკაცია შემდეგია:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
გრძელვადიანი ვალდებულებები		
ნასესხები სახსრები	-	157,871
მაშდინარე ვალდებულებები		
ნასესხები სახსრები	253,983	73,046
სულ ნასესხები სახსრები	253,983	230,917

სუბორდინირებული ვალი

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სუბორდინირებული ვალი არის სესხი უზრუნველყოფის გარეშე, რომელიც საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციისგან „Bank Im Bistum Essen EG“ არის მიღებული, ვადა 2025 წელს გასდის და შეადგენს 5,748 ათას ლარს, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 9%.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სუბორდინირებული ვალი არის სესხი უზრუნველყოფის გარეშე, რომელიც საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციისგან „KfW“ არის მიღებული, ვადა 2019 წელს გაუვლიდა და შეადგენს 4,354 ათას ლარს, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 11%.

გაკორტების შემთხვევაში სუბორდინირებული ნასესხები სახსრების დაფარვა გამზორციელდება ჯგუფის ყველა სხვა ვალდებულების სრულად დაფარვის შემდეგ.

მარიკონაძე: ემილია ვიციჩიკა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ვადები და ვალის დაფარვა

დაუფარავი ნასესხები თანხების პირობებია შემდეგი:

		ნიმნალური საპროცენტო განაკვეთი	ვადის ამოწურვის წელი	2019 წლის 31 დეკემბერი საბალანსო ღირებულება	2018 წლის 31 დეკემბერი საბალანსო ღირებულება
	ვალუტა				
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის აშშ დოლარი გარეშე		4.26% - 11.58%	2019 - 2024	112,687	127,348
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის ლარი გარეშე	ლარი	11.03% - 14.03%	2019 - 2024	135,548	98,763
ფინანსური ინსტიტუტებისგან მიღებული სესხები უზრუნველყოფის ევრო გარეშე	ევრო	5.00% - 6.63%	2019	-	452
სუბორდინირებული ვალი უზრუნველყოფის გარეშე	ლარი	9.08% - 11.00%	2019 - 2025	5,748	4,354
სულ ნასესხები სახსრები				253,983	230,917

ფინანსური საქმიანობით გამოწვეული ცვლილებების შეფერვა

	2019 წლის 1 იანვარი	სესხების მიღება 2019 წლის განმავლობაში	სესხების დაფარვა 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2019 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	საკრედიტო ზარალი 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის 31 დეკემბერი
ნასესხები სახსრები	230,917	95,883	(81,106)	19,885	(19,594)	7,998	253,983

	2018 წლის 1 იანვარი	სესხების მიღება 2018 წლის განმავლობაში	სესხების დაფარვა 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	საკრედიტო ზარალი 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის 31 დეკემბერი
ნასესხები სახსრები	167,708	130,757	(74,175)	19,052	(18,871)	6,354	230,917

აუთვისებელი საკრედიტო ხაზები

2019 წლის მარტში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „პაშა ბანკ საქართველოსთან“ 2,500 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის ივნისში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „თიბისი ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის ივლისში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 2,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „თიბისი ბანკთან“ 7,400 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 3,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

2019 წლის დეკემბერში ჯგუფმა გააფორმა საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულება სს „საქართველოს ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარის ოდენობით ხელმისაწვდომი საკრედიტო ხაზით, რომელსაც ვადა 2020 წელს გასდის.

მასხმედი : ტელე ვიდეო

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

კოვენანტის მოთხოვნები

ჯგუფი ვალდებულია შეასრულოს ფინანსური კოვენანტები ზემოთ ჩამოთვლილი სესხებისთვის. ეს კოვენანტები მოიცავს გამსაზღვრულ კოეფიციენტებს, ასევე ლიკვიდურობის, მომგებიანობისა და რისკის დაფარვის კოეფიციენტებს.

ჯგუფის მთლიანი ფინანსური შედეგების გამო, 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით და ამ თარიღით დასრულებული წლისთვის, ჯგუფი არღვევს შემოსავლიანობის კოეფიციენტებს მისი საკრედიტო ხელშეკრულებების უმეტესობის ფარგლებში, ადგილობრივი ბანკებისგან, საერთაშორისო ფინანსური დაწესებულებებისგან, განვითარების ფინანსური დაწესებულებებისგან და მიკროსაფინანსო საინვესტიციო სტრუქტურებისგან. მიღებული თანხებისთვის, ბასს (IAS) 1-ზე („ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა“) დაყრდნობით, ხელმძღვანელობამ ნახესხებ სახსრებს მიანიჭა მიმდინარე ვალდებულებების კლასიფიკაცია, რომელიც თავის მხრივ იწვევდა ლიკვიდურობის კოეფიციენტების დარღვევას რამდენიმე კრედიტორთან. მიმდინარე კლასიფიცირებული და 1 თვემდე დაფარვის კატეგორიაში წარდგენილი ნასესხები სახსრების მთლიანი ღირებულება ლიკვიდურობის რისკის მართვისთვის, 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 253,759 ათას ლარს შეადგენდა.

18. გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები

ეს შენიშვნა მოიცავს ინფორმაციას ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული საგალო ფასიანი ქაღალდების სახელშეკრულებო პირობების შესახებ. დამატებითი ინფორმაცია საპროცენტო განაკვეთზე დაქვემდებარების, უცხოური ვალუტის და ლიკვიდურობის რისკების შესახებ მოცემულია 25-ე შენიშვნაში.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
ბირთვადი თანხა	12,407	9,871
დარიცხული პროცენტი	260	74
სულ გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები	12,667	9,945

ჯგუფის გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი კლასიფიკაციით არის შემდეგი:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
გრძელვადიანი ვალდებულებები		
გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები	12,407	-
მიმდინარე ვალდებულებები		
გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები	260	9,945
სულ გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები	12,667	9,945

კორპორატიული ობლიგაციები

გამოშვებული საგალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავს კორპორატიული ობლიგაციას, 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საგალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავდა ჯგუფის მიერ 2019 წლის მარტის თვეში გამოშვებულ კორპორატიულ ობლიგაციას, ნომინალური ღირებულებით 12,5 მილიონი ლარი, რომლის დაფარვის ვადა 2021 წლის თებერვალია. ობლიგაციების სახელშეკრულებო საპროცენტო განაკვეთი 4%-ია, საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულაციების წლიური განაკვეთით, პირობით თანხაზე.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საგალო ფასიანი ქაღალდები მოიცავდა ჯგუფის მიერ 2017 წლის დეკემბრის თვეში გამოშვებულ კორპორატიულ ობლიგაციას, ნომინალური ღირებულებით 10 მილიონი ლარი, რომლის დაფარვის ვადა 2019 წლის დეკემბერია. ობლიგაციების სახელშეკრულებო საპროცენტო განაკვეთი 4,5%-ია, საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულაციების წლიური განაკვეთით, პირობით თანხაზე.

შეამოწმა: ემილია დიმიტოვა

საბუღალტრო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ვადები და ვალის დაფარვა

დაუფარავი სავალო ფასიანი ქაღალდების პირობებია შემდეგი:

		ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი	ვადის ამოწურვის წელი	2019 წლის 31 დეკემბერი საბალანსო ღირებულება	2018 წლის 31 დეკემბერი საბალანსო ღირებულება
	ვალუტა				
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	ლარი	4%+ სებ-ის რეფინანსირების განაკვეთი	2021	12,667	-
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	ლარი	405%+ სებ-ის რეფინანსირების განაკვეთი	2019	-	9,945
სულ გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები				12,667	9,945

ფინანსური საქმიანობით გამოწვეული ცვლილებების შეჯამება:

	2019 წლის 1 იანვარი	სავალო ფასიანი ქაღალდების მიღება 2019 წლის განმავლობაში	სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა 2019 წლის განმავლობაში	2019 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2019 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში საკურსო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	2019 წლის 31 დეკემბერი
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	9,945	12,500	(9,964)	2,437	(2,251)	-	12,667

	2018 წლის 1 იანვარი	სავალო ფასიანი ქაღალდების მიღება 2018 წლის განმავლობაში	სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა 2018 წლის განმავლობაში	2018 წლის განმავლობაში დარიცხული პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში გადახდილი პროცენტი	2018 წლის განმავლობაში საკურსო სხვაობიდან მიღებული შემოსულობა	2018 წლის 31 დეკემბერი
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	9,880	-	-	1,168	(1,103)	-	9,945

19. სხვა ვალდებულებები

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
სხვა კრედიტორული დავალიანება	781	692
თანამშრომლების ანაზღაურების დანარიცხები	822	579
სულ სხვა ფინანსური ვალდებულებები	1,603	1,271
გადასახადები, მოგების გადასახადის გარდა	-	83
სხვა არაფინანსური ვალდებულებები	7	81
სულ სხვა არაფინანსური ვალდებულებები	7	164
სხვა ვალდებულებები, სულ	1,610	1,435

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

თანამშრომლის კომპენსაციის დარიცხვა მოიცავს თანამშრომლებისთვის გადასახდელ თანხას ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმასთან მიმართებაში, რომელიც წაღდი ფორმით ფაიფარა, აღიარებულია ხარჯით ვალდებულებების შესაბამისი ზრდით, იმ პერიოდის განმავლობაში, რომლის განმავლობაშიც თანამშრომლები მიიღებენ გადახდაზე უპირობო უფლებას.

ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია მე-7 შენიშვნაში.

20. საქციო კაპიტალი და რეზერვები

საწესდებო კაპიტალი

საქციო კაპიტალი 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

პარტნიორი	აქციების რაოდენობა	სტანდარტული/არა გამოსყიდვადი პრივილეგირებული	აქცია %	ხმის უფლებები	კაპიტალი ლარი
ფონდი კრისტალი	1,424,515	ჩვეულებრივი	46.53%	46.53%	1,424
AGRIFF COÖPERATIEF U.A.	1,136,157	ჩვეულებრივი	37.12%	37.12%	1,136
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	378,719	ჩვეულებრივი	12.37%	12.37%	379
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	96,114	ჩვეულებრივი	3.14%	3.14%	96
კის იასტი	25,677	ჩვეულებრივი	0.84%	0.84%	25
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	304,613	პრივილეგირებული	53.12%	0.00%	305
AGRIFF COÖPERATIEF U.A.	268,781	პრივილეგირებული	46.88%	0.00%	269
	573,394		100.00%	0.00%	574

საქციო კაპიტალი 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

პარტნიორი	აქციების რაოდენობა	სტანდარტული/არა გამოსყიდვადი პრივილეგირებული	წილი %	ხმის უფლებები	კაპიტალი ლარი
ფონდი კრისტალი	1,450,192	სტანდარტული	47.37%	47.37%	1,450
AGRIFF COÖPERATIEF U.A.	1,136,157	სტანდარტული	37.12%	37.12%	1,136
DWM Funds S.C.A-SICAV SIF	378,719	სტანდარტული	12.37%	12.37%	379
ჯგუფის ხელმძღვანელობა	96,114	სტანდარტული	3.14%	3.14%	96
	3,061,182		100.00%	100.00%	3,061

ველა ჩვეულებრივ აქციას აქვს ნომინალური ღირებულება 1 ლარი და ისინი სრულად არის დაფარული.

ველა ჩვეულებრივი აქცია თანაბრად წაწილდება ჯგუფის წარჩენ აქტივებთან მიმართებაში.

საემისიო კაპიტალი

საემისიო კაპიტალი წარმოადგენს თანხას, რაც მიღებულ იქნება აქციის სარეგისტრაციო ღირებულების გარდა. შესაბამისად, მისი შექმნა შესაძლებელია იგივე საშუალებით, როგორც საქციო კაპიტალის: 1) აქციების გამოშვება, და 2) ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში.

საემისიო კაპიტალი შეადგენდა 22,110 ათას ლარსა და 12,718 ათას ლარს, შესაბამისად, 2019 წლის 31 დეკემბრითა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლებისათვის. შესყიდვა 2019 წელს ამავე წლის მარტის თვეში პრივილეგირებული აქციის გამოშვების შედეგია. მოძრაობა 2018 წლის მანძილზე სრულად უკავშირდება 2017 წლის ხელმძღვანელობის წამახალისებელი გეგმის ფარგლებში გამოშვებულ აქციებს.

ბაიკენი : ამიო ვიქტორი,

დივიდენდები

ჩვეულებრივი აქციის მფლობელებს უფლება აქვთ დროდადრო მიიღონ დივიდენდები და უფლებამოსილი არიან, ყოველწლიურად ჯგუფის აქციონერთა კრებაზე მიიღონ ერთ აქციაზე ერთი ხმის მოცემის უფლება.

პრივილეგირებული აქციების მფლობელები უფლებამოსილი არიან მიიღონ დივიდენდები წლიური საპროცენტო განაკვეთით 10%, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, დივიდენდის ნებისმიერი დაპირება უქმდება და ეფუძნება წლის მოგებას და ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებას.

აქციონერების გადაწყვეტილების საფუძველზე 767 ათასი ლარის და 870 ათასი ლარის დივიდენდები გამოცხადდა 2019 და 2018 წლებში, შესაბამისად.

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ჯგუფის გასაწილე წიგნები იზღუდება გაუნაწილებელი მოგების ნაშთით, ჯგუფის ფასის შესაბამისად მომზადებულ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში აღწერილი ფორმით.

21. პირობითი ვალდებულებები

დავები

საქმიანობის ჩვეულებრივი მსვლელობისას, ჯგუფის წინააღმდეგ შესაძლოა აღიძრას სარჩევები, ხელმძღვანელობას მიაჩნია, რომ ამ სარჩევებიდან გამომდინარე საბოლოო ვალდებულებას (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) არ ექნება არსებითი უარყოფითი გავლენა ფინანსურ მდგომარეობაზე ან სამომავლო ფუნქციონირებაზე.

საგადასახადო გარემო

საქართველოს კანონმდებლობა კომერციული საქმიანობის შესახებ, საგადასახადო კანონმდებლობის ჩათვლით, არაერთი ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. ამასთან, არსებობს იმის რისკიც, რომ საგადასახადო ორგანოებმა თვითნებურად შეაფასონ ბიზნეს-ოპერაციები. თუ საგადასახადო ორგანოები უპასუხებენ ხელმძღვანელობის რომელიმე განსჯას ბანკის ბიზნესსაქმიანობასთან დაკავშირებით, ბანკს შეიძლება დამატებითი გადასახადებო, ჯარიმები და საურავები დაეკისროს.

საქართველოს კანონმდებლობა სატრანსფერო ფასწარმოქმნის შესახებ 2014 წლის 1 იანვრიდან შეიცვალა და დაინერგა დამატებითი ანგარიშგებისა და დოკუმენტაციის მოთხოვნები. ახალი კანონმდებლობა საგადასახადო ორგანოებს საშუალებას აძლევს, დააკისრონ დამატებითი საგადასახადო ვალდებულებები გარკვეულ ოპერაციებთან მიმართებაში, რომელთა რიცხვშიც შედის ოპერაციები დაკავშირებულ მხარეებთან, თუკი ისინი გადაწყვეტენ, რომ ოპერაცია არ არის შეფასებული გამწვანებული ხელის პრინციპის მიხედვით. საგადასახადო ორგანოების მიერ ჯგუფის სატრანსფერო ფასწარმოქმნის პრაქტიკაში ეჭვის შეტანის შედეგად სათანადო სიზუსტით განსაზღვრა შეუძლებელია.

ასეთი გაურკვევლობა შეიძლება უკავშირდებოდეს ფინანსური ინსტრუმენტების შეფასებას, გაუფასურების ზარალის ანარიცხების შეფასებას და გარიგებების საბაზრო ფასების განსაზღვრას. გარდა ამისა, ეს გაურკვევლობა შეიძლება ასევე შეეხოთ კლოუნტებზე გაცემული სესხების და დებიტორული დავალიანების გაუფასურების ზარალის ანარიცხების შექმნისა და შებრუნების დროებითი სხვაობების შეფასებას, და ჩათვადის დასაბეგრი მოგების შემცირებად. ჯგუფის ხელმძღვანელობას მიაჩნია, რომ ყველა საგადასახადო დარიცხული აქვს და, შესაბამისად, კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში ამოსათვის შესაბამისი რეზერვი არ არის გამოყოფილი.

საოპერაციო გარემო

განვითარებადი ბაზრები, როგორც საქართველო, განვითარებული ბაზრებისგან განსხვავებულ რისკებს ატარებს, მათ შორის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ, ოურიდიულ და საკანონმდებლო რისკებს. კანონები და რეგულაციები, რომლებიც ზეგავლენას ახდენს საქართველოში მოქმედ ბიზნესებზე, განაგრძობს სწრაფ განვითარებას საგადასახადო და მარეგულირებელი მიმართულებით, განსხვავებული ინტერპრეტაციებით. საქართველოს ეკონომიკის სამომავლო გეგმას წარმოადგენს, მთავრობის მიერ,

კომპლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის შემუშავებით ზეგავლენის მოხდენა, სამართლებრივი, მარეგულირებელი და პოლიტიკური განვითარების კვალდაკვალ.

ბოლო ორი წლის განმავლობაში საქართველომ შეიმუშავა მთელი რიგი საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლებიც დიდწილად უკავშირდებოდა ევროკავშირში გაწევრიანების სამოქმედო გეგმას. 2019 და 2018 წლების განმავლობაში განხორციელებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა გზა გაკვალა, თუმცა გაცილებით მეტია მოსალოდნელი საქართველოს მიერ ევროკავშირში გაწევრიანების სამოქმედო გეგმის გათვალისწინებით.

ამასთან ერთად, 2020 წლის დასაწყისიდან ახალი კორონავირუსის დაავადებამ (კოვიდ-19) დაიწყო სწრაფი გავრცელება მთელს მსოფლიოში, რამაც გამოიწვია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ პანდემიის სტატუსის გამოცხადება 2020 წლის მარტის თვეში. მრავალმა ქვეყანამ შეიმუშავა პრევენციული ღონისძიება კოვიდ-19-ის გავრცელებასთან დაკავშირებით, რამაც ხელი შეუშალა ზეერ კომპანიას ფუნქციონირებაში და ამას მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდა გლობალურ ფინანსურ ბაზრებზე. რადგან სიტუაცია სწრაფად ვითარდება, ამას შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდეს მრავალი კომპანიის ბიზნესზე სხვადასხვა სექტორში, მათ შორის, შეუზღუდავად, ისეთი გავლენა, როგორიც არის ბიზნეს ოპერაციების წგრევა წარმოების შეფერხების ან ობიექტების დახურვის, მიწოდების ჭეხილის რღვევის, პერსონალის კარანტინის, შემტირებული მოთხოვნის და ფინანსების მოზიდვასთან დაკავშირებული სირთულეების გამო. ამასთან, ჯგუფმა შესაძლოა განიცადოს კოვიდ-19 დიდი გავლენა გლობალურ ეკონომიკაზე და მთავარ ფინანსურ ბაზრებზე მისი ნეგატიური გავლენის გამო. კოვიდ-19-ის გავლენის მნიშვნელობა ჯგუფის ბიზნესზე დიდად არის დამოკიდებული პანდემიის ეფექტების ხანგრძლივობასა და გავრცელებაზე მსოფლიოსა და საქართველოს ეკონომიკაზე.

22. გარიგებები დაკავშირებულ მხარეებთან

კონტროლი

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის მთავარი აქციონერი და საბოლოო მკონტროლებელი მხარე „ფონდი კრისტალი“ 46,53%-იანი წილით (იხილეთ 1-ლი შენიშვნა).

ტრანზაქციები სამეთვალყურეო და აღმასრულებელი სამტოების წევრებთან

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით პერსონალის გასამრგელოში გაწეული სრული ანაზღაურება და ხელმძღვანელობის საკონსულტაციო გადასახადი შემდეგია:

	2019	2018
ხელფასები და პრემიები	1,106	1,236
წილობრივი ინსტრუმენტებით გადახდის ოპერაციები	-	135
მოგების განაწილების გეგმა	-	147
საკონსულტაციო ხარჯები	472	13
	1,578	1,531

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით სხვა ვალდებულებებში შესული მთლიანი ანაზღაურების და ხელმძღვანელობის კონსულტაციების ხარჯების კრედიტორული დავალიანება შემდეგია:

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
მოგების განაწილების გეგმა	-	147
	-	147

მარგმელი: ქმია ვიციხი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სხვა დაკავშირებულ მხარეთა ოპერაციები

სხვა	სხვა საოპერაციო ხარჯები 2019	სხვა საოპერაციო ხარჯები 2018	სხვა ვალდებულებები 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	სხვა ვალდებულებები 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით
სს „მობაილ ფაინანს სერვის – ჯორჯია“	740	109	309	-
	740	109	309	-

“სს „მობაილ ფაინანს სერვის – ჯორჯია“ ფლობს ჯგუფის სამეთვალყურეო საბჭოს სამი წევრი.

23. ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება

ფასს სამართლიან ღირებულებას განმარტავს, როგორც თანხას, რომელიც მიიღება აქტივის გაყიდვის შედეგად, ან გადაიხდება ვალდებულების გადაცემის შედეგად ბაზრის მონაწილეებს შორის ჩვეულებრივი გარიგების პირობებში შეფასების თარიღისთვის.

ჯგუფმა ფინანსური ინსტრუმენტების სავარაუდო სამართლიანი ღირებულება განსაზღვრა ხელშისაწყდომი საბაზრო ინფორმაციის საფუძველზე, ასეთი არსებობის შემთხვევაში, და სათანადო შეფასების მეთოდების გამოყენებით. თუმცა, სამართლიანი ღირებულების დასადგენად, საბაზრო მონაცემების ინტერპრეტაციისთვის განსჯის გამოყენებაა საჭირო. საქართველოს კელადეც ავლენს განვითარებადი ბაზრისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს და ეკონომიკური პირობები ისევ ზღუდავს ფინანსურ ბაზრებზე საქმიანობის მოცულობას. საბაზრო კოტირებები შეიძლება მოძველებული იყოს, იბულებითი რეალიზაციის გარიგებებს ასახავდეს და ამიტომ არ წარმოადგენდეს ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიან ღირებულებებს ზელმძღვანელობა ყველა არსებულ საბაზრო ინფორმაციას იყენებს ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულების შესაფასებლად.

სამართლიანი ღირებულების იერარქია

ჯგუფი სამართლიან ღირებულებებს აფასებს სამართლიანი ღირებულების შემდეგი იერარქიით, რომელიც ასახავს შეფასებებში გამოყენებული მონაცემების მნიშვნელობას:

- 1-ლი დონე: ანალოგიური ინსტრუმენტის კოტირებული საბაზრო ფასი (არაკორექტირებული) აქტიურ ბაზარზე.
- მე-2 დონე: პირველ დონეში შესული კოტირებული ფასების გარდა სხვა პირდაპირ (ანუ ფასების სახით) ან არაპირდაპირ (ანუ ფასებიდან მიღებული) დაკვირვებადი მონაცემები. ეს კატეგორია მოიცავს ინსტრუმენტებს, რომლებიც ფასდება შემდეგი მონაცემების გამოყენებით: მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული საბაზრო ფასები აქტიურ ბაზრებზე; მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული ფასები ისეთ ბაზრებზე, რომლებიც ნაკლებად აქტიურად ითვლება; ან სხვა შეფასების მეთოდები, რა შემთხვევაშიც, შეფასებაში მონაწილე ყველა მნიშვნელოვანი მონაცემი პირდაპირ ან არაპირდაპირ არის ბაზრიდან მოპოვებადი.
- მე-3 დონე: არადაკვირვებადი (არასაბაზრო) მონაცემები ეს კატეგორია მოიცავს ყველა ინსტრუმენტს, რომელთა შეფასების მეთოდები ეყრდნობა ისეთ ინფორმაციას, რომელიც არ შეიცავს დაკვირვებად (საბაზრო) მონაცემებს და არადაკვირვებადი (არასაბაზრო) მონაცემები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ინსტრუმენტის შეფასებაზე. ამ კატეგორიაში შედის ინსტრუმენტები, რომლებიც ფასდება მსგავსი ინსტრუმენტების კოტირებული ფასების საფუძველზე, რა შემთხვევაშიც მნიშვნელოვანი არასაბაზრო კორექტირებები ან დაშვებები საჭირო ამ ინსტრუმენტებს შორის განსხვავებების ასახვისთვის.

ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება, რომელიც ბუდმივად არ ფასდება სამართლიანი ღირებულებით (თუმცა მოთხოვნილია განმარტებითი შენიშვნები სამართლიანი ღირებულების შესახებ)

მარკეტინგ : ებიკა გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებებისთვის, რომლებსაც მოკლევადიანი დაფარვის ვადა აქვთ (3 თვეზე ნაკლები), ნაფარადდება, რომ მათი საბალანსო ღირებულება მათი სამართლიანი ღირებულებას უახლოვდება. ეს დაშვება აგრეთვე ეხება მოთხოვნამდე ანაბრებს და მიმდინარე ანგარიშებს, დაფარვის ვადის გარეშე.

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები – ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები ამორტიზებული ღირებულებით აღირიცხება, რომელიც მათ მიმდინარე სამართლიან ღირებულებასთან არის მიახლოებული.

სხვა ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები – სხვა ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები უშუალოდ მოიცავს მოკლევადიან დებიტორულ და კრედიტორულ დავალიანებებს, შესაბამისად საბალანსო ღირებულება მიიჩნევა მათი სამართლიანი ღირებულების გონივრულ შეფასებად.

კლიენტებზე გაცემული სესხები – ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთის მქონე ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება ეფუძნება მომავალში მოსალოდნელი მოსაღები საპროცენტო ფულადი ნაკადების საფუძველზე, რომლებიც დისკონტირებულია შეგავის საკრედიტო რისკისა და დარჩენილი დაფარვის ვადის მქონე ახალი ინსტრუმენტებისთვის დადგენილი საპროცენტო განაკვეთებით. დისკონტირების განაკვეთები დამოკიდებულია ვალუტაზე, ინსტრუმენტის დაფარვის ვადაზე და კონტრაქტის საკრედიტო რისკზე.

ნასესხები სახსრები და გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები – სუბორდინირებული სესხის და სავალო ფასიანი ქაღალდების სამართლიანი ღირებულება განისაზღვრება ზოგადად მიღებული ფასების მოდელის შესაბამისად დისკონტირებული ფულადი ნაკადების ანალიზის საფუძველზე ახალი ინსტრუმენტების მიმდინარე საპროცენტო განაკვეთების გამოყენებით. ხელმძღვანელობა დარწმუნებულია, რომ ცვლადი განაკვეთით სესხების მიღება შესაძლოა ჩაითვალოს საბაზრო საპროცენტო განაკვეთად.

საიჯარო ვალდებულება – საიჯარო ვალდებულების სამართლიანი ღირებულება დაფუძნებულია მომავალი ფულადი ნაკადების მიმდინარე საპროცენტო განაკვეთით დისკონტირებაზე. დისკონტის განაკვეთი დამოკიდებულია ინსტრუმენტის ვალუტაზე და ვადაზე. ამ ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება უახლოვდება მათ საბალანსო ღირებულებას.

ქვედა ცხრილი ასახავს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში აღიარებული ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების საბალანსო და სამართლიანი ღირებულებას.

	სამართლიანი ღირებულების იერარქია	2019 წლის 31 დეკემბერი		2018 წლის 31 დეკემბერი	
		საბალანსო ღირებულება	სამართლიანი ღირებულება	საბალანსო ღირებულება	სამართლიანი ღირებულება
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	დონე 1	29,106	20,106	13,953	13,953
კლიენტებზე გაცემული სესხები	დონე 3	297,211	305,088	264,608	271,584
სხვა ფინანსური აქტივები	დონე 3	2,297	2,297	1,706	1,706
ნასესხები სახსრები	დონე 3	253,983	252,453	230,917	231,292
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	დონე 3	12,667	12,667	9,945	9,945
საიჯარო ვალდებულება	დონე 3	3,914	3,914	-	-
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	დონე 3	1,603	1,603	1,271	1,271

ჯგუფის ფინანსური აქტივების და ფინანსური ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულება, რომელიც პერიოდულად სამართლიანი ღირებულებით ფასდება

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები სამართლიანი ღირებულებით ფასდება თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს, ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია ამ ფინანსური აქტივების და ვალდებულებების სამართლიანი ღირებულების განსაზღვრის შესახებ (კონკრეტულად, შეფასების მეთოდ(ებ)ი და გამოყენებული შემავალი ინფორმაცია).

მზარეპნი : ემილია გიგოხიძე

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	სამართლიანი ღირებულება		სამართლიანი ღირებულების იერარქია	შეფასების მეთოდ(ებ)ი და მნიშვნელოვანი შემადგენელი ინფორმაცია	მნიშვნელოვანი არაემაპირიერი შემადგენელი ინფორმაცია	არაემაპირიერი შემადგენელი ინფორმაციის და სამართლიანი ღირებულების დამოკიდებულება
	2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობ ით	2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობ ით				
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	442	დონე 2	სამომავლო ფულადი ნაკადები შეფასებულია ფორმარდულ გადაცვლით კერძო (ხელშესახები ფორმარდული გადაცვლის კურსებიდან რეპორტირების პერიოდის ბოლოსთვის) და ფორმარდულ საბუღალტრო განაცხედებზე დაყრდნობით	მიითითებული არ არის	მიითითებული არ არის
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	4,292	1,659	დონე 2	სამომავლო ფულადი ნაკადები შეფასებულია ფორმარდულ გადაცვლით კერძო (ხელშესახები ფორმარდული გადაცვლის კურსებიდან რეპორტირების პერიოდის ბოლოსთვის) და ფორმარდულ საბუღალტრო განაცხედებზე დაყრდნობით	მიითითებული არ არის	მიითითებული არ არის

ჯგუფი იყენებს ფართოდ აღიარებულ შეფასების მოდელებს იმისათვის, რომ განსაზღვროს წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების სამართლიანი ღირებულება, მაგალითად, როგორც არის უცხოური ვალუტის გაცვლის კონტრაქტები და სავალუტო სეოპები, რომლისთვისაც გამოიყენება მხოლოდ ხელშისაწვდომი საბაზრო მონაცემები და საჭიროებს ნაკლებ შეფასებებს და გადაწყვეტილებებს ხელმძღვანელობის შირიდან.

24. კაპიტალის მართვა

კაპიტალის შენარჩუნებისას ჯგუფის მიზნებია:

- უზრუნველყოს კომპანიის ფუნქციონირებად საწარმოოდ დარჩენის უნარი, ისეთი ფორმით, რომ მან გააგრძელოს აქციონერებისთვის უკუგების შექმნა; და
- აქციონერებისთვის ადეკვატური ამონაგების უზრუნველყოფა რისკის დონის შესაბამისი ფასწარმოქმნის მომსახურებებით.

ჯგუფი განსაზღვრავს კაპიტალის რაოდენობას, რომელსაც ის რისკის პროპორციულად მოითხოვს. ჯგუფი თავის კაპიტალის სტრუქტურას მართავს და მასში კორექტირებები შეატანს ეკონომიკური პირობების ცვლილების და საბაზრო აქტივების რისკის მახასიათებლების გათვალისწინებით. კაპიტალის სტრუქტურის შენარჩუნების ან დაკორექტირების მიზნით, ჯგუფმა შესაძლოა შეცვალოს აქციონერებისათვის გადახდილი დივიდენდების მოცულობა, უკან დაუბრუნოს კაპიტალი აქციონერებს, გამოუშვას ახალი აქციები ან გაყიდოს აქტივები ვალის შესამცირებლად.

ჯგუფი შესაბამება მინიმალური საზედამხებველო კაპიტალის მოთხოვნებს - კაპიტალში განხორციელებული მინიმალური ფულადი შენატანი არ უნდა იყოს 1,000 ათას ლარზე ნაკლები (2018 წ.: 500 ათასი ლარი).

2018 წლის 1 სექტემბრიდან ჯგუფს ასევე ვალდებულება აქვს დააკმაყოფილოს საქართველოს ეროვნული ბანკის (სებ) მიერ განსაზღვრული ფინანსური მოთხოვნები, როგორც არის: კაპიტალის ადეკვატურობა, ლიკვიდურობა, ქონებრივი ინვესტიცია, ინვესტიცია, დაკავშირებული მხარის ზემოქმედება და დაგირავებული აქტივების კოეფიციენტები. შესაბამისობა ამ კოეფიციენტებთან ყოველთვიურად კონტროლირდება სებ-ის მიერ.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სებ-ის რეგულაციების შესაბამისად, ჯგუფი ვალდებულია იჭონიოს კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტის მინიმალური დონე ქვემოთ მოცემული გრაფიკის შესაბამისად:

- 2018 წლის 1 სექტემბერი - 2018 წლის 31 დეკემბერი: სულ მცირე 16%
- 2019 წლის 1 იანვარი - 2019 წლის 30 ივნისი: 16-18%
- 2019 წლის 1 ივლისის შემდეგ - სულ მცირე 18%

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში განხილულია სებ-ის კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტთან შესაბამისობა 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	2019	2018
საწესდებო კაპიტალი	3,635	3,061
დამატებითი შენატანები კაპიტალში	22,116	12,718
გაუნაწილებელი მოგება	34,117	35,208
ავტორიზებული სუბორდინირებული ვალი	5,748	-
საზედამხედველო კაპიტალი შემცირებამდე	65,610	50,987
გამოკლებული: არამატერიალური აქტივები	(2,564)	(1,552)
მინიმალური საზედამხედველო კაპიტალი	63,046	49,435

	2019	2018
სულ აქტივები შემცირებამდე	337,095	295,047
გამოკლებული: არამატერიალური აქტივები	(2,564)	(1,552)
სულ აქტივები შემცირების შემდეგ	334,531	293,495

	2019 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტი	18.85%	16.84%

ჯგუფი ასევე აკონტროლებს კაპიტალის ადეკვატურობის დონეს ვალის მოთხოვნებთან შესაბამისობისთვის, რომელიც დაანგარიშდება კრედიტორების მოთხოვნების შესაბამისად, იხილეთ მე-17 შენიშვნა კოლენანტებთან შესაბამისობის შესახებ ინფორმაციის მისაღებად.

25. რისკის მართვის პოლიტიკა

რისკის მართვა არსებითი მნიშვნელობის არის ბიზნესისთვის და ასევე არსებით ელემენტს წარმოადგენს ჯგუფის იმპრადიებისთვის, ჯგუფის ბირითადი რისკებია საბაზრო, საკრედიტო და ლიკვიდურობის რისკები.

რისკის მართვის პოლიტიკის მიზანია ჯგუფის წინაშე არსებული რისკების განსაზღვრა, გაანალიზება და მართვა, სათანადო საკრედიტო ლიმიტების და კონტროლის მექანიზმების დაწესება, რისკის დონეების მუდმივი მონიტორინგი და ლიმიტების დაცვა. რისკის მართვის პოლიტიკა და პროცედურები რეგულარულად გადაიხედება, რომ ასახავდეს საბაზრო პირობებში და მაზარზე შეთავაზებულ პროდუქტებსა და მომსახურებებში მომხდარ ცვლილებებს და ახალ საუკეთესო პრაქტიკას.

სამეთვალყურეო საბჭოს მის კომიტეტებთან ერთად აქვს მთლიანი პასუხისმგებლობა რისკის მართვის სტრუქტურის მიმოხილვაზე, მნიშვნელოვანი რისკების მართვის მიმოხილვაზე და მისი რისკების მართვის პოლიტიკების და პროცედურების გადახედვაზე, ასევე მნიშვნელოვანი მსხვილი დაქვემდებარებების დამტკიცებაზე.

ჯგუფის აღმასრულებელი საბჭოს რისკების მართვის კომიტეტი და ფინანსური დეპარტამენტი პასუხს აგებენ რისკის შემსუბუქების ღონისძიებების გაკონტროლებასა და განხორციელებაზე, ასევე იმის დამტკიცებაზე, რომ ჯგუფი ფუნქციონირებს რისკის დადგენილი პარამეტრების ფარგლებში. რისკის მართვის განყოფილების უფროსი პასუხისმგებელია რისკის ზოგადი მართვისა და შესაბამისობის ფუნქციებზე, როგორც ფინანსური, ისე არაფინანსური რისკების განსაზღვრის, შეფასების, მართვისა და ანგარიშგების საყოველთაო პრინციპების

შეამოწმა: პილა ვიოლიკოვა

და მეთოდების დანერგვის უზრუნველყოფაზე, ის პირდაპირ აღმასრულებელი სამსახურის წინაშე ანგარიშვალდებული.

საკრედიტო, საბაზრო და ლიკვიდურობის რისკი ერთად და ცალ-ცალკე, ასევე, ტრანზაქციის დონეზე, იმართება და კონტროლდება საკრედიტო კომიტეტის და აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის კომიტეტის სისტემის მიერ. იმისათვის, რომ მიღებულ იქნას ეფექტური გადაწყვეტილებები, ჯგუფი ადგენს საკრედიტო კომიტეტის იურარქიას, რაც დამოკიდებულია წარსადგენი სამუშაოს სახეობასა და რაოდენობაზე.

მთელი ორგანიზაციის მასშტაბით ხდება გარე და შიდა რისკის ფაქტორების განსაზღვრა და მართვა. კონკრეტული ყურადღება ექცევა რისკ-ფაქტორების სრული დამაზოვნის იდენტიფიცირებას და არსებული რისკის შემსუბუქების პროცედურების უზრუნველყოფის დონის განსაზღვრას. სტანდარტული საკრედიტო და საბაზრო რისკის ანალიზისგან განცალკევებით, რისკების მართვის დეპარტამენტი აკონსოლიდებს ფინანსურ და არაფინანსურ რისკებს რეგულარული შეხვედრების ჩატარებით საოპერაციო ერთეულებთან, რათა მიღებულ იქნას ექსპერტის დასკვნები მათი მართვის სფეროში.

საკრედიტო რისკი

საკრედიტო რისკი არის ჯგუფის ფინანსური დანაკარგის რისკი, იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური ინსტრუმენტის რომელიმე მხარე ვერ შეასრულებს თავის სახელმწიფოებო ვალდებულებებს.

ჯგუფს აქვს შემუშავებული კრედიტის მართვის პოლიტიკა და პროცედურები. ჰყავს საკრედიტო კომიტეტი და სხვა ანალიტიკური სამსახურები, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან სესხის განაცხადის ანალიზზე, საკრედიტო რისკების შეფასებასა და შემცირებაზე. საკრედიტო პოლიტიკა (საკრედიტო სახელმძღვანელოს ფორმით) გადაიხედება და მტკიცდება სამეთვალყურეო სამსახურის მიერ.

საკრედიტო პოლიტიკა ადგენს:

- ხსენს გაცხადების შემოწმების და დამტკიცების პროცედურებს;
- მსესხებელთა კრედიტუნარიანობის შეფასების მეთოდებს;
- უზრუნველყოფის საგნის შეფასების მეთოდებს;
- საკრედიტო დოკუმენტაციის მოთხოვნებს;
- სესხებისა და სხვა საკრედიტო დავალიანტების მიმდინარე მონიტორინგის პროცედურებს.

საკრედიტო კომიტეტი უფლებამოსილია მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება სესხზე განაცხადების დაფინანსების ან უარყოფის შესახებ. კომიტეტისთვის დასაბუთებლად წარდგენილი სესხები ევროდნობა საკრედიტო პოლიტიკით დადგენილ ლიმიტებს.

საკრედიტო კომიტეტისთვის მიწოდებული ინფორმაციის სიზუსტე და სისწორე არის იმ საკრედიტო ოფიცრის პასუხისმგებლობა, რომელიც აცემს საკრედიტო განაცხადს მას შემდეგ, რაც განხორციელდება განმცხადებლის ბიზნესის შემოწმება და საკრედიტო რისკების შეფასება. საკრედიტო ქულების მოდელის და განაცხადების მონაცემების შემოწმების პროცედურების შემოწმების გზით, საბოლოოდ საკრედიტო კომიტეტის წევრები აფასებენ განაცხადებს დადგენილი კრიტერიუმების გათვალისწინებით (განმცხადებლის საკრედიტო ისტორია, ფინანსური მდგომარეობა, კონკურენტუნარიანობა და ა.შ.).

განმცხადებლის კრედიტუნარიანობის შეფასება ხდება განმცხადებლის ბიზნესის მონიტორინგის გზით, რაც ჯგუფს აძლევს საშუალებას, დროულად მოახდინოს ფინანსური ზარალის დადგომის საფრთხის იდენტიფიკაცია, მონიტორინგს აწარმოებენ საკრედიტო ოფიცრები, რომლებიც ახორციელებენ შედეგების ხელმძღვანელობისთვის მიწოდებას. სესხების რეგულარულ მონიტორინგს ასევე ახორციელებს მონიტორინგის დეპარტამენტი. პოტენციურ რისკებზე დროული რეაგირებისთვის უნდა განხორციელდეს რისკების მონიტორინგი უმაღლესი რგოლის ხელმძღვანელობისთვის ინფორმაციის ყოველთვიურად მიწოდების გზით. მონიტორინგის სისტემა ხელს უწყობს საკრედიტო რისკების მართვას და მათ დროულ შემცირებას.

საკრედიტო რისკის მართვა აგრეთვე მაწილობრივ ზორციელდება უზრუნველყოფის საგნისა და პირადი თავდაცვითების მიღებით.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

გარდა მომხმარებლის ინდივიდუალური ანალიზისა, საკრედიტო პორტფელი ფასდება რისკების მართვის დეპარტამენტის მიერ, საკრედიტო კონცენტრაციისა და მაზრის რისკების გათვალისწინებით.

საკრედიტო რისკის მაქსიმალური მოცულობა, როგორც წესი, აისახება ფინანსური აქტივების საბალანსო ღირებულებებში ფინანსური შეფარების კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში.

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს არ ჰყავს კრედიტორები ან დაკავშირებული კრედიტორების ჯგუფები, რომელთა მიმართაც საკრედიტო რისკი აჭარბებდეს მაქსიმალური საკრედიტო რისკის მოცულობის 10%-ს.

საკრედიტო რისკების კატეგორიები

ჯგუფი ახორციელებს საკრედიტო რისკის კატეგორიების გამოყოფას იმ მონაცემებზე დაყრდნობით, რომელიც მიიჩნევა საპროგნოზოდ, დეფოლტის რისკისთვის და იყენებს გამოცდილ საკრედიტო მსჯელობას. საკრედიტო რისკის კატეგორია განისაზღვრება ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ფაქტორების გათვალისწინებით, რაც არის დეფოლტის რისკის ინდიკატორი. აღნიშნული ფაქტორები იცვლება გამოვლენილი რისკის სახეობისა და მსესხებლის ტიპიდან გამომდინარე.

ყველა დონე ნაწილდება საკრედიტო რისკის კატეგორიაზე თავდაპირველი აღიარებისას, მსესხებლის შესახებ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის საფუძველზე. რისკების დონეები მიმდინარე მონიტორინგის საგანს წარმოადგენს, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს დონის გადასვლა სხვადასხვა საკრედიტო რისკის კატეგორიაზე.

სესხის გაცემისთანავე, ხდება საკრედიტო ტულის მონიჭება წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმის საფუძველზე, რომელიც მოგვიანებით კლასებში აისახება.

გასაცემი სესხის კატეგორიები:

A > 88 ტულა

B 82-88 ტულა

C <= 81 ტულა

C1 განსაზღვრული არ არის (აგრო-მარათები და სეზონური სესხები, რომლებზეც არ ვრცელდება კრიტერიუმები)

კატეგორია დაფალიანების შემთხვევაში:

C3 1-30 დღიანი ვადაგადაცილება

D 31-60 დღიანი ვადაგადაცილება

D1 61-90 დღიანი ვადაგადაცილება

D2 91-120 დღიანი ვადაგადაცილება

D3 121-180 დღიანი ვადაგადაცილება

E > 180 დღიანი ვადაგადაცილება

რესტრუქტურული სესხების კატეგორიები:

R1 მიმდინარე რესტრუქტურისაცია და რესტრუქტურისაცია 1-90 დღიანი ვადაგადაცილებით

R2 რესტრუქტურისაცია >90 დღეზე მეტი ვადაგადაცილებით

სალომნარდო პორტფელის კატეგორიები:

P მთელი ლიზმარდის პორტფელი მოცემულია აღნიშნულ კატეგორიაში

დეფოლტის კატეგორიები:

D2, D3, E, R2 - ჯგუფი იყენებს სხვადასხვა დარეზერვების დონეს, ქვემოთ მოცემული წესის შესაბამისად:

სესხების, რომლებიც მანამდე D2, D3 კატეგორიაში იყო და რესტრუქტურისაციის დაქვემდებარა, გადადის R2 კატეგორიაში.

მასკმენი : ძმის ვიფილი

დაკვირვების ქვეშ არსებული სესხები:

ეს ჯგუფი წარმოდგენილია სესხებით, რომლებსაც მიენიჭათ D და D1 კატეგორია ზოლო დავალიანების გამო, მაგრამ აღარ აქვს ვადაგადაცილება, R1 და სესხები, რომლებიც რისკების მართვის დეპარტამენტმა გადაიყვანა C2 კატეგორიაში, ქვემოთ მოცემული სპეციალური წესების გათვალისწინებით (ქულები აქ არ გამოიყენება).

კატეგორიის ცვლილება

დამუშეულია A, B, C, C1 კატეგორიებს შორის მიგრაცია. ცვლილება დამოკიდებულია რეიტინგის მოდიფიკაციაზე, რომელიც დაანგარიშდება ყველაზე ახლო ფინანსური ანალიზის შედეგად.

C3 კატეგორიის შემსბიერი სესხი, რომელიც აღარ არის ვადაგადაცილებული, A, B, C და C1 კატეგორიებში გადადის.

თუ სესხები, რომლებიც იყო D და D1 კატეგორიაში, აღარ არის ვადაგადაცილებული, ისინი C2 კატეგორიაში გადადის. ვადაგადაცილების შემთხვევაში მოხდება სესხის დაბრუნება შესაბამის კატეგორიაში (ვადაგადაცილების კატეგორიის მიხედვით).

იმ შემთხვევაში, თუ არსებული C2 სესხი ვადაგადაცილებულია 1 დღით მაინც ზოლო 6 თვის განმავლობაში, სესხი დაბრუნდება გაცემის მომენტში მინიჭებულ კატეგორიაში.

იმ შემთხვევაში, თუ R1 კატეგორიის სესხის გადახდა ხდება დროულად, მინიმუმ 6 თვის განმავლობაში და თუ ყოველწლიური შენატანის მინიმუმ 50% გადახდილია, ჩატარდება დამატებითი ფინანსური ანალიზი. რისკების მართვის კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე და კლიენტის სურვილისამებრ, რეფინანსირება შესაძლოა განხორციელდეს ახალი სესხის გაცემის გზით. ასეთი სახის სესხი მიეკუთვნება C2 კატეგორიას მისი დაფარვისათვის.

D2, D3, E და R2 სესხები ბუდმივად რჩება მოცემულ კლასში.

პარალელური სესხების შემთხვევაში, გამოიყენება შემდეგი გონივრული განმარტებები:

- თუ კლიენტს აქვს ერთი ვადაგადაცილებული სესხი, მომხმარებლის ყველა სესხი აღნიშნულ კატეგორიაში იქნება, არსებული სესხებისგან ყველაზე დიდი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მაჩვენებლით.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს ერთი რესტრუქტურირებული სესხი, მისი ყველა დანარჩენი სესხი გადადის რესტრუქტურირებული სესხების კატეგორიაში. რესტრუქტურირაცია ვადაგადაცილებაზე იქნება დამოკიდებული. შესაბამისად, თუ მომხმარებელს 1 რესტრუქტურირებული სესხი და 1 ვადაგადაცილება აქვს, ორივე მათგანი შევა რესტრუქტურირაციის კატეგორიაში.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს პარალელური სესხები, და მათგან არც ერთი არ არის ვადაგადაცილებული, რესტრუქტურირებული ან არ არის შესული C1, C2 კატეგორიებში, ყველა მათგანს მიენიჭება კატეგორია, რომელიც მას მიენიჭა ზოლო სესხის გაცემის დროს. მაგალითად, თუ მომხმარებელს ჰქონდა ერთი სესხი A კატეგორიაში, რომელიც მან მიიღო 2018 წელს და შემდეგი სესხი აიღო 2019 წელს, რომელსაც მიენიჭა B კატეგორია, ორივე სესხი გაერთიანდება B კატეგორიაში, რადგან ეს არის ზოლოს გაცემული სესხის კატეგორია. წებადართულია ორივე სესხი - მომატებული და დამალი.
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელს აქვს პარალელური სესხები, რომელთაგან არც ერთზე არ ფიქსირდება ვადაგადაცილება ან რესტრუქტურირაცია და იმავდროულად ერთ-ერთი მათგანი არის C1 კატეგორიაში, C1 კატეგორიის სესხსაც მიენიჭება ის კატეგორია, რომელიც მიენიჭა მომხმარებლის მიერ ზოლოს აღებულ სესხს (გარდა ამ სესხისა).
- იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელი სარგებლობს პარალელური სესხებით, და მათგან არც ერთი არ არის ვადაგადაცილებული ან რესტრუქტურირებული და ერთ-ერთ მათგანს მიენიჭა C2 კატეგორია, მომხმარებლის ყველა სესხი გადავა C2 კატეგორიაში.

იმ შემთხვევაში, თუ რისკის დონე იზრდება A, B, C, C1 კატეგორიის სესხების შემთხვევაში, ეს ნიშნავს, რომ თუ აღნიშნული რეპორტირების მომენტისთვის დეფოლტი 1.5-ჯერ აღემატება სტანდარტს, რომელიც ფიქსირდება სესხის გაცემის მომენტისთვის, სესხები იქნება გადატანილი C2 კატეგორიაში. დეფოლტის აღბათობა წელიწადში ერთხელ მოწმდება.

შაიკმედი: ემილია ვიციხოვა

იმ შემთხვევაში, თუ A, B, C და C1 კატეგორიის სესხებში შეიმჩნევა რისკის ზრდა, აღნიშნული სესხები შესაძლოა გადატანილ იქნას C2 კატეგორიაში, შემდეგი ჯგუფების შესაბამისად:

- სასესხო ოფიცერი;
- ფილიალი;
- ადგილმდებარეობა (ქალაქი/ რეგიონი);
- მომხმარებლის ქვეექტორი (პირუტყვი, სათბურები, შიდა ტრანსპორტირება და ა.შ.);
- წმინსმიერი სპეციფიკური სესხი;
- წმინსმიერი სპეციფიკური მომხმარებელი.

ჯგუფის რისკების დეპარტამენტის მიერ ხდება რეკომენდაციების გაწევა C2 კატეგორიაში სესხების გადატანის თაობაზე. რაც ემყარება შესაბამის ანალიზს. აღნიშნული ცვლილება უნდა დადასტურდეს აღმასრულებელი სამსახურის მიერ, რეკომენდაციის საფუძველს უნდა წარმოადგენდეს შემდეგი გარემოებები:

- მოსალოდნელი დაბალი შემოსავალი ან დაბალი ფასები კონკრეტული სახის სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე;
- მოსალოდნელი ფინანსური მოკლები და არასტაბილურობა რამდენიმე საფინანსო სექტორში;
- მოსალოდნელი პოლიტიკური ან კრიმინალური დამაბულობა კონკრეტულ რეგიონსა თუ ქალაქში;
- მოსალოდნელი მაღალი რისკი კონკრეტულ ფილიალში, სადაც შიდა თაღლითური შემთხვევები იქნა გამოვლენილი. ფილიალი ხასიათდება რისკის გამოვლენის დაბალი ხარისხით ან მაღალ რისკზე დაქვემდებარებით;
- კონკრეტული ფილიალი მესულა დაკვირვების კატეგორიაში რისკის ინდიკატორის გამო;
- გამოუცდელი ფილიალები, რომლებიც გაიხსნა ჯგუფისთვის უცნობ რეგიონებში;
- სესხის ოფიცერი, რომელიც მესულა საფურადღებო სიაში (ე.წ. Watch-list), რისკის ინდიკატორის გამო;
- მომხმარებელი, რომელიც მესულა საფურადღებო სიაში (ე.წ. Watch-list): მისი ქმედებები საეჭვოა, მოჰყავს საეჭვო კლიენტები, არსებობს ეჭვის გონიერული საფუძველი იმისა, რომ კლიენტი სხვა კლიენტებთან არის დაკავშირებული. საეჭვო საქმიანობები ეფუძნება შიდა აუდიტის დასკვნებს;
- შიდა აუდიტის ანგარიში კონკრეტული ფილიალის მაღალ რისკზე;
- სესხები, რომელთა დეფოლტის აღბათობა საანგარიშო თარიღის მდგომარეობით გაიზარდა 50%-ით, თავდაპირველი აღიარების თარიღთან შედარებით;
- სხვა არგუმენტი, რომელიც გამართლებულია სათანადო ანალიზით და დამუშავით.

კატეგორიის ცვლილება, ასევე, ხდება სესხის რეფინანსირების დროს, ახალი სესხის გაცემისას რეიტინგის კალკულაცია ხდება განახლებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით.

A, B, C და C1 კატეგორიის სესხები, რომლებიც იქნა გადატანილი C2 კატეგორიაში, უბრუნდება თავის კატეგორიას იმ შემთხვევაში, თუ ზემოთ ნახსენები რისკ-ფაქტორები აღარ არსებობს.

D და D1 უბრუნდებიან თავის კატეგორიას ვადაგადაცილებული დღეების რაოდენობიდან გამომდინარე.

დეფოლტის განმარტება

ჯგუფი დეფოლტს შემდეგ შემთხვევებში აღიარებს:

- ვადაგადაცილებული სესხები, რომლებიც რესტრუქტურირებულია >90 დღე
- კლიენტის გარდაცვალება
- ფორს-მაჟორული ვითარება, როდესაც კლიენტი ხდება ვადახდისუნარიო გარე ფაქტორების გამო, რომლებიც არ ექვემდებარება კონტროლს
- სალომზარდო დეფოლტის ზღვარია >30 დღის ვადაგადაცილება

მთავრდება : ემილი ვაიკილიძე

დეფოლტის განმარტება შესაბამება სათანადო რეგულაციებს, ზღვრული 90-დღიანი ვადაგადაცილების გათვალისწინებით ფასს (IFRS) 9-ის შესაბამისად.

ის ხესხები, რომლებზეც ჯგუფმა აღიარა დეფოლტი, ითვლება გაუფასურებულ სესხებად.

საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა

როდესაც ხდება იმის განსაზღვრა, მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა საწყის ეტაპზე დაფიქსირებული დეფოლტის რისკი ფინანსურ ინსტრუმენტზე, ჯგუფი ითვალისწინებს გონივრულ და დამზმარე ინფორმაციას, რომელიც შესაბამისობაშია და ხელმისაწვდომია დამატებითი მნიშვნელოვანი ხარჯების ან ძალისხმევის გარეშე. ეს მოიცავს როგორც რაოდენობრივ, ისე - თვისებრივ ინფორმაციას და ანალიზს, ჯგუფის გამოცდილების და საექსპერტო საკრედიტო შეფასების, ასევე საპროგნოზო ინფორმაციის საფუძველზე.

რაოდენობრივი ინფორმაცია საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის უპირატესი ინდიკატორია და ის სიცოცხლის მანძილზე დეფოლტის ალბათობის ცვლილებას ეფუძნება შემდეგი მონაცემების შედარების გზით:

- ანგარიშგების თარიღისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა;
- დროის კონკრეტულ მომენტისთვის დარჩენილი არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობა, რომელიც შეფასდა დაქვემდებარების თავდაპირველი აღიარების დროს არსებული ფაქტებისა და ვითარებების საფუძველზე.

ჯგუფი მიიჩნევს, რომ საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდა არის მომენტი, როდესაც აქტივი 30 დღეზე მეტ ხანს არის ვადაგადაცილებული.

ჯგუფი ახორციელებს იმ კრიტერიუმის ეფექტურობის მონიტორინგს, რომელიც გამოიყენება საკრედიტო რისკის მნიშვნელოვანი ზრდის იდენტიფიკაციისთვის რეგულარული შემოწმების გზით იმის დასადასტურებლად, რომ:

- კრიტერიუმი არის სწორად შემუშავებული მნიშვნელოვანი ზრდის გამოვლენისთვის საკრედიტო რისკის განსაზღვრის მიმართულებით, სანამ დაფიქსირდება დეფოლტი;
- კრიტერიუმი არ განიხილავს იმ მომენტს, როდესაც აქტივი 30 დღეზე მეტ ვადაგადაცილებაშია; და
- არ ფიქსირდება რეზერვში არასასურველი მერყეობა 12-თვიან და არსებობის მანძილზე დეფოლტის ალბათობებს შორის.

დონეებად დაყოფა

თავიანთი სრული ვადის მანძილზე სესხები შიძრავს 3 დონეს შორის:

- 1-ლი დონე – A, B, C, C1, C3 - დაბალ-რისკიანი სესხები
- მე-2 დონე – C2, R1, D, D1 - მნიშვნელოვანი საკრედიტო გაუარესება
- მე-3 დონე – D2, D3, R2, E - დეფოლტის კატეგორიები

პორტფელის სეგმენტებად დაყოფა

პორტფელის სეგმენტებად დაყოფის მიზნისათვის, პორტფელის ჯგუფების რისკების ერთგვაროვნებიდან გამომდინარე, პორტფელი იყოფა ჯგუფად პროდუქტის ტიპების მიხედვით: მიკრო ბიზნესი, მეორე და საშუალო საწარმოები, სასოფლო-სამეურნეო, საცხოვრებელი, სამომხმარებლო, განვადება და სალომზარდო სესხები; ვინტაჟ-ანალიზი და დეფოლტის განაკვეთის ანალიზი ტარდება იდენტიფიცირებული სეგმენტების ერთგვაროვნების უზრუნველყოფის მიზნით. დეფოლტის ალბათობა დაანგარიშდება განვად კვებით, ზემოთ ხსენებული თითოეული ჯგუფისთვის.

კლოენტის დაქვემდებარება დამატებით იყოფა უზრუნველყოფილ და არაუზრუნველყოფილ სესხებად. რადგან ეს ორი სხვადასხვა მახასიათებლებით ხასიათდება და განსხვავებული რისკის მატარებელი არიან.

მარიკმნდ : პილა ვიოქიხოუ

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

საპროგნოზო ინფორმაციის გამოყენება

ჯგუფი საპროგნოზო ინფორმაციას იყენებს შემდეგში: მისი შეფასება იმისა, ინსტრუმენტის საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა თუ არა თავდაპირველი აღიარების შემდეგ და ასევე მისი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში.

ჯგუფმა მოახდინა საკრედიტო რისკის და საკრედიტო ზარალის მნიშვნელოვანი დრეიფტების იდენტიფიცირება და დოკუმენტირება პორტფელისთვის განვლილი მონაცემების ანალიზის გამოყენებით, კომპანიამ შეაფასა მაკროეკონომიკური ცვლადების გავლენა დეფოლტის ალბათობაზე და ანაზღაურების განაკვეთზე. ანალიზში გამოყენებული იყო შემდეგი მაკრო-ეკონომიკური ცვლადი მონაცემები:

- საქართველოს მშპ-ს რეალური ზრდის განაკვეთი
- ინფლაციის ტემპი;
- მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთი;
- ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში შეჯამებულია ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები, რომლებიც გამოყენებულია 2019 წლის 31 დეკემბრის, 2020-დან 2022 წლამდე პერიოდისთვის საქართველოში:

	2020	2021	2022
მშპ-ის ზრდა			
საბაზისო სცენარი	4.5	5.0	5.0
ოპტიმისტური სცენარი	5.5	6.0	5.0
პესიმისტური სცენარი	2.5	3.5	4.5
ინფლაციის ტემპი			
საბაზისო სცენარი	4.5	2.5	3.0
ოპტიმისტური სცენარი	4.5	3.5	3.0
პესიმისტური სცენარი	7.0	5.0	3.0
მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთი			
საბაზისო სცენარი	8.0	7.0	6.5
ოპტიმისტური სცენარი	8.0	6.5	6.0
პესიმისტური სცენარი	9.5	8.5	7.5
ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი			
საბაზისო სცენარი	265.0	265.0	265.0
ოპტიმისტური სცენარი	273.0	281.2	281.2
პესიმისტური სცენარი	249.1	241.7	248.9

საპროგნოზო ურთიერთობები მნიშვნელოვან ინდიკატორებს და დეფოლტისა და ზარალის განაკვეთებს შორის ფინანსური აქტივების სხვადასხვა პორტფელზე შემუშავდა განვლილი 3 და 5 წლის განმავლობაში განვლილი მონაცემების ანალიზის საფუძველზე, დეფოლტის ალბათობის და დეფოლტის შემთხვევაში დანაკარგების შემთხვევაში, შესაბამისად. ამ ანალიზზე დაყრდნობით, ჯგუფმა მოახდინა პორტფელის დეფოლტის ძირითადი ურთიერთობის იდენტიფიცირება მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთთან მიმართებაში.

ჯგუფმა წარმოადგინა მგრძნობელობის ანალიზი იმის თაობაზე, თუ როგორ შეიცვლება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი ძირითად პორტფელზე, იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის დაანგარიშებაში გამოყენებული მნიშვნელოვანი დაშვებები 10%-ით შეიცვლება. ქვემოთ მოყვანილი ცხრილი ასახავს მთლიან მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალს თითოეული პორტფელისთვის 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, იმ შემთხვევაში, თუ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შესაფასებლად გამოყენებული დაშვებები შეესაბამება წავარაუდებს (რაოდენობა, როგორც იყო წარმოდგენილი ფინანსური მდგომარეობის

შეამოწმა: ემილი ციფაჩიუ

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში, ამასთან ისე, რომ თითოეული გამოყენებული მნიშვნელოვანი დაშვება მაჩვენებელი შეიცვლება პლიუს ან მინუს 10%-ით. ცვლილებები გამოიყენება იზოლირებულად ილუსტრირების მიზნით, და გამოიყენება თითოეული აღმათობის შეწონილი სცენარისთვის, რომელიც, თავის მხრივ, გამოიყენება მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგების შეფასების შესამუშავებლად. რეალურად სხვადასხვა ეკონომიკურ მოწინააღმდეგეებს შორის იქნება ურთიერთდაპირისპირებული და მგრძნობელობაზე დაქვემდებარება განსხვავებული იქნება სხვადასხვა ეკონომიკურ სცენარებს შორის.

	საშუალო დეფოლტის აღმათობა	საშუალო დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი
მომეტარული პოლიტიკის საპროცენტო გამაჯვით			
როგორც მოსალოდნელი იყო	27.335%	59.79%	(13,184)
+10%	27.336%	59.79%	(13,186)
-10%	27.333%	59.79%	(13,182)

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასება

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასებაში მნიშვნელოვანი ამოსავალი მონაცემები მოიცავს შემდეგი ცვლადი მონაცემების ცადების სტრუქტურას:

- დეფოლტის აღმათობა (PD);
- დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD);
- დეფოლტის მომენტისთვის დაუფარავი დაგალიანება (EAD).

აღნიშნული პარამეტრები, როგორც წესი განისაზღვრება ორგანიზაციის შიგნით შემუშავებული სტატისტიკური მოდელებიდან და სხვა ისტორიული მონაცემებიდან. ისინი კორექტირდება საპროგნოზო ინფორმაციის ასახვისთვის, ზემოთ აღწერილის წესით.

დეფოლტის აღმათობა (PD)

PD მაჩვენებლები არის მაჩვენებლები კონკრეტული თარიღისთვის და გამოითვლება სტატისტიკური რეიტინგის მოდელის მიხედვით.

იმ შემთხვევაში, თუ შესუბნელი ამ სესხი მოგრიდება რეიტინგების კატეგორიებს შორის, აღნიშნულმა შესაძლოა, გამოიწვიოს ცვლილება შესაბამისი PD-ს შეფასებისას. PD-ს შეფასება ხდება საკონტრაქტო ვადის შესაბამისად წინასწარი გადახდის კოეფიციენტის გათვალისწინებით.

PD-ს გაანგარიშება ხორციელდება სამი წლის საშუალო და შემდეგ 1 წლის მონაცემების დამატებით და საბოლოო PD მიიღება მოგრაფიის მატრიცების ექსტრაპოლაციის გამოყენებით.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო PD-ში თითოეული სეგმენტის კრილი იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 4.5%-ით, რაც შეადგენს 591/(591) ათას ლარს.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო PD-ში თითოეული სეგმენტის კრილი იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 5.3%-ით, რაც შეადგენს 548/(548) ათას ლარს.

დანაკარგები დეფოლტის შემთხვევაში (LGD)

LGD არის სავარაუდო ზარალის მასშტაბი დეფოლტის შემთხვევაში, ჯგუფი აფასებს LGD-ს პარამეტრებს სესხის აღდგენის ისტორიაზე დაყრდნობით, დეფოლტის გამოშვები მიზეზების საპირწონედ. LGD მოდელი ითვალისწინებს მხოლოდ ფულადი სახსრების დაბრუნებას. LGD-ს დაანგარიშდება დისკონტირებული ფულადი ნაკადების საფუძველზე, დისკონტირების ფაქტორად ეფექტური საპროცენტო გამაჯვითის გამოყენებით.

შაიკუბაძე : ემილია გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო LGD-ში თითოეული სეგმენტის კრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 7.4%-ით, რაც შეადგენს 980/(980) ათას ლარს.

2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 10% იანი ზრდა/(კლება) საშუალო LGD-ში თითოეული სეგმენტის კრილში იწვევს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ზრდას/(კლებას) 9.3%-ით, რაც შეადგენს 962/(962) ათას ლარს.

დეფოლტის მომენტისთვის დაუფარავი დავალიანება (EAD)

EAD წარმოადგენს მთლიან მოსაღებ თანხას დეფოლტის დროს ჯგუფი ანგარიშობს EAD-ს კონტრაქტის მიმდინარე დაქვემდებარებიდან და ხელშეკრულებით დაშვებული მიმდინარე თანხის პოტენციური ცვლილებიდან. ამორტიზაციის ჩათვლით, ფინანსური აქტივის EAD არის მისი მთლიანი საბალანსო ღირებულება.

კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხი

ქვემოთ მოყვანილი ცხრილები მოიცავს ინფორმაციას კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხის თაობაზე

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე	მესამე დონე არსებობის მანძილზე	სულ	წმინდა სესხები	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი მთლიან სესხებზე
	მთლიანი სესხები	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - ანა ჯალფასურებელი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - ჯალფასურებელი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	
ანალიზი სეგმენტების მიხედვით:						
სასოფლო-სამეურნეო სესხები						
A	5,804	(84)	-	-	(84)	5,720 1%
B	20,245	(329)	-	-	(329)	19,916 2%
C	25,536	(449)	-	-	(449)	26,087 2%
C1	8,028	(109)	-	-	(109)	7,917 1%
C2	13,568	-	(396)	-	(396)	13,172 3%
C3	565	(131)	-	-	(131)	434 23%
D	693	-	(307)	-	(307)	386 44%
D1	633	-	(328)	-	(328)	305 52%
D2	619	-	-	(396)	(396)	223 64%
D3	322	-	-	(206)	(206)	116 64%
E	1,123	-	-	(821)	(821)	302 73%
R1	2,125	-	(464)	-	(464)	1,661 22%
R2	1,794	-	-	(953)	(953)	841 53%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	82,049	(1,102)	(1,465)	(2,376)	(4,973)	77,076 6%
მომსახურების კრედიტები						
A	4,133	(38)	-	-	(38)	4,095 1%
B	15,615	(155)	-	-	(155)	15,460 1%
C	35,485	(374)	-	-	(374)	35,111 1%
C1	6,438	(88)	-	-	(88)	6,350 1%
C2	20,709	-	(887)	-	(887)	19,822 4%
C3	430	(72)	-	-	(72)	358 17%
D	144	-	(49)	-	(49)	95 34%
D1	73	-	(31)	-	(31)	42 42%
D2	502	-	-	(307)	(307)	195 61%
D3	379	-	-	(212)	(212)	167 56%
E	717	-	-	(547)	(547)	170 76%
R1	1,024	-	(170)	-	(170)	854 17%
R2	1,204	-	-	(548)	(548)	656 46%
სულ მომსახურების კრედიტები	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375 4%

შარტინა: ებრა ვიოლენა

სააქციო საზოგადოება შიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სამომხმარებლო სესხები							
A	6,375	(61)	-	-	(61)	6,314	1%
B	12,025	(132)	-	-	(132)	11,893	1%
C	23,973	(273)	-	-	(273)	23,700	1%
C1	9,779	(131)	-	-	(131)	9,648	1%
C2	7,367	-	(226)	-	(226)	7,281	3%
C3	301	(65)	-	-	(65)	236	22%
D	150	-	(65)	-	(65)	85	42%
D1	93	-	(43)	-	(43)	50	46%
D2	311	-	-	(200)	(200)	111	64%
D3	119	-	-	(105)	(105)	50	48%
E	210	-	-	(161)	(161)	49	72%
R1	615	-	(92)	-	(92)	523	15%
R2	429	-	-	(220)	(220)	209	51%
სულ სამომხმარებლო სესხები	61,923	(962)	(426)	(986)	(1,774)	60,149	3%
საგაქრო კრედიტები							
A	2,064	(19)	-	-	(19)	2,045	1%
B	8,371	(81)	-	-	(81)	8,290	1%
C	18,424	(190)	-	-	(190)	18,234	1%
C1	3,147	(42)	-	-	(42)	3,105	1%
C2	11,694	-	(463)	-	(463)	11,231	4%
C3	375	(59)	-	-	(59)	316	16%
D	88	-	(30)	-	(30)	58	34%
D1	110	-	(50)	-	(50)	60	45%
D2	299	-	-	(180)	(180)	119	60%
D3	122	-	-	(72)	(72)	50	59%
E	525	-	-	(405)	(405)	120	77%
R1	738	-	(118)	-	(118)	620	16%
R2	1,158	-	-	(563)	(563)	595	49%
სულ საგაქრო კრედიტები	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%
სალომნარეო სესხები							
P	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
სულ სალომნარეო სესხები	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
წარმოების სესხები							
A	407	(4)	-	-	(4)	403	1%
B	962	(10)	-	-	(10)	952	1%
C	4,566	(46)	-	-	(46)	4,520	1%
C1	746	(10)	-	-	(10)	736	1%
C2	2,273	-	(81)	-	(81)	2,192	4%
C3	135	(23)	-	-	(23)	112	17%
D	95	-	(31)	-	(31)	64	33%
D1	45	-	(10)	-	(10)	25	44%
D2	25	-	-	(14)	(14)	9	64%
D3	21	-	-	(13)	(13)	8	62%
E	190	-	-	(167)	(167)	23	88%
R1	382	-	(64)	-	(64)	318	17%
R2	508	-	-	(264)	(264)	244	52%
სულ წარმოების სესხები	10,355	(90)	(196)	(460)	(749)	9,606	7%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

შეამოწმა: ემილია გიორგიშვილი

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

	პირველი დონე 12-თვიანი განმავლობაში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე	მესამე დონე არსებობის მანძილზე	სულ	მოსალოდნელი საგარეო ზარალი	შინადა სესხები	მოსალოდნელი საგარეო ზარალის რეზერვი მოლოან სესხებზე %
მოლოანი სესხები	მოსალოდნელი საგარეო ზარალი	მოსალოდნელი საგარეო ზარალი - არა გაუქმებული	მოსალოდნელი საგარეო ზარალი - გაუქმებული	მოსალოდნელი საგარეო ზარალი	შინადა სესხები	მოსალოდნელი საგარეო ზარალის რეზერვი მოლოან სესხებზე %	
ამოღები სესხორების							
მიხედვით:							
სასოფლო-სამეურნეო სესხები							
არა ვადაგადიდებული	77,760	(989)	(812)	(1,031)	(2,832)	74,928	4%
1-დან 30 დღემდე	951	(113)	(25)	(225)	(503)	588	38%
ვადგადიდებული							
31-დან 60 დღემდე	984	-	(215)	(172)	(407)	497	49%
ვადგადიდებული							
61-დან 90 დღემდე	1,068	-	(342)	(131)	(493)	575	46%
ვადგადიდებული							
91-დან 180 დღემდე	1,286	-	(1)	(797)	(796)	488	62%
ვადგადიდებული							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადგადიდებული							
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	82,049	(1,102)	(1,495)	(2,376)	(4,973)	77,076	6%
მომსახურების კრედიტები							
არა ვადაგადიდებული	84,712	(668)	(1,627)	(774)	(2,469)	82,243	3%
1-დან 30 დღემდე	716	(59)	(19)	(156)	(234)	482	33%
ვადგადიდებული							
31-დან 60 დღემდე	220	-	(49)	(27)	(84)	134	39%
ვადგადიდებული							
61-დან 90 დღემდე	231	-	(39)	(72)	(111)	120	48%
ვადგადიდებული							
91-დან 180 დღემდე	974	-	(3)	(575)	(578)	396	59%
ვადგადიდებული							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადგადიდებული							
სულ მომსახურების კრედიტები	86,853	(727)	(1,137)	(1,614)	(3,478)	83,375	4%
სამომსახურეო სესხები							
არა ვადაგადიდებული	60,808	(610)	(307)	(357)	(1,247)	59,934	2%
1-დან 30 დღემდე	357	(52)	(10)	(34)	(98)	261	27%
ვადგადიდებული							
31-დან 60 დღემდე	178	-	(61)	(14)	(73)	103	42%
ვადგადიდებული							
61-დან 90 დღემდე	204	-	(42)	(36)	(78)	126	38%
ვადგადიდებული							
91-დან 180 დღემდე	376	-	(6)	(245)	(251)	125	67%
ვადგადიდებული							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადგადიდებული							
სულ სამომსახურეო სესხები	61,923	(662)	(406)	(586)	(1,774)	60,149	3%
სავაჭრო სესხები							
არა ვადაგადიდებული	43,616	(333)	(364)	(742)	(1,639)	43,977	4%
1-დან 30 დღემდე	558	(58)	(21)	(27)	(106)	452	19%
ვადგადიდებული							
31-დან 60 დღემდე	231	-	(33)	(77)	(110)	121	48%
ვადგადიდებული							
61-დან 90 დღემდე	195	-	(41)	(70)	(111)	84	57%
ვადგადიდებული							
91-დან 180 დღემდე	515	-	(2)	(304)	(306)	209	59%
ვადგადიდებული							
180 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
ვადგადიდებული							
სულ სავაჭრო კრედიტები	47,115	(391)	(661)	(1,220)	(2,272)	44,843	5%

შეამოწმა: ემილი ვიქტორი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

სალომარდო სესხები							
არა გადაგადილებული	21,665	-	(27)	-	(27)	21,638	0%
1-დან 30 დღეზე	491	-	-	-	-	491	0%
გადაგადილება							
31-დან 60 დღეზე	26	-	-	-	-	26	0%
გადაგადილება							
61-დან 90 დღეზე	4	-	-	-	-	4	0%
გადაგადილება							
91-დან 180 დღეზე	3	-	-	-	-	3	0%
გადაგადილება							
181 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
გადაგადილება							
სულ სალომარდო სესხები	22,189	-	(27)	-	(27)	22,162	0%
წარმოების სესხები							
არა გადაგადილებული	9,887	(71)	(154)	(295)	(528)	9,367	5%
1-დან 30 დღეზე	147	(22)	(1)	(9)	(24)	121	18%
გადაგადილება							
31-დან 60 დღეზე	123	-	(33)	(13)	(46)	77	37%
გადაგადილება							
61-დან 90 დღეზე	19	-	(8)	-	(8)	11	42%
გადაგადილება							
91-დან 180 დღეზე	179	-	-	(149)	(149)	30	83%
გადაგადილება							
181 დღეზე მეტი	-	-	-	-	-	-	0%
გადაგადილება							
სულ წარმოების სესხები	10,395	(93)	(196)	(460)	(748)	9,606	7%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	310,484	(2,975)	(3,942)	(6,356)	(13,273)	297,211	4%

ქვემოთ მოყვანილი ცხრილები მოიცავს ინფორმაციას კლიენტებზე გაცემული სესხების საკრედიტო ხარისხის თაობაზე 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	პირველი დონე 12-თვის განმავლობაში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე	მესამე დონე არსებობის მანძილზე	სულ	მოსალოდნელი		
	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	საკრედიტო		
	ზარალი	ზარალი - არა გაუფასურებელი	ზარალი - გაუფასურებელი	ზარალი	ზარალის რეზერვი		
	საკრედიტო	საკრედიტო	საკრედიტო	საკრედიტო	ზარალის რეზერვი		
	სესხები	სესხები	სესხები	სესხები	სესხებზე		
ანალიზი სეგმენტების მიხედვით:							
სასოფლო-სამეურნეო სესხები							
A	7,556	(81)	-	-	(81)	7,475	1%
B	17,981	(204)	-	-	(204)	17,777	1%
C	24,130	(288)	-	-	(288)	23,842	1%
C1	6,335	(80)	-	-	(80)	6,255	1%
C2	14,898	-	(435)	-	(435)	14,463	3%
C3	1,643	(317)	-	-	(317)	1,326	19%
D	1,141	-	(437)	-	(437)	704	38%
D1	1,036	-	(456)	-	(456)	580	44%
D2	600	-	-	(376)	(376)	224	63%
D3	336	-	-	(211)	(211)	125	63%
E	366	-	-	(268)	(268)	98	73%
E1	2,166	-	(546)	-	(546)	1,620	25%
E2	1,015	-	-	(530)	(530)	485	52%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	79,203	(970)	(1,074)	(1,385)	(4,229)	74,974	5%

შარკველი : ემ-რა ვაიკოიკი

საქეიო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

მომსახურების კრედიტები							
A	4,702	(53)	-	-	(52)	4,650	1%
B	14,241	(162)	-	-	(162)	14,079	1%
C	33,162	(385)	-	-	(385)	32,777	1%
C1	2,719	(34)	-	-	(34)	2,685	1%
C2	8,332	-	(241)	-	(241)	8,091	3%
C3	985	(186)	-	-	(186)	799	19%
D	338	-	(133)	-	(133)	205	39%
D1	256	-	(122)	-	(122)	134	48%
D2	328	-	-	(214)	(214)	114	65%
D3	256	-	-	(159)	(159)	97	62%
E	128	-	-	(109)	(109)	19	85%
R1	1,135	-	(271)	-	(271)	864	24%
R2	448	-	-	(226)	(226)	222	50%
სულ მომსახურების კრედიტები	67,010	(817)	(767)	(708)	(2,294)	64,716	3%
საგაქრო სესხები							
A	2,714	(30)	-	-	(30)	2,684	1%
B	8,179	(93)	-	-	(93)	8,077	1%
C	19,655	(229)	-	-	(229)	19,426	1%
C1	2,185	(27)	-	-	(27)	2,158	1%
C2	6,484	-	(188)	-	(188)	6,296	3%
C3	577	(110)	-	-	(110)	467	19%
D	309	-	(119)	-	(119)	190	39%
D1	184	-	(87)	-	(87)	97	47%
D2	143	-	-	(94)	(94)	49	66%
D3	232	-	-	(146)	(146)	86	63%
E	275	-	-	(234)	(234)	41	85%
R1	659	-	(164)	-	(164)	495	29%
R2	525	-	-	(280)	(280)	245	53%
სულ იმოქმედური სესხები	42,112	(489)	(558)	(754)	(1,801)	40,311	4%
სამომხმარებლო სესხები							
A	6,695	(74)	-	-	(74)	6,621	1%
B	11,389	(132)	-	-	(132)	11,257	1%
C	24,562	(294)	-	-	(294)	24,268	1%
C1	12,965	(156)	-	-	(156)	12,809	1%
C2	8,177	-	(185)	-	(185)	5,992	3%
C3	759	(168)	-	-	(168)	599	21%
D	348	-	(139)	-	(139)	209	40%
D1	209	-	(98)	-	(98)	105	48%
D2	184	-	-	(121)	(121)	63	66%
D3	140	-	-	(88)	(88)	52	63%
E	53	-	-	(46)	(46)	7	87%
R1	711	-	(140)	-	(140)	551	23%
R2	185	-	-	(95)	(95)	90	51%
სულ სამომხმარებლო სესხები	64,371	(816)	(562)	(350)	(1,748)	62,623	3%
სალომმარეო სესხები							
F	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%
სულ სალომმარეო სესხები	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003	0%
წარმოების სესხები							
A	756	(8)	-	-	(8)	748	1%
B	1,250	(14)	-	-	(14)	1,236	1%
C	5,007	(58)	-	-	(58)	4,949	1%
C1	367	(5)	-	-	(5)	362	1%
C2	1,068	-	(31)	-	(31)	1,037	3%
C3	256	(45)	-	-	(45)	211	18%
D	64	-	(25)	-	(25)	41	38%
D1	160	-	(74)	-	(74)	86	46%
D2	28	-	-	(19)	(19)	9	68%
D3	44	-	-	(28)	(28)	16	64%
E	33	-	-	(23)	(23)	10	70%
R1	272	-	(87)	-	(87)	205	25%
R2	145	-	-	(74)	(74)	71	51%
სულ წარმოების სესხები	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,981	5%
სულ კლიენტებზე გაცემული სესხები	275,164	(3,214)	(3,911)	(3,341)	(10,556)	264,608	4%

შარტები : ებრა ვიოტუხა

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
 (ათასი ლარი)

	პირველი დონე 12-თვის განმედილობა ში	მეორე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - არა გაუქმებული	მესამე დონე არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუქმებული	სულ მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	წმინდა სესხები	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვა მთლიან სესხებზე %
მთლიანი სესხები						
ანალიზი სესხორების მიხედვით:						
სასოფლო-სამეურნეო სესხები						
არა ვადამდებო სესხები	74,179	(669)	(997)	(521)	(2,217)	71,362
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	1,785	(271)	(62)	(126)	(459)	1,326
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	1,195	-	(415)	(51)	(466)	729
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	1,012	-	(400)	(59)	(459)	553
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	1,002	-	-	(628)	(628)	404
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ სასოფლო-სამეურნეო სესხები	79,283	(970)	(1,674)	(1,385)	(4,229)	74,974
მომწოდებლის კრედიტები						
არა ვადამდებო სესხები	44,734	(644)	(517)	(281)	(1,442)	63,292
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	1,169	(175)	(40)	(61)	(276)	893
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	275	-	(104)	(3)	(107)	168
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	239	-	(106)	(9)	(115)	124
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	593	-	-	(354)	(354)	239
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ მომწოდებლის კრედიტები	67,030	(819)	(767)	(708)	(2,294)	64,716
საგადასახადო სესხები						
არა ვადამდებო სესხები	40,223	(388)	(321)	(315)	(1,024)	39,199
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	868	(101)	(52)	(78)	(231)	637
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	338	-	(115)	(25)	(140)	198
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	236	-	(70)	(51)	(121)	115
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	447	-	-	(285)	(285)	162
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ საგადასახადო სესხები	42,112	(489)	(556)	(754)	(1,881)	40,311
სამომწოდებლო სესხები						
არა ვადამდებო სესხები	62,835	(679)	(347)	(142)	(1,368)	61,667
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	727	(137)	(25)	(3)	(167)	560
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	340	-	(135)	(5)	(140)	200
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	172	-	(75)	(10)	(85)	87
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	297	-	-	(188)	(188)	109
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ სამომწოდებლო სესხები	64,371	(816)	(582)	(350)	(1,748)	62,623
სალომწოდებლო სესხები						
არა ვადამდებო სესხები	12,373	-	(13)	-	(13)	12,360
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	364	-	-	-	-	364
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	73	-	-	-	-	73
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	4	-	-	-	-	4
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	2	-	-	-	-	2
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ სალომწოდებლო სესხები	13,016	-	(13)	-	(13)	13,003
წარმოების სესხები						
არა ვადამდებო სესხები	8,778	(93)	(67)	(74)	(234)	8,544
1-დან 30 დღემდე ვადამდებო სესხები	374	(37)	(31)	(23)	(91)	283
31-დან 60 დღემდე ვადამდებო სესხები	76	-	(25)	(5)	(30)	46
61-დან 90 დღემდე ვადამდებო სესხები	160	-	(74)	-	(74)	86
91-დან 180 დღემდე ვადამდებო სესხები	64	-	-	(42)	(42)	22
180 დღეზე მეტი ვადამდებო სესხები	-	-	-	-	-	0%
სულ წარმოების სესხები	9,452	(130)	(197)	(144)	(471)	8,961
სულ აღივსებულ ვადამდებო სესხები	275,164	(3,224)	(3,991)	(3,341)	(10,556)	264,608

შარტები: ემეო ვაიპაილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლების განმავლობაში ჯგუფმა შეცვალა კლიენტებზე გადებული კონკრეტულ სესხებზე სახელმწიფო ფულადი ნაკადები, ყველა ამგვარი სესხი სულ მცირე მე-2 დონეზე გადავიდა, რომლის ზარალის რეზერვი შეფასდა არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით. შესაბამისად, მე-2 ან მე-3 დონიდან 1-ზე გადასვლი შედეგად სახელმწიფო ფულადი ნაკადების მქონე სესხები არ არსებობს.

უზრუნველყოფის საგნისა და კრედიტის ბარისბის გაუმჯობესების სხვა საშუალებების ანალიზი

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია სასესხო პორტფელის ანალიზი, გაუფასურების გამოკლებით.

	2019 წლის 31 დეკემბერი	სასესხო პორტფელის %	2018 წლის 31 დეკემბერი	სასესხო პორტფელის %
სესხები უზრუნველყოფის გარეშე	169,341	57%	165,186	62%
უზრუნველყოფილი სესხები	127,870	43%	99,422	38%
სულ	297,211	100%	264,608	100%
	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი	2019 წლის 31 დეკემბერი
უზრუნველყოფის ტიპი	ბილიანი საბალანსო ლირებულება	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	საბალანსო ლირებულება	უზრუნველყოფის საგნის სამართლიანი ლირებულება
უძრავი ქონება	109,233	(5,898)	103,335	299,454
ბეირფასი ლითონები	21,488	(29)	21,459	39,160
მოძრავი ქონება	3,277	(151)	3,076	8,909
უზრუნველყოფის გარეშე	176,536	(7,195)	169,341	-
სულ	310,484	(13,273)	297,211	347,523
	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი	2018 წლის 31 დეკემბერი
უზრუნველყოფის ტიპი	ბილიანი საბალანსო ლირებულება	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	საბალანსო ლირებულება	უზრუნველყოფის საგნის სამართლიანი ლირებულება
უძრავი ქონება	88,434	(3,742)	84,692	271,172
ბეირფასი ლითონები	12,933	(14)	12,919	22,723
მოძრავი ქონება	1,911	(100)	1,811	6,043
უზრუნველყოფის გარეშე	171,886	(6,700)	165,186	-
სულ	275,164	(10,556)	264,608	299,938

გირათი უზრუნველყოფილი სესხები ძირითადად დაზღვეულია უძრავი ქონებით, მოძრავი ქონებით და ბეირფასი ლითონებით. გარდა ამისა, სესხების უმეტესობა უზრუნველყოფილია თავდებობებით. უზრუნველყოფილი სესხები უმეტესად მოიცავს სალომბარდო, მომსახურების, სავაჭრო და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სესხებს.

ხელმძღვანელობის შეფასებით, უზრუნველყოფის სამართლიანი ღირებულება სესხის დაწყებისას სულ მცირე შესაბამისი უზრუნველყოფილი სესხების საბალანსო ღირებულებას უდრის, 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ზედმეტი თავდებობის ეფექტის გამოკლებით. დაბალი სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტის გამო, ხელმძღვანელობა არ მოელოა, რომ შესაძლო ნეგატიურ მოძრაობას ბაზრის ფასებში მნიშვნელოვანი გავლენა ექნება სესხების ამოღებაზე.

მარკეტინგ: მელა ვიქტორია

ფიზიკური პირებისგან მიღებული თავდებობები არ გათვალისწინდება გაუფასურების შეფასების მოზნებისთვის. შესაბამისად, ასეთი სესხები და წაწილობრივ უზრუნველყოფილი დაგაღიანებების არაუზრუნველყოფილი ნაწილი წარმოდგენილია, როგორც სესხები უზრუნველყოფის გარეშე.

დასაკუთრებული აქტივები სხვა აქტივებშია წარმოდგენილი. იხილეთ მე-16 შენიშვნა.

სესხის დაფარვის ვადები

სასესხო პორტფელის დაფარვის ვადა მოცემულია ქვემოთ, რომელიც უჩვენებს სესხების სახელშეკრულებო დაფარვის ვადის საანგარიშგებო თარიღიდან დარჩენილ პერიოდს.

საბაზრო რისკი

საბაზრო რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები ცვალებადი იქნება საბაზრო ფასების მერყეობის გამო. საბაზრო რისკი მოიცავს სავალუტო რისკს, საპროცენტო განაკვეთის რისკსა და სხვა საფასო რისკებს. ჯგუფის საბაზრო რისკი წარმოიშობება საპროცენტო განაკვეთის ღია პოზიციებიდან, რომლებზეც მოქმედებს ბაზრის ზოგადი და კონკრეტული ცვალებადობა და ცვლილება უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსის დონეში.

საბაზრო რისკის მართვის მიზანია საბაზრო რისკის მართვა და გაკონტროლება მინადები პარამეტრების ფარგლებში და, ამასთანავე, რისკისა და უკუგების ოპტიმიზაცია.

საბაზრო რისკზე მთლიანი უფლებამოსილება ვრცელდება აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტზე.

ჯგუფი თავის საბაზრო რისკს მართავს ღია პოზიციის ლიმიტების დაწესებით ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის, საპროცენტო განაკვეთებისა და სავალუტო პოზიციებისთვის. ისინი რეგულარულად გაკონტროლდება და გადაიხედება აღმასრულებელი სამსახურის მიერ, რაც მტკიცდება საბუღალტრო სამსახურის მიერ.

საპროცენტო განაკვეთის რისკი

საპროცენტო განაკვეთის რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები ცვალებადი იქნება ბაზარზე არსებული საპროცენტო განაკვეთების მერყეობის გამო. ჯგუფის ფინანსურ მდგომარეობასა და ფულად ნაკადებზე გავლენას ახდენს ბაზარზე ძირითადი საპროცენტო განაკვეთების დონეების მერყეობა. საპროცენტო მარყები შეიძლება ასეთი ცვლილებების გამო გაიზარდოს, მაგრამ ასევე შეიძლება შემცირდეს, ან წარმოქმნას ზარალი მოულოდნელი მერყეობის შემთხვევაში.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

საპროცენტო განაკვეთების ადდენის ანალიზი

საპროცენტო განაკვეთის რისკის მართვა ძირითადად ხდება საპროცენტო განაკვეთების ადდენის მონიტორინგით. საპროცენტო ინტერვალის პოზიცია გამოსახულია საპროცენტო განაკვეთის მიღების თარიღსა და ფინანსური ინსტრუმენტის ხანდაზმულობის ვადას შორის უმცირესით:

	3 თვეზე 3 თვემდე	3-6 თვე	6-12 თვე	1-5 წელი	5 წელზე მეტი	უპროცენტო	საბალანსო ღირებულება
2019 წლის 31 დეკემბერი							
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ექვივალენტები	2,451	-	-	-	-	17,653	20,106
კლიენტებზე გადებული სესხები	62,925	33,877	64,046	133,176	3,187	-	297,211
სხვა ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	2,297	2,297
	65,376	33,877	64,046	133,176	3,187	19,952	315,614
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	-	-	-	-	-	4,292	4,292
ნასესხები სახსრები	253,759	-	-	-	-	224	253,983
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	260	-	-	12,407	-	-	12,667
საოჯირო ვალდებულება	241	250	513	2,839	71	-	3,914
გადასახდელი დივიდენდები	-	-	767	-	-	-	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	-	-	-	-	-	1,603	1,603
	254,260	250	1,280	15,246	71	6,119	277,226
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის გვაი	(188,884)	33,627	62,766	117,890	3,116	13,833	
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის კუმულაციური გვაი	(188,884)	(155,257)	(92,491)	25,409	28,555	42,388	
	3 თვეზე ნაკლები	3-6 თვემდე	6-12 თვემდე	1-5 წელამდე	5 წელზე მეტი	უპროცენტო	საბალანსო ღირებულება
2018 წლის 31 დეკემბერი							
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი ექვივალენტები	2,261	-	-	-	-	11,692	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	442	442
კლიენტებზე გადებული სესხები	54,339	32,880	61,057	116,269	63	-	264,608
სხვა ფინანსური აქტივები	-	-	-	-	-	1,705	1,705
	56,600	32,880	61,057	116,269	63	13,839	280,708
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულება	-	-	-	-	-	1,659	1,659
ნასესხები სახსრები	29,000	16,164	27,882	155,476	2,395	-	230,917
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	74	-	9,871	-	-	-	9,945
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	-	-	-	-	-	1,271	1,271
	29,074	16,164	37,753	155,476	2,395	2,930	243,792
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის გვაი	27,526	16,716	23,304	(39,207)	(2,332)	10,909	
საპროცენტო განაკვეთის მიმართ მგრძნობელობის კუმულაციური გვაი	27,526	44,242	67,546	28,309	26,067	36,916	

შეამოწმდა: ემილია გიგოშიძე

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
 (ათასი ლარი)

საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთები

ქვემოთ ცხრილში მოცემულია პროცენტური აქტივებისა და ვალდებულებების საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთები 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ეს საპროცენტო განაკვეთები მიახლოებულია ამ აქტივებისა და ვალდებულებების დაფარვის ვადად მიღებულ შემოსავალით.

	2019			2018		
	საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი, %			საშუალო ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი, %		
	ლარი	აშშ დოლარი	ევრო	ლარი	აშშ დოლარი	ევრო
პროცენტური აქტივები						
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	5.93%	1.00%	-	6.22%	0.67%	-
კლიენტებზე გაცემული სესხები	32.85%	22.68%	-	39.99%	25.01%	-
პროცენტური ვალდებულებები						
ნასესხები სახსრები	12.12%	6.42%	-	12.00%	7.24%	5.27%
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	13.05%	-	-	12.07%	-	-

საპროცენტო განაკვეთის მგრძნობელობის ანალიზი

საპროცენტო განაკვეთების ადგილის ანალიზის საფუძველზე საპროცენტო განაკვეთის რისკის სამართავად დამატებით ხდება ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების მგრძნობელობის მონიტორინგი. წმინდა მოგების საპროცენტო განაკვეთების მერყეობის (გადაფასების რისკი) მიმართ მგრძნობელობის ანალიზი, 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით არსებული პროცენტური აქტივებისა და ვალდებულებების შემოსავლიანობის მრუდისა და პოზიციების 100 საბაზისო პუნქტით სიმეტრიული ვარდის ან ზრდის გამარტივებულ სცენარზე დაყრდნობით, ასეთია:

	2019	2018
პარალელური ვარდნა 100 საბაზისო პუნქტით	(307)	(341)
პარალელური ზრდა 100 საბაზისო პუნქტით	307	341

სავალუტო რისკი

ჯგუფის აქტივები და ვალდებულებები გამოხატულია რამდენიმე უცხოურ ვალუტაში.

სავალუტო რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის სამართლიანი ღირებულება ან სამომავლო ფულადი ნაკადები იქნება სავალუტო კურსის მერყეობის გამო. მოუხედავად იმისა, რომ ჯგუფი ახდენს სავალუტო რისკზე მისი დაქვემდებარების ჰეჯირებას საკომპენსაციო სესხების გამოყენებით, რომლებიც კლასიფიცირებული არიან წარმოებულ ინსტრუმენტებად (იხილეთ მე-11 შენიშვნა), ამგვარი საქმიანოებები არ განისაზღვრება ჰეჯირების ურთიერთობად, ფასს (IFRS) სტანდარტების შესაბამისად.

ქვემოთ ცხრილში წარმოდგენილია 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების სტრუქტურა სავალუტო რისკთან მიმართებაში:

	ევრო	აშშ დოლარი	სულ
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	2,024	5,953	7,977
კლიენტებზე გაცემული სესხები	-	3,772	3,772
სხვა ფინანსური აქტივები	4	121	125
სულ აქტივები	2,028	9,846	11,874
ვალდებულებები			
ნასესხები სახსრები	-	118,435	118,435
საიჯარო ვალდებულება	-	3,914	3,914
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	3	5	8

მარიკაძე: ემილია გიორგიშვილი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

სულ ვალდებულებები	3	122,354	122,357
ნეტო პოზიცია	2,025	(112,508)	(110,483)
რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების ეფექტი	-	113,676	113,676
წმინდა პოზიცია რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების შემდეგ	2,025	1,168	3,193

ქვემოთ ცხრილში წარმოდგენილია 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების სტრუქტურა სავალუტო რისკთან მიმართებაში:

	ევრო	აშშ დოლარი	სულ
აქტივები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	1,980	2,582	4,562
კლიენტებზე გაცემული სესხები	-	9,332	9,332
სხვა ფინანსური აქტივები	3	184	187
სულ აქტივები	1,983	12,098	14,081
ვალდებულებები			
ნასესხები სახსრები	452	127,348	127,800
სულ ვალდებულებები	452	127,348	127,800
ნეტო პოზიცია	1,531	(115,250)	(113,719)
რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების ეფექტი	-	112,150	112,150
წმინდა პოზიცია რისკის სამართავად ფლობილი წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების შემდეგ	1,531	(3,100)	(1,569)

წლის განმავლობაში მოქმედებდა შემდეგი გაცვლითი კურსები:

ლარი	საშუალო კურსი		საოტ კურსი საანგარიშგებო თარიღისთვის	
	2019	2018	2019	2018
1 აშშ დოლარი	2.8192	2.5345	2.8677	2.6766
1 ევრო	3.1553	2.9913	3.2095	3.0701

შემდეგ ვალუტებთან მიმართებაში ლარის გაუფასურება 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით მოგების ან ზარალის ქვემოთ წარმოდგენილ თანხებს შემდეგნაირად გაზრდიდა (შეამცირებდა): ანალიზი წარმოდგენილია გადასახადის გათვალისწინებით და ეყრდნობა სავალუტო კურსების მერყეობას, რომელიც ჯგუფის აზრით მოსალოდნელი იყო ანგარიშგების პერიოდის ბოლოსთვის ანალიზი ეფუძნება დაშვებას, რომ ყველა დანარჩენი ცვლადი, კერძოდ საპროცენტო განაკვეთები მუდმივი რჩება.

	2019	2018
აშშ დოლარის 20%-ით გამყარება ლარის მიმართ	199	(527)
ევროს 20%-ით გამყარება ლარის მიმართ	344	260

ლარის გამყარებას ზემოთ მითითებული ვალუტების მიმართ 2019 წლისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის თანხებზე უკუ ეფექტი ექნებოდა ზემოთ მითითებულ ვალუტებზე, ზემოთ ნაჩვენები თანხებით, ყველა სხვა ცვლადი მონაცემის უცვლელად შენარჩუნების საფუძველზე.

ლიკვიდურობის რისკი

ლიკვიდურობის რისკი არის რისკი იმისა, რომ ჯგუფს გაუჭირდება ფინანსური ვალდებულებების შესრულება, რაც გულისხმობს მათ დაფარვას ფულადი სახსრებით ან სხვა რომელიმე ფინანსური აქტივით.

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ლიკვიდურობის რისკი არსებობს მაშინ, როდესაც აქტივებისა და ვალდებულებების ვადიანობა ერთმანეთს არ ემთხვევა. აქტივებისა და ვალდებულებების ვადიანობის თუ საპროცენტო განაკვეთის შესაბამისობა და/ან შეუსაბამობის კონტროლი უზნიშვნელოვანესია ლიკვიდურობის მართვისთვის. სრული შესაბამისობა ფინანსური დაწესებულებებისთვის ურვეულოა, რადგან ბიზნესსაქმიანობა ხშირად წინასწარ განუსაზღვრელი ვადის და სხვადასხვა ტიპისაა. შეუსაბამო პოზიცია პოტენციურად ზრდის მომგებიანობას, მაგრამ ასევე შეუძლია გაზარდოს ზარალის რისკი.

ჯგუფი ახორციელებს ლიკვიდურობის მართვას ფონდებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით ნებისმიერ დროს, რათა მოხდეს ვადადამდგარი ყველა სახის ფულადი ვალდებულების გათვალისწინება. ლიკვიდურობის პოლიტიკას გადახედავენ და ამტკიცებენ აღმასრულებელი და სამეთვალყურეო საბჭოები.

ჯგუფი უზრუნველყოფს დივერსიფიცირებული და სტაბილური ფინანსირების აქტიურ მხარდაჭერას სხვა ბაზებიდან და ფინანსური ინსტიტუტებიდან მოკლე და გრძელ ვადიანი სესხების მიღების გზით, რასაც თან სდევს მაღალი ლიკვიდურობის აქტივების დივერსიფიცირებული პორტფელი, იმისათვის, რომ მოხდეს სწრაფი და შეუფერხებელი რეაგირება ლიკვიდურობის გათვალისწინებულ მოთხოვნებზე. ლიკვიდურობის მართვის პოლიტიკა მოითხოვს:

- მოსალოდნელი ფინანსური საკადის პროგნოზირებას ძირითადი ვალუტების შესაბამისად და ლიკვიდური აქტივების საჭირო დონის გათვალისწინებას მასთან ურთიერთობაში;
- დივერსიფიცირებული ფინანსური რესურსების შენარჩუნებას;
- სესხების კონცენტრაციისა და პროფილის მართვას;
- სასესხო კაპიტალის მოზიდვის გეგმის შენარჩუნებას;
- ლიკვიდურობის შენარჩუნება და გათვალისწინებულ ვითარებაში მოქმედების გეგმის დაფინანსება.

ლიკვიდურობის პოზიციის მონიტორინგს ახდენს ფინანსური დეპარტამენტი და აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტი. ბაზრის ნორმალურ პირობებში, ინფორმაცია ლიკვიდურობის პოზიციის შესახებ კვირამო ერთხელ წარედგინება ხელმძღვანელობის რისკების მართვის კომიტეტს. ლიკვიდურობის მართვის შესახებ გადაწყვეტილებებს მიიღებს აქტივ-პასივების მართვის კომიტეტი და ახორციელებს ფინანსური დეპარტამენტი.

ქვემოთ მოცემული ცხრილები ურვევებს არადისკონტრირებულ ფულად ნაკადებს ფინანსურ ვალდებულებებზე და მათი ყველაზე შესაძლო სახელმწიფოებრივი დაფარვის ვადების საფუძველზე. მთლიანი შემოსავალი და გამავალი ნაკადები, რომლებიც ცხრილებშია მოცემული, წარმოადგენს სახელმწიფოებრივი არადისკონტრირებულ ფულად ნაკადებს ფინანსურ ვალდებულებებზე.

ფინანსური ვალდებულებების ვადიანობის ანალიზი 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 6 თვემდე	6-დან 12 თვემდე	1 წელზე ზეტო	სულ მთლიანი გამავალი ფულადი ნაკადები	სამალსსი თანხა
არაწარმოებული ვალდებულებები							
მოგებისა და ზარალის პასუხის და საპროცენტო							
დირექტორებით შედგენილი ფინანსური ვალდებულება	13	-	-	4,279	-	4,292	4,292
სასესხი სასრები	253,759	-	-	224	-	253,983	253,983
გაბიზნესური-სავალო ფასიანი ქაღალდები	473	-	462	95	12,454	13,484	12,667
საიურსო ვალდებულება	105	210	315	630	3,245	4,505	3,914
გადასახდელი დივიდენდები	-	-	-	767	-	767	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	782	814	-	-	7	1,603	1,603
სულ ფინანსური ვალდებულებები	255,132	1,024	777	5,995	18,706	278,634	277,226

შეამოწმდა: ემილი ვიციოსიკი

საქციო საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური ვალდებულებების ვადიანობის ანალიზი 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნი და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 6 თვემდე	6-დან 12 თვემდე	1 წელზე მეტად	სულ მოღიწი თანხის გადინება	საბალანსო თანხა
აქტივები							
ფინანსური ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	-	-	-	1,659	-	1,659	1,659
ნასესხები სახსრები	15,295	15,538	20,832	35,450	178,067	265,382	230,937
გამოშვებული სავალი ფასიანი ქაღალდები	-	74	496	10,522	-	11,092	9,945
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	400	264	586	-	21	1,271	1,271
სულ ფინანსური ვალდებულებები	15,695	15,876	21,914	47,631	178,088	279,404	243,792

გეოგრაფიული რისკი

2019 წლის 31 დეკემბრისა და 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფის ოპერაციები ხორციელდება საქართველოში და ჯგუფის ბიზნეს გეგმები კრიტიკულად დამოკიდებულია ქვეყანაში სტაბილურობასა და კანონის უზენაესობაზე. საქართველო კვლავაც ამჟღავნებს განვითარებადი ბაზრის გარკვეულ ნიშან-თვისებებს. ქვეყნის ბიზნესს ან სამართლებრივი გარემოს გაუარესებას გაუძლეა აქვს ჯგუფზე.

2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს აქვს ნასესხები სახსრები 200,674 ათასი ლარის, 8,697 ათასი ლარის, 7,144 ათასი ლარისა და 37,468 ათასი ლარის ოდენობით, შესაბამისად ევროპაში, აშშ-ში, აზიასა და საქართველოში დარეგისტრირებული პარტნიორებისაგან. 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ჯგუფს აქვს ნასესხები სახსრები 174,856 ათასი ლარის, 16,216 ათასი ლარის, 6,628 ათასი ლარისა და 33,217 ათასი ლარის ოდენობით, შესაბამისად ევროპაში, აშშ-ში, აზიასა და საქართველოში დარეგისტრირებული პარტნიორებისაგან.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ანალიზი ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში აღიარებული თანხების მოსალოდნელი დაფარვის ვადებით 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნი და 1 თვემდე ვადით	1-დან 3 თვემდე	3-დან 12 თვემდე	1-დან 5 წლამდე	5 წელზე მეტად	დადასტოვი ლებული	სულ
აქტივები							
ფულადი სახსრები და მათი გვერდოვნებები	20,106	-	-	-	-	-	20,106
კლიენტებზე გაცემული სესხები	15,448	31,954	97,923	133,176	3,187	3,523	297,211
სხვა ფინანსური აქტივები	1,547	36	-	714	-	-	2,297
სულ აქტივები	47,101	31,990	97,923	133,890	3,187	5,523	319,614
ვალდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	13	-	4,279	-	-	-	4,292
ნასესხები სახსრები	253,759	-	224	-	-	-	253,983
გამოშვებული სავალი ფასიანი ქაღალდები	260	-	-	12,407	-	-	12,667
საოჯგრო ვალდებულება	80	161	763	2,839	71	-	3,914
გადასაბრუნებელი დივიდენდი	-	-	767	-	-	-	767
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	782	814	-	7	-	-	1,603
სულ ვალდებულებები	254,894	975	6,033	15,253	71	-	277,226
ნეტო პოზიცია	(207,793)	31,015	91,890	118,637	3,116	5,523	42,388

შარტეზი: ეპიკ ვიდეო

საქვით საზოგადოება მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი

კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები (გაგრძელება)
2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის
(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ანალიზი ფინანსური მდგომარეობის კონსოლიდირებულ ანგარიშგებაში აღიარებული თანხების მოსალოდნელი დაფარვის უადებით 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	მოთხოვნამდე და 1 თვემდე გადით	1-დან 3-დამდე	3-დან 12 თვემდე	1-დან 3 წლამდე	3 წელზე მეტი	ვადაგადეი ღებულო	სულ
აქტივები							
წესადი სახსრები და მათი უცხოვალენტები	13,953	-	-	-	-	-	13,953
მოგებასა და ზარალში სამართლიანი ღირებულებით ასახული ფინანსური აქტივები	37	-	405	-	-	-	442
კლიენტებზე გაცემული სესხები	10,856	36,090	93,937	116,269	63	7,383	264,608
სხვა ფინანსური აქტივები	1,156	108	5	436	-	-	1,705
სულ აქტივები	26,012	36,198	94,347	116,705	63	7,383	280,708
ვალიდებულებები							
მოგებასა და ზარალში ასახული და სამართლიანი ღირებულებით შეფასებული ფინანსური ვალდებულებები	-	-	1,659	-	-	-	1,659
ნასესხები სახსრები	14,726	14,274	44,046	155,476	2,395	-	230,917
გამოწვეული სავალდებულო ქვადები	-	74	9,871	-	-	-	9,945
მოგების გადასახადის მიმდინარე ვალდებულებები	-	-	104	-	-	-	104
სხვა ფინანსური ვალდებულებები	400	264	586	21	-	-	1,271
სულ ვალდებულებები	15,126	14,612	56,162	155,497	2,395	-	243,792
ნეტო პოზიცია	10,886	21,586	38,185	(38,792)	(2,332)	7,383	36,916

მაიკმნვი: ემეო გიორიძე

26. ანგარიშგების წარდგენის თარიღის შემდგომი მოვლენები

კოვიდ-19-ის პანდემიამ ჯგუფის მომგებიანობის და დაფინანსების სტრუქტურაზე იმოქმედა და გამოიწვია შესაბამისი ფინანსური ვალდებულებების დარღვევა, მიმდინარეობს უარის წერილების მიღებასთან და/ან ინვესტირების მოთხოვნების ცვლილებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებები. ჯგუფის ხელშეწყობილობის აზრით ვალდებულებების დარღვევა არ იწვევს დეფოლტის რაიმე მოვლენას ან ვალდებულებების ჯგერედინ შეესრულებლობას და რომ არსებული პროგნოზების და ღონისძიებების გათვალისწინებით ის საკმარისი ოდენობით თანხებს ფლობს საქმიანობის გასაგრძელებლად.

2020 წლის 11 მარტს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ გამოაცხადა რესპირატორული დაავადების ეპიდემიის აფეთქება, რომელიც ახალი კორონავირუსით იყო გამოწვეული. ეს მოვლენა „პანდემიად“ გამოცხადდა. ეს დაავადება პირველად 2019 წლის ბოლოს გამოვლინდა და ახლა ის კოვიდ-19-ის სახელწოდებით არის ცნობილი. ეპიდემიამ ათასობით ადამიანზე იმოქმედა მთელს მსოფლიოში, მრავალმა ქვეყანამ განახორციელა ეპიდემიის აფეთქების დასაძლევად ღონისძიება, რამაც გლობალურ ზიზნეს-ოპერაციებზე იმოქმედა. წინამდებარე კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების გამოცემის თარიღის მდგომარეობით, ჯგუფის ოპერაციები მნიშვნელოვანი გავლენის ქვეშ არ იყვნენ; თუმცა ჯგუფი განაგრძობს კოვიდ-19-ის მონიტორინგს და მან კონკრეტული პრევენციული ღონისძიებები განახორციელა მისი კაპიტალის პოზიციის დასაცავად.

ჯგუფმა მიიღო შემდეგი დაფინანსება საანგარიშგებო პერიოდის შემდეგ:

- 2020 წლის იანვარში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „BlueOrchard“, 2,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება სს „პაპა ბანკი საქართველოსთან“ 4,000 ათასი ლარის ოდენობით თანხაზე 2 წლის ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფის საკრედიტო ხაზის ხელშეკრულებამ სს „თიბისი ბანკთან“ 10,000 ათასი ლარი შეადგინა, 10-თვიანი ვადით და ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „Blueorchard“, 3,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 4-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება „EFSE S.A. SICAV-SIF“-თან 5,000 ათასი ლარის აშშ დოლარის თანხაზე 3 წლის ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება „INCOFIN C.V.S.O.“-სთან, 8,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის თებერვალში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „SEB Microfinance Fund“, 3,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ცვალებადი საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის მარტში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება შპს „MICROVEST EDF MASTER FUND“-თან, 8,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 3-წლიანი ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით;
- 2020 წლის მარტში ჯგუფმა გაფორმა სასესხო ხელშეკრულება მიკროსაფინანსო ფონდთან „Blueorchard“, 5,000 ათასი აშშ დოლარის ოდენობით, 2.5 წლის ვადით, ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით.

2020 წლის აპრილში მელანია კუჭუბიძე შეუერთდა მმართველ გუნდს ახალი უფროსი ზიზნეს ოფიცრის სახით, რითაც ამ პოზიციაზე კახა გაბესკირია ჩაანაცვლა. ადრე ის უფროსი ზიზნეს ოფიცრის მოადგილის ფუნქციას ასრულებდა, კახა გაბესკირია გაუძღვება და განავითარებს ჯგუფის საქმიანობის ახალ ხაზს - ლიზინგი.

2020 წლის მაისში სერგო ნოზაძემ დატოვა ადამიანებისა და ორგანიზაციული განვითარების უფროსი ოფიცრის თანამდებობა. ამ მიმართულებასაც აღმასრულებელი დირექტორი უხელშეწყობს.

მაიკო გმეჯი : ემელა გიორგიძე

დანართები

დანართი 1 - გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობა 2019 წლის მდგომარეობით

პრინციპები	სტატუსი	შენიშვნები
პუნქტი. საბჭოს ლიდერობა და კომპანიის მიზანი	4.6	
ა: ეფექტიანი საბჭო	სრულად	
ბ: კომპანიის მიზანი და კულტურა	სრულად	
გ: რესურსები და კონტროლი	სრულად	
დ: დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობა	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი დ ქვემოთ
ე: სამუშაო რესურსების პოლიტიკა	სრულად	
პუნქტი. განყოფილების პასუხისმგებლობა	3.25	
ვ: თავმჯდომარის ფუნქცია	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი ვ ქვემოთ
ზ: დამოუკიდებელი წევრები	არ შეესაბამება	იხ. კომენტარი ზ ქვემოთ
თ: საბჭოს ეფექტიანობა	სრულად	
ი: საბჭოს საკმარისი რესურსები	სრულად	
3. ზემადგენლობა, უფლებამოსიანელობა და შეფასება	3.0	
კ: დანიშნა და უფლებამოსიანელობა	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი კ ქვემოთ
ლ: უნარ-ჩვევების ერთობლიობა, განმეორებითი არჩევნები	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი ლ ქვემოთ
მ: წლიური შეფასება	ნაწილობრივ	იხ. კომენტარი მ ქვემოთ
4. აუდიტი, რისკი და შიდა კონტროლი	5.0	
ნ: აუდიტის ეფექტიანობა	სრულად	
ო: რისკების გამოვლენა	სრულად	
პ: შიდა კონტროლი და რისკის მართვა	სრულად	
5. შრომის ანაზღაურება	5.0	
ჟ: ხელმძღვანელი პირების შრომის ანაზღაურება	სრულად	
რ: გამჭვირვალე პროცედურა	სრულად	
ს: დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება	სრულად	
ჯამური ქულა	4.17	

შენიშვნა: სრული შესაბამისობა ფასდება 5 ქულით, ნაწილობრივი - 3 ქულით და შეუსაბამობა - 0 ქულით.

კოდექსის სრული ტექსტი:

<https://www.frc.org.uk/directors/corporate-governance-and-stewardship/uk-corporate-governance-code>

კომენტარები გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობის შესახებ

დ: არ ხდება დასაქმებულებთან ეფექტიანი თანამშრომლობა, მაგალითად, სამუშაო რესურსების საკონსულტაციო კოლეგიის ფორმით, შესაბამისად, კომპანია ნაწილობრივ აკმაყოფილებს ამ სტანდარტს;

ვ: მიუხედავად იმისა, რომ თავმჯდომარე აღმასრულებელი დირექტორისგან დამოუკიდებელია, იგი არ შეიძლება იქნეს მიჩნეული დამოუკიდებლად გაერთიანებული სამეფოს კორპორაციული მართვის კოდექსის თანახმად, რადგან მონაწილეობს კომპანიის აქციების ოფციონში (რომელიც სპეციალურად არის შექმნილი თავმჯდომარისთვის და არ ექვემდებარება ხელმძღვანელ გუნდს), წარმოადგენს მნიშვნელოვან აქციონერს და 9 წელზე მეტია მოღვაწეობს საბჭოში; სხვა დანარჩენი კრიტერიუმების მიხედვით (მათ შორის, კომპანიის საერთო ხელმძღვანელობასთან, ლიაობისა და დებატების, ასევე თავმჯდომარის შეფასების ხელშეწყობის კრიტერიუმებთან დაკავშირებით), კომპანია შეესაბამება სტანდარტებს, შესაბამისად, ნაწილობრივ აკმაყოფილებს F მოთხოვნას;

ზ: კოდექსის განმარტების შესაბამისად, სულ მცირე, საბჭოს ნახევარი უნდა იყოს დამოუკიდებელი, ხოლო ხუთიდან მხოლოდ ერთი წევრი (გარდა თავმჯდომარისა) შეიძლება იყოს სრულიად დამოუკიდებელი; სხვა წევრები არიან ძირითადი ინვესტორები და დაინტერესებული მხარეები, ხოლო თავმჯდომარის მოადგილე 9 წელზე მეტია არის MFSG-ის წარმომადგენელი, 3 წელია აქვს ხელშესახები საქმიანი ურთიერთობა კომპანიასთან, როგორც დირექტორსა და აქციონერს;

კ: მიუხედავად საბჭოს წევრების დანიშვნის მკაცრი პროცედურისა, არ არსებობს სამართალშემკვიდრობისა და მრავალფეროვნების ხელშეწყობის გეგმები. კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ;

ლ: ხელახალი არჩევნები ყოველწლიურად არ ტარდება; თავმჯდომარე დანიშნულია 9 წელზე ხანგრძლივი ვადით, თუმცა 2018 წელს მან სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის ახალი როლი იტვირთა; „კრისტალი“ არ იყენებს გარე კონსულტაციებს საბჭოს წევრების დასანიშნად; კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ;

მ: არ არსებობს დირექტორთა საბჭოსა და მისი კომიტეტების ოფიციალური და მკაცრი წლიური შეფასება, თუმცა არსებობს მმართველი გუნდისა და საბჭოს თავმჯდომარის ყოვლისმომცველი შეფასება; არ არსებობს შეფასების გარე მხარდაჭერის მექანიზმი; კრიტერიუმები სრულდება ნაწილობრივ.

დანართი 2 – 2019 წლის სოციალური გავლენის კვლევა

ამ კვლევაში ასახულია როგორც თვისობრივი, ასევე რაოდენობრივი მონაცემები იმის საჩვენებლად, თუ რა გავლენა ქონდა ფინანსური ჩართულობის ორგანიზაცია კრისტალს თავისი მომხმარებლების ბიზნეს-სეგმენტზე, ე. ი., მიკრო ბიზნეს სესხების, აგრო სესხების, ტურისტული სესხებისა და მცირე ბიზნესის სესხების კლიენტებზე.

შედეგები წარმოდგენილია ბიზნესისა და შინამეურნეობის კრილუმში მიღებული შედეგების ძირითადი მონაცემების მიხედვით.

კრისტალის კლიენტების განვითარებასა და მათ საქმიანობაზე შესაძლო პოზიტიური გავლენების გასაზომად გამოვიყენეთ ბიზნესთან მიმართებით ექვსი ინდიკატორისა და შინამეურნეობებთან მიმართებით ექვსი ინდიკატორი, შემდეგი შკალით:³

0	1-2	3-4	5-6
ნულოვანი წვლილი	მცირე წვლილი	საშუალო წვლილი	დიდი/მნიშვნელოვანი წვლილი

ბიზნესის კრილში, ე. ი., კლიენტების მიერ მართული/კლიენტთა საკუთრებაში არსებული მიკრო, მცირე და აგრო ბიზნესების შემთხვევაში, მოკლე სიაში შეტანილი შედეგების ინდიკატორები შემდეგია:

1. წმინდა შემოსავლის ზრდა (სულ მცირე 5%-ით);
2. აქტივებში განხორციელებული კაპიტალდაბანდებები;
3. ახალი პროდუქტების ან მომსახურების წარდგენა ან არსებული პროდუქტების ან მომსახურების გაუმჯობესება;
4. პერსონალის გაფართოება;
5. ათვისებული ახალი ბაზრები ან გაყიდვების არხები (ახალი ლოკაცია, გაყიდვების არხი ან კლიენტთა სეგმენტი);
6. გაყიდვების ტექნოლოგიის გაუმჯობესებული გამოყენება.

შინამეურნეობების კრილში, მოკლე სიაში შეტანილი შედეგების ინდიკატორები შემდეგია:

1. ინვესტიციები მოძრავ ქონებაში ან საყოფაცხოვრებო ტექნიკაში;
2. დაზოგვის კულტურა – არაოფიციალური თუ ოფიციალური დანაზოგის არსებობა;
3. კომუნალური და სხვა რეგულარული გადასახადების გადახდისუნარიანობა;
4. ოჯახის წევრების (მცირეწლოვანებისა თუ სრულწლოვნების) განათლებაზე ხელმისაწვდომობა;
5. ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობა;
6. საერთო კმაყოფილება ეკონომიკური კეთილდღეობით.

³ შკალა შედგენილია სიდიდეების შკალებთან მიმართებით არსებული საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით - შკალების მაგალითები იხილეთ ბმულზე:
<https://www.extension.iastate.edu/documents/anr/likertscaleexamplesforsurveys.pdf>

პორტფელის მიმოხილვა

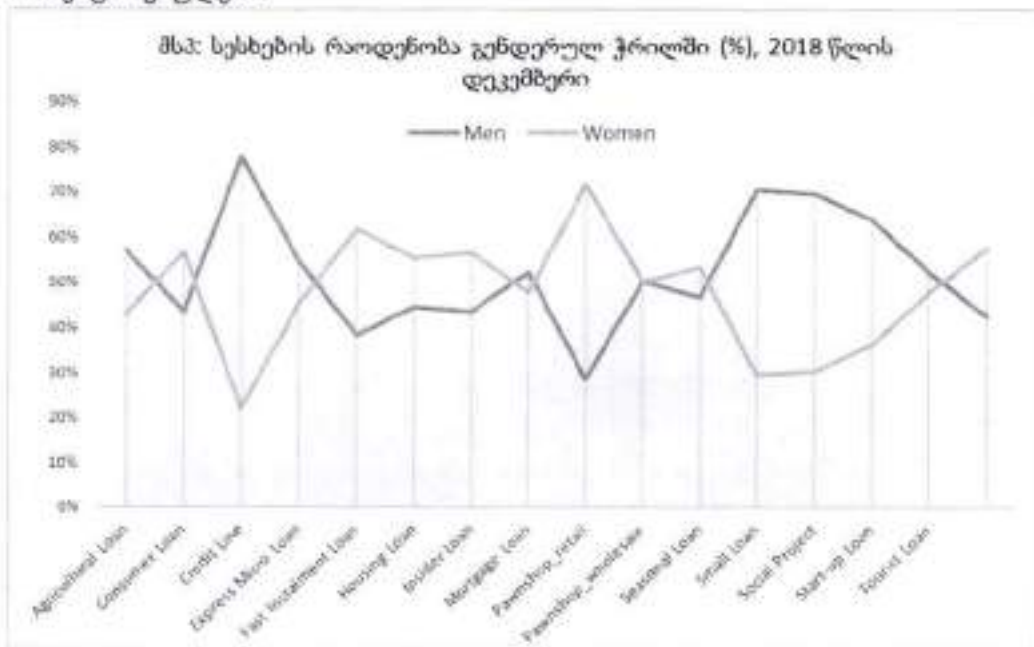
ჩვენს მიერ შერჩეული ინდიკატორების ანალიზის დაწყებამდე, ჯერ გავანალიზეთ მთლიანი სასესხო პორტფელი გენდერულ ჭრილში.

რაც შეეხება კლიენტთა ბაზას, საშუალოდ, ქალებმა კლიენტების 55%, ხოლო მამაკაცებმა 45% შეადგინეს. შეინიშნებოდა კაცი კლიენტების კლების, ხოლო ქალი კლიენტების ზრდის ტენდენცია.

კლიენტთა შენარჩუნების, ე.ი., კლიენტად ყოფნის წლების საშუალო რაოდენობის, მიხედვით, როგორც მამაკაცები, ასევე ქალები კლიენტებად რჩებიან დაახლოებით 2 ½-3 წელი.

საკრედიტო პორტფელის შეფასებისას, მამაკაცებზე გაცემული სესხების რაოდენობა შემცირდა, ხოლო ქალებზე გაცემული სესხების რაოდენობა გაიზარდა (თუმცა ნაკლებად მკვეთრად 2018 წელს). სესხების მოცულობის მიხედვით მსგავსი კანონზომიერება შეინიშნება, თუმცა ცვლილებები ნაკლებად გამოხატულია 2018 წელსა და 2019 წლის პირველ ნახევარს შორის არსებულ პერიოდებში.

რაც შეეხება სესხების რაოდენობის სქესის მიხედვით განაწილებას (იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი), მამაკაცებიც და ქალებიც სესხის ყველა კატეგორიაში თითქმის ერთნაირად არიან წარმოდგენილები, თუმცა ქალებს უფრო დიდი რაოდენობით სესხი აქვთ აღებული სალომზარდო საცალო და სწრაფი განვადების სესხების კატეგორიებში. ეს შეიძლება მიანიშნებდეს ქალების მიერ ყველა სახის პირადი და მცირე სავაჭრო ან საცალო მიზნით სწრაფი სესხების აღების ტენდენციაზე. სწრაფი განვადების სესხები განკუთვნილია ისეთი კონკრეტული საქონლისა თუ მომსახურების შესაძენად, როგორიცაა საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, მკურნალობის ხარჯების დაფარვა და ა. შ. ამისგან განსხვავებით, მამაკაცები უფრო მეტად ორიენტირებული არიან „საკრედიტო ხაზებზე“, „მცირე სესხებზე“ და „სოციალური პროექტის“ ტიპის სესხებზე, რაც შეიძლება იმას ნიშნავდეს, რომ სესხების აღებისას მამაკაცები, მთლიანობაში, უფრო ბიზნესზე არიან ორიენტირებულები.

რაც შეეხება გენდერულ ჭრილში თითოეული სასესიო პროდუქტის მოცულობით წილებს, (იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი 5), მამაკაცებში სესხის უფრო მაღალი მოცულობები ფიქსირდება ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა „საკრედიტო ხაზის სესხები“, „სტარტაპ სესხები“, „აგრო სესხები“, „მცირე (ბიზნესის) სესხები“, „ექსპრეს მიკრო-სესხები“, „სოციალური პროექტის სესხები“ და უფრო ნაკლები მოცულობები ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა: „ტურისტული სესხები“ და „იპოთეკური სესხები.“ ამის საპირისპიროდ, ქალებში სესხების გაცილებით მაღალი მოცულობები შეინიშნება ისეთ კატეგორიებში, როგორიცაა: სალომბარდო-საბითუმო სესხები, სალომბარდო-საგალო სესხები და სწრაფი განვადების სესხები, აგრეთვე ნაკლებად გამოკვეთილად ინსაიდერული სესხები, სამომხმარებლო სესხები და სეზონური სესხები. მამაკაცებისა და ქალების მაჩვენებლები თითქმის თანაბარია საბინაო სესხების მოცულობითი წილის თვალსაზრისით.

ზოგადად შეინიშნება, რომ „ბიზნესის პორტფელში“ აბსოლუტურად დომინირებენ მამაკაცები - მამაკაცები მთლიანობაში აბსოლუტური უმრავლესობით არიან წარმოდგენილი აშკარა ბიზნესის მიზნით აღებული სესხების მოცულობით წილებში მაშინ, როცა არა-ბიზნეს სესხების მოცულობითი წილები უფრო მაღალია ქალი კლიენტების შემთხვევაში. სასესიო პორტფელის ამგვარი გადანაწილება შეიძლება მიანიშნებდეს კლიენტების მხრიდან თვითშეზღუდვას (მოთხოვნის მხარეს) ან/და ღრმად გაშუქდარ ცრურწმენებზე იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ განიხილებიან მამაკაცები და ქალები ბიზნეს ან/და ეკონომიკურ აქტიურობად.

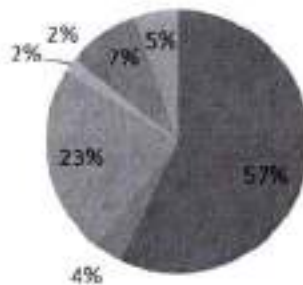
რაც შეეხება სესხის დაფარვის მაჩვენებლის განაწილებას სესხის ტიპებისა და სქესის მიხედვით, მამაკაცებში ზოგადად ფიქსირდება PAR30-ის უფრო მაღალი დონე (30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებული სესხების უფრო მაღალი მაჩვენებელი), ვიდრე ქალებში (2.46% და 1.46%, შესაბამისად მამაკაცებისა და ქალების შემთხვევაში). ქალებთან შედარებით, მამაკაცებში სესხის დაფარვის მაჩვენებელი უფრო დაბალია ყველა სახის სესხის მიხედვით, განსაკუთრებით სავალალო მდგომარეობაა მცირე სესხების, სეზონური სესხებისა და აგრო სესხების კატეგორიებში. ერთადერთი გამოწვევისაა საკრედიტო ხაზის სესხები, სადაც მამაკაცებთან შედარებით ქალებში სესხის დაფარვის უფრო დაბალი მაჩვენებელი შეინიშნება.

თუ ქვემოთ დავაკვირდებით ოთხი ძირითადი სახის ბიზნეს სესხის ქვეჯგუფის საპროცენტო განაკვეთის, სესხის თანხისა და ვადიანობის მიხედვით შეჯამებულ PAR30 [30 დღეზე მეტად ვადაგადაცილებული სესხები] პროცენტულ მაჩვენებლებს, დავინახავთ „კრისტალის“ 2018 წლის დეკემბრის მდგომარეობით არსებული მონაცემებიდან გამომდინარე იმის უთუო ემპირიულ მტკიცებულებას, რომ მამაკაცების მაჩვენებლები ჩამოუვარდება ქალი კლიენტების მაჩვენებლებს.

ჩვენს რაოდენობრივ კვლევაში გავზომეთ ასევე „მწვანე პრიდუქტები“-თუ რა რაოდენობით შეიძინეს „კრისტალის“ მსესხებლებმა მწვანე ენერგოპროდუქტები, იმის გათვალისწინებით, რომ რესურსების დაზოგვისა და მწვანე ენერგოპროდუქტების მნიშვნელობის შესახებ საქართველოში მოსახლეობა, ზოგადად, ნაკლებად ინფორმირებულია, რესპოდენტების მხოლოდ 13-მა პროცენტმა დაადასტურა „კრისტალის“ მიერ შეთავაზებული სულ ცოტა ერთი ასეთი პროდუქტის შეძენის ფაქტი. ამ პროდუქტების განაწილება შემდეგია (გრაფიკი 12):

მსპ: მიღებული ენერგოპროდუქტების განაწილება - 2019 წლის
კვლევა

- Energy efficient light bulbs
- Energy efficient home appliances
- Thermal insulation of walls, ceilings and floors
- Does not specify/does not remember
- Electric and hybrid cars
- Energy efficient wood stoves
- Thermal water boilers (solar water heaters)

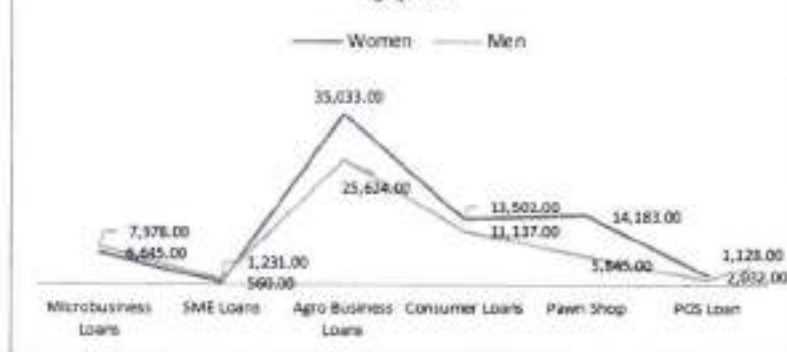

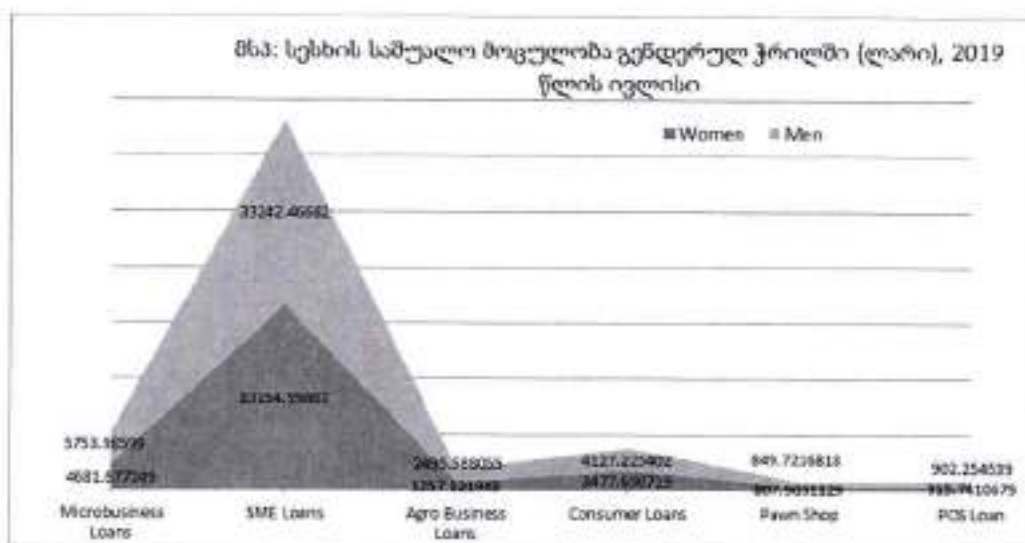
ამის შემდეგ შევაშოვნეთ სესხის სახეების შერჩევაში მიღებული საერთო გენდერული შედეგები, რისთვისაც ჯამური მონაცემები მოვითხოვეთ 2019 წელს სოციალურ გავლენაში შეტანილი წვლილის რაოდენობრივი და თვისობრივი შეფასების ათვლის წერტილის სახით. ამ შერჩევაში შეტანილი იყო ექსპრეს მიკროსესხები, მცირე სესხები (ან მცირე და საშუალო საწარმოების (SME) სესხები), აგრო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, სალომხმარებლო სესხები და გარე განვადების სესხები.

ზემოაღნიშნული სახის სესხების შერჩევის ჯამური მთლიანი სასესხო პორტფელი მიუთითებს იმაზე, რომ მამაკაცები უფრო მეტად არიან წარმოდგენილი აგრო სესხებში, მსს [SME] სესხებში, და მიკრო ბიზნეს სესხებში, ხოლო ქალები და მამაკაცები თანაბრად არიან წარმოდგენილი სამომხმარებლო სესხებისა და გარე განვადების სესხების აღების თვალსაზრისით. მამაკაცებთან შედარებით, ქალები ჭარბობენ სალომხმარებლო სესხებში.

თუმცა ქალ კლიენტებზე გაცემული სესხების ოდენობა უფრო მაღალია, სესხების თანხები მოცულობაში უფრო დიდია მამაკაცი კლიენტების სასესხო პორტფელში.

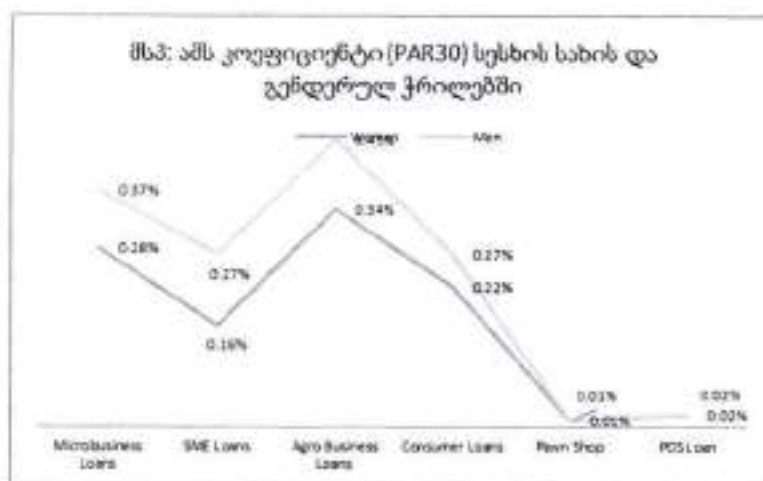
მსპ: # სესხები გენდერულ ჭრილში, 2019 წლის
ივლისი

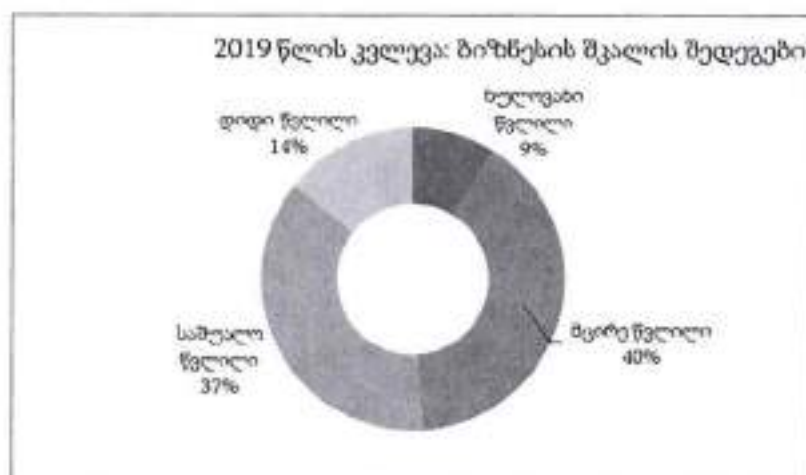
ამის შემდეგ, განხილული სესხის ტიპების შერჩევასთან დაკავშირებით (ქვემოთ იხილეთ გრაფა 17 და გრაფა 18)) მამაკაცებსა და ქალებს შორის საპროცენტო განაკვეთებისა და სესხების რაოდენობის მიხედვით განსხვავებების გაანალიზებისას შეინიშნება, რომ თუმცა ქალებს სესხის დაფარვის უკეთესი მაჩვენებლები აქვთ, მაგალითად, სამომხმარებლო სესხების შემთხვევაში (ისევე როგორც სესხების ყველა სხვა კატეგორიაში), მათზე დარიცხული საპროცენტო განაკვეთები უფრო დაბალი არაა, ვიდრე მამაკაცებზე დარიცხული საპროცენტო განაკვეთები (მოუხედავად იმისა, რომ კვლევის მიხედვით, ქალი კლიენტები უკეთესი გადამხდელები არიან).

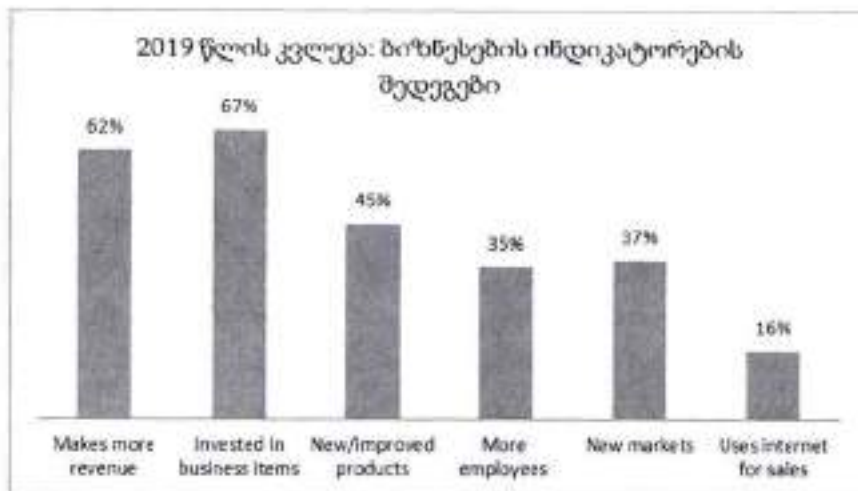
თეზისობრივი კვლევა: კვლევის შედეგები

ბიზნესის კრილუმში, შკალის შედეგები საკმაოდ დადებითი სურათის აჩვენებს: კლიენტების საქმიანობაზე ასახული დადებითი სოციო-ეკონომიკურ გავლენა შეინიშნება ამ კვლევის ფარგლებში შერჩეულ კატეგორიებში შემავალ ბიზნეს კლიენტებზე. ეს ნიშნავს იმას, რომ ამ მსესხებლებს/კლიენტებს, როგორც თვითონ აღნიშნავენ, დაუფიქსირდათ დადებითი შედეგები სულ ცოტა 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორებში. გარდა ამისა, სულ ცოტა 40%-მა დააფიქსირა გამოკვლეულ ინდიკატორში მიღებულ კარგ შედეგებში შეტანილი მცირე წვლილი (1-2 ინდიკატორები).

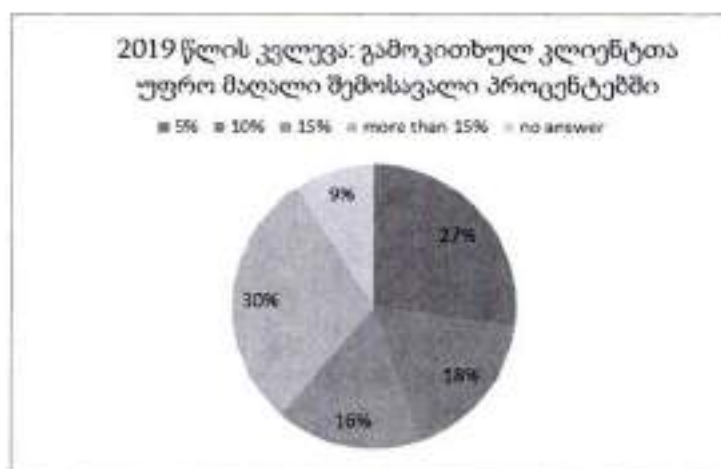

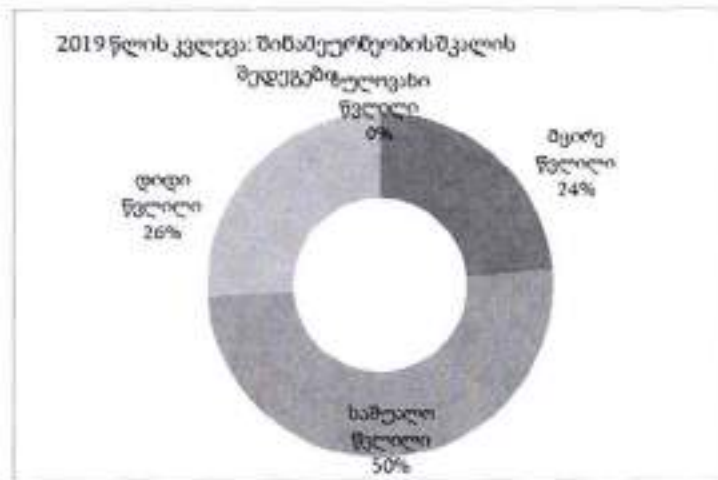
თუმცა ეს შკალა კონკრეტულ წონებს არცერთ შემოწმებულ ინდიკატორს არ ანიჭებს, ის გვიჩვენებს ბიზნესის დონეზე სოციალურ გავლენაში დადებითი წვლილის შეტანის ზოგად ტენდენციას. უფრო მეტიც, ქვემოთ წარმოდგენილი გრაფიკი გვამღებს უფრო დაწვრილებით მონაცემებს იმაზე, თუ დადებითი შედეგები რა სიხშირით შეინიშნება გამოკითხულ მონაწილეებში თითოეული ინდიკატორის მიხედვით. კვლევის მიხედვით, კლიენტების დიდმა პროცენტმა (67%) შეძლო ინვესტიციების განხორციელება ბიზნესში, ე.ი., მათ შორის, მოწყობილობა-დანადგარების შეძენაში, უბრავე ქონებაში და

ავტოსატრანსპორტო საშუალებებში. ასევე აღინიშნა სამეურნეო ოპერაციებით უფრო მაღალი შემოსავლების მიღება (62%), ზოგიერთმა გააუმჯობესა ან დაამატა უფრო მეტი პროდუქტი ან მომსახურება (45%), სამეურნეო ოპერაციების შესასრულებლად ოცდარვა პროცენტმა (37%) მოიძია ახალი სარეალიზაციო ბაზრები, 35%-მა დაიქირავა უფრო მეტი პერსონალი, და შედარებით დაბალმა პროცენტმა (16%) გამოიყენა ციფრული საშუალებები (ძირითადად ინტერნეტი).

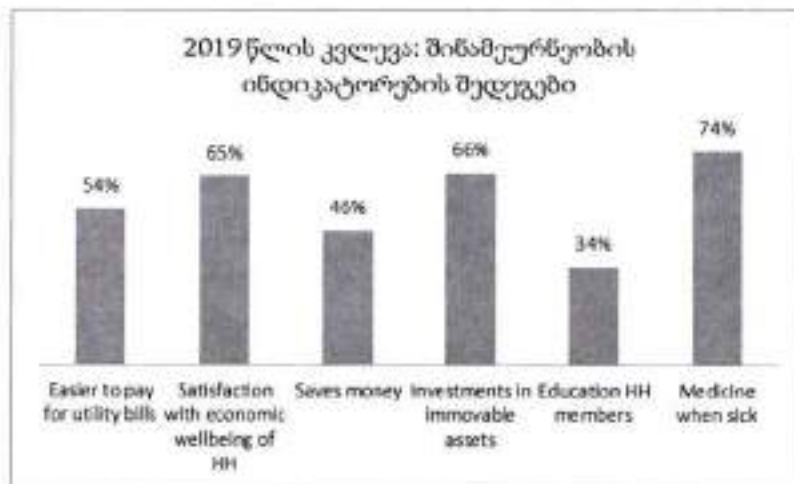

კონკრეტულად შემოსავლების თვალსაზრისით, 45%-ში, როგორც თვითონ განაცხადეს, აღინიშნებოდა შემოსავლების 10%-მდე ზრდა და, რაც ასევე აღსანიშნავია: შერჩეული ჯგუფის 30%-ში შემოსავლები 15%-ით გაიზარდა (იხილეთ გრაფიკი).

შინამეურნეობის თითოეული ინდიკატორის გაზომვის შედეგად მიღებული შედეგების გაანალიზებიდან შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ „კრისტალის“ კლიენტების ოჯახების მიერ ავადმყოფობის დროს მედიკამენტების შეძენა და თანხების უძრავ ქონებაში დაბანდება ის სფეროებია, სადაც კლიენტებს უკეთესი შედეგები აქვთ. ოჯახის წევრების დამატებით განათლებაში საფასურის გადახდა ყველაზე რთული კომპონენტი იყო; კლიენტების დაახლოებით ნახევარს უადვილდებოდა კომუნალური გადასახადების გადახდა, მათ ასევე შეძლეს ბინების გაუმჯობესება და თანხის დაზოგვა.

თვისობრივი კვლევა: მიზნის რაოდენობრივი შეფასება

მონაწილეთა თვისობრივი კვლევისთვის მიზნობრივი შერჩევის შემდეგ (მიზნობრივი ჯგუფები), რომელშიც წარმოდგენილი იყვნენ - მთელი საქართველოს მასშტაბით - „კრისტალის“ მომსახურებით მოსარგებლე ბიზნეს კლიენტები, მიზნობრივად შეირჩა ბიზნესის მიკრო-სესხებით, დაკრედიტების უმსხვილესი ოპერაციების მქონე რეგიონები: ბათუმი, რუსთავი, თელავი, მარტვილი, ახალციხე და ქუთაისი. შერჩეული რეგიონული ფილიალები შევსდნენ კლიენტების მოცვის (თითოეულ შერჩეულ რეგიონში არსებული ქალი და კაცი კლიენტების რაოდენობის), სესხების რაოდენობისა და მთლიანი სესხის თანხების თვალსაზრისით თვისობრივად შეფასებული სესხის სახეების - გენდერულად დანაწილებული მიკრო ბიზნეს სესხების, მცირე სესხების, ტურისტული სესხების და აგრო სესხების - მიხედვით.

გარდა მარტვილისა, სადაც ქალი კლიენტებისა და სესხების ჯამური რაოდენობა აღემატებოდა კაცი კლიენტების რაოდენობასა და სესხის ჯამურ მაჩვენებელს, ყველა სხვა რეგიონში მამაკაცებს ქალებთან შედარებით უფრო მეტად მიუწვდებოდათ ხელი „კრისტალის“ საკრედიტო მომსახურებაზე და მათ კრისტალიდან აღებული აქვთ უფრო დიდი რაოდენობისა და მოცულობის სესხები.

იმავე ფილიალებში მთლიანი პორტფელის იმავე ინდიკატორების შეფასებისას, ე. ი., არა მხოლოდ ბიზნესის ტიპების მიხედვით სესხის თანხები მამაკაცების შემთხვევაში ისევ უფრო დიდია, კლიენტებისა და სესხების საერთო რაოდენობა ქალების შემთხვევაში უფრო მაღალია. ეს შეიძლება მიანიშნებდეს იმაზე, რომ მთლიანი პორტფელის თვალსაზრისით, ქალები ითხოვენ უფრო მეტი რაოდენობით სამომხმარებლო/არა-ბიზნეს სესხებს (და ნაკლებ თანხებში). გარდა ამისა, მთლიანობაში, თუმცა სესხების საშუალო რაოდენობები ქალი და კაცი მომხმარებლების შემთხვევაში თითქმის თანაბარია, მამაკაცებთან შედარებით ქალების წილი საერთო სასესხო პორტფელში - თანხის მოცულობით - მხოლოდ 49%-ია.

თვისობრივი კვლევა: შედეგები

რაც შეეხება თვისობრივი კვლევის შედეგებს, სოციალური გავლენის კვლევა ძირითადად კონცენტრირებული იყო შერჩეული ინდიკატორების გაზომვა-შეფასებაზე. ქვემოთ წარმოდგენილ ცხრილში ნაჩვენებია და მიმოხილულია თითოეულ ინდიკატორთან დაკავშირებით მიღებული შედეგები და მიზნობრივ ჯგუფებში დაფიქსირებული შედეგების საშუალო მაჩვენებელი.

ცხრილი 3: შედეგების შედარება – მიზნობრივი ჯგუფები, ბიზნესის ქრთილი		
ინდიკატორი	რაოდენობრივი შედეგი (გამოკითხვა)	დიახ ან არა თვისობრივ კვლევაში? რა ზომით?
წმინდა შემოსავლის ზრდა (სულ მცირე 5%-ით)	62%	დიახ; დაახლოებით 66%
აქტივებში განხორციელებული	67%	დიახ; დაახლოებით 70%

მარიკაძე : ძმის ნიკოლოზი,

კაპიტალდამანდებები		
აბალი პროდუქტების ან მომსახურების წარდგენა ან არსებული პროდუქტების ან მომსახურების გაუმჯობესება	45%	დიახ; დაახლოებით 32%
პერსონალის გაფართოება	35%	დიახ; დაახლოებით 30%
ათვისებული აბალი ბაზრები ან გაყიდვების არხები (აბალი ლოკაცია, გაყიდვების არხი ან კლიენტთა სეგმენტი)	37%	დიახ; დაახლოებით 15%
გაყიდვების ტექნოლოგიის გაუმჯობესებული გამოყენება	16%	დიახ; დაახლოებით 11%

თვისობრივი კვლევით დასტურდება ის ფაქტი, რომ კვლევის მონაწილეთა მნიშვნელოვანმა ნაწილმა შეძლო ინვესტიციების ბიზნესებში ჩადება და შემოსავლების გაზრდა. პროდუქტების დივერსიფიკაციასთან, ბიზნესში პერსონალის გაფართოებასთან, ახალი ბაზრების მოძიებასთან და სამეწარმეო საქმიანობის მიზნით ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებასთან დაკავშირებული მაჩვენებლები შედარებით დაბალია. ეს შეიძლება აიხსნას „კრისტალის“ სასესიო პორტფელში ზრდაზე ორიენტირებული ბიზნესების შედარებით დაბალი მაჩვენებლით. წინამდებარე კვლევისა და ანალიზის საფუძველზე შეიძლება დაეასკვნათ, რომ ბიზნეს კლიენტების დაახლოებით ერთი მესამედი ზრდაზეა ორიენტირებული, ხოლო ორი მესამედი გადარჩენაზე ორიენტირებული ბიზნესებია, რომლებსაც მიმდინარე ეტაპზე არ აქვთ გაფართოების მყარი საფუძველი (ინფრასტრუქტურა/ადამიანური კაპიტალი/ფინანსური პირობები).

ბიზნესის კუთებაში სირთულეები ასევე გამოიკვეთა მიზნობრივ ჯგუფებში, რომელთა შორისაც ქვემოთ მითითებულია ყველაზე ხშირად ნახსენები ფაქტორები, რომლებიც ხელს უშლიდა მომხმარებელთა ბიზნეს-საქმიანობის შეუფერხებლად განხორციელებას:

- ✓ ქვეყანაში ზოგადი ეკონომიკური პირობების / მოსახლეობის სოციო-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესება;
- ✓ ინფლაცია;
- ✓ საგარეო ეკონომიკური პირობების შეცვლა / რუსული ბაზრის არასტაბილურობა;
- ✓ მცირე ბიზნესებისთვის სახელმწიფო მხარდაჭერის არარსებობა, ტურისტული სესხების, ღვინის ექსპორტის, აგრო-წარმოების მიმართულებით სექტორში შემოღებული ახალი, მკაცრი რეგულაციები და ამის შედეგად გაძვირებული სესხები;
- ✓ კონკურენცია მსგავს ან უფრო მსხვილ ბიზნესებს შორის;
- ✓ სამეწარმეო შორსმჭვრეტელობის, ხარჯების მართვისა და რისკების ანალიზის საჭირო უნარ-ჩვევების არარსებობა;
- ✓ ბაზრის მოწყვლადობა;
- ✓ სამეურნეო ხარჯების და ფასწარმოქმნის მეთოდების არასწორად შეფასება; წარმოების მაღალი ხარჯი / დაბალი ფასი იმპორტზე; წარმოებული საქონლის დაბალი სარეალიზაციო ფასი / დაბალშემოსავლიანი მომსახურება;

შეამოწმეთ : ამილხა წიკრიძე

- ✓ სხვა ფაქტორების (ახალი ბიზნეს-საქმიანობის წარუმატებლობა/წარუმატებელი ინვესტიცია; სავალუტო კურსის ცვლილებები) გამო შინამეურნეობის ეკონომიკური პირობების გაუარესება;
- ✓ ჭარბვალიანობა;
- ✓ შესაფერისი სამუშაო ძალის ნაკლებობა; სამუშაო ძალის მიგრაცია ურბანულ ცენტრებში;
- ✓ ისეთი გარე შოკები, როგორიცაა მცენარეთა დაავადებები (მაგ.: ფაროსანა)
- ✓ ქალებზე დაკისრებული ორმაგი ტვირთი (საოჯახო საქმეები/ზავშვები/ავადყოფი ნათესავები + ბიზნეს საქმიანობასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობები)
- ✓ რესპოდენტის ან მისი ოჯახის წევრის ჯანმრთელობის პრობლემები, რომლებიც ხელს უშლის საწარმოს შეუფერხებელ ფუნქციონირებას.

რაც შეეხება თვისობრივ კვლევას შინამეურნეობის კრილში, ქვემოთ წარმოდგენილ ცხრილში კიდევ ერთხელ არის შეჯამებული ის ძირითადი ინდიკატორები, რომელიც კვლევის ფარგლებში გაიზომა:

ცხრილი 4: შედეგების შედარება – გამოკითხვა და მიზნობრივი ჯგუფები, შინამეურნეობის კრილი		
ინდიკატორი	რადიკალიზირებული შედეგი (გამოკითხვა)	დიახ ან არა თვისობრივ კვლევაში? რა ზომით?
ინვესტიციები მოძრავ ქონებაში ან საყოფაცხოვრებო ტექნიკაში	67%	დიახ; დაახლოებით 45%
დაზოგვისუნარიანობა – არაოფიციალურად და ოფიციალურად	46%	დიახ; დაახლოებით 21%
კომუნალური და სხვა რეგულარული გადასახადების გადახდისუნარიანობა	54%	დიახ; დაახლოებით 21%
ოჯახის წევრების (მეორეწლოვანებისა თუ სრულწლოვანების) განათლებაზე ხელმისაწვდომობა	34%	დიახ; დაახლოებით 17%
ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობა	74%	დიახ; დაახლოებით 11%
საერთო კმაყოფილება ეკონომიკური კეთილდღეობით	65%	დიახ; დაახლოებით 53%

საერთო ჯამში, მიზნობრივ ჯგუფებთან ჩატარებული ინტერვიუებისას მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით, შინამეურნეობის კრილში არსებული სურათი ნაკლებად ოპტიმისტურია, თუმცა მონაწილეთა ნახევარზე ოდნავ ნაკლებმა შემლო ინვესტიციის სახინაო გაუმჯობესებაში ჩადება, ხოლო ნახევარზე ოდნავ მეტი კი კმაყოფილია თავიანთი ოჯახების კეთილდღეობით; ძალიან ცოტამ დააფიქსირა დაზოგვის კულტურა, რეგულარული კომუნალური გადასახადების გადახდისუნარიანობა და ოჯახის წევრის განათლების გაუმჯობესების შესაძლებლობა.

მარიკმდერი : მამუა გიფაჩივა

წინამდებარე ანგარიში შეიცავს ასევე ქვე-თავებს, რომლებშიც განხილულია შემდეგი ანალიტიკური სფეროები:

1. ამ შეფასების ფარგლებში ჩატარებული ანალიზისას გამოყენებული მეთოდოლოგიის სრული მიმოხილვა;
2. „კრისტალის“ ერთიანი მონაცემთა ბაზებზე დაყრდნობით, სესხის/პორტფელის ზოგადი მიმოხილვა;
3. ამ შეფასებით გათვალისწინებული ექსპერტული სახის სესხის საერთო სტატისტიკური მონაცემების მიმოხილვა: ექსპერტ მიკროსესხები, მცირე და საშუალო ზომის სესხები (SME), აგრო სესხები, სამომხმარებლო სესხები, სალომზარდო სესხები და გარე განვადების სესხები (Point of Sales);
4. თვისობრივი კვლევის შედეგების ანალიზი, რაც მოიცავს შემდეგს:
 - ბიზნესების კვლევის პროფილები გენდერულ კრილში;
 - პოზიტიურ სოციალურ გავლენაში „კრისტალის“ წვლილის შეფასება.
5. მიზნობრივი ჯგუფების თვისობრივი კვლევის შედეგების მიმოხილვა, რაშიც შედის შემდეგი:
 - შესავალი ქვეთავი, სადაც ყურადღება გამახვილებულია შერჩეული პროდუქტების / სესხის ტიპების გენდერულ ანალიზზე იმ რეგიონებში/ფილიალებში, სადაც თვისობრივი შეფასება ჩატარდა;
 - თვისობრივი კვლევიდან გამომდინარე ძირითადი დასკვნები.
6. საბოლოო დასკვნები და რეკომენდაციები

დასკვნები და რეკომენდაციები

მიკროეკონომიკური ერთეულებისთვის - მიკრო და მცირე ბიზნესებისთვის, შინამეურნეოებისთვის და ფიზიკური პირებისთვის ფინანსურ სახსრებზე ხელმისაწვდომობა არსებითად მნიშვნელოვანია მათი მდგრადი განვითარებისთვის. მომხმარებლების და მათი ოჯახების დაზოგვის კულტურა, ფერმერების მიერ თესლისა და სასუქებისთვის საჭირო საბრუნავი სახსრების მიღება და ფიზიკური პირების მიერ განათლების ან ბიზნის შესაძენად სესხის მიღების შესაძლებლობა წარმოადგენს ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების გასაღებს, ეკონომიკური საქმიანობის მთავარ სტიმულსა და ფინანსური უსაფრთხოების აუცილებელ წყაროს.

სოციალურ გავლენის კვლევის ბიზნესის კრილში განხილული კლიენტების საქმიანობაში შეტანილი წვლილის ამ შეფასებით დასტურდება დამკვიდრებული მოსაზრება იმის შესახებ, რომ როცა (მიკრო) კრედიტი ბიზნესში იდება, კლიენტები სავარაუდოდ ზრდიან თავიანთი ბიზნესის საბრუნავ კაპიტალს ან აქტივებს და ყველა მათგანი ბიზნესს პოტენციურად მოიტანს გაზრდილ მოგებას⁴.

⁴ Banerjee, A., E. Duflo, R. Glennerster, and C. Kinnan. 2009. "The Miracle of Microfinance? Evidence from a Randomized Evaluation." [„მიკროდაფინანსების სასწაული? რანდომიზებული შეფასებიდან მიღებული მტკიცებულება“] Mass.: J-PAL and MIT.

მაიკმნელ : ემილია ვილისი

თუმცა ამ კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ანალიზით ცდომილებების (შერჩევა, განაწილება) სრული არქონა რთულია ან შეუძლებელია, მაგრამ კვლევა გვთავაზობს რამდენიმე საკვანძო მომენტს, რომელიც დაკავშირებულია კრისტალის მიერ მისი კლიენტების განვითარებაში შეტანილ დადებით წვლილთან როგორც რაოდენობრივ, ასევე თვისობრივ კრიტერიუმში.

„კრისტალის“ ბიზნეს კლიენტების პროფილის კრილში, როგორც მთლიანი სესხის პორტფელის მონაცემებიდან გამოჩნდა, მისი კლიენტების დაახლოებით 58% წარმოადგენს „ბიზნეს კლიენტები“, კვლევისას შესწავლილი სესხის ოთხი სახეობის მიხედვით: აგროსესხები (20%), მცირე და საშუალო სესხები (15%), ექსპრეს მიკროსესხები (18%) და ტურისტული სესხები (4%).

რაც შეეხება თვისობრივ შედეგებს, მთლიანობაში კლიენტების სულ ცოტა ერთი მესამედი ზრდაზე ორიენტირებული მიკრო-მეწარმეა, რომელთა დიდი რაოდენობაც წარმატებით აფართოებს თავის საქარმოებს. ბიზნეს-კლიენტებს შორის მიზნობრივ ჯგუფებში გამოიკვეთა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანი ნაწილს შეადგენენ სტარტაპები ან ბიზნესის მფლობელები/ხელმძღვანელები, რომლებიც ახორციელებენ თავიანთი ბიზნესი რაპერაციების დივერსიფიკაციას, რითაც ისინი აფართოებენ და ითვისებენ ახალ სამეწარმეო ხაზებს. ცხადი გახდა ისიც, რომ ყველაზე მოწყვლადი კლიენტების ქვეკატეგორიებს შორის არიან განათლების დაბალი დონის მქონე და ასაკოვანი ქალები.

მიზნობრივ ჯგუფებთან მუშაობის პროცესში, წარმატებულმა მეწარმეებმა გამოთქვეს კმაყოფილება თავიანთი ბიზნესებით და განმარტეს, რომ ისინი რეგულარულად ცდილობენ საქმიანობის გაფართოებას. კვლევაში მონაწილეთა დიდმა ნაწილმა განაცხადა, რომ მათ შეძლეს სამეურნეო მიზნით მოწყობილობა-დანადგარების, ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ან/და მიწის ნაკვეთების/ქონების შეძენა, თუმცა, როგორც საქართველოში და მსგავსი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში მიკროკრედიტების მიმღებთა უმეტესობის შემთხვევაში ხდება, უმეტესობა ერთმანეთისგან არ განასხვავებს თავიანთ ბიზნეს ინვესტიციებსა და პირად ინვესტიციებს.

სესხის დახმარებით ზოგმა კლიენტმა ასევე შეავსო საბრუნავი კაპიტალი თავისი ბიზნეს საქმიანობისთვის ან დაფარა სხვა ფინანსური ინსტიტუტებიდან არახელსაყრელი პირობებით მანამდე აღებული სესხები. აღსანიშნავია, რომ რესპოდენტთა დიდმა უმრავლესობამ განაცხადა, რომ თავიანთი ბიზნეს-ინვესტიციების წყალობით მათ შეძლეს საკუთარი პროდუქტიულობის ზრდა, როგორც ჩანს, „კრისტალის“ კლიენტების უმეტესობამ შეძლო ყოფითი პირობების გაუმჯობესება ბინის გარემონტების გზით ან/და შეიძინა საყოფაცხოვრებო ტექნიკა ან ავტომანქანა.

რაც შეეხება დანაზოგებს, ისინი უმთავრესად იქმნება არაოფიციალურად და ქალების მიერ. ტიპური სტრატეგიაა დანაზოგების ინვესტირება ოქროში ან ბეირფას ლითონებში.

რაც შეეხება მიკროსაფინანსო ინსტიტუტების ბაზარზე „კრისტალის“ რეპუტაციას, კვლავ შეინიშნებოდა კლიენტების თვალში ძალიან დადებითი იმიჯის არსებობა, რის დამადასტურებელი მტკიცებულებაც არის ის ფაქტი, რომ, როგორც კლიენტები აცხადებდნენ, მათ „კრისტალს“ ნაცნობების მხრიდან პოზიტიური რეკომენდაციის და რჩევის საფუძველზე მიმართეს. გარედან თუ ვიმსჯელებთ, „კრისტალი“ მოქმედებს, როგორც დამატებითი სესხის მიმწოდებელი შედარებით მსხვილი, მთავრობის მიერ სუბსიდირებული ფერმერებისთვის, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მათ მოულოდნელად

დასაწყისი : ემილია გიგისიძე

წარმოემართა დაფინანსების საჭიროება. ზოგ შემთხვევაში, „კრისტალმა“ შეიძლება მთავრობის მიერ დაფინანსებული მცირე ბიზნეს პროგრამების წარმომადგენლის როლიც კი შეასრულოს მიუხედავად იმისა, რომ ამ უკანასკნელთა შესახებ ინფორმირებულობის დონე დაბალია და, ამავე დროს, ინტერესები მათ მიმართ დიდია.

საინტერესოა, რომ მიზნობრივ ჯგუფებთან მუშაობისას ასევე გამოიკვეთა ერთგული კლიენტების წახალისების მიზნით ისეთი შესაძლებლობების შექმნის საჭიროება, როგორიცაა საპროცენტო განაკვეთების შემცირება ლოიალური კლიენტებისთვის, ან თავდებობის გაუქმება, როცა ფიზიკური პირის ფინანსური და საწარმოო საქმიანობა დამოუკიდებელია და დადებით შედეგებს აჩვენებს.

მსგავსად ზემოაღნიშნულისა, აღნიშნა მომსახურების გაუმჯობესების ისეთი სავარაუდო გზები, როგორიცაა იდეების გაზიარების და „ნეთვორქინგის“ ღონისძიებების ორგანიზება, სადაც მეწარმეები ერთმანეთს გაუზიარებენ მათი ეკონომიკური საქმიანობისთვის/სფეროსთვის დამახასიათებელ ან ზოგადად საწარმოს მართვასთან, ფასწარმოქმნასთან, გაყიდვის მეთოდებთან, მარკეტინგთან/ციფრულ მარკეტინგთან, ბიზნესის ეფექტიანობისთვის ტექნოლოგიის გამოყენებასთან და ა.შ. დაკავშირებულ გამოცდილებას. აღნიშნული ღონისძიებები შეიძლება იქცეს კლიენტებისთვის შეთავაზებულ ერთ-ერთ ძირითად არასაფინანსო ან ბიზნესის განვითარების მომსახურებად. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მომსახურების იმ სახეებს, რომლებიც სასარგებლოა არა მარტო სხვადასხვა სახის სესხის მიმღებთა სექტორებისთვის/კლიენტთა ჯგუფისთვის, არამედ ყველასთვის თანაბრად, განურჩევლად სქესისა. ნიჭიერი პერსონალის მოძიება იმ პრობლემას წარმოადგენს, რომელიც აფერხებს მათ სამეურნეო ოპერაციებს, ოპერაციული რისკი უფრო მაღალია ქალების შემთხვევაში, რადგან ისინი მამაკაცებთან შედარებით ჩვეულებრივ ბიზნეს საქმიანობას საოჯახო საქმეებთან შეთავსებით უფრო ფართო მასშტაბით წარმართავენ. ამიტომ ქალებს ამ მხრივ ურო მეტი მხარდაჭერა სჭირდებათ, ვიდრე მათ მამაკაც კოლეგებს.

ამასთან ერთად, დავუბრუნდეთ გენდერულ უთანასწორობასთან დაკავშირებით მე-5 თავში აღნიშნულ საკითხებს, კერძოდ, ბიზნესის განვითარების აქტივებზე, მაგ., აგროკლუბებზე ან ბიზნეს-გაერთიანებებზე, სავაჭრო ქსელებზე. აგრეთვე ზოგადი სამეურნეო უნარ-ჩვევების სფეროში საერთო მხარდაჭერაზე - ბიზნესის მართვის, ადამიანური რესურსების დაგეგმვის, ბიზნესისთვის ტექნოლოგიის განახლების, ფინანსური მართვის უნარ-ჩვევების სფეროებში მხარდაჭერაზე და ეკონომიკური სექტორისთვის დამახასიათებელ ნოუ-ჰაუზე წვდომის უფრო დაბალ დონეს. ეს გამოწვევა „კრისტალის“ მხრიდან მოითხოვს სპეციალურად შემუშავებულ მიდგომას ქალი ბიზნეს კლიენტებისადმი, ეს მოითხოვს „კრისტალის“ მენტორობის პროგრამის გაფართოებას უფრო მეტი მეწარმე ქალის მხარდასაჭერად და ისეთი დამატებითი მომსახურების შეთავაზებას, როგორიცაა სავაჭრო ან ბიზნეს გამოფენების ორგანიზება ქალთა ბიზნესებზე განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილებით. ეს შეიძლება გულისხმობდეს ბიზნესში წარმატებული ქალების ან წარმატებული მეწარმეების მოწვევას იმისათვის, რომ მათ წაიყვანონ ღონისძიებები და ხელი შეუწყონ ქალებისთვის ახალი საბაზრო კავშირების დამყარებას.

რაც შეეხება ამ კვლევის თვისობრივი შედეგების შეჯამებას, კვლევამ აჩვენა, რომ რესპოდენტების უმრავლესობის აზრით მნიშვნელოვანწილად პოზიტიური სურათია

შეარქვდა : ემუა ციოპაიკა

როგორც ბიზნესის, ასევე შინამეურნეობების კრილუმში. მომხმარებლების საქმიანობაში კრისტალის სესხს დადებითი გავლენა ქონდა, როგორც თვითონ აღნიშნეს, ბიზნესზე ორიენტირებული ანალიზის სულ ცოტა 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორში. კლიენტების დიდმა ნაწილმა (67%) შეძლო ბიზნეს ინვესტიციების განხორციელება: სხვადასხვა საგნებს შორის შეიძინა მოწყობილობა-დანადგარები, უძრავი ქონება და ავტოსატრანსპორტო საშუალებები (62%), და გააუმჯობესა ან დაამატა პროდუქტები ან მომსახურება (45%). სამეურნეო ოპერაციების შესასრულებლად ორმოცდაოთხმა პროცენტმა (37%) მოიძია ახალი სარგალიზაციო ბაზრები, 35%-მა დაიჭირა უფრო მეტი პერსონალი, და შედარებით დაბალმა პროცენტმა (16%) გამოიყენა ციფრული საშუალებები (ძირითადად ინტერნეტი). შინამეურნეობების კრილში კვლევის შედეგები იძლევა დადებით სოციალურ გავლენაში სამუშაო და დიდი წვლილის შეტანის დამადასტურებელ მტკიცებულებას. ეს ნიშნავს იმას, რომ, რესპოდენტების პასუხებზე დაყრდნობით, დადებითი შედეგები შეინიშნებოდა გაზომილ 3-4 და 5-6-მდე ინდიკატორებზე. ეკონომიკურ სტაბილურობაში, რაც შეფასდა, როგორც ბოლო პერიოდში (და კლიენტების მიერ „კრისტალიდან“ სესხის აღების შემდეგ) კომუნალური გადასახადების გადახდისუნარიანობით, ასევე დამაიმედებელია.

გარდა ამისა, „კრისტალის“ კლიენტებზე ფოკუსირებული, ხალხზე ორიენტირებული და მონაცემებზე დაფუძნებული მიდგომა საჭიროებს გენდერულად სენსიტიური მიდგომის დამატებას იმისათვის, რომ ის შეესაბამებოდეს „კრისტალის“ „ხალხი-პლანეტა-მოგება“ (People-Planet-Profit) ფილოსოფიას. უფროს ზუსტად კი, ამ შეფასებისას მიღებული და დამუშავებული მონაცემების საფუძველზე იმის თქმა, რომ ქალების ფინანსური ქცევა აჩვენებს სესხის დაფარვის საკითხში პასუხისმგებლობის უფრო მაღალ დონეს, და ამასთან იმის გათვალისწინებაც, რომ მამაკაცებთან შედარებით ისინი საპროცენტო სარგებელს უფრო მაღალი განაკვეთებით იხდიან, მოითხოვს ქალი და კაცი კლიენტების ფინანსურ შესაძლებლობის გადახედვასა და კრედიტუნარიანობის რისკზე დაფუძნებულ ანალიზს.

ზემოხსენებულის პასუხად, აღსანიშნავია, რომ „კრისტალი“ უკვე მუშაობს ამ თემაზე და ქალ კლიენტებს სთავაზობს ტრენინგებსა და კონსულტაციებს ეკონომიკური გაძლიერების საკითხებში.

დანართი 3 - YES Georgia რიცხვებში (2019)

კრისტალის ახალგაზრდა მეწარმეთა სკოლა „YES Georgia“ რიცხვებში - მთავარი მიღწევები:

- მზარი დაუჭირა 3,000-ზე მეტ ახალგაზრდა მეწარმეს და პროფესიონალს, რომელთა დაახლოებით 60% ქალია;
- სამეწარმეო უნარ-შესაძლებლობების შესახებ ტრენინგი გაიარა დაახლოებით 1,000 ახალგაზრდამ;
- 230,000 აშშ დოლარის მობილიზება მოახერხა კერძო და საჯარო ფონდებიდან ახალგაზრდების საწარმოებისა და სტარტაპების მხარდასაჭერად;
- 200-ზე მეტმა ახალგაზრდამ სკოლის დახმარებით შეძლო თავისი სამეწარმეო და ბიზნეს შეთავაზებების შემუშავება და ფინანსურად გამართვა;
- საფუძველი ჩაუყარა მიკრო-ინვესტიციების/აქციების (micro equity) მექანიზმს, რომლის მოდელზეც უკვე 55 ახალგაზრდა მეწარმეს დაუფინანსდა სამეწარმეო საქმიანობა;
- 500-ზე მეტმა სკოლის მოსწავლემ (რომელთა უმრავლესობა გოგონაა) გაიარა სპეციალური სამეწარმეო პროგრამა; ამავე პროგრამის ფარგლებში დასაქმებისა და სტაჟირების პროგრამა ახალგაზრდებმა 90-ზე მეტ სხვადასხვა ორგანიზაციასა და კომპანიაში გაიარეს;
- ზემოთ აღნიშნული დასაქმებისა და სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში 200-ზე მეტი ახალგაზრდა დასაქმდა.

აღნიშნული პროგრამა განხორციელდა PH International Georgia-სთან და Junior Achievement Georgia-სთან თანამშრომლობით, ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID Georgia) ფინანსური მხარდაჭერით.

„იეს ჯორჯიას“ პროექტის (მეორე ფაზის) მიზანია თვითდასაქმებული და, ზოგადად, დასაქმებული ახალგაზრდების (14-დან 28 წლამდე) ეკონომიკური შესაძლებლობების გაზრდა, მათი დასაქმების ხელშეწყობა, ინოვაციური პროგრამის დახმარებით საჭირო სამეწარმეო უნარ-ჩვევების მიწოდება ახალგაზრდებისთვის და ასევე ახალი შესაძლებლობების შექმნა, რაც, საბოლოოდ, ამ ახალგაზრდების ეკონომიკურ გაძლიერებას ემსახურება.

„ახალგაზრდებისა და ქალთა მეწარმეობის მხარდაჭერა საქართველოში“ USAID-ის მიერ ადრე დაფინანსებული ახალგაზრდა მეწარმეთა სკოლის (YES-Georgia) გაგრძელებაა. 2016 წლიდან, YES-Georgia-ს პროექტმა 3,000-ზე მეტ ახალგაზრდა მეწარმეს შეუწყო ხელი, რომელთა უმრავლესობა გოგონა იყო. 2019 წელს YES-Georgia-ს პროგრამას ახალი კომპონენტი - Buzz Georgia/„ბაზ საქართველო“ - დაემატა. „ბაზ საქართველო“ გლობალური ქსელის Buzz Women-ის ოფიციალური ქართული წარმომადგენლობაა (ფრანჩიზა), რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს ქალ მეწარმეებს. პროექტის ფარგლებში Buzz Georgia-ს ტრენინგების საშუალებით საქართველოში 2,500-ზე მეტ ქალს ექნება

მაია კმედი: ემელა ვიფარხოვა

ფინანსებზე წედომისა და საჭირო ცოდნის მიღების, ასევე სამეწარმეო უნარ-ჩვევების გაღრმავებისა და პირადი განვითარების შესაძლებლობა. შედეგად კი, ბიზნეს-მენეჯერული უნარ-ჩვევების გაძლიერებითა და სამეწარმეო ცოდნასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობით, რეგიონებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალთა გაზრდილ ეკონომიკურ ჩაბმულობას მივიღებთ.

მომდევნო 4 წლის განმავლობაში პროგრამა YES-Georgia მხარს დაუჭერს ახალგაზრდა და ქალ მეწარმეებს. პროექტს

ფინანსურ მხარდაჭერას (840,000 აშშ დოლარის ოდენობით) უწევს USAID საქართველო და თეთრი სახლის ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობის ინიციატივა (W-GDP). 2024 წლისთვის პროექტს 2,500-ზე მეტი ქალი ბენეფიციარისათვის ექნება მიწოდებული ბიზნესის მართვის ტრენინგები, ასევე იურიდიული და ფინანსური მომსახურება, მენტორობა და „ნეთვორქინგის“ შესაძლებლობები. ტრენინგების დახმარებით პროგრამა ხელს შეუწყობს ქალი მეწარმეების შესაძლებლობების გაძლიერებას, რითაც წვლილს შეიტანს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში.

შედეგები: ემერა გიფაიხოვა

შემოკლებები

ACCA	სერტიფიცირებული ნაფიც ბუღალტერთა ასოციაცია
ADB	აზიის განვითარების ბანკი
AFD	საფრანგეთის განვითარების სააგენტო
ALCO	აქტივებისა და ვალდებულებების კომიტეტი
AML	ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო
BCBS	საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტი
BPS	საბაზისო პუნქტები
BSTDB	შავი ზღვის ეაჭრობისა და განვითარების ბანკი
CSR DG	საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი
DWM	მსოფლიო ბაზრის განვითარება
E&S	გარემოს დაცვითი და სოციალური
ESG	სოციალური და კორპორაციული მართვა
EBRD	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი
EFSE	ევროპის ფონდი სამხრეთ ევროპისთვის
ESS	თანამშრომელთა თვითმომსახურების მოდელი
W-GDP	თეთრი სახლის „ქალთა გლობალური განვითარებისა და კეთილდღეობა
FMO	პოლანდიის განვითარების ბანკი
HR	ადამიანური რესურსები
HRMS	ადამიანური რესურსების მართვის სისტემისა
ISO	სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია
IT	საინფორმაციო ტექნოლოგიები
MPR	მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი
MFR	საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანია „მიკროფინანზა“
NPL	ვადაგადაცილება მთლიან სესხებში
NEER	ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი
REER	რეალური ეფექტური გაცვლის კურსი
SDC	შვეიცარიის განვითარება და თანამშრომლობა
SDG	მდგრადი განვითარების მიზანი
SQA	პროგრამული უზრუნველყოფის ხარისხის უზრუნველყოფა
მისო	მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია
შშპ	მთლიანი შიდა პროდუქტი
პპ	პროცენტული პუნქტი
სებ	საქართველოს ეროვნული ბანკი
სს	სააქციო საზოგადოება

სანოტარო მოქმედების
რეგისტრაციის ნომერი

N200442654

სანოტარო მოქმედების
რეგისტრაციის თარიღი

14.07.2020 წ

სანოტარო მოქმედების დასახელება

დოკუმენტის თარგმანზე დიპლომირებული მთარგმნელის
ხელმოწერის დამოწმება

ნოტარიუსი

თამარ ჩაფიძე

სანოტარო ბიუროს მისამართი

ქუთაისი, ი. აბაშიძის გამზ #7 ბ25

სანოტარო ბიუროს ტელეფონი

599237708

სანოტარო მოქმედების
ინდივიდუალური ნომერი

50096848336520

სანოტარო მოქმედებისა და სანოტარო აქტის შესახებ ინფორმაციის (მისი შექმნის, შეცვლის და/ან გაუქმების შესახებ) მიღება-გადამოწმება შეგიძლიათ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ვებ-გვერდზე: www.notary.ge ასევე შეგიძლიათ დარეკოთ ტელეფონზე: +995(32) 2 66 19 18

ორიათას ოცი თოთხმეტ ივლისს მე ნოტარიუსი თამარ ჩაფიძე, რომლის სანოტარო ბიუროს მდებარეობს მისამართზე ქ. ქუთაისი, ირ. აბაშიძის გამზირი №7 ბ.25, ვადასტურებ დიპლომირებული მთარგმნელის, ემილია ფიოდოროვას (დაბადებული 22.05.1977 წელს წყალტუბოში, მცხ. ქ. წყალტუბო, გურამიშვილის ქ. №1, ბინა №22-ში, პირადი №53001010427, პირადობის მოწმობის 13U46177, დიპლომის სერია 0000525, გაცემული 2000 წელს, ქუთაისის ნ. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის მიერ, სარეგისტრაციო №55/8) ხელმოწერის სინამდვილეს, მის მიერ წარმოდგენილი ელექტრონული დოკუმენტის, სს მისო კრისტალის შესახებ გაცემული 2019 წლის აუდიტირებული წლიური ანგარიშის (ინგლისურ ენაზე შედგენილი დოკუმენტი არის ელექტრონული, აუკინძავი 167 გვერდზე) გაცემული სტუარტ ლეიტონის შპს დელოიტი და ტუმის სახელით 10.07.2020წ, ინგლისური ენიდან ქართულ ენაზე თარგმანზე. მე შევამოწმე მისი ქმედუნარიანობა და დავრწმუნდი რომ ექვსის შეტანის საფუძველი მის ქმედუნარიანობაში არ მქონდა. შემდეგ მე განვუმარტე თარგმანს, რომ იგი პასუხისმგებელია თარგმანის სიზუსტეზე, აგრეთვე რომ მე არ ვამოწმებ მის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტის ნამდვილობას და წარმომავლობას, მხოლოდ ვადასტურებ მისი ხელის მოწერას თარგმანზე. მან დაადასტურა რომ ჯეროვნად ფლობს ინგლისურ ენას, ამ განმარტების შემდეგ მან ჩემი თანდასწრებით პირადად მოაწერა ხელი წარმოდგენილ თარგმანს რასაც ვამოწმებ. ჩემს მიერ გაფრთხილებულია რომ ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა დოკუმენტის დედნის კანონიერებისა და ნამდვილობის შესახებ, ასევე იმის გამო, თუკი დედანი კანონსაწინააღმდეგოა (ან შეიცავს კანონსაწინააღმდეგო დებულებებს), ან გაყალბებულია (მატერიალურად, და/ან შინაარსობრივად). ხელმოწერა მოხდა 166 გვერდზე

გადახდილია საზღაური 332 ლარი, თანახმად „სანოტარო მოქმედებათა შესრულებისათვის საზღაურისა და საქართველოს ნოტარიუსთა პალატისთვის დადგენილი საფასურის ოდენობების, მათი გადახდევინების წესისა და მომსახურებულს ვადების დამტკიცების შესახებ“ 29.12.2011 წლის საქართველოს მთავრობის # 507 დადგენილებისა (მ.31.3) ასევე სანოტარო მოქმედებათა რეგისტრაციის საფასური 2 (ორი) ლარი (მ.39) სულ 334 ლარი

ნოტარიუსი

თამარ ჩაფიძე

14.07.2020, 17:35

